

DOSTOYEVSKI
EZİLENLER

1859-1860

www.iphonepub.com

www.iphonepub.com En geniş iPhone ePub arşivi.

EZILENLER ÜZERINE

Dostoyevski'nin EZILENLER'i sonradan yazdığı nice ünlü romanlarının ilk tohumlarını tasir.

Buradaki kahramanlar onun dünyasını yansıtan en gerçek kişilerdir. Bütün elestirmenlerin sözbirliğiyle vardıkları yargı, yazarın en gerçekçi romanının EZILENLER olduğudur.

Roman ilk defa 1861'de Dostoyevski'nin erkek kardeşiyle birlikte yayınladıkları "Zaman" adlı dergide tefrika edilmiştir. Bu dergi Michael Dostoyevski'nin ölümü üzerine kapanmış, sonraları başka adla yeniden yayınlanmaya başlamıştır.

Romandaki tiplerin en ilgi çekicisi, askini, mutluluğunu baskaları uğruna harcayan Natasa'dır.

Natasa, ailesi, sevgilisi ve kendisi arasında

denge kurмага çalisan ama bütün Dostoyevski kahramanlari gibi ruh buhranlari içinde eriyip giden bir kizdir. Romanin anlaticisi Ivan Petroviç'in (Vanya) karakterinde romancinin kendi hayatından kesitler bulmak mümkündür. Gerçekten de kahramanin yazarlik serüveni ve elestirmenle olan iliskileri bize Dostoyevski'nin Bielinski'yle olan bagintilarini hatirlatmaktadır. Yukarida romanin yazarin en gerçekçi eseri oldugu yargisini verirken dayandigimiz bir tesbit de; ünlü Prens'in, iki yüzlülüklerini, düzenbazliklarini, ahlaksizliklarini yansitmasidir. Devrim öncesi Rus toplumunun en tipik kisileridir bunlar. Para ve söhret için yapamayacaklari sey yoktur. Dostoyevski buna EZILENLER adını verirken romandaki kisilerin yalnız yoksul uklarini değil onların bu asagılanmadan ötürü duyduklari manevi bunalimi da vermistir. Zenginlikten sonra, rutubetli bir odada can verecek hale düşen Smith, bu odada eserini yaratmaya çalisan Petroviç bir toplumun düzensizliginin, aksakliginin asagi kattaki insanlar üzerinde yaptigi yikintilarin temsilcisidirler.

Kimi elestirmenlere göre bu roman, yazarın batı etkisinde kaldığını belirten eserleri arasında sayılmalıdır. Gerçekten de duygululuk yönünden bazı sayfalar Dickens'i andırır, daha ileri giderek söyleyelim, Prens'in gayrimesru çocuğu Nel y, uzaktan uzaga Oliver Twist'i hatırlatır.

Ayrıca yazarın ünlü BUDALA'sinin kaynağını ve nasıl oluştuğunu merak edenler mutlaka EZİLENLER'i okumak zorundadırlar. Çünkü Prens Miskin'in, karakter çizgileri yavaş yavaş EZİLENLER'de belirmeğe başlar.

EZİLENLER'in bir özel ilgi de Dostoyevski'nin burada tabiat tasvirleri yapmasıdır. Tasvirler daha ilk sayfada başlar. Yazarın diğer romanlarında yapılan bu tür tasvirler ancak bir "haleti ruhiye"yi vermek amacıyla yapılmıştır. Halbuki burada doğrudan doğruya tabiat tasvir edilmektedir.

EZİLENLER'deki kişiler bir toplumun çürüyüşünün ilgi çekici destanıdır. Yazar burada sonradan kendini adadığı gibi ruhi gerçeklere

degil, somut gerçeklere egilmistir.

Natasa, Prens, Vanya ve hele hele hayatının yönünü bir türlü bulamayan Alyosa çok sevimli, gerçek tiplerdir ama bunun yanında da büyük trajedi kahramanlarıdır.

EZILENLER, Dostoyevski'nin romancılığı ve onun roman kahramanları hakkında bildiklerinize yeni görüş açıları getirecek önemli bir romandır.

BİRİNCİ BTMLÜM

I

Geçen yılın 22 mart akşamında garip bir olay geçti basımdan. Bütün gün dolasmış, kendime bir daire aramıştım. Oturduğum yer pek rutubetliydi, bu yüzden kötü kötü öksürmeye başlamıştım.

Daha sonbaharda koymuştum aklıma oradan çıkmayı, ama ilk bahara kadar uzamıştı.

Sabahtan beri dolastığım halde istediğim gibi bir

yer bulamamistim bir oda bile olsa, ayri bir daire olsun istiyordum; sonra, genistabiŒ kirasi da azolmalıydi. Dar yerde kisinin dŒsŒncelerinin de daraldigim anlamistim. Yazacagim ŒykŒleri dŒsŒnŒrken odanın iŒinde bir asagi bir yukari dolasmayi severdim. Sirasi gelmisen sŒyleyeyim: Eserlerimi yazmaktan çok onlar Œzerinde dŒsŒnmek, hayal kurmak hosuma gitmistir daima. Dogrusu, tembel igimden degildir bu. Peki ama nedendir Œyleyse?

Daha sabahleyin pek iyi hissetmiyordum kendimi, aksam Œzeri ise oldukça fenalasmistim, titriyordum. Œstelik, bŒtŒn gŒn ayaktaydim, yorulmustum. Hava kararmaya basladiginda Voznesenski caddesinden geçiyordum. Petersburg'un mart gŒnesine, Œzelikle gurupunatabiŒ

açık, dondurucu soguk bir aksambayilirim. Her yani 10

kizil bir isik kaplar birden. Evler alev alev yanmaya baslar sanki. Boz, sari, kirliyesil renklerinin kasvetli gŒrŒnŒmŒ bir anda

kaybolur. Kisinin içi aydinlanir sanki; ürperir ya da biri dirsegiyle drtms gibi irkilirsin. Yepyeni duygular doldurur içini... Bir günes isininin kisinin ruhunda yaratabilecegi değisiklik öyle büyüktür ki!

Gelgelelim, biraz sonra bu günes isini yok olmuştü; dondurucu soğuk burnumun ucunu sizlatiyordu; hava iyice kararmıst; dükkanların pencerelerinden gaz lambalarının ölgün isigi sızıyordu disari. Mil er'in pasthanesinin önünden geçiyordum ki, yildirim çarpmis gibi durdum birden, pasthanenin bulunduğu yana bakmaya başladım. Iimde, olaganüstü bir sey olacakmis, gibi bir his vardı. Tam o anda karsi kaldirimda yaninda kpegiyle yasli bir adam ilisti gözüme.

Anlayamadığım, tuhaf bir duygunun kalbimi hizli hizli arptirmaya başladığı bugnms gibi hatirimda.

Mistik bir insan değilimdir; batil inançlarım yoktur, fala inanmam. Bununla beraber, herkes gibi benim basımdan da garip birkaç olay

geçmiştir. Sözelimi, bu ihtiyari alalım: Onunla karsilastigimda b aksam tuhaf bir seyin olacagi niçin dogmustu içime? Üstelik hastaydim da; insan hastayken duygulari daima yaniltici olur.

Yasli adam bitkin adimlarla,bacaklarini hiç bükmeden, degnek gibi öne atiyordu kibüklüm, elindeki bastonu yere hafifçe vurarak pastahaneye dogru yavas yavas yürüyordu. TMMrümde böylesine garip biçimli bir insan görmemistim. Daha önce de, Mil er'in pastanesinde onunla her karsilasmamda tuhaf bir duyguya kapilirdim. Uzun boyu, kambur sirti, seksenlik ölgün yüzü, lime lime paltosu; ancak ense kisminde aktan çok saribeyaz bir tutam saç kalem çiplak basindaki, kul anilacak yeri kalmamis, yirmi yil ik, yuvarlak kenarli sapkasi; sanki düşünülmeden yapılan, kurulmus bir zemberek yardimiyla

11

sürdürülüyormusa benzeyen hareketleri...Bütün bunlar ilk bakista elinde olmadan sasirtiyordu insani. Dogrusu, yasi böylesine geçkin bir

ihtiyari yapayalniz, yardimcisiz görmek pek tuhafti; üstelik, bakicilarından kaçmış bir deliyi de andirmiyor degildi hani. Asiri derecede siskaligi da garibime gidiyordu: Beden diye bir sey yoktu onda sanki,iskeletinın üzerinesadece birderi yapistirilmis gibiydi. Eevresi mosmor, iri, ama fersiz gözleri hiç bir sey görmedigi haldebunu kesinlikle biliyorumdaima karsiya bakardi. Yüzünüze baka baka, önünde kimse yokmus gibi üzerinize üzerinize yürürdü. Birkaç kere tanik oldum buna. Mil er'in pastahanesinde son zamanlarda gözükmeğe baslamisti. Nereden geldigini kimse bilmiyordu. Köpegi daima yanındaydi. Pastahane müsterilerinden konusan yoktu onunla. O da konusmuyordu kimseyle zaten. Kaldirimda durmus, merakli gözlerle ona bakarken "Niçin Mil er'in pastahanesine dadandi bu adam?

diyedüsünüyordum,neisiolabilirorada?"

Hastaligimin, yorgunlugumun sonucu, anlasilmaz bir can sikintisi sarmisti içimi. Kendi kendime devam ediyordum: "Niyeti ne acaba? Ne düşünüyor? Bakalim düşünüyor mu hem? Yüzü bir sey ifade etmekten çok uzak...

TMylesine ölgün ki!Ondan bir parçaymis gibi yanından hiç ayrılmayan su köpegi de nereden bulmus? Ne kadar da benziyorlar

birbirine!"

Bu zaval i köpek de seksen yasinda olmalıydı; evet evet, muhakkak o da seksen yasındaydı. Bir kere, hiç bir köpegin gösteremeyecegi kadar yasli gösteriyordu; sonra, niçin onu ilk gördüğüm an, bu köpegin öteki köpeklere benzemeyen, olaganüstü bir köpek oldugunu geçirdim aklımdan?

Yüzdeyüz büyüü, esrarli bir yani bulundugunu; belki de köpek kiliginda bir Mefisto oldugunu; kaderinin birtakim bilinmez, gizli baglarla sahibinin kaderine baglandigim düsündüm? Onu görseniz, son 12

kez yirmi yil önce bir seyler yedigini siz de kabul ederdiniz. Sahibi gibi bir deri bir kemikti. Hemen hemen hiç tüy kalmamisti üzerinde; arkasinda bir sopa gibi sarkan, daima bacaklarinin arasına sikistirdigi kuyruğu da

çiplakti. Koca kulakli basini hiç kaldirmaz,
dalgın dalgın önüne bakardı hep.

™mrümde onun kadar iğrenç bir köpek
görmedim. Adam önde, köpek arkada yürürlerdi
daima; hayvanın burnu, yapışık gibi, sahibinin
paltosunun eteginden ayrılmazdı. Yürüyüşleri
de, görünüşleri de her adımda söyle söylerdi
sanki :

Yasliyiz Tanrım, yasliyiz, öyle yasliyiz ki!

Hatırlıyorum, bir keresinde "sakin ihtiyarla
köpegi, Gavarni'nin resimlediği Hoffman'ın
masal ari kitabının sayfalarından siyrilip
yeryüzünde dolasmaya baslayan varlıklar
olmasın?" diye geçirmistim içimden. Karsiya
geçip, ihtiyarin arkasından ben de girdim
pastahaneye.

Ihtiyari herkes pek garipsiyordu pastahanede; bu
istenmeyen konuk kapıdan girince, tezgahın
arkasında ayakta duran Mil er de surat asmaya
baslamisti son zamanlarda. Bir kere, bu acayip
ihtiyar ne bir şey yiyor, ne de içiyordu. içeri

girince dogru kösedeki sobanın yanına gidiyor, her zaman aynı sandalyeye çöküyordu. Sobanın yanındaki yerinde başka biri oturuyorsa, adamın karsısında bir süre saskin saskin ayakta durduktan sonra canı sikilmiş gibi öteki köseye, pencerenin dibine geçiyordu. Orada kendine bir sandalye buluyor, yavaşça oturuyor, sapkasını çıkarıp hemen yanına yere koyuyor, bastonunu da sapkasının yanına bıraktıktan sonra sandalyenin arkalığına yaslanıp üç dört saat öyle hareketsiz kalıyordu. Eline gazete falan almazdı; agzından bir sözcük çıktığı da yoktu. Gözlerini iyice açmış, donuk bakışlarla önüne bakardı hep; öyle ki, o anda hiç bir şey görmediğine, isitmediğine bahse girilebilirdi. Köpek de olduğu yerde iki üç kere döndükten sonra, usulca sahibinin bacaklarının di

13

binde boyluboyuna yere uzanıyor, basını çizmelerinin arasına sokup derin bir göğüs geçirdikten sonra öyle kalıyor, ölmüş gibi hiç kipirdamiyordu. Sanki bu iki yaratık sabahtan beri bir yerde ölü

olarak yatiyorlardi da, günes batar batmaz, sirf Mil er'in pastahanesine gelmek, orada hiç

kimsenin bilmediği, esrarli bir görevi yerine getirmek için canlaniveriyorlardi, ihtiya, uç dört saat oturduktan sonra nihayet kalkiyor, sapkasiyla bastonunu alip evine gidiyordu. Köpek de dogruluyor, her zamanki gibi kuyrugunu bacaklari arasina sikistiriyor, basim önüne sarkitiyor, agir adimlarla sahibinin pesi sira yürüyordu. Pastahaneye gelenler zamanla uzaklasmaya baslamislardi ihtiyardan; igreniyormus gibi yakininda bile oturmuyorlardi. Oysa ihtiya hiç bir seyin farkinda degildi.

Bu pastahanenin msterileri daha çok Almandi. Voznesenski caddesinde oturan ne kadar ilingir, firinci, boyaci, sapkaci, kosumcu kisacasi, saygi deger Alman varsa hepsi buraya gelirdi. Mil er'in pastahanesinde içten bir hava eserdi ogunlukla. Patron sik sik tanidik msterilerinin masasina oturur, onlarla beraber birkaç kadeh pun yuvarlardi. Dükkan sahibinin çocuklari, köpekleri de giderlerdi bazan müsterilerin yanina; msteriler onlari sever,

oksarlardi. Herkes birbirini tanir, sayardi. Msteriler Almaa gazetelerini okumaya daldiklarinda salondan bir kapiyla ayrilan patronun dairesinden, Mil er'in tıpkı beyaz bir fareye benzeyen, saçları bukleli, sa, risin büyük kizinin akordsuz bir piyanoda çaldığı Augustin'im (1) duyulurdu. Bu valse seve seve dinlerdi herkes. Her ayın ilk günlerinde Mil er'in pastahanesine gider, oraya gelen Rus dergilerini okurdum.

(1)O sıralar Alman, küçük, esnafı arasında peksevilen bir sarkı: "Mein lieber Augustin" ("Benini sevgili Augustin'im.") 14

İerigirdiğimde ihtiyar pencerenin dibinde oturuyordu; köpeği de ayaklarının dibindeki yerini almıstı.

Hiç bir sey söylemeden geçip kseye oturdum. "isim falan yokken, böylesine hastayken, bir an önce eve gidip çayımı içtikten sonra yatmam gerekiyorken niçin girdim buraya? diye soruyordum kendi kendime. Gerçekten de su ihtiyari seyretmek için mi geldim acaba?" Canım

sikilmaya baslamisti. Disarda onu gördüğüm zaman ruhuma dolan o tuhaf duyguyu hatirlayarak "Bana ne ondan? diye geçirdim içimden. Bütün bu soguk Almanlardan bana ne? Bu tuhaf duygum nereden geliyor? Son zamanlarda benligimi saran; yasamama,son öykümü okuyan usta elestirmenin söylediği gibihayati açık seçik görmeme engel olan bu ucuz, incir çekirdeginidoldurmayan seylerden duyduğum endisenin sebebi nedir?" Böyle düşündüğüm, kendi kendime sitem ettiğim halde kalkip gitmiyordum. Bu arada iyice fenalasmistim, sicacik yerden disari çıkmayı hiç

istemiyordu canim artik. Bir Frankfurt gazetesi aldım elime, iki satir okuyunca daldım.

Almanların engel olduğu yoktu bana.Onlar gazetelerini okuyor, sadece arada, yarım saatte bir alçak sesle yeni haberler, ünlü Alman mizahçisi Safir'in nükteleri üzerine kısa kısa konusuyorlar; sonra, bir kat daha çoğalmis ulusal bir gururla okumaya daliyorlardı gene.

Yarım saat sonra uyandığımda zangir zangir titriyordum. Artık eve gitmek zorundaydım. Tani

bu sirada salonda geçen sessiz bir olay bir kere daha beni gitmekten alakoydu. Ihtiyarin oturduktan sonra gözlerini karsisindaki bir seye dikip, kalkincaya kadar bakislarini oradan bir daha ayirmedigini yukarda soylemistim. Anlamsiz bir ısrarla bir yere dikilen bu donuk bakisin bana yoneltildiği aksamlar da olmuştú: Iimi son derece ktú, hatta dayanılmaz bir duygu kaplardı, elden geldigince çabuk yerimi değistirirdim. Bu keresinde ihtiyarin 15

kurbani, kentimize yeni gelmiş, Adam Ivaniç Sultz adında, Mil er'in yakın dostubunu sonra ğrendimama ihtiyari da müsterilerin ogunu da tanımayan, dis grúnüsü pek hos, sert kolalı yakaları kalkık, yüzü kipkirmizi zi, sismanca, Riga tüccarlarından ufak tefek bir Almandı.

"Darfbarbier" i (1) büyük bir hazla okur, bir yandan da puunu yudumlarken birden basım kaldırıp ihtiyarin, durgun bakislarini ona diktigini farketti. Bu sasirtti onu. "Soylu" bütün Almanlar gibi Adam Ivaniç da utangaç, duygulu bir insandı. Yüzüne böyle saygisizca, dik dik bakılması tuhafına gitmişti, sikilmisti. TMfkesini

tutup, saygisizadamdan gözlerini kaçirdi,kendi kendinebir seylerrhomurdanarak yüzünü gazeteyle kapadi. Ne var ki sabredemedi, iki dakika sonra basini uzatip gazetesinin üstünden merakla bakti: İhtiyarin anlamsiz bakisi hala ona yönelmisti. Adam Ivaniç gene bir sey söylemedi. Basini üçüncü kez uzattiginda yüzü birden kipkirmizi oldu. Kendini, gururunu savunmaya, soylukisilerin yaninda güzel kentiRiga'nin adininlekelenmesine engelolmayakendisini Riga'nin temsilcisi sayiyordu besbel i karar vermisti. Elindeki gazeteyi sinirli bir hareketle masanin üzerine firlatipgazetinin raptiyeyyle tutturuldugu çita gürültüyle çarpti masayapunçtan, gururundan yüzü kipkirmizi, içi alev alev yanan küçük gözlerini zaval i ihtiyara dikti.Sanki Almanla rakibi, bakislarinin manyetik gücüyle birbirini yenmeye çalisiyorlardi. Eitanin masaya çarpmasindan çıkan sesle Adam Ivaniç'in tuhaf durusu bütün müsterilerin dikkatini çekmisti. Hepsi el erindeki gazeteleri birakmis, magrur, sessiz bir merakla iki rakibe bakiyorlardi.

Pek gülünç bir sahneydi bu. Gelgelelim, Adam Ivaniç'in bakislarındaki manyatik gücün (1)"Köy berberi"O zamanlar çıkan bir Alman gazetesi.16

hiç bir etkisi olmamisti. İhtiyar, öfkeden, kuduran bay Sultz'a gene öyle dalgın dalgın bakıyordu.

Akli baska yerlerdeymis gibi, herkesin onunla ilgilendiginin bile farkında degildi. Sonunda sabri tükendi Adam Ivaniç'in. Sert, çin çin öten bir sesle, Almanca, Niçin öyle dikkatli dikkatli bakıyorsunuz bana bayım? diye bagirdi..

Ama rakibi onun ne söylediğini anlamıyormus, sesini duymuyormus gibi susmaya devam ediyordu. Adam Ivaniç bu kez Rusça sormaya karar vermisti. Bir kat daha öfkeli bir sesle, Size sormak niçin böyle dik bakıyor bana? diye haykirdi.

Ayaga fırlayarak devam etti :

Beni tanirlar sarayda, sizi tanimazlar!

Ama ihtiyarin kipirdandigi bile yoktu. Almanlar nefretle homurdanmaya baslamisti. Mil er de gelmisti gürültüye. Durumu öğrenince ihtiyarin sagir oldugunu düşünerek kulagina iyice egildi.

Müsterisinin yüzüne dik dik bakarak yüksek sesle,

Bay Sultz ona bakmamanizi rica ediyor, diye bagirdi.

Ihtiyar birden Mil er'e bakti, o ana kadar durgun olan yüzünde endiseli bir düşünce, bir heyecan ifadesi belirdi. Telaslandi, inleyerek egildi, aceleyle sapkasini, bastonunu aldi; aci bir gülümsemeyleyenlislikla oturdugu yerden kavulan bir zavalinin sinik gülümsemesiydi buayaga kalkti, disari çikmaya hazirlandi. Zaval i, çökmüs ihtiyarin bu uslu, ezik aceleciliginde öylesine acikli, insanin içinini burkan bir sey vardi ki, basta Adam Ivaniç olmak üzere bütün müsterilerin düşüncesi bir anda degismisti. Ihtiyarin, birisine hakaret etmek söyle dursun, bir dilenci gibi her yerden kovulabilecegini bildigi bel iydi.

Mil er iyi yürekli, duygulu bir insandı. İhtiyarın sirtini oksayarak, Hayir, hayir, dedi, oturun! Aber (1) ger (2) Sultz sadece ona dikkatli dikkatli bakmamanizi rica etmisti. Sarayda tanirlar onu.

Gelgelelim, zaval i ihtiyar gene anlamadi, daha da telaslandi; sapkasinin içinden düşen eski, delik desik, açık mavi mendilini egilip aldı; basi ön ayaklari arasinda, hiç kipirdamadan yerde yatan köpegin hayvan belbel i derin bir uykuya dalmistiseslenmeye basladi. Titrek, bitik bir sesle, Azorka, Azorka! dedi. Azorka!

Azorka'ninkipirdadigi yoktu. İhtiyar, canisikkin,

Azorka, Azorka, diye tekrar etti.

Bastonuyla dürttü köpegi, ama Azorka kipirdamiyordu. Elinden bastonu düştü ihtiyarin. Ömelif yere diz çöktü, Azorkanın basini el erinin arasina aldı. Zaval i Azorka! TMİmüstü. Zaval i hayvan, sahibinin ayaklari dibinde belki

yaslılıktan, belki de açlıktan, sessizce ölmüştü. İhtiyar saskin saskin, Azorka'nin öldüğünü anlayamıyormuş gibi bir dakika kadar öyle bakti yüzüne; sonra yavaşça eğildi emektar dostuna doğru, solgun yüzünü hayvanın sogumus basına dayadı. Bir dakika çit çıkmadı salonda. Hepimiz duygulanmistik... Sonunda doğruldu ihtiyar. Yüzü

bembeyazdı, sitma nöbeti gelmiş gibi titriyordu. Yufka yürekli Mil er, onu tesel i etmek istegiyle, Doldurmak saman bu köpeğin içini, dedi. İyice saman doldurmak. Fyodor Karloviç Kriger ustasıdır bu isin.

Bastonu yerden alıp ihtiyara verirken ekledi:

(1)ama (Almanca)

(2)bay (Almanca)

EzilenlerF : 2 18

Fyodor Karloviç Kriger çokiyi hayvan doldurmak.

™ne çıkan bay Kriger alçakgönül ü bir tavırla,

Evet, ben çok iyi doldurmak hayvan.

Bu, tepesinde tutam tutam kızıl saçlı, gaga burnunun üzerinde gözlüğüyle, zayıf, uzun boylu, görünüste iyi yürekli bir Almandi. Aklına gelen düşünceден cosan Mil er, Her çesit hayvani doldurmakta çok kabiliyetlidir Fyodor Karloviç Kriger, diye ekledi.

Bay Kriger atıldı gene:

Evet, her çesit hayvani doldurmakta çok kabiliyetliyimdir.

Coskun bir cömertlik içinde devam etti:

Hem köpeğinizi parasız dolduracağım size.

Adam Ivaniç Sultz, yüzü bir kat daha kızarmış, ihtiyarın ugradığı felakete kendisinin sebep olduğu inancıyla,

Hayır, hayır! diye haykırdı, emeginizin karşılığım

ben verecek size.

Ihtiyar bütün bu konuşmaları dinliyordu ya, bir şey anlamadığı beliydi; zangir zangir titriyordu.

Garip müsterisinin gitmeye hazırlandığını gören Mil er,

Bir dakika! diye bağırды. Bir kadeh nefis konyamızı için!

Konyayı getirdiler. İhtiyar, çabuk bir hareketle aldı kadehi, ama eleri titriyordu, ağzına götüreceğine yarısını döktü, bir damla içmeden tepsiye geri koydu. Sonra Azorka'yı olduğu yerde bırakıp tuhaf, o anda pek yadırganan bir gülümsemeyle çabuk çabuk kapiya yürüdü. Herkes şaşkıncıydı. Almanlar birbirinin yüzüne bakarak,

Schwerenot! Was für eine Geschichte! (1)diye mirildandılar.

(1)Felaket! işe bakın!

Ben ihtiyarin arkasindan kostum. Pastahaneden birkaç adım ötede, sagda dar, iki yaninda kocaman kocaman evler olan, karanlık bir ara sokak vardı. İçimde bir ses ihtiyarin o sokaga saptigini söylüyordu bana. Sokaga girince sagdan ikinci ev yeni yapiliyordu, disi kalaslarla çevriliydi. Evin önündeki tahta perde sokagin neredeyse ortasına kadar çikiyordu. Yayalar için tahta perde boyunca bir sıra kalas dösenmisti. Tahta perdeyle evin arasında kalan karanlık bir kösede buldum ihtiyari. Kaldirima oturmus, dirseklerini dizlerine dayayıp basini el eri arasına almisti. Yanına oturdum. Nereden başlayacağımı bilemeden,

Bakin, dedim, Azorka için üzölmeyin. Gelin evinize götüreyim sizi. Geçsin artık üzüntünüz. Gidip bir araba çağırayım. Nerede oturuyorsunuz?

Ihtiyar cevap vermiyordu. Ne yapacağımı bilemiyordum. Gelip geçen yoktu sokaktan. Birden koluma yapısti. Kisik, isitilir isitilmez bir

sesle,

Soluk alamıyorum! dedi, soluk alamıyorum!
Ayaga kalktım, zorla onu da kaldırıırken,
Evinizegötüreyimsizi! diye bağurdım. Birkaç
bardak çay içip yatmalısınız... Simdi bir araba
getiriyorum. Doktor da çağıracağım... tanıdığım
bir doktor var...

Daha neler söyledigimi hatırlamıyorum. Ayaga
kalkacak oldu, ama doğrulur doğrulmaz gene
yere çöktü, hep o kisik, boguk sesiyle bir seyler
mirıldanmaya başladı. Üzerine iyice eğilip
dinledim.

Vasilyevskiadasında, diyordu. Altinci sokak...
altinci sokak...

Sesi kesildi.

Vasilyevski'de mi oturuyorsunuz? Ama o yana
gitmiyordunuz;pastahaneden çıkınca sola
dönmeniz gerekirdi Vasilyevski'ye gitmek için,
oysa siz soga döndünüz. Simdi bir arabayla
götürürüm sizi... 20

Ihtiyar kipirdamıyordu. Elini tutup kaldırdım, birakinca ölüñünki gibi düstü. Egilip yüzüne baktım, parmagimin ucuyla dokundum... ihtiyar ölmüştü. Düs görüyordum sanki.

Bu serüven hayli ugrastirdi beni, o arada sitmam da kendiliginden geçti. Ihtiyarin evini bulduk.

Vasilyevski adasında değil, öldüğü yerden birkaç adım ötedeki Klugen'in evinin besinci, çatı katında küçük bir antreyle son derece basık, pencere diye duvarlarında üç deliği bulunan büyük odalı ayrı bir dairede oturuyormuş. Çok yoksul olduğu beliydi. Bir masa, iki sandalyeyle, taş gibi sert, her yanından pamuklan fırlamış, eski mi eski bir kanepesindenmeger o da ev sahibinin misbaska esyasi yoktu. Sobanın uzun zamandan beri yanmadığı beliydi; muma falan da rastlanılmadı. Ihtiyarin, pastaneye sırf sıcak, ısıyan bir yerde oturmak için geldiği kanisindaydım. Masanın üzerinde boş bir toprak çanakla kupkuru bir ekmek kabuğu vardı. Bir köpek bile para bulunmadı. Zaval iyi gömmek için degismeklik fanilası bile yoktu; birisi kendi

fanilasini verdi de onu giydirdik. Ihtiyarin bu kosul ar altinda yalniz yasayamiyacagi, birisinin seyrek de olsa ona yardima geldigi bel iydi. Masanin gözünden kimlik cüzdani çıktı. Rahmetli, Yeremiya Smith adinda, yetmis sekiz yasinda, Rus uyruklu bir yabanciydi. Makinist oldugu anlasiliyordu. Masanin üzerinde iki kitap vardi: Kisa bir cografya kitabiyla, kursun kalemle bir çok yerine isaret konulmus Incil'in Rusçasi. Bu iki kitabi ben aldım. Evde oturan öteki kiracılara, ev sahibine sorduk, hiç kimsenin bir sey bildigi yoktu. Çok kalabalikti evin içi; fabrika ustalari, pansiyon olarak oturan Alman kadınlari bütün odalari doldurmuşlardı. Kibar bir kimse olan evin yöneticisi de eski kiracisi üzerine, çatı katında altı ruble kirayla oturduğundan, son iki aydır bir köpek vermediginden, bu nedenle onu kapi disari et

21

meleri gerektiginden baska pek bir bilgi veremedi. "Ihtiyarin gelip gideni var miydi?" diye sorduk, bu konuda da kimse bir sey bilmiyordu. Koskocaman evdi, böyle yerlere

girip çıkan çok olduğu için bilinmezmiş. Bir seyerler öğrenebileceğimiz evin bes yıl ik kapasisi da, yerine daha kiracıların yarısını tanımayan genç yegenini bırakıp iki hafta önce izinle köyüne gitmişti. Bütün bu soruşturmaların nereye vardığını kesin olarak bilmiyorum; sonunda topraga verdiler ihtiyari. O

günlerde öteki işlerim arasında bir gün de Vasilyevski adasına, altıncı sokaka gidip geldim. Oraya varınca kendi kendime güldüm: Olaganüstü hiç bir yanı olmayan sıra sıra evlerden başka ne görebilirdim altıncı sokakta? "Peki ama, diye düşünüyordum, ihtiyar ölürken niçin Vasilyevski adası altıncı sokaktan söz etti? Sayıklıyor muydu acaba?"

Smith'ten bosalan daire hoşuma gitmişti. Baskasına kiralamamasını, daireyi benim tuttuğumu yöneticiye söyledim. Odanın tavanı gerçi pek basıktıöyle ki, önceleri basım vuracak sanmistimama istediğim kadar genişti ya! Zaten kısa zamanda alıstim. Ayda altı rubleye bundan iyisi de bulunamazdı. Dairemin ayrı olması pek hoşuma gitmişti. Şimdi bir hizmetçi bulmaktaydı

is, yalnız basıma yapamazdım çünkü. Kapıcı, hiç olmazsa günde bir kere uğrayıp en gerekli işleri yapmaya söz verdi basta. İhtiyar için birisinin geleceğini sanıyordum. Oysa öleli bes gün olmuştur, gelen giden yoktu.

II

O sıralar dergilerde çalışıyor, ufak tefek yazılar yazıyordum; günün birinde büyük bir eser vereceğimden hiç kuskum yoktu. Büyük bir roman üzerinde çalışıyor 22

dum; ama sonunda hastaneye düştüm... yakında ölürüm herhalde. Sonum yaklastığına göre anılarımı yazmasam da pekala olurdu ya...

Hayatımın şu acı son yılı geliyor aklıma. Her şeyi yazmak istiyorum, kendime bu uğraşı bulmasaydım sanırım can sıkıntısından ölürdüm. Bütün bu olaylar bazan. öylesine heyecanlandırıyor, öylesine üzüyor ki beni! Kelimeler kalemimin ucundan kagıda dökülürlerken daha bir huzur verici, daha bir olagan biçime girecek, hayale, kabusa daha az

benziyecekler saniyorum. Yazmak beni avutacak, içimdeki atesi söndürecek, eski yazarlık damarimi kabartacak; anilarimi, aci hayal erimi bir ise, ugrasa döndürecektir... Evet, çok iyi düsündüm bunu. Üstelik saglik memuruna da bir miras birakmis olurum; hiç degilse kisin pencerelerini kagitlar.

Gelgelelim, nedense ortasindan basladim hikayeme. Her seyi yazmaya karar verdigime göre bastan baslamaliyim. TMyle olsun. Zaten pek uzun sürmeyecektir kendimi tanitmam.

Buradan uzak ...skiy ilinde dogmusum. Ben küçükken ölen annemle babam iyi birer insan olmalıydılar. Acidigi için beni evine alan söyle böyle varlikli toprak sahibi Nikolay Sergeyiç

Ihmenev'in yaninda büyüdüm. Tek çocuğu olan Natasa benden üç yas küçüktü. Agabeykardes gibiydik onunla. Ah sevgili çocuklugum! Yirmi bes yasinda, son günlerimi yasiyorken aklimda sadece senin olman; heyecanla, coskunlukla sadece seni anmam ne garip aslinda! O zamanlar ne maviydi gökyüzü, Petersburg günesine hiç

benzemezdi günes; yüreklerimiz ne hizli
çarpardi!

O zamanlar her yanda göz alabildigine çayirlar,
ormanlar vardi; simdiki gibi soguk tas yiginlari
karartmazdi insanin içini. Nikolay Sergeyiç'in
yönetmeni oldugu Vasilyevski'deki park ne
hostu!

Natasa'yla dolasirdik orada. Parkin bitiminde de
büyük, los bir koruluk 23

vardi, bir keresinde kaybolmustukiçinde
Natasa'yla... Ne güzel, tatli günlerdi! Hayati
esrarenigiz, çekici bir sey olarak görüyor, onunla
tanismaktan hoslaniyorduk. Her "çalinin, agacin
arkasinda bizim için esrarli, bilmedigimiz bir
insan vardi sanki. Masal dünyasi gerçekte içice
gibiydi. Aksam sisi koyulasip, büyük derenin
çakil i kiyisina yapismis gibi duran çalilarin dal
arinda küme küme biriktigi zamanlar Natasa'yla
ben sahilde el ele durup ürkek bir merakla
uzaklara bakar, sisin içinden dogru birisinin
"çikip yanimiza gelecegini ya da seslenecegini,
böylece dadimizinanlattigimasal arin

gerçekleşeceğini sanırdık. Aradan uzun zaman geçtikten sonra bir keresinde Natasa'ya, "Çocuk hikayeleri" nin elimize geçtiği, kitabı kapıp doğru bahçedeki havuzun yanında yaslı, sık yapraklı mese ağacının altındaki yeşil kanepemize kosup oturduğumuz, hemen

"Alphonse ile Dalinde" hikayesini okuduğumuz günü hatırlatmıştım. Bu hikayeyi hatırladıkça hala tuhaf bir burkulma olur içimde; geçen yıl ilk iki satırını Natasa'ya ezbere okuduğumuz zaman da ağlamamak için güç tutmuşum kendimi: "Kahramanım Alphonse Portugal'de doğmuştur.

Don Ramiro'dur babasının adı"... Belki de pek budalaca bir şeydi bu; kim bilir, Natasa'nın heyecanına öyle tuhaf tuhaf gülümsemesinin sebebi de buydu belki. Ama çabuk toparlamıştı kendini (çok iyi hatırlıyorum bunu), beni avutmak için o da geçmiş günlerden açmıştı. Biraz sonra kendisi de duyulandı. Çok güzel bir akşamdi o; eskiyi yenibastan yasadık: "Beni il merkezine, yatılı okula yol adıkları günü Tanrım, ne çok ağlamıştı o gün! Vasilyevski'den temel i ayrılışımı... Okulu

bitirmis, üniversiteye hazırlanmak için Petersburg'a gidiyordum. On yedi yasındaydım, o da on bes. O zamanlar pek biçimsiz olduğumu söylüyor Natasa. TMylesine uzun boylu, öylesine siskaymısim ki, bana bakınca tutamazmiskendini, gülermis. Ayrılırken 24

çok önemli bir şey söylemek için bir kenara çektim onu; ama birden dilim tutuldu. O anda müthiş heyecanlı olduğumu hatırlıyor Natasa. Konusamadık tabii. Ne söyleyeceğimi bilmiyordum.

Söylesem de anlayamazdı beni zaten. Birden bosandım, hiç bir şey söyleyemeden öyle gittim.

Çok sonra, bundan iki yıl önce görüştük. Yaslı İhmenev bir dava için gelmişti Petersburg'a. Ben de edebiyat alanında yeni yeni duyurmaya başlamıştım adımı.

III

Nikolay Sergeïç İhmanev iyi, ama çok eskiden beri yoksul düsmüs bir aileden geliyordu. Grene

de yüz el i kölelik, oldukça iyi durumda bir çiftlik kalmısti ona babasından. Yirmi yasında süvari subayı olmuştı. İsleri iyi gidiyordu, gelgelelim, hizmetinin altıncı yılında bir akşam kumarda varını yoğunu kaybetti. O gece sabaha kadar, uyku girmedi gözüne. Devrısı akşam gene gitti oyun salonuna, sahibi olduğu tek seye, atına karşılık bir kart aldı. Kazandı. Arkasından bir daha, bir daha... Yarım saat sonra köylerinden birini, son sayıma göre el i kölelik İhmenevka'yi geri almısti. Oyuna paydos deyip, devrısı gün de istifasını verdi. Yüz kölesini kaybetmısti. İki ay sonra tegmen rütbesiyle ayrıldı ordudan, küçük köyüne gitti. Bu kumar olayından söz edilmesini hiç sevmezdi; öyle ki, o kadar iyi yürekli, babacan olduğu halde, birisi kaybettiği yüz köleden açacak olsa, öfkelenir, bozusuordu onunla. Köyde kendini çiftçilige verdi. Otuz bes yasında soylu ama yoksul bir ailenin kızı olan Anna Andreyevna Sumilova'yla evlendi. Drahomasi bile yoktu Anna Andreyevna'nın, göçmen madam MonReves'in kentte soylu kızlar için açtığı yatılı okulda okumustuher zaman övünür

dü bununla; oysa orada ne okudugunu bilen, anlayan da yoktu. Nikolay Sergeic iyi bir toprak sahibi olmustu. Komsu toprak sahipleri ders aliyorlardiondan. Birkaç yıl sonra bes yüz kölelik komsu Besilyevski köyüne Petersburg'dan sahibi prens Pyotr Aleksandroviç Valkonski geldi, Prensın gelisi büyük bir olay olmustu çevrede. Henüz genç sayılırdi; büyük bir rütbesi, önemli ilişkileri vardı. Yakisikliydi, varlikliydi, nihayetçevrenin kızlarını, kadınlarını en çok bu yani ilgilendiriyordubekardı. Akrabasi olan valinin il merkezinde onu içtenlikle karsilamasini, kent bayanlarının "kibarligina hayran kalmalarını" v.s. anlata anlata bitiremiyorlardı. Sözüñ kisasi, Petersburg yüksek sosyetesinin tasrada pek seyrek gözüken, gözüktüklerinde de büyük ilgi uyandıran üyelerinden biriydi bu. Ne var ki, ihtiyaci olmadigi, kendisinden az da olsa, asagi buldugu kimselere karsi kibar davranmıyordu Prens. Komsu toprak sahiplerini küçümseyip, onlarla tanışmak istememesi bir çok düşman

kazandırmıstı ona. Durup dururken Nikolay Sergeıç'i ziyaret etmesi de bu yüzden sasırtmıstı herkesi. En yakın komsusu Nikolay Sergeıç'di oysa.

Ihmenev'lerin evinde büyük bir heyecan yarattı bu ziyaret. Kari koca bayılmıslardı genç adama; hele Anna Andreyevna cosmıstı. Kısa bir zaman sonra aileden biriymis gibi haber falan vermeden her gün gelip gitmeye baslamıstı. Onları da kendi evine çağırıyor, nükteler savuruyor, gülünç hikayeler anlatıyor, Ihmenev'lerin kötü piyanosunda hem çalip hem söylüyordu. Ihmenevler sasiyorlardı dogrusu: Böylesine candan, böylesine değerli bir insan için kendinibegenmis, kibirli, bencil nasıl diyebiliyorlardı komsular? İçten, temiz yürekli, çıkarını düşünmeyen, dürüst bir insan olan Nikolay Sergeıç'ten hoslanmis olmalıydı Prens. Kısa bir zaman sonra her şey anlasıldı.

Prens, madrabaz, gözü doymaz; ak saçlı, gözlüklü, gaga burunlu, utanmazcasına çalan, _

üstelik iskenceyle birkaç köylüyü öldüren çiftlik yöneticisi kahyasi Alman'in isine son vermek için gelmişti Va~ silyevski'ye. Sonunda yakayı ele vermişti Ivan Karloviç.. Yerin dibine girmisti utancından, Alman dürüstlüğünden, uzun uzun söz etti; ama yüz kızartıcı bir biçimde kovulmasına engel olamadı bütün bu çabaları. Bir yönetmen gerekiyordu Prense; bulunmaz bir çiftçi, son derece dürüstbundan hiç kimsenin kuskusu olamazdibir insan olan Nikolay Sergeič'i seçmişti. Prens, bu isi üzerine alması için Nikolay Sergeič'ten teklif bekliyordu galiba; ama olmadı bu, Prens günesli bir sabah dostça, son derece saygılı bir tavırla dileğini açtı ona. TMnce kabul etmek istemedi Ihmenev, ama hayli dolgun ücret Anna Andreyevna'yi ayarttı, genç adamin bir kat daha artan kibarlığı da geri kalan kararsızlıkları silip süpürdü... Prensın istediğı olmuştı. İnsanları iyi tanıdığı beliydi. Görüsmeye başlamalarından kısa bir zaman sonra Ihmenev'in nasıl" bir insan olduğunu, onu parayla değil de göstereceği içtenlikle, yakınlıkla kendine bağlayabileceğini, istediğini yaptırabileceğini biliyordu. Gözü kapalı, her

seyini güvenebilecegi bir kahyaya ihtiyaci vardi; bundan böyle Vasilyevski'ye bir daha gelmek istemiyordu. Ihmenev'i öylesine büyülemisti ki, adamcagiz yürekten inaniyordu dostluguna. Nikolay Sergeic bizde çok olan son derece temiz yürekli, içten, duygulu bir insandi; böyleleri (bazan Tanri bilir niçin) birisini sevdiler mi bütün varligıyla baglanirlar ona; bu bagliliklari bazan gülünç bile kaçır.

Aradan uzun yıl ar geçti. Prensın çiftligi gelistikçe gelismisti. Prensle Ihmenev arasındaki iliskiler iyiydi, resmi is mektuplariyla sürdürülüyordu bu iliskiler. Prens Nikolay Sergeic'in yönetimine hiç

karismiyor, bazan Ihmenev'i sasirtan son derece pratik, uygun öğütler veriyordu ona. Parayi bos yere harcamayi, çarcur etmeyi

27

sevmedigi, hatta elinin siki oldugu anlasiliyordu. Vasilyevski'ye gelisinden bes yıl sonra ayni ilde dört yüz kölelik, pek iyi durumda baska bir

köyü satın alması için Nikolay Sergeič'e vekalet yol adı.

Nikolay Sergeič mutluydu. Prensın basanlarına, yükselisine, yükselen öz kardesiymig gibi yürekten seviniyordu. Hele Prens bir iş konusunda, ona son derece güvendiğini bel i edince adamcagiz iyice duygulanmisti.

Anlatayım bunun nasıl olduğunu... Ama önce, hikayemin bir bakıma en önemli kişilerinden olan Prens Valkonski üzerine kısa bir açıklama yapmam gerekiyor.

IV

Dul olduğunu söylemistim. Çok gençken, para için evlenmisti. Moskova'da varını yığını iyice kaybeden ailesinden hemen hemen hiç bir şey kalmamisti ona, Vasilyevski üstüste birkaç kere ipotek edilmiş, borç içindeydi. Moskova'da devlet dairelerinden birinde çalışmak zorunda kalan yirmi iki yaşındaki Prens'e ailesinden bir köpek bile kalmamisti; "eski bir soyun baldiri çıplak evladi"

olarak atilmisti hayata. Bir tüccarın tohuma kamıs kızıyla evlenmesi onu kurtardı. Tüccar drahome konusunda aldattı tabi   Premsi; ama gene de karısının parasıyla, ailesinden kalan iftliği geri alıp kurtarabildi. Premsin kismetine çıkan tüccar kızının okuyup yazması yoktu, iki sözcüğü bir araya getirip konusamazdı; yüzü de pek çirkindi, sadece bir iyi yanı vardı: İyi yürekli, sessizdi.

Prems onun bu yanından yararlanmasını bildi: Evlenmelerinden bir yıl sonra o sıralar bir erkek ocuk doğuran karısını Moskova'da tüccar babasının yanına bırakıp, ...ski iline gitti.

"Petersburg'daki soylu bir akraba 28

sinin yardımıyla orada oldukça yüksek bir memuriyet edinmişti, İçi yükselmek, parlamak atesiyle yanyıyordu. Karisiyle Petersburg'da da Moskova'da da yapamayacağını anladığı için ise tasradan bağlamaya karar vermişti. Evliliklerinin ilk yılında karısına etmediği iskencenin kalmadığını söylüyorlar. Bu söylenti pek sasirtiyordu Nikolay Sergeıç'i, heyecanla

savunuyordu Prens'i, onun böylesine kaba hareket edebileceği bir insan olmadığını söylüyordu. Ama yedi yıl sonra nihayet ölmüştü Prens, dul kalan Prens de hemen Petersburg'a aktardı. Baskente ilgi bile uyandırmıyordu.

Bir çok meziyetleri olan, zeki, zevk sahibi, henüz yakışıklı, genç sayılan Prens sosyeteye mutluluk arayan, himaye pesinde koşan bir insan değil de, baslibasına bir değer olarak girmiyordu. Onda gerçekten de insani çeken, bağlayan, güçlü bir şeyin olduğunu söylüyorlardı. Kadınların pek hoşuna gidiyordu; sosyete dilberlerinden biriyle ilişkisini duymayan, kalmamıyordu. Soydan gelme, cimrilik derecesine varan eli sıkılığına rağmen parayı hiç acımadan harcıyordu, her önüne gelene kumarda para veriyor, ne kadar çok kaybederse etsin hiç üzülmüyordu. Ama Petersburg'a eğlenmek için gelmemiyordu; yükselmek istiyordu, istediği de oldu. Onun sosyetedeki başarılarına sasan, akrabası ünlü kont Nainski Prens karsısına herhangi bir dilekçi olarak çıksaydı yüzüne bile bakmazdı belki onunla ilgilenmiş, hatta yedi

yasındaki oglunu yetistirmek için evine almisti. Prensın Vasilyevski'ye gelisi, Ihmenev'le tanismasi da bu zamana rastliyor. Sonunda, Kontun araciligıyla elçiliklerden birinde önemli bir yere atanarak yurt disina gitti. Onunla ilgili söylentiler biraz anlasilmaz olmaya bile baslamisti: Yurt disinda basından kötü bir olay geçtigini söylüyorlardı, ama bunun nasıl bir olay oldugunu bilen yoktu. Yalnız, yukarda sözünü ettigim dört yüz kölelik köyü

satın aldığı biliniyor kesinlikle. Uzun zaman sonra önem

29

li bir kimse olarak döndü yurda; Petersburg'da oldukça büyük bir memuriyete getirildi. Ihmenev'de onun yeniden evlenmeye, varlıklı, tanınmış bir ailenin kızını almaya hazırlandığı söylentileridolasiyordu. Nikolay Sergeič sevinçten el erini ogusturarak "Gördünüz mü, diyordu, kodamanlar sinifına giriyor bizimki!" O sıralar Petersburg'da üniversitedeydim; hatırlıyorum, Ihmenev bana mektup yazıp,

Prens'in evlenecegi haberinin dogru olup olmadigini arastirmami istemisti. Prense de bir mektup yazmis, beni himayesine almasini dilemistii;amaPrens cevap vermedi bu mektubuna. Sadece, Kontun evinde yeterince yetistirildikten sonra liseye giden Prensinglunun, on dokuzyasindaögreniminibitirdiginiögrenebildim. Ihmenev'lere bunu yazdim.

Prens'in, oglunu çok sevdigini, bir dedigini iki etmedigini, simdiden onun gelecegi için ugrastigini da ekledim. Bütün bu bilgileri Prens'in oglunun tanidigi olan öğrenci arkadaslarimdan almistim.

Iste tam o günlerde, güzel bir sabah Nikolay Sergeii Prensten onu pek sasirtan bir mektup aldi...

Yukarda da söyledigim gibi, Nikolay Sergeii'le iliskilerini o zamana kadar resmi is mektuplariyla sürdüren Prens simdi son derece içten, dostça bir tavirle aile sirlarim açıyordu ona: Oglundan yakiniyor, kötü davranislarina

üzüldüğünü yazıyordu. Oglunu temize çıkarmak için de ekliyordu:

"Bu yasta bir çocuğun ufak tefek hataları pek önemli sayılmaz tabii aslında". Ceza olarak bir zaman için köye, İhmanev'in yanına yol amaya karar vermisti oğlunu. Prens, "Dünyanın en iyi yürekli, dürüst insani Nikolay Sergeič'e, özelikle Anna Andreyevna'ya" güvendiğini yazıyor; onlardan, yaramaz oğlunu ailelerine kabul etmelerini, ona biraz akıl vermelerini, el erinden gelirse onu sevmelerini, en önemlisi de uslandırmalarını, "insan hayatında öylesine önemli yeri olan kurtarıcı kesin ilkeleri ona asılamalarını" diliyordu. Yaslı İh 30

menev tabii dört el e sarıldı ise. Genç Prens geldi sonunda; öz çocukları gibi karşıladılar onu.

Kısa bir zaman sonra Nikolay Sergeič onu canı gibi seviyordu. Hatta sonraları, Prensle İhmenev tamamen ayrıldıkları zaman, ihtiyar bazan mutlu bir gülümsemeyle anardı Alyosa'sını Prens Aleksey Petroviç'e Alyosa'm derdi. Gerçekten de pek tatlı bir çocuktü bu: Yakışıklı, kız gibi narin

yapili, sinirliydi. TMte yandan neseli, temiz yürekli, duyguluydu da... Ihmenev'lerin evinde pek seviliyordu. On dokuz yasinda oldugu halde, çocuklugu hala atamamisti üzerinden. Söylentilere bakilrsa üzerine titreyen babasinin, onu köye niçin sürdüğünü anlamak güçtü. Delikanlinin Petersburg'da düzensiz bir hayat yasadigini, çalismak istemedigini, babasinin da bunlara üzöldüğünü söylüyorlardi. Nikolay Sergeic, Alyosa'ya bu konuda hiç bir sey sormadi; Pyotr Aleksandrovic de mektubunda oglunu sürmesinin asil nedeninden söz etmemisti. Bununla beraber birtakim söylentiler dolasiyordu ortalikta: Alyosa'nin bagislanamayacak kadar agir bir yaramazlik yaptigindan, sosyeteden bir bayanla gizli iliskisinden, birisini düel oya çağirdigindan, kumarda büyük bir para kaybettiginden söz ediyorlardi. Baska birisinin parasini yedigii bile söyleniyordu. Prensini, oglunu bir suçü oldugu için degil de birtakim bencil düsünceleri yüzünden köye yol adigini söyleyenler de vardi. Nikolay Sergeic bu sonuncu söylentiyi nefretle reddediyordu. Çocukluk çağinda Prensi hiç

görmemiş olan Alyosa da taparcasına seviyordu babasını zaten; ondan söz ederken cosuyor, heyecanlanıyordu. Babasının etkisi altında olduğu beliydi. Alyosa bazan, babasının da kendisinin de aynı zamanda kur yaptıkları bir kontesten, onun (Alyosa'nın) kadını elde etmesine babasının çok sinirlendiğinden söz ediyordu. Bu hikayeyi daima heyecanla, çocuksu bir içtenlikle, çin çin öten neseli kahaahalar atarak anlatıyordu; ama Nikolay 31

i Sergeiç onu hemen susturuyordu. Alyosa, babasının evlenmek niyetinde olduğunu da doğruluyordu.

Hemen hemen bir yıl olmuştü köye sürgün gelesi. Belirli zamanlarda saygılı, ağırbaşlı mektuplar yazıyordu babasına. Sonunda Vasilyevski'ye o kadar alisti ki, Prens yazın köye geldiğinde (İhmenev'leri daha öncedenhaberdar etmişti) sürgün, köyde kalmasına izin vermesi için yalvarıp yakarmaya başlamısti babasına. Köy hayatının tam ona göre bir hayat olduğunu söylüyordu.

Alyosa'nin verdiği her karar, kapildiği her heves asiri duygululugun , dan, heyecanlı yaradilisindan, bazan samaliga varan havailiginden, dis etkilere pek çabuk kapilmasindan, iradesinin olmayisindan geliyordu. Ama Prens kuskulu kuskulu dinledi oglunun, bu dileğini...NikolaySergei

eski "dostu" nu g taniyabildi: Çok degismisti Prens Pyotr Aleksandroviç. Nikolay Sergeiç'e karsi pek bir tuhaf davraniyordu; hesaplar gözden geçirilirken igrenç bir titizlik, cimrilik, anlasilmaz bir kusku gösterdi. Bütün bunlar pek üzdü dürüst Ihmenev'i; uzun süre inanmak istemedi. On dört yil önce Vasilyevski'ye gelen Prens degildi bu sanki:Simdi bütün komsularıylanemli olanlariyla tabitanisti. Nikolay Sergeiç'e hiç gelmiyor, bir usagiymis gibi davraniyordu. Birden acayip bir sey oldu: durup dururken tamamen ayrildilar Prensle Nikolay Sergeiç. Birbirlerine kötü sözler söylediler, Ihmenev öfkeyle ikip gitti Vasilyevski'den, ama olay bununla kapanmadi. Çevrede igrenç dedikodular dolasmayabaslamisti.

Genç prensin yaradilistan zayıf olduğunu sezinleyen Nikolay Sergeič'in, onun eksikliklerinden yararlanmaya çalıştığını; kızı Natasa'nin(osiralar daha on yedisinde olan Natasa'nin) yirmi yaşındaki delikanlıyı kendine zorla aşık ettiğini; anasıyla babasının hiç farkında değilmisler gibi davranışları haldebu aşkı körüklediklerini söylüyorlardı.

Sözde, kurnaz, "ahlaksız" Natasa, gene .32

onun uğrasmayı sonucu komşu toprak sahiplerinin evlerindeki sayıları hayli kabarık olan kibar kızlardan hiç birini görmek fırsatını bulamayan delikanlıyı nihayet büyülemişti. Sonra, sevgililerin Vasilyevski'ye on beş verst uzaklıkta olan Grigoryev köyünde evlenmeye karar verdiklerini iddia edenler de vardı. "Tabii Natasa'nin anne babasından gizli, diyorlardı. Ama İhmenev'le karısı her şeyi pekala biliyorlar, kızlarını kışkırtıyorlardı". Sözün kısası, çevrenin kadınli erkekli dedikoducularının bu olayla uydurup uydurup söylediklerini sıralayacak olsak başlıbaşına bir kitap olurdu. İsin tuhafı, Prens bütün bunlara inanmış, hatta

Vasilyevski'ye de sirf Petersburg'dayken aldigi imzasiz bir mektup üzerine gelmistir. Hiç kusku yok ki Nikolay Sergeic'i birazcik olsun taniyan bir insan bu iftiralarin bir tekine bile inanamazdi; gelgelelim herkese bir seyler olmustu; her kafadan bir ses çikiyor, herkes dudak bükerek basini sal iyor... zaval i ihtiyari kesinlikle suçluyordu. Ihmenev, kizini dedikoduculara karsi savunmaya kalkismayacak kadar gururluydu.

Karisina da komsularina her hangi bir açıklamada bulunmamasini siki siki tembihlemisti. iftiraya ugrayan Natasa'ninsa bir yil sonra bile bir seyden haberi yoktu: Olaylari büyük bir titizlikle saklamislardi ondan; on iki yasinda bir kiz kadar neseli, safti.

Bu arada kavga da gittikçe kizisiyordu. Yaltakçilar bos durmuyorlardi. Birtakim fitneciler, taniklar çikti ortaya; Prensi Nikolay Sergeic'in Vasilyevski'yi yil ardan beri hiç de dürüst yönetmedigine inandirmayi sonunda basardilar. Dahasi var: Sözde üç yil önceki kuru satisinda Nikolay Sergeic

on iki bin gümüs rubleyi iç etmiş; bu konuda açık seçik, yasalara uygun delil er varmış; üstelik, koruyu satarken Prensten izin falan da almamış, kendi bildiği gibi hareket etmiş, mal sahibini her is olup bittikten sonra korunun satılmasına razı etmiş, satıstan 33

aldığı paranın çoğunu da cebe indirmiş. Sonradan da anlaşıldığı gibi, bütün bunlar iftiraydı tabii, ama Prens söylenenlerin hepsine inandı, herkesin içinde Nikolay Sergeič'in yüzüne karşı "hırsız"

diye haykirdi. İhmenev tutamadı kendini, hakarete hakaretle karşılık verdi. Büyük bir rezalet oldu.

Dava hemen başladı. Nikolay Sergeič birtakım kâğıtları saklamadığı; daha önemlisi, ne koruyucusu, ne de bu gibi durumlarda tecrübesi olduğu için dava aleyhine isliyordu. €iftliğine haciz kondu. Sınırları fena halde bozulan ihtiyar, il merkezindeki davayı tecrübeli avukatına bırakıp, durumu yakından izlemek için Petersburg'a geldi.. Sanıyorum kısa bir zaman

sonra Prens, Ihmenev'i bos yere kirdigini anlamisti. Ne var ki, birbirlerine çok agir hakaret etmislerdi, barisamazlardi. Prens davayi kendi lehine çevirmek, yani eski çiftlik kahyasinin elinden son lokmasini almak için bütün gücüyle çalışiyordu.

V

Böylece Petersburg'a tasinmis oldu Ihmenev'ler,, Bunca uzun bir ayriliktan sonra Natasa'yla karsilasmami anlatmaya girismeyecegim. Aradan geçen dört yıl içinde bir gün bile unutmamistim onu. Natasa'yi hatirladikça içimi dolduran duygunun ne oldugunu o zamanlar bilmiyordum tabiE, ama bu ikinci bulusmamizdan kısa bir süre sonra, kaderimin onunkine bagli oldugunu anladim.

Basta, gelislerinin ilk günleri aradan geçen dört yilin onu pek az degistirdigini, ayrilmamizdan önceki küçük kız olarak kaldigini saniyordum. Ama günler geçtikçe onda Ezilenler F: 3 34

yeni, o zamana kadar bilmedigim, sanki benden

mahsus saklanmış bir şeyler sezinlemeye başlamıştım. Gerçek yanlarını benden gizler gibi bir hali vardı... bunları bir bir sezinlemek ne hostu! Petersburg'a geldiklerinde ihtiyar pek sınırlı, huysuzdu. İşleri kötüydü. Durmadan söyleniyor, davayla ilgili kâğıtlarla uğraşıyordu; bize baktığı yoktu. Anna Andreyevna aklını yitirmiş gibi dolasıyordu ortada, neye uğradığını bilmiyordu. Petersburg ürkütmüştü onu. Eski günlerinin, İhmenevka'nın özlemiyle ağlayıp sizliyor; gelinlik çağa gelen Natasa'nın geleceğini düşünecek kimse yok diye üzülüyor; içini dökebileceği başka kimsesi olmadığı için bana tuhaf itiraflarda bulunuyordu.

İste tam o sıralarda, onların gelisinden biraz önce, edebiyat alanına atıldığım ilk romanımı yeni bitirmiş, işin acemisi olduğum için eserimi ne yapacağımı, kime vereceğimi bilmiyordum.

İhmenev'lerin evinde hiç söz etmemiştim bundan; avare dolastığım, çalışmadığım, kendime bir iş aramadığım için neredeyse kavga edeceklerdi benimle, İhtiyar azarlıyordu benibeni bir evlat bilerek tabii. Roman

yazdigimi onlara söylemekten düpedüz utanıyordum. Çalışmakta gönlümün olmadığını, roman yazmak istediğimi nasıl açabilirdim onlara? Bu yüzden sırası gelinceye kadar yalan söyledim, var gücümle is aradığıma, ama bulamadığıma inandırdım onları, ihtiyarın yalan söyleyip söylemediğini araştırarak durumu yoktu. Hatırlıyorum, bir keresinde Natasa, babasıyla konuşmamızı sonuna kadar dinledikten sonra esrarlı bir tavırla bir köseye çekti beni; nemli gözlerle, geleceğimi düşünmem için yalvardı, sorular sordu, bir şey öğrenemeyince de, işi avarelige verip kendimi mahvetmeyeceğime dair yemin ettirdi bana. Gerçi ne yaptığımı, neyle uğraştığımı açmadım ona, ama yaptığımı, ilk romanımı beğendiğini açığa vuran tek sözcüğünün o anda benim için, sonraları e

35

lestirmenlerden, edebiyattan anlayana danduyduğum övgülerden çok çok değerli olduğunu hatırlıyorum. Sonunda çıktı romanım. Daha basılmadan çok önce

edebiyat dünyasında hayli gürültü koparmıstı. Müsveddelerimi okuyan B. (1) bir çocuk gibi cosmıtu. Hayır! Mutlu olduğum anlar olduysa bu, ilk basarımın verdiği sarhosluk dakikalari değil, romanımın müsveddelerini hiç

kimseye okumadan, göstermeden önceki günlerdi: Coskun umutlar, hayal er, çalıma tutkusıyla geçirdiğim uzun geceler mutluydum; yakınlarım mis gibi benimsediğim, gerçekten ayırdedilemeyen, yarattığım kisilerle, hayal erimle beraber geçirdiğim geceler... Kahramanlarım la güler, gene onlarla aci çekerdim. Zaval ilar aglarken benim de gözyasi döktüğüm olurdu...

ihtiyarların, önce pek sastıkları halde, ilk basarım a ne çok sevindiklerini anlatamam! Söz gelimi Anna Andreyevna, herkesin öve öve bitiremediği yazarın o küçücük Vanya olduğuna inanamıyor, basını sal iyordu. İhmenev uzun süre teslim olmadı, romanım la ilgili ilk söylentiler çıkmaya başladığında korktu bile; geleceğimi mahvettiğimi, yazarların çoğunlukla derbeder insanlar

olduklarini söylüyordu. Ama ardi kesilmeyen övgüler, dergilerde çıkan yazilar; nihayet, düşüncelerine gözü kapali inandigi bazi kimselerden duydugu benimle ilgili iyi sözler, görüsünü

degistirmek zorunda birakti onu. Birden elime para geçtigini görünce, hele bir de insanin edebiyattan ne kadar para kazanabilecegini öğrenince son kuskulari da kayboldu.

içindekikuskulardan kurtuldugu anda kendini tam, coskun bir inanca kaptiran insanlardan olan ihtiyar, mutluluguma bir çocuk gibi sevinerek geleceğim üzerine sinir tanimayan, göz kamas (1)Burada Dostoyevski'nin ilk romani "insanciklar" la devünlü elestirmeni Belinski'den söz ediliyor.

(E.A.) 36

tirici hayal er kurmaya, umutlar beslemeye baslamisti. Her gün baska bir plan kuruyordu; neler neler yoktu bu planlarda! Bana karsi davranislarinda, o zamana kadar olmayan,

bambaska bir saygi vardi. Ama kimi zaman, birden gene kuskuya kapildigi, en heyecanlı anında ne söyleyeceğini sasirdigi oluyordu.

"Yazar, ozan! Ne tuhaf... Ozanlardan adam olan, rütbe kazanan olmuş mudur? Geveze, sapık insanlardır!"

Onun bu çeşit kuskulara daha çok hava kararırken kapıldığı kaçmamısti gözümünden (o mutlu günleri unutabilir miyim hiç!) Bizim ihtiyar, ortalık kararmaya başladığında nedense daha bir karamsar, duygulu, vesveseli olurdu. Natasa'yla ben bilirdik bunu, önemsemezdik. Hatırlıyorum, general Sumarokov'dan, Derjavin'e içinde birkaç köpek bulunan bir enfiye kutusu yol anılması olayından, €arıçenin Lomonosov'u ziyaret edisinden, Puskin'den, Gogol'den söz ederek avutmaya çalışırdım onu.

Bunları belki de ilk kez duyan ihtiyar,

Biliyorum canım, hepsini biliyorum, derdi. Him ! Bak Vanya, senin su yazdığın şeyin manzum olmadığına sevindim. Si r saçmalıktır bence.

Itiraza kalkisma hemen, bu ihtiyara güven;
kötülügünü istemem senin; evet saçmalik,
düpedüz saçmaliktir siir, issiz güçsüzlerin
ugrasacagi bir sey! Si r yazmak lise
öğrencilerine yakisir... Bu siir belasi var ya, sizin
gençligi toptan çildirtacak sonunda... Turalim ki
Puskin büyük bir ozandir, kime ne bundan! Si r
degil mi yazdiklari... hava civa yani... Yazdigi
bazi seyleri okudum okumasina... Düz yazi
baskadir! Yazar okuyucularim egitmek
olanagina bile sahiptir burada... ulus sevgisini,
ya da erdemi insanlari için yerlestirebilir...
öyle degil mi? Anlatmak istedigimi
anlatamiyorum canim ama anliyorsun beni
tabiE; seni sevdiğim için söylüyorum bunlari.

Romanimi getirdigim gün, çaydan sonra hep
beraber

37

yuvarlak masaya oturduğumuzda babacan bir
tavirle,

Hadi bakalim oku, dedi. Oku dagörelim neler

yazmissin; herkes senden söz ediyor!Görelim bakalim! Kitabi açip, okumaya hazirlandim.Romanim o aksam yeni çikmisti baskidan, bir tanesini kaptigim gibi solugu Ihmanev'lerde almistim.

Romanimi onlara daha önce, editördeki müsveddelerimden okuyamadigim için üzülyordum.

Natasa üzüntüsünden agliyor, benimle çekisiyor, romanimi ondan önce baskalari okuyor diye sitem ediyordu bana... Ama sonunda masanin basindaydik iste. Ihtiyar son derece ciddi, elestirmeye hazır bir tavir takinmisti. Ince eleyip sik dokumak, "durumu anlamak" istiyordu.

Karisinin da pek magrur bir görünüsü vardi; romanimin okunmasi serefine neredeyse yeni bosörtüsünü takacakti. Sevgili kizi Natasa'ya ne zamandır sonsuz bir sevgiyle baktigimin; onunla konusurken heyecanlandigimin, Natasa'nin da bana eskisinden daha bir içten baktiginin farkındaydi. Evet, nihayet o an; basari, mutluluk ani gelmisti! Yasli kadin, kocasinin beni biraz

fazla ögmeye basladiginin, kiziyla bana tuhaf tuhaf baktiginin da farkindaydi... birden ürküttü onu bu: Ne olursa olsun, bir kont, bir prens, hiç degilse dokuzuncu dereceden, kordonlu, genç, yakisikli bir memur bile degildim! Anna Andreyevna yarim seylerle yetinmeyi sevmezdi.

"Göklere çikariyorlar onu, diye geçiriyordu içinden, ama nedenini bilen yok. Yazarmis, ozanmis...

Ne demekmis yazar?"

VI

Bir oturusta okudum onlara romanimi. €aydan hemen sonra baslamistik, kalktigimizda saat gecenin ikisiydi. Ihtiyar basta biraz eksitmisti yüzünü. Yüce, belki kendisinin de anlayamayacagi, ama gene de yüce bir sey 38

3er bekliyordu; oysa çika çika günlük, bildigimiz, çevremizde gördüğümüz basit seyler çikmisti karsisina. Kahramanim büyük ya da ilginç, hiç degilse Roslavlev gibi Yuri

Miloslavski (1) gibi tarihe geçmis kisiler olsaydi bari; oysa resmī giysisinin dūgmeleri bile kopuk, zaval i, kisiligi olmayan, hatta aptalca bir memurun öyküsüydü bu; hem öylesine sade, ari bir dil e anlatilmisti ki bunlar... €ok tuhafti!

Anna Andreyevna soru dolu bakislarim kocasinin yüzünden ayirmiyordu;bir seye alinmis gibi surat da asiyordu: "Böyle saçmalari basmaya, dinlemeye deger mi? Para verip bunu alanlar da olacak ha!" demek istedigini yüzünden bel iydi. Natasa dikkat kesilmis,dudaklarima, her sözücügü nasıl söylediğime bakarak dinliyor, kendi de o güzelim dudaklarini oynatiyordu.

Sonra mi ne oldu? Daha yariya gelmemistim ki, dinleyicilerimin gözlerinden sipir sipir yaslar akmaya baslamisti. Anna Andreyevna agliyor,mirildanmalarindananladigima görekahramanima aciyor, ugradigi felaketlerde ona birazcik olsun yardimci olabilmeyiyürekten istiyordu, ihtiyar ise büyüğü, yüceyi bir yanaatmis, "Pek öyle ahim sahim bir sey olmadigi bastan bel iydi zaten, diyordu; basbayagi bir hikaye iste; ama kisinin yüregine

isliyor; adam yerine koymadigimiz silik, ezik bir zavalinin da bir insan oldugunu, kardesimiz sayildigini duyuyor insan içinde!" Natasa hem agliyor hem dinliyor, arada bir masanın altından kolumu gizlice var gücüyle sikiyordu. Romanimin okunusu bitti. Natasa ayaga kalkti; yanaklari al al olmustu, gözlerinde yaslar parliyordu; birden elimi yakaladi, öptü, kosarak çıktı odadan. Annesiyle babasi bakistilar. Kizinin hareketine sasan Ihmenev,

Böyle duyguludur iste bu kiz, dedi, ama kötü bir

(1)M.N. Zagoskin'in(17891852) ayni adli romanlarinin iki kahramani.

39

sey degil bu, hatta iyi, çok iyi!

Natasayiayni zamanda nedense beni detemize çıkarmak istiyormus gibi karisina kaçamak bir göz atarak,

Iyi kizdir... diye mirildandi.

Gelgelelim Anna Andreyevna, ben okurken heyecanlandigi, duygulandigi halde, söyle söylemek istiyormus, gibi bakiyordu:

"Iyi yazmis, anladik; ama ne diye kendimizi paraliyalim?" v.b.

Biraz sonra döndü Natasa; neseli, mutluydu, yanımdan geçerken gizlice bir çimdik atti bana.

ihhtiyar gene "ciddi" tavrini takinip romanımı elestirecek oldu ama sevincinden tutamadi kendini, duygulandı:

Enfes bir sey bu, Vanya, dedi, enfes!Yüregim öyle rahatladi ki sorma! Bu kadarini beklemiyordum senden dogrusu! Yüce, parlak bir sey degil, bel i bu... "Moskova'nin Kurtulusu" vardir bende, Moskova'da yazilmis. Nasil söylesem sana, kitabın yüce, çok yüce bir sey oldugu daha ilk satirından bel i...Ama biliyor musun Vanya, seninki daha bir basit, anlasilir olmus. En çok hosuma giden yani da anlasilmasi! Insan kahramanlari daha bir yakin hissediyor kendine, sanki olaylar benim

basimdan geemis. TMtekiler gibi yazmis olsaydin, kendin de bir sey anlamazdin yazdigindan. Yalnizdilini biraz düzeltmen gerek: Gerçi gyorum seni ya, ne dersen de dilin biraz yavan kaiyor, yceligi yok...Ama is isten geçti artik, basildi bir kere. Ikinci baskidadzeltiriz. Ikinci baski yapar mi dersin romanin? O zaman gene para alirsin... Him!

Anna Andreyevna,

Gerçekten verdiler mi sana o kadar parayi, Ivan Petroviç? diye sordu. Inanamiyorum bir türlü.

Aman Al ahim, artik nelere para veriyorlar! 40

Gittikçe duygulanan ihtiyar,

Sana bir sey söyleyeyim mi Vanya? diye atildi, gerçi bir memuriyet falan degildir bu seninki, ama gene de bir meslek sayilir. Büyükler de okuyacak senin kitaplarini. Gogol'e bilmem ne kadar yil ik baglandigini, Avrupa'ya gnderildigini söylüyorsun.Sana da niçin yapmasinlar ayni seyi? TMyle degil mi?

Dahaerken midir dersin ? Bir roman daha, yazmalisin degil mi ? TMyleyse yaz sen de birader, bir an önce yaz!Basariya ulastim diye gevseme hemen. Demir tavinda dövülür!

Kendisinden öylesine emin, öylesine içten konusuyordu ki, sözünü kesmeye, hayal erine set çekmeye kiyamadim.

Bakarsin bir enfiye kutusu verirler sana... Ne diyeceksin? Gönül eri öyle isterse bir sey diyemezsin ki. Tesvik için olur mu olur.

Sol gözünü anlamlı anlamlı kirparak fisildadi:

Kim bilir, belki saraya bile kabul edilirsin. Olmaz mi yani? Henüz erken mi yoksa?

Anna Andreyevna alınmis gibi atlidi:

Saraya ha! içtenlikle gülümseyerek,

Biraz daha gayret ederseniz general yapacaksınız beni, dedim.

Ihtiyar da gülümsedi. Pek mutluydu. O aralik bize kahvalti hazirlayan Natasa neseyle, Ekselans yemege buyurmazlar mi acaba? diye seslendi.

Kahkahalarla gülmeye baslayip kostu, babasinin boynuna siki siki sarildi.

Sevgili babacigim, canim babacigim! Ihtiyar duygulanmisti.

Anladik, anladik, pekala! Bilirsin, içimden geldi

41

gi gibi konusurum daima. General olsun olmasin, simdi kahvaltimizi yapalim.

Sevgili kizinin pembelesmis yanagini oksayarakher firsatta oksardi Natasa'nin yanagini, Hani ya çok da duygulusun! diye ekledi. Sonra bana döndü.

Seni sevdiğim için söyledim bunlari Vanya. Gerçi general degilsin(general ik çok uzak sana),

ama ne olursa olsun, tanınmış bir kisisin, bir müel ifsin!

Simdi yazar diyorlar babacigim.

Müel if demiyorlar mi artık? Bilmiyordum. Varsin yazar desinler, asil söylemek istedigim suydu: Roman yazdi diye adami mabeyinci yapmazlar tabiEböyle buseyi düşünmek saçmalik olurama gene de yükselirsin; atase falan yaparlar seni hiç olmazsa. Sagliginin düzelmesi, ya da bilgini görgünü arttirman için Avrupa'ya, Italya'ya yol arlar belki; para yardimiyaparlar. Yeter ki dürüst ol; parayi, saygiyi onun bunun himmetiyle degil, hakederek kazan...

Anna Andreyevna gülümseyerek,

"Burnun da büyümesin Ivan Petroviç, dedi.

Oldu olacak bir de yildiz taksinlar gögsüne bari, babacigim, ataselik nedir ki!

Koluma bir cimcik daha atti Natasa, Ihtiyar,

yanaklari al al olmus, gözleri neseden birer yıldız gibi pirildayan kizina heyecanla bakti.

Bu kiz da hep alay eder benimle!Galiba gene fazla ileri gittim çocuklar;her zaman böyleyimdir zaten... ama sana bir sey söyleyeyim mi Vanya, pek sade bir görünüsün var...

Aman Al ahim! Kime benzesin istiyorsun babacigim?

Hayir canim, onu söylemek istemedim. Laf ola be ri gele iste. Vanya, öyle bir yüzün var ki... Yani ozanla 42

rinkine hiç benzemiyor demek istiyorum...Duyduguma göre uçuk benizli olurmus ozanlar, saçlarini uzatirlarmis, gözlerinde anlasilmaz bir parilti sezilirmis... Goethe, daha baska ozanlar da öyleymis sözün gelisi... Abbaddonne'de(1)okudum bunu...Gene saçmalamaya basladim galiba, ne dersiniz? Su yaramaz da nasıl üzerime üzerime geliyor! Bilgin degilim ben dostlarim, sadece duygularim kuvvetlidir.Yüzün yüz degilmis, olsun varsin,o

kadar önemli değildir bu, hele benim için üç kat iyidir de... Onun için söylemiyorum...Sadece dürüst ol yeter Vanya, önce dürüst olmaya bak; gözün yukarlarda olmasın! TMnünde geniş bir yol vardır. Doğru yürü bu yolda, sana asıl söylemek istediğim buydu iste!

Ne güzel günlerdi onlar! Bos zamanlarımı, bütün aksamlarımı onlarda geçiriyordum, ihtiyara edebiyat dünyasından, nedense birden pek ilgilenmeye başladığı edebiyatçılardan haberler getiriyordum. Ona çok sözünü ettigim B. nin elestiri yazılarını bile okuyordum. Gerçi bir şey anlamadığı yoktu ama heyecanla ögüyordu onu, "Kuzeyli Ana Ari" da yazan düşmanlarına ateş püskürüyordu. Anna Andreyevna gözlerini Natasa'yla benden ayırmıyordu, ama biz gene de birbirimiz söyleyeceğimizi söyledik! Natasa'nın, başını önüne eğip, yarım açık dudakları arasından evet diye fısıldadığını sonunda duymuştum. İhtiyarlar da öğrendi durumu, düşünüş tasindılar; Anna Andreyevna başını uzun uzun sal adı durdu. Sasırmısti, ne söyleyeceğini bilemiyordu, inanmamısti bana.

Simdi islerin iyi Ivan Petroviç, dedi, ya günün bri nde bozulursa, ya biraksilikolursa?Küçük bir memuriyete girsen nasıl olurdu acaba? ihtiyar biraz düsündükten sonra, (DN.A. Polevoy'un(17961846)romantik uzun hikayesi.

_ 43 _

Bak ne diyeceğim sana Vanya, dedi, farkındaydım zaten durumun, ne yalan söyleyeyim, hosuma da gitmiyordu değil, senle Natasa... dogrusu çok iyi bir şey bu ! Biliyor musun Vanya, henüz ikiniz de çok gençsiniz; sonra, Anna Andreyevna da haklı. Bekleyelim, bakalım zaman ne gösterecek.

Bir kabiliyet, hatta üstün bir kabiliyet oldugunu kabul edelim... ama ilk basta söyledikleri gibi dahi de degilsin, basbayagi bir kabiliyetsin, o kadar (bugün "Ana An" senin için böyle yazıyor, sabahleyin okudum; çok kötü tanitiyor seni; ne biçim bir gazetedir bu al asen!) Evet! Görüyorsun ya: Kabiliyet insanin geleceğine güvenle bakmasına yetmiyor; ikinizin de elinde avucunda yok. Bir buçuk, hiç degilse bir yıl

bekleyelim: islerin iyi gider, edebiyat alanında kendine sağlam bir yer yaparsan Natasa senindir; basaramazsan karan sen vereceksin gene!.. Bilirim, dürüstsündür, iyi düşün tasin!..

Böyle karar vermistik. Bir yıl sonra bakın neler oldu.

Evet, tam bir yıl geçmişti aradan! Güzel bir eylül akşamı, bitkin bir durumda benim ihtiyarların yanına girdim, sandalyenin üzerine yığıldım. Soluk alamıyor, bayılmamak için kendimi zor tutuyordum; öyle ki, beni bu durumda görünce korktular. Ama basimin dönmesinin, yüregimin sıkışmasının sebebi, kapılarına on kere gelip, çalmadan geri dönmem değildi... Edebiyat alanında başarı sağlayamamam, paraya, üne kavuşamamam, "atase" falan olamamam, sağlığımın düzelmesi için italya'ya gönderilmekten çok uzak bulunmam da değildi...insan bazan bir yılda on yıl yaşayabildiği; Natasa'm da böyle bir yıl geçirdiği için bu durumdaydım. Aramızla dipsiz bir uçurum vardı... Hatırlıyorum, ihtiyarın karsisinde oturmuş, hiç konuşmuyor, sapkamin zaten kırık

varmadan iyice kiriyordum. Neden bilmem, Natasa'nin çıkmasını bekliyordum. Üzerimdeki elbise pek eskiydi, üstelik boldu. Zayıflamış, süzölmüstüm, benzim de uçuktu... gene de ozana benzemiyordum, bir zamanlar babacan Nikolay Sergeič'in öylesine istediği yüce piriltılar da yoktu gözlerimde. Anna Andreyevna yüzüme acıyarak bakıyor, içinden söyle geçiriyordu:

"Natasa'yi az kaldı veriyorduk ona, Tanrı korudu!" Elem dolu bir sesle hala kulagımdadır o sesi, "ay ister miydiniz acaba Ivan Petroviç ? diye sordu (Semaver masanın üzerinde kaynıyordu). Daha nasilsiniz bakalım? Pek hasta görünüyorsunuz.

Bugünmüs gibi gözümün önündedir: Böyle söylüyordu ama gözlerinde başka bir endişe vardı.

Sogumus çayı önünde, dalgın dalgın oturan kocasının bakışlarındaki kederdi bunun sebebi.

Prens Valkonski'yle aralarındaki davanin iyice kötüya gittigini, baslarına baska aksiliklerin de geldigini, bütün bunların Nikolay Sergeic'i hasta ettigini biliyordum. Davanın açilmesine sebep olan genç

Prens bes ay önce bir fırsatini bulmus, Ihmenev'lere gelmisti. Alyosa'sini öz oğlu gibi seven ihtiyaranmadigi gün yoktu onusevgiyle karsilamisti delikanliyi, Vasilyevski'yi hatirlayan Anna Andreyevna aglamisti. Alyosa o günden sonrababasından gizlidaha sik gelip gitmeye balsamisti onlara. Dürüst, içi disi bir Nikolay Sergeic ihtiyatli davranmayi kendisi için küçülme saydigından, böyle bir seye kalkismiyordu. Soylu gururu, durumu öğrenince Prensın ne diyecegini düşünmeye birakmiyordu onu;düsmanınin yersiz kuskulariniküçümsüyordu. Gelgelelim, onu bekleyen hakaretlere dayanip dayanamayacagini da bilmiyordu. Genç prens hemen her gün gelmeye baslamisti onlara. İhtiyarlar hoslaniyorlardı ondan. Aksam geç saatlere, hatta geceyarilarına kadar oturuyordu. Sonunda

babasi öğrendi her şeyi tabii. Eirkin

45

bir dedikodu çıktı. Gene aynı konuda, korkunç bir mektupla hakaret etti ona, oğluna da İhmenev'lere gitmeyi kesinlikle yasakladı. Onlara gidisimden iki hafta önce olmuştuk bu İhtiyar perisan bir haldeydi. Nasıl üzüldü! Hiç bir günahi olmayan, tertemiz Natasa'sını gene bu iğrenç iftiraya, bu çamura sokmuşlardı. Aynı adam kızını ikinci kere lekeliyordu... Karsılıksız mı bırakacaktı bütün bunları! Bu felaket önce birkaç gün yatığa düşürdü onu. Hepsini biliyordum bunların. Üç haftadır bitkin bir durumda evde yattığım halde, her şeyden bütün ayrıntılarıyla haberdardım. Bildiğim bir şey daha vardı... hayır, hayır! O zamanlar sadece hissediyordum bunu, biliyordum ama inanmıyordum. Onları Prens olayından da çok endişelendiren bir şeyin olduğunu seziniyor, içim sızıyordu. Evet, üzüldü; öğrenmekten, inanmaktan korkuyor; o mesum anı uzaklaştırmak için var gücümle çalışıyordum. Oysa şimdi onun için gelmiştim. O akşam

bilmediğim bir kuvvet sürüklemisti beni oraya sanki! İhtiyar birden kendine gelmiş gibi, Evet Vanya, dedi, hasta miydin yoksa? Ne zamandır görünmüyorsun.Sana karsi suçluyum:Epeydir gelip yoklamak istiyordum seni ama olmadı iste...

Gene daldı.

Biraz rahatsızdım, dedim.

İhtiyar gene bir dakika sonra cevap verdi:

Him, rahatsızdın demek! Rahatsızdın ha! Kaç kere söyledim sana, uyardım ama dinlemedin ki!

Demek öyle. Evet Vanya'cigim, sanat tanrısı yüzyıl ardan beri aç bi laç oturur tavan arasında, daima da oturacaktır. Böyledir bu!

Evet, hiç iyi degildi ihtiyarin durumu. Kendi yüregi yaralı olmasaydı aç sanat tanrisından bana sözetmezdi. Gözlerimi yüzüne dikmistim: Sapsariydi yüzü; bakislarında, cevabini bulamadığı bir soru, bir saskinlik vardı. 46

Son derece heyecanlı, sinirliydi. Karisi endiseyle bakıyordu ona, basım sal iyordu. Kocasi basini bir an öte yana çevirince, basıyla gizlice onu gösterdi bana.

Endiseli bir sesle sordum Anna Andreyevna'ya:

Natalya Nikolayevna'nin sagligi nasil? Evde mi kendisi ?

Yasli kadin, soruma cevap bulmakta güçlük çekiyormus gibi, Evde, anam babam, evde, dedi.Simdi gelecek. Dile kolay! Üç hafta görmediniz birbirinizi! Son günlerde bir tuhaf oldu, hasta mi iyi mi anlasilmiyor!

Ürkek ürkek kocasına bir göz attı. Nikolay Sergeič isteksiz isteksiz, Ne olmuş ki? dedi. Hiç bir şeyi yok. Gayet iyidir. Genç kız oluyor artık, çocukluktan çıkıyor, olagandır bu kadari. Genç kız kederini, tutkusunu anlamak öyle kolaydegildir.

Anna Andreyevna atildi hemen.

Ne de tutku ya!

Gücenmisti. Ihtiyar karsilik vermedi;
parmaklariyla masaya vuruyordu. Dehset içinde,
"Aman Al ahim, aralarinda bir sey mi geçti
yoksa?" diye soruyordum kendi kendime.
Ihmenev gene basladi:

Sizin isler nasil bakalim? B. hala elestiri mi
yaziyor?

Evet.

Ihtiyar, kolunu sal ayarak,

Ah Vanya, Vanya! dedi. Elestirinin sirasi mi
simdi ?

Kapi açildi, Natasa girdi içeri.

VII

Sapkasi elindeydi, piyanounun üzerine koydu
onur

sonra benim yanima geldi, bir sey söylemeden elini uzatti. Dudaklari hafifçe kipirdiyordu; bir sey,

"hos geldin" demek istiyordu sanki, ama söylemedi.

Görüşmeyeli üç hafta oluyordu. Korkuyla, saskinlikle bakıyordum yüzüne. Üç haftada ne kadar degismisl ti! Solgun çökük yanaklarim, sitmaliymis gibi kavruk dudaklarini, koyu kirpiklerinin arasindan tutkulu bir kararlılıkla, bir heyecan atesiyle parlayan gözlerini görünce yüregim sızladı.

Ama, Tanrim, ne güzeldi! Ne daha önce ne de sonra o ugursuz günkü kadar güzel gördüm onu.

Natasa bu muydu? Surada bir yıl önce gözlerini üzerimden, ayirmeden, dudaklarini benimle beraber oynatarak romanımı dinleyen, o aksam kahvaltıda öylesine yürekten, mutlu kahkahalar atan; babasiyla, benimle sakalasan genç kız

miydi bu? Simdi oturdugumuz odada basim önüne egerek, yüzü kipkirmizi, bana "evet" diyen Natasa bu muydu?

Aksam ayinine çağiran tok bir çan sesi duyuldu kilisenin kulesinden. Natasa birden ürperdi, annesi haç çıkardı.

Ayine gidecektin Natasa, bak çan çalıyor, dedi. Git Natasa'cigim, git yakar Tanriya, kilise suracikta zaten!Biraz hava alirsin hem, yürürsün. Evden çıktigin yok kaç gündür. Baksana, nazar degmis gibi sapsari yüzün.

Natasa yavas yavas konusarak, adeta fisiltiyla,

Belki... gitmem bugün, dedi. Biraz... rahatsızım.

Yüzü çarsaf gibi olmustu. Anna Andreyevna, kizinin yüzüne ürkek ürkek bakarak korkuyordu ondan sanki,

Gitsen iyi edersin Natasa, dedi. Demin gideceğim diyordun; bak, sapkani da almissin. Tanriya yakar yavrum, sana saglik vermesi için

yalvar ona. 48

Ihtiyar da kizinin yüzüne endiseyle bakarak söze karisti:

Hadi git kizim; biraz hava alirsin hem,annen dogru söylüyor. Vanya götürsün seni.

Natasa'nin dudaklarinda aci bir gülümseme belirdi gibime geldi. Piyanonun yanina gitti, sapkasini alip giyindi; el eri titriyordu. Ne yaptiginin farkinda degilmis gibi bilinçsizdi hareketleri. Annesiyle babasi gözlerini ayirmiyorlardi ondan. isitilir isitilmez bir sesle, Al ahaismarladik! dedi.

Uzun yola çikiyormus gibi vedalasiyorsun sen de yavrum! Biraz rüzgar vursun yüzüne bari, yüzünde renk kalmamis. Ah! nasil da unuttum (her seyi unuturum zaten!) bir muska diktim sana; iyi bir dua var içinde melegim; Kiyev'li rahibeden geçen yıl öğrenmistim. Faydali bir duadir; yeni diktim onu zaten. Hadi tak bakalim Natasa. Tanri saglik versin sana. Senden baska kimimiz var?

Yasli kadin is kutusundan, Natasa'nin, her zaman koynunda tasidigi küçük altin haçi çikardi; kordelasina bir de muska takilmisti. Haçi kizinin boynuna takip, onu kutsadiktan sonra, Sifa niyetine tasi! dedi. Bir zamanlar uykuya yatirirken hep kutsar, dualar okurdum sana, sen de benimle beraber okurdun. Ama simdi degistin, bu yüzden Tanri da huzur vermiyor sana. Ah Natasa, Natasa! Senin için gece gündüz ettigim anne dualarimin da bir faydasi olmuyor!

Yasli kadin aglamaya baslamisti. Natasa hiç bir sey söylemeden annesinin elini öptü, kapiya dogru yürüyordu ki, birden döndü, babasinin yanina gitti. Gögsü inip kalkiyordu. Ayaklarina kapanarak, tikaniyormus gibi kesik kesik,

. Babacigim! dedi. Kizinizi... Siz de kutsayin.

49

Natasa'nin beklenmedik bu davranisi hepimizi sasirtmisti. Babasi ne söyleyeceгинi bilemeden birkaç saniye öyle bakti ona. Sonra,

Natasa'cigim, yavrum benim! diye haykirdi, bir tanem, kizim, ne oluyor sana?ihtiyarin gözlerinden yaslar bosalmisti.Nedir seni bu kadar üzen? Gece gündüz durmadan agliyorsun. Farkındayim; geceleri uyumuyorum, kalkip odanın kapisindan dinliyorum!.. Her seyi anlat bana Natasa, hiç bir seyi saklama babacigindan sonra biz...

Sözünü bitiremedi, kizini omuzlarindan tutup kaldirdi, kucakladi. Natasa babasinin gögsüne yaslandi, basini omuzuna birakti. Heyecanini bastirmaya, gözyaslarini tutmaya çalisarak, Bir sey yok, bir sey yok, diye tekrarliyordu, laf olsun diye söyledim öyle... Biraz rahatsizim da...

Benim kutsadigini gibi Tanri da kutsasin seni yavrucugum, biricik kizim benim!Mutlu olursun insal ah. Ben günahkar kulun dualarinin kabul olmasi için Tanriya yakar.

Yasli kadin hüngür hüngür aglayarak,

Benim dualarim da sana olsun, dedi. Natasa,

Al ahaismarladik! diye fisildadi.

Kapida durdu, bir kere daha bakti onlara, bir sey söylemek istedi ama söyleyemedi, aceleyle cikti.

Kötü bir sey olacagim sezinleyerek arkasindan kostum.

VIII

Basi önünde, hiç konuşmadan, bana da bakmadan, çabuk adimlarla yürüyordu. Ne zaman ki sokagi geçip

EzilenlerF: 450

rihtima çıktik birden durdu, elimi tuttu.

Soluk alamıyorum! diye fisildadi, kalbim sikisiyor... Boguluyorum!

Dehset içinde,

Eve dönelim Natasa! dedim. Bakislarinda sonsuz bir kederle yüzüme bakti.

Onlardan temel i ayrildigimi anlamadin mi
Vanya? Bir daha dönmeyecegim eve!

Yüregime bir bıçak saplandi sanki. Daha onlara
gelirken içime dogmustu bu; belki de o günden
çok önce hissediyordum bütün bunlari; ama
gene de birden çarpmisti beni Natasa'nin sözleri.

Rihtimde üzgün üzgün yürüyorduk. Bir sey
söyleyemiyordum; kendimi kaybetmistim sanki,
düşünüyor, duruma bir çözüm yolu bulmaya
çalisiyordum. Basim dönüyordu. Aklim
almiyordu olanlari! Sonunda konustu Natasa :

Beni suçluyor musun Vanya? Ne söyledigimi
bilmeden,

Hayir, ama... Amainanmiyorum, olamaz bu!..
diye kekeledim.

Oldu bile Vanya! Biraktim onlari, sonlarinin ne
olacagini da bilmiyorum... Benimkini de
bilmiyorum aslinda!..

Ona mi gidiyorsun Natasa? Ona mi?

Evet.

Ama imkansiz bu! diye haykirdim. Natasa, zaval i dostum, bunun imkansiz bir sey oldugunu bilmiyor musun? €ilginliktir senin bu yaptigin. Üzüntülerinden ölü r annenle baban, sen de mahvolursun! Biliyor musun bunu Natasa?

Biliyorum, ama ne yaparsin ki elimde degil. Sesinde, ölü me gidiyormus gibi bir umutsuzluk vardı.

51

Eve dön Natasa, is isten geçmeden eve dön, diye yalvarmaya basladim.

TMgütlerimin o anda anlamsiz, anlamsiz oldugu kadar da faydasiz oldugunu gördükçe daha bir heyecanla ısrar

ediyordum :

Babana yaptiginin farkında misin Natasa? Enine boyuna düsündün mü bunu? Biliyorsun, babasi

düsmanidir babanın;Prens hakaret etti babana, parasini çalmakla suçladı;"hirsiz" diye haykirdi yüzüne karsi. Mahkemeleri devam ediyor... Keske bu kadar olsaydi hepsi! Bu bir sey degil, biliyor musun ki Natasa... (ah, evet hepsini biliyorsun!) Prens babanla anneni, Alyosa köyde yaninizda kalirken ikinizin arasini yapmakla suçladigini da biliyor musun? Bu iftiranın o zaman babani nasıl perisan ettigini düşün bir kere. Iki yilda bak nasıl bembeyaz oldu saçlari! Ne yazik ki hepsini biliyorsun bunlari Natasa! Seni temel i kaybetmelerinin onlar için ne demek oldugunu karistirmiyorum! Her seyisin onlari, ihtiyarlik günlerinin tek isigisin. Sunu da unutmalisin ki baban, bu kendini begenmislerin sana iftira ettiklerini saniyor; öcünü alamadi diye üzüliyor!

Alyosa'nin evinize gelip gitmeye baslamasi eski düsmanligi son günlerde iyice kizistirdi. Prens gene hakaret etti babana; bu yeni hakaretin öfkesi ihtiyarin yüregini yakiyorken, iftira sandigi her sey gercek oldugunu görüverecek birden!.. Olayi bilenler babanla seni suçlayacak,

Prene hak verecek. Dösecekleri durumu düşün bir kere! Baban dayanamaz buna, ölü! Rezalet, yüzkarası...

Hem de kimin yüzünden? Senin, kızinin, biricik, canından çok sevdiği kızinin yüzünden! Ya annen? Babandan çok yasamaz o da... Natasa, Natasa! Ne yaptığının farkında misin? Geri dön!

Aklım basına topla!

Susuyordu.Sonunda basını kaldırıp sitemli sitemli baktı yüzüme. Bakısında öylesine bir acı, elem vardı ki,52

kanayan kalbinin, bunları söylemesem de ne denli sızladığını hemen anladım. Verdiği kararın ona neye mal olduğu; yararsız, boş sözlerimle ona nasıl istirap çektirdiğim beliydi; bunları düşündüğüm halde kendimi tutamıyorum, konuşmaya devam ediyordum : Demin Anna Andreyevna'ya evden belki çıkmayacağını... Kiliseye gitmeyeceğini kendin söyledin.

Demek ki kalmak istiyordun; demek ki kesin

kararini vermedin henüz?

Natasa cevap olarak sadece aci aci gülümsedi. Hem ne diye sormustum bunu? Artık her seyini bittigini, geriye dönüşün olamayacagini görmüyor muydum sanki? Ama ben de kendimde degildim. Yüregimde dayanılmaz "bir sizi, yüzüne bakarak, ne sordugumu kendim de bilmeden, Sahi bu kadar sevebildin mionu? Diye bagirdim.

Natasa, dudaklarinda ayni aci gülümseme,

Ne cevap verebilirim ki sana Vanya? Dedi. Görüyorsun iste! "Gel" diye buyurdu bana, ben de geldim, burada bekliyorum onu.

Son bir umutla gene yalvarmaya basladim :Ama beni dinle biraz Natasa, bak, isleri baska türlü de yoluna koyabilirsin! Evden kaçmasan da olur. Ne yapacagini ben söylerim sana Natasa'cigim! Her seyü üzerime aliyorum, ben bulusturacagim sizi... Bana birak her seyü... Yeter ki anneni babam yalnız birakma!.. Mektuplarinizi tasiyacagim; ne diye tasimayacakmisim.? Bu

yaptigindan iyidir böylesi. Yapabilirim bunu; ikiniz de pisman olmayacaksınız; görürsün... Sen de mahvolmaktan kurtulacaksın böylelikle Natasa'cigim... Oysa mahvolursun geri dönmezsen! Razi ol Natasa: Her sey tam istediginiz gibi olacak, doya doya seveceksiniz birbirinizi... Babalariniz cenklesmeyi birakinca da (çünkü so

53

nunda yüzdeyüz barisacaklardır)... O zaman...

Natasa elimisikip, gözyaslari arasından gülümseyerek,

Yeter Vanya, dedi, bırak artık. İyi yürekli Vanya'm benim! iyi yürekli, dürüst dostum! Kendinden hiç

söz etmiyorsun! Seni bırakıp baskasını sevdiğim halde her şeyi bağışladın, yalnız benim mutluluğumu düşünüyorsun. Aramızda mektup tasimak istiyorsun...

Agliyordu.

Beni eskiden de simdi de ne kadar sevdiğini biliyorum Vanya. Agzından kötü bir söz çıkmadı bana karşı, hiç suçlamadın beni! Oysa ben, ben... Tanrım, ne çok suçluyum sana karşı Vanya! Geçmiş günlerimizi hatırlıyor musun? Ah, onu hiç görmeseydim, hiç tanımasaydım ne iyi olurdu! Seninle güzel güzel geçinip giderdik, benim iyi yürekli, sevgili Vanya'cığım!.. Hayır, sana layık değilim ben!

Görüyorsun ya nasıl bir insan olduğumu: Böyle bir anda geçmiş mutlu günlerimizi hatırlatıyorum sana, acı çektiriyorum!.. Üç haftadır uğramıyordun bize; ama inan ki, beni lanetlediğini, nefretle andığını bir an bile düşünmedim Vanya.

Niçingelmediğini biliyordum: Bize engel olmak, karşımızda durarak bizi utandırmak istemiyordun. Acaba bizleri görmek de sana ağır gelmeyecek miydi? Ama gelmeni ne çok istiyordum bilemezsin! Beni dinle, gerçi Alyosa'yı çilgin gibi seviyorum, ama bir dost olarak seni belki daha çok seviyorum. Sensiz

yasayamayacagimi hissediyor, biliyorum; sen
gereklisin bana; kalbine, altin kalbine ihtiyacim
var... Ah "Vanya! Ne aci, ne güç günler var
önümüzde!

Hiçkira hiçkira agliyordu. Evet, çok aci
çekiyordu! Hiçkiriklerini tutarak devam etti : Ah,
seni görmeyi TMyle çok istiyordum ki! Ne kadar
da zayıflamissin, yüzünde renk kalmamış; sahi
hasta miydin Vanya? Niçin şimdiye kadar
sormadım bu 54

nu? Hep kendimden söz ediyorum. Yayın
evleriyle işlerin nasıl bakalım? Yeni romanın
ilerliyor mu?

Şimdi romanlarımdan, benden söz etmenin sırası
mi Natasa? Ne önemi var işlerimin! Ağır aksak
gidiyorlar işte; umursadığım yok zaten! Bak ne
diyeceğim Natasa: Evden kaçmanı o mu istedi?

Hayır, o da istedi ama daha çok ben istedim.
Doğrusu, ben de o da istedik bunu... Bak canım,
her şeyi anlatacağım sana: Zengin, tanınmış bir
ailenin kızını vermek istiyorlar ona. Babası bu

kizla evlendirmeye kararli onubilirsin, pek anasinin gözüdür babasi.Kol ari sivamis, bir daha ele geçmez bu firsati kaçirmamak" için çalisiyor. Ünlü kisilerle akraba olmak, para... Kiz da pek güzelmiş diyorlar; iyi öğrenim görmüş, temiz yürekliymiş; Alyosa bayiliyor ona... TMte yandan babasi da, bir an önce evlendirebilmek, bir an önce basgöz etmek istiyor onu; bu yüzden ne pahasina olursa olsun ayirmaya kararli bizi. Benden, Alyosa'nin üzerindeki etkimden korkuyor...

Hayretle kestim sözünü :

iliskilerinizden haberdar mi yoksa? Sadece kuskulaniyordu Hani.

Biliyor, her seyi biliyor.

Kim söylemiş ona bunu?

Birkaç gün önce Alyosa açti. Babasina her seyi anlatmış.

Tanrim! Su yaptiginiza bakin!Kendisi açmiş !

Hem de böyle bir zamanda ha?

Natasa sözümü kesti :

Alyosa'yi kinama Vanya, gülme ona!
Baskalarına benzemez o. Biraz makul ol. Senle benim gibi değildir ki. Çocukta daha; böyle yetistirmişler onu. Ne yaptığını biliyor mu sanıyorsun? Şimdi yeminle bağlandığı bir şeye bakarsın beş dakika sonra herhangi bir etkiyi 55

le sırt çevirmistir... iradesi zayıftır. Seni sevdiğine yeminler ettiği gün gider içtenlikle başkasına da eder aynı yeminleri; sonra da gelir önce sana anlatır bunu. Kötü davranışları vardır elbette, ama bunlar için onu suçla mak olamaz, sadece acınır ona. En büyük fedakarlığı seve seve yapar! Ama yeni bir etkiyle karşılıncaya dek: O zaman hemen unutturur her şeyi. Devamlı olarak yanında bulunmazsam beni de unuttur. Böyle bir insandır iste!

Ah Natasa, belki de gerçek değildir bütün bunlar, dedikodudur. Böyle bir çocuk evlendirilir mi hiç?

Söyledim ya, babasının niyeti baska.

Peki, onunla evlendirmek istedikleri kizin çok güzel oldugunu, Alyosa'nin kizdan hoslandigim nereden biliyorsun?

Kendi söyledi.

Yapma! Demek baska birisini sevebilecegini söyledi sana, sonra da böylesine bir fedakarlik yapmani istedi ha?

Hayir Vanya, hayir! Bilmiyorsun nasil bir insan oldugunu; çok az taniyorsun onu; önce yakindan tanimali, sonra davranislarini elestirmelisin. Onun kalbinden daha temiz, saf bir kalp yoktur yeryüzünde! Ne yani? Yalan söylese daha mi iyi? Askina gelince, ondan bir hafta ayri kalsam unutuverir beni, baskasini sever; sonra beni görünce de gene dizimin dibine çöker. Hayir! Her seyi bilmem, benden gizlisinin olmamasi da ayrica iyi; yoksa kuskudan ölürdüm. Evet Vanya! Anladim artik: Devamli olarak, her an, her saniye yaninda bulunmazsam unuttur beni, sevgisi söner.

Yaradilisi böyledir; herhangi bir kadin onu kendine asik edebilir. Ne yaparim ben o zaman?

TMlürüm... TMlmek de ne ki! TMlmeye çoktan raziyim! Onsuz nasıl yasarim! TMlmekten de, her çeşit iskenceden de kötüdür onsuz yaşamak! Ah Vanya, Van 56

ya! Onun için annemi babami biraktigima göre bunda bir sey var demek! Kararimdan döndürmeye çalıma beni: Her sey bitmistir artık! Her an yanında olmalıyım; dönemem geri. Bu hareketimle kendimi de baskalarını da mahvettigimi biliyorum... Ah Vanya!Birden titremeye başlamis, sesini yükseltmisti. Ya sevmezse beni! Ya söylediğin gibi, beni aldatıyor, mahsustan öyle içten, dürüst gözüküyor, aslında kötü, gösterise düskün bir insansa? (Ona böyle bir sey söylememistim.) Burada onu sana karsi savunuyorum. O su anda belki de baska birisinin yanında, gülüyordur...

Karsındaki bu alçak kız da her seyini terk etmis, sokaklarda onu ariyor... Ah Vanya!

TMylesine derinden inlemisti ki, içimden bir sey koptu sanki. Natasa'nin kendini akintiya kaptirdigini anlamistim. Asin, kör, delice bir kiskançlik böylesine çilgin bir karar verdirebilirdi ona. Ne var ki benim içimi de yakiyordu kiskançlik kendimi tutamadim, igrenç bir duygu sarmisti benligimi.

Natasa, dedim, yalnız sunu anlamiyorum: Onun hakkında simdi söylediklerinden sonra nasıl sevebiliyorsun "Alyosa'yi ? Saygin yok ona, seni sevdigine bile inanmiyordun ama gene de yanina kosuyorsun, ugruna her seyini

mahvediyorsun. Nasıl açıklarsin bu durumu?
TMmrün boyunca istirap çektirecek sana, sen de ona tabi. Çok seviyorsun onu Natasa, gereginden fazla! Böyle bir sevgiye aklım ermez benim.

Natasa'nin yüzü, aci çekiyormus gibi bembeyaz olmuştü.

Evet, dedi, deli gibi seviyorum onu. Seni böyle hiç sevmedim Vanya. Aklımı yitirdigimi,

gerektigi gibi sevmedigimi ben de biliyorum. Hiç de iyi bir sevgi degil benimkisi... Bak Vanya, eskiden de, en mutlu anlarımızda bile, onun bana istiraptan baska bir sey verme 57

yecegini hissediyordum. Ama bu istirap da beni mutlu ediyorsa elden ne gelir? Gülmek eglenmek için gitmiyorum ki ben ona. Onun yaninda neler çekecegimi bilmiyor muyum saniyorsun? Gerçi beni sevecegine yemin etti, bir çok sey vaadetti; gelgelelim, yalan söylemedigini; söyleyemeyecegini bildigim halde, vaatlerinden hiç birine inanmiyorum, inanmadim da. Onu zorlamak istemedigimi söyledim kendisine. Böylesi daha iyi: Zorlanmaktan hiç kimse hoslanmaz, basta ben... Sifir yaninda olabilmek, yüzüne bakabilmek için kölesi, gönül ü kölesi olmaya can atiyorum! Gözlerimin önünde baskasini sevse de umursamam saniyorum... Ne alçaklik, degil mi Vanya? Yüzüme bakarak sormustu bunu. Gözlerinin içi parliyordu. Bir an sayikliyor sandim. Bu çeşit seyleri istemek adiliktir elbette! Elden ne gelir? Adilik oldugunu, beni birakip

kaçsa, kovsa, tekmelese bile dünyanın öbür ucuna kadar pesinden kosacağımı kendim söylüyorum. Sen de gelmiş, kararımдан döndürmeye çalışıyorsun beni... faydası olur mu bunun?Dönsem, yarın gene kosarım ona... Çağırır çağırılmaz kosarım. Bir köpekmisim gibi islik çalacak, seslenecek bana...

Kosarak gideceğim arkasından... İstirap! Ondan gelecek ıstıraptan korkum yok! Bana ıstırap çektirenin O olduğunu bileceğim ya... Ah Vanya, anlatmak çok güç bunu!

"Ya annen baban?" diye geçirdim içimden. Sanki unutmustun onları.

Natasa, evlenecek misiniz?

Söz verdi, evleneceğiz. Zaten onun için çağırdı beni. Kent dışında gizlice kiydiracağız nikahimizi.

Ne yaptığının farkında değil. Belki nikah nasıl kiyilir, onu bile bilmez. Hem nasıl koca olacak?

Dogrusu, gülünç bir sey. Evlilik mutsuz edecek onu, yakinmaya baslayacak... Benden yakinmasini istemiyorum. Her seyimi verecegim ona, varsin o hiç bir sey vermesin bana. Evlilik onu mut 58

süz edecekse, ne diye buna sebep olayim?

Hayir, kabus görüyorsun sen Natasa, dedim.. Simdi onun yanina mi gidiyorsun?

Gelip beni buradan alacagim söylemisti; öyle kararlasmistik...

Natasa bakisim uzaklara dikti, görünürlerde kimsecikler yoktu. TMfkeyle,

. Hala gelmedi! diye bagirdim. Üstelik önce sen geldin!

Natasa sendeler gibi oldu. Yüzü bembeyaz olmustu. Aciaci gülümseyerek, Belki de hiç gelmez, diye mirildandi. Evvelsi günbir mektup yazdi bana, "gelecegine kesin söz vermezsen nikahimizin kiyilmasiniertelemek zorunda

kalacagim",, diyordu. Babasi.öteki kiza götürecekmis onu. Iste böyle, pek önemsiz bir seymis gibi rahatlıkla haber veriyordu bunu bana...

Ya gerçekten de ona gittiyse Vanya?

Cevap vermedim. Elimi var gücüyle sikti; gözleri parliyordu. isitilir isitilmez bir sesle, Onun yanında simdi, diye mirildandi. Sifir oraya gidebilmek, sonra da bana haber verdigini, bulusma yerme gelmedigimi söyleyebilmek için gelmeyecegimi umuyordu. Bikti benden artik, kaçmaya basladi... Tanrim ! Deliyim ben! Son görüşmemizde benden biktigini söylemistir, zaten...

Daha ne bekliyorum?

Alyosa'yi rihtimin ta öte ucunda görünce,

Iste geliyor! diye haykirdim.

Natasa ürperdi, bir çiglik atip, elimi birakarak, bize dogru gelmekte olan Alyosa'ya kostu.

TMteki de siklastirmisti adimlarim; bir dakika sonra Alyosa'nin kol ari arasindaydi Natasa. Bizden baska kimsecikler yoktu rihtimda.

TMpüsüyor, gülüsüyorlardi. Natasa, uzun bir ayriliktan sonra bulusmuslar gibi hem gülüyor hem agliyordu. Solgun yanaklari pembelesmisti, heyecandan ti 59

kanacakti neredeyse... Alyosa beni görünce yanima geldi.

IX

Onu daha önce çok kereler gördüğüm halde derin bir dikkatle inceliyordum yüzünü; bakisi bana her sey i anlatacak, bu çocugun Natasa'yi nasıl büyüledigini; yüreginde, kutsal saydig i her sey i çigneyip geçmesine sebep olan sevgiy i doguran sim açacakmis gibi bakiyordum gözlerinin içine.

El erimden tuttu, kuvvetlice sikti; "candan, temiz bakisi yüregime isledi.

Sirf düsmanim oldugu için onun hakkındaki

düsüncelerimde yanıldigimi hissettim. Evet, sevmiyordum onu, dogrusunu söyleyeyim, onu taniyanlardan yalnız ben hiç sevememisimdir Alyosa'yi. Bir çok seyinden hoslanmiyordum; göz alici dis görünüsü bilebelki de fazla göz alici oldugundansinirime dokunuyordu. Sonralari, bu konuda da hislerimin etkisi altında kaldigimianladim. Uzun boylu, ince yapiliydi; uzun yüzü solgundu; içten, dalgın bakisli, açık mavi, iri gözlerinde arada bir yürekte, çocuksu bir nese pariltisi belirirdi. Biçimli, dolgun, pembe dudaklarının ağırbaşlı bir durusu vardı; ama dudaklarında birdenbire beliren gülüsü öylesine içten, öylesine temizdi ki, o anda ruhsal durumunuz ne olursa olsun, onun gibi gülümsemek gelirdi içinizden. Giyiminde asiri Mr incelik yoktu, gene de daima zarif giyinirdi; kibarlığının zoraki olmadığı, dogustan geldiği beliydi. Bu arada birtakim kötü tavırları, alışkanlıkları da yok değildi.

Düşüncesizce, kibirli, kendini beğenmiscesine davrandığı da oluyordu. Ne var ki fazlasıyla açık yürekli, içten olduğu için bu hal erinden kendi

de yakinirdi. TMyle saniyorum ki bu çocuk hiç bir zamansakadan bi 60

leyalan söyleyemezdi; söylese bile, bunda kötü bir seyin oldugunu aklinin ucundan geçirmezdi.

En asiri bir bencil ik bile, belki de açık yürekli oldugundan hos görülüyordu onda. Gizlisi yoktu.

€abuk kanan, ürkek,, yufka bir yüregi vardı; iradesi falan yoktu. Küçük bir çocuğu olduğu gibi onu da aldatmak, gücendirmek günahı, kötü bir seydi sanki. Yasına göre pek saftı, hayat üzerine hemen hiç bir bilgisi yoktu; kirk yasına gelse de degismeyecege benzerdi. Bu çesit insanlar ömürlerinin sonuna kadar olgunlaşamazlar. Onu görüp de sevmeyecek bir insanın olabileceğini sanmıyorum; çocuk gibi sokulurdu karsısındaki. Natasa doğru söylüyordu: Baskasının etkisiyle kötü bir sey yapabilirdi; ama bu davranışının sonucunu görünce, sanırım üzüntüsünden de ölürdü.

Natasa Alyosa'yi avucunun içine alacağına, hatta onu istediği yöne çekebileceğine inanıyordu.

€ildirasiya sevmenin, sevdiği insana sirf onu sevdiği için istirap çektirmenin hazzini tatmisti bir kere; kendini feda etmek için böylesine sabirsizlanmasinin sebebi belki de buydu. Ama Alyosa'nin gözlerinin içinde ask pariltilari vardi, heyecanlı bakiyordu sevdiği genç kizin yüzüne. Natasa magrur bir tavirle bakti bana. O anda her seyi unutmustu: Annesini babasini da, ayrilisini da kuskularini da... Mutluydu.

Vanya! diye haykirdi, ona karsi suçluyum, layik degilim ona!Alyosa, gelmeyecegini sanmistim.O

kötü düşüncelerimi sil at kafandan Vanya, unut.

Alyosa'ya gözlerinde sonsuz bir sevgiyle bakarak ekledi :

Hepsini unutturacagim!

Alyosa gülümsedi, Natasa'nin elini öptü, genç kizin elini birakmadan bana döndü : Beni de suçlamayin. Hanidir bir kardes gibi kucaklamak istiyordum sizi. Sizden çok söz etti bana N

tasa! Simdiye kadar yarim yamalak tanisiyorduk. Yüzü biraz kızarak, alçak sesle, Sizinle dost olacağız... diye ekledi, bagislayacaksınız bizi.

TMylesine içten, hos gülümsemisti ki, kendimi tutamadim, ben de gülümsedim. Natasa girdi araya :

Evet, evet Alyosa, dostumuzdur o bizim, kardesimizdir, çoktan affetti bizi, onsuz mutlu olamayız.

Söylemistim sana zaten...Ah, çok yaramaz çocuklariz biz Alyosa! Ama üçümüz hep beraber olacağız... Vanya!dudaklari titremeye baslamisti.Simdi onların yanina gideceksin, biliyorum;öylesine altin bir kalbin var ki, beniaffedemeyecekleri halde,seni görünce belki biraz yumusayacaklardır. Her şeyi, her şeyi anlat onlara; öyle anlat ki... Savun beni, kurtar; gerçeği, bu davranisimin nedenlerini anladigin gibi anlat. Dogrusunu söyleyeyim mi Vanya, bugün yanimda olmasaydin belki de bu karan

veremezdim! Koruyucu melegimsin sen benim.
Annemle babama durumu, yaptigimi
öğrendikleri anda kapilacaklari dehseti
hafifletecek biçimde anlatacagina inanıyorum.
Ah Tanrim, Tanrim!.. Beni affetmelerinin
imkansiz oldugunu bildigimi söyle onlara
Vanya. Onlar etse bile Tanri affetmeyecektir.
Varsin lanetlesinler beni, ben gene de ömrümün
sonuna kadar dua edecegim onlar için. Kalbim
daima onlarla beraber olacak! Ah, niçin bu
kadar mutsuzuz hepimiz! Niçin, niçin!.. Tanrim!
Ne yaptim ben!

Akli basina birden gelmis gibi bagirmisti "Ne
yaptim ben!" diye. Dehsetten titriyordu. Yüzünü
el eriyle kapadi. Alyosa kucakladi onu, bir sey
söylemeden gögsüne bastirdi. Birkaç dakika
süren bir sessizlik oldu. Sitemli sitemli Alyosa'ya
bakarak,

Böylesine bir fedakarlik istiyebiliyorsunuz
demek

ondan! dedim. 62

Suçlamayın beni! diye tekrar etti. inanin ki, ne denli güçlü olursa olsun, geçicidir bu üsüntüler.

Bundan hiç kuskum yok. Bu dakikaların geçistirilmesi için insanın biraz iradesi olsun, yeter.

Natasa da aynı şeyi söyledi bana. Biliyorsunuz ki bütün bunların sebebi aile gururu, anlamsız birtakim çatışmalar, davalardır!.. Ama... (inanin ki bu konuda çok düsündüm) bütün bu saçmalıklara bir son vermenin zamanı gelmiştir artık. Yeniden birleşelim bizler, gerçek mutluluğu ancak o zaman tadacağız, ihtiyaçlar da bizi böyle görünce barısacaklardır. Kim bilir, nikahımız onların barısmalarının başlangıcı olacaktır belki de! TMyle sanıyorum ki başka türlü de olamaz. Siz ne dersiniz?

Natasa'ya bakarak,

Nikahtan söz ediyorsunuz, dedim. Ne zaman evleniyorsunuz ?

Yarın ya da devrisi gün yüzde yüz.

Görüyorsunuz ya benim de pek bir şey bildiğim yok henüz.

Doğrusunu isterseniz, hiç hazırlık yapmadım. Natasa'nın geleceğini sanmıyordum. Üstelik, babam bugün nisanlım sayılan kıza (evet, evlendirmek istiyorlar beni; Natasa anlatmıştır size. Ama ben istemiyorum) götürecekti beni. Bu yüzden hazırlık yapamadım. Ama ne olursa olsun, yarından sonra kiydiracağız nikahimizi. TMyle sanıyorum, çünkü başka türlü olmaz. Yarın Pskov yolundan gideriz. Yakın köylerden birinde liseden bir arkadaşım var. Çok iyi bir insandır, belki tanıştırırım sizi.

Aynı köyde bir de papaz var, aslında kesin olarak bilmiyorum papaz var mı yok mu... TMnceden öğrenmeliydim bunları, ama olmadı işte... Neyse o kadar önemli değil bu. Kararımızı verdik ya, gerisi kolay. Olmazsa komsu köyden bir papaz çağırırız, değil mi? Yakında başka köyler de var çünkü! Ne yazık ki bir iki satır yazıp durumdan haberdar edemedim arkadaşımı. Belki de köyde bile değildir... Ama bu

y

da önemsiz! Kararimizi verdikten sonra her sey kendiliginden olur, öyle degil mi? Yarina, ya da öbür güne kadar yanimda kalacak Natasa. Ayri bir ev tuttum kendime; köyden dönünce orada oturacagiz. Artik babamin evinde kalamam, degil mi? Gelirsiniz bize artik; güzel bir evimiz var.

Arkadaslarim gelip gidecek; aksam yemekleri verecegim...

Saskinlikla, içim burkularak ona bakiyordum. Natasa, Alyosa'yi suçlamamam, onu hosgörmem için bakislariyla yalvariyordu bana. Delikanlinin anlattiklarini dudaklarinda hüznü bir gülümsemeyle; ayni zamanda karsisindaki anlamsiz, ama tatli tatli konusan sevimli, neseli bir çocukmus gibi ona sevgiyle bakarak dinliyordu. Kaslarimi çatarak baktim Natasa'ya. Hali pek dokunmustu

bana. Alyosa'ya.

Ya babanız? Diye sordum. Sizi affedecegine
emin

misiniz?

Eminim. Hemen etmez tabiE. Ne önemi var
bunun? Benim de bir kisiligimin oldugunu
gösterecegim ona. "Kisiligin yok, havaisin", diye
sitem eder bana daima. Havai olup olmadigimi
görür simdi! Aile babasi olmak kolay degildir,
biliyorum...çocukluktan çikacagim artik... yani
ben de baskalarına benzeyecegim demek
istiyorum. .. kendi emegimle geçinecegim.
Natasa bunun, hepimiz gibi baskalarının
sirtindan geçinmekten çok daha iyi oldugunu
söylüyor. Bana ne iyi seyler anlattigini bir
bilerseniz! Dünyada aklima gelmezdi bunlar,
böyle yetistirmediler beni.

Dogrusunu söylemek gerekirse, havai
oldugumu, bir ise yaramadigimi ben de
biliyorum. Ama biliyor musunuz, evvelsi gün
parlak bir düşünce geldi aklima. Gerçi simdi

sirasi degil ama anlatacagim size bunu, çünkü Natasa'nin da duymasini istiyorum, siz de bir akil verirsiniz bize.

Ben de sizin gibi roman yazip dergilere satmak istiyorum. Dergilerin romanlarimi almasinda yar
64

dimci olursunuz bana tabi? Size güvendiğim için dün gece sabaha kadar bir roman konusu kurdum kafamda, inanir misiniz, hos bir sey olacaga benzer. Scribe'nin bir komedisinden aldım konuyu... Ama sonra anlatayım bunu size. iyi para getirecek bana bu roman... Para veriyorlar degil mi?

Tutamadım kendimi, gülümsedim.O da benim arkamdan gülümseyerek, Gülüyorsunuz, dedi. Asiri bir içtenlikle ekledi :

Bakin, görünüsüme aldanmayın benim.Aslinda görmüs geçirmis bir insanımdır. Zamanla anlayacaksınız bunu. Ne diye denemeyeyim? Bakarsınız bir seyler yaparım... Ama haklisiniz galiba: Gerçek hayat üzerine hiç bilgim yoktur;

Natasa da öyle söylüyor. Herkes söylüyor bunu zaten; yazar olmak kim, ben kim? Gülün, gülün, ama düzeltin beni; Natasa için yapacaksınız bunu, seviyorsunuz onu. Gerçeği söyleyeceğim size: Ona layık değilim; hissediyorum bunu. Ağır geliyor bana bu, benim neyimi sevdiğine de bir türlü akıl erdiremiyorum. Her şeyimi feda edebilirim onun uğruna! Doğrusu, şu ana kadar hiçbir şeyden korkmuyordum, ama şimdi korkuyorum: ne yapıyoruz biz! Tanrım! Kisi kendisini görevine tamamen verdiği zaman irade gücü

mahsus mu kayboluyor acaba? Hiç olmazsa siz yardım edin bize, sevgili dostumuz! Tek dostumuz sizsiniz artık, başka kimsemiz kalmadı. Yalnız basıma ne gelir benim elimden? Size bu kadar güvendiğim için bağışlayın beni. Sizi çok iyi, kendimden üstün bir insan sayıyorum. Ama düzeleceğim, inanin buna, istediğiniz gibi olacağım.

Gene elimi sikti, güzel gözlerinde içten, hoş bir parıltı belirdi. TMylesine içten uzatmıyordu elini bana, dostu olduğuma öylesine yürekten

inaniyordu ki!

Düzelmem için Natasa yardım edecek bana, di

65

ye. devam etti. Ama kötü bir şey gelmesin aklınıza, bizler için üzülmeyin. Bir çok niyetlerim var, para yönünden de hiç sikintimiz olmayacak. Romanım bir işe yaramazsa (doğrusunu isterseniz, roman yazmamın saçmalık olduğunu biliyorum; siz ne diyeceksiniz, onu öğrenmek için açtım bu konuyu), evet romanım bir işe yaramazsa müzik dersleri veririm. Müzik bilgimden haberiniz yoktu sanırım? Böylesine bir uğrasla geçinmekten utanmayacağım. Bu bakımdan aydın düşünceliyimdir.

Sonra, bir sürü gereksiz eşyam, tuvalet takimim... ne işime yarayacak bunlar? Satarım hepsini.

Onlardan alacağım paranın bize ne kadar yeteceğini biliyor musunuz?! O da olmazsa son

çikar yol olarak devlet hizmetine girerim, Babam buna sevinir bile. Devlet hizmetinde çalısmam için her zaman sikistirirdi beni; hasta olduğumu öne sürerek yan çizerdim. (Hem galiba bir yere yazdirmis bile beni.) Evliliğin bana yaradığını, gerçekten çalısmaya bağladığımı görünce sevinecek, affedecektir beni...

Ama, Aleksey Petroviç, dedim, bu durumda babalarınız arasında patlak verecek çatışmayı düşünabiliyor musunuz? Bu aksam her iki evde de neler olacak, biliyor musunuz?

Sözlerimden yüzü kireç gibi olan Natasa'yi gösterdim ona. Pek insafsız konusuyordum.

Evet, evet, dedi, haklısınız, korkunç bir şey bu! Ben de düşündüm aynı şeyi, düşündükçe de dehsete kapıldım... Ama başka ne gelir elden? €ok haklısınız, hiç değilse Natasa'nin annesiyle babası affetmeli bizi! Ah, bilerseniz ne kadar severim onları! TMz anne babamdan farksızdırlar; bunun için üzülyorum zaten!.. Ah su kavgalar, su dava! Bu saçmalıklardan ne denli nefret ettiğimizi bir bilerseniz! Nedir kavgalarının

sebebi? Hepimiz bir EzilenlerF: 5_ 66

birimizi seviyoruz ama gene de kavgaliyiz!
Barismalar da bitse su is. Ben onların yerinde
olsam öyle yapardım... Sözleriniz ürküttü beni.
Seninle gıristigimiz bu is korkunç bir sey,
Natasa! Daha önce de söylemistim bunu... Sen
istiyorsun... Ama sonunda belki iyi olur, Ivan
Petroviç. Ne dersiniz? Nasıl olsa barisacaklar bir
gün! Biz. baristiralim onları. Evet, evet,
sevgimize karşı koyamayip barisacaklar
sonunda... Varsin lanetlesinler bizi ama biz gene
de sevecegiz onları; bir zaman gelecek,
dayanamayacaklar artık. Babamin bazan ne iyi
yürekli olduğunu bilmezsiniz!

Gerçi çoğunlukla çatiktir kasları ama; bazan öyle
iyidir ki! Bugün benimle nasıl tatlı tatlı
konuştuğunu, kandirmaya çalıştığını görseydiniz
bir! Oysa isteginin tam tersine hareket ediyorum
şimdi; üzüyor beni bu. Hep su zararlı önyargılar!
Delilikten başka bir sey değil! Natasa'ya söyle
alici gözüyle baksa bir kere, hiç değilse yarım
saat konuşsa onunla! Hemen razı olurdu
evlenmemize.

Alyosa böyle söyleyerek sevgi, tutku dolu gözlerle Natasa'ya bakti. Bir anlik sessizlikten sonra devam etti :

Natasa'nin nasil bir kiz oldugunu öğrenince onu ne çok seveceğini; hepsinin ona bayilacagini belki bin kere düşünmüsdür kendi kendime. Büyük bir haz veriyor bana bu düşünce. Dogrusu, Natasa gibisini görmemislerdir! Oysa babam onun düzenbaz, basit bir kiz oldugu inancinda.

Görevim, sevgilimin gururunu yeniden kazanmasini saglamaktır; yerine getirecegim bu görevimi!

Ah Natasa! Hepsi sevecekler seni, hepsi. (Heyecanlanarak yükseltmisti sesini.) Seni sevmemek elde mi! Gerçi degmem bu sevgiye, Natasa ama sev beni gene de, ben... bilirsin beni iste! Mutlu olmamız için çok sey istemiyoruz ki! Bu aksamin bize, hepimize mutluluk getirecegine inanıyorum.

Yasasin bu aksam! TMyle degil mi Na

tasa? Ne oluyor sana? Tanrim, ne oluyor sana?

ölu gibi bembeyaz olmustu Natasa'nin yüzü. Alyosa konusurken gözlerini ayirmamisti ondan;ama bakisi giderek daha bir bulaniklasiyor, sabitlesiyor, yüzü beyazlasiyordu. Sonundaartikdinlemeyi kesmistisanki. Alyosa'nin sorusu birden uyandirmisti onu. Kendine geldi, sagina soluna bakindiktan sonra birden bana atildi. Aceleyle, Alyosa'dan sakliyormus gibi cebinden bir mektup çikarip elime tutusturdu. Annesiyle babasina yazilmisti ; bir gün, önceden hazirlandigi bel iydi.Mektubu verdikten sonra, bakislarim kaçirmadan uzun süre gözlerimin içine bakti.

Umutsuzluk vardi bakisinde. O korkunç bakisini ömrümün sonuna kadar unutmayacagim.Ben de dehsete kapilmistim; hareketinin ne denli korkunç oldugunu ancak o anda sezinleyebildigim görüyordum Kendini zorlayip bir sey söylemek istedi bana, hatta bir iki sözcük

çikti agzından, sonra birden kendini kaybetti. Tam düserken tuttum onu. Korkudan Alyosa'nin yüzünde renk kalmamisti:Natasa'nin sakaklarini ovuyor, el erinden, dudaklarından öpüyordu, iki dakika sonra ayildi Natasa. Biraz ötede, Alyosa'nin geldiği kiralik kupa arabasi duruyordu; çağirdi onu. Natasa, arabaya binerken elimi yakaladıçildirmis gibiydi,bir damla gözyasi parmaklarimi yakti... Araba hareket etti. Uzun uzun baktim arkasından. O anda bütün mutlulugum uçmus, yüregim paramparça olmustu, içim sızlayarak hissediyordum bunu... Geri dönüp, aynı yoldan ihtiyarlara gittim. Yanlarına nasıl girecegimi, onlara ne söyleyecegimi bilmiyordum. Düşüncelerim donmustu sanki, dizlerim titriyordu...

Yasadığım mutlu günlerin hepsi bu kadar iste. Askim böylece sona erdi. Yanda kestim hikayeme simdidevam edeceğim. 68

X

Smith'in ölümünden bes gün sonra ondan

bosalan; daireye tasindim. O gün pek sikiliyordu canim.

Hava kötü, soguktu; aksama kadar yagmurla karisik kar yagmisti. Ancak aksam üzeri bir ara güneş gözükmüş, yolunu sasiran bir isinibesbel i meraktanodama girmisti. Buraya tasindigima pisman olmaya baslamistim. Oda gerçi genisti ya, tavam pek basik, duvarlari pisti. Birtakim esya olduğu halde bos gibi duruyordu.

Havasizdi. Burada sagligimin iyice bozulacagini anlamistim.

yanilmamisim...

Sabahtan öğlene kadar kagitlarimla ugrasmis, siraya koymustum. €antam olmadığı için onlari tasinirken bir yastik yüzünün içine doldurmustum. Hepsi burusmus, karismisti. Sonra oturup biraz yazayim demistimo siralar büyük romanım üzerinde çalışiyordum,ama aklım baska yerde olduğu için kendimi yazmaya verememistim...

Kalemi birakmis, pencerenin önünde

oturuyordum. Hava kararmak üzereydi, canım gittikçe daha çok sikiliyordu. Kafamın içinde bir sürü düşünce vardı. Sonunda Petersburg'da mahvolup gidecekmisim gibi bir his geçiyordu içimden, ilkbahar yaklasmisti; bu kapalıliktan siyirilsam, kirlarin ormanlarin taze havasini cigerlerime doldursam iyilesirim saniyordum; oysa ne çok oluyordu gitmeyeli oralara!..

Hatirliyorum, "Bir büyüyle son yıl arda olan her şeyi unutsam, yepyeni bir güçle hayata yeniden baslasam ne iyi olurdu!" diye geçiriyordum içimden. Hala umudumu yitirmemistim. "Beynimi ters yüz edip, yeni bir biçime sokacaklarini, beni iyi edecek 69

lerini bilsem akıl hastanesine yatmaya da raziyim", diyordum. Yasamak istiyor, hayata tapiyordum!.. Ama. böyle düşünürken gülümsedigini de aklimda. "Akil hastanesinden çıktiktan sonra ne yapacagini? Gene roman; mi yazacagim yoksa?"

Böyle hayal kurarken hava iyice kararmis, gece olmustu. O akşam Natasa'yla bulusacaktim; bir gün öncesinden mektup yazip çağirmisti beni.

Yerimden fırlayıp hazırlanmaya başladım. Zaten bu sıkıcı yerden kurtulmak, yağmur da kar da yağsa, kendimi sokaga atmak istiyordum.

Üstelik, karanlık bastıkça odam daha bir genişliyor, büyüyordu sanki. Her gece odamın her köşesinde Smith'i göreceğim sanıyordum: pastanede Adam ivanoviç'e olduğu gibi, oturup gözlerini bana diyecek, Azorka da ayaklarının dibinde yatacak... İşte tam o anda, beni pek şasirtan bir olay oldu.

Bununla beraber, her şeyi açık yüreklilikle anlatmalıyım: sınırlarımın bozukluğundan mı, yer değiştirmenin verdiği duygululuktan mı, daha yakında geçirdiğim büyük üzüntüden mi neden bilmiyorum, şimdi hastalığım nedeniyle geceleri sık sık içine düştüğüm, mistik dehşet diye ad taktığını ruhsal durum, hava kararmaya başlayalıdan beri yavaş yavaş sarmaktaydı beni. Ne olduğunu' anlayamadığım, ulaşamaz, gerçekte var olmayanbelki de vardır su anda; aklın sıraladığı bütün delillerle alay edercesine, bir gerçek, ürkütücü, çirkin, amansız bir olay olarak çıkar kargıma bakarsınız evet, ne

oldugunu anlayamadigim, ulasilmaz, gerçekte var olmayan bir seyin verdigi dayanılmaz, istirap dolu bir korkuydu bu. Korku, aklimin gösterdigi delil erin hiç birini dinlemeden gün geçtikçe büyür, güçlenir; öyle ki sonunda, böyle anlarda her zamankinden daha bir açık, dinç olduguhalde, duygulara karsi koyma yetenegini tamamen yiti 70

rir akıl. Dinleyen yoktur onu artık, yararsiz bir sey olmustur; bu parçalanma korkulu beklemeyi, kasveti daha da arttirir. Sanirim, ölüden korkan insanlarda da durum bir bakima aynidir. Oysa neden korktuğumu bilmemem benim istirabimi daha da arttiriyordu.

Hatirliyorum, arkam kapiya dönük, masanin üzerinden sapkami aliyordum, tam o anda, geri dönünce karsimda Smith'i göreceğim hissi uyandı içimde birden: önce usulca kapiyi açacak, esikte durup odanın içine bir göz atacakti; sonra basini öne egerek sessizce içeri girecek, tam önümde durup donuk bakisini gözlerimin içine dikerek, birden gülmeye başlayacakti; dissiz agzini açarak uzun uzun

gölüsü bütün bedenini sarsacakti; sesi duyulmayacakti bu gülüsün. Bütün bunlar son derece açık, seçikti kafamin içinde. Hissettiklerimin kesinlikle gerçekleşecegi, hatta gerçekleştiği, arkam kapiya dönükoldugu için bunu göremedigim, kapinin belki de o anda yavas yavas açildiği inanci birden içimi doldurmustu. Hizla dönüp baktim... gerçekten de tipki bir dakika önce hayalimde canlandirdigim gibi sessizce açiliyordu kapi. Seslendim. Cevap veren olmadı; kapi kendiliginden açiliyordu sanki. Birden tuhaf bir yaratik belirdi esikte. Karanlikta seçemedigim birisinin gözleri ısrarlı, sabit bakislarla beni inceliyordu. Sirtimdan dogru soguk bir ürperti geçti.

Asil beni korkutan, gelenin bir kız çocuğu olmasiydi. Kapida Smith'i görseydim bu kadar korkmazdim belki. Bu saatte tanimadigim bir çocuğun ne isi vardi odamda?

Kapiyi, içeri girmekten korkuyormus gibi usulca açtigini söylemistim. Esikte durup saskin bakislarla uzun uzun inceledi beni. Sonra bana

dogru yavasça iki adim atti, karsimda durdu.
Hala konusmuyordu. Daha yakindan
görüyordum onu simdi. Kisa boylu, ciliz, agir
bir hastaliktan yeni kurtulmus gibi soluk
benizli, iri, siyah

71

gözlerinin parlakligi bu yüzden daha bir dikkati
çekiyorduon iki on üç yaslarinda bir kizdi bu.

Aksam sogugundan titreyen gögsünü örttüğü
eski atkisini sol eliyle tutuyordu. Üstü basi
dökülüyordu. Gür, siyah saçlarının tarak yüzü
görmedigi bel iydi. Birbirimizin yüzüne bakarak
iki dakika öyle ayakta durduk.

Gögsü ya da bogazi agriyornius gibi, güç isitilir
bi" sesle, Dedem nerede? diye sordu.

Bütün korkum bir anda kaybolmustu. Smith'i
soruyorlardi. Onunla ilgili bir iz çikmisti karsima
sonunda. Kendimi toparlayamadan,

Deden mi? dedim, öldü deden!

Böyle söylediğime o anda pisman olmuştum. Bir dakika daha hareketsiz durdu, sonra birden, sinir krizi gelmiş gibi zangir zangir titremeye başladı. Düşmesin diye kolundan tuttum. Birkaç dakika sonra düzeldi biraz ama istirabini benden gizlemek için sarfettiği çabanın farkındaydım.

Affet beni küçük, dedim, affet! Ne olur kusuruma bakma! TMyle söyledim sana ya, belki de deden değildi ölen... zaval i yavrum!.. Kimi arıyorsun? Burada oturan ihtiyari mi?

Kendini zorlayarak, endiseyle bakti yüzüme.

Evet.

Soyadi Smith miydi?

Eevet!

TMyleyse oydu... ölen dedendi öyleyse... Ama sen üzülme gene yavrum. Niçin bugüne kadar ugramadin hiç T Nereden geliyorsun? Dün topraga verdiler onu; birdenbire öldü... Torunusun demek?

€abuk çabuk sordugum karmakarisik sorularima cevap vermiyordu. Sessizce döndü, kapiya dogru yürüdü. TMylesine sasirmistim ki, durdurmuyordum onu, baska bir 72

seyler sormuyordum. Kapida bir kere daha durdu, yarim geri dönerek, Azorka da öldü mü? diye sordu.

Evet, Azorka da öldü.

Bu sorusu pek tuhafima gitmisti: köpegin de ihtiyarla beraber ölecegini, ölmek zorunda oldugunu biliyordu sanki.

Kiz, benden bu cevabi alinca sessizce disari çikti, ardasindan kapiyi dikkatlice kapadi.

Bir dakika sonra pesinden kostum. Onu biraktigim için kendi kendime kiziyordum! TMylesine sessiz çikip gitmisti ki, merdiven basindaki kapiyi açtigini duymamistim. Merdivenleri henüz inmemistir diye düşünüp yukarda durarak asagiya kulak kabarttim. Ama ses seda yoktu. Sadece alt katlardan bir kapi sesi

duyuldu, genelerin bir sessizlik kapladi evin
içini.

Aceyle inmeye basladim basamaklari.
Merdiven benim dairemden, yani besinci kattan
dördüncü

kata dönerek iniyor, ordan asagi düzlesiyordu.
Küçük küçük daireli apartmanlarda çoğunlukla
oldugu gibi daima karanlik, pis bir merdivendi
bu. Ben inerken ise zifiri karanlikti. El
yordamiyla dördüncü kata inince birden
durdum. Sahanlikta birisi benden gizleniyor gibi
geldi bana. El erimle sagi solu arastirmaya
koyuldum. Kiz cocugu tam kösedey di, yüzünü
duvara dönmüs, sessiz sessiz agliyordu.

Bak, dedim, neden korkuyorsun? Ben
korkuttum seni; kabahat bende. Deden ölürken
senden söz etti; son sözleriydi bunlar... Birtakim
kitaplar kaldi bende; senin olsalar gerek. Adin
ne senin?

Nerede oturuyorsun? Dedenaltinci sokakta
dedi...

Ama cümlemın sonunu getiremedim. Nerede oturduğunu bildiğimden korkmuş gibi, bir çiglik attı; siska, kemikli koluyla itti beni, merdivenden aşağı kostu. Ben de "pesinden. Ayak seslerini duyuyordum. Birden kesildi ses.

73

Sokaga çıktığımda görünürlerde yoktu. Voznesenski caddesine kadar kostuktan sonra, aramamın boş olduğunu, anladım: Yoktu kız. "Belki de merdivenlerden inerken, bir köseye saklanmıştır", diye düşündüm.

XI

Ama caddenin çamurlu yaya kaldırımında daha birkaç adım atmıştım ki, basını önüne eğmiş, pek dalgın olduğu bel iydiçabuk adımlarla yürüyen birisiyle karşılaştım. Bunun ihtiyar İhmenev olduğunu farkedince sardım. Benim için beklenilmeyen karşılaşmalarla dolu bir akşamdı bu.

İhtiyarın üç gün önce hastalanıp yataga

düstüğünü biliyordum. Simdi de böyle bir havada sokakta karsima çikmisti. Üstelik, eskiden aksamlari hemen hiç çikmazdi sokaga; Natasa'nin kaçmasindan sonra, yani bes alti aydan beri ise büsbütün kül kedisi olmustu. Nihayet, derdini paylasabilecegi bir dostunu bulmus bir insan gibi pek sevinmisti beni gördüğüne. Koluma yapisip, nereye gittigimi bile sormadan pesisira sürükledi beni. Son derece telasli, sabirsizdi. Kendi kendime "Nereye gidiyordu acaba?" diye sordum. Bunu ona sormak gereksizdi, Son zamanlarda çok kuskulu olmustu; bazan en basit bir sorudan ya da sözden almiyordu.

Yan gözle süzüyordum onu: Yüzünde renk yoktu; son bes alti aydir iyice zayıflamisti; sakali bir haftalikti. Uzamis ak saclari burus burus sapkasinin altindan tasmis, eski paltosunun yakasini örtmüstü. Onun kimi zaman daldigini; sözgelimi, odada yalnız olmadigini unuttugunu, elini kolunu sal ayarak kendi kendine konustugunu daha önce de farketmistim. Acinacak bir durumu vardi.

Ee, ne var ne yok Vanya? diye basladi. Nereye
74

böyle? Ben de söyle bir dolasayim dedim;
baziislerim var da... Nasilsin bakalim?

Siz iyi misiniz? Daha geçen gün hastaydiniz,
simdi de bu havada disari çikmissiniz.

Beni duymuyormus gibi soruma cevap vermedi.

Anna Andreyevna nasil? diye sordum.

iyi, iyi... O da biraz keyifsiz. Seni merak ediyor;
"niçin ugramiyor acaba?" diyordu bugün. Bize
gidiyordun galiba, Vanya? Hayir mi?

Kuskuyla yüzüme bakarak,

Bir yere gidiyorsan engel olmayayim, dedi.
Ihtiyar öylesine hassas olmustu ki, onlara
gitmedi gimi söyleyecek olsam gücenir, hemen
uzaklasirdi yanimdan. Geç kalacagimi,
Natasa'ya gidemeyecegimi bile bile, Anna
Andreyevna'nin nasil oldugunu öğrenmek için

onlara gittigimi söyledim, inandirdim buna onu.
içi rahatlayan ihtiyar,

€ok hos, dedi, bu iyi oldu iste...

Bir şeyi söylemek istemiyor gibi birden sustu,
daldı. "Uzun süren bir dalgınlıktan sonrakes
dakika geçmişti aradankendine gelmiş gibi,

Bu iyi oldu iste! diye tekrarladi. Him... Bak
Vanya, daima öz oğlumuz gibi sevimsizdir seni;
Anna Andreyevna'yla bana... bir erkek evlat...
vermedi Tanrı... ama onun yerine seni yol adı...
her zaman böyle düşündüm.

Karim da... evet! Sen de daima iyi bir evlat gibi
sevdinsaydın bizi. Anna Andreyevna'yla ben
herzaman dua ederiz senin için... Tanrı
yardımcın olsun! Sesi titredi, bir dakika sustu.

Evet... daha sen nasilsin bakalım?Hasta falan
Olmadin ya? Niçin ugramiyorsun bize?

Smith olayini anlattım ona; bu işlerin beni çok
oyaladığını, sonra pek iyi olmadığını, bu

yüzden onlara Vasilyevski'ye (o zaman Vasilyevski'de oturuyorlardı) uzak 75

olduğu için ugrayamadığımı söyleyerek özür diledim, Azkaldi, bu işler arasında birkaç kere Natasa'ya gittigimi kaçırıyordum agzimdan, tam zamanında tuttum kendimi.

Smith olayı pek ilgilendirmisti ihtiyari. Dikkatle dinlemisti beni. Yeni dairemin rutubetli, eskisinden belki de daha kötü oldugunu, aylık kira altı ruble vereceğimi duyunca öfkeleni. Son günlerde pek sinirli, sabirsiz olmustu zaten. Böyle zamanlarda ancak Anna Andreyevna yatastirabiliyordu onu da her zaman değil.

TMfkeyle,

Him... dedi, bütün kabahat senin su edebiyatında Vanya! Tavan arasına kadar çıkardı seni, mezara kadar da indirecek! Kaç kere söyledim bunu sana, uyardım!... B. den ne haber, hala elestiri yazılan yazıyor mu?

Veremden öldü ya. Söylemistim bunu size

yanılmıyorsam.

TMldü ha... öldü demek! Olacağı buydu zaten. Karısına, çocuklarına bir şeyler bırakmış mı bari?

Karisi var diyordun galiba... Ne diye evlenir böyle insanlar acaba!

Hiç bir şey bırakmadı, dedim,

Olay onunla yakından ilgiliymiş, ölen B. öz kardesiymiş gibi heyecanla haykirdi:

TMyle demek! Neyse, önemi yok! Sana doğrusunu söyleyeyim mi Vanya, onu öylesine öğdüğün zamanlar bile bu adamın sonunun böyle olacağını seziniyordum. "Hiç bir şey bırakmadı" demek kolay! Oysa... isim yapmıyordu. Tatalım ki ölümsüzler arasına karıştı adı, ama karın doyurmaz ki bu.

Senin sonunun da acı olacağı içime doğmuştu Vanya; öğüyordum seni, ama bir yandan da düşünüyordum. B. öldü demek! TMlmeyip de ne

yapacakti! Yasayisi iyi... yeri ala... görüyorsun iste!

€abuk, bilinçsiz bir el hareketiyle, rutubetli karanlikta ölgün ölgün titresen fenerlerin aydinlattigi puslu 76

sokagi, çamurlu evleri, karanlikta parlayan islak kaldirim taslarini, sirilsiklam olmus, asik yüzlü

yayalari, çini mürekkebiyle boyanmis gibi simsiyah gökyüzünü gösterdi. Sehrin alanina çiktik.

Karsimizda, alttan havagazi .lambalariyla aydinlatilmis anit vardi. Biraz ötede, Isaak katedralinin büyük kubbesi yükseliyordu.

Onun iyi, temiz, candan, duygulu bir insan oldugunu söylemistin Vanya. Bu edebiyatçilar hep iyi, candan oluyorlar zaten! Yalniz arkalarinda öksüz birakmak gelir el erinden! Him... Sanirim, öldüğüne kendisi de sevinmistir!... Eeeh! Alip basim bir yere, sözgelimi Sibirya'ya gitseydi!...

Sokakta dilenen küçük bir kız çocuğu gördü:

Ne o kızım?

Yedi sekiz yaşlarında, üstü basi yırtık, siska mi siska bir kızdı bu; küçücük, çıplak ayaklarına alti delik bir çift papuç geçirmisti. Soguktan titreyen ciliz bedenini, ona artık iyice küçük gelen, yırtık pirtik paltosuyla örtmeye çalisiyordu. Kupkuru, solgun, hastalıklı yüzünü bizden yana çevirmis; ürkek, sessiz bakisini gözlerimizin içine dikmis; terslenecegi korkusuyla titrek elini öne uzatmisti.

Onu görünce birden ürperdi ihtiyar. Sorusunu öylesine birdenbire sormustu ki, kızcağız bir an korktu; irkilerek geri çekildi. ihtiyar,

Ne, ne istiyorsun kızım, ne? diye bagirdi. Dileniıyor musun? Ya? Al, al sana... al bakalım sunu!

Aceleyle, heyecandan titreyerek ceplerini arastirmaya basladi, iki üç gümüs ufaklık çıkardi. Ama az geldi ona bu, iç cebinden

cüzdaniini aldı, bir rublelik bir kagit para çıkardı,bütün parasi buyduküçük dilencinin avucuna koydu.

Tanri yardimcinolsun, küçük... yavrum! Tanri korusun seni!

Eli titreyerek birkaç kere pespese kutsadi zaval iyi;

77

ama benim durmus ona baktigimi farkedince birden durdu, yüzünü eksitti, çabuk adimlarla yürüdü. Uzun süren öfkeli bir susustan sonra,

Böyle seylere dayanamam ben,Vanya, elimden gelmez, diye basladi. Bu küçükleri... geberesice anne babalari yüzünden sokaklarda soguktan titrer görünce içim bir tuhaf olur... Sunu da düşünmek gerekir ki, kendisi çok kötü durumda olmayan hiç bir anne bu yasta yavrusunu.

böyle bir havada sokaga salmaz!... Kadincagizin basinda kim bilir kaç tane yetim daha vardır...

en büyükleri bu olduğu için onu yol amistir belki de... kendi de hastadır... him! Prens çocukları değil er ki! Prens çocuğu olmayan çok var dünyada, Vanya! Eh!

Bogazinla bir şey düğümlenmiş gibi bir an sustu.

Bak, Vanya, Anna Andreyevna'ya söz verdim... yani ikimiz karar verdik, yetim bir kızı evlat edineceğiz... anlayacağın, demin gördüğümüz kız gibi küçük bir zaval iyiyanimiza alipokutacağız, yetistireceğiz, anlatabiliyor muyum?Biraz karışık, heyecanlı konuşuyordu,İki ihtiyar yalnız kaldık, canımız sıkılıyor... ama nedense son günlerde vaz geçti Anna Andreyevna. Sen kornis onunla ama sakın benim söylediğimi sezdirme... kendi düşüncenmiş gibi konuş, razı et onu... duydu mu? Bunu senden istemeyi hanidir kafamakoytum... Onu razı et, ben yapamayacağım...aman canım, boş şeyleri

birakalım! Kız neme gerek benim ? Lazım değil; eglence olsun... evin içinde bir çocuk sesi isitilsin diye... doğrusunu istersen daha çok

Anna Andreyevna için istiyorum bunu; biraz avunur belki...

Ama hepsi bos bunların! Yürümekle bitmeyecek bu yol Vanya; bir araba tutalım; gecikeceğiz, oysa Anna Andreyevna bekliyor bizi...

Anna Andreyevna'nin yanına girdigimizde saat yedi buçuktu. 78

XII

Yasli kan, koca çok düskündüler birbirine. Sevgi., yil ardan beri süregelen aliskanlik birbirine iyice baglamisti onlari. Ama Nikolay Sergeic sadece simdi degil, eskiden, en mutlu olduklari zamanlarda bile Anna Andreyevna'sina karsi biraz soguk, hatta bazanözelikle baskalarinin yanindasert davranirdi, ince duygulu bazi insanlar, kimi zaman sevgilerini göstermekten inatla kaçinirlar; degil baskalarinin yaninda, basbasayken de en sevdiklerine bile bile soguk davranirlar; hatta basbasayken daha bir soguk olurlar. Ancak arada bir tasar sevgileri; bu sevgi ne denli uzun süre tutulmussa o denli

sıcak, coşkun olur. ihtiyar İhmenev de gençliğinden beri Anna Andreyevna'sına karşı böyle davranıyordu iste. Temiz yürekli bir kadın olduğu, onu sevmekten başka bir meziyeti bulunmadığı, sevgisini bazan dışa vurmasına kızdığı halde, karısını çok sever, sayardı. Ne var ki, Natasa'nın: kaçmasından sonra daha bir düskün oluşturdular birbirine. Dünyada yapayalnız kaldıkları duygusuna kapılmışlardı. Gerçi Nikolay Sergeič kimi zaman son derece sınırlı oluyordu ya, gene de iki saatliğine ayrılamıyorlardı, özleyiyorlardı birbirlerini. Natasa'dan, dünyada böyle bir insan yokmuş gibi hiç söz etmemeye konuşmadan, kendiliklerinden karar vermişlerdi sanki. Anna Andreyevna çok istediği halde kocasının yanında kızından üstü kapalı bile söz edemiyordu. Eoktan affetmişti Natasa'yi. Her gelişimde ona sevgili, biricik yavrusundan haber getirmeme iyice alıştırmıştı kendini.

Uzun süre haber almasa adeta hasta oluyordu kadıncagız; haber getirdiğimde ise en küçük ayrıntılarla ilgile

niyor, heyecanil bir merakla sorular soruyor, anlattiklarimla "avunuyor" du. Bir keresinde Natasa'nin biraz rahatsiz oldugunu soylemistim, korkudan az kaldi oluyordu, kalkip kizina gidecekti neredeyse. Ama sadece bir kere oldu bu, Kiziyla gorusmek istegini önceleri benim yanimda açiga vurmaktan çekiniyordu; öyle ki, benden onunla ilgili her seyi sorup öğrendikten sonra her seferinde, kiziyla ilgilenmesine ilgilendigini, ama Natasa'nin affedilemeyecek bir suç

isledigini söylemeyi gerekli buluyordu. Ama yapmacik bütün bunlar. Anna Andreyevna'nin bazan çok üzüldüğü, agladigi, benim yanimda Natasa'yi hasretle andigi, Nikolay Sergeic'ten aci aci yakindigi oluyordu. Ama kocasinin yaninda sadece üstü kapali söz ediyordu duygularindan; gururun, kati yürekliligin kötü oldugunu, suçlari affetmeyi bilmedigimizi, Tanrinin affetmeyenleri bagislamayacagini söylüyor, daha ileri gidemiyordu. Böyle anlarda ihtiyar ya hemen surat asiyor, kaslarini çatarak susuyor,

yaçogunlukla ne söyleyeceğini bilemeden bambaska bir konudan açıyor, ya da ikimizi yalnız bırakarak odasına çekiliyordu. Anna Andreyevna da böylece içini tamamen dökmek, ağlayıp sızlamak fırsatını buluyordu. Onlara gittğim akşamlar bana hoş geldin dedikten hemen sonra, Anna Andreyevna'ya Natasa'yla ilgili son haberleri verebilmem için odasına çekiliyordu zaten. O akşam da öyle yaptı. İçeri girer girmez, Sirilsiklam oldum, dedi, ben odama çıkıyorum Vanya, sen otur. Olanları anlat Anna Andreyevna'ya, ben şimdi gelirim...

Bizi yalnız bırakmaktan utanıyormuş gibi yüzümüze bakmamaya çalışarak aceleyle çıktı. Böyle durumlarda özelikle yanımıza döndüğü zaman bana karşı da Anna Andreyevna'ya karşı da daha bir soğuk; hatta, yufka yü 80

reklilik gösterdiği için kendi kendine kızıyormuş gibi öfkeli davranırdı.

Son zamanlarda benden hiç bir şeyin saklamayan, Anna Andreyevna, yalnız kalınca, Böyle işte bu adam, dedi, hep böyle

yapiyor bana. Üstelik, kurnazliginin farkında olduğumuzu da biliyor. Ne diye numara yapar, bilmem! Yabancisiyim sanki. Kizma karsi da öyle. Al ah bilir ya, onu affetmek için can atıyor. Geceleri hep ağlıyor, kaç kere duydum! Ama hiç renk vermiyor gene de.

Gururu ayaklandı bir kere... Anam babam Ivan Petroviç, çabuk söyle bana: Nereye gidiyordu ?

Nikolay Sergeič mi? Bilmiyorum; ben de aynı şeyi size soracaktım.

Sokaga çikinca dondum kaldım. Hasta hasta, hem de böyle bir havada, gece vakti nereye gedebilirdi... TMnemli bir isı vardır, diye düşündüm; sizin de bildiginiz isimizden başka ne önemli olabilirdi bizim için... Kendi kendime böyle düşünüyör, ona bir şey soramıyordum: Son günlerde hiç bir şey soramıyorum ona zaten, ikisi yüzünden sesim solugum kesildi. Natasa'ya gittigine göre, affedecek onu demek, diye geçiriyordum içimden. Her şeyi biliyor, son olaylardan da haberdar. Bundan kuskum yok, ama nereden öğrendigini bilemiyorum. Dünden

beri çok üzgün.

Bakıyorum susuyorsunuz! Orada yeni neler oldu, anlat bana. Dört gözle bekliyordum sizi. O canavar birakıyor mu Natasa'yi?

Bildiklerimi hemen anlattım Anna Andreyevna'ya. Her zaman açık konusuyordum onunla, bir şeyi saklamıyordum. Alyosa'yla Natasa'nin gerçekten ayrılmak üzere olduklarım, bu seferkinin öteki anlasamamazlıklarına benzemediğini söyledim. Natasa'nin dün bana bir mektup yol ayıp, bu akşam saat dokuzda ona ugramam için yalvardığını, bu yüzden onlara gelmek niyetimin hiç

olmadı

81

gini, Nikolay Sergeiç'in beni zorla getirdiğini eklemeyi de unutmadım. Durumun kritik olduğunu; iki hafta önce dönen Alyosa'nin babasının söz dinlemek istemediğini, Alyosa'yi

sikiya aldigini; en önemlisi de, Alyosa'nin galiba nisanlisindan hoslandigini, hatta kiza tutulduğu söylentilerinin dolastigini anlattim. Mektuptan, Natasa'nin onu yazarken son derece heyecanlı oldugunun anlasildigini; bugün dananın kuyrugunun kopacagini yazdigini; geleceğim saati bildirmesinin tuhaf oldugunu da ekledim.

Bu bakimdan hemen gitmek zorundayim, dedim. Yasli kadin telaslanmisti.

Git, git anam babam, gitmelisin tabiE. Ama Nikolay Sergeic'i bekle, simdi gelir, bir çay içsen... Ah, semaveri getirmemisler daha! Matrena! Nerede kaldi semaver? insan degil, bir canavar bu kadin... Çayi içer içmez söyle akla yatkın bir mazeret bul, hemen kalk. Yarın da bana gelip her şeyi anlatacaksın ama. Hem biraz erken gel. Tanrım! Bir felaket mi oldu acaba? Bundan kötüsü ne olur daha! Nikolay Sergeic her şeyi biliyor, içimde öyle bir his var... Matrena'dan çok seyöğreniyorum, o da Agasa'dan haber alıyor. Agasa, Prensinevinde kalan Mariya Vasilyevna'nin vaftiz kizidir... sen de biliyorsun bunu zaten. Kocam pek sinirliydi

bugün. Ne yaparsam bagiriyordu. Sonra yumusadi,

"Paradan biraz sikintim var da" dedi. Sözde sikintisi oldugu için bagiriyormus bana... Yemekten sonra yatti. Delikten (kapisinda bir delik var; haberi yok bundan) baktim; zaval im Ikon dolabinin önünde yere diz çökmüs, dua ediyordu. Bunu görür görmez dizlerimin bagi çözöldü. €ayini da içmedi, uyumadi da, sapkasini alip çikti. Saat besti. Soramadim bir sey: Bagirirdi bana. €ok bagirmaya basladi bu günlerde. En küçük bir kabahatimiz olmasin, Matrena'ya da bana da EzilenlerP : 6 82

bagiriyor hemen. TMyle korkuyorum ki bagirmasindan... tir tir titriyorum, yüregim duracakmis gibi vurmaya basliyor. Gerçi mahsustan bagirdigini biliyorum, ama gene de korkuyorum iste.

Arkasindan tam bir saat yakardim Tanriya. Natasa'nin sana yol adigi mektup nerede? Göstersene onu bana bir!

Gösterdim., Anna Andreyevna'nin, kah canavar, kah duygusuz, aptal bir çocuk dediği Alyosa'nin sonunda Natasa'yla evleneceğine, babası prens Pyotr Aleksandroviç'ii izin vereceğine bütün kalbiyle inandığını biliyordum. Benimle konuşurken birkaç kere agzından kaçırmıştı bunu, sonra da pisman olmuş, kendi sözlerini yalanlamaya çalışmıştı. Ama ne olursa olsun bu umudunu, ihtiyarın kuskulandığını hatta bir keresinde böyle umutlar besliyor diye üstü kapalı olarak sitem etmişti karısının bildiği için Nikolay Sergeič'in yanında açığa vuramazdı. İhtiyar, kızının Alyosa'yla evlenme ihtimalinin olduğunu bilse, onu yüreğinden tamamen çıkarıp atardı sanıyorum.

O zaman hepimiz böyle sanıyorduk. Kızını beklemesine bekliyordu, ama pisman olmuş, Alyosa'sinin anısını bile kafasından silip atmış olarak... ihtiyarın Natasa'yi affetmesi için tek şartı buydu; gerçi açığa vurmuyordu bunu, ama yüzünden, hal erinden bel iydi.

Anna Andreyevna gene başlamıştı:

Pisirigin biridir su Alyosa, ocukdan farki yoktur, kalpsizdir de, her zaman sylemisimdir bunu.

Terbiyesini de eksik vermisler, haylazin biri olup ikmis. Böyle bir ask ugruna Natasa'yi birakacak demek, aman Al ahim! Hali nice olacak yavrumun, zaval imin? Bu yeni sevgilisinde ne buldu, sasiyorum dogrusu!

Nisanlisinin çok hos, iyi bir kiz oldugunu duydum Anna Andreyevna, dedim, Natalya Nikolayevna da ayni seyi söylüyordu...

, 83

Yasli kadin sözümü kesti:

Kulak asma! Neresi hosmus? Sizin gibi zipirlar için her kiz hostur, yeter ki kalçalarını sal aya sal aya yrsn. Natasa'nin onu gmesine gelince, ruhunun soylulugundan yapiyor bunu. Herifi tutmasini bilmiyor; her suçunu bagisliyor, öte yandan da aci çekiyor. Kaç kere aldatmis zaval iyi!

Kalpsiz canavarlar! Korkuyorum, Ivan Petroviç. Herkes bir gururdur tutturmus. Hiç olmazsa bizimki yatissa da yavrumu, bir tanemi alip getirseydi buraya. Kucaklardim onu, yüzüne doya doyabakardim! Zayıfladi mi?

Zayıfladi, Anna Andreyevna.

Yavrucugubenim! Ektigimi birbilse Ivan Petroviç! Dün aksamdan beri durmadan agliyorum...

ah! Sonra anlatirim sana! Yavrumuzu bagislamasini kaç kere çitlattim ona; açık açık söyleyemiyorum, üstü kapali anlatmaya çalisiyorum. Korkudansolugum da kesilmiyor degil: Ya kızar da onu temel i lanetlerse? diye düşünüyorum. Simdiyekadarlanetledigini duymadim onu...

böyle bir sey yapmasindan korkuyorum iste. Mahvolurum o zaman! Babanin lanetledigi bir evlat Tanri gözünde hiçtir artik, Gece gündüz içimde bu korku. Sende de utanma diye bir sey kalmamis, Ivan Petroviç; elimizde büyüdün,

evladimiz gibi sevdik seni; bir de kalkmis, "hos kiz" diyorsun!

Mariya Vasilyevna her seyi anlatti bana. (Bir günah isledim; benimki isleri için disari çiktiği bir gün kahve içmeye çağirdim onu.) Isin aslini öğrendim ondan. Alyosa'nin babasi Prense kontes arasinda gizli iliskiler varmis... Kontes, kendisiyle evlenmiyor diye sitem ediyormus Prense, o da habire yan çiziyormus.Kocasi daha sagken kirmadigi ceviz kalmamis karisinin... Dul kalinca da solugu Avrupa'da almıs: İtalyanlar, Fransızlar, baronlar eksik olmuyormus evinden; Prens Pyotr Aleksandroviç! de o siralar yakalamıs. Birincikocasından kalan 84

üvey kizi da büyüdükçe büyümüs bu ara. Kontesin paralari zamanla suyunu çekmis; oysa Katerina Fyodorona'yla beraber, tüccar babasinin emniyet sandigina onun adina yatirdigi iki milyon da büyüyormus. Simdi üç milyonu oldu, diyorlar; Prens "Su kizla Alyosa'yi evlendirmeli!"

diye düşünmüs. (Açıkğözdür! Firsti kaçırmaz.)

Hatırlarsın, kont bir akrabaları var, saraya kabul edilen, tanınmış bir kişi... o da razı olmuş bu işe... Üç milyon bu, dile kolay! "Pekala, demiş, kontesle konuşun bir". Prens kontese açmış düşüncesini. Beriki direktmiş: Sağı solu bel i olmaz onun, diyorlar. Kontes olduğuna bakmadan, bir çok kimse görüşmüyormuş onunla kentte. "Hayır, Prens, diye tutturmuş, sen benimle evleneceksin; Katerina Fyodorovna, Alyosa'yla evlenemez".

Dediklerine göre kız, analığını çok severmiş; gözünün içine bakar, bir dedigini iki etmezmiş.

Sessiz, melek gibi bir kızmış! Prens durumu kavramış hemen; "Sen merak etme Kontes, demiş.

Varını yığını tüketmiş; gırtlagina kadar borç içindesin. Üvey kızınla Alyosa birbirinin tam dengidir: Seninki safın biri... Alyosa'nın da kafası çalışmaz; avucumuzun içine alırız onları, istedigimiz yana çekeriz. Paran olur o zaman.. Benimle evlenip de ne yapacaksın?" Ne anasının gözüdür! Mason herif! Altı ay öncesine kadar bir

türlü kararini veremiyormus Kontes; Varsova'ya gitmisler, orada razi olmus... Böyle duydum iste. Mariya Vasilyevna anlatti bütün bunlari bana; kendisi de en inanilir kimselerden duymus. Anladin mi simdi? Isin asli paraya, milyonlara dayaniyor, yoksa kizin güzel igi, hoslugu hep hikaye!

Anna Andreyevna'nin anlattiklari sasirtmisti beni. Birkaç gün önce Alyosa'nin kendisinden duyduklarimi dogruluyorlardi. Alyosa, para için dünyada evlenmeyecegini söyleyerek ögünüyordu.

Ama Katerina Ivanovna'dan hoslaniyordu da. Gene Alyosa'dan, babasininbu söylentileri yalanladigi haldeKontesi simdilik kizdirma

_ :85

mak için onunla belki de evlenecegini duymustum. Alyosa'nin babasini çok sevdigini, onunla ögündüğünü, her sözüne körü körüne inandigini söylemistim yukarda.

Genç prensin nisanlisi olacak kızı ögmeme pek gücenen Anna Andreyevna, Senin hoş kız kont soyundan değil! diye devam etti. Natasa daha uygun düşerdi ona. TMtekinin olup olacağı bir tüccar kızı; oysa Natasa eski, soylu bir aileden geliyor. Ah, söylemeyi unuttum sana, kocanı dün akşam hani o demir kaplı sandığı var ya, onu açtı, geç saatlere kadar ailemizle ilgili eski belgeleri karıştırdı durdu. TMyle bir ciddiymi ki. TMrgü örüyordum, bakamıyordum ona, korkuyordum. Sesimin çıkmadığını görünce kızı, kendi çağırıyor beni, gece yarısına kadar ailemizin ünlü geçmişini anlattı. Biz İhmenev'ler daha Müthis Ivan zamanında kızı zadeymişiz; benim ailem Sumilov'lar gelince, ta Aleksey Mihayloviç zamanında ünlüymüş, belgeleri duruyor bizde, Karamzin'in tarihinde yazıyor zaten. Anlayacağın, bu yönden ötekilerden aşağı değiliz. Nikolay Sergeyi anlatmaya başlayınca, düşüncesini hemen anladım,, Natasa'nın küçümsenmesi dokundu ona. Yalnız zenginlikte geçiyorlar bizi. Varsın o Pyotr Aleksandroviç canavari para pesinden kossun; ne aç gözlü, ruhsuz bir insan olduğunu

herkes biliyor zaten. Varsova'da gizliden cizvitlige yazilmis diyorlar. Dogru mu bu acaba? Bu söylenti benim kulagima da gelmisti.

Saçma, dedim.

Ama Nikolay Sergeič'in, ailesiyle ilgili eski belgeleri karistirdigi haberi ilginçti. Soylu bir aileden geldigiyle o zamana kadar hiç ögünmemisti. Anna Andreyevna devam ediyordu: Hepsicanavardir bunlarin! Nasil, anam babam, üzüüyor mu Natasa, agliyor mu? Ah, geç

kalacaksin, hadi git! Matrena, Matrena! Kiz degil ki haydut! Hakaret 86

ettiler mi ona Vanya? dogruyu söyle bana.

Ne cevap verebilirdim? Agliyordu kadincagiz. Sonra anlatacagini söylediği onu üzen seyin ne oldugunu sordum.

Ah yavrum, ah, dedi, çok derdim var. Eilen dolmamis besbel i! Bilmem hatirlar misin

yavrum, altin kapli bir madalyonum vardı. Natasa'cigimin küçüklük resmi vardı içinde. Sekiz yasındaydi o zaman melegim. Köyden geçen bir ressama yaptirtmistik bu resmi, unuttun galiba? İyi bir ressamdi. Natasa'yi ask tanrıçasi biçiminde resmetmisti: O zamanlar altin sarisi, kivir kivir saçlari vardı. Tül bir giysi giydirmisti ona; içi gözüküyordu; öyle güzel olmustu ki, bakmaya doyamiyordu insan. Ressama bir çift de kanat eklemesini söylemistim ama razi olmamisti. Basimiza gelen bu felaketten sonra madalyonumu sandiktan çıkarmis, boynuma takmistim. Haçla beraber tasiyordum onu; bir yandan da Nikolay Sergeič görecek diye ödüm kopuyordu. Natasa'nin bütün esyalarim evden atmamizi, ya da yakmamizi emretmisti: Evde hiç bir seyini onu hatirlatmasini istemiyordu. Onun resmine bakmak yetiyordu bana; bazan ona baka baka agliyordum...

rahatlatiyordu beni bu. Yalniz kaldigim zamanlar öpüyordum, öpüyordum... sanki onun yüzüydü.

Konusuyordum onunla, her gece yatarken kutsuyordum. Evde baska kimse yoksa, yanimda gerçekten o varmis gibi yüksek sesle bir sey soruyordum ona; sonra, bana cevap veriyormus gibi hayal kuruyor, pesinden bir soru daha soruyordum. Ah Vanya'cigim, anlatmasi bile güç! Bizimkinin madalyondan habersiz olmasına seviniyordum. Gelgelelim, dün sabah elim boynuma gidince ne görsem begenirsin, madalyon yok, kordonu bos degil mi... kopmus, madalyon da düsmüs besbel i. Bedenimden soguk terler bosaldi. Aramadigim yeri birakmadim... yok oglu yok!

Boynumdan farkina varmadan düsmüstü!
Nereye gitmis; olabilirdi? Belki 87

\

yatakta düsürmüsümdür diye her yanini inceden inceye aradim... yok! Birisi buldu onu bence; Matrena'dan ya da ondan baska kim bulmus olabilir. Matrena'dan böyle bir sey beklemem; gizlisi yoktur benden... (Matrena, ne zaman getireceksin su semaveri?) Ya onun eline

geçerse ben ne yaparım? diyordum kendi kendime. Kara kara düşünüyordum; gözyaslarımı tutamıyordum.

Nikolay Sergeïç de bana karsi yumusadıkça yumusuyordu. Niçin agladigimi biliyor da bana açiyormus gibi bakıyordu yüzüme. "Nereden bilecek?" diye geçiriyordum içimden. Yoksa madalyonu bulmus, pencereden fırlatıp atmış miydi? Yaradilisi bakımından pekala yapabilir bunu; atmıştır, şimdi de attığı için üzülyüydür. Matrena'yla gidip pencerenin diplerini aradım; orada da yoktu. Yer yarılmış içine girmisti sanki. Gece sabaha kadar agladım., İlk kez dün gece kutsayamadan yattım yavrumu. Ah Ivan Petroviç, kötü, çok kötü bu, iyiye isaret degil! İki gündür durmadan aglıyorum. Hiç olmazsa içimi döküp, biraz avunmak için sizi, melegimi bekliyordum...

Kadincagiz aci aci aglamaya baslamisti. Bir sey hatirlamis gibi gülümseyerek, Ah, dedi birden, söylemeyi unuttum! Bir "yetim kizdan söz etti mi sana?

Etti Anna Andreyevna; beraberce karar verdiginizi; yoksul, yetim bir kiz çocugunu alip byteceginizi söyledi. Dogru mu bu?

Aklimin ucundan bile geçirmedi! Yetimmetim istedigim de yok benim! Onugrdke kötü

talihimizi, ugradigimiz felaketi hatirlarim sonra! Natasa'dan baska hiç kimseyi istemiyorum. Bir kizini oldu hayatta, baska da olmayacak! Bu yetim kizi da nereden ikardi? Ne dersin Ivan Petroviç? Dktgm gözyaslarini görüp, avunmam için mi? Yoksa z kizimi kalbimden çikarip atayim da baskasinin ocuguna baglanayim diye mi istiyor bunu? 88

Gelirken benim için ne söyledi sana? Nasil buldun onu... sinirleri bozuk, degil mi? Sist! Geliyor!

Sonra anlatirsin, anam babam, sonra!.. Yarin gelmeyi unutma sakin...

XIII

ihhtiyar girdi odaya. Bir seyden utaniyormus gibi merakla bakti yüzümüze, kaslarini çatip masanin yanina gitti.

Semaver hala hazir degil mi? diye sordu. Anna Andreyevna telaslanmisti.

Simdi getiriyorlar, anam babam, bak iste geldi. Matrena, Nikolay Sergeic'in gelmesini bekliyormus gibi hemen getirmisti semaveri. Yasli, güvenilir, Ihmenev'lere candan bagli, ama inatçi bir hizmetçiydi bu. En küçük bir seye hemen homurdanirdi. Nikolay Sergeic'ten korkar, onun yaninda dilini tutardi. Ama Anna.

Andreyevna'ya karsi pek kaba davranir, açıktan açiga ona hükmetmeye çalisirdi. Ne var ki Natasa'yla onu yürekten sevdiği de bel iydi,. Daha Ihmenevka'dan taniyordum bu Matrena'yi. ihtiyar,

Off... insan sucuk gibi islanir da eve gelince hazir çay bulamazsa, ona çay yapmak istemezlerse kötü, diye homurdandi.

Anna Andreyevna onu göstererek göz kirpti

bana. Bu çesit esrarli göz kirpmalardan nefret ederdi Ihmenev," gerçi bizden yana bakmamaya çalisiyordu ya, yüzünden Anna Andreyevna'nin bana onu göstererek göz kirptiginin farkinda oldugu bel iydi. Birden, islerim vardı Vanya, dedi.iyice sarpa sardilar. Anlatmis miydim sana? Suçlu buluyorlar beni.

Delilim, belgem yokmus; hesaplar yanlismis... ya...

89

Prensle aralarindaki davadan söz ediyordu. Hala devam ediyordu bu dava, ama son zamanlarda Nikolay Sergeic'in iyice aleyhine dönmüstü. Susuyor, ne cevap verecegimi bilemiyordum. Kuskulu kuskulu yüzüme bakiyordu, ikimizin susmasına sinirlenmis gibi öfkeyle birden, Ne olacaksa bir an önce olsun! dedi. Para cezasina çarptirsalar bile gönlüm rahat ya... Ne karar verirlerse versinler, umurumda degil. Yeterki bitsin su is; yakami biraksinlar... Herseyimionlara veripSibirya'ya gidecegim.

Anna Andreyevna tutamadi kendini.

Tanrim, Sibiryaya mi? Niçin o kadar uzaga gidecegiz ?

Ihtiyar, kendisine itiraz edilmesine sevinmis gibi, kaba bir tavirle, Uzak mi? dedi, burada kime yakinsin? Anna Andreyevna elemli elemli bana bakarak, Hiç degilse... insanlara... dedi. Ihmenev bir bana bir karisina bakti.

Insanlar dedigin kim? diye bagirdi. Hangi insanlara yakinsin burada? Soygunculara, iftiracilara, hainlere mi ? Merak etme, her yerde doludur böyleleri; Sibiryada da çikarlar karsimiza, Benimle gelmek istemiyorsan o baska; kal burada; zorla götürmem seni.

Zaval i Anna Andreyevna,

"Nikolay Sergeic! diye bagirdi. Kimin yaninda kalabilirim! Senden baska kimim var be...

Sesi çatal asti, sustu, yardimimi diliyormus gibi ürkek bakislarini bana dogrulttu. ihtiyarin

heyheyleri üzerindeydi, her seye kızıyordu; en iyisi itiraz etmemekti ona.

Üzülmeysin Anna Andreyevna, dedim, sandığınız kadar kötü bir yer değildir Sibirya, işler ters gider de Ihmenevka'yi satmak zorunda kalırsanız, Nikolay Sergeič'in düşündüğü gibi yapmak sizin için en akil ica yol olur. 90

Sibirya'da iyi bir yer bulabilirsiniz, hem o zaman...

Bak, hiç degilse senin kafan çalısıyor Vanya: Ben de böyle düşünüyorum. Her seyi birakip gideceğim.

Anna Andreyevna el erini ogusturarak, Bunu senden beklemezdim Vanya, dedi, demek sen de aynı düşüncedesin! Dogrusu, senden beklemezdim bunu Ivan Petroviç... Simdiye kadar analik babalik ettik sana, tutmus...

Hahaha! Ne bekliyordun ya? Burada kalırsak neyle geçineceğiz, bir düşün bakalım! Para suyunu çekti! Prens Pyotr Aleksandroviç'e

gidipözür dilememi ister miydiniz acaba?

Prens'in adini duyunca yasli kadin korkudan titremeye baslamisti. Elindeki çay kasigi tabagina çarparak ses çikariyordu. Ihmenev hirçin, inatçi bir hazla kendi kendini costurarak, Evet Vanya, dedi, en iyisi öyle yapmalı! Ne diye Sibiryaya'ya gidelim! Yarin iki dirhem bir çekirdek giyinirim, saçlarimi güzelce tarar, briyantınlerim; Anna Andreyevna yeni bir yakalik hazirlar bana (böyle yüksek bir kisinin yanina baska türlü gidilmez çünkü!) Her sey tam olsun diye bir çift de eldiven alirim kendime... huzurlarina çikarim; "Efendim,derim,anam babam, velinimetim! Bagisla beni, biz ettik sen etme, bir lokmaekmegi çok görme bize, çoluk çocuguma aci!..." Iyi mi Anna Andreyevna? Bunu mu istiyorsun?

Kadincagizin titremesi gittikçe artiyordu.

Bir sey istedigim yok benim... dedi, aptal igimdan söyledim öyle! Canini siktiysam kusuruma bakma, ama ne olur bagirma da öyle.

Zaval i karisinin gözyaslarini, korkusunu gördükçe ihtiyarin içinin sizladigina, ondan daha çok üzüldüğüne, eminim. Ama gene de tutamiyordu kendini. Son derece iyi, ama zayıf iradeli insanlarda bazan görülür bu hal.

91

İyi olduklari halde üzüntüleri, öfkeleri haz verir onlara. Her ne pahasina olursa olsun,hatta hiç bir suçü olmayan baska birisine, çoğunlukla çok sevdiği bir yakınma kötülük ettigini bile bileiçlerindeki zehiri dökmekten geri kalmazlar. Sözelimi, kadınlarda durup dururken kendilerini hakarete ugramis, mutsuz görmek bir ihtiyaçtır. Bu bakimdan kadınlara benzeyen çok erkek vardır,, Hem zayıf yaradilisli erkekler degildir bunlar. İhtiyar hir çıkarmak istiyor, bu istegini yenededigi için üzülyordu.

Hatirliyorum, o anda "Sakin Anna Andreyevna'nin düşündüğü gibi bir sey yapmis olmasin?" diye geçirdim içimden. "Kim bilir belki de tek çıkar yolun o oldugunu görmüs, Natasa'ya gidiyordu, yolda akli basina geldi ya

da bir sey oldu, vaz geçti... yüzdeyüz öyle olmuştur; sinirleri bozuk, biraz önceki isteginden, duygularından utanarak döndü eve; zayıflığının öfkelerini alabileceği birisini arıyordu; aynı istegi, duyguları tasidiginden kuskulandığı insani seçti..." Kızını affetmek isteyisinde, zaval i Anna Andreyevria'sinin duyacağı sevincin büyük payı vardı elbette; gelgelelim, bu istegini gerçekleştiremediği sürece hincini kadıncagızdan alıyordu.

Ama korkudan titreyen Anna Andreyevna'nin perisan hali şimdi dokunmustu ona. TMfkesinden utanmış gibi bir an tuttu kendini. Umz de susuyorduk; ihtiyara bakmamaya alısiyordum. Ne var ki bu an pek uzun sürmedi. Heyecanla ya da nefretle olsun, içini boslatması gerekiyordu.

Birden,

Bak Vanya, dedi, söylemek istemiyordum ama sirasi geldi, dürüst bir insan olarak her şeyi dosdogru anlatacağım sana... anlıyor musun? Senin gelmene sevindim, yanında, baskalarının da duyması için yüksek sesle söyleyeyim ki,

bütün bu saçmalıklar, gözyaşları, ahlaroflar
canımı sikmaya başladı artık. Yüregimdenbelki
de ka 92

nayarak, sizlayarakkoparıp attığım bir şey artık
bir daha eski yerini alamaz. Evet! Göreceksiniz!

Alev alev bakışlarını bana doğrultarakkarışının
ürkek bakışlarından gözünü kaçırdığı bel
iydidevam etti:

Altı ay önceki olaydan söz ediyorum Vanya!
Beni yanlış anlamayasın diye açık
konuşuyorum.

Tekrar ediyorum: canıma tak dedi artık;
istemiyorum!.. Böylesine bayagi, zayıf
duygularım olabileceğinin sanılması...
üzüntüdenaklimiyitireceğimden
kuskulanılmasitememi attiriyor... Saçma!

Eski duygularımı söküp attim içimden, unuttum!
Anı diye bir şey yok benim için artık... yok!
yok!

yok!..

Ayaga fırlayıp yumrugunu olanca gücüyle masaya indirdi, bardaklar sangirdadi, Kendimi tutamadım, adeta öfkeyle baktım yüzüne.

Nikolay Sergeïç! Anna Andreyevna'ya da acimiyor musunuz? Bakın ne hale soktunuz onu!

Ama onu daha da kızdırmaktan başka bir şeye yaramamıstı bu çıkışım. Yüzü kireç gibi, zangir zangir titreye rek,

Acimiyorum! diye haykirdi. Acimiyorum, çünkü bana da acıyan yok! Acimiyorum, çünkü

lanetlenmeyi de her türlü cezayı da hakeden ahlaksız kızım yararına, beni hedef tutan çirkin komplolar hazırlanıyor evimde!..

Anna Andreyevna,

Nikolay Sergeïç, diye bağirdi, ne olursun lanetleme!.. Ne istersen söyle, yalnız lanetleme

kizimi!

ihthiyar, sesini bir kat daha yükseltti:

Lanetleyecegim! Çünkü onuru bir paralik edilmis, hakarete ugramis olan benden, o lanetli kizin ayagina gidip özür dilemem isteniyor! Evet, evet böyle bu! Gece gündüz evimde bununla iskence ediliyor bana; agliyorlar, sizliyorlar, budalaca seyler ima ediyorlar! Acindirmek is _ 93

tiyorlar beni...Yeleginin yan cebinden titreyen el eriyle birtakim kagitlar çikardiBak Vanya, bak, dava dosyasından not ettigim bölümler bunlar! Benim hirsiz, dolandırıcı oldugum, velinimetimi soydugum iddia ediliyor!.. Onun (Natasa'nin) yüzünden rezil kepaze oldum! Iste, bak, bak!..

Cebindeki kagitlari çikarip çikarip masanın üzerine atiyor, bana göstermek istedigini ariyordu. Ama aradigi kagidi bulamiyordu bir türlü. Sabirsizlikla elini cebine daldirip, avucuna geleni çikardi; agir bir sey çarpti masaya, sangirdadi... Anna Andreyevna bir çiglik atti.

Kaybettiği madalyonuydu bu.

Gözlerime inanamiyordum. ihtiyarın yüzü bir anda kirkirmizi olmuştı, titriyordu. Anna Andreyevna el erim önünde kavuşturmuş, yalvaran gözlerle ona bakıyordu. Mutlu bir umut parıltısı vardı yüzünde. İhtiyarın yüzündeki bu kırmizilik, karsimizdaki bu saskinligi... evet, yanılmıyordu Anna Andreyevna; madalyonunu artık temel i yitirdiğini anlamıstı!..

Kocasinin madalyonu bulduğunun, onu bulmasına sevindiginin farkındaydı. Belki de heyecandan titreyerek, kiskançlıkla bütün gözlerden saklamıstı onu; yalnız kaldığı bir yerde, sevgili yavrusunun o güzelim yüzüne bakmıstı, bakmıstı... doyamamıstı bakmaya; belki de zaval i annesi gibi o da odasına kapanıp biricik Natasa'sıyla konuşmuş, ona sorular sorup cevaplarını kendi vermiş; gece de yüregi istiraptan sizlarken, hiçkırıklarını göğsünde bastırarak sevimli resmi oksamis, öpmüş, baskalarının yanında lanetlediği, yüzünü görmek istemediği kızı için Tanriya yakarmıstı.

Anna Andreyevna, biraz önce Natasa'sini lanetleyen öfkeli babanın karsısında daha fazla tutamadi kendini,

Ne dersen de, hala seviyorsun onu anam babam!
diye bagirdi. 94

Karisinin bagirmasini duydugu anda çilgin bir öfke pariltisi belirdi ihtiyarin gözlerinde. Madalyonu kaptigi gibi var gücüyle yere çarpti, topuguyla ezmeye basladi. Tikanarak hirliyordu:

™mrümün sonuna kadar lanetliyorum onu,
ömrümün sonuna kadar!

Anna Andreyevna,

Tanrim! diye haykirdi, onu, onu lanetliyor!
Benim Natasa'mi! O tatli yüzünü... çigniyor!
Ayaginin altinda!.. canavar! Duygusuz, kalpsiz,
kendini begenmis!

Karisinin çigligini duyan çilgin ihtiyar bir an durdu: Yaptigindan dehsete kapilmisti. Birden egilip yerden aldi madalyonu, kapiya dogru

kostu; ama iki adım atmıstı ki dizlerinin üzerine yığıldı, kol arını önündeki kanepeye dayadı, bitkin bir durumda basını önüne eğdi.

Çocuk gibi ağlıyordu. Hiçkiriklar gögsünü sıkıstırıyordu. Sert ihtiyar bir anda çocuktan da zayıf olmustu. Artık lanetleyemezdi Natasa'yi; bizden utanmıyordu şimdi, bir dakika önce ayagının altında çignedigi resmi bizim yanımızda cöskün bir sevgiyle öpüyor öpüyordu. Bunca zamandır içinde sakladığı, kızına olan sevgisi sanki önüne geçilmez bir çig gibi tasmis, bütün benliğini sarmıstı.

Anna Andreyevna kocasının üzerine eğilmis, onu kucaklamis, yüksek sesle, Affet, affet onu! diyordu. Baba evine döndür onu, Tanrı iyiliginin, öfkeni yenmenin mükafatını verir sana!..

ihtiyar kisik, derinden gelen bir sesle,

Hayir, olmaz! dedi. Dünyada olmaz!TMürüm de affetmem onu! Affetmem!

XIV

Natasa'ya gittigimde vakit iyice geçmiş, saat on olmuştü. O siralär Fontanka'da, Semyonovski köprüsü ya

95

kinlerinde, pis bir "apartman" olan tüccar Kolotuskin'in evinin dördüncü katında oturuyordu. TMnce Alyosa'yla beraber Liteynaya'da güzel bir evin üçüncü katında, küçük ama rahat, hoş döşenmiş bir dairede oturuyordu. Ama genç Prens'in parası kısa zamanda tükendi. Müzik öğretmenliği işi olmamıştı. .Sagdan soldan ödünç para almaya başlamış, gırtlığa kadar borca girmişti. Paraları hep evin süsüne, Natasa'ya aldığı armaganlara veriyordu. Bu israfı yüzünden sitem ediyordu ona Natasa, bazan ağlıyordu bile. Duygulu bir insan olan Alyosa kimi zaman bir hafta önceden büyük bir hazla kendini hayal ere kaptırır; Natasa'ya armaganını sunarken onun nasıl sevineceğini düşünürken mutluluğunun yücesini tadar; düşüncelerini, hayal erini coşkun

bir sevinçle bana açardı. Ne var ki Natasa'nin armagani alirken yüzünü eksitmesi, sitem etmesi bütün umutlarini yikardi, öyle ki acirdim ona. Sonralari bu armaganlar yüzünden tatsiz tartismalar bile çikmaya baslamisti aralarinda. Bu arada Alyosa'nin Natasa'dan gizli para harcadigi da oluyordu.

Arkadaslarina uyuyor, Natasa'ya ihanet ediyordu; birtakim Jozefin'lerle, Minna'larla iliskisi vardi; ama öte yandan Natasa'yi da çok seviyordu. Bu sevgi istirap veriyordu ona; sik sik bitkin, üzgün bir durumda bana geliyor, Natasa'sinin küçük parmagi etmeyeceginden; kaba, duygusuz bir insan oldugu için onu anlayamadigindan, onun sevgisine layik olmadigindan dert yaniyordu. Bir bakima hakliydi; birbirinin dengi degildiler. Alyosa, Natasa'nin karsisinde kendisini bir çocuk hissediyordu, beriki de onu her zaman bir çocuk olarak görüyordu zaten. Delikanli, Jozefin'le iliskisinden aglayarak, pismanlik duyarak söz ederdi bana, Natasa'ya söylememem için yalvarirdi; bütün bu itiraflardan sonra benimle

beraber, korkudan tir tir titreyerek Natasa'nin yanina gittiginde(böyle zamanlarda, isledigi suçtan sonra Natasa'nin yüzüne bakmaya korktugunu, yalnız benim 96

yanimdabiraz cesaret bulabileceginisöyleyerek bensiz gitmezdi sevgilisinin yanma) evet, korkudan tir tir titreyerek Natasanin yanina gittiginde genç kız daha ilk bakista her şeyi anlardi.

€ok kiskançti, Alyosa'nin bu çapkinliklarininasil bagisliyordu,aklimalmiyor.€ogunlukla söyle oluyordu. Alyosa benimle içeri giriyor, onunla ürkek ürkek konuşuyor, sevgi dolu bakislarım gözlerinin içinden ayirmiyordu. Natasa delikanlinin suçlu olduğunu anlamaktagecikmiyordutabi€;amarenkvermiyor, konuyu hiç bir zaman kendi açmıyor, agzini aramıyor, tam tersine hemen sevgisini bir kat daha arttiriyor, daha bir neseleniyordu... isin tuhafi, bunu bir kurnazlık düşünerek yaptigi da yoktu. Hayir... Bu temiz ruhlu kız için affetmekte, bagislamakta sonsuz bir haz vardi; Alyosa'yi affetmek ona büyük bir mutluluk

veriyordu sanki. O

zamanlar tek suçlu Jozefin'lerdi zaten. Natasa'nin tatli, onu affeden bakislarini görünce dayanamazdi Alyosa, yüregine çöken yükühafifletmek, kendi deyimiyle "eskisi gibi olmak" için, sorulmadan her seyi itiraf ediverirdi. Affedilince cosar, hatta bazan duygulanarak aglar, Natasa'yi öper,kucaklardi.Sonra gene neselenir, Jozefin'le aralarinda geçenleri çocuksu bir içtenlikle anlatmaya baslar, kahkahalarla güler, Natasa'yi öger, göklere çıkarirdi. Huzur içinde, nese içinde sona ererdi gece. Parasi iyice suyunu çekince esyalarini satmaya basladi. Natasa'nin israriyla Fontanka'da küçük, ucuz bir daire buldular. Esyalar satilmaya devam ediyordu; Natasa kendi giyeceklerini de satiyor, biryandan da is ariyordu. Bunu öğrendigi zaman Alyosa peküzülmüstü:Kendi kendini lanetlemis, "ne denli asagilik bir insan oldugumu biliyorum" diye bagirmis, ama durumu düzeltmek için gene de bir seyler yapmamisti. Simdi satacak esyalari da kalmamisti; yalniz isten el erine geçen para

vardi ki bu da çok azdi.

97

Bu durum, daha Alyosa babasının evindeyken baba oğul arasına sogukluk sokmüstü. Prens, oğlunu kontesin üvey kızı Katerina Fyodorovna Filimonova'yla evlendirmek niyeti o zamanlar henüz bir tasariydi, ama aklına iyice koymüstü bunu; Alyosa'yi sik sik kontesin evine götürüyor, kıza kibar davranmasını söylüyor, kah iyilikle kah sert davranarak onu yola getirmeye çalışıyordu; ama Kontes bozmüstü isi. O zaman Prens de oğlunun Natasa'yla ilişkisini görmemezlikten gelmeye başladı; Alyosa'nin uçarılığını bildigi için bu askinin çabuk son bulacağını umuyordu.

Oğlunun Natasa'yla evleneceği düşüncesini ise son ana kadar aklının ucundan geçirmemisti.

Sevgililerin de harekete geçtikleri yoktu zaten; Natasa'nin babasıyla barışmasını, kosul arın degismesini bekliyorlardı. Hem Natasa buna pek yanasmiyordu sanırım. Alyosa bir

günkonusurkenNatasa yoktu
yanimizdababasinin bu serüvene biraz sevinir
gibi oldugunu kaçirdi
agzindan;Ihmenev'lerinküçükdüsmesihosuna
gidiyormus. TMte yandan, oglunun Natasa'yla
olan iliskisinden hoslanmiyormus gibi
davraniyordu: Zaten az olan ayligini(oglu
karsi pek cimriydi) iyice kismis; tamamen
kesecegini söyleyerek ona göz dagi veriyormus.
Ama kısa bir zaman sonra, bazi isleri için
Polonya'ya giden Kontesin ardina düstü.
Alyosa'yi Katerina Fyodorovna Filimonova'yla
evlendirmek düsüncesini hala çıkarip atmamisti
kafasindan. Gerçi evlenecek yasta degildi henüz
Alyosa, ama kız çok zengindi, böylesine bir
firsat kaçirilmazdi. Sonunda istedigini olmustu
Prens. Alyosa'nin Katerina Fyodorovna'yla
evlenmesi isinin yoluna koyulduğu söylentileri
kulagimiza kadar geliyordu. Olaylarini
anlattigim günlerde Prens yeni dönmüstü

Ptersburg'a. Oglunu çok iyi karsiladi, ama onun
Natasa'yla iliskisini hala sür EzilenlerF : 7 98

dürmesi biraz canini sikti. Kuskulanmaya,

korkmaya baglamisti. Hemen ayrilmalarini buyurdu; ama daha etkili bir yol tutmasinin gerektigini anlamakta gecikmedi, Alyosa'yi alip Kontes'e götürdü. Katerina Fyodorovna çocuk denecek yasta, tatli, güzel bir kizdi. Son derece temiz bir kalbi vardı; kibar, neseli, akil iydi. Prens, oglunun en çok alti ay sonra Natasa'dan sogumaya baslayacagini, Katerina Fyodorovna'ya o zaman baska gözle bakacagini tahmin ediyordu. Bir ölçüde yanilmamisti... Gerçekten de, kontesin kizina yakin ilgi gösteriyordu Alyosa, Sunu da ekleyeyim. Prens ogluna karsi son derece yumusak davraniyordu artik (ama gene para vermiyordu). Alyosa, bu yumusakligin altinda babasinin kesin kararinin saklandigini sezinliyor, üzülyordu... ama Katerina Fyodorovna'yi bir gün görmese duyacağı üzüntü kadar degil... Bes gündür Natasa'ya ugramadigini biliyordum. Ihmenev'lerden Fontanka'ya giderken endiseyle

"Acaba ne söylemek istiyor bana?" diye düşünüyordum. Uzaktan, odasında isik yandigini gördüm.

Benimle görüsmek istedigii zamanlar, evinin yakinarindan geersem (hemen her aksam geçerdim oradan) goreyim diye kandili pencerenin önüne koymasini kararlaştirmistik aramızda; isigi orada görünce Natasa'nin beni bekledigini anliyordum. Son zamanlarda sik sik koyuyordu kandili pencerenin önüne...

XV

Yalniz buldum Natasa'yi. Kol arini gögsünün üzerinde çapraz bağlamis, dalgın dağın bir asağı bir yukarı dolasıyordu odanın içinde. oktandır masanın üzerinde beni bekleyen semaver snmst.

Gülümseyerek, bir sey söylemeden elini uzattı bana. Yüzü bembeyazdı. Glmsemesinde aci, cana yakın, sabirli bir sey vardı. Mavi gözleri

— qq —

99

eskisinden daha bir irilesmis, saçları grlesmisti

sanki... zayıflığından, hastalığından öyle gözüküyordu. Elimi sıkarken,

Gelmenden umudumu kesmistim, dedi, Mavra'yi yol ayacaktım sana biraz sonra; gene hastalandın sandım.

Hayır, hasta falan değilim, alakoydular beni, anlatırım. Senin nen var Natasa? Bir şey mi oldu?

Natasa sasırmış gibi,

Yo, dedi, niçin sordun?

Mektubunda... gelmemi yazmandan başka, saatini de belirtiyordun; şimdiye kadar hiç böyle yazmamıstın.

Ah, evet! Dün bekliyordum onu.

Hala gelmedi mi?

Gelmedi.

Bir an sustuktan sonra ekledi:

Gelmezse seninle konuşmam
gerekecekti üsündüm de.

Bu akşam da bekliyor musun?

Hayır; bu akşam orada olduğunu biliyorum.

Nedüsunüyorsun Natasaartık hiç gelmeyecek mi
sana?

Asiri ciddi bir tavırla yüzüme baktı.

Gelecek elbette, dedi.

Bu aceleciligim hoşuna gitmemisti. Sustuk;
odanın içinde dolasıyorduk. Gene
gülümseyerek, Dört gözle seni bekliyordum
Vanya, diye başladı, hem ne yapıyordum,
biliyor musun ? Odanın içinde bir aşağı bir
yukarı dolasıyor, kendi kendime ezberle siir
okuyordum. Hatırlıyor musun...

çingirak, kisin kar tutmuş yol: "Semaverim mese

masamin üzerinde fokur fokur kaynarken...",
beraber okurduk: 100

Tipi dindi; yol gözücüyor artık,

Gecenin donuk milyonlarca gözütepemizde...
(1)

Sonra da :

Birden korkunç bir sesin, €ingirakla dostça
konustugunu duyuyorum: "Ah, bir gün gelecek
sevgilim, Gögsüme yaslayıp basini, dinlenecek!
Sabahin ilk isiklari Pencereimin caminda buzla
oynasirken, Semaverim mese masamin üzerinde
fokur fokur kaynarken, Sobam çitirdiyarak,

Kösedede renkli perdenin ardındaki yatagimi
aydinlatirken, Mutludegilimde neyini!..."

€ok hos! insanin içine isliyor Vanya, degil mi?
Ne dokunakli! Birkaç çizgiyle anlatmak istedigini
her seyi anlatmis ozan. iki duygu var: TMnceki
ve sonraki. Semaver, basma perde...bizden bir
seyler var bunlarda... Sanki tasrada bir ev

anlattığı... sanki görüyorum bu evi: Yeni, henüz kaplamaları çakılmamış ahşap bir ev... Sonra öteki tablo:

Gene o sesi duyuyorum birden, Acı acı dert yaniyor çingiraga: "Nerede benim o eski dostum?"

€ikagelecek, boynuma atılacak diye,

(1)Y.P. Polonski'nin"€ingirak" (1854) siirinden.

101

Korkuyorum!

Bu da hayat mi!

Sikici, karanlık günlerim!

Küçücük odam dapdaracık,

Penceresinden rüzgar giriyor içeri...

Bahçesinde tekbir visne ağacıvar,

O da buz tutmus camdan gözüküyor,

Belki çoktan donmustur zaten.

Hayat mi bu! Perdenin de rengi kalmadı;

Hastayim, yakınlarima gidemiyorum,

Ne beni azarlayanım var, ne de sevenim...

Yalnız kocakarının dirdiri..."

"Hastayim"... Ne yerinde kul anılmış bu sözcük!
"Ne azarlayanım var"... ince duygularla dolu bu
siir; anıların burukluğu, insana haz veren o eleme
var bunda... Tanrım, ne hoş bir siir! Hayatın ta
kendisi!

Bogazında bir şey düğümlenmiş gibi sustu. Bir
dakika sonra, Sevgili Vanya! dedi.

Ne söyleyeceğini unutmuş gibi gene sustu; belki
de bir şey düşünmeden söylemişti bunu, içinden
öyle gelmişti.

Hala dolasiyorduk odanın içinde. Tasvirin önünde bir kandil yanıyordu. Son zamanlarda pek dindar olmuştü Natasa; ama din duygularından söz edilmesini sevmiyordu.

Ne o, yarin bayram mi? diye sordum, kandili yakmissin.

Hayir, bayram degil... otur istersen Vanya, yorulmussundur. €ay içer misin? Aksam çayini içmedin, degil mi?

Oturalim Natasa. İçtim.

Nereden geliyorsun? 102

Onlardan.

Natasa'nin baba evinden onlardan diye söz ederdik.

Onlardan mi? Nasil olur?Kendin mi ugradin, yoksa çağirdilar mi?...

Soru yagmuruna tutmustu beni. Heyecandan

yüzü daha da solmustu. ihtiyarla sokakta karsilasmamizi, annesiyle konusmamizi, madalyon olayini oldugu gibi, bütün ayrıntilariyla anlattim. Hiç bir sey saklamazdim ondan. Dikkatle dinliyordu beni. Gözlerinde yaslar birikmisti.

Madalyon olayi pek dokundu ona. Sözümü ikide bir keserek,

Dur, dur Vanya, diyordu, daha ayrıntili, her sey i oldugu gibi anlat, pek kısa geçiyorsun!..

Ayrıntılarla ilgili sordugu sorulara cevap vere vere bir daha, bir daha anlattim aynı sey i.

Gerçekten bana mi geliyordu dersin?

Bilmiyorum Natasa, hiç bir sey düşünemiyorum. Seni özledigi, sevdiği besbel i;ama sana gelmesi,bu... bu...

Natasa sözümü kesti:

Resmimi öptü değil mi? Ne söyleyerek

öpüyordu?

Ne söylediği anlaşılmıyordu; en candan adlar veriyor, çağırıyordu seni...

Çagiriyor muydu?

Evet.

Sessiz sessiz ağlamaya başlamıştı Natasa.

Zaval ılar, dedi.

Bir an sustuktan sonra devam etti:

Her şeyi bilmesi olağan zaten. Alyosa'nin babasıyla da ilgili çok şey biliyor.

Çekingen,

Natasa, dedim, gidelim onlara... Oturduğu koltukta hafifçe doğrularak, Ne zaman? diye sordu.

Yüzü bembeyaz olmuştü. Hemen şimdi gidelim dedim saniyordu. El erini omuzlarima dayayıp aci aci gülümsedi.

Hayir Vanya, olmaz canini; her zaman söylersin bunu, ama... kapa artık.

Canım sikkın,

Hiç mi bitmeyecek bu korkunç ayrılık? diye haykırdım. İlk adımı atamayacak kadar magrur musun? İlk adımı senin atman gerekiyor. Baban seni affetmek için bunu bekliyordur belki... Bir babadır o; hakaret ettin ona! Gururuna saygı duy; dogal, haklı bir gururdur bu! İlk adımı atmak zorundasın. Dene bir kere, hiç bir şart öne sürmeden affedecektir seni.

TMyle misaniyorsun! Olamazbu; bosunasitem etme bana Vanya. Gece gündüz hep bunu düşündüm, dür sünüyorum da. Evden kaçalı beri bunun üzerinde düşünmedigim günüm olmadı.

Seninle de kaç kere konustuk! Bunun imkansız olduğunu sen de biliyorsun zaten!

Dene bir kere!

Hayirdostum, imkansiz. Böyle bir seyyapsam büsbütün kizar. Kisi, temel i kaybettigi bir seyi bir daha elde edemez artik; neden söz ettigimi anladin mi? Onlarin yaninda geçirdigim mutlu çocukluk günlerimi... Babam affetse bile, taniyamaz beni simdi. Küçük bir kiz çocugunu, bydg

halde ocuk kalmis bir genç kizi seviyordu o. Eocuksu safligimdi hoslandigi. Daha yedi yasinda bir çocukken dizine oturup ona ocuk sarkilari söyledigim zamanlarda oldugu gibi oksardi saçlarimi.

Ta kklgmden son güne kadar her gece karyolamin basucuna gelir, kutsardi beni.

Felaketimizden bir ay önce benden gizli olarak (oysa her seyi biliyordum) bir çift küpe almisti bana; armaganina ne çok sevinecegimi dsnerek bir ocuk kadar mutluydu; küpelerden haberdar oldugumu söyleyince hepimize basta bana tabi Eyle kiz 104

misti ki. Evden kaçisimdan üç gün önce bir seye üzüldüğümü farkettiler, hastalanacak derecede kederlerdi... inanir misin? Beni birazcik olsun avutmak için gidip tiyatroya bilet almış!.. Bununla üzüntümü dagitmak istiyordu! Gene söylüyorum sana, kucagında büyüttüğü kız çocugunu seviyordu o, benim de bir gün olgunlasip kadin olabilecegimi aklina getirmek istemiyordu...

düşünemiyordu böyle bir seyi. Simdi eve dönsem tanimaz bile beni. Turalim ki affetti, nasıl bir Natasa çıkacak karsisina? Degistim artik, çok degistim. Tekrar gözüne girmeyi basarsam bile...

gene de geçmiş mutlu günlerin özlemini çekecek; artik degistigim, eskisi gibi tatli bir çocuk olmadigim için üzülecek. Geçmiş daima daha iyi görünür insana zaten, özlenir.

Heyecanlanmisti. İçten gelen bir kederle,

Ah Vanya, diye yükselttisesini, ne hostu geçmiş!

Söylediklerinin hepsi dogru, Natasa, dedim. Seni simdi oldugun gibi tanimasi, sevmesi gerekiyor.

™nemli olan tanimasi. Tanidiktan sonra sevmesi kolay. Seni taniyip, anlayamayacagini mi saniyorsun? O bakimdan ™yle hassastir ki yüregi!

Ah Vanya, biraz anlayisli ol! Benim neyimi anlayacak? Onu söylemek istememistim. Bak ne diyecegim sana: Baba sevgisi de kiskançtir. Onu asil öfkkelendiren, Alyosa'yla aramızda olupbitenden haberdar edilmemesidir. Böyle bir seyi aklinin ucundan geçirmiyordu. Askimizin kötü

sonunu da, evden kaçisimi da benim "alçakça" sir saklamama veriyor. Baslangiçta gidip her seyi itiraf etmedim ona, sonra kalbimde filizlenenaskiaçmadim; tersine, duygularimi çimde sakladim. inanirmisin Vanya, onu asil gücendiren budur. Yoksa evden kaçmam, kendimi sevgilime vermem o kadar dokunmamistir ona. Turalim ki bir baba gibi candan, sevgiyle karsiladi beni 105

simdi; ama yüregine düşen o düşmanlık tohumu hep orada kalacaktır. İki üç gün sonra üzüntüler, sitemler baslar. Sartsiz bagıslamaz beni zaten.. Turalim ki gerçegi bütün çıplaklığıyla anlattım, ona ne büyük bir hakaret ettiğimi bildiğimi söyledim. Alyosa'yla geçirdiğim mutlu günlerin bana neye mal olduğunu, ne istiraplar çektiğimi anlamak istemezse çok üzülürüm, ama katlanırım buna da...

gelgelelim bu da yetmeyecek ona. Olmayacak, seyler isteyecek benden; "Askini, Alyosa'yi lanetle" diyecek. Geçmiş günlerin geri gelmesini, son altı ayı hayatımızdan silip atmamızı isteyecek. Ama hiç kimseyi lanetleyemem ben... Oldu bir kere... Hayir Vanya, simdilik olmaz.

Zamani gelmedi henüz.

Ne zaman gelecek?

Bilmiyorum...Gelecekteki mutlu günleri haketmemiz için önce istirap çekmemiz gerekiyor. İstirap her şeyi temizler... Ah Vanya,

hayat ne aci!

Cevap vermedim; dalgın dalgın yüzüne bakıyordum.

Niçinöyle bakıyorsun yüzüme Alyosa... sey... Vanya?

Yaptığı yanlışlığa gülümsedi.

Gülümseyisine bakıyordum Natasa. Nereden aldın bu gülümseyisi? Eskiden böyle gülümsemezdin.

Ne var gülümsememde?

Gerçi o çocuksuiçtenlik var gene, hem... Ama gülümserken yüreğinde bir sizi var sanki.

Zayıflamışsın. Natasa, saçlarınsa daha bir gürlüşmüş sanki... Nedir su üzerindeki? Onlardayken diktirmemiş miydin bunu?

Natasa sevgi dolu gözlerle baktı yüzüme.

Ne çok seviyorsun beni Vanya! dedi. Sen ne yapıyorsun bakalım? islerin nasıl?

Eskisi gibi... romanım üzerinde çalışıyorum, ama olmuyor. İlham gelmiyor. istesem gelisigüzel de yazabilirim, hem böylesi daha bir tutulur belki; ama güzel bir ko106

nuyu berbat etmekten korkuyorum. En çok sevdiğim konulardan biridir bu. Gelgelelim zamanında dergiye yetistirmem de gerekiyor. TMyle ki bazan romanımı bırakıp elime daha hafif bir şey alayım diyorum... Okuyanların içi kararmasın, neselensinler!..

Zaval i çalışkan Vanya! Smith'ten ne haber?

TMldü ya.

Hayali gelmedi mi eve? Ciddi söylüyorum Vanya, hastasın sen, sınırların çok bozuk, hayal görmes ondan. Daha budaireyituttugunu banaanlatırken farketmistem sınırlarının bozuk olduğunu. Nasıl, pek mi kötü yeni evin? Rutubet var mı?

Var! Üstelik bu aksam da bir is geldi basima...
Neysel, sonra anlatirim.

Artik dinlemiyordu beni Natasa; basi önünde,
dalgın dalgın oturuyordu. Sonunda yüzüme
bakarak,

Onlari nasıl birakıp kaçtım, aklım almıyor, dedi:
çıldirmistim galiba.

Bakisından, cevap beklemediği bel iydi. Bir şey
söyleyecek olsam duymazdı bile. isitilir isitilmez
bir sesle,

Vanya, dedi, is için çağirdim seni bu aksam.

Nedir?

Ondan ayriliyorum.

Ayrıldın mi ayrilacak misin?

Bu hayata bir son vermem gerek içimi dökmek
simdiye kadar senden sakladıklarımı anlatmak
için çağirdim seni.

Daima böyle, gizli niyetlerini bana açıklayacağını söyleyerek konuşmaya baslardı benimle; ne var ki, bana çok önceden anlattığı sırlar olurdu bunlar çoğunlukla, Ah Natasa, dedim, belki bin kere duydum bunu senden! Elbette beraber yaşayamazsınız. Tuhaf bir ilişki var aranızda; ortak hiç bir yanınız yok. Ama... yapabilecek misin bunu?

107

Simdiye kadar sadece niyetim vardı Vanya; artık kesin kararımı verdim. Canımdan çok seviyorum Alyosa'yi, ama bu yaptığım düşmanlık ona; geleceğini mahvediyorum. Serbest bırakmalıyım onu.

Benimle evlenemez; babasının istegine karşı koyacak gücü yok. Ben de ayagina köstek olmak istemiyorum. Ona vermek istedikleri kıza tutulmasına sevindim bile. Simdi benden ayrılması daha kolay olacaktır onun için. Bunu yapmak zorundayım! Mecburum... Onu sevdiğime göre, her şeyimi onun yoluna feda etmeliyim, askimi ispat etmeliyim ona,

mecburum! TMyle degil mi!

Ama razi edemezsin onu.

Etmeye de ugrasmayacagim zaten. Su anda bile içeri girse, eskisi gibi davranacagim ona. Ama hiç vicdan azabi çekmeden beni bırakması için elimden gelen her şeyi yapmak zorundayım. Beni perisan eden bu iste; yardım et bana. Bir akıl vermeyecek misin?

Bir yol var önünde, dedim, baskasını sevmek... Ama sanmam ki sağlam bir yol olsun bu. Onun nasıl bir insan olduğunu biliyorsun. Bak, bes gündür hiç uğramadı buraya. Tut ki temel i bıraktı seni; şimdi sana, onu bıraktığını yazmak kalıyor Alyosa'ya. Hemen kosar gelir.

Niçin hiç sevmiyorsun onu sen, Vanya?

Ben mi?

Evet sen, sen! Düşmansin ona, için için düşmansin; hem de çok! Nefret duymadan söz edemiyorsun ondan! Onu küçük düşürmekten,

çamura bulamaktan hoslandığını her zaman farketmişimdir! Evet, özelikle çamura bulamak büyük bir haz veriyor sana!

__. Hiç bir zaman da söylemedin bunu bana.
Yeter

artık Natasa; birakalım bu konuyu.

Natasa gene bir anlık bir sessizlikten sonra, __
Baska bir eve tasınmak istiyorum, dedi. Ama
kızma, Vanya... 108

Kızmiyorum val ahi. Ne çıkar, oraya da
gelecektir.

Bana olan aski güçlüdür, ama yeni aski yenebilir
onu. Tekrar bana dönse bile, bir dakika kalır
yanımda, ne dersin?

Bilmiyorum Natasa, saği solu bel i olmaz onun;
seni sevdiği halde baska birisiyle evlenebilir.

Ikisini aynı anda yapabilir.

O kizi sevdiğini kesin olarak bilsem kararımı verirdim... Vanya! Hiç bir şeyi gizleme benden! Bana söylemek istemediğin bir şeyler biliyor musun?

Endiseli, soru dolu bakışlarını gözlerimin içine dikmişti.

Bilmiyorum dostum, zaten hiç bir zaman gizlim olmamıştır senden. Ama su da var : Belki de bizim sandığımız kadar tutulmamıştır Kontes'in üvey kızına. Geçici bir hevese kapılmış olabilir...

™yle mi sanıyorsun? Tanrım, kesin olarak bilsem bir! Ah, su anda onu görmeyi öyle istiyorum ki!

Yüzüne bir kerecik baksam yeterdi bana! Gözlerinin içinden her şeyi öğrenirdim! Ama yok burada!

Yok!

Bekliyor musun onu Natasa?

Hayir, onun yaninda simdi.TMgrensini diye adani yol adim. O kizi görmeyi ne çok istiyorum... Bak Vanya, gerçi saçmalıyorum, ama onu hiç göremem mi? Hiç bir yerde karsilasamam mi onunla?

Ne dersin?

Cevabimi endise içinde bekliyordu.

Görebilirsin, dedim, ama sadece görmek yetmez,

Bana yeterdi, her şeyi anlardım o anda. Beni dinle: TMyle aptal astım ki son günlerde; odanın içinde yalnız basıma dolasiyorum hep, düşünüyorum. Kafamin içi karma karışık. Söyle bir şey geldi aklıma Vanya: Kontesin üvey kiziyle tanışsan nasıl olurdu acaba? Kontes romanini ögmüştü

hani, sen söylüyordun. Bazı aksamlar prens

109

R*** nin toplantilarina gidiyorsun, o da geliyor

oraya. TMyle yap ki tanistirsınlar seni onunla. Alyosa da tanistirabilir sizi. Sonra gelir, onun nasıl bir insan olduğunu anlatırsın bana.

Natasa, sevgili dostum, bunu sonraya bırakalım. Şimdi önemli olan şu: Ayrılmaya gücün yeteceğine emin misin? Kendini yokla söyle bir, soğukkanlı misin?

Natasa alçak sesle,

Yetecek! dedi. Onu için yapacağım her şeyi! Hayatımı bile veririm! Ama, biliyor musun Vanya, suna dayanamıyorum: Şimdi okizinyanında beni unutmuş, buradayken olduğu gibi durmadan anlatmasına, gülmesine... Kızın gözlerinin içine bakıyordu; hep insanın gözlerinin içine bakar zaten; benim burada oturmuş... seninle konuştuğumu aklına bile getirmez.

Umutsuzca yüzüme bakti.

Peki ama demin söylediklerin Natasa...

Gözleri parliyordu. Sözümü kesti:

Hep beraber verelim kararimizi! Bunun için minnettar kalacağım ona. Ama önce onun beni unutmasi ağır geliyor bana Vanya! Ah Vanya, öyle acı çekiyorum ki! Kendi kendimianlamıyorum:Akil böyle diyor,baska türlü oluyor! Ne olacak halim?

Yeter, yeter Natasa, kendine gel...

iste bes gün oldu, her saat, her dakika...Gece gündüz hep onu düşünüyorum! Bak ne diyeceğim Vanya : Oraya gidelim seninle, götür beni!

Yeter artık Natasa.

Hayir, gidelim! Seni bekliyordum zaten! Üç gün önce verdim kararimi. Bunun için çağirdim seni...

Oraya götürmek zorundasın beni; kıramazsın hatirimi... Seni bekliyordum... Üç gün... Bu aksam toplantı var orada... oradadır Alyosa...

Hadi!

Aklım yitirmis gibiydi. Holde bir gürültü oldu;
Mavra 110

birisiyle tartiliyordu sanki.

Dur Natasa, dedim, kim geldi, dinle!

Kuskulu bir gülümsemeye kulak kabarttı,
birden bembeyaz oldu yüzü.

Tanrim! diye fisildadi. Kim geldi?

Tutmak istedi beni, ama kurtuldum elinden,
disari çıktım. Evet Alyosa'ydi gelen. Mavra'ya
bir seyler soruyordu; kadın, evde tek söz
sahibiymis gibi önce içeri bırakmak istememisti
onu.

Nereden çıktin? diyordu. Nerelerdeydinsimdiye
kadar? Nerelerde sürttün? Hadi gir bari, gir!
Beni acindi ramazsin kendine! Gir bakalım, gir
de hesap ver!

Alyosa biraz bozulduğu halde,

Kimseden korkum yok benim! diyordu. Girerim tabi!

Girersin girersin!

Ne sandın ya! Beni görüncü,

A! Siz de mi buradasınız! dedi. Ne sevindim bilemezsiniz! Ben de geldim iste; ama ne yapacağımı sasırdım.. .

Dosdogru girin içeri; korkacak ne var?

Korktuğum falan yok, inanin bana; çünkü suçlu degilim. Suçlu olduğumu mu sanıyorsunuz?

Görürsünüz şimdi.

Kapalı kapının önünde durdu, yapmacık bir yüreklilikle,

Natasa, girebilir miyim? diye seslendi. içerden cevap veren olmadı. Alyosa endiseyle, Ne

oluyor? diye sordu.

Hiç, dedim, demin içerdeydi, sakın...

Alyosa usulca açtı kapıyı, basını uzatıp ürkek ürkek göz gezdirdi odada. Kimsecikler yoktu.

Birden dolapla pencere arasındagördü Natasa'yi.

111

Saklanmış gibi, kipirdamadan duruyordu orada, O halini hatırladıkça hala tutamam kendimi, gülümserim. Alyosa sessiz adımlarla ona yaklaştı. Tuhaf bir korkuyla yüzüne bakarak, Natasa, dedi, ne oldu sana? Merhaba Natasa. Genç kız, suçlu olan kendisiymiş gibi kızarıp bozara,

rak,

Ne... ne olacak... hiç!... dedi. Çay ister misin? Alyosa kendini tamamen kaybederek, Natasa, beni dinle... dedi. Suçluyum, bundan kuskun olmasın... Ama aynı zamandasuçsuzum da; biraz

suçsuzum! Simdi anlatacagim sana.

Natasa,

Niçin? diye fisildadi, hayir, hayir, istemez... iyisi mi elini ver bana... her zamanki gibi tabi ...

Kösedden çıktı; yanaklari kipkirmizi olmustu. Alyosa'nin yüzüne bakmaya korkuyormus gibi basi önündeydi. Alyosa heyecanla,

Ah Tanrim! diye haykirdi. Suçlu olsaydim bu durumda yüzüne bile bakamazdim!

Bana dönerek devam etti:

Bakin, bakin! Beni suçlu saniyor; bütün delil er bana karsi! Bes gündür görünürlerde yokum!

Evlenecegim kizin yaninda oldugum söylentileri dolasiyor ortada... ama o ne yapiyor buna karsilik? Affediyor beni!"Elini ver, her sey bitsin!" diyor. Natasa,canim benim! Suçsuzum, inan buna! Hiç suçum yok! Tam tersine, tertemizim!

Ama... Ama oradan geliyorsun... Oraya
çagirmislardi seni... Niçin geldin? Sa... 'saat kaç?

On buçuk! Oraya da gittim... Ama hasta
oldugumu söyleyip çıktım. Bes gündür ilk kez
kurtarabildim kendimi onlardan, hemen sana
geldim Natasa, istesem daha önce de
gelebilirdim tabiE, ama mahsus gelmedim!
Niçin_ 112

mi? Simdi öğrenirsin, anlatacagim sana; zaten
bunun için geldim; ama bu keresinde val ahi
suçsuzum sana karsi! Tamamen suçsuzum!

Natasa basini kaldirip Alyosa'nin gözlerinin
içine bakti... Bakisi öylesine içtendi, yüzünde
öylesine dürüst, neseli bir ifade vardı ki,
sözlerine inanmamak elde degil. di. Bu çeşit
barisma anlarında eskiden birkaç kere olduğu
gibi gene aglayarak kucaklanacaklarını sandım.
Ama Natasa, mutluluktan bitkin düsmüs gibi
basini Alyosa'nin gögsüne dayadi ve... sessiz
sessiz aglamaya basladi. TMteki de tutamadi
kendini... sevgilisinin ayaklarına kapandi.
Ayaklarını, el erini öpüyordu; çildirmisti sanki.

Natasa'ya bir sandalye getirdim, Oturdu. Ayakta duracak hali kalmamisti.

İKİNCİ B™LÜM

Bir dakika sonra çilginlar gibi gülüsüyorduk. Alyosa'nin gür sesi bastiriyordu bizimkileri: Durun, durun da anlatayim. Beni hala eski Alyosa saniyorsunuz... Is olsun diye geldigim kanisindasiniz... Söylüyorum size, son derece önemli bir is pesindeyim. Susacak misiniz, susun bir dakika!

Anlatmak istiyordu. ™nemli haberlerle geldigi bel iydi. Ama böyle haberlerle bizi sasirtacagi düsüncesinin verdigi çocukça gurur Natasa'yi güldürüyordu. Elimde olmadan ben de gülmeye baslamistim. Alyosa kizdikça biz gülüyorduk. Üzüntü, pesinden Alyosa'nin çocuksu çaresizligi sonunda öyle bir duruma getirmisti ki bizi, Gogol'ün çavusu (1) gibi, birisi parmagini gösterse katila katila gülecektik. Havra kapida durmus, öfkeyle bize bakiyordu. Natasa'nin Alyosa'yibes bundur bin bir hevesle

(1)Gogol'ün "Bir Evlilik" inde, tegmen Jevakin'in çok güldüğünden söz ettiği çavus Dirka.(E. A.) EzilenlerF : 8 114

115

beklediği gibi güzelce bir azarlamamasına, tam tersine, neyle gülüşmemize içerlemisti.

Kahkahalarımızın Alyosa'yi incittiğini görünce sonunda sustu Natasa.

Ne anlatmak istiyorsun? dedi.

Mavra kaba bir tavirle Alyosa'ya konuşma fırsatı vermeden, Ne dersiniz, semaveri yakayım mı? diye sordu. Alyosa kolunu sal adı, hizmetçi kadim aceleyle kovarak,

€ik disari Mavra, çık, dedi. Her şeyi, olmuş, olacak her şeyi anlatacağım, çünkü biliyorum hepsini.

Bes gündür nerede olduğumu merak ettiğinizin farkındayım dostlarım... benim anlatmak

istedigim de bu zaten; birakmiyorsunuz ki anlatayim, Ama önce sunu söyleyeyim: Hep aldatiyordum seni Natasa, eskiden beri aldatiyordum, önemli olan da bu.

Aldatıyor muydun?

Evet, bir aydır aldatiyordum seni; babamin gelisinden önce de... Simdi açık açık konusmamizin zamani geldi. Babam gelmeden bir ay kadar önce oldukça uzun bir mektup aldım ondan; ikinizden de sakladım bunu. Gayet açık, anlaşılır bir dil eöylesine ciddi idi ki, korktum bileevlenme isimin artık bir sonuca bağlandığını, nisanlimin bulunmaz bir kız olduğunu, ona layık olmadığım halde gene de onunla evlenmek zorunda, olduğumu yazıyordu. Kendimi hazırlamamı, kafamin içindeki saçma düşünceleri çıkarıp atmamı v.b.bilirsiniz artık daha neler istiyordu, iste burada mektup, saklamıştım sizden...

Natasa kesti sözünü:

Hiç de saklamadım! TMgündüğün seye bak!

Daha o zaman her seyi oldugu gibi anlatmistin.
O

günlerde birden uysal astigini, bir suçunu
bagislatmak istiyormus gi bi dizimin
dibindenayrilmadiginihatirliyorum. Zaten parça
parça, mektubun bütününü anlattin bize.

Hayir, önemli olani anlatmadim sanirim. Bir
seyler sezinlemis olabilirsiniz, bu sizi ilgilendirir,
ama ben anlatmadim.Sakliyordum bunu sizden,
üzülerek sakliyordum"

Natasa'ya bakarak,

Ben de hatirliyorum Alyosa, dedim; o günlerde
sik sik akil danisiyordunuz benden; mektubun
bütününü parça parça bana da anlattiniz; üstü
kapali olarak tabu.

Natasa destekledi beni:

Evet, bütününü!Böbürülenmelütfen! Bir seyi
saklayabilir misin ki sen? Adam aldatmak kim,
sen kim ! Havra bile anladi her seyi. TMyle degil

mi Mavra?

Mavra basani uzatarak,

Anlasilmayacak gibi miydi, dedi, üç gün içinde her şeyi anlattı. Kurnazlık sana göre değil!

TMf, ne sıkıcı insanlarsınız, konuşulmuyorsunuz! Bunları hep öfkeden yapıyorsun Natasa! Mavra, sen de yanılıyorsun. Hatırlıyorum, deli gibiydim o zaman ; hatırlıyorsun değil mi Mavra?

Hatırlamaz olur muyum! Şimdi de öylesin,.

Hayır, hayır, onu demek istemedim. Hatırlarsın! Paramız kalmamıştı da gümüş sigara kutumu rehine götürmüştün. Şunu da söyleyeyim, bana karşı pek saygısızsin Mavra. Natasa alistirdi seni böyle. Neyse canım, tutalım ki gerçekten anlattım her şeyi. (Şimdi hatırladım). Ama mektubun havasını bilmiyorsunuz, oysa en önemli yani havasıdır. Bunu anlatacağım size.

Natasa,

Nasilmis bakalim havasi? dedi.

Bak Natasa, alay eder gibi soruyorsun. Alay etme benimle. Yemin ederim, çok önemli anlatacaklarım. TMyle bir havasi vardı ki, el erim titremeye baslamisti. Babam 1 1 6

hiç böyle konuşmamisti benimle. Anlayacaginiz, dünya yıkilsa dediginden dönmeyecege benziyordu; iste böyle bir havasi vardı mektubun!

Bunu benden niçin sakladigini anlatsana!

Ah Tanrim! Senikorkutmamak için tabiE.. Her şeyi kendi basima yola koyabilecegimi umuyordum.

Bu mektuptan sonra babamin da gelmesiyle durumum iyice kötülesti. Açık açık konuşmak istiyordum onunla. Karsisina geçip ciddi olarak her şeyi anlatacaktim.Ama bir türlü olmadı. O da hiç sormadı... ne kurnazdir! Tam tersine, her şey kesin karara bağlanmış, aramızda bir anlaşmazlık yokmuş gibi davranıyordu.

Duyuyor musun, olamazmis gibi... bu kadar
güvenir kendine! TMyle yumusak, candan
davranmaya basladi ki bana! Sasiyordum. Ne
zeki oldugunu bilemezsiniz Ivan
Petroviç! Okumadigi kitap, bilmedigi sey yoktur.
Bir kere baksin yüzünüze, içinizden geçenleri
oldugu gibi saysin. Belki de bunun için cizvit
adini takmislardir ona. Babami ögmem
Natasa'nin hosuna gitmez. Kizma Natasa. Böyle
iste... sey... baslangiçta parami da kesmisti, ama
artik veriyor, dün basladi. Natasa! Melegim
benim! Yoksul ugumuz bitti artik! Suraya bak!
Alti aydan beri kestigi paramin hepsini birden
verdi dün; bakin ne çok para var burada;
saymadim bile. Mavra, bak su paralara! Bundan
böyle gümüs kasiklarimizi, kol dügmelerini
rehine vermeyecegiz!

Cebinden oldukça büyük bir deste kagit parabin
bes yüz ruble kadar vardiçikarmis, masanin
üzerine koymustu. Mavra, gözlerinin içi gülerek
desteye bakiyor, Alyosa'yi ögüyordu. Natasa
telaslanmisti. Alyosa devam ediyordu:

"Simdi ne yapacagim ben?" diye düşünüyorum

hep. "Nasil karsi duracagim ona?" ikinize de yemin ederim ki, bana karsi böyle iyi degil de sert davransa hiç umursamazdim. Yüzüne karsi

"istemiyorum, ben de bü

117

yüdüm artık" derdim... her sey biterdi! inanın ki diretirdim de. Ama bu durumda ne söyleyebilirim ona? Beni suçlamayin sakın, Canin biraz sikildi gibi Natasa, Niçin bakisiyorsunuz? "Hemen kanivermis, ne iradesiz bir çocuk" diye düşünüyorsunuzdur. Hayir, var iradem, hem de sandiginizdan çok! ispati da iste: içinde bulundugum durumu umursamadan kendi kendime "bunu yapmak zorundayim, her seyi oldugu gibi anlatmaliyim babama" dedim ve anlattim, dinledi beni.

Natasa endiseyle,

Neyi anlattin? diye sordu.

Baska kiz istemedigimi, benim kendi nisanlim

oldugunu, seni sevdiğimi...Simdiye kadar bunu ona açık açık söylemiş degilim tabu, ama hazırladım onu buna, yarin söyleyeceğim; öyle karar verdim.

TMnce, para için evlenmenin ayıp bir şey olduğunu, kendimizi soylu, kalburüstü kisiler saymamızın aptal iktan başka bir şey olmadığını söyledim. (Karsimdaki babam degil de kardesimmis gibi açık, serbest konusuyordum.) Sonra tiersetat'dan (1) olduğumu söyledim; tiersetat c'est l'essentiel, (2) dedim, herkes gibi olmak gurur veriyor bana..." Anlayacağınız, bütün yeni düşünceleri açıkladım ona... Heyecanlanmış, cosmustum. Kendi kendime sasiyordum. Düşüncesinin ne denli sakat olduğunu ispat ettim ona... düpedüz "Prensligimiz de ne oluyor bizim? dedim. Dogustan bir Prensligimiz var, hepsi o kadar; oysa gerçekte ne ilgimiz var Prenslikle? Bir kere, öyle ahim sahim bir zenginligimiz yok, varlikli bile sayılmayız. Günümüzde asil prens Rotschild'dir. Sonra, çoktan beri adımız anılmıyor bir yerde. Soyumuzun son ünlü kisisi

büyük dedem (1)Üçüncü tabaka, avam
(Fransızca)

(2)önemli olan üçüncü tabakadır. (Fransızca)
118

Semyon Valkonski'ydi, onu da sadece Moskova'da tanıyorlardı, hem de neyiyle? Son mülkü olan üç yüz kölelik çiftliğini satıp yemesiyle... öyle ki, oğlu para kazanmasaydı torunları bir çok prens gibi ırgatlık yapmak zorunda kalacaklardı. Bosu bosuna kibirlenmeyelim". Anlayacağınız, içimi iyice bir döktüm. TMyle atesli konuşuyordum ki! Hatta kendimden de bir şeyler ekledim, itiraz bile edemedi; yalnız, Kont Nainski'nin evinden ayrıldığım için biraz azarladı. Sonra, vaftiz annem Prenses K. nin gözüne girmeye çalışmamın gerektiğini, Prenses beni evine kabul ederse artık her yere kabul edileceğimi, geleceğimin kazanılmış sayılacağını söyledi. Anlattı da. anlattı! Bütün bunlar seninle ilişki kurduğum, çevremden uzaklaştığım için Natasa. Ama açık açık hiç bir zaman, söz etmiyor senden, kaçınıyor bile böyle bir konuşmadan,

ikimiz de kurnazlik ediyor, birbirimizi avlamaya çalisiyoruz; inan ki sonu iyiye varacak bunun.

Anladik; sonra ne oldu, ne karar verdi? TMnemli olan bu. Ne gevezesin Alyosa...

Ne karar verdigini ancak seytan bilir. Hem geveze degilim ben, önemli seylerden söz ediyorum: karar falan vermedi, ben anlatirken sadece gülümsüyordu, ama öyle bir gülümsemeydi bu ki, aciyordu bana sanki. Bunun bir hakaret oldugunun farkındaydim, ama alınmi, yordum. "Kabul, dedi, gel Kont Nainski'nin evine gidelim simdi; ama sakın bunlardan söz etme orada. Ben anliyorum seni, ama onlar anlamazlar." Sanirim onu da anlamiyorlar orada, bir sey için kiziyorlar.

Sosyetede genel bir sogukluk var simdi babama karsi zaten! Prens önce pek soguk, küçümser bir tavirle karsiladi beni; onun evinde büyüdüğümü bile unutmustu sanki; inanin ki, kim oldugumu hatirlamaya çalisiyordu! Nankörlük ettim diye kiziyor bana; oysa nankörlük falan ettigim yok!

Evinde canim sikiliyordu, gitmiyordum oraya.
Babami son de 119

rece umursamaz, soguk karsiladi; o kadar ki,
oraya hala ne yüzle gidiyor, sasiyorum. Bütün
bunlar çok üzüyor beni. Zaval i babam
neredeysel yerlere kadar egilecek önünde; buna
benim için katlandiginin farkindayim, oysa bir
,sey istedigim yok ondan. Düsüncelerimi açmayı
çok istedim babama, ama tuttum kendimi. Zaten
neye yarar! inançlarından döndüremem onu,
canini sikmis olurum sadece; zaten derdi
basından askin. Kurnazlik etmeye, hepsini
avlamaya, Kontu beni saymak zorunda
birakmaya karar verdim... Bir anda degisti
durum!Kont Nainskisimdi beni nereye
oturtacagini bilemiyor. Bunu bir basima,
kurnazligimla yaptim. Babam sasti kaldi!.. Sabri
tükenen Natasa yüksek sesle,

Bak Alyosa, dedi, esas konuya geçsen iyi
edersin. Bizimle ilgili bir seyler anlatacagini
sanmistim, oysa sen Kont Nainski'nin evindeki
marifetlerinle ögünüyorsun. Senin Kontundan
bana ne?

Sana mi ne! Duydunuz mu Ivan Petroviç, ona neymis? Esas konu bu zaten. Göreceksin şimdi, her sey anlasilacak sonunda. Birakin da anlatayim... Nihayet(niçin dogrusunu soy içmeyeyim?) bak Natasa, siz de dinleyin Ivan Petroviç, gerçekten de bazan pek kafasiz oluyorum ben; hatta düpedüz aptal asiyorum. Ama inanın M bu sefer oldukça kurnaz... hatta... akil i davrandim. Her zaman akilsiz olmadigima sevineceginizi bile düsündüm...

Ah Alyosa, yeter! Yeter artik canim!..

Alyosa'nin akilsiz sayilmasina dayanamazdi Natasa.

Alyosa'ya, senli benli bir hava içinde, bir hareketinin aptal ik oldugunu anlatmaya çalistigim zamanlar, açık acik söylemedigi halde, kizardi bana. Alyosa'nin küçük düsmesini kaldiramazdi.

Bence, daha çok onun akildan yana kit oldugunu sezinlemesinden geliyordu bu. Ama düsüncesini açmazdi Alyosa'ya, onun gururunu

korkardı. Böyle durumlarda genç kızın gizli duygularını hemen sezinlerdi Alyosa, Natasa da farkederdi bunu, pohpohlamaya, oksamaya baslardı sevgilisini. Alyosa'nın sözleri şimdi bu yüzden dokunmuştu ona.

Yeter Alyosa, diye devam etti, kendine yakistirdiğin gibi... şey değilsin hiç de; sadece biraz havaisin, hepsi o kadar!

TMyle olsun bakalım. Birakin da sözümü bitireyim şimdi. Kontun evindeki toplantıdan sonra babanı kızdı bile bana. "Hele dur!" diye geçirdim içimden. Oradan Prensese gidiyorduk; kocakarının artık iyice bunadığını, üstelik kulaklarının duymadığını, köpeklere çok düskün olduğunu eskiden beri biliyordum. Bir sürü köpeği vardır. üzerlerine titriyor. Bütün bunlara rağmen sosyete de çok önemli bir yeri var; o kadar ki, le süperde (1) Kont Nainski bile antichambre (2) yapıyor ona. Yolda hareket planımı çizmiştim. Neye dayanıyordu planımdersiniz? Köpeklerle aram

pek iyidir, val ahi dogru söylüyorum. Bendeki gizli bir kuvvetten midir, yoksa benim de hayvanlari çok sevmemden midir bilmiyorum, köpekler bayılırlar bana! Gizli kuvvet deyince aklima geldi,Natasa, söylemedim sana, geçen gün ruh çağirdik, bir ruh çağiricinin evine gitmistim; öyle ilgi çekiciydi ki, Ivan Petroviç...

sastim kaldim. Ben Jül Sezar'i çağirdim.

Natasa bir kahkaha atarak,

Aman Al ahim! diye bagirdi. Ne yapacaktin Jül Sezar'i? Bir ruh çağirman eksikti!

Niçin öyle söylüyorsun... sanki çocuk var karsinda..: Jül Sezar'i çağirmama niçin sastin bu kadar?

Bir

(1)Ünlü (Fransızca)

(2)Antichambre : Bekleme odasi. Antichambre yapmak, burada: asiri saygi göstermek.

seyi mi eksilir agirirsam? Bak, simdi de gülüyorsun!

Eksilmez tabi, canim... Ah Alyosa'cigim benim! Peki ne söyledi sana Jül Sezar?

Bir sey söylemedi. Ben kalemi elimde tutuyordum sadece, o kendi kendine hareket edip kagida yaziyordu. Jül Sezar yaziyormus sözde. Ben inanmiyorum buna.

Ne yazdi?

Gogol'n romanlarindakine benzer "islansana" gi

bi bir sey... glmesene!

Hadi Prensese gel artik!

Konusturmuyorsunuz ki adami, Ieri girince Mimi'yle ahbap olduk, Yasli, igrenç mi igrenç bir köpek bu, üstelik inatçi, huysuz bir sey.

Saldiriyor da. Prenseler titiyor üzerine; yasitlar galiba.

TMnce seker verdim hayvana, on dakika sonra elimi uzatinca ön ayagini koyuyordu avucumun içine. Prenseler, çok ugrastigi halde bir türlü alistiramamis onu buna. Costu kocakari, sevincinden ha agladi ha aglayacakti. "Mimi elini veriyor, Mimi elini veriyor!" diyordu. Gelen konuklara "Mimi elini veriyor! diye mustuluyordu. Vaftiz oglum öğretti!" Biraz sonra Kont Nainski geldi: "Mimi elini veriyor artık!" Sevinçten dolu dolu gözlerini ayirmiyordu benden. Çok iyi yürekli bir kadın; acidim ona.Bos durmuyor, gözüne girmeye çalisliyordum: sigara tabakasinin kapaginda bir resmi vardir.

Nisanli kizken, altmis yil önce çekilmis... Tabakayi düsürüvermesin mi elinden. Hemen kosup aldim onu yerden, kimin resmi oldugunu bilmiyorum gibi, "Quel e Charmante peinture! (1) Yüce bir güzel ik bu!" dedim, Iyice gevsemisti Prenseler; sundan bundan konusmaya basladi benimle; nerede okudugumu, kimlerle

görüstüğümü sordu, "ne güzel saçların var" dedi.
Ben de açık (l)Ne hos bir resim!(Fransızca) 122

saçık bir olay anlatarak güldürdüm onu.
Hoslandı bundan, yalnız parmağını sitem eder
gibi sal adı, ama çok güldü. Ayrılırken öptü
beni, kutsadı, her akşam gelmemi, onu
eglendirmemi söyledi. Kont gözlerini süze süze
elim sikti. Babam, dünyanın en iyi yürekli,
dürüst insanı olduğu halde, ister inanin ister
inanmayın, eve geldiğimizde sevincinden
neredeyse ağlayacaktı. Kucakladı beni, bir sürü
şeyler anlattı; geleceğimden, ilişkilerimizden,
paradan, evlilikten söz ediyordu; hiç birini
anlamadım. Parayı da o zaman verdi bana iste.
Dün oldu bu anlattıklarım. Yarın gene
gideceğim Prensese; ne olursa olsun, çok iyi bir
insandır babam. Kötü bir şey gelmesin aklınıza.
Gerçi senden ayırmak istiyor beni, Natasa, ama
Katya'nın milyonları gözünü kamastırdığı, o
paraya sahip olmak istediği için yapıyor bunu...
senin milyonların yok. Hem bunu beni
düşündüğü için istiyor. Yalnız su var ki, durumu
bilmediğinden sana haksızlık etmiş oluyor.

Hangi baba oğlunun mutlu olmasını istemez?
Mutluluğun ancak milyonlarda bulunabileceğini
sanıyor diye suçlayamayız ki onu! Hepsi
böyledir bunların. Ona bu açıdan bakarsak,
suçsuz olduğu çıkar ortaya. Sana bunu söylemek
için aceleyle geldim buraya Natasa, onun suçlu
olduğuna inandığını biliyorum, sen de haklısın
tabii. Suçlamıyorum seni...

Natasa,

Anlatacağın Prensesin evindeki başarısını
demek? diye sordu. Bütün kurnazlığın bu mu?

Nasıl yani? Ne diyorsun sen! Bu daha isin başı...
Prensesten yararlanarak babamı avucumun içine
alacağım, hikayem başlamadı daha.

Hadi anlatsana! Alyosa devam ediyordu :

Bugün son derece tuhaf bir olay geçti basımdan,
hala toparlanamadım. TMnce sunu söylemeliyim
size, gerçi

babamla Kontes evlilik isimizi aralarında bir karara bağladılar ya, resmiyete henüz dökülmedi bu; yani şimdi ayrılırsak bir dedikodu falan çıkmaz. Yalnız Kont Nainski biliyor durumu; o da akraba sayılır. Sonra, Katya'yla iki haftadan beri pek sık görüştüğümüz halde, bu aksama kadar gelecek üzerine, yani evlenmemiz...askimiz üzerine hiç konuşmamistik onunla. TMnce Prenses K. nin rızasını almaya karar vermişler. Ondan yardım, aynı zamanda da para bekliyorlar. O ne derse sosyete de aynı şeyi söyler; o kadar sayılıyor... Beni sosyeteye sokmaya nedense kararlı gözüküyorlar. Ama bunu en çok isteyen de Katya'nın üvey annesi Kontes. Avrupa'da kirdiği fındıklar yüzünden Prenses onu evine kabul etmez, o kabul etmeyince sosyete de giremez diye korkuyor. Katya'yla benim evlenmemden yararlanmak istiyor. Bir zamanlar evlenmemize bütün gücüyle karşı duran Kontes bugün Prensesin evindeki basarımına çok sevindi. Ama bunu birakalım şimdi, asıl söylemek istediğim su:Katerina Fyodorovna'yi geçen yıldan tanıyorum; ama o zamanlar çocuktum daha,

aklim bir seye ermiyordu, bu yüzden anlayamamistim onu...

Natasa sözünü kesti :

O zaman beni daha çok seviyordun da ondan anlayamadin, ama simdi...

Alyosa,

Sus Natasa, diye haykirdi, yaniliyorsun, bana hakarettir bu yaptigin!., itiraz bile etmeyecegim sana; dinle, sonra kendin anlayacaksin... Ah, Katya'yi tanisan bir! Onun ne iyi, temiz yürekli oldugunu bilsen! Ama öğreneceksin, sonuna kadar dinle anlatacaklarimi! Bundan iki hafta önce, hos geldiniz demeye babam beni onlara götürdüğünde Katya'yi dikkatle inceledim. Onun da benimle ilgilendigikaçmamistigözümünden. Merakimi çekti bu; dogrusunu söyleyeyim,onu daha yakindan tani 124

maya niyetliydim... babamin beni sasirtan o mektubundan sonra böyle bir istek dogmustu içimde.

Hiç bir sey söylemeyeceğim, egmeyeceğim onu, sadece sunu belirteceğim: çevresinden apayri bir insandır o. TMylesine güçlü, dürüst bir kisiligi var kibu gücü temizliginden, özelikle dürüstlüğünden geliyoron yedi yasinda bir kiz oldugu halde, düpedüz bir çocuk, küçük kardesi gibi kaliyorum karsisinda. Su da kaçmadi gözümnden: elemli bir havasi var, içine kapanik; hiç

konusmuyor evde, bir seyden ürkmüs sanki... Hep düşünüyor. Babamdan korkuyor gibime geliyor. Üvey annesini de sevmiyor, farkındayim; üvey kizi onu çok seviyor söylentisine düşünüyorsaKontesin kendisi çıkariyor; hepsi yalandir bu söylentilerin. Yalniz su var, Katya bir dedigini iki etmiyor üvey annesinin, sanki aralarında karar almislar. .. Gözlemlerimi tamamladiktan sonra, bundan dört gün önce, kafama koydugumu yapmaya karar verdim, bu aksam da yaptim...

Katya'ya her sey anlatacak, itiraf edecek, onu da bizim yanimize çekecek, böylece bir anda hal edecektim meseleyi...

Natasa endiseyle,

. Nasıl? dedi,neyi anlatacak, itiraf edecektin?

. Her şeyi. Bu düşünceyi aklıma getiren Tanrıya, sükürler olsun. Simdi dinleyin, dinleyin! Dört gün önce söyle karar verdim: sizden uzaklaşıp, her şeyi kendim bitirecektim. Sizin yanınızda kalsam bir türlü veremezdim kararımı, sizi dinler, harekete geçemezdim. Yalnız basıma kalınca, bu işi bitirmek sorunda olduğumu her dakika tekrar etmeye başladım kendi kendime, cesaretimi topladım ve... bitirdim! Yanınıza kararımı vermiş dönmeyi düşünüyordum, döndüm!

Neler yaptın? Anlatsana artık!

Çok basit! Cesur, dürüst bir tavırla yanına gittim... Ama önce, beni çok sasırtan bir olaydan söz etme

125

iliyim size. Onlara gitmek için çıkmaya

hazirlaniyorduk...

j Babama bir mektup geldi. Tam o anda ben de çalisa odasina giryordum, kapida durdum. Beni görmemisti. Mektup çok sasirtmisti onu, kendi kendine yüksek sesle konusuyor, odanın içinde hizli adimlarla dolasiyordu; sonra birden kahkahayla gülmeye basladi. Mektup elindeydi hala. içeri girmeye bile korkuyordum; biraz sonra girdim. Babam pek sevinçliydi nedense. Tuhaf tuhaf konusmaya basladi benimle. Sonra birden sustu, daha çok erken oldugu halde, hemen hazirlanmami söyledi. Bu aksam yalnız biz vardik onlarda Natasa, sandigin gibi toplantimoplanti yoktu. Söyleyen yanlış söylemis sana...

Ah, konuyu dagitma lütfen Alyosa. Katya'ya neler söylediğini anlat!

Sansliydim, iki saat basbasa kaldik. Bizi evlendirmek istiyorlarsa da, bunun imkansiz bir sey olduğunu anlattim kendisine;ona güvendiğimi, beni yalnız onun kurtarabileceğini söyledim. Her şeyi itiraf ettim. Düşün bir kere

Natasa, seninle olan iliskilerimden tamamen habersizdi! Ne kadar duygulandigini görseydin bir;önce korktu bile. Yüzü bembeyaz oldu. Aramızda geçenleri oldugu gibi anlattim ona: benim için anam babani nasıl terk ettigini, birlikte nasıl yasadigimizi; simdi nasıl istirap çektiğimizi, her seyden korktuğumuzu... "Simdi size siginiyoruz, dedim (senin adına da konustum Natasa), bizden yana olun, üvey annenize benimle evlenmek istemediginizi söyleyin.

Kurtulusumuz sizin elinizdedir, son umudumuz sizsiniz". TMylesine dikkatle, öylesine candan dinliyordu ki beni! O anda ne hostu gözleri! Bütün ruhu bakislarinda toplanmisti sanki. Gözleri masmavidir. Ona güvendiğim için tesekkür etti bana, bize bütün gücüyle yardım edeceğine söz verdi. Sonra seninle ilgili bir sürü soru sordu; tanismanizi çok istedigini söyledi; seni bir kız kardes gibi sevdiğini, senin de onu öyle sevmeni istedi 126

gini sana iletmemi rica etti. Seni bes gündür görmedigimi öğrenince de palas pandiras buraya

kovaladi...

Natasa duygulanmisti. Alyosa'nin yüzüne sitemli sitemli bakarak, Bir de tutmus, sagir Prensesevin evindeki basanlarini anlatiyordun deminden beri! dedi. Ah Alyosa, ah! Ee, Katya ne dedi? Seni buraya yol arken sevinçli miydi?

Evet, iyi bir sey yapmak firsati buldugu için sevinçliydi, ama agliyordu. Çünkü o da seviyor beni, Natasa! Beni yavas yavas sevmeye basladigini, benden eskiden beri hoslandigini, çevresinde iyi insan göremedigini itiraf etti. Tanidigi insanların hepsi kurnazlik, yalan dolan pesindeymis, bense içten, dürüstüm. Ayaga kalkip, "Tanri yardimciniz olsun Aleksey Petroviç, dedi, oysa ben saniyordum ki..." Sözüünü bitiremedi, aglamaya basladi, kosarak girdi içeri. Söyle karar verdik: yarin o üvey annesine söyleyecek benimle evlenmek istemedigini; ben de babama her seyini açık açık anlatacagim. Katya, babama durumu simdiye kadar niçin açmadim diye sitem etti bana.

"Dürüst bir insan hiç bir seyden korkmamalidir!"

dedi. TMye bulunmaz bir kiz ki bu! Babami o da sevmiyor; çok kurnaz oldugunu, para için canini verecegini söylüyor. Savundum babami, ama inanmadi bana. Yarin babami kandiramazsam (Katya da kandiramayacagim inancinda) Prenses K. dan yardım istememe o da razı. O zaman babam da Kontes de kabul etmek zorunda kalirlar.

Katya'yla kardeskizkardes olmaya söz verdik birbirimize. Ah, onun da ne kadar mutsuz oldugunu, üvey annesinin yanındaki hayatından nasıl nefret ettigini bilsen bir!.. Açık açık söylemiyor bununanki çekiniyor bendenama bazı sözlerinden anladım. Natasa, sevgilim benim! Görse, ne çok severdi seni o da! TMye iyi yürekli, temiz bir kiz ki! insan bir rahat hisse

127

diyor kendini onun yanında! Œeki\ kizkardes olarak yaratilmissiniz siz, sevmelisiniz birbirinizi. Hep bunu düşünüyordum. Dogrusunu söyleyeyim, elimde olsa, ikinizi

beraber yasatir, ben de yaninizda durup seyrederdim sizi. Aklina bir sey gelmesin Natasa'cigim, ondan böyle söz ediyorum diye gücenme. Senin yaninda ondan, onun yaninda senden söz etmek haz veriyor bana. Dünyada en çok, ondan bile çok seni sevdiğimi biliyorsun... Her se , yimsin sen benim!

Natasa sevgi dolu, ama elemli gözlerle ona bakıyordu. Alyosa'nin sözleri aynı zamanda hem haz, hem istirap veriyordu ona sanki. Alyosa devam ediyordu :

Katya'nin degerini anlayali iki hafta oluyor. Her aksam gidiyordum ona. Eve dönünce uzun uzun düşünüyor, ikinizi karsilastiriyordum.

Natasa gülümsedi.

Hangimizin daha iyi olduguna karar verdin?

Bazan senin, bazan onun. Ama sen daima daha iyiydin. Onun yanindayken daha bir akil i, dürüst hissediyorum kendimi. Yarın, evet yarın kopuyor dananın

kuyruğu!

Ona acimiyor musun? Seni seviyor!

Acıyorum, Natasa. Üçümüz birbirimizi
seveceğiz,

o zaman...

Natasa kendi kendine konuşuyormuş gibi,

O zaman elveda! diye mirildandi. Alyosa
sasırmıstı.

Konusmamız hiç teklenmedik bir olayla kesildi.
Dis kapıdan hemen giriste bulunan mutfakta
hafif bir gürültü oldu. Birisi gelmişti sanki. Bir
dakika sonra Mavra kapıyı açtı, Alyosa'yi,
basiyla disarı çağırdı. Üçümüz de kapıya
bakıyorduk. Hizmetçi kadın esrarlı bir sesle,
Seni soruyor birisi, dedi, çık da bak.

Alyosa saskin saskin bize baktı. 128

Kim arayabilir beni bu saatte? Bakayım bir.

Babasinin resmi giysili usagi mutfakta bekliyordu.

Sonra anlasildi: Prens kupa arabasiyla oradan gezerken arabayi Natasa'nin evinin TMnünde durdurmus, Alyosa'nin orada olup olmadigini öğrenmesi için usagini yol amisti. Usak durumu açıkladıktan sonra aceleyle gitti. Alyosa sasirmis, yüzümüze bakarak, Tuhaf! dedi. Hiç yapmadigi bir sey bu. Amaci neydi acaba?

Natasa endiseyle bakiyordu ona. Mavra birden açti kapiyi gene. Aceleyle, Prens geliyor! diye fisildadi.

Hemen kayboldu. Natasa'nin yüzü bembeyaz olmustu, ayaga kalkti. Gözlerinin içi parladi.

Masaya hafifçe dayanmis, ayakta duruyor, heyecanla, beklenmeyen konugun girecegi kapiya bakiyordu. Saskin, ama kendini kaybetmeyen Alyosa,

Natasa, diye fisildadi, korkma, yanindayim!
Sana hakaret etmesine izin vermem.

Kapi açıldı, esikte Prens Volkanski göründü.

Dikkatli, çabuk bir bakisla süzdü hepimizi. Dost olarak mi, yoksa düşman olarak mi geldiği bakisından bel i degildi henüz. Ama dis görünüsünü gene de anlatacağim ben. O gece çok sasirtti beni çünkü.

Eskiden de görmüstüm onu. Kirk, kirk bes yaslarında, son derece yakisikli bir adamdi. Yüz ifadesi duruma göre degisirdi; ama pek seyrek olurdu bu degisme. Yüz çizgileri bir ipe bagliydi sanki, ipi hizla çekince, yüzündeki en tatli ifade bir anda en kötüsüyle yer degisti 129

rirdi. Biraz esmer, oval yüzüyle, inci gibi disleriyle; ince, güzel dudaklariyla; düzgün, uzunca burnuyla, en küçük bir kirisigi olmayan genis alniyla; gri, oldukça iri gözleriyle yakisikli bir adam olduğu halde yüzü hos bir izlenim birakmiyordu insanin üzerinde. Yüz ifadesinin yapmacik olduğu hissi insanin içinde tiksintiye benzer bir ,sey uyandiriyordu; onun gerçek ifadesini hiç bir zaman göremiyeceginiz duygusuna kapilirdiniz. Daha dikkatli bakınca,

yüzünden hiç

çikarmadigimaskesinin altinda, kötü, kurnaz, son derece bencil bir seyin sakli oldugu kuskusu düsüyordu insanin içine.Daha çok gri,güzel gözleri çekiyordu dikkati. Onun kötü duygularina onlar bas egmek istemiyorlardı. Tatli tatli bakacak olsa, bakisinin isinlari sanki ikilesiyordu;yumusak, tatli isinlar arasina sert, kuskulu, atesli, hain isinlar serpiliyordu... Oldukça uzun boyluydu, genis omuzlu, biraz zayıftı ; yasından çok genç gösteriyordu. Koyu kahverengi saçlarına ak düsmemisti daha. Kulaklari, el eri, ayaklan kusursuzdu. Her seyiyle imrenilecek bir güzel igi vardi. Son derece kibar giyinirdi. Gerçi genç isi giyinmeye özenirdi ya, yakisirdi ona. Alyosa'nin agabeyi gibi duruyordu. Hiç degilse, bu yasta oglu olabilecek bir adama benzemiyordu.

Dogru Natasa'nin yanina gitti, gözlerinin içine bakarak,

Bu saatte, üstelik haber vermeden sizi rahatsız etmem tuhaf oldu, dedi. Sanirim hareketimin

uygunsuzlugunu takdir edebilecek bir insan oldugum kanisindasinizdir. Üstelik, sizin anlayisli, iyi bir insan oldugunuzu da biliyorum. On dakika izin verin, hakli oldugumu kabul edeceginize, beni anlayacaginiza inaniyorum.

Kibar ama zoraki, inatçı bir tavirle konusuyordu.

EzilenlerF : 9 130

Ilkandakisaskinligini, korkusunuhalaüzerinden. atamayan Natasa, Oturmaz misiniz? dedi.

Prens hafifçe öne egilirekselam verdikten sonra, oturdu. Oglunu göstererek, izninizle önce ona bir sey söylemek istiyorum, dedi. Alyosa, beni beklemeden, hatta bir Al ahaismarladik demeden gidisinden biraz sonraKontese Katerina.

Fyodorovna'nin fena oldugu haberini getirdiler. Tam ayaga firlayip yanina kosuyordu ki, Katerina Fyodorovna, girdi odaya.

Perisan bir haldeydi; heyecandan titriyordu. Seninle evlenemeyecegini söyledi. Manastira gidecekmis.. Yardim istemissin ondan, Natalya

Nikolayevna'yi sevdiğini söylemissin...

KaterinaFyodorovna'nin böylebir anda bu akılalmaz hareketinin nedeni senin ona yaptığın tuhaf açıklamaydı tabii. Kendinde değildi zavalı.

Natasa'ya dönerek devam etti :

Evinizin önünden geçiyordum, pencerenizde ışık: gördüm. Çoktan beri istiyordum zaten sizinle görüşmeyi; bu fırsattan yararlanayım dedim. Niçin görüşmek istediğimi şimdi anlatacağım; ama bastan rica" ediyorum, uygunsuz bir şeyler söylersem kusura bakmayın. TMyle ani oldu ki...

Natasa kekeleyerek,

Sanırım anlayacağım sizi, gerektiği gibi de... değerlendireceğim sözlerinizi, dedi.

Prens, içini bir an önce okumak istiyormuş gibi dikkatle bakıyordu Natasa'ya.

Anlayisiniza güvenim sonsuzdur, diye devam etti. Nasil bir insan oldugunuzu bildigim için geldim zaten. Eskiden beri tanirim sizi. TMyle oldugu halde, bir zamanlar haksizlik ettim size, kabahat isledim. Bakin: biliyorsunuz, babanizla aramız eskiden beri açıktir. Kendimi temize çıkarmaya çalışmayacağım; belki de simdiye kadar

131

düşündüğümünden çok suçluyum ona karsi. Aldattılar beni. Ne yalan söyleyeyim, kuskucuyumdur.

Bir şeyin sonunun iyiye değil de kötüye varacağını getiririm aklıma. Duygusuz yüreklerde görülen kötü bir özel ik... Ama kusurlarımı saklamam ben. Dedikodulara inandım, annenizi babanizi terkedince Alyosa için pek korktum. Ama iyi taniyamamışım sizi. Topladığım bilgiler yavas yavas rahatlatmış içimi. Olayları inceledim, sonunda, kuskularımın yersiz olduğu kanısına vardım. Ailenizle dargın olduğunuzu öğrendim; babanızın, oğlumla

evlenmenize karsi oldugunu da biliyorum.

Alyosa'nin üzerinde böylesine etkiniz hatta hakimiyetiniz de diyebiliriz belki varken, bundan simdiye kadar yararlanmamaniz, onu sizinle evlenmek zorunda birakmamaniz ne iyi bir insan oldugunuzu ispat etmeye yetiyor. Ama dogrusunu söyleyeyim, böyle bir seye kalkissaydiniz, oglumla evlenmenize bütün gücümle karsi koymaya kararliydim. Biraz fazla açık yürekli konustugumun farkindayim. Ama su anda benim için en TMnemli olan açık yürekli konusmaktır; sözlerimi sonuna kadar dinlediginiz zaman siz de hak vereceksiniz bana. Ailenizi terk etmenizden kısa bir zaman sonra Petersburg'dan ayrildim; ama giderken Alyosa için korkmuyordum artık. Soylu gururunuzla güveniyordum, İki aile arasindaki sogukluk sona ermeden evlenmeye yanasmayacaginizianlamistim. Alyosa'yla aramızın bozulmasini istemiyordunuz; sizinle evlenirse onu. hiç affetmeyecegimin farkindaydiniz. Sonra kimsenin, bir prens koca

aradiginizi, ailemize zorla girdiginizi söylemesini istemezsiniz. Tam tersine, bize karsi umursamazsiniz, belki de benim ayaginiza gelip, oglumla evlenerek ailemize onur vermeniz için yakarmamibekliydunuz. Ama gene de bir düsmaniniz olarak kalmakta devam ediyordum.

Kendimi hakli göstermeye çalismayacagim, ama bu davranisimin nedenlerini açıklayacagim size:
Ne zen_ 132

ginsiniz, ne de taninmis bir aileden. Gerçi biraz bir seyim var benim, ama bu yetmez bize.

Ailemizin durumu gittikçe bozuluyor. TMnemli kisilerle akrabalik baglarına, paraya ihtiyacimiz var.

Kontes Zinaida Fyodorovna'nin kizi taninmis bir aileden degil, ama çok zengin. Biraz yavas davranacak olsak talipleri çıkar, alirlar onu elimizden; oysa kaçirilacak bir fırsat degil bu.

Alyosa'nin henüz çok genç oldugunu bile bile evlendirmeye karar verdim onu. Görüyorsunuz

ya, açık konuşuyorum, hiç bir şeyi gizlemiyorum sizden. Kisisel çıkarı için, birtakim ön yargıların etkisinde kalarak oğlunu kötü bir davranışının için her şeyini feda eden, temiz bir kızı terketmek kötü bir davranıştır çünkü evet, oğlunu böylesine kötü bir davranışa zorlayan bir babayı küçümseyebilirsiniz. Gene haklı göstermeye çalışmayacağım kendimi. Oğlumu Kontes Zinaida Fyodorovna'nın üvey kızıyla evlendirmek istememin ikinci nedeni onun sevgiye de saygıya da layık, son derece güzel bir kız olmasıdır. Terbiyesine, huyuna diyecek yok. Bir çok bakımlardan henüz çocukluktan kurtulamadığı halde, pek akilidir. Alyosa'nın kişiliği zayıftır, havadır, yirmi iki yaşında olduğu halde, tamamen çocuk kalmıştır, İyi bir yanı vardır: kalbi son derece temizdir; gelgelelim, bu da önceki kusurları yanında tehlikeli bir özellik. Üzerindeki etkimin giderek zayıfladığının haberi farkındayım: delikanlılık, gençlik heyecanları göstermeye başladı kendini; ona bu birtakim zorunluluklarını bile unutturuyor. Belki biraz fazla seviyorum oğlumu, ama ona benden başka bir yol

göstericinin daha gerekli olduğunu kabul etmemi engel emiyor bu. Devamli olarak birisinin iyi etkisi altında bulunması zorunludur. Zayıf, baskalarına hükmetmekten çok bas egmeye yatkın bir yaratılışı vardır. TMlünceye kadar da değişmeyecektir. Katerina Fyodorovna'nın, oğluma hayat arkadaşlığı edebilecek en ideal

bir kiz oldugunu farkedince ne kadar sevindigimi bilemezsiniz! Ama sevinmekte acele etmisim: son derece güçlü baska bir etki, sizin etkiniz altındaydi Alyosa. Bir ay önce buraya gelince dikkatle inceledim onu, iyiye dogru hayli degismis oldugunu görünce sasirdim. Gerçi çocuklugu, havailigi atmamisti üzerinden, ama birtakim saglam düşünceler edinmisti; sadece oyuncaklara ilgi duymuyordu artık; yüce soylu seylerle de ilgileniyordu. Düşünceleri tuhaf, köksüz, hatta bazan saçmadir; ama tutkulari, duygulan, yüregi güçlüdür; önemli olan da budur zaten. Sizin yardiminizla oldu bu. Yetistirdiniz onu.. Dogrusunu söyleyeyim, bir an onu mutlu edebilecek tek insanin siz oldugunu düşünmedim degil. Ama hemen attim kafamdan bu düşünceyi; istemiyordumbu kaniya varmayi. Ne pahasina olursa olsun, sizden uzaklastirmak: istiyordum onu; harekete geçtim, amacima eristigimi desaniyordum. Bir saat öncesine kadar zaferin benim oldugundan kuskum yoktu. Gelgelelim Kontesin evindeki olay her sey

altüst etti bir anda; en çok da suna sastim: tuhaf bir sogukkanliliği var Alyosa'nin; size de bagli, saglam bir bag bu. Gene söylüyorum: bambaska bir insan yaptiniz onu, yetistirdiniz. Bu degisikliginin gün geçtikçe, sandigimdan da çok ilerledigini gördüm. Ondan hiç ummadigim zekice davranisi, kurnazligi pek sasirtti beni bu aksam. Güç olduguna inandigi durumundan kurtulmak için en iyi yolu seçti, İnsan kalbinin en soylu özel iginden...affetmek, kötülüğe iyilikle karsilik vermek özel iginden yararlanmasini bildi. Incittigi insanin iyiligine siginarak yardim istedi ondan. Baska birisini sevdiğini söyleyerek, onu seven bir kadinin gururuna dokundu; ayni zamanda, onda öteki kadina karsi bir sevgi uyandirmasini, kendisini de affettirmesini, aralarinda kardesçe bir dostluk olacagi vaadini koparmasini bildi. Böylesine bir açıklamayi, karsisindaki insani incit 134

meden, gücendirmeden yapabilmek bazan en zeki, kurnaz kimselerin bile harci degildir... Ancak temiz, iyi bir kalbin yapabilecegi istir bu. Onun bugünkü hareketine sizin sözle de, öğütle

de katılmadiginiza inaniyorum Natalya Nikolayevna. Belki de her sey daha yeni öğrendiniz.

Yanilmiyorum, degil mi?

Natasa'nin yüzü kipkirmizi olmustu, gözlerinde heyecana benzer tuhaf bir parilti vardı. Prensın söylevi etkisini göstermeye baslamisti. Natasa,

Yanilmiyorsunuz, diye cevap verdi. Bes gündür görmüyordum Alyosa'yi. Kendi basina karar vermis, yapmis.

Elbette. Ne var ki onun bu zekasi, kendine güveni, duygululugu, nihayet soylu kararlıligi, üzerindeki etkinizin sonucudur. Demin eve giderken yolda düşündüm bütün bunlari; birden karar verebilecek gücü buldum kendimde. Kontesin kiziyla oglumun evlenmesi suya düsmüstür artık...

belki olurdu ama her sey bitti... geri dönüş olmaz. Alyosa'yi yalnız sizin mutlu edebileceginize,

.mutlulugunun temelini attiginiza, onu yönetebileceginize inaniyorum! Hiç bir şeyi gizlemedim sizden, simdi de gizlemeyecegim: sosyete de yükselmeyi, parayı, tanınmış bir kimse olmayı, hatta rütbeyi çok seviyorum. Bilinçli düşündüğüm zaman bunların birer önyargı olduğunu anlıyorum, ama gene de vazgeçemiyorum bu ön yargıdan. Ama insanın, baskalarının düşüncelerini de göz önüne alması gereken durumlar oluyor... Sonra, oğlumu çok seviyorum. Sözün kısası, Alyosa'nın sizden ayrılmaması gerektiğine karar verdim sonunda; sız siz mahvolur çünkü. Doğrusunu söyleyeyim, bir ay oluyor belki bu karar vereli, yerinde bir karar verdiğimi ise ancak şimdi anlıyorum. Bunları söylemek için yarın da gelebilirdim tabii; gecenin bu saatinde rahatsız etmeseydim sizi daha iyi olurdu. Ama sanırım bu aceleciliğim ne denli iç

135

ten olduğuma inandırır sizi. Çocuk değilim; durumu enine boyuna incelemeden hemen karar vermem olmazdı. Buraya girerken her şeyi

düşünmüş, kararimi vermistim. Ama görüyorum ki, sizi içtenliğime inandırabilmem için daha çok uğrasmam gerekecek... Simdi asil konumuza gelelim!

Buraya niçin geldigimi açıklasam mi size?' Görevimi yapmaya, sizden oğlumla evlenmeyi kabul ederek bizleri mutlu kilmanizi saygilarimla dilemeye geldim. Ah, beni, sonunda çocuklarini affeden, onların mutlu olmalarina sonunda lütfen izin veren öfkeli bir baba olarak görmeyin karsinizda. Hayir! Hayir! Böyle düşünürseniz hani küçülmüş olursunuz. Oglum için annenizi babanizi terk etmenizi göz önüne alarak, dilegime evet diyeceginizden emin olduğumu da getirmeyin aklınıza! Size layik olmadigini biliyorum... kendi de söylüyor bunu zaten (temiz kalpli, dürüsttür). Ama yetmez bu. Gecenin bu saatinde yalnız bunun için gelmedim buraya... gelisimin asil nedeni... (saygili, biraz magrur bir taviryla ayaga kalkti) sizin dostunuz olmak için geldim! Buna hiç hakkim olmadigim biliyorum! Ama izin verin hakedeyim bunu! Firsat verin bana!

Natasa'nin karsisinda saygiyla hafifçe öne egilmis, cevabini bekliyordu. Konusurken gözlerimi ayirmamistim ondan. Bunu farketmisti.

Soguk bir taviryla, kah güzel konusmaya özenerek kah gelisigüzel anlatiyordu. Ses tonu bazi yerlerde, gecenin bu sathide onu buraya gelmeyehem de ilk kezzorlayan heyecanini yansitmaktan çok uzakti. Bazi cümlelerinde bir yapmaciklik seziliyordu. Son derece uzun, garip söylevinin bazi yerlerindeyse duygulanmis da bunu bel i etmemek için isi sakaya bogmaya çalisiyormus gibi bir tavir takiniyordu. Ama bütün bunlari sonra anladim; o zaman durum baskaydi.

Son sözlerini öylesine heyecanlı, öylesine duygulu, Natasa'ya karsi öylesine içten say~ 136

gili söylemisti ki, hepimiz inanmistik. Gözleri bile nemlenmisti. Natasa'nin yumusak yüregi tamamen yenilmisti. Prens'in konusmasi bitince o da sessizce kalkti ayaga, büyük bir heyecan içinde elini ona uzatti. Prens elini dudaklarına

götürüp duygulu bir tavirle öptü. Alyosa cosmustu.

Ne söylemistim ben sana Natasa! diye haykirdi, inanmiyordun! Babamin dünyanın en iyi insanı olduğuna inanmiyordun! Gördün mü şimdi!..

Kosup babasını kucakladı. Prens de onu kucakladı, ama duygularını açığa vurmaktan utaniyormuş gibi aceleyle geri çekti kendini. Sapkasını alıp,

Yeter, dedi, ben gidiyorum artık. Gülümseyerek ekledi:

On dakika izin istedim sizden, bir saat oturdum. Ama en yakın zamanda sizinle gene görüşeceğim. Sık sık ziyaretinize gelmeme izin verir misiniz?

Elbette, elbette! Elden geldiginde sık gelin. Sizi... bir an önce... sevmek istiyorum.

Prens Natasa'nin sözlerine gülümseyerek,

Ne içten, ne iyisiniz! dedi. Kibarca bir söz söylemek için kendinizi zorlamıyorsunuz bile. Evet!

Sevginizi hak etmek için daha çok çalışmam gerektiğini anlıyorum!

Natasa kekeliyerek,

O kadar övmeyin beni... diye fisildadi. O anda ne hostu! Prens,

TMyle olsun! dedi. Ama iki sözcük daha söyleyeceğim. Ne denli mutsuz olduğumu bilemezsiniz!

Yarın da ertesi gün de ugrayamayacağım size. Bu akşam benim için son derece önemli bir mektup aldım. Yarın Petersburg'dan gitmek zorundayım. Lütfen, yarın da ertesi gün de önemli bir isim olduğu için size de bu saatte ugradığımı düşünmeyin. Böyle bir şeyi aklınızın ucundan ge 137

çirmezsiniz tabiiE... görüyorsunuz ya ne kadar

kuskucuyum! Niçin böyle dsneceginiz kuskusu dst içime? Hayatta çok zarari dokundu bana bu kuskuculugun. Babanizla aramin bozulmasına da bu huyum sebep olmuştur belki de!.. Bugün sali.  arsamba, persembeye, cuma günleri yokum Petersburg'da. Cumartesi günü dnecegimi saniyorum. Geldigim gün ugrayacağım size. Söyler misiniz, aksam gelip birkaç saat oturabilir miyim?

Natasa,

Elbette, elbette! diye haykirdi. Cumartesi günü aksam bekliyorum sizi! Sabirsizlikle bekliyorum hem!

Ah, ne mutluyum! Daha yakından taniyacagim sizi! Eh... artık gideyim!

Birden bana dönerek devam etti:

izninizle elinizi sikayim. Kusura bakmayın. Pek heyecanlıyım da. Sizinle karsilasma mutluluguna birkaç kere eristim, hatta bir keresinde tanistirdilar bizi. Sizinle yeniden tanismama ne

kadar sevindigimi belirtmeden gitmek elimden gelmez.

Ben de ona elimi uzatarak,

Evet, karsilastik sizinle, dedim, ama ne yazik ki tanistirildigimizi hatirlamiyorum.

Geçen yil, Prens R. nin evinde.

Kusuruma bakmayin, hatirlamiyorum. Ama inanin, bu seferkini unutmayacagim. Bu aksami hiç

unutmayacagini.

Haklisiniz,ben de.Natalya Ivanovna'ylaoglumun candan dostu oldugunuzu biliyorum. Araniza dördüncü olaraktilabilecegimi umuyorum.

Natasa'ya dönerek ekledi:

™yle degil mi? Natasa son derece duygulu,

Evet, dedi, candan dostumuzdur, hiç

ayrılmayacağız birbirimizden, hep beraber mutlu olacağız.

138

Zaval i kız! Prensın benimle de ilgilendiğini görünce gözlerinin içi gülmüştü. Ne çok seviyordu beni! Prens,

Sanatinizin hayrani çok kimseyle karsılastım, diye devam etti, sizi yürekten seven iki de bayan tanıyo rum. Sizinle tanışmak kim bilir ne kadar mutlu eder onları. En yakın dostum Kontes'le üvey kızı Katerina Fyodorovna Filimonova'dır bunlar.Sizi onlarla tanıştırmak mutlulugundan yoksun bırakmayın beni.

Seve seve. Gerçi bu sıralar pek az kimseyle görüşüyorum ama...

Adresinizi veriniz bana! Nerede oturuyorsunuz? Bir fırsatını bulup...

Evime konuk kabul etmiyorum Prens, hiç değilse simdilik...

Gerçi beni herkesle bir tutmamanızı hak etmedim henüz... ama...

O kadar istiyorsanız buyrun, basımın üstünde yeriniz var. ***ski sokagında, Klugen'inevinde oturuyorum.

Prens bir seye sasmis gibi, yüksek sesle,

Klugen'in evinde ha! dedi. Demek öyle! €oktanberi mi oturuyorsunuz orada?

Elimde olmadan gözlerinin içine bakarak,

Hayir, diye cevap verdim. Kirkdört numaralı dairede oturuyorum.

Kirk dört mü? Yalniz... basiniza mi kaliyorsunuz orada?

Evet.

Sey! Sey için sordum... o evi biliyorum yanilmiyorsam. Böylesi daha iyi...

Muhakkakgeleceğim size, muhakkak! Sizinle

konusmam gerek. Çok sey umut ediyorum sizden. Hayli iyiliginiz dokunabilir bana. Görüyorsunuz ya, çıkarimi gözetiyorum hep. Hadi Al ahaismarla dik! Bir kere daha sikayim elinizi!

139

Birer kere daha Alyosa'yla benim elimizi sikti, Nata., sa'ninkini öptü; Alyosa'ya eve ne zaman geleceğini bile, sormadan çikti.

Saskin, kalakalmistik odanın ortasında. Her sey o ka. dar birdenbire, beklenilmedik bir anda olmustu ki! Hepi, mizin içinde, karanlık günlerin artık geride kaldigi, yeni bir hayatın basladigi hissi vardı. Alyosa bir sey söyleme. den Natasa'nin yanına oturmuş, sessiz sessiz elini öpü.. yordu.

Genç kizin ne söyleyeceğini merak ediyormuş gibi, arada bir basını kaldiriyor, yüzüne bakiyordu.

Sonunda, konustu Natasa:

Alyosa'cigim, dedi, yarin Katerina
Fyodorovna'ya

git.

Ben de düsündüm bunu, gideceğim.

Seni görmek ağır gelir ona belki... nasıl yapsak?
Bilmem ki. Benim aklıma da gelmedi değil aynı
sey. Durumu görür, ona göre hareket ederim.

Sonra tutamadi kendini delikanli,

Ne dersin Natasa, dedi, artık her sey degisti mi?
Natasa gülümsedi, tatli tatli bakti ona. Alyosa,
Ne kadar kibar su babam, dedi. Evinin perisan
durumunu grd de en küçük bir imada
bulunmadi.

Hangi konuda? Alyosa'nin yüzü kizardi.

Sey... baska bir yere tasinmani... ya da...

Ne sylediginin farkinda misin sen Alyosa?

€ok kibardir diyorum. Seni nasil ögüyordu! Söy,
lemistim sana... söylemistim! Her seyi anlar,
hisseder o! Benden, bir çocuktan söz eder gibi
söz etti. Hep çocuk ye. rine koyarlar beni!
Dogru ama, farkim yok çocuktan.

€ocuksun, ama hepimizden de anlayislisin.
Terte. miz bir yüregın var Alyosa!

Babam, temiz yüregimin bana zararı
dokundugu, nu söyledi. Ne demek istedi,
anlamadım> Sen anladın mı 140

ne demek istedigini Natasa? Hemen gitsem mi
acaba eve? Yarin sabah erkenden geleceğim
sana.

Git canım, git. iyi akıl ettin bunu. Muhakkak
gözük babana bu gece, duydun mu? Yarin da
mümkün olduğu kadar erken gel

Alyosa'yi bakislariyla oksayarak,

Artık günlerce kaçmazsin benden, değil mi?
diye takildi.

Hepimizin içinde bir huzur vardı. Alyosa odadan çıkarken,

Vanya, geliyor musun? diye seslendi.

Hayır, dedi Natasa, o kalıyor. Seninle konuşacaklarım bitmedi Vanya. Yarın çok erken, gün अगरırken bekliyorum seni Alyosa!

Tamam! Al ahaismarladık Mavra!

Mavra çok heyecanlıydı. Prensın konuşmasını kapının arkasından dinlemiş, ama çoğunu anlamamıştı. Anlamadıklarını sorup öğrenmeyi çok istiyordu, ama simdilik pek ciddi, hatta magrur bir tavırla bakıyordu. Durumun artık degistiginin o da farkındaydı.

Yalnız kaldık. Natasa elimden tuttu, ne söyleyeceğini düşünüyormuş gibi yüzüme bir süre dalgın dalgın baktı. Sonunda bitkin bir sesle,

Çok yoruldu! dedi. Beni dinle, yarın bizimkilere ugrayacak misin?

Elbette.

Anneme anlat, ona bir sey söyleme.

Zaten senden hiç konusmuyoruz onunla.

Nasil olsa farkedecek. Ne söyleyecegine,
durumu nasıl karsilayacagina dikkat et. Tanrim!
Ah Vanya! Evlenirsem gerçekten de
lanetleyecek mi beni? Hayir, ola maz!

Aceleyle,

Her seyi yoluna koyabilecek birisi varsa o da

141

Prenstir, dedim. Gidip babanla barismasi
gerekıyor, o zaman düzelir isler. Natasa yalvaran
bir sesle,

Ah Tanrim! diye haykirdi. Eger, eger!..

Üzülme Natasa, düzelir her sey. Durum öyle
gösteriyor.

Uzun uzun gözlerimin içine bakti.

Vanya! Prens üzerine ne düşünüyorsun?

Konusmasi içten idiyse, bence dürüst bir insan olması gerekir.

Ne demek "konusmasi içten idiyse"? içten olmayabilir mi?

Sanmam, dedim.

"içine bir kuskü düstü galiba, diye düşündüm, tuhaf!"

Gözlerini ayirmiyordun yüzünden...

TMyle, biraz garip göründü bana.

Bana da. Bir tuhaf konusuyordu... Çok yorulduğum Vanya'cıgim. Bak ne diyeceğim sana:Sen de git yat. Yarın erkenden, onlardan önce gel. Dur, onu bir an önce sevmek için sabirsizlandığımı söylemem ayip olmadı, değil mi?

Hayir... niçin ayip olsun?

Saçma oldu mu? Simdi onu sevmedigim anlamina geldiği için, demek istiyorum.

Asla. içtenlikle söylenmiş bir sözdü bu. O anda öyle hostun ki! Bunu anlayamamissa aptalin biridir.

Sanki kiziyorsun ona Vanya, öyle mi? Ne kötü, kuskucu, gösterise düskün bir kizim ben! Gülme; hiç bir seyimi gizlemem senden. Ah Vanya, sevgili, biricik dostum! Gene mutsuz olursam, gene aglamak varsa kaderimde, yanimda olacagina, yanibasimda yalnız senin olacagina inanıyorum!

Neyimle hakettim bu sevgini? Hiç bir zaman lanetleme beni sen, Vanya!.. 142

Eve dönünce hemen soyunup yattım. Odam bodrum gibi rutubetli, karanlıkti. Kafamin içinde bir sürü garip düşünce vardı. Uzun zaman uyuyamadım.

O anda bir baskasi rahat yataginda uykuya dalmak üzereyken bize nasil gülmüstü kim bilir... bizi gülmeye: deger buluyorduysa tabi .. Buldugunu sanmam!

///

Devrisi sabah saat onda, önce Vasilyevski'ye Ihmenev'lere, oradan da Natasa'ya gitmek için evden aceleyle çıkarken kapıda dün gelen küçük kızla, Smith'in torunuy la burun buruna geldim.

Bana geliyordu. Neden bilmiyorum, onu gördüğüme birden pek sevindigimi hatirliyorum. Dün aksam karanlikta iyice inceleyememistim onu; gündüz gözüyle görünce daha da sasirtti beni.

Evet,hiç degilse dis görünüsüyleondan daha tuhaf bir yaratik olamazdi. Tuhaf bir pariltisi olan siyah gözleriyle, darmadaginik, son derece gür, kuzguni saçlariyla, durgun, inatçı, esrar dolu bakisiyla bu ufak tefek kiz yanindan geçen herkesin dikkatini çekebilirdi. TMzel ikle bakisi sasirtiyordu insani; bir zeka pariltisiyla kuskusu,

ürkeklik yan yanaydi bu bakista. Yirtik pirtik giysisi gün isiginda dün aksamkinden de daha bir perisan gözüküyordu. Onu için için kemiren, amansız bir hastaligi var sandim. Solgun, zayıf yüzünün tuhaf denecek derecede san, balmumunu andiran bir rengi vardı. Ama yoksul ugun, hastaligin kötü etkilerine karsilik gene de güzeldi. Kaslari ince, siyah, güzeldi. TMzelikle geniş alni ve son derece biçimli, gurur ve cesareti gösteren bir kivrimi olan, ama renksiz denecek kadar solgun dudaklari göze hoş görünüyordu.

143

Ah, gene mi sen! diye haykirdim, geleceğini bilil yordum zaten. Gir bakalim!

Dün aksamki gibi gene yavaşça, kuskulu bakislarim odanın içinde dolastirarak girdi içeri. Vaktiyle dedesinin oturduğu odayi, yeni kiracisinin orayi ne kadar degistirdigini anlamak istiyormus gibi merakla inceliyordu. "Torunu da dedesinden farksız, diye geçirdim içimden. Deli mi bu kiz ne?"

Hala açmamisti agzim. Bekliyordum. .Nihayet, basini önüne egerek, Kitaplari almaya geldim! diye mirildandi.

Ah, evet! Kitaplarini... iste buradalar, al! Sana sakliyordum onlari.

Kuskuyla gülümsemek istiyor gibi garip bir biçimde merakla bakti yüzüme, kiristirdi dudaklarim.

Ama çabuk geçti bu, yüzünü gene eski soguk, esrarli ifadesi kapladi. Beni tepeden tirnaga anlamlı anlamlı süzdükten sonra,

Dedem benden söz etti mi size yoksa? dedi.

Hayir, etmedi, ama... Sözümü aceleyle kesti:

Peki, gelecegimi neredenbiliyordunuzöyleyse?
Kim söyledi size gelecegimi?

Deden yapayalniz olamazdi dünyada. Birisinin ona "bakmasi gerekirdi; çok yasli, çökmüstü. Al kitaplarini. Okuyor musun onlari?

Hayir.

Ne yapıyorsun öyleyse?

Buraya geldigim zamanlar dedem onlardan okuma öğretirdi bana.

Sonra gelmemeye mi basladin?

Evet...

Kendini temize çıkarmak istiyormus gibi ekledi:

Hastalandim da...

Annen baban var mi?144

Kaslarini birden çatti, yüzüme adeta korkuyla bakti. Sonra basini önüne egdi, sessizce döndü, dünkü gibi soruma cevap vermeden kapiya yürüdü. Arkasından bakakalmistim. Ama tam disari çıkarken durdu. Bana yarım dönerek, sert bir tavirle,

Neden öldü? diye sordu.

Dün aksam Azorka'yi da böyle, tam çıkarken, yüzü kapiya dönük olarak sormustu. Yanına gittim, aceleyle anlatmaya başladım. Arkası bana dönük, basi önünde, dikkatle dinliyordu. ihtiyarin ölürken altinci sokaktan söz ettiğini de söyledim.

Orada yakınlarından, sevdiklerinden birisinin olduğunu anlamıştım; gelip onu aramalarını bekliyordum. Son nefesini verirken seni andığına göre çok seviyor olmalıydı...

Kız kendi kendine konuşuyormuş gibi,

Hayır, diye mirildandı, sevmezdi beni.

Çok heyecanlıydı. Anlatırken öne eğilerek yüzüne bakmıştım bir ara. Besbel i gururundan, heyecanını bastırmak için büyük çaba sarfettiği gözümde kaçmamıştı. Yüzü gittikçe beyazlamıyordu; alt dudakım dişlerinin arasında acırcasına sıkılmaktaydı. Ama beni en çok kalbinin küt küt vurusu şaşırtmıştı. Hızlandıkça hızlanıyordu vuruşları, öyle ki sonunda çarpıntı gelmiş gibi iki üç adımdan duyuluyordu. Çünkü

gibi gene aglayacak sandim, ama tuttu kendini.

Tahta perde nerede?

Hangi tahta perde?

Dibinde öldüğü,

€ikinca... gösteririm onu sana.Söylesene, adin ne senin?

Degmez...

Niçin?

iste... Ne yapacaksınız adimi? Yok benim adım.

145

Disari çıkacak oldu, tuttum kolundan.

Dur biraz. Çok tuhaf bir kızsın! Senin iyiligini istiyorum. Dünden beri hep seni düşünüyorum; merdivende ağlaman çok dokundu bana.

Unutamıyorum bunu... Üstelik deden de kol arimin arasında can verdi. TMlürken altinci

sokagi andigina göre seni bana emanet etti demektir. Geceleri hep dslerime giriyor... Kitaplarini sakladim sana, oysa yabani gibi korkuyorsun benden. Eok yoksul olsan gerek, belki de kimsen yoktur; öyle mi?

Bütün gayretimle güvenini kazanmaya alisiyordum. Bu ocugun beni neyiyle bu kadar kendine ektigine aklim ermiyor. Acimadan baska bir duygu daha vardi içimde. Durumun esrarli olusundan mi, Smith'in üzerimde biraktigi etkiden mi, yoksa yaradilistan hayale düskün olusumdan mi bilmiyorum, içimden bir his kiza dogru itiyordu beni. Sözlerim dokunmusa benziyordu ona. Tuhaf tuhaf bakti yüzüme; ama soguk degildi bu bakisi, yumusakti, tatliydi. Sonra dsnyormus gibi gene önüne egdi basini. Birden son derece alçak bir sesle, Helena, diye fisildadi.

Senin adin mi Helena?

Evet...

Peki, bana gelip gidecek misin?

Kendi kendisiyle mücadele ediyormuş gibi dalgın,

Olmaz...diye fisildadi, bilmem ki... geleceğim.

Tam bu anda öteki dairelerden birinde bir duvar saatinin bir kere vurduğu duyuldu. Helena ürperdi, yüzüme büyük bir telasla bakti,

Kaçı vurdu saat? diye fisildadi.

Galiba on buçugu. Dehset içinde,

Tanrim! dedi.

EzilenlerF : 10146

Birden kosmaya basladı. Holde bir kere daha durdurdum onu.

Böylebirakmam seni,
dedim.Nedenkorkuyorsun? Geç mi kaldın?

Elimden kurtulmaya çabalarken,

Evet, evet, haber vermeden gelmistim! diye

bagirdi. Birakin gideyim! Dövecek beni!

Besbel i agzindan kaçirmisti dayak yiyecegini.

Dur, dedim, beni dinle bir dakika.

Vasilyevski'ye gideceksin degil mi? Ben de oraya gidiyorum, on üçüncü sokakta bir tanidigima ugrayacagim. Ben de geç kaldim, bir araba tutmak istiyorum.

Benimle gelir misin? Eve kadar götürürüm seni. Yayan gidersen geç kalirsin...

Korku içinde,

Eve kadar olmaz! diye haykirdi.

Evine kadar götürecegimi düşünmek bile dehsete düşürmüştü onu, yüzü korkudan al ak bul ak olmustu.

On üçüncü sokakta bir tanidigima gidecegim diyorum sana, senin evine gelmeyecegim!

Arabayla çabuk

gideriz! Hadi!

Aceleyle indik merdivenleri. Karsima ilk çıkan arabayitek atli, her yani dökülen bir paytondu bututtum. Kiz benimle gelmeye razı olduguna göre, besbel i çok acele ediyordu. Isin tuhafi, bir sey sormaya da cesaret edemiyordum. Böyle kimden korktugunu soracak oldum, kolunu sal ayarak arabadan atlamaya yeltendi. "Ne garip sey!" diye geçirdim içimden.

Arabada pek igreti oturuyordu. Her sarsilista düsmemek için pis, üstü çatlak çatlak sol eliyle paltoma yapisiyordu. TMteki elinde siki siki kitaplarım tutuyordu. Her halinden bu kitapların onun için çok degerli oldugu bel iydi. Bir sarsintidan sonra yerine yerlesirken eteginin altından ayagi gözüktü. Birden sasirdim: Ayagında çorap yoktu, delik desik kunduralarını öylece, çıplak aya 147

gina giymisti. Artık bir sey sormamaya karar verdigim halde tutamadım kendimi,

€orabin yok mu senin? diye sordum. Bu havada

orapsiz ikilir mi sokaga.

Kisaca cevap verdi:

Yok.

Al ah Al ah... Birisinin yaninda kaliyorsundur tabi! Sokaga çıkarken çorap isteyebilirdin.

orapsiz gezerim ben.

Hasta olursun ama, ölürsün!

TMlürsem leyim.

Cevap vermek istemedigi, sorulanina kizdigi beliydi.. Dedesinin dibinde öldüğü tahta perdeyi göstererek,

Iste surada öldü, dedim.

Dalgin dalgin bakti o yana, birden bana döndü, yalvaran bakislarla, Al ahaskina pesimden gelmeyin, dedi. Ben geleceğim size, geleceğim! ilk fırsatta hemen geleceğim!

Pekala. Gelmeyeceğim işi öyle mistim zaten. Ama neden korkuyorsun bu kadar? €ok dertlisin anlaşılan. İçim sizliyor sana bakınca...

Biraz hirçin bir sesle,

Kimseden korktuğum yok benim, dedi.

Ama demin "dövecek beni" dedin. Gözleri parladi.

Dövsün varsın! Dövebildiği kadar dövsün! Dövsün!

Magrur bir tavırla "dövsün" diye tekrarlarlarken hafife alıyor, yukarı kıvrılan üst dudagi titriyordu.

Bakislerinde bir endise vardı. Arkasından gitmemem için yalvarırken dehset içinde, Yolunuza devam edin siz, diyordu, ben geleceğim size, geleceğim! €abuk gidin, çabuk!

Ayrıldım ondan. Ama rihtim caddesinde biraz gittik 148

ten sonra arabayi saliverdim, geri dönüp gene altinci sokaga çıktım, kosarak karsi kaldirima geçtim. Gördüm onu; hep bakınarak hizli hizli yürüdüğü halde pek uzaklaşmamıstı. Hatta bir an durdu, arkasından gelip gelmedigime bakmak için geri döndü. Hemen içerlek bir kapinin girintisine saklandım, göremedi beni. Yoluna devam etti. Karsi kaldirimdan izliyordum onu.

Iyice meraklanmıstım. Gerçi pesinden içeri girmeyecektim, ama her ihtimale karsi, oturduğu evi öğrenmeye kararlıydim. Tuhaf bir duygunun etkisi altındaydım. Pastahanede, Azorka öldüğü

zaman dedesinin hali de aynı duyguyu uyandırmıstı bende...

IV

Taa Maby caddesine kadar yürüdük. Adeta kosuyordu. Sonunda bir dükkana girdi. Beklemek için durdum. "Dükkanda kalmıyor ya" diye geçirdim içimden.

Gerçekten de bir dakika sonra çıktı. Ama

kitaplar yoktu elinde. Onlari birakmis, toprak bir çanak almisti. Birkaç adim yürüdükten sonra gösterissiz bir evin avlusuna girdi. Eski, kirlisari boyali, küçük, ama iki katli, tas bir evdi bu. Alt katin üç penceresinden birinde küçük, kirmizi bir tabut resmi vardı: Isleri kötü giden bir tabutçunun tabelasiydi bu. Üst katin pencereleri son derece küçük, kare biçimindeydiler. Tozlu, çatlak camlari pembe basmadan perdelerle örtülmüştü. O

yana geçip eve yaklastim, kapidaki "Bayan Bubnova'nin evi" levhasini okudum.

Tam o anda evin avlusundan tiz bir kadin çigligi, arkasindan küfürler isitildi. İçeri baktim; tahta merdivenlerle çıkilan taslikta yesil atkili, kentli gibi giyinmis, sis 149

man bir kadin duruyordu. Igrenç, mosmor bir yüzü vardı. Kanli, sis, ufak gözleri öfkeden parliyordu. Sabah sabah

kafayi çektiği bel iydi. Elinde çanakla karsisinde korkudan tir tir titreyen zaval i Helena'ya

bagiriyordu. Mor suratli kadinin omuzunun
uzerinden süslü püslü bir kadin basi uzanmisti.
Biraz sonra, bodrum katina inen merdivenin
kapisini açildi, besbel i haykirmayi duyan, fakir
kiliqli, kendi halinde, sevimli yüzlü, orta yasli
bir kadin cik

ti disari. Alt katin aralanmis kapisindan çökmüs
bir ihtiyarla bir kiz bakliyordu. Kapici olacak,
boylu boslu bir

köylü elinde çali süpürgesiyle avlunun ortasinda
durmus,

tembel tembel onlari seyrediyordu.

Kadin içinde birikmis küfürleri soluk almadan
sirali

yordu:

Ah piç seni, Al ahin belasi, igrenç yaratik! Sana
bakmamın, yedirip giydirmemin karsiligi bu mu,
hain?!

Salatalik tursusu almaya yol adik onu, sivisip gitti! Yol arken kaçacagi içime dogmustu zaten.

Anlamistim, anla

mistim! Kaçti diye dün aksam saçlarım yoldum, gene tinmedi! Nereye gidiyorsun böyle sokak süprüntüsü, nereye? Kimin yanma kaçiyorsun mel'un kafır, patlak göz lü igrenç yaratık, Al ahin belasi,kimin yanina,söyle?

Cevap ver bana, yoksa suracıkta gebertirim seni!

TMfkeden kudurmuş kari zaval i kizin üzerine saldira

çak oldu, ama merdivenin basından bakan bodrum kat kiracisi kadini görünce birden durdu; ona dönüp, zaval i kurbaninin korkunç suçuna onu tanik tutmuş gibi elini kolunu sal ayarak daha yüksek sesle bagirmaya basladı:

Anasi geberdi!Siz de biliyorsunuz, sevgili komsucugum, sipsivri kaldı ortada. Fakir olduğunuzu, karninizi zor doyurdüğunuzu

bildigim için "Zaval i yetimi yanima alayim da Kutsal Nikola'nin ruhuna bir sevap isleyeyim bari" dedim. Demez olaydim! Iki aydir kanimi emdi, yedi bitirdi beni!

Sülük! €ingirakliyilan!Inatçi. 150

domuz! istedigim kadar döv, istersen sokaga at, agzini açmaz; dilini yutmus gibi susar! Sinirden patlayacagim Œ Kendini ne saniyorsun, yilan suratli, maymun! Ben olmasaydim duvar diplerinde açlıktan gebermis gitmistin. Ayagimi yikayip suyunu içmelisin, canavar, kara masa. Tahtali köyü

boylamistin ben olmasam...

Kudurmus cadiyi saygiyla dinleyen bodrum katin kiracisi kadin, Niçin bu kadar üzüyorsunuz kendinizi Anna Trifonovna? diye sordu. Gene ne yapti size?

Ne yapmadi ki, komsucugum, ne yapmadi ki! Sözümün dinlenilmesini isterim ben! Karsimdaki, kendi düşündüğü iyi seyi degil,

benim söylediğim kötü bile olsa, onu yapmalıdır... böyle bir insanım ben iste! Az kaldı

"sikintidan öldürecekti beni bugün! Tursu alsın diye dükkana yol adım onu, üç saatte geldi!

Yol arken içime dogmustu gene kaçacağı, dogmustu! Nereye gittin a kaltak T Kimden yardım görüyorsun? Ben bakmıyor muyum ona söyleyin komsular! Orospu anasının on dört ruble borcunu bağışladım, kendi paramla gömdürdüm onu, su seytani da yanına aldım; biliyorsun bütün bunları komsucugum, iyi kadınsın sen, biliyorsun! Bütün bunlardan sonra onun üzerinde hakkım yok mu? Bunu anlaması gerekir, ama o ne dersem tersini yapıyor! iyiligini istiyorum.

Mendebura ipek entariler diktirdim, Gostini'den bir çift pabuç aldım, prensesler gibi süsledim...

seve seve yapıyordum bunları! Ama sonu ne oldu komsucugum! İki gün içinde parça parça yaptı üstündekileri, öyle dolasıyor şimdi! inanır mısınız, mahsus yırttı entarisini, yalan söylemeyi

sevmem, gözlerimle gördüm; "istemem sizin ipek entarinizi, eski pis entarimle gezerim ben"

demek istiyordu. TMfkemi aldım ondan tabi , iyice bir dövdim, öyle ki sonra doktor çağirtmam gerekti... bir de masraf ettim onun için. Oysa bırakmalıydım geberip gitsin, bir hafta 151

sütten olurdum o kadar! (1) Ceza olsun diye tahtaları yıka dedim; inanır misiniz, yıkıyor! Hem de öyle güzel yıkıyor ki! Deli olmak isten değil! Kaçar gider benden diye düşündüm. Düşünmemle kaçması bir oldu. Siz de biliyorsunuz, dün akşam gitti. Duydunuz, döve döve canını çıkardım, bir daha kaçmasın diye kunduralarını, çoraplarını alıp sakladım Artık yalınayak kaçamaz, diyordum; bugün gene gitti! Neredeydin? Söyle! Kime yakindin ben den? Söyle çingene suratlı, mendebur, söyle!

Korkudan dili tutulan kızcağızın üzerine hisimla atıldı, saçlarına yapıştığı gibi yere çarptı. İçinde tursu olan çanak bir yana fırlayıp parça parça oldu. Kudurmuş, sarhos kariyi bu daha da

kizdirdi.

Kizin yüzüne gözüne rastgele vuruyordu. Ama Helena'nin hiç sesi çıkmıyordu. Kendimi kaybederek kostüm, öfkeyle sarhos kadının karsısına dikildim. Kolunu tutarak, Ne yaptığınızın farkında misiniz siz? diye bağurdım. Zaval i bir yetimi ne hakla dövüyorsunuz?.

Kadin Helena'yi birakip el erini beline koydu. Hem o tiz sesiyle, Ne var? diye haykirdi. Kimsin sen? Ne isin var evimde?

Ben de bagiriyordum:

Merhametsiz, canavar kadin!Zaval i bir cocuga bu yaptigin nedir? Senin degildir; yetim oldugu için onu evine aldigin demin kendin söylüyordun, duydum...

Cadaloz da bagiriyordu:

Tanrim! Kimsin sen, geldin musal at oldun basima! Onunla beraber mi geldin yoksa? Simdi karakola haber verecegim!Andron Timofeiç çok

sayar beni!Kaçip kaçip sana mi geliyordu bu sil
ik? Kimsin sen? Evimde

(1)Perhiz cezasından söz ediliyor.

(E. A.) 152

rezalet çıkarmaya geldin demek. Polis!

Yumruklarını sikarak üzerime yürüdü. Ama tam
o anda bir çiglik duyuldu. Basımı çevirip
baktım, ayakta hareketsiz duran Helena korkunç
bir çiglikle yere yuvarlanmış, kivraniyordu.

Yüzü

tanınmaz bir hale gelmişti. Sar'a nöbetiydi bu.
Karta kaçmış süslü kızla bodrum katta oturan
kadın kostular, kaldırdılar onu, aceleyle eve
götürdüler. Cadaloz hala bağırıyordu
arkasından: Gebereydin de kurul aydım, Al ahin
belası!Bir aydan beri üçüncü nöbet bu...

Sonra bana saldırdı gene:

€abuk defol sen de, gözüm görmesin dümbelek

! Ulan kapici, ne dikiliyorsun orada! Boy gösteresin diye mi aylık veriyorum sana?

Kapici bir şey söylemiş olmak için, kalın sesiyle, tembel tembel, Hadi bas git! dedi. Yürü! Ense köküne yapıştırırım yoksa. İki kişi kavga ederken üçüncü karışmaz.

Selamini ver, çek arabam bakalım!

İster istemez çıktım. Araya bosuna girmistim. İçim içimi yiyordu. Karsi kaldırımında durdum, bakmaya başladım. Benim arkamdan sarhos kadın kosarak yukarı çıkmış, kapici da ortadan kaybolmuştu. Biraz sonra, Helena'yi eve götürmeye yardım eden kadın çıktı, merdivenleri aceleyle iniyordu, beni görünce durdu, merakla süzdü. Temiz yüzü cesaret verdi bana. Gene girdim avluya, doğru yanına gittim.

İzinizle bir şey sormak istiyorum size, dedim. Kimin nesidir bu kız? Su iğrenç karinin yaptığı nedir? Bunu basit bir meraktan sordugumu sanmayın lütfen. Dünden beri tanıyorum bu kızcağızi, bir durumdan ötürü de çok

ilgileniyorum onunla.

Kadin içeri girmek için dönerek isteksiz isteksiz,
ilgileniyorsanız, burada ölmesine gözyuma

153

caginiza yanınıza alsanız onu, ya da birisinin
evine yerleştirdiyseniz daha iyi edersiniz, dedi.

Bana yol göstermezseniz ne yapabilirim? Hiç bir
sey bilmiyorum. Evin sahibi Bubnova'ydi bu
galiba?

Ta kendisi.

Kiz nasıl onun eline düştü? Annesi burada mi
öldü?

Evet... Bizi ilgilendirmez bu.

Gene içeri girmek için yürüyecek oldu.

Lütfen aydınlatın beni, dedim; söyledim ya, çok
ilgileniyorum bu kızla. Belki bir seyler

yapabilirim.

Kimin kizidir? Annesi kimdir? Biliyor musunuz?

Yabanciydigaliba,disardan gelmist; bodrum katta oturuyordu. Veremliydi, öldü zaval i.

Böyle bir yerde oturduğuna göre çok fakir olmalıydı.

Hem de nasıl! Hepimiz acıyorduk onlara. Bizim elimizden ne gelirdi, bes ayda bize de bes ruble borçlandı. Biz kaldırdık onu; kocam tabutunu yaptı.

Bubnova kendi kaldırdığını söyledi ama?

Yalan.

Soyadı neydi?

Dilim dönmeyecek beyim, zor bir addi. Almanca olsa gerek.

Smith mi?

Hayir, baska bir sey. Anna Trifonovna öksüzü yanina aldi; sözde bakacak ona... Ama hiç iyi etmiyor.

. Bir maksadi var galiba?

Kadin söylese mi söylemese mi kararsiz, dalgin,

Kötü yapıyor, dedi. Bize ne... Arkamızdan bir erkek sesi duyuldu : Dilini tutsan iyi edersin!

Kirk yaslarinda, sabahliginin üzerine kaftan giymis, kentli kilikli bir adamdi bu. Konustugum kadinin koca 154

si oldugu bel iydi. Yan gözle beni süzerek,

Söylecek bir seyi yoktur size karimin, bayim, dedi. Bizi ilgilendirmez bu... Yürü içeri bakalim!

Al ahaismarladik bayim, tabutçuyuz biz.

Meslegimizle ilgili bir iginiz olursa seve seve yardım ederiz size...Baska hiç bir isimiz olamaz sizinle...

Düsünceli, son derece heyecanlı çıktım sokaga.
Hiç bir sey yapamıyordum... Burayi böyle
birakip gitmek de gelmiyordu içimden. TMte
yandan, tabutçunun bazı sözleri de pek
sasirtmisti beni. Kötü

bir seyler dönüyordu ortada, hissediyordum
bunu.

Basım önümde, dalgın dalgın yürürken birisinin
beni adimla çağirdigini duydum. Gözlerimi
kaldirdim, ayakta güç duran, üstübasi temiz ama
paltosu yırtik pırtık, kasketi kirli, sarhos bir
adam duruyordu karsimda. Yüzü hiç de yabancı
gelmemisti bana. Yüzüne saskin saskin
baktigimi görünce göz kirpti, manali manali,

Ne o, tanimadin mi? dedi.

V

Oo! Sen miydin Masloboyev! diye haykirdim.
Eski lise arkadasimi birden tanimistim.

Ne tesadüf!

Evet, dedi, ne tesadüf! Altı yıldır karsilasmamistik. Daha dogrusu karsilastik da ekselans hazretleri bakmak lütfunda bulunmamisti bize. Ekselans, general oldunuz tabiE... yani edebiyat general erinden!..

Böyle söylerken alayli alayli gülümsüyordu. Sözü nü kestim : Saçmalama Maslobojev! Bir kere, edebiyat generali bile olsa, generale benzer yanım yok benim; sonra,.

_ 155 _

izninle sunu söyleyeyim ki, evet iki üç kere sokakta karsilastik seninle, ama kaçtın benden, pesinden kosacak degildim her halde. Ne düşünüyorum biliyor musun? Sarhos olmasaydin simdi de seslenmezdin bana. TMyle degil mi? Ama neyse, gene de merhaba! Seni gördüğüme çok çok sevindim kardesim.

Dogru! Sey... bu durumum... seni mahcup etmiyor ya? Neyse canım, sormaya degmez bunu; önemli degil. Ne akıl i bir çocuktun okuldayken, Vanya! hiç unutmam o günleri.

Hatirliyor musun?

benim yüzümden sopa yemistin bir keresinde. Ele vermemistin beni; ben de teşekkür edecek yerde, bir hafta dalga geçmistim seninle. Çok temiz yürekliydin! Merhaba canim kardesim, merhaba! (TMpüstük.) Hayat degil benimki, yuvarlanip gidiyoruz iste... o tatli günlerimizi unutmadim hala. Unutamiyor insan! Sen ne alemdesin bakalim?

Ben de senin gibi...

içkinin verdigi duygululukla uzun uzun bakti yüzüme. Zaten temiz yürekli bir insandi. Sonra acikli bir sesle,

Hayir Vanya, dedi, benim gibi degilsin sen!
Okudum Vanya, okudum, okudum!.. Bak Vanya'cigim, gel seninle biraz konusalim!
Acelen var mi ?

Var; dogrusunu söyleyeyim, hem çok acelem var. Iyisi mi bak ne yapalim, nerede oturuyorsun?

Söylemesine söyleyeceğim, ama iyisi bu değil.
Ne yapsak iyi olur söyleyeyim mi?

Söyle.

Durdugumuz yerden on adım ötedeki bir
tabelayı gösterdi.

Iste! Gördün mü? Pastane ve lokanta, yani
lokanta, ama iyi bir yerdir. Aklına kötü bir şey
gelmesin diye önceden söyleyeyim, çok temiz
bir lokantadır; hele votkasına diyecek
yok!Kiev'den yayan gelmiş derler 156

ya, o cinsten iste! Kaç kere içtim, biliyorum;
zaten kötü bir şey çıkaramazlar bana burada.
Filip Filipiç'i bilirler. Filip Filipiç derler bana. Ne
oldu? Niçin burusturdun yüzünü. Birak da
sözümü

bitireyim. Simdi saat tam on biri çeyrek geçiyor,
demin baktım; tam on ikiye yirmi bes kala
birakırım seni. Bu arada birkaç kadeh atarız.
Eski bir arkadaşın için yirmi dakikacık... geliyor
musun?

Yirmi dakikayı geçmeyecekse gelirim; çünkü çok sıkışık durumdayım kardescagizim, acele isim var...

Hadi öyleyse. Ama önce sunu söyleyeyim: yüzünden düşen bin parça oluyor, canın birseye sikkın, ne dersin?

TMyle.

Nasil anladım! İnsanın içini yüzünden anlama bilimiyle ugrasiyorum artık ben. Hadi yürü, konusalım biraz. Yirmi dakikaya neler sigdirmam ki ben: bir semaverin dibini kurutur, arkasından kayın, yaban kerevizi, turunç, parfait amour likörlerinden birer kadeh yuvarlar, yetmezse baska bir sey daha bulurum... Durmadan içiyorum dostum! Yalniz bayram günleri kiliseye giderken ayigim.

istersen içme sen. Yanimda bulunman yeter bana. içersen çok daha iyi olur tabiE. Hadi! İki laf edelim, on yıl sonra görüşmek üzere ayriliriz gene. Senin dengin degilim ben Vanyacigim!

Birak gevezeligi de yürü. Yirmi dakika sonra giderim.

Lokanta ikinci kattaydi. Yukariya dar, ahsap bir merdivenden çikiliyordu. Merdivende zil zurna sarhos iki adamla karsilastik. Bizi görünce sal anarak yana çekildiler.

Sarhoslardan biri henüz çok genç, biyiklari terlememis, son derece ahmak yüzlü bir delikanliydi.

Sik, ama biraz gülünç giyimliydi: sanki üzerindeki giysi baskasinindi; parmaklarında pahali taslardan yüzükler vardı ;

157

kravatinda gene pahali bir igne parliyordu. Pek tuhaf bir biçimde taranmis basinin tepesinde bir tutam saç dimdik duruyordu. Hep siritiyor, kikir kikir gülüyordu. Arkadasi ise sisman, göbekli, dazlak kafali, el i yaslarinda bir adamdi. Çiçek bozugu, sarhos yüzünün ortasindaki dügmeyi andiran burnunun üzerine bir gözlük

oturtulmustu. Giyimine önem vermediği ilk bakışta bel i oluyordu. Onun da kravatında oldukça büyük bir iğne vardı. Yüzünde hırçın, heyecanlı bir ifade dikkati çekiyordu. Kalın bir yağ tabakasının arasında nokta kadar kalmış çirkin, hirs dolu gözleri kuskuyla bakıyorlardı. Maslobojev'i tanıdıkları bel iydi; sisko bizi görünce bir an burusturdu yüzünü, genç olanı ise pis pis gülümsedi. Kasketini çıkardı. Maslobojev'e siritarak, Kusura bakmayın Filip Filipiç, diye mirildandı.

Hayrola?

Kabahatimiz var... şey... Mitroska içerde oturuyor. Alçagın biridir o Filip Filipiç.

Ne oldu?

TMyle ya... Geçen hafta Mitroska'nın yüzünden bir yerde beyin suratına(basıyla arkadaşım gösterdi)yogurt çalmışlar... kih, kih!

Arkadaşı, canı sıkılarak dirseğiyle dürttü onu.

Birkaç sise içemez misiniz bizimle Filip Filipiç?

Hayir, dedi Maslobojev, simdi olmaz, isim var.

Kih! Benim de sizinle bir isim vardi... Arkadasi gene dirsegiyle dürttü onu.

Baska zaman, baska zaman!

Maslobojev'de, onların yüzüne bakmak istemiyormuş gibi bir hal vardı. Ama bir uçtan öbür uca uzanan çeşit çeşit mezelerle, böreklerle, renk renk içki siseleriyle donatılmış tezgahın bulunduğu birinci salona girdiğimizde bir köseye çekti beni.

Genolani tanınmış tüccar Sizobruhov'un oğlu
158

dur, dedi. Babasından kalan yarım milyonu tüketmeye çalışıyor. Paris'e gitti, orada yedigi paranın haddi hesabı yok, belki de uyutmuşlardır onu... Sonra amcasından bir miras kaldı, Paris'ten döndü

simdi, gerisini de burada bitirmeye çalisiyor. Bir yıl sonra avuç avuç dilenmeye baslayacak, farkında değil. Kaz kafalinin teki... hep birinci sınıf lokantalarda, bodrum meyhanelerinde geçiriyor günlerini, aktristlerle dösüp kalkıyor. Geçenlerde de tutmuş, atlı muhafızlığa kabulü için dilekçe vermiş. Yaslı olanının adı Arhipov'dur. O da tüccar mı, bir yerde kahya mı ne... Bir ara sarapçılıkla uğrasmış, düzenbazın, namussuzun teki... simdilik Sizobrühov'a yardakçılık ediyor. Ne hinoglu hindir! İki kere iflas etmiş, içi çift çarsisi, sapık bir adamdır. Dalavereli bir iş yüzünden mahkemeye de düsmüş, ama kurtarmış paçayı. Onu burada gördüğüme bir bakıma sevindim; bekliyordum onu... Anlaşılan Sizobrühov'u soymakla meşgul bu günlerde. Bilmediği delik yoktur, bu yüzden gençlerin işine yarar. Çoktan beri ona iş biliyorum. Mitroska da öyle... Su pencerenin dibinde ayakta duran kibar giyimli, çingene suratlı delikanlıdır Mitroska. At hirsizinin tekidir, buradaki bütün süvarilerle ahbablığı vardır. TMyle namussuzdur ki, gözlerinin önünde kalp parayı basar, gördüğün halde alır bozarsın

bastigi banknotu. Gerçi kadife kaftan giyiyor,
mil iyetçi bir Rustan farksizdir (yakisiyor da bu,
kerataya) ama su anda frak giydir ona, al Ingiliz
kulübüne götür, ünlü kont, söz gelimi,
Dümbelekof diye tanit, hiç kimse aklinin
ucundan geçirmez kont olmadigini, yutarlar.
Briç

oynar, bir kont gibi kibar konusur... Sonu kötü
ya bakalim... Iste bu Mitroska da dis biliyor
simdi siskoya. Iyice yolamadigi, eski arkadasi
Sizobrühov'u aldi elinden çünkü. Burada
bulustuklarına göre ortada bir isler dönüyor
demektir. Arhipov'la Sizobrühov'un buralarda
dolastiklari, bir isler pesinde olduklari haberini
bana Mitros

159

ka'nin yetistirttiginden kuskum yok.
Mitroska'nin Arhipov'a olan öfkesinden
yararlanmak istiyorum; çünkü benim de
kendime göre düşüncelerim var. Buraya da onun
için geldim sayilir zaten.

Mitroska'ya bel i etmek istemiyorum; sen de bakma ona. Buradan çıktığımız zaman pel simizden kosacak, istedigim şeyi söyleyecektir bana... Simdi su odaya geçelim Vanya.

Garsona döndü :

Ne istedigimi bilirsin tabiE Stepan.

Bilirim,

Getirecek misin?

Elbette efendim.

Hadi bakalım. Otur Vanya. Niçin öyle bakıyorsun yüzüme? Farkındayım, gözlerini ayırmıyorsun benden. Sasiyor musun? Sasma. İnsanın basına her şey gelir hayatta... çocukluğunda özelikle beraberce Cornelius Nepos'u ezberledığımız günlerde klinin ucundan geçmeyen şeyler gelir basına... Bak Vanya, suna inan: gerçi yolunu kaybetti Maslobojev, ama yüreği o zamanki gibi temizdir gene; sadece kosul ar degisti. Yüzüm

kara olmasına karadır, ama herkesinki de en az benimki kadar karadır. Doktor olmak istedim, Rus dili öğretmenliğine adaylığımı koydum, Gogol üzerine bilimsel bir yazı dösendim, altın arayıcılığı yapacak oldum, evlenmeye kalktım... bir yuvası olsun kim istemez, evim tamtakir olduğu halde razı oldu kız. Düğün günü giymek için bir çift kundura ödünç aldım birisinden; benimkilerin dibi çikali bir buçuk yıl oluyordu çünkü... Sonunda evlenme isimiz suya düştü. O bir öğretmenle evlendi, ben de büroda çalışmaya başladım. Büro dedimse öyle vizir vizir isleyen, büyük bir yer gelmesin aklına... İşler degismisti artık. Yıl ar geçti aradan, çalışmadan bol bol para kazanıyorum:rüşvet alıyor, gerçekleri savunuyorum.Koyuna karsi kurt, kurda karsi koyunum.Kendime göre 160 prensiplerim var: söz gelimi, bir çiçekle bahar olmayacağına inanır, isimi ona göre tutarım. Daha çok kisisel, ayak takimi isi benimki... anliyorsun ya?

Detektif falan misin?

Yo... detektif sayılmam pek. Ama bir bakıma resmî bir iş sayılır, ama daha çok gönül ü çalışırım.

Anlayacağın, votka içirim Vanya. Votka yerine aklımı içmediğim için de geleceğimi biliyorum. İsim bitti benim artık, araba istediğin kadar ov, beyaz olur mu hiç! Bir şey söyleyeceğim sana Vanya: içimde dürüst bir yan kalmamış olsaydı gelmezdim yanına. Haklısın, çok gördüm seni, yanına gelmek istedim, ama cesaret edemedim, sonraya bırakıyordum hep. Senin dengin değilim ben.

Sarhos olduğum için senden kaçmadığımı doğru söyledin. Birakalım beni artık. Senden söz edelim biraz. Okudum canım, ben de okudum! İlk yaptığını, diyorum sevgili dostum. Okuyunca az kaldı dürüst bir insan oluveriyordum! Az kalmıştı, ama vaz geçtim, namussuz olarak kalmayı yeğledim. İşte böyle...

Uzun uzun anlattı. İçki gittikçe daha çok vuruyordu basına. Duygulanmıyordu, ha ağladı ha ağlayacaktı. Maslobojev öteden beri hoş, ama

içten pazarlikli, kurnaz, uyanik, anasinin gözü bir çocuktur. Ama aslında temiz yürekliydi. Yolunu yitirmiş bir insan... Rus toplumunda böyleleri çoktur.

Genelikle, büyük yetenekleri olan kimselerdir bunlar; ama akintiya kapılmışlardır bir kere; üstelik, bazı yönleri zayıf olduğundan bile bile, vicdanlarının gösterdiğinin tam tersini yaparlar; göz göre göre sürüklenirler uçuruma. Masloboyev üstelik bir de içkiye vermisti kendini.

Simdi bir şey daha söyleyeceğim sana, diye devam ediyordu. Ününün yildirim hiziyla her yana nasıl yayıldığını duydum; sonra seninle ilgili bir çok elestiri yazısı okudum(okudum ya; artık hiç bir şey okumadı

161

gimi mi sanıyordun); aradan bir zaman geçince sokakta gördüm seni, ayakta eski bir potin vardı, sapkan burus burustu; çok şey anlattı bana senin, bu durumun. Simdi dergilere mi

yaziyorsun?

Evet Masloboyev.

Hamal ik yapıyorsun yani.

Ona benzer bir sey.

Bak ne diyeceğini kardesim: içmek daha iyi val ahi! Kafayı çekip kanepeme uzanıyorum(çok güzeldir kanepem, yaylan bile var), hayal ere birakıyorum kendimi. Söz gelimi Homer, ya da Dante, Barbaros olduğumu düşünüyorum. Oysa sen Dante ya da Barbaros olduğunu hayal edemezsin; çünkü bir kere, kendin bir seyler olmak istiyorsun; sonra, yasaktır sana böyle düşünceler, bir hamalsin çünkü. Benim hayal erim var, seninse gerçeklerin. Bak Vanya, açıkça, kardeşçe bir sey söyleyeceğim sana, dinle beni (dinlemezsen çok gücenirim), paraya ihtiyacın var mı? Bol param var. Burusturma yüzünü öyle. Kabul et vereceğim parayı, seni çalıştıran o yayıncılara ne kadar borcun varsa hepsini ver, kes onlarla hesabını, seni bir yıl bakacak parayı vereyim sana, otur büyük bir

roman yaz! Ne dersin?

Bak Maslobojev! Bu kardeşçe düşünce için minnettarını sana, ama şimdi bir cevap veremem...

sebebini de söyleyemeyeceğim, anlatması uzun sürer. Birtakim durumlar var. Ama söz veriyorum, sonra her şeyi anlatacağım sana. Teklifine çok çok teşekkürler. Sana uğrayacağım, söz veriyorum, sık sık uğrayacağım hem. Benimle açık, içtenlikle konuştun, ben de, benden daha tecrübeli olduğumu sandığım bir konuda akıl danışacağım sana.

Smith'le torununun hikayesini, pastaneden başlaya

EzilenlerP : 11162

rak sonuna kadar anlattım ona. Ben anlatırken, gözlerinde olayı biliyormuş gibi bir ifadenin dikkatimi çekmesi şaşırttı beni. Kuskumu açtım ona.

Hayir, dedi, ama Smith adinda bir ihtiyarin pastanede öldüğünü duymustum. Ama madam Bubnova'yla ilgili bazi seyler biliyorum. Iki ay önce rüsvet almistim ondan. Je prends mon bien ou je le trouve... (1) Moliere'e bir bu bakimdan benzerim. Gerçi yüz ruble almistim ondan ya, daha o gün kendi kendime, cadalozdan bes yüz ruble almaya karar vermistim. Ne Al ahin belasidir!

Karanlik islerle ugrasiyor. Hele bazan öyle korkunç seyler yapıyor ki! Lütfen DonKisot sanma beni.

Belki benim payima da bir seyler düser diye ilgileniyorum; demin Sizobruhov'u görünce bunun için o kadar sevinmistim iste. Birisi getirdi buraya Sizobruhov'u, Siskodan baskasi olamaz bu. Siskonun ne çeşit islerle ugrastigim bildigim için... Neyse, onu da bir punduna getirip enselerim! Bu küçük kizin hikayesini öğrendigim iyi oldu; baska bir ipucu buldum simdi. Bazi özel isler de yapıyorum ben Vanya. TMyle kimselerle tanistim ki! Geçenlerde bir prensin kirli bir isini yakaladim... bir is ki sorma!

Hiç kimse beklemezdi ondan bunu. istersen evli bir kadının marifetlerinden söz ederim sana? Sen gel bana Vanya, öyle seyler anlatacağım ki sana yazsan hiç kimse inanmaz....

Bir önseziyle sözünü kestim :

Soyadı neydi o prensin?

Ne yapacaksın? Valkonski.

Pyotr Valkonski mi?

Evet. Tanıyor musun onu ?

Uzaktan.

(1)Moliere'nin çok kul andığı bir söz :
"Elimegeçen fırsatı kaçırmam."

163

Kalkarak,

Bu Prensle ilgili bazı seyler öğrenmek için birkaç kere geleceğim sana Masloboyev, dedim.

€ok meraklandirdin beni.

Hay hay dostum, istedigim zaman buyur. Masal anlatmasini severim ama her seyin bir sinin var. .

anlarsin ya! Yoksa kredimizi, itibarimiziticar€ itibarimizi yanikaybederiz.

Sinin asmayiz biz de. Heyecanlanmistim. Kaçmadi gözünden bu.

Simdi sana anlattigim hikayeye ne dersin? diye sordum. Bir sey düsündüm mü?

Anlattigin hikaye mi? Bir dakika bekle, hesabi verip geliyorum.

Büfeye gitti, orada tesadüfenmis gibi, herkesin senli benli bir tavirle Mitroska dedigi kaftanlı delikanliyla yan yana geldi. Maslobojev onunla, bana söylediğinden biraz daha yakin dosttu gibime geldi. Hiç degilse, ilk kez konusmadiklari bel iydi. Gösterisli bir delikanliydi Mitroska.

Kaftaniyla, kirmizi ipek gmlegiyle, güzel yüz çizgileriyle; gençlik, cesaret dolu siyah gözleriyle dikkati hemen üzerine çekiyordu. Hareketlerinde yapmacik bir kabadayilik vardi; ama simdi basi pek kalabalikmis, önemli islerle ugrasiyormus gibi bir tavir takinmaya alistigi bel iydi. Maslobojev yanima dönünce,

Vanya, dedi, bu aksam üstü saat yedide ugra bana, belki bir seyler söylerim sana. Görüyorsun ya, yalnız basima bir ise yaramiyorum. Eskiden yariyordum,ama geçti artik benden,islerden uzaklastim,içkiye verdim kendimi. Ama eski ahbaplarim var; onlardan bazi seyler grenebilirim.

Bu alanda usta olan kimseleresorarim. Gerçi bos bir zamanimda, yani ayikken ben de bir seyler yaparim... tabi gene tanidiklarin yardimiyla...Isin aslinigreniriz... Neyse,simdilik bu kadar yeter! .Iste164

sana adresim: Sestilavoçnaya... Artik bogazim kurudu Vanya. Birkaç kadeh yuvarlayip dogru eve gidecegim. Söyle bir uzanayim. Gelirsen

Aleksandra Semyonovna'yla tanistiririm seni;
zaman olursa siirden falan söz ederiz.

Ya Prensten?

Ondan da.

Gelirim belki, geleceğim, geleceğim...

VI

Anna Andreyevna sabirsizlikle bekliyordu beni.
Dün aksam Natasa'nin mektubu üzerine
söylediklerim son derece meraklandirmisti onu;
çok daha erken, saat onda bekliyormus beni.

TMgleyin saat ikide geldigim zaman zaval i kadin
sabirsizlikten kivraniyordu. Üstelik, dünden beri
içini dolduran yeni umutlarindan, Nikolay
Sergeiç'tendün aksamdan beri hastalanmis, ama
ona karsi çok iyi davraniyormussöz etmek
istiyordu bana. Oldukça soguk karsiladi beni,
"Niçin geldin?

Her gün ne diye damlarsin buraya?" der gibi bir

ilgisizlik vardi davranislarinda. Geç geldim diye kizmist. Ama acelem vardi benim; kisaca dn aksam Natasa'nin evinde olanlari anlattim. Prens in ziyaretini, Natasa'ya yaptigi teklifi duyunca kadincagizin yüzü güldü birden. O andaki sevincini anlatamam: kendini kaybetti, ha çıkardi, agladi, tasvirin önünde yerlere kadar egildi, boynuma atildi; hemen Nikolay Sergeiç'e kosup mutlu haberi vermek istedi.

Ugradigi hakaretler, küçük dsrlmeler hasta etti onu. Natasa'nin gururunun kurtulduğunu grendince her seyi unutacaktır.

Zor vazgeirdim onu. Zaval i kadincagiz yirmi bes yili

165

beraber yasadigi kocasini hala tanimamisti. Benimle hemen Natasa'ya gelmek de istedi. Bu hareketinin Nikolay Sergeiç'i kızdıracagini, isleri berbat edeceğini anlattim. Sonunda yatisti, ama gereksiz sorularla uzun süre oyaladi beni, habire konustu. "Bu kadar sevinliyken dört duvar

arasinda bir basima mi kalayim?" diyordu. Natasa'nin beni sabirsizlikla bekledigini söyleyerek nihayet izin kopardim ondan. Kadincagiz pespese birkaç kere kutsadi beni, Natasa'ya en iyi dileklerini iletmemi söyledi; önemli bir sey olmazsa aksam muhakkak ona ugramami tembihlediginde, bu istegini kesinlikle reddedince aglamakli oldu. Bu gelismde Nikolay Sergeic'i görmedim: bütün gece bas agrisidan, atesten sizlanmis, simdi odasinda uyuyordu.

Natasa da sabirsizlikla bekliyordu beni. Içeri girdigimde her zamanki gibi kol arini önünde kavusturmus, odanın içinde dalgın dalgın dolasiyordu. Simdi bile onu düsündüğüm zamanlar fakir odasinda yalnız, terk edilmiş, bekleyen, kol arini gögsünün üzerinde kavusturmus, basi önünde, odanın içinde gayesiz, bir asagi bir yukari dolasirken gelir gözlerimin önüne.

Dolasmasına devam ederek alçak sesle, niçin bu kadar geç kaldigimi sordu. Basimdan geçenleri kısaca anlattim; ama dinlemiyordu beni sanki.

Büyük bir endisesi olduğu bel iydi.

Ne var ne yok? diye sordum.

Hiç, dedi.

Ama ses tonundan bir seylerin olduğunu, beni sabirsizlikle bunu anlatmak için beklediğini anlamıştım.. Ama her zaman olduğu gibi şimdi değil, ben gitmeye hazırlanırken anlatacaktı.

Adetiydi bu. Alışmıştım ben de, bekliyordum.

Dün aksamki olaydan söz etmeye başladık.
Yaslı Prens'in ikimiz üzerinde de aynı izlenimi bırakmış olma 166

si şaşırtmıştı beni: Natasa da hiç hoşlanmamıştı ondan; hele şimdi dünkünden daha çok nefret ediyordu. Dünkü ziyaretini enine boyuna konuşmamızdan sonra Natasa birden, Bak sana bir şey söyleyeyim Vanya, dedi, denemişimdir: birisinden başlangıçta hoşlanmazsam, bu, ondan sonra hoşlanacağıma delildir. Her zaman öyle olmuştur.

insal ah Natasa. Her seyi düsündüm tasindim,
sonunda su karara vardim: Prens ne kadar kötü

niyetli olursa olsun, evlenmenize karsi
durmayacaktır.

Natasa odanın ortasinda durdu, gözlerimin içine
soguk soguk bakti. Yüzü degismisti; dudaklari
bile hafiften titriyordu. Gururlu bir saskinlikla,

Böyle bir durumda nasil kurnazlik edebilir...
yalan söyler? diye sordu.

Aceleyle dogruladim onu :

Haklisin, haklisin!

Yalan söylemiyordu her halde. Bence olamaz
böyle bir sey. Kurnazlik etmesi için bir sebep
yok ortada. Hem benimle bu derece eglenmesi
için çok degersiz olmaliyim gözünde... Bir
insani bu kadar küçümsemek olur mu?

Dogru! dedim.

Ama içimden söyle düşünüyordum: "Zaval i yavrum, hep aklında bu galiba, belki benden bile çok kuskuy ediyorsun."

Ah, dedi, bir an önce dönmesini öyle istiyorum ki! Geç saatlere kadar oturacaktım burada, artık o zaman... Her şeyi yüz üstü bırakıp gittiğine göre çok önemli bir iş olsa gerek. Bir şeyler duymadın mı bu konuda Vanya?

Hayır. Ne işi olduğunu Tanrı bilir. Para pesindedir hep. Burada bir yer almaya hazırlandığını duydum. İsten anlamayız biz, Natasa.

167

™yle. Alyosa, dün akşam bir mektup aldığını söylüyordu.

Bir haberdir. Alyosa geldi mi?

Geldi.

Erken mi?

Saat on ikide: sabahlari geç kalkar zaten. Biraz oturdu.Katerina Fyodorovna'nin yanina yol adim onu. Baska türlü olmaz Vanya.

Kendi istemiyor muydu ?

Hayir...

Natasa bir sey daha söylemek istedi, ama vazgeçti. Yüzüne bakiyor, bekliyordum. zgnd. Bir seyler soracaktim, ama kendisine soru sorulmasini sevmedigi için sustum.

Sonunda, dudaklarini hafifçe bükerek,

Çok tuhaf bir ocuk bu Alyosa, dedi. Sanki yüzüme bakmamaya alisiyordu.

Neden? Bir sey mi oldu?

Yoo, bir sey olmadı; hatta bana karsi sevimliydi... Yalniz...

Bütün üzüntüsü, endiseleri bitti artik, dedim.

Natasa uzun uzun bakti gözlerimin içine. Belki söyle cevap vermek istiyordu: "Eskiden de pek üzüldüğü, endiselendiği yoktu zaten"; ama benim söylediğimin de aynı anlama geldiğini sezinleyince yüzünü eksitti.

Ama hemen neseli, sevimli tavrını takindi gene. Pek uysaldı nedense. Bir saatten fazla oturdum.

Çok endiseliydi. Prensten korkuyordu. Bazı sorularından, dün akşamki ziyaretinden sonra Prensin buradan nasıl bir izlenimle ayrıldığını bilmeyi çok istediğini anlamıştım. Girebilmiş miydi gözüne?

Sevincini biraz fazla bel i etmemiş miydi? Fazla mi çekingen davranmıştı? Yoksa gereğinden çabuk mu indirmişti yelkenleri suya? Aklına kötü bir şey gelmiş miydi Prensin? İçin için alay mi etmişti 168

onunla yoksa? Küçümsemiş miydi onu?.. Bu düşünceler yanaklarım kipkirmizi yapmıştı.

Kötü bir insanın senin için ne düşündüğü

nasil oluyor da bu kadar ilgilendiriyor seni?
dedim. Ne düşünürse düşünsün!

Niçin kötü olsun?

Natasa vesveseliydi ya, temiz yürekli içtendi. Kuskulu olusu sagligindan geliyordu. Magrurdu, ama onunki soylu bir gururdu; herkesten üstün gördüğü bir insanin onunla alay etmesine dayanamazdi. Asagilik bir insanin onu küçümsemesine ise küçümsemeyle karsilik verirdi. Ama kutsal saydigi bir seyle alay edilincealay eden nasil bir insan olursa olsunyüregi sizlardi, Irade zayifligindan degildi bu. Dünyayi tanimamasi, insanlara alisik olmamasi, içe kapanikligiydi bunun nedeni. Dis dünyayla hemen hiç iliskisi olmamisti. Ona belki de babasindan geçmiş, son derece iyi yürekli, temiz ruhlu insanlara vergi bir özel igi daha vardi: karsisindaki insani oldugundan daha iyi görmek için adeta zorlardi kendini; iyi yanlarini gözünde büyütürdü. Böyle insanların sonra hayal kirikligina ugramalari kötü olur... hele kabahatin kendilerinde oldugunu sezinlerlerse istirapları daha da artar. "Niçin

verebileceklerinden çok sey bekledim onlardan?" diye kara kara düşünürler. Bu çeşit insanlar sık sık ugrarlar böyle hayal kırıklığına. Köşelerine çekilip insanlardan uzaklaşmaları en iyisidir. Dikkat ettim, köşelerini o kadar severler ki, zamanla yabanilesirler orada.

Ne var ki, Natasa çok hakarete ugramış, kara günler geçirmişti. Yaralı bir insandı o artık, bu bakımdan, sözlerimde onu yeren yanlar varsa suç onun değildi.

Acelem vardı, gitmek için kalktım. Gitmeye hazırlandığımı görünce geldiğimden beri bana karşı hiç

yakınlık göstermediği, hatta her zamankinden daha bir so

169

guk davrandığı halde az kaldı ağlayacaktı. Sevgiyle öptü beni, gözlerimin içine uzun uzun baktı.

Beni dinle, dedi, bugün Alyosa pek tuhafti, öyle ki sastim. €ok neseli, mutluydu, ama pek zipir, yilisik bir hali vardı, aynanın karsisinde kiritti durdu. Eski çekingenligi yoktu... Üstelik çok az oturdu. Düşün bir kere, bir kutu seker getirmis bana.

Seker mi? İyi ya, yerinde, içten bir davranis. Dogrusu ikiniz de pek ömürsünüz! Simdi de birbirinizin yüzünden gizli duygularinizi anlamaya çalisyorsunuz(oysa bir sey de anladiginiz yok!) Alyosa'ya kizilmaz bunun için. Eskisi gibi neseli, uçandır... Ya sen, ya sen Natasa!

Natasa ses tonunu degistirip, Alyosa'dan yakinmak ya da önemli bir konuda ne düşündüğümü

sormak için yanima geldigindehatirlarim . gülümseyerek, içini rahatlatacak bir seyler söyleyeyim diye yalvarir gibi bakardi gözlerimin içine. Ama gene hatirlarim, böyle anlarda elimde olmadan sert bir tavir takinirdim hemen, onu payliyormus gibi konusmaya baslardim. İyi de

olurdu hani.

Sertligim, ciddî tavrim bir üstünlük saglardi bana; bilindigi gibi, insanlar bazan azarlanmaya, paylanmaya büyük bir ihtiyaç duyarlar içlerinde. Natasa böyle zamanlarda çoğunlukla avunmus, rahatlamis ayrilirdi yanimdan.

Bir eli omuzumda, ötekiyle elimi sikiyor, gözlerimin içine bakarak gülümsüyordu.

Hayir, sana bir sey söyleyeyim mi Vanya, diye devam etti, biraz az duygulanmis gibi geldi bana...

Üstünde pek marî (1) hali vardi... hani evleneli on yil oldugu halde karisina hala kibar davranan kocalar vardir....

(1)Koca (Fransizca)'. 170

€ok erken degil mi henüz?.. Gülüyor, yerinde duramiyordu, ama gene de eski hali yoktu...

Katerina Fyodorovna'nin yanina gitmek için pek

acele ediyordu... Bir sey söylerken dinlemiyordu beni, ya dakibarlar takimina özgü onu bir türlü vazgeçiremedim o kötü aliskanligiylabaska bir seyden açiyordu. Anlayacagin, her zamankinden degisikti... hatta soguktu sanki... Neler saçmalıyorum ben de! Sizlanmaya basladim mi susmam artik! Ah Vanya, ne bencil, ne yetinmek bilmez insanlariz bizler! Anliyorum! Karsimizdakinin yüzünde en küçük bir degisikligi affedenleyiz, ama niçin olmustur bu degisiklik, orasini düşünmeyiz! Demin sitem etmekte hakliydin bana Vanya!

Bütün kabahat bende! Kendi kendime üzüntü yaratıyor, sonra da ah vah ediyorum... Tesekkür ederim Vanya, içimi rahatlattin. Ah, ne olur bugün gelse gene! Nerde! Darilmistir belki de!

Hayretle,

Kavga mi ettiniz yoksa? diye haykirdim.

Yok canim! Biraz üzgündüm, o da neseliyken birden düşüncelere daldi, giderken de biraz soguk vedalasti benimle gibime geldi. Neyse,

çagirtirim onu... Sen de gel aksama Vanya.

Olur, isimi bitirebilirsem tabiE.

Ne isi bu ?

Dert aldım basıma! Ama gelebileceğimi sanıyorum.

VII

Saat tam yedide Maslobojev'deydim. Sestilavoçnaya'da küçük bir evin üç odalı, kasvetli, ama iyi döseli bir dairende oturuyordu. Ama asiri bir derbederlik çarpi 171

yordu göze. Çok sade, ama hoş giyimli, tertemiz, gözlerinin içi gülen, on dokuz yaşlarında bir kız açtı bana kapiyi. Maslobojev'in beni tanistiracağını söylediği Aleksandra Semyonovna'nın bu genç

kız olduğunu hemen anlamıştım. Adımı sordu; söyleyince, Maslobojev'in beni beklediğini, ama şimdi odasında uyduğunu söyledi, fakat gene

de oraya götürdü beni. Masloboyev son derece güzel, yumusak bu koltuga uzanmis, pis paltosunu üzerine örtmüs, eski bir deri yastigi basinin altına almıs, uyuyordu. Uykusu çok hafifmis; içeri girdigimizde hemen seslendi bana, A!Sen miydin? Bekliyordum. Simdi seni görüyordum düsümde, sözde gelmissin, beni uyandırmaya çalısıyordun. Vakit tamam demek. Gidelim.

Nereye gidecegiz?

O kadina.

Hangi kadina? Niçin?

Madam Bubnova'ya baskin yapacagiz.
Aleksandra Semyonovna'ya döndü; parmak uçlarını birlestirip öperek devam etti :

Ne dilberdir bilsen!

Aleksandra Semyonovna, onun bu haline biraz kizmasi gerekirmis gibi bir tavirla, . Baslama gene!

diye ıkısti.

Tanısmiyorsunuz değil mi Vanya? Tanıstırayım: Aleksandra Semyonovna, edebiyat generalini sana tanıstırayım. İsteyen, yılda ancak bir kere görebilir onu, başka zamanlar parayla...

Buldun aptalı, eğlen bakalım. Sözlerine kulak asmayın lütfen, hep alay eder benimle böyle. Niçin general

oluyormusum?

Bu general başka general. Siz de beyefendi, aptal sanmayın bizi lütfen, görüldüğümüz kadar akılsız değilizdir.172

Bakmayın ona siz! Kibar insanların yanında hep böyle rezil eder beni utanmaz! Bir kerecik tiyatroya götürse bari.

Evinizde birşeyi sevecektiniz Aleksandrovna Semyonovna... Unutmadınız ya neyi seveceğinizi?

Adini unuttunuz mu? Hani söylemistim size.

Unutmadim tabiE. Saçma bir sey.

Peki söyleyin bakalim, neydi?

Konustugumuzun yaninda rezil mi olacagim!
Kötü bir anlami vardir belki. Söylersem dilini
kurusun.

TMyleyse unuttunuz demektir.

Hiç de unutmadim.Söylüyorum iste: Penatları!
(1) Penatlarımızı sevecekmisim!.. Penat diye bir
sey yoktur belki de. Hem ne diye sevmeliyim
onları ? Her zaman saçmalar iste böyle!

Ama madam Bubnova'nin evinde...

Bubnova'nin da senin de caniniz çiksin!

Aleksandra Semyonovna öfkeyle kosarak çıktı
odadan.

Hadiartık,gidelim! Al ahaismarladık Aleksandra

Semyonovna!

€iktik.

TMnce su arabaya binelim, Vanya. Ha söyle. Senden ayrıldıktan sonra bir seyler daha öğrendim; hem tahmine dayanmıyor bu seferkiler,hepsi de gerçek.Senin arkandan birsaatdahakaldimVasilyevski'de. OSisko yok mu, o sisko... ne namussuz, igrenç, düzenbaz, çirkef herifin biridir! Sapik birtakim zevkleri vardır. Bubnova olacak karıda bu çeşit marifetleriyle ünsalmis. Geçen gün temiz bir aile kizi yüzünden az kalsin yakayı ele veriyormus. Su yetim kıza giydirdigi ipek entariler

(1)Eski Roma'lilarda evi koruyan tanrılar(E.A.)

173

(sabahleyin anlattin ya) aklıma takildi; çünkü bir seyler çalinmisti kulagima. Senden ayrıldıktan sonra tesadüfen bazı seyler öğrendim; sanirim hepsi de dogru. Kaç yasında bu kız?

On üç sularında gösteriyor.

Boyuna bakılırsa daha küçük, değil mi? Kan gerektiği yerde on bir, gerektiği yerde de on bes diyecektir yasını. Zaval i kizin koruyucusu, arayip soranı olmadığı için de...

Doğru mu bu?

Ne sanıyordun ya? Madam Bubnova acidigidan yetini bir kızı yanına alacak kadınlardan değildir.

Sisko oraya dadandığına göre iş tamamdır. Bu sabah görüşmüşler. Eenesi düşük Sizobruhov'a da evli bir dilber vaadetmişler, yüksek rütbeli bir subay karısı. Sefih tüccar oğul ari böyle seylere pek düşkün olurlar; il e rütbe isterler...Latin gramerindeki gibi, hatırlıyor musun: anlam, sözcüğün aldığı ekten önemlidir. Hala sarhosum galiba. Bubnova'nın o kadar cesareti yoktur. Polisi de uyutmak istiyor; avucunu yalar! Gidip ödünü patlatacağım, bilir beni, eski yaptıklarından hatırlar... İşte böyle, anlarsın ya?

Sasirmistim. Bütün bu duyduklarim al ak bul ak etmisti beni. Geç kalacagiz dEye korkuyor, habire arabaciyi sikistiriyordum. Maslobojev,

Korkma, tedbirimizi aldik, diyordu. Mitroska orada. Sizobrühov paradan olacak, sisko namussuzu da sopa yiyecek. TMyle kararlattirdik. Bubnova da benim payima düstü... Ona dersini ben verecegim...

Gelip lokantanin önünde durduk, ama Mitroska denilen adam yoktu görünürlerde. Arabaciya bizi lokantanin önünde beklemesini söyleyip Bubnova'nin evine yol andik. Mitroska dis kapinin yaninda bizi bekliyordu. Evin pencerelerinde isik vardi; Sizobrühov'un sarhos
174

kahkahalari çinlatiyordu her yani. Mitroska,

On bes dakikadan beri içerdeler, dedi, tam zamaninda geldiniz.

Nasil girecegiz içeri? dedim. Maslobojev :

Konuk gibi. Beni de Mitroska'yi da tanıyor. Gerçi kapiyi bacayı kilitlemişlerdir ya, bize açarlar.

Avlu kapisini hafifçe tıklattı. Kapıcı açtı, Mitroska'ya göz kırptı. Sessizce girdik. İçerdekilerin bir şeyden haberi yoktu. Kapıcı merdivenden çıkardı bizi, kapiyi çaldı. İçerden seslendiler; yalnız olduğunu, "bir iş için" geldiğini söyledi. Açıldı kapı, hep birden girdik. Kapıcı saklandı. Elinde kandil e hole çıkan sarhos, üstü basi perisan Bubnova,

Kimsiniz siz? diye sordu. Masloboyev,

Kim mi? dedi. Nasıl olur Anna Trifonovna, değerli konuklarınızı tanımadınız mı? Bizden başka kim olabilir?.. Filip Filipiç.

Ah, siz miydiniz Filip Filipiç! Değerli konuklarım... Hangi rüzgar attı böyle... şey... bu yandan buyrun.

Kadin saskina dönmüştü.

Orada ne var canim? Bölmenin arkasına mi alacaksınız bizi? Olmaz, daha iyi bir yerde ağırlamalısınız bizi. Soğuk bir şey içeceğiz. Maser'ler (1) yok mu?

Bubnova birden topladı kendini.

Böyle değerli konuklar için yoktan var ederim r €in'den getirtirim.

TMnce sunu sorayım Anna Trifonovna'cığım: Sizobrühov burada mi?

(1)Mach,re(Fransızca) : Cicim.,

175

Bu... burada.

€ok iyi, onu arıyordum da... Bana haber vermeden alem yapıyor demek namussuz?

Sizi unuttuğunu sanmanı Filip Filipç. Hep birisini bekliyordu, sizdiniz belki de beklediği.

Masloboyev kapiyi itti, sardunya saksilari dizili iki penceresi olan, küçük bir odaya girdik. Odada hasir sandalyeler, igrerç bir piyano vardi; her sey gerektiği gibiydi... Ama biz daha holde konusurken Mitroska ortadan kaybolmustu. Sonra öğrendim, içeri girmemisti bile, kapinin arkasinda beklemisti. Sabahleyin Bubnova'nin omuzu üzerinden bakan yüzü boyali, perisan kilikli kadin dostuydu, kapiyi o açmisti.

Sizobrühov yuvarlak, beyaz örtülü masanın yanındaki maun taklidi, bir kanapede oturuyordu.

Masanin üzerinde iki sise sarap, ucuz cinsinden bir sise rom, ayrıca seker, baharatli börek, findik fistik dolu tabaklar vardi. Sizobrühov'un karsisinda yüzü çiçek bozugu, siyah tafta bir entari giymis, bakir bilezik, igneler takmis, kirklik, igrerç bir yaratik oturuyordu. Üst subay karisi dedikleri bu olmalıydi; tabiE subay karisi olduğu yalandi. Sizobrühov sarhostu; pek mutlu görünüyordu.

Sisko arkadasi yoktu odada.

Maslobojev olanca sesiyle,

Kal eslik bu! diye gürledi. Bir de Düsso'ya(1)
davet edersin adami!

Sizobrühov bizi karsilamak için mutlu bir yüzle
yerinden dogrularak, Bu ne sürpriz Filip Filipiç!
dedi.

içiyor musun ?

Kusura bakmayin.

(1)O zamanlar Petersburg'un en lüks lokantasi
(E.A.).176

™zür dilemeyi birak da konuklarini masaya
buyur et. Seninle oturup eglenmeye geldik. Bir
arkadasimi da getirdim!

Maslobojev "arkadasim" derken beni
göstermisti.

Tanistigimize sevindim efendim... ™ksürdü
Sizobrühov, Maslobojev, Sarap diye bunu mu

içiyorsunuz? dedi. Eksi lahana tursusuna benziyor.

Estagfurul ah.

Demek ki Düsso'nun kapisından içeri adim atamazsin sen; bir de tutmus, beni davet ediyorsun!

Karsida oturan kokona söze karisti :

Paris'te bulundugundan söz ediyordu demin, yalandi hepsi anlasilan!

Kusura bakmayin ama Fedosya Titisna, bulundum Paris'te.

Senin gibi köylünün ne isi var Paris'te.

Gittim iste. Karp Vasilyeviç'le neler yaptik orada! Tanirsiniz degil mi Karp Vasilyeviç'i?

Bana ne senin Karp Vasilyeviç'inden?

™yle iste... Politika bu. Bir gece madam Joubert

adındaki kadının evinde bir İngiliz trüma'si (1) da kirmistik.

Ne kirdiniz ne?

Trüma. Hani duvarda tavandan dösemeye kadar uzanan aynalar oluyor ya, onlardan iste. Karp Vasilyeviç zil zurna sarhos olmuştı, madam Joubert'le Rusça konuşmaya baslamasin mi bir ara...

Tam trümanın yanındaydılar. Dirseğini aynaya dayadı birden. Joubert kari bagiriyordu (kendi dilinde tabi): "Trüma yedi yüz franktır (frank dedikleri bizim yirmi beslik değerinde bir pa (1) Trumeau : İki pencere arasına duvara konulan boy aynası.

177

fadır), kiracaksın!" Karp Vasilyeviç siritarak bana bakıyordu. Kargi kanepede oturuyordum; yanımda da bir dilber... ama bunun gibi suratsız değildi, süslü püslü, güzel bir parçaydı... Karp Vasilyeviç bagiriyordu bana karsıdan: "Stepan

Terentiç, hey Stepan Terentiç! Yari yariya var misin?" "Varim" deyince yumrugunu trümanın ortasına indirdigi gibi sangir!.. Koca ayna tuzla buz oldu. Joubert kari "Haydut herif, burasini ne sandin sen!" diye bagirarak üzerine saldirdi. Gene kendi dilinde konusuyordu tabiE. Karp Vasilyeviç "Al su parayi, ne istersem yaparim ben", dedi, çikarip bes yüz el i frank saydi kadina. El isini pazarlikla düstüler.

Tam bu anda, bizim bulundugumuz odadan iki üç kapi ötede bir yerden korkunç bir çiglik duyuldu.

irkildim, ben de bir çiglik attim. Helena'nin sesiydi bu. Yüregimi hoplatan bu acikli çigligin pesinden bagrismalar, küfürler duyuldu; gürültüler oldu, samar sesleri evin içini çinlatti. Mitroska görevini yapıyordu galiba. Birden ardina kadar açildi kapi, Helena perisan bir durumda daldi içeri. Üzerinde paramparça olmus, beyaz ipek bir entari vardi; saçi basi karmakarisikti. Kapinin tam karsisinde, ayakta duruyordum. Dogru bana kostu, kucakladi. Herkes ayaga firlamis, odanın içi ana baba

gününe dönmüştü. Helena'nin arkasından Mitroska gözüktü kapıda. Sisko düşmanını iyice hırpalamış, saçından sürüyerek getirmişti. Odanın içine fırlattı onu. Sonra gülümseyerek, İste! dedi. Alın!

Maslobojev sakin bir tavırla yanına geldi, omuzuma dokunarak, Simdi beni dinle, dedi, kızı al, dışarda bekleyen arabaya binip senin eve götür. Burada sana göre iş kalmadı artık. Yarın da geri kalan işleri tamamlarız.

EzilenlerF : 12178

Söylediğini hemen yaptım. Helena'yi, kolundan tuttuğum gibi, bu çirkef kuyusundan çıkardım.

Arkamızdan neler oldu bilmiyorum. Durdurmaya kalkışan olmadı bizi: ev sahibesi sakin bir durumdaydı. Her şey o kadar çabuk olup bitmişti ki, kendini toparlamaya fırsat bulamadan çıkmıştık. Arabacı bekliyordu bizi; yirmi dakika sonra benim evdeydik.

Helena yan baygın bir durumdaydı. Entarisinin

dügmelerini çözüp çıplak bedenine su serptikten sonra kanepeye yatırdım. Atesi çıkmısti, sayıklıyordu. Solgun yüzüne, kani çekilmiş dudaklarına; kabartılmış, yana taranmış karmakarışık saçlarına, süsüne, entarisinin surasında burasında kalmış pembe fiyonglarına uzun uzun baktım... kızcağızın sapık niyetler için kul anılmak istendigidinden kuskum kalmamısti artık. Zaval i! Gittikçe kötülesiyordu durumu. Bir an ayrılmıyordum yanından; Natasa'ya gitmekten de vazgeçmıstım. Helena arada bir uzun kirpiklerini kaldırıyor, tanımaya çalısiyor gibi yüzüme uzun uzun bakıyordu. Çok geç, saat gecenin ikisinde uyuyabildi ancak. Ben de yerde uyuyakalmışım...

VIII

Sabahleyin çok erken uyandıım. Sabaha kadar hemen her yarım saatte bir uyanmış, zaval i konugumun yanına yaklaştım, soluk alısını dikkatle dinlemıstım. Atesi vardı, sayıklıyordu. Ama sabaha doğru deliksiz bir uykuya daldı. "Bu iyiye işaret" diye geçirdim içimden. Sabahleyin kalkınca, zaval i uyanmadan gidip

bir doktor agirmaya karar verdim. İyi yürekli, bekar, yasli bir doktor taniyordum. Ben beni bildim bileli Vladimir köprüsü yaknında bir evde Alman hizmetçisiyle beraber otu

179

urdu. Dogru ona kostum. Saat onda geleceğine söz verdi. Saat sekizdi daha. Dönüste Maslobojev'e ugramayi çok istedim, ama vazgeçtim: dünkü yorgunluklahala uyuyordu belki; sonra Helena uyanabilir, benim evimde yalnız oldugunu anlayınca korkabilirdi. Hasta hasta, buraya nasıl, ne zaman geldigini unutmus olabilirdi.

Tam ben odaya girerken uyandı. Yanına gittim, alçak sesle, kendisini nasıl hissettigini sordum.

Cevap i vermedi, ama anlamlı, siyah gözleriyle uzun uzun bakti yüzüme. Bakisından onun her şeyi anladigini, suurunun I yerinde oldugunu sezinledim. Soruma cevap vermeyisi I belki de her zamanki huyundandı. Dn de evvelsi gün debazi sorularına cevap vermemis, saskinlik,

garip bir merak, anlasilmazlikla, gurur dolu, inatçı bakisini gözleri1 min içine dikmisti. Simdi de bir sogukluk, bir kusku vardi bakisinde. Atesi var mi diye bakmak için elimi alnina koyacak oldum, ama küçücük eliyle sessizce itti kolumu, yüzünü duvara döndü. Rahatsiz etmemek için çe| kildim.

Büyük bir bakir çaydanligim vardi. Semaver yerine j kul aniyordum onu, içinde su da kaydattigim oluyordu. Odunum vardi; kapici bir kerede bes günlük odunumu j birden getiriyordu. Sobayi yaktim, gidip su aldım, çaydanligi koydum.Çay takimlarimi masaya yerlestirdim. Helena dönmüs, merakla beni izliyordu. Bir sey isteyip istemedigini sordum. Gene sirtim döndü, cevap vermedi.

"Niçin kiziyor bana acaba? diye düşünüyordum. Ne tuhaf bir kiz!"

Bizim yasli doktor, söylediği gibi tam saat onda geldi. Almanlara vergi o asiri dikkatle iyice bir muayene etti Helena'yi; tehlikeli bir durumun olmadigini, hastanin sadece üsüttüğünü

söyleyerek ümit verdi bana. Sonra, "Hastanın baska, devamlı bir hastalığının daha ol 180

düğünü sanıyorum, diye devam etti, kalp atısları pek düzensiz. Bunun için özel bir muayeneden geçirilmesi gerekmektedir. Simdilik bir tehlike söz konusu değildir hasta için". Gerekli olduğundan değil de, daha çok adet yerini bulsun diye bir surupla birkaç toz yazdı ona; hemen arkasından sorguya çekti beni: "Neniz oluyor sizin bu kız? Ne işi var evinizde?" Bir yandan da odanın içinde merakla göz gezdiriyordu. Eneşi çok düşüktü.

Helena da şaşırtmıştı onu. Nabzına bakarken elini itmiş, dilini göstermek istememişti. Sorularına hiç cevap vermiyor, gözlerini kırpmadan boynundaki kocaman Stanislav nisanına bakıyordu. "Basi çok ağrıyor galiba, dedi ihtiyar, bakisi çok tuhaf" Helena'nın basından geçenleri ona anlatmayı gereksiz buldum, sadece hikayesinin uzun olduğunu söylemekle yetindim.

Giderken,

Bir sey olursa haber verin bana, dedi. Simdilik bir tehlike yok.

Aksama kadar Helena'nin yanindan ayrilmamaya, hatta tamamen iyilesinceye kadar onu elimden geldigince yalnız birakmamaya karar vermistim. Ama Natasa'yla Anna Andreyevna'nin beni bosu bosuna beklememeleri için, hiç degilse Natasa'yi, bugün ona ugrayamayacagimdan mektupla haberdar etmeye karar verdim. Anna Andreyevna'ya yazamazdim. Natasa'nin hastaligini ona mektupla bildirmemden sonra, kendisine bir daha mektup yazmamami söylemisti. "Hem mektubunu görünce bizimki de surat asiyor, demisti. Zaval im mektupta ne yazdigini çok merak ediyor, ama sormayi yediremiyor gururuna. Bütün gün yüzünden düşen bin parça oluyor. Hem mektupların canimi sikmaktan baska bir seye de yaramiyor ki. Üç bes satir karalayip yol uyorsun.

Sorup her seyi ayrintisiyla öğrenmek istiyorum, ama yoksun". Bu yüzden yalnız Natasa'ya yazdim; ilaçları ismarlamak

için eczaneye gittigimde mektubu da postaya attim.

Bu arada Helena gene uyumustu. Uykuda hafiften inliyor, irkiliyordu. Doktor yanilmamisti: basi çok agriyordu. Zaman zaman bagirarak uyaniyordu. Kendisine gösterdigim ilgi ona agir geliyormus gibi bana tuhaf tuhaf bakiyordu. Dogrusunu söyleyeyim, çok üzüyordu beni bu.

Saat on birde Masloboyev geldi. Telasli, sanki biraz dalgindi. Ancak bir dakika kaldi. Pek acele ediyordu. Odayi gözden geçirdikten sonra,

Vanya, dedi, evinin öyle ahim sahim olmadigini tahmin ediyordum, ama dogrususeni böylebirsandigin içinde bulacagimi hiç düşünmemistim. TMyle ya, ev degil bir sandiktir bu. Hadi diyelim ki önemi yok bunun; isin en kötü yani, baskalarinin dertleriyle ugrasmaktan yazmaya zaman ayiramaman... Dün Bubnova'ya giderken arabada düşündüm bunu. Yaradilis

yönünden de sosyal durum yönünden de kendileri doğru dürüst bir şey yapmadıkları halde baskalarına öğüt veren insanlardanım ben. Şimdi beni dinle: yarın ya da öbür gün uğrarım sana belki; ama sen pazar sabahı muhakkak gel bana. Sanırım o zamana kadar bu kız sorunu bir sonuca bağlanır. Bu kez ciddi konuşacağım seninle, çünkü birisinin sikiya alması gerekiyor seni. Böyle yürümez bu.

Dün üzerinde durmamıştım, şimdi açıklayacağım. Söyle misin, benden ödünç para almayı kendin için gurur kırıcı bir şey mi sanıyorsun? Sözünü kestim :

Dur şimdi, kavgaya baslama! İyisi mi dün bizden sonra ne yaptınız, onu anlat.

Ne olacak, her şey gayet iyi sonuçlandı, amaca eriştik, anlarsın ya? Şimdi hiç zamanım yok.

Sadece kapıdan, uğrayıp çok acelem olduğunu, seninle uğrasamıyacağımı söylemek istedim.

Ha, iyi ki klima geldi: kızı 182

bir yere mi yerlestireceksin yoksa burada mi kalacak? Düsünüp bir karar vermek gerekiyor çünkü.

Dogrusu bilmiyorum henüz, beraber bir karar verelim diye seni bekliyordum. Söz gelimi, ne sifarla yanimda alakoyabilirim onu?

O da mi dert, hizmetçi olarak...

Yalniz biraz alçak sesle konus. Gerçi hasta, ama aklibasinda; senigörünce birdenürperdidemin,gözümnden kaçmadi. Dün aksami hatirladi demek...

Helena'nin nasıl bir kız oldugunu, dikkatimi çeken özel iklerini anlattim Maslobojev'e. Sözlerim pek ilgilendirdi onu. Kizi belki de bir eve yerlestirecegimi ekledim; kısaca benim ihtiyarlardan söz ettim. Sasirmistim: Maslobojev'in Natasa olayından haberi vardı. Bunu nereden bildigini sordugumda,

™yle biliyorum iste. Bir isi incelerken kulagima çalinmisti. Prens Valkonski'yi tanidigimi

söylemistim ya sana. Kizi ihtiyarların yanına vermekle iyi edersin. Çünkü yük olur sana. Sonra su var: bir kimlik cüzdanı gerek ona. Ben hal ederim bu işi, sen merak etme. Hoşça kal. Sik sik uğra bana. Uyuyor mu şimdi?

Galiba.

Maslobojev'i yeni yolcu etmistim ki, Helena seslendi bana.

Kimdi o? diye sordu.

Sesi titriyordu ama hep o soğuk, magrurbaska sözcük bulamıyorum bakisiydi üzerimdeki.

Maslobojev, dedim.

Onu Bubnova'nın elinden Maslobojev'in yardımıyla kurtardığımı, Bubnova'nın ondan çok korktuğunu anlattım. Hatırladığı şeylerden olacak, Helena'nın yüzü birden kızardı. Heyecanla gözlerimin içine bakarak,

Bubnova buraya gelemez, değil mi? diye sordu.

Kuskusunun yersiz oldugunu anlattim.
Sustu,sica

. 183

çik parmaklariyla elime dokundu, ama akli basina gelmis gibi birden çekti elini. "Benden bu derece nefret etmesine imkan yok", diye düşünüyordum. Huyuydu belki bu... belki de zaval i o kadar aci çekmisti ki, artik hiçkimseye inanamiyordu.

Söylenilen saatte ilaçlari almaya çıktim. Dönüste de, I bazan aksam yemegimi yedigim bir lokanta vardi yolumun üzerinde, oraya ugradim. Sahibi tanirdi beni, parasini sonra vermek üzere bir seyler verirdi bana. Evden çıkarken sefertasini yanima almistim.Lokantadan Helena için bir porsiyon tavuklu çorba aldım. Ama içmedi. Oldugu gibi sobanın üzerine koydum tasi.

ilacim verdikten sonra isimin basina oturdum. Uyuyor saniyordum, farkina varmadan ona bakınca, yatagin içinde hafifçe dogrulmus, beni seyrettigini gördüm. Farkina varmamis gibi

davrandımdı.

Sonunda uyudu. Sakin, sayıklamadan, inlemeden uyumasına sevindim. Düsünceye daldım: bugün ona ugramadım diye gücenebilirdi Natasa, hatta onun için en gerekli olduğum böyle bir zamanda bu denli ilgisizliğim çok üzerdi onu. Hem benini yapmam gereken bazı şeyler de olabilirdi; mahsus gitmiyordum sanki...

Anna Andreyevna'ya gelince, yarın ona kendimi nasıl affettireceğimi bilmiyordum. Kara kara düşünüyordum, birden kararımı verdim: gidip ikisini de görecektim. İki saatte dönebilirdim.

Uyuyordu Helena, çıktığımı duymazdı. Yerimden fırladım, paltomu omuzlanma attım, sapkama aldım, tam çıkıyordum ki Helena seslendi arkamdan. Sasırmıstım: uyuyor numarası mı yapıyordu yoksa?

Sırası gelmıskın söyleyeyim: gerçi benimle konuşmak istemiyor gibi bir tavır takiniyordu ama bana sık sık seslenisi, bazı şeyleri sorusu

tam tersini gösteriyordu. Dogrusu hosuma da gitmiyor degildi bu.184

Yanina gittim.

Kimin evine birakacaksınız beni? diye sordu.

Sorularini genel ikle böyle birdenbire, hiç beklemediğim anlarda sorardi. Ne sordugunu bir an kavrayamamistim.

Demin o adama, beni bir eve yerleştirmek istediginizi söylüyordunuz. Hiç bir yere gitmem ben.

Üzerine egildim: gene atesi çıkmis, fenalasmisti. Yatistirmaya çalıştim; benim yanimda kalmak isterse onu hiç bir yere vermeyecegimi söyledim. Paltomu, sapkami çıkardim. Böyle bir durumda yalnız birakamazdim onu.

Gitmekten vazgeçtigimi anlayarak,

Hayir, hayir, dedi, gidin! Uyumak istiyorum, hemen uyuyacagim.

Hayretle,

Yalnız nasıl kalırsın? diye sordum. Zaten en geç iki saat sonra dönecektim...

Hadi gidin. Belki bir yıl iyilesemem, bir yıl çıkmayacak mısınız evden ?

Gülümsemeye çalıştı. Tuhaf tuhaf baktı yüzüme. Yüregini saran iyi bir duyguyla cenklesiyordu sanki. Zaval i! Bütün yabaniligine, soğuk görünmeye çalışmasına rağmen iyi yürekliliğini, duygululuğunu gizleyemiyordu.

TMnce Anna Andreyevna'ya gittim. Tedirgin bir sabirsizlikle bekliyordu beni; bir sürü sitem etti. Çok endiseliydi: Nikolay Sergeič yemekten sonra çıkıp gitmişti evden; nereye gittiğini bilmiyordu. Yaslı kadının dayanamayıp, kocasına her şeyidaima olduğu gibiüstü kapalı anlattığım anlamistim.

Kendisi de saklamıyordu bunu zaten: böylesine bir mutluluğu onunla paylaşmadan edememis; Nikolay Sergeičyaslı kadının deyimiylesuratını

asmis, agzini açmamis, karisinin sorularim bile cevapsiz birakmis, yemekten sonra da alip basim gitmis. Anna Andreyevna korkudan titriyor, Ni 185

kolay Sergeic gelene kadar beklemem için yalvariordu. Kalamayacagimi, belki yarin bile gelmeyecegimi, simdi de bunu haber vermek için ugradigimi söyledim. Az kaldi kavga edecektik.

Aglamaya baglamisti; agzina geleni söyledi. Tam kapidan çikiyordum ki birden boynuma atildi, siki siki kucakladi, ona, "zaval i, kimsesiz bir kadina" kizmamami, sözlerinden alinmamami söyledi.

Natasa'yi, bekledigimin tani tersine gene yalnız buldum. Çok tuhaftir, beni gördüğüne baska zamanlar oldugu kadar sevinmedi gibime geldi. Ugramama cani sikilmisti sanki. Alyosa'nin gelip gelmedigini sordugumda "TabiE, dedi, çok oturmadi". Dalgin dalgin ekledi : Bu aksam gelecek, söz verdi.Peki, dün aksam geldi mi? Natasa çabuk çabuk konusarak, Hahayir, dedi.

Birakmamislar onu. Senin isler nasil, Vanya?

Alyosa konusunu kapamak istedigini anlamistim. Dikkatle baktim yüzüne: çok heyecanlıydi.

Duygularini anlamak amaciyla yüzüne dikkatli dikkatli baktigimi farkedince birden öfkeyle bakti gözlerimin içine, bakisi yakti beni sanki... "Gene bir derdi var, diye düsündüm, ama açilmek istemiyor bana".

islerimin nasil oldugu sorusuna karsilik olarak Helena olayini ayrintilariyla anlattim. Çok ilgilendi anlattiklarimla, hatta sasirdi.

Aman Al ahim! diye haykirdi. Hasta hasta, yalnız, nasil birakabildin onu evde?

Bugün gelmemek niyetinde oldugumu, ama bana kizacagini, belki bir yardimima ihtiyaci olabilecegini düşünerek bir ugramaya karar verdigimi söyledim.

Natasa bir seyler düşünerek, Yardimina ihtiyacim

var galiba Vanya, dedi, ama 186

bunu baska bir zamana biraksak daha iyi olur.
Bizimkilere ugradin mi? Anlattim.

Evet, dedi. Bu olanlari babamin nasil
karsilayacagini Tanri bilir ancak. Hos,
karsilayacagi bir sey de yok ya ortada...

Yok mu? Böylesine bir degisiklik!

Yaa, yle... Nereye gitti gene acaba? O
keresinde bana geldigini sanmistiniz. Bak
Vanya, ugrayabilirsen yarın bir ara ugra bana.
Belki bir seyler anlatirim sana... zmek
istemiyorum seni; simdi eve, konugunun yanina
gitsen iyi edersin. Yanından ayrılali iki saati
geçiyor çünkü.

Dogru.Hosa kal Natasa.Bugün nasildisana
karsi?

Kim, Alyosa mi? eh iste... Merakina sasiyorum
Vanya.

Al ahaismarladik dostum.

Güle güle.

Elimi önemsemez bir tavirle sikti, gözlerini kaçırdı benden. Biraz sasirmis ayrıldım ondan. Kendi kendime "Düünceli olmakta hakli. Durumu hiç de iç açici degil galiba. Yarın ben sormadan her şeyi bir bir anlatır", diye düşünüyordum.

Eve son derece üzgün döndüm; kapıdan adimimi atar atmaz sasirarak durakladım. içerisi karanlikti. Helena'yi sedirde, derin düşüncelelere dalmis, basi önüne egik oturur gördüm. Bana bakmadi bile. Kendinde degildi sanki. Yanına gittim; bir seyler mirildaniyordu kendi kendine.

"Sayikliyor mu yoksa?" diye geçirdim içimden.

Yanına oturdum, kolumu omuzuna koydum. . '

Helena, dedim, ne oluyor sana yavrum? Basini kaldirmadan,

Ben buradan... diye mirildandi, onun yanma gitsem daha iyi olacak.

Sasirmistim.

Nereye? dedim. Kimin yanina?

Bubnova'nin. Ona çok borçlu olduğumu, annemi kendi parasiyla kaldirdigini söylüyordu...Anneme beddua etmesini istemiyorum... Onun yaninda çalisip borcumuzun hepsini ödemek istiyorum. O

zaman kendim ayrilirim yanindan. Simdi gene oraya dönecegim.

Kendine gel Helena, dedim, onun yanina gidemezsin. TMldürür seni...

Helena heyecanlı bir sesle,

TMldürsün varsın, dedi, istedigini kadar eziyet etsin! Benden çok daha iyi durumda olanlar bile

ekiyorlar eziyet. Bir dilenci söyledi bunu bana.
Yoksulum ben, yoksul olarak da kalmak
istiyorum.

TMmrmn sonuna kadar yoksul kalacagim,
lrken böyle kalmami söyledi annem.
alisacagim...

Bu entariyi istemiyorum...

Yarin yenisini alacagim sana. Kitaplarini da
getirecegim. Burada kalacaksin hep. istemezsen
hiç

kimseye vermem seni. zlme artik...

Bir eve hizmetçi girecegim.

Peki yavrum, nasil istersen öyle olsun! Simdi yat
da uyu!

Ama gözleri yasardi zaval inin, hüngür hüngür
aglamaya basladi. Ne yapacagimi sasirmistim;
gidip bir bardak su aldım, sakaklarini, basini
elimle isladim. Sonunda bitkin bir durumda

sedirin üzerine yigildi; gene bir titreme nöbeti geldi. Ne bulduysam örttüm üzerine, sardim sarmaladim; uyudu. Ama ikide bir siçiriyor, uyanip gene daliyordu. Gerçi çok dolasmamistim o gün, ama müthis yorgun düsmüstüm gene de; bir an önce yatmak istiyordum. Kafamin içi karmakarışikti. Bir ses bu kızla çok ugrasacagimi, basima çok isler açacagini fisildi 188

yordu kulagima. Amadaha çok Natasa'nindurumuna üzülüyordum. Düşünüyorum da, o ugursuz gece yataga girdigimdeki kadar berbat bir ruhsal durumda olduğumu pek hatırlamıyorum.

IX

Sabahleyin çok, geç, saat onda uyandım. Hastaydım. Basım hem dönüyor, hem agriyordu.

Helena'nin yatağına baktım, bostu. Tam o anda yan odadan birtakim sesler geldi kulagima: birisi yerleri süpürüyordu sanki. Ekip baktım. Helena bir elinde süpürge, ötekiyle o geceden beri

zerinden çıkarmadığı süslü entarisinin etegini tutarak odayı süpürüyordu. Sobanın yanına yigili odunlar kseye güzelce yerlestirilmis, masa temizlenmis, çaydanlık yikanmisti. Kisacasi, Helena göreve baslamisti...

Bak Helena, diye bagirdim, kim söyledi sana yerleri sprmeni? istemiyorum, hastasin sen.

Hizmetçi mi geldin evime?

Dogrulup yüzüme bakti.

Peki kim süpürecek buralari? Hasta degilim artik.

Ama is yapasin diye almadim seni yanima Helena. Bubnova gibi, yedigin ekmeği haketmedigini söyleyerek sana bagirip agiracagimdan korkuyorsan yaniliyorsun. Hem bu igrenç süpürgeyi de nereden buldun? Sprgem yoktu benim.

Ben getirdim. Dedem buradayken evini ben sprrdm. O zamandan sobanın altinda

kalmis.

Odama dsnceli döndüm. Yaniliyordum belki; ama konukseverligim ona agir geliyor, yanimda bedavadan kalmadigini bana göstermek istiyor saniyordum. "Eger 189

Öyleyse çektiği istiraplar ruhunda derin izler birakmis demektir!" diye düsündüm. iki dakika sonra Helena girdi içeri, hiç bir sey söylemeden geçip sedirde dünkü yerme oturdu. Gözlerini ayirmiyordu benden. Bu arada ben suyu kaynattim, ayi demledim, bir fincani doldurup bir parça beyaz ekmekle ona verdim. Sessizce aldı. Yirmi dört saattir hiç bir sey yememisti.

Eteğinde kocaman bir çamur lekesi görünce,

Bak, dedim, süpürürken güzel elbiseni de kirletmissin.

Bakindi, elindeki fincani birakip ipek entarisinin etegini sogukkanlilikla tuttu, bir ekiste boydan boya yirtti. Sasirmistim. Sonra basini kaldirip dik dik bakti gözlerimin içine. Yüzü bembeyaz

olmustu.

Ne yapıyorsun Helena? diye bagirdim.
Kizcagizin aklini yitirdiginden kuskum yoktu.
Heyecandan tikanacak gibi oluyordu.

Güzel degil bu entari, dedi. Niçin güzel dediniz?
Birden ayaga fırladi.

istemiyorum onu! diye bagirmaya basladi.
Yirtacagim onu! Bana entari vermesini
istememedim Bubnova'dan. Zorla süsledi beni, Bir
tanesini yirtmistim, bunu da yirtacagim!
Paramparça edecegim! Yirtacagim!..

TMfkeyle saldirdi zaval i entarisine. Bir dakika
sonra giyilecek hali kalmamisti. Yüzü
bembeyazdi, ayakta zor duruyordu. Böylesine
bir öfkeyi saskinlikla seyrediyordum. Ben de
ona karsi bir suç

islemisim gibi meydan okurcasina bakiyordu
gözlerimin içine. Ama ne yapmamın gerektigini
biliyordum artik.

. Hemen o sabah yeni bir entari alacaktim ona. Bu yabani, yüregi nefret dolu yaratigi iyilikle etkilemeliydim. TMMründe hiç iyi insan görmemiş gibi bakıyordu yüzüme. Gene böyle bir entarisini yırttigi için yedigi sopaya ragmen, simdi bunu da parça parça ettigine göre 190

o aksamki olayin verdigi dehsetten hala kurtulamadigi anlasiliyordu.

Bit pazarinda ucuz, güzel bir entari bulabilirdim. Ne yazik ki hiç param yoktu. Aksam yattigimda o gün, para alacagimi umdugum bir yere ugramaya karar vermistim. Orasi da bit pazari yolu üzerindeydi. Sapkami aldim. Helena gözlerini ayirmiyordu benden, bir sey bekliyordu sanki.

Dün de önceki gün de oldugu gibi disardan kapiyi kilitlemek için anahtari aldigimi görünce, Gene kapayacak misiniz beni buraya? diye sordu.

Yanina gittim,

Yavrum,dedim, gücenmeböyle yaptigim için. Belki bir gelen olur diye kilitliyorum kapiyi. Hastasin, korkarsin belki. Hem kimin gelecegi de bel i olmaz ki, bakarsin Bubnova gelir...

Mahsus söylemistim böyle. Aslinda ona güvenmedigim için kilitliyordum kapiyi. Beni birakip kaçacak gibime geliyordu. Bir süre ihtiyati elden birakmamaya karar vermistim. Helena susuyordu. €ikarken kapiyi kilitledim.

Büyük bir kitabi üç yıldan beri parça parça çıkaran bir yayin evi sahibi taniyordum. Paraya acele ihtiyacim oldugu zamanlar gider biraz is alirdim ondan.Dürüst bir insandi, iyi para verirdi. Ona gittim, bir haftaya kadar derleme bir makale hazirlamaya söz vererek yirmi bes ruble avans aldım.

Romanımdan zaman ayirarak bunu yetistirebilecegimi umuyordum. €ok sikistigim zamanlar sik sik bas vurduğum bir yoldu bu.

Parayı alıp dogru bit pazarına yol andım. Eski püskü giyecekler satan tanidigim yasli bir kadın

vardi orada. Hemen buldum onu. Helena'nin boyunu söyledim, açık renk, yeni sayilabilecektopu topu bir kere yikamis

191

ti belkibasma bir entari çıkardi, inanılmaz derecede az bir para istedi. Yanina bir de basörtü aldım.

Parayı verirken Helena'ya onu soguktan koruyacak manto gibi bir şeyin de gerekli olduğunu düşündüm. Havalar sogumustu, üstünde basında yoktu. Ama manto isini bir dahakisefereerteledim.Helenaöylesinealingan, gururluydu ki! Bit pazarındaki en sade, en gösterissiz entariyi seçtiğim halde, bu alisverisimi nasıl karsilayacağını bile bilmiyordum. Gene de ona iki çift pamuklu, bir çift yün çorap almadan edemedim. Hastalığım, odanın da çok soguk olduğunu bahane edebilirdim. iç çamasirina da ihtiyaci vardı. Ama bunu da onunla iyice tanisincaya kadar ertelemistim. Sonra karyolasinin önüne germesi için eski bir de perde aldım.

Gerekli, Helena'nin da çok hosuna gideceğini sandığım bir şeydi bu.

Eve döndüğümde saat bir olmuştü. Kapiyi usulca açtım; öyle ki, geldiğimi duymadı Helena.

Masanin basında ayakta duruyor, kitaplarımı, kagıtlarımı karıstırıyordu. Geldiğimi duyunca baktığı kitabı aceleyle kapadı, hemen uzaklastı masanın yanından. Yüzü kirkirmizi olmuştü. Kitaba bir göz attım: ilk romanımdı bu. Kapagında adım yazıyordu.

Siz yokken birisi çaldı kapiyi, dedi.

Kapiyi kilitlediğim için sitem etmek istiyordu bana sanki.

Doktor olmasın, dedim, seslenmedin mi?

Hayır.

Bir şey söylemedim, getirdiğim bohçayı açtım, aldığım entariyi çıkardım. Yanına giderek, Al

Helena, dedim, bu kilikte dolasamazsin. Her güne giymen için, son derece ucuz bir entari aldım sana. Üzülmene degmez, topu topu bir ruble yirmi köpek. Güle güle giyin.

Entariyi yanına biraktım. Yüzü kipkirmizi olmustu, 192

bir süre gözlerini kırpmadan bakti yüzüme.

Sasirmisti. Aynı zamanda çok utaniyor gibi geldi bana. Ama bakısında yumusak, duygulu bir parilti belirdi. Bir sey söylemedigini görünce masaya döndüm. Bu hareketim besbel i sasirtmisti onu.

Ama büyük çaba sarfederek tutuyordu kendini, basi önünde oturuyordu.

Basimin dönmesi, agrisi da gittikçe artiyordu. Temiz havanın hiç faydasi olmamisti. Natasa'ya da ugra. mam gerekiyordu. Dünden beri çok merak ediyordum onu. Birden Helena bana seslendi gibime geldi. Döndüm.

Basi öte yanda kanepenin kumasini çekistirerek,

Artik disari çıkarken kilitlemeyin kapiyi,dedi,
birakip kaçmam sizi...

Pekala Helena, kabul. Ama ya bir yabancı
gelirse? Kim bilir, kim gelir?

TMyleyse anahtari bana birakin, içerden
kilitleyeyim kapiyi; bir gelen olursa "evde yok"
derim.

"Bundan kolay ne var?" der gibi kurnaz kurnaz
yüzüme bakiyordu. Cevap vermeme
birakmadan,

€amasirlarinizi kim yikar sisin? diye sordu.

Alt katta, bir kadin oturuyor, o.

€amasir yikamak gelir elimden. Dün yemegi
nereden aldiniz peki?

Lokantadan.

Yemek de pisiririm.Yemekleriniziben
pisirecegim artik.

Yeter Helena; ne yemek yapabilirsin ki sen! Bos
konusuyorsun...

Helena sustu, basini önüne egdi. Böyle
söylememden alınmisti galiba. En azindan en
dakika geçti aradan; ikimiz de susuyorduk.
Basim kaldirmedan,

€orba, dedi. Sasirmistim.

Ne çorbasi? diye sordum.

193

€orbayapabilirim.Annemhastaykençorbasini hep
ben yapardim. Pazara da çikardim.

Gidip yanina, kanepeye oturdum.

Bak Helena, dedim, gururuna öyle düskünsün
ki! İçimden geldiği gibi davranıyorum sana
karsi.

Yapayalniz kalmis sin dünyada, kimsen yok.
Yardim etmek istiyorum sana. Benim durumum
kötü

olsa sen yardım ederdin bana. Ama sen böyle
dsnmyorsun. En basit bir armaganimi bile
kabul etmek gücüne gidiyor. Hemen
karsiliginivermekistiyorsun. Sankiben
Bubnova'yimda yaptigimi basina kakıyorum...
Eger yleyse çok ayip dogrusu...

Cevap vermedi, dudaklari titriyordu. Besbel i bir
sey söylemek istiyordu, ama tuttu kendini,
söylemedi. Natasa'ya gitmek için kalktim. Bu
keresinde anahtari Helena'ya biraktim, bir gelen
olursa, seslenip kim oldugunu sormasini
tembihledim. Natasa'nin basindan çok kötü bir
olayin getiginden kuskum yoktu; ama her
zaman oldugu gibi, zamani gelinceye kadar
benden saklayacakti bunu. Ne olursa olsun, bir
dakikaligina ugrayacaktim ona; canini
sikmaktan korkuyordum.

Gittim. Gene isteksiz, sert bir bakisla karsiladi
beni. Hemen kalkmalydim, ama ayaklarim

hareket etmiyordu.

Bir dakikacik kalacagim, Natasa, dedim;küçük kizi ne yapsam acaba diye soracaktim sana da...

Aceleyle Helena'nin durumunu anlattim. Natasa agzini açmadan dinliyordu beni.

Ne akıl vereyim sana bilmem ki Vanya, dedi. Bel i ki çok garip bir kız bu. Çok istirap çekmiş, hakarete ugramış olsa gerek. Birak hastaligi geçsin bari. Bizimkilerin yanina mi vermek istiyorsun onu?

EzilenlerF: 13 194

Benden dünyada ayrılmayacagini söylüyor. Hem ihtiyarlarınonunasil karsilayacagini da bilmiyorum. Ekingen bir sesle ekledim :

Daha sen nasilsin Natasa? Dün hasta gibiydin! Dalgın dalgın, Evet... dedi, bugün de tuhaf bir ağrı var basımda. Bizimkilerden hiç kimseyi görmedin mi?

Görmedim. Yarın ugrayacağım onlara. Yarın cumartesi, değil mi?..

Niçin sordun?

Prens gelecek ya...

Ne olmuş geleceksen? Biliyorum.

Hayır, laf olsun diye söyledim...

Natasa karsımda durmuş, gözlerimin içine bakıyordu. Bakısında tuhaf bir inat, bir kararlılık vardı.

Son derece heyecanlı olduğu beliydi.

Sana bir şey söyleyeyim mi Vanya, dedi, beni yalnız bıraksan çok iyi olacak; canımı sikiyorsun...

Oturduğum koltuktan kalktım, büyük bir hayretle baktım yüzüne. Dehşet içinde.

Natasa! diye bağırDIM. Ne oldu sana?

Hiç! Yarın her şeyi, her şeyi öğreneceksin, şimdi yalnız kalmak istiyorum. Duydun mu Vanya, hemen git şimdi. Seni karşımda görmeye dayanamıyorum!

Bari su kadarını söyle...

Her şeyi yarın öğreneceksin, her şeyi! Tanrım! Hadi, gidiyor musun?

€ıktim. TMylesine saskindim ki, kendimi bilmiyordum. Holde Mavra yetisti arkamdan.

Ne oldu, kızdı mı gene? diye sordu. Yanına girmeye korkuyorum.

Evet. Neyi var?

Neyi olacak, bizimki evvelsi günden beri yok görünürlerde.

195

Hayret içinde,

Nasil olur? dedim. Dün bana, sabahleyin geldigini, aksama gene ugrayacagini söylemistii...

Ne aksami, sabahleyin bile ugramadi! Söyledim ya, evvelsi günden beri görünmüyor. Sahi öyle mi söyledi sana?

Evet. Mavra düşünceli,

TMyleyse gelmedigini söylemek istemedi demektir. Bu da iyi!

Peki ne olacak şimdi? diye bagirdim. Mavra kol arini iki yana açarak devam etti : Bilmem! Kizcagiza nasıl yardım etmeli! Dün iki kere o herife yol ayacak oldu beni, sonra vazgeçti.

Bu gün konuşmak istemiyor benimle. Sen gidip görsen onu nasıl olurdu acaba? Buradan ayrılamam ben.

Deli gibi indim merdivenleri. Mavra seslendi arkamdan :

Aksama gelecek misin?

Sokak kapisindan çıkarken,

Bu orada bel i olacak, diye bagirdim. Belki de haber almaya önce sana gelirim. TabiE basima bir hal gelmezse.

Yüregim sikisiyordu.

X

Dogru Alyosa'ya gittim. Malaya Morska'ya sokaginda, babasinin evinde kaliyordu. Yalniz basina yasadigi halde oldukça genisti Prens in evi. Alyosa'nin iki güzel odasi vardi. Çok seyrek giderdim oha; yanilmiyorsam, sözünü ettiğim ziyaretimden önce bir kere gitmistim. O 196

bana daha sik gelirdi. TMzel ikle önceleri, Natasa'yla beraber yasamaya basladigi ilk zamanlar hemen her gün ugrardi.

Evde yoktu. Dogru onun odasina gittim, söyle bir mektup yazip biraktim :

" Alyosa, siz aklinizi yitirdiniz galiba. Sali aksami babaniz Natasa'dan, kariniz olmayi kabul etmesini diledi; ben de oradaydim, buna nasıl sevindiginizi gördüm. Simdi bu yaptiginiz biraz garip kaçmıyor mu? Natasa'nin durumunu hiç düşünmüyor musunuz? Gelecekte kariniz olacak bir insana böyle davranmanızın yersiz, düşüncesizce bir hareket olduğunu hatırlatırım size. Böyle bir uyarda bulunmaya hakkım olmadığını biliyorum, ama umurumda değil.

Not: Bu mektuptan Natasa'nin haberi yok. Ona ugramadiginizi bile gizledi benden".

Yazdigim puslayi bir zarfa koydum, agzini kapayip masanın üzerine biraktim. Usak soruma, Aleksey Petroviç'in eve hiç ugramadigi, her gece sabaha karsi geldiği cevabini verdi.

Eve zor attim kendimi. Basım dönüyor, dizlerim titriyordu. Kapi açıkti. Nikolay Sergeič Ihmenev beni bekliyordu. Masanın yanında oturmuş, hayretle Helena'ya bakıyordu. Kiz da, agzini açıp bir şey söylemediği halde, en az onun kadar sakin, ihtiyari süzüyordu. "O da yadrigamistir

kizi", diye geçirdim içimden.

Nerelerdesin be kardesim, bir saattir bekliyorum seni.

Ihtiyar, odaya göz gezdirirken hiç bel i etmeden Helena'yi göstererek devam etti : Dogrusu, böyle bir durumla karsilasacagimi hiç aklima getirmemistim.

Bakislarinda hayret vardi. Ama daha dikkatli bakinca bunun hayret degil de endise, keder oldugunu far

197

kettim. Yüzü her zamankinden daha bir solgundu.

Telasli telasli,

Otur bakalim, otur, diye devam etti. Acelem var; bu halin ne senin böyle? Yüzünde renk kalmamis.

Hastayim biraz. Sabahtan beri basim dönüyor.

Bak, böyle seyleri önemsememeye gelmez.
Üsüttün mü?

Hayir, sinirlerim bozuk. Bazan olur bana bu. Siz nasilsiniz, Nikolay Sergeic? Pek iyi görülmüyorsunuz'.

Iyiyim, iyiyim! Biraz çabuk yürüdüm, ondan olacak. Bir mesele var da... Otur.

Bir sandalye çekip masada tam karsisina oturdum. Ihtiyar hafifçe bana dogru uzanip alçak sesle, Kiza bakma, baska seyden söz ediyormusuz gibi davran. Nereden geldi bu çocuk?

Sonra her sey anlatacagim size Nikolay Sergeic. Kimsesiz, yetim bir kizdir bu; eskiden burada oturan, pastanede ölen Smith'in torunu.

Yaa, torunu varmis demek!€ok tuhaf bir kiz !
™yle bakiyor ki insaninyüzüne!Açık söyleyeyim,bes dakika daha gecikseydin kalkip

gidecektim. Zorla açtirdim ona kapiyi; geldim gelesi de agzini açmadi. Insana pek benzemiyor. Söylesene nereden buldun onu? Anladim: öldüğünü bilmeden dedesine gelmistir.

Evet. Perisan bir haldeydi. İhtiyar, ölürken onu hatırlamisti.

Him! Torunu da dedesi gibi. Sonra bütün bunlari anlatirsin bana. Belki bizim de bir yardimimiz dokunur. Durumu söyledigin kadar kötüyse... Vanya, simdi söylesen de gitse artik, seninle önemli seylerden söz edecegiz çünkü.

Gidecek yeri yok ki. Burada kalıyor.

ihdiyara dilim döndüğü kadar anlattim durumu, daha çocuk oldugu için onun yanında konusmamizin sakın 198

cası olmadigini ekledim.

Haklisin... TMyle ya, çocuktur daha. Dogrusu sasirttin beni Vanya. Burada kalıyor demek, Tanrim!

ihhtiyar hayretle birkaç kere bakti Helena'ya. Kizcagiz, kendisinden söz edildigini anlamis, basi önünde, sessiz oturuyor, kanepenin kumasini çekistiriyordu. Pazardan aldigim yeni entarisini giymisti. Tam üzerine göreydi. Saçlaribelki de yeni entarisinin seretineher zamankinden daha bir özenle taranmisti. Bakislarindaki o yabanilik olmasa tatli, cana yakin bir kiz olurdu.

Ihtiyar devam etti :

Kisa ve açık olarak söyleyecegim, Vanya; konu su... çok önemli, karisik bir mesele bu...

Basi önünde, dalgın, magrur bir tavırla oturuyordu; acele ettiği, "kisa ve açık" anlatmak istediği halde nereden başlayacağını bir türlü kestiremiyordu. "Bakalım ne çıkacak altından", diye geçirdim içimden.

Bak Vanya, çok önemli bir dileğim var senden. Ama önce... görüyorum ki önce bazı açıklamalarda bulunmalıyım... son derece önemli durum...

™ksürdü, yan gözle yüzüme bakti; yüzü kızardı.
Beceriksizliğine kızdı, kizinca verdi kararını.

Açıklayacak bir durum yok ortada zaten! Sen de biliyorsun. Kisaca, Prensi düel oya çağırmak istiyor, senden de bu işle ilgilenmeni, düel o tanığım olmanı istiyorum.

Sandalyenin arkasına yaslanıp hayretle baktım yüzüne.

Ne bakıyorsun yüzüme öyle! Aklımı kaçırmadım korkma!

Ama bir dakika Nikolay Sergeič! Niçin? Maksadınız ne? Hem sonra nasıl olur...

ihthiyar bağırarak kesti sözümü :

Niçin mi? Maksadım mi ne? Bu güzel iste!..

199

Peki, peki, ne söyleyeceğinizi biliyorum. Ama bu hareketiniz ne kazandıracak size? Sonra düel

o da nereden çıktı? Dogrusu hiç bir sey anlamadim.

Anlamayacagini biliyordum zaten. Dinle beni: davamız sona erdi (yani bu günlerde erecek; sadece birkaç önemsiz formalite kaldı); suçlu olduğuma karar verildi. On bin ruble cezaya çarptırıldım. Ihmenevka karsılar bu parayı. Orayı satar, o asagilik herifin parasini çalarim suratına, çekilirim, bir yana. Alnim açık dolasabilirim artık. Sonra "Sayin Prens, derim, iki yıl gururumla oynadiniz, ailemin onurunu bir paralik ettiniz; hepsine katlandim! O zaman düel oya çağiramadim sizi. Ah seni gidi kurnaz, diyebilirdiniz, mahkemenin er geç beni hakli bulacagini bildigin için, para cezasından kurtulmak amaciyla öldürmek istiyorsun beni! Hayir, önce dava sona ersin hele, sonra istersen çağir düel oya. Sayin Prens, dava, karara bağlandı artık; paranizi da aldiniz; artık bir engel kalmadi ortada, buyurun simdi çarpisalim". Mesele bu iste Vanya. Ne dersin, öcümü, her seyin, her seyin öcünü almaya hakkim yok mu?

Gözlerinin içi parliyordu. Hiç bir sey

söylemeden uzun uzun baktım yüzüne. Gizli düşüncelerini sezinlemeye çalışıyordum. Sonunda, birbirimizi anlamamız için gerekli olan şeyi söylemeye karar verdim,

Bakin Nikolay Sergeiç, dedim, benimle tamamen içten konuşabilir misiniz?

Elbette.

Açık söyleyin: Prensi düel oya sadece öç almak için mi çağırıyorsunuz, yoksa başka bir amacınız daha var mı?

Vanya, dedi, bilirsin ki karsimdakinin bazı konulara dokunmasından hoşlanmam. Ama şimdi hoş göreceğim seni, çünkü bu noktaya değinmeden geçemeyeceğimizi anladın hemen. Evet, bir amacım daha var. Sudur bu 200

amacım: kızımı mahvolmaktan kurtarmak, son olayların onu ittiği felaket yolundan çekip çıkarmak istiyorum.

Benim sordugum da bu zaten, düel o etmekle

nasil kurtaracaksınız onu?

Simdi orada hazirlanan planlarin hepsini bozacagim böylelikle. Beni dinle: babalik damarimin kabardigini, duygulandigim için böyle bir karar verdigimi sanma. Yanilirsin! İçimi kimseye açmam ben. Sen de öğrenemeyeceksin bunu. Kizim beni birakip dostuyla kaçti; ebediyen çıkarıp attim onu kalbimden, hem de o aksam... anliyor musun? Onun resminin üzerine kapanıp agladigimi gördün, ama bu onu affetmek istedigim anlamina gelmez. O anda bile affetmemistim onu.

Kaybettigim mutluluga, bos hayal erime agliyordum, yoksa ona degil. Belki sik sik agliyorumdur; bunu itiraf etmekten utanmam; yavrumu eskiden dünyada her seyden çok sevdiğimi itiraf etmekten utanmadigim gibi... Bütün bunlar simdiki davranisimla uzlasmiyor belki. Söyle diyebilirsin bana: "Artik evladiniz oldugunu kabul etmiyorsanız, hiç bir seyiyle ilgilenmiyorsanız ne diye orada hazirlanan planlara engel olmaya kalkisiyorsunuz?" Cevap

vereyim: bir kere, asagilik, alçak bir insanin ortalikta istedigi gibi at oynatmasina engel olmak istiyorum. Sonra, en olagan bir duygudur bu. O artik benim kizim olmasa bile zayif, arkasiz, aldatilmis, uçuruma sürüklenmis bir insandır. Olaya dogrudan karisamam, ama Prensi düel oya çağirarak kazilan kuyuya bir zaval inin düsmesini önleyebilirim.

™ldürülürsem ya da kanim akarsa bunu hiçe sayar, katilimin ogluyla evlenmek içinhatirlar misin, okumayi yeni öğrendiginde bir kitap vardi bizde, onu okurdun; babasinin cesedi üzerinden saltanat arabasiyla geçen bir kralin kizindan söz ederdievet, o da o kral kizi gibi, katilimin ogluyla evlenmek için benim cesedimi çigneyip geçer mi dersin? Hem is düel oya kadar vardiktan sonra

201

bizim soylu Prens ailesi de istemez zaten bu evlilik. Anlayacagin, birlesmelerini istemiyorum, bütün gücümle engel olmaya çalisacagini buna. Simdi anladin mi beni?

Hayir. Natasa'nin iyiligini istiyorsaniz evlenmesine, lekelenen adinin temize çıkmasına niçin engel olacaksınız? Daha gençtir, alnina sürülen lekenin silinmesi çok önemlidir onun için.

Sosyetede ne derlersedesinler, umursamamali! Onun için en büyük lekenin bu asagilik aileden birisiyle evlenmek oldugunu anlamasi gerek. Soylu bir gururla sirt çevirmelidir sosyeteeye.O

zaman belki ben de uzatirini ona elimi; ondan sonra görürüz bakalim kim çamur siratabilirmis yavruma!

Ihtiyarin bu ilginca dsncesi sasirtmisti beni. Ama onun kendinde olmadigim, heyecandan böyle konustugunu anlamakta gecikmedim.

Olmayacak bir sey bu, dedim, üstelik zalimce de... Kizinizdan, kendisini dünyaya getirirken ona belki de vermediginiz bir g göstermesini istiyorsunuz. Prenses olmak istedigini için mi evlenecek saniyorsunuz? Hayir, seviyor; ask bu; kader... Sonra, ondan sosyetenin ne diyeceğini

umursamamasini istiyorsunuz, oysa kendiniz
aman ne di

yecelder diye korkudan tir tir titriyorsunuz.
Prens hakaret etti size, kizinizla oglunun
çocukluklarından yararlanarak bir prens ailesine
akraba olmak için dolap çevirmekle suçladı sizi.

Simdi, Prensın kizinizdan oğluyla evlenmesini
istememesinden sonra Natasa'nın bu istegi geri
çevirmesinin eski iftiraların haksız olduğunu
kesinlikle gösterecegi kanisindasınız. İste bunun
için çalisyorsunuz. Prensın düşüncesi önemli
sizce. Yanıldığını itiraf etmesini istiyorsunuz.
Onunla alay etmek, öcünüzü almak
çabasindasınız, bunun için kizinizin
mutlulugunu feda ediyorsunuz.

Bencil ik degil de nedir bu? 202

İhtiyar, kaslarını çatmış, hiç bir şey söylemeden
öyle oturuyordu. Neden sonra, Yanlıs
düşünüyorsun Vanya, diye mirildandı. Gözleri
sulanmısti. Yemin ederim ki yanılıyorsun.

Dogruldu, sapkasini alirken devam etti :

Neyse, bos ver; içimi açamam sana, yalnız su kadarım söyleyeyim, kızimin mutlulugundan söz ettin. Ortada mutluluk falan olmadigini kesinlikle biliyorum; hem ben karımasam da gerçekleşmeyecektir bu evlilik.

Merak içinde,

TMyle mi? diye haykirdim. Nasıl oluyor da bu kadar kesin konuşuyorsunuz ? Bir şeyler biliyorsunuz galiba?

Hayır, sizlerin bildiginizden ayrıca bir bildigim yok. Ne var ki bu uğursuz tilki durup dururken böyle bir karar vermezdi. Hepsi numaradır bunların. Hiç kuskum yok, unutma bu sözlerimi. Hadi tutalım ki evlendiler, o alçak bir şeyler düşünerek, ne düşündüğünü hiç kimse bilmez onunrazi oldu evlenmelerine diyelim; şimdi sen söyle: bu evlilik mutlu eder mi onu? Küçük görecekler onu, hakaret edecekler... Oğlan daha simdiden söğüdü ondan, evlenince de hakaret etmeye, küçümsemeye başlayacak; bu durumda

berikinin sevgisi yavas yavas sönecek;
kiskançlık, istirap, cehennem azabi, ayrilik, belki
bir cinayet... hayir Vanya! Orada bir seyler
basarmak için ugrasiyorsunuzdur belki de, ama
uyaririm seni, iyi düşün, sonra is isten geçmiş
olur... Hosça kal!

Durdurdum onu.

Bakin Nikolay Sergeic, dedim, söyle yapalim:
bekleyelim. Bu isle yakindan ilgilenen sadece
siz degilsiniz, inanin buna. Belki de
kendiliginden,söz gelimi, düel o gibi uygunsuz
yol ara bas vurmada düzelir isler. En iyisi
beklemektir bence! Sonra izninizle sunu da
söyleyeyim, bu düşündüğünüzü yapmak da
imkansizdir. Pren

203

sin düel o çağrınızı kabul edeceğini nasıl oluyor
da düşünabiliyorsunuz !

Kabul etmez mi yani? Agzından çikani kulagin
duyuyor mu senin!

Yemin ederim ki kabul etmeyecektir; herkesin hak verecegi bir bahane bulacaktır; bunu ukalaca bir kibirle yapacak, sizi iyice küçük dösürecektir...

Insaf et Vanya, insaf! Ne söyleyecegimi sasirttin! Nasil kabul etmez? Hayir Vanya, bir ozan gibi dösünüyorsun sen; evet, tam bir ozan gibi! Ne yani, benimle düel o etmeyi kendisi için bir küçüklük mü sayacak? Ondan asagi yanini yok benim. Hakarete ugramis bir babayim; sen de bir Rus yazari... saygideger bir insan sayilirsin, düel o tanigi olabilecek kadar degerin var, hem...

hem... Daha ne istedigini anlayamiyorum dogrusu...

Göreceksiniz. TMyle bahaneler bulup öne sürecek ki,onunla çarpismanizimkansizoldugunu herkesten önce siz kabul edeceksiniz...

Him... Pekala oglum, senin dedigin olsun! Bekleyecegim, bir zamana kadar tabiE. Bakalim

zaman ne gösterecek. Bak ne diyecegim ama: bu konusmamizi ona da Anna Andreyevna'ya da anlatmayacagina söz ver bana.

Söz veriyorum.

Sonra, bundan böyle bu konuyu ne olursun açma bana Vanya.

Olur, söz veriyorum, açmayacagim.

Son bir dilegim daha var: bizde caninin sikildigim biliyorum ama, elinden gelirse biraz daha sik ugra bize. Zaval i Anna Andreyevna öyle çok seviyor ki seni... senin gelmedigin günler TMyle üzüüyor ki... anliyorsun degil mi?

Elimi kuvvetlice sikti. Isteklerini yapacagima içtenlikle söz verdim.204

Simdi bir önemli dilegim daha kaldı Vanya: paran var mi ?

Sasirmistim,

Param mi ? dedin.

Evet, paran (ihtiyarin yüzü kipkirmizi olmustu, basim önüne egdi); oturdugun yere bakıyorum da...

pek perisan bir durumun var... özelikle bu son günlerde bazı önemli giderlerin olabileceğini düşünerek... al yavrum, simdilik yüz el i ruble sana...

Yüz el i ruble mi? Hem de simdilik! Davayı kaybetmemiş miydiniz?

Görüyorum ki hiç anlamıyorsun beni Vanya! Bazı önemli giderlerin olabilir diyorum, anla bunu.

Para bir çok durumlarda insanın serbest karar vermesine yardım eder. Belki şu anda ihtiyacın yoktur, ama ileride olmayacağını nereden biliyorsun. Her ihtimale karşı al bu parayı. Ancak bu kadar bulabildim. Harcayamazsan olduğu gibi geri verirsin. Simdilik Al ahahismarladık! Yüzünde

renk kalmamis! Eok hastasin...

Diretmedim, aldim parayi. Bu yüz el i rubleyi bana niçin verdiği bel iydi.

Zor ayakta duruyorum, dedim.

Dikkat et kendine Vanya'cigim, dikkat et!
Bugün disari çıkma. Hasta oldugunu söylerim
Anna Andreyevna'ya. Doktor ister misin? Yarın
ugrar bakarım nasilsin diye. Gelmeye çalışırım.
Ayaga kalkacak durumum olursa muhakkak
geleceğim.Simdi hemen yatsan iyi edersin...
Hadi hoşça kal.

Al ahaismarladik küçük...arkasini döndü! Bak
Vanya, al su bes rubleyi de, kız için bu. Ama
parayi benim verdiğimi söyleme ona, bir seyler
al, çorap, çamasir falan... az mi ihtiyaci var,
baksana!

Al ahaismarladik yavrum...

Asagi kapiya kadar geçirdim onu. Kapiciyi yiyecek bir seyler almaya yol ayacaktim. Helena gle yemegini hala yememisti.

XI

Yukari ıktigimda basim birden döndü, odanın ortasina yigildim. Sadece Helena'nin çigligini hatirliyorum. El erini birbirine vurarak tutmak için bana dogru atildi. Sonrasini hatirlamiyorum...

Kendime geldigimde yatagimdaydim. Sonra Helena anlatti, biraz sonra yemegi getiren kapiciyla yataga yerlestirmisler beni...

Birkaç kere ayilir gibi oldum, her keresinde Helena'nin üzerime egilen endiseli yüzünü gördüm.

Ama bütün bunlari hayal meyal hatirliyorum. Zaval i kizin sevimli yüzü silik bir resim gibi kalmis bel egimde. Bana su içiriyor, yatagimi düzeltiyor, ya da karsimda zgn, ürkek oturuyor, kck parmaklariyla saçlarimi

arkaya yatırıyordu. Hatırlıyorum, bir keresinde de usulca öptü

yanagımdan. Gece yarısında birden uyandığımda, yatağımın yanına çekilmiş sehpanın üzerinde yanan mumun ışığında Helena'nın yastığına basını koymuş, solgun dudukları yarı açık, eli sıcak yanagının altında, misil misil uyudugunu gördüm. Ama ancak sabaha doğru kendime gelebildim.

Mum bitmek üzereydi, sökmek üzere olan safanın kızıl ışığı duvara vurmuştu. Helena masanın yanındaki sandalyede, yorgun basını masanın üzerinde yatık duran sol kolunun üzerine koymuş, uyuyordu. Hatırlıyorum, uykuda bile çocuklarda hiç görülmeyen bir hüzün ifadesiyle kaplı çocuk yüzünü, soluk dudaklarını, uzun kirpiklerini; iki yanda gelisigüzel bağlanmış, uzun, gür, simsiyah saçlarım uzun uzun seyrettim. TMteki kolu be206

nin yastığının üzerindeydi. Bu ciliz eli usulca öptüm; ama zaval i çocuk uyanmadı; soluk dudaklarında bir gülümseme belirdi sanki. Bir

süre baktim ona, sonra huzur dolu, derin bir uykuya daldim. Taa öğlene kadar uyudum. Uyandığımda tamamen iyileşmiş hissediyordum kendimi.

Yalnız kol arımda ve bacaklarımdaki dermansizlik hastalıktan daha yeni kurtulduğumu bel i ediyordu. Sınır bozukluğunun sebep olduğu bu çeşit nöbetler daha önce de gelmişti bana.

€ogunlukla yirmi dört saat sonra bir şeyim kalmazdı; ama çok sarsardı beni bu yirmi dört saat.

Neredeyse öğlen olacaktı. Gözüme ilk çarpan, kösede bir ipe gerilmiş, dün bit pazarından aldığım perde oldu Helena kendine o köseyi ayırmıştı. Sobanın yanında oturmuş, çay kaynatıyordu.

Uyandığımı görünce neseyle gülümsedi, hemen yanıma geldi. Elinden tutarak, Yavrum, dedim, bütün gece ugrastın benimle. Senin bu kadar iyi yürekli olduğunu bilmiyordum.

içten, utangaç bir muziplikle,

Sizinle ugrastigimi nereden biliyorsunuz?dedi;
belki bütün gece uyudum.

Kendi söylediğinden utanarak kızardı.

Arada uyanıp gördüm. Ancak sabaha karsi
uyudun. ..

Bu konu ona ağır geliyormuş gibi (dürüst, temiz
yürekli insanlar, onları övdükleri zaman
sikilirlar),

€ay istiyor musunuz? dedi.

istiyorum. TMgle yemeği yedin mi sen dün?
Aksam yedim. Kapıcı getirmisti.

€ayi yanima getirip, yatağimin kenarina
otururken ekledi : Ama konuşmayın artık, yatin;
daha tamamen iyilesmediniz.

Yatayim mi? Neyse, hava kararincaya kadar ya

tayim bari, sonra çıkarım. Bir yere gitmem gerek
Lenoç

ka.

TMyle mi? Kime gideceksiniz? Dün gelen adama
mi?

Hayir, ona degil.

Buna sevindim iste. Dün sinirlerinizi o bozdu.
TMyleyse onun kizina gideceksiniz?

Kizi oldugunu nereden biliyorsun? Helena
basini önüne egdi.

Dün bütün konustuklarinizi dinledim. Kaslarini
çatmisti.

€ok kötü ruhlu bir ihtiyar o, diye ekledi.

Taniyor musun onu yoksa? Tam tersine, son
derece temiz yüreklidir.

Helena heyecanla,

Hayir, hayir, diye karsilik verdi, kötü, hain bir adamdir o; duydum konustuklarinizi.

Ne duydun bakalim?

Kizini affetmek istemiyor...

Ama seviyor onu. Kizi suçludur; ama o gene de aci çekiyor onun için, ugrasiyor...

Peki niçin affetmiyor? Artık affetse bile kizi gitmesin ona.

Nasil? Nedenmis o? Helena iyice heyecanlanmisti.

Kizinin sevgisine layik degil de ondan. Babasina dönmektense gidip dilensin, o da kizinin dilendigini görüp aci çeksin.

Gözlerinin içi alev alev yaniyordu. Yanaklari al al olmustu. "Bosuna böyle konusmuyor galiba"

diye geçirdim içimden. Kisa bir sessizlikten sonra,

Onun evinemi yerlestirmek istiyordunuz beni? diye sordu.

Evet Helena. 208

Olmaz, bir ailenin yanina hizmetçi girerim, daha iyi.

Ne biçim konusuyorsun Lenoçka?
Samaliyorsun: hangi ailenin yanina gireceksin?

Rastgele bir kyly ailesinin yanina...

Basini nune iyice egmis, sözlerimi sabirsizlikle cevaplandiriyordu. TMfkeli oldugu bel iydi.

Gylmseyerek,

Kyly senin gibi hizmetçiyi ne yapsin? dedim.

Ben de bir bey evine girerim.

Bu huyunla barinabilir misin orada?

Barinirim.

TMfkelendikçe daha sert cevaplar veriyordu.

. Zaten sen dayanamazsin.

Dayanirim. Bana bagirip çagirsalar, azarlasalar inadima ses çikarmam. Dögseler de, agzimi açip bir sey söylemem; öldürseler bile aglamam. Bu daha çok kizdirir onlari, hirslarından çatlarlar.

Ne diyorsun Helena! Ne büyük bir hinç var yüreginde; üstelik ne kadar da gururlusun! Hayatta çok istirap çekmiş olmalisin...

Kalkip büyük masanın yanina gittim. Helena yatagin kenarında oturuyordu hala; basi önünde, dalgın dalgın yatagin çarsafiyla oynuyordu. "Sözlerime mi kizdi acaba?" diye düşündüm.

Masanin yaninda ayakta dururken, derleme yazim için dün getirdigim kitaplari bir sey düşünmeden söyle karistirmaya basladim, sonra

okumaya daldim. Sik sik olur bana bu: bir göz
gezdirmek için açtigim bir kitaba kendimi
kaptirip her seyi unuturum.

Helena sessizce masaya yaklasip, dudaklarinda
ürkek bir gülümseme, Durmadan ne
yaziyorsunuz öyle? diye sordu.

209

€esitli seyler, Lenoçka. Bu yazdiklarima karsilik
para veriyorlar bana.

Dilekçe falan mi yaziyorsunuz?

Hayir, dilekçe degil.

Dilim döndügünce, birtakim insanlarin basindan
geçen olaylari yazdigimi, bunlarin sonra roman
ya da hikaye denilen kitaplar olarak basildigini
anlattim. Büyük bir dikkatle dinliyordu beni.

Hep olmus seyleri mi yaziyorsunuz?

Hayir, uyduruyorum.

Niçin yalan yaziyorsunuz?

Al su kitabi oku; bakmistin ona zaten.Okuma biliyorsun, degil mi?

Biliyorum.

Oku görürsün. Ben yazdim bu kitabi.

Siz mi? Okuyacagim onu...

Bana bir seyler söylemek istiyordu, ama söyleyemiyordu; çok heyecanlıydi. Sorularinin altında bir seyler gizliydi. Sonunda çıkardi agzından baklayi :

Bunun için çok para veriyorlar mi size?

Bel iolmaz.Bazan çok verirler...yazamadigim zamanlar da hiç vermezler. Güç bir istir bu Lenoçka.

Demek zengin degilsiniz?

Hayir, degilim.

TMyleyse ben de çalisip size yardım edecegim...

€abuk bir göz atti bana, yüzü kızardı, basım önüne egdi, bana doğru iki adım atıp birden boynuma sarıldı, basını göğsüme bastırdı. Sasırmıstım.

__. Sizi seviyorum... dedi, gururlu değilim ben. Dün

gururlu olduğumu söylediniz. Hayır, hayır... yanılıyorsunuz... seviyorum sizi. Dünyada bir tek siz seviyorsunuz beni...

EzilenlerF : 14 210

Sonunu getiremedi, hiçkırır hiçkırır ağlamaya başlamıstı. Dünkü nöbet sırasındaki gibi ağlıyordu.

TMnümde yere diz çöktü, el erimi, ayaklarımı öpmeye başladı...

Yalnız siz seviyorsunuz beni !...diye tekrar edip duruyordu, yalnız siz, yalnız...

Bacaklarima sarilmis, birakmiyordu. Bunca zamandır içinde sakladigi duygulari birden disari tasmisti. Kendini son ana kadar tutan kalbinin bu tuhaf inadini anliyordum. Kendini birden sevgiye, duygululuga, gözyaslarina birakmisti...

Bir sinir buhrani gelinceye kadar agladi. Bacaklarima doladigi kol arini zorla çözdüm. Ayaga kaldirdim onu, götürüp sedire yatirdim. El eriyle yüzünü kapayip, bana bakmaktan utaniyormus gibi yüzünü yastiga gömmüs., küçücük avucunun içinde kuvvetlice siktigi elimi kalbinin üzerine bastirarak usun süre hiçkira hiçkira agladi.

Yavas yavas sakinlesti, ama hala kaldirmiyordu yüzünü. Iki kere kaydi gözleri bana, bakislarinda derin bir yumusaklik, ürkek bir duygululuk vardi. Sonunda yüzü kızararak gülümsedi.

Nasil, açildin mi biraz Lenoçka, benim duygulu, hasta yavrum!

Küçücük yüzünü hala benden saklamaya

alışarak,

. Lenoçka demeyin bana... diye fisildadi.

Lenoçka demeyeyim mi? Neden?

Nel i deyin.

Nel i mi? Niçin? Olur, bu da hos bir isim.
TMyleyse bundan böyle Nel i diyeceğim sana.

Annem Nel i derdi bana... Ondan baska hiç
kimse bu adla agirmamistir beni... Zaten ben de
istemem... Ama siz agirin; istiyorum...
TMlünceye kadar seveceğim sizi, ölünceye
kadar...

"Seven, magrur ocuk, diye geçirdim içimden;
sana... Nel i demek hakkini kazanmak için ne
Çok ugrastim". A

211 artık kazanmıstım kalbini, kuskum yoktu
bundan. İyice sakinlesmesini bekledikten
sonra, Bak Nel i, dedim, seni hayatta yalnız
annenin sevdiğini söylüyorsun. Deden sevmiyor

muydu?

Sevmiyordu...

Ama onun için ağlamistin, hatırlıyor musun,
aşağı merdivende...

Bir an düşündü.

Hayır, sevmiyordu... Çok kötüydü o. Yüzünü bir
istirap ifadesi kapladı.

Ama akli basında değildi ki, Nel i; hoş
görmelisin. TMlürken deli gibiydi. Anlatmistem
sana nasıl öldüğünü.

Evet. Ama son bir ay öyleydi. Bütün gün
otururdu burada, ben gelmesem günlerce bir şey
yemeden, içmeden öyle dururdu. Eskiden çok
daha iyiydi.

Ne zaman yani?

Annem ölmeden önce.

Demek ki yiyeceğini içeceğinisen getiriyordun
Nel i?

Evet.

. Nereden alıyordun? Bubnova'dan mi?

Titrek bir sesle,

Hayir, Bubnova'dan bir sey almadim ben, dedi.

. Nereden alıyordun öyleyse? Paran yoktu.

Nel i cevap vermedi, yüzü kipkirmizi olmustu;
sonra uzun uzun bakti yüzüme.

. Dilenişiyordum... Bes köpek toplayınca ekmekle
enfiye alip götürüyordum ona...

O da göz yumuyordu buna demek! Nel i! Nel i!

TMnceleri ondan gizli dilenişiyordum. Sonra,
söyledim, kendi yol amaya basladi
beni... Köprüde duruyor, gelip geçenlerden para
dileniyordum, o da yakınlarimda dolasiyordu

hep.

kol uyordu;birisinin bana para verdi 212

gini görünce, aldığım parayı ondan saklayacaktım, onun için dilenmiyordum gibi üzerime atılıp parayı alıyordu elimden.

Acı acı gülümsedi.

Annem öldükten sonra geldi ona bu hal er diye ekledi. Onu kaybetmek deliye döndürdü onu.

Demek ki çok seviyordu anneni.Niçin beraber oturmazdı sizinle?

Hayır, sevmezdi...

Helena güç isitilir bir sesle,

Dünkü ihtiyar adam gibi haindi o da... diye fisildadi. Affetmiyordu annemi...

Yüzü gittikçe beyazlaşıyordu.

İçim ürperdi birden. Bütün bir roman

canlanivermisti hayalimde. Bodrum katta, tabutçunun yanında ölen yoksul bir kadın ve arkada bıraktığı, arada bir annesini lanetleyen dedesini görmeye giden yetini kizi; pastanede köpeğinin pesinden ölen deli ihtiyar!..

Nel i bir sey hatirlayarak birden gülümsedi.

. Azorka annemindi, dedi. Dedem eskiden çok severmis annemi; annem onu birakip gidince Azorka da onda kalmis. Azorka'yi bunun için seviyordu o kadar...

Nel i soguk bir sesle ekledi:

Annemi affetmedi, köpek ölünce kendisi deöldü.

Gülümsemesi kaybolmustu. Bir an bekledikten sonra,Nel i, dedim, deden eskiden ne is yapardi?

€ok zenginmis... Ne is yaptigini bilmiyorum. Bir fabrikasi varmis... Annem anlatirdi. Küçük oldugum için önceleri her sey söylemezdi bana.Kucagina alip sever oksar, "Biricik, sanssiz yavrum benim, derdi, zamani gelince

öğreneceksin her şeyi". Hep "biricik, sanssiz yavrum" derdi bana. Bazi geceler uyudugumu sanarak (mahsus uyumaz, uyuyormus gibi yapardim) basucumda ag

213

lardı, öperdi beni, "biricik, sanssiz yavrum benim" derdi.

Neydi annenin hastaligi?

Verem. Altı hafta olacak öleli.

Dedenin zengin oldugu zamani hatirliyor musun?

O zaman dünyada yoktum. Annem ben daha dogmadan birakip kaçmiş dedemi.

Kiminle?

Nel i bir an düşündükten sonra düşünceli, Bilmiyorum, diye fisildadi. Yurt disina kaçmışlar, ben de orada dogmusum.

Yurt disina mi? Nereye?

isviçre'ye. Her yeri gördüm; İtalya'yi, Paris'i. Sasirmistim.

Hatirliyor musun Nel i bu gördüğün yerleri? €ogunu hatirliyorum.

Rusçayi bu kadar güzel nasıl öğrendin Nel i?

Annem daha oralarda öğretmeye baslamisti bana. Rustu o; annesi Rus, dedem de Rustan farksiz bir İngilizdi. Bir buçuk yıl önce annemle buraya geldigimizde de adamakil i öğrendim.

Annemin hastaligi iyice ilerlemisti. Durumumuz gün geçtikçe kötülesiyordu. Annem hep agliyordu.

TMnceleri burada çok aradi dedemi; ona karsi suçlu oldugunu söylüyor, hiçkira hiçkira agliyordu!..

Dedemin yoksul düstüğünü öğrenince daha çok aglamaya basladi. Sik sik mektup yaziyordu

ona, ama dedem cevap vermiyordu.

Annen niçin d6ndü buraya? Babasi burada diye mi?

Bilmiyorum. Orada öyle iyiydi ki durumumuz!gözleri parladiAnnemle beraber yalnız yasiyorduk.

Bir arkadasi, sizin gibi iyi yürekli bir dostu vardı. Daha buradayken tanisiyorlarmis. Ama öldü

orada, annem de döndü... 214

Annen dedeni birakip onunla mi kaçmisti?

Hayir. Annem baska birisiyle kaçmis, ama sonra adam birakmis onu...

Kimle kaçmis?

Nel i yüzüme bakti, bir sey söylemedi. Annesinin kimle kaçtigim, babasinin kim oldugunu bildigi bel iydi. Onun adini bana bile

söylemek agir geliyordu ona...

Sorularimla canini sikmak istemiyordum. Eabuk heyecanlanan, ama duygularini saklayabilen tuhaf huylu; cana yakin, ama gururlu bir kizdi bu. Beraber kaldigimiz sürece beni en az ölen annesi kadar sevdiği halde onu hatırladıkça hala aglamakli olurduvet, beni de en az o kadar yürekten sevdiği halde pek seyrek açiliyordu bana; o günden sonra da geçmisi üzerine pek konusmadi benimle. Israrla saklaniyordu benden. Ama o gün birkaç saatarada bir hiçkiriklarla aglamaya baslayarakonu en çok heyecanlandiran, üzen anilarini anlatti bana; o korkunç seyleri hiç unutmuyacagim. Ama onun asil hikayesi ilerdeedir...

Korkunç seyler anlatmisti o gün: mutlulugunu yitirmis, terkedilmis bu hasta, herkesin sirt çevirdigi, son güvenecegi insanin, bir zamanlar gücendirdigi babasinin, dayanilmaz istiraplar içinde aklini yitiren babasinin da tanımak istemedigi zaval i kadinin hikayesi... Tüm umutlarini yitirmis; soguk, çamurlu Petersburg sokaklarimla daha çocuk sayilan kiziyla dilenen;

sonra rutubetli bir bodrumda aylarca ölümler
pençelenen kadının; onu hayata gözlerini
kapayana kadar affetmemiş, akli basına ancak
son anda gelip de kızını affetmeye kosunca,
dünyada en çok sevdiği insanın soğuk cesediyle
karşılaşan bir babanın hikayesiydi bu... Aklini
yitirmiş bir ihtiyarla, onu anlayan, çok küçük
olduğu halde hayatı, rahat, huzur içinde yaşamış
bir insandan daha iyi bilen torunu arasındaki
esrarlı, güç anlaşılır ilişkilerin tuhaf hi

215

kayesiydi... Kisiyi karamsarlığa düşüren bir
hikaye... Kasvetli Petersburg göğü altında,
koscoca kentin karanlık ara sokaklarında; çilgin
bir yasayışın sürüp gittiği, bencil iktidarın,
çıkarların çarpıştığı, gizli cinayetlerin işlendiği,
cehennemden farksız kenar mahalelerinde
yaşamış yüzlerce, binlerce hikayeden biri...
Ama sonra anlatacağım bunu... ÜÇÜNCÜ
BÖLÜM

I

S ular çoktan karar mis, aksam olmuşt u; hüzün dolukabustan ancak o zaman uyandım, durumu düşün düm.

Nel i, dedim, hastasin, sinirlerin bozuk, ama ne yazık ki seni aglarken birakip gitmek zorundayım.

Yavrum benim! Affet beni; annen gibi mutsuz, hakarete ugramis, terkedilmis, babasinca lanetlenmis bir insanin yanina gittigimi düşün... Bekliyor beni. Zaten bu anlattiklarindan sonra karsi konulmaz bir kuvvet oraya çekiyor beni; öyle ki, onu simdi, su anda görmezsem dayanamam...

Söylediklerimi Nel i anladi mi anlamadi mi, bilmiyorum. Biraz önce anlattiklari, yeni geçirdigim hastalik perisan etmisti beni. Natasa'ya kostum. Oraya vardigimda iyice geç olmus, saat sekizi geçmisti.

Natasa'nin oturdugu evin önünde bir kupa arabasi duruyordu. "Prens gelmis" diye düşün düm.

Avluya geçtim; merdivenden çıkmaya baslamistim ki, benden bir kat üstte birisinin karanlikta el yordamiyla yukari çıktigim duydum. Yavas yavas, dikkatle adim atisindan ya 217

banci oldugu bel iydi. TMnce Prens sandim onu; ama biraz sonra kuskuya düstüm. Yabancı durmadan homurdaniyor, söyleniyor, agzini gittikçe bozuyordu. Evet, merdiven dar, pis, dik ve zifiri karanlikti; ama yabancinin üçüncü katta savurmaya basladigi küfürleri Prensın edebilecegini düşünemezdim: adam bir arabaci gibi kaba küfürler ediyordu. Ama üçüncü kattan sonra yavas yavas aydinlanmaya baslamisti merdiven; Natasa'nin kapisinda küçük bir kandil yaniyordu.

Yukarda yetistim yabanciya; onun Prens oldugunu görünce çok sasirdim. Galiba bu beklenmedik karsilasmadan hiç hoslanmamisti, İlk anda taniyamadi beni; ama yakindan bakınca yüzü birden degisti; az önceki hasin, öfke dolu bakisi tatlılasti, sevinçle iki elini birden uzatti bana.

Aa, siz miydiniz! Neredeyse yere diz çöküp hayatimi kurtarmasi için Tanriya yalvarmaya baslayacaktim. Küfürlerimi duydunuz mu?

İçten bir kakhaha atti. Ama birden ciddilesti, üzgün, basini sal ayarak, Alyosa Natalya Nikolayevna'yi böyle bir yerde oturtuyor demek! dedi. TMnemsiz gibi görünen bazi seyler insanin ne mal oldugunu iste böyle çıkarir ortaya. Korkuyorum onun adina. İyi yürekli, temiz bir çocuktur, ama bir de gelin suna bakin: delicesine sevdiği bir insanin böyle bir mezbelede oturmasına göz yumuyor.

İngiragin ipini ararken,

Kizcagizin "bazan yiyecek ekmek bile bulamadigini duydum, diye fisildadi. Bu çocugun gelecegini, daha önemlisi, onunla evlendikten sonra Anna Nikolayevna'nin çekeceklerini düşündükçe basim çatlayacak gibi oluyor...

İngiragin ipini bir türlü bulamamanin verdiği can sikintisi arasinda Natalya diyecegine Anna

dediginin farkina varmadi. €ingirak yoktu zaten
Natasa'nin kapisin 218

da Kilit takilan halkayi oynattim, Mavra hemen
açti kapiyi, endiseli bir yüzle karsiladi bizi.
Daracik antreden tahta bir bölmeyle ayrılan
mutfagin aralik kapisindan içerde birtakim
hazirliklar gözüme ilisti: her ey tertemizdi ; soba
yaniyordu; masaya yeni yemek takimlari
konulmustu. Bizi bekledikleri bel iydi. Mavra
paltolarimizi almaya kostu.

Alyosa burada mi ? diye sordum. Esrarli bir
sesle,

Gelmedi, diye fisildadi.

Natasa'nin yanma girdik. Odasinda özel bir
hazirlik: yoktu; her zamanki gibiydi. Zaten
daima derlitoplu, temiz tutardi odasini. Natasa
kapida karsiladi bizi. Onu birden o kadar zayif,
rengini o kadar solukoysa ölüünükilerini andiran
yanaklarinda bir pembelik bir an dolasip
kaybolmustubuldu ki, sasirdim. Gözlerinde
garip pariltilar vardi. Susuyordu; saklayamadigi

bir telas, heyecanla elini Preense uzatti. Bana bakmadi bile. Bir sey söylemeden ayakta bekliyordum.

Prens içten, neseli bir tavirla,

Iste geldim! dedi. Birkaç saat önce döndüm,
(Natasa'nin elini saygiyla öptü.)O günden beri hiç

çikmadiniz aklimdan;hep sizi düşündüm!Heran gözlerimin önündeydüi z...Neyse,sonra bolbolkonusuruz bunlari! TMnçe sunu söyleyeyim, bakiyorum benim haylaz gelmemis daha...

Natasa kızarıp bozararak kesti sözünü Prensini :

Kusura bakmazsaniz Ivan Petroviç'e bir sey söylemek istiyorum Prens. Vanya, gel benimle... bir sey söyleyecegim sana...

Kolumdan tutup bölmenin arkasına götürdü beni. En uzak köseye çekti, Vanya, diye fisildadi, affedecek misin beni?

Birak simdi Natasa, ne oluyorsun! ;

219

Hayir Vanya, hayir, fazlasiyla affettin beni, ama sabrin da bir sonu, bir siniri vardir. Biliyorum, bana olan sevgin hiç bir zaman sönmeyecektir, ama nankör oldugumusöyleyebilirsin bir gün; dün de önceki gün de nankörlük ettim sana; bencil ik, hainlik ettim...

Birden aglamaya basladi, yüzünü göğsüme bastirdi. Yatistirmaya çalistim onu : Yeter artik Natasa. Bütün gece çok hastaydim: simdi bile zor ayakta duruyorum. Dün aksam da bugün de onun için gelemedim; gücendim de gelmedim saniyorsun ama... Canim benim, sevgili dostum, içini bilmiyor muyum saniyorsun!

Gözyaslari arasindan gülümsedi, elimi bütün gücüyle sikarak, İyi öyleyse... dedi, demek her zamanki gibi affettin. Gerisini sonraya birakalim. Anlatacak çok seyim varsana Vanya. Simdi içeri geçelim...

Hemen, Natasa; gelir gelmez yalnız bıraktık onu...

Neler olacak göreceksin şimdi, diye fısıldadı. Her şeyi biliyorum; içime doğdu hepsi. Bütün suç

onda. Bu akşam çok şey bel i olacak Gidelim!

Neden söz ettiğini anlayamadım, ama sorup öğrenecek zaman yoktu. Natasa güleç bir yüzle çıktı Prens'in yanına. Odanın ortasında hala şapkası elinde duruyordu. Natasa içten bir tavırla özür diledi ondan, şapkasını aldı, bir sandalye çekti ona, üçümüz de küçük masaya oturduk. Prens, Benim haylazdan söz ediyordum, diye devam etti, ancak bir dakikacık görebildim onu o da sokakta... kontes Zinaida Fyodorovna'ya gitmek üzere arabasına biniyordu. Çok acele ediyordu; düşünün bir kere, dört gündür ayri olduğumuz halde arabadan inip de eve gelmedi benimle.

Sanırım onun şimdi burada olmamasının suçu be
220

nimdir Natalya Nikolayevna; oraya gitmesinden yararlanayim dedim, bugün Kontese ugrayamayacagim için bir is verdim ona. Neredeyse gelir.

Natasa, Prense bakarak içten bir tavırla,

Bugün geleceğini söyledi size galiba? diyesordu.

Prens hayretle bakti Natasa'ya.

Ne demek galiba? Nasıl sorabiliyorsunuz bunu? Ama anladim: kiziyorsunuz ona. Dogrusu haklisiniz, herkesten sonra gelmesi çok ayip. Ama gene söylüyorum, bütün suç bende. Ona da kizmayin. O kadar derin düşünemez, akli bir karis yakardadir. Savunmuyorum onu ama birtakim durumlardan ötürü bu aralik Kontesin eviyle, bazi tanidiklarımızla iliskilerini kesmemesi, hatta ortalarda daha sik görünmesi gerekiyor. Dizinizin dibinden ayrilmiyordur tabiE; sanirim dört gündür gidip bir kimsenin hatirini sormamistir. Yalniz bundan böyle bazi islerim için onu sizden iki saatligine, en çok iki saatligine alirsam kusuruma bakmayiniz.

Eminim, o aksamdan bu yana Prens K. nin evine bir kerecik olsun ayak basmamistir. Ne yazik ki soramadim ona demin!

Natasa'ya baktim. Prensi, dudaklarinda yari alayli bir gülümsemeyele dinliyordu. Ama berikinin konusmasi içten, yapmaciksizdi. Görünüste kuskü etmeye imkan yoktu ondan.

Natasa, kendisi için son derece olagan bir seyden söz ediyormus gibi sakin, Onun siz gittiniz gideli bana hiç ugramadigindan gerçekten haberiniz yok mu? diye sordu.

Prens büyük bir hayretle,

Nasil? dedi. Hiç mi ugramadi? Ne diyorsunuz!

Sali aksami geç vakit gelmistiniz bana; devrиси sabah ugradi, yarim saat kalip gitti. O günden beri de hiç görmedim onu.

221

Prensin saskinligi gittikçe artiyordu.

Olur sey degil! Oysa ben, yaninizdan ayrılmayacagini saniyordum. Kusura bakmayin ama çok tuhaf bir durum bu...inanilacak gibi degil.

Ama gerçek... Çok yazik, ben de sizi bekliyor, onun nerede oldugunu sizden öğrenebilecegimi saniyordum.

Hay Al ah! Neredeyse gelir! Dogrusu, sözleriniz çok sasirtti beni, öyle ki... ne yalan söyleyeyim, ondan her sey beklerdim, ama bunu... bu kadarini aklimin ucundan geçirmezdim!

Ne kadar da sastiniz öyle! Oysa ben sasmak söyle dursun, bunun böyle olacagini önceden bildiginizi saniyordum.

Biliyor muydum? Ben mi? Ama inanin, Natalya Nikolayevna, ancak bir dakika gördüm onu, hiç

kimseye de bir sey sormadim. Bana inanmiyor gibi bir tavir takinmaniz çok sasirtti teni.

Bir bana bir Natasa'ya bakarak konusuyordu. Natasa kesti sözünü : Al ah saklasin... dogruyu söylediginize bütün kalbimle inaniyorum.

Prensin gözlerinin içine bakarak öyle bir gülümsedi ki, adam ürperdi, bozuldu.

Açık söyleyin, dedi.

Açık söyleyecek bir sey yok ki. Zaten açık konusuyorum. Oglunuzun ne kadar havai, unutkan oldugunu bilirsiniz. Tamamen serbest birakilinca kapiliverdi.

Ama böyle kapilmek olmaz, bunda bir is var.

Gelince anlasilir durum. Ama beni en çok sasirtan, burada bulunmadigim halde, bir suçum olduguna inanir gibi bir tavir takinmanızdır. Görüyorum ki çok kiziyorsunuz ona Natalya Nikolayevna... anliyorum sizi! Haklisiniz...

Yüzünde sinirli bir gülümsemeyle bana döndü :
222 _

Benim de var kabahatim, hemen gelmemeliydim buraya, öyle degil mi?

Natasa'nin yüzü kizardi. Prens agirbasli bir tavirle devani ediyordu : Birakin sözümü bitireyim Natalya Nikolayevna, kabul ediyorum, suçluyum,ama yalnız su yönden: tanismamızın hemen devrisi günü gittim;yaradilisınızda sezinedigim kuskuculugunuz benim üzerime olan düşüncelerinizi, birtakim olayların da yardimiyla, degistirdi... Gitmeseydim daha yakından tanirdiniz beni;Alyosa da gemi aziya alamazdi. Gelince ona neler söyleyecegimi göreceksiniz,

Yani benden bikması için çalışacaksınız... Sizin

gibi zeki bir insanin, böyle bir hareketin bana faydasi olacagini içtenlikle düşünmesine imkan yoktur.

Onun sizden bikmasini istedigimi mi ima ediyorsunuz? Ama hakaret ediyorsunuz bana Natalya Nikolayevna.

Kimle konusursam konusayim, elimden geldigince az imali söz kul anirim; belki bugün siz de anlarsiniz bunu. Hakaret etmek istemiyorum size; hem ne diye kalkisayim böyle bir seye, nasil olsa ne dersem diyeyim alınmazsiniz sözlerimden. Bundan hiç kuskum yok, karsilikli iliskilerimizianliyorumçünkü:ciddiyealmisolamaz bu iliskileri, degil mi? Ama sizi gerçekten gücendirdiysemev sahipligi görevimi yerine getirmek için...hemen özür dilemeye hazirim.

Gerçi Natasa, dudaklarinda alayci bir gülümsemeyle söylüyordu bunlari, ama onu o andaki kadar heyecanlı, sinirli hiç görmemistim. Son üç gündür ne istiraplar çektiğini ancak şimdi anliyordum.

Her seyi bildigi, anladigi üzerine söylediği esrarli sözler korkutuyordu beni; Prense ilgiydi söyledikleri. Düşüncelerini degistirmis, onu bir düşman olarak görüyordu karsisinde, bel iy 223

di bu. Alyosa'nin kendini geri çekmesinde Prensin parmagi oldugundan kuskulaniyordu; belki de bazi seyler biliyordu. Birden parlamalarindan korkuyordum. Natasa açıktan açığa alay ediyordu...

Aralarindaki iliskileri Prensin ciddiye almıs olamayacağı, ev sahibi olarak özür dilemeye hazır olduğu üzerine söylediği son sözlerindeki ve bu aksam ona açık konustugunu gösterecegine dair verdiği tehdit dolu vaatteki açık alayı Prens hissetmemis olamazdı. Yüzü degismisti, ama tutuyordu kendini. Natasa'nin söylediklerindeki gizli anlami farketmemis gibi davrandi, sakayla geçistirdi. Gülererek,

™zür mü dileyeceksiniz, dedi, Tanrı korusun! Böyle bir seyi aklimin ucundan geçirmedim. Zaten kadınların benden özür dilemelerini istemek adetim degildir. İlk görüşmemizde nasıl

bir insan olduğumu az çok anlatmıstım size; bu yüzden, şimdi söyleyeceklerim gücendirmeyecektir sizi sanırım zaten kadınlar için genel olarak söyleyeceğim bunu.

Gülümseyerek bana döndü,

Sanırım siz de benim gibi düşünöyorsunuz, diye devam etti. Kadınların bir özel iğine dikkat ettim:suç üstü yakalanan bir kadın o anda özür dilemekten, suçunu kabul etmektense sonra günlerce ugrasip gönlünüzü almayı, kendilerini affettirmeyi yegliyorlar. Bunun için, sözlerinizden alınmış olsam bile, şimdi özür dilemenizi istemezdim sizden: sonra, hatanizi anladiginiz,gönlümü

almak istediginiz zaman bunu yapmanız daha isime gelir... O kadar iyi yürekli, temiz, içten bir kizsiniz ki, pisman olduğunuz zaman özür dilemeniz çok hos olacak, hissediyorum bunu...
™zür dilemeyi bırakın da şimdi, söyleyin bana: size karşı sandiginizdan daha içten davrandigimi bugün neyle ispat edebilirim size?

Natasa'nin yüzü kızardı. Bana da, Prens'in bu
ceva224

binda bir hafiflik, umursamazlık, kibirli bir alay
var gibi gelmişti.

Natasa Prens'in gözlerinin içine dik dik bakarak,

Bana karşı içten olduğunuzu mu ispat etmek
istiyorsunuz? diye sordu.

Evet.

™yleyse su dilegimi yerine getirin.

Getireceğime simdiden söz veriyorum.

Alyosa'ya bugün de yarın da benden hiç söz
etmeyin. Beni unuttu diye en küçük bir sitemde
bulunmayın ona; azarlamayın da. Durumun
farkına varmaması için aramızda hiç bir şey
geçmemiş gibi davranacağım. Yaptığının
farkında olmamasını istiyorum. Söz veriyor

. musunuz bana?

Elbette. İzninizle günü da söyleyeyim, böyle bir durumda sizin kadar iyi düşünen bir insan görmedim... Hah, Alyosa geldi galiba.

Gerçekten de antrede bir gürültü olmuştü. Natasa ürperdi, bir seye hazırlandı sanki. Prens ciddi

bir tavırla oturuyor, olacakları bekliyordu. Gözleri hep Natasa'daydı. Kapi açıldı, Alyosa daldı içeri.

//

Neseden, sevinçten parlayan bir yüzle gerçekten bir dalisti bu. Dört gündür pek mutlu olduğu, bizlere bir haber vermek için sabirsizlandığı beliydi. Yüksek sesle, iste geldim! dedi. Oysa en önce benim gelmem gerekirdi. Ama şimdi her şeyi öğreneceksiniz, şimdi! Demin hiç konuşamadık babacığım, o kadar çok söyleyeceğim var ki sana! Bana döndü, Ancak keyfi yerinde olduğu zamanlar ona sen dememe izin verir, inanin ki 225

baska zaman yasaktır bana bu! Hem nasıl yasaklar bunu biliyor musunuz, kendisi siz demeye baslar bana. Ama bundan böyle keyfinin daima yerinde olmasını istiyorum, bunun için de elimden geleni yapacağım! Bu son dört gün içinde tamamen, evet tamamen değiştim, her şeyi anlatacağım size. Ama sonra. Şimdi önemli olanı... işte o! işte gene o! Natasa, melegim benim, merhaba canım! Natasa'nın yanına oturup elini hararetle öptü.

TMyle özledim ki seni! Ama ne yaparsın ki gelemedim! Fırsat yoktu. Sevgilim! Biraz zayıflamışsın sanki, rengin solmuş...

Cosmus, Natasa'nın el erini durmadan öpüyor, o güzelim gözleriyle, bakmaya doyamıyormuş gibi yüzüne bakıyordu. Natasa'nın yüzüne bir göz attım, ikimizin de aynı şeyi düşündüğümüzü

anladım: suçsuzdu Alyosa. Zaten hiç bir zaman suçlu olamazdı bu saf çocuk. Damarlarındaki bütün kan basına akin etmiş gibi yüzü birden kipekirmizi oldu Natasa'nın. Gözlerinin içi parladı, magrur bir tavırla Prese bakti.

Sogukkanli, kisik bir sesle, Ama bunca zaman... nerelerdeydin? dedi.

Sik sik soluyordu. Tanrim, ne çok seviyordu bu çocuğu!

Sana karsi suçlu gibi oldugum yan da budur zaten; gibi de ne demek! Suçluyum tabi , ben de biliyorum bunu; bilerek geldim buraya. Katya dün de bugün de, bir kadının böylesine bir ilgisizligiaffedemiyecegini söylüyordu (sali günü burada olanlari biliyor; devrisi gün hepsini anlatmistim ona). Bahse girdik onunla; ben, bu kadının Natasa oldugunu, dünyada onun ayarında belki de ancak bir kadının bulunabilecegini, bunun da Katya oldugunu söyledim; buraya gelirken kazanacagimi da biliyor

EzilenlerF : 15226

dum tabi . Senin gibi bir melek affetmeden durabilir mi. hiç ? "Gelmediyse fırsat bulamamistir da ondan gelmemistir; yoksa bana olan sevgisi söndü demek degildir bu" benim

Natasa'm böyle düşünür iste! Sana olan sevgim söner mi hiç? Olabilir mi böyle bir sey? Her an aklında, kalbimdeydin. Ama gene de suçluyum! Her şeyi öğrendiğinde en önce sen hak vereceksin bana!

Hemen anlatacağım hepsini, sizlere içimi dökmeye ihtiyacım var; zaten bunun için geldim. Yarını dakika boş zamanım oldu bugün hemen sana kosup bir kerecik öpmek istiyordum, gene fırsat olmadı: Katya çok önemli bazı işler için acele çağırttı beni. Baba, beni arabaya binerken gördüğünde ikinci kere gidiyordum Katya'ya: gene mektupla çağırmıştı beni. Bu günlerde pek sık mektuplaşıyoruz. Ivan Petroviç, puslanızı ancak dün gece okuyabildim; çok haklısınız. Ama elden ne gelir! "Yarın akşam gider, anlatırım durumu", diye düşündüm; bu akşam sana gelmek zorundaydım çünkü Natasa.

Ne puslasi bu? diye sordu Natasa.

Bana ugramıs, evde bulamadı tabii, bir mektup bırakmış, sana gelmiyorum diye güzelce

haslamis..€ok hakli. Dün oldu bu.

Natasa bana bakti. Prens,

Sabahtan aksama kadar Katerina
Fyodorovna'nin yaranda kalacak zaman
bulduguna göre... diye basladi.

Alyosa kesti sözünü :

Biliyorum, biliyorum ne söyleyeceğini.
"Katya'da.: ne isin vardi, diyeceksin, önce
buraya gelmeliydin". Yerden göge kadar
haklisin; önce buraya gelmeliydim! Ama hayatta
öyle beklenmedik olaylar vardi ki, her seyi bir
anda karmakarisik,altüst ederler. iste benim
basima, da bu çeşit olaylar geldi. Söyledim ya
size, bu dört gün içinde tamamen degistim,
bambaska bir Alyosa oldum;

227

basimdan önemli olaylar geçmese degisir
miydim bu kadar?

Natasa, Alyosa'nin heyecanina gülümseyerek,

Hay Al ah, anlatsana neler geldi basina!

Meraktan çatlayacagiz! dedi.

Aslında pek gülünç bir hali vardı Alyosa'nin: Çabuk çabuk konuşuyor, sözcükler birbiri ardından düzensiz, bir gürültü gibi dökülüyordu agzından. Konusmak, durmadan konuşmak, anlatmak istiyordu. Ama anlatırken Natasa'nin elini de bırakmıyor, öpmeye doyamıyormuş gibi ikide bir dudaklarına götürüyordu...

™nemli olan da basıma gelenler zaten, diye devani etti. Ah dostlarım! Neler gördüm, neler yaptım, kimlerle tanıştım bilerseniz!™nce Katya'dan söz edeyim size: Bulunmaz bir kizdir o! Simdiye kadar hiç mi hiç tanımıyor

musum onu! Natasa, hatırlıyor musun salı günü ne heyecanla söz etmistim sana ondan; düşün ki o zaman bile tanımıyormusum onu iyice! Son ana kadar gizledi benden nasıl bir insan olduğunu.

Ama artık biliyoruz, tanıyoruz birbirimizi. Senli benli konuşuyoruz. Ama bastan baslayayim: Ah Natasa, burada olanlari çarsamba günü ona anlattigim zaman senin için söylediklerini duymaliydin bir!.. Simdi hatirladim: €arsamba sabahi sana geldigimde ne budalaca hareket ettim!

Sevinçle karsiladin beni, degisen durumumuzun verdigi mutluluktan gözlerinin içi gülüyordu; uzun uzun konuşmak istiyordun benimle; bir yönden üzgün oldugun halde gülmek geliyordu içinden.

Ben de kasildikça kasiliyordum! Ah ne aptalim! Budala! Yakinda bir koca, ciddi bir aile reisi olacagim diye kendimi agirdan salmak istiyordum... ama kime yapıyordum bunu... sana! Ah, kim bilir ne alay ettin benimle o zaman! Hakettim dogrusu!

Prens söze karismadan oturuyor, alayli bir gülümsemeyle Alyosa'ya bakiyordu. Oglunun böylesine gülünç bir 228

duruma dsmesine sevinliyordu sanki. O aksam hep onun hareketlerini izledim; sonunda, her ne kadar oglunu çok sevdiğini söylüyorlarsa da, aslında onu hiç sevmediği sanısına vardım.

Alyosa durmadan anlatıyordu:

Senden ayrıldıktan sonra Katya'ya gittim. Ancak o sabah birbirimizi iyice tanıdığımızı söylemistim sanırım. Çok tuhaf oldu bu... Nasıl olduğunu hatırlamıyorum bile... Birkaç heyecanlı söz, gizlenmeyenbirka duygu, açıkça söylenen birkaç dsnce ömrümüzün sonuna kadar bağladı bizi. Tanımalısın onu Natasa! Seni nasıl anlattı bana, davranıslarını nasıl yorumladı bilemezsin!

Benim için ne değerli bir insan olduğunu açıkladı! Sonra kendi dsncelerini, dünya görüsünü

anlattı. TMylesine ağırbağlı, duygulu bir kız ki! Görevlerimizden, insanlığa hizmet etmenin borcumuz olduğundan söz etti. Konusmaya dalmısız, bes altı saat gemiğ aradan. Sonunda

ölünceye kadar dost olarak kalacagimiza, daima beraber çalisacagimiza ant içtik.

Prens hayretle,

Neye çalisacaksınız? diye sordu. Alyosa magrur bir tavirle karsilik verdi:

€ok degistim ben, baba, bütün bunlarin seni sasirtmasi olagandir; bendeki bu degisikligi yadirgayacagini biliyordum zaten. Hepiniz törelere, katilasmis birtakim kural ara siki siki bagli insanlarsiniz; yeni, çiçegi burnunda her seyi kuskuyla, alayla, tepkiyle karsiliyorsunuz. Ama üç dört gün önce tanidigin Alyosa degilim artik ben. Degistim! Dünyada herkesin gözünün içine cesaretle bakabiliyorum. Dogru olduguna inandigim düşünce mi sonuna kadar savunmaktan yilmam; böyle olduktan sonra dürüst bir insan sayilirini. Bu da yeter bana. Ne dersiniz deyin, kendimden eminim ben.

Prens alayli alayli,

Yaa! dedi.

Natasa endiseyle bizleri süzüyordu. Alyosa için korktuğu bel iydi. Konusurken heyecanlanmasının iyi sonuç vermediğini bilirdi. Bizlerin, özelikle babasının yanında Alyosanın küçük düşmesini istemiyordu.

Neler söylüyorsun Alyosa! dedi. Felsefe yapmaya başladın; birisi öğretti sana bunları galiba...

anlatmana devam etse daha iyi olur.

Alyosa,

Anlatıyorum ya! diye haykirdi. Dinle: Katya'nın iki uzak akrabası var; kuzenleri mi ne oluyor...

birinin adı Levinka, ötekininki Borinka... biri üniversitede okuyor, öteki de öyle bir delikanlı iste, Katya görüyor onlarla; ikisi de çok iyi insanlar! Kontesin yanına hiç uğramıyorlar. Katya'yla kisinin görevleri ve öteki şeyler üzerine konuşmamızdan sonra onlardan söz etti

bana, tanismam için bir mektup verdi; evlerine kostüm. Hemen o akşam canciger arkadaş olduk. On iki kişi toplanmıstı orada: Üniversite öğrencileri, subaylar, sanatçılar; bir de yazar vardı... hepsi tanıyorlar sizi Ivan Petroviç, yani yapıtlarınızı okumuşlar, gelecekte çok şey bekliyorlar sizden. TMyle dediler.

Ahbap olduğumuzu söyledim, sizi onlara tanıştırmaya söz verdim. Hepsi kardeşçe karşıladılar beni, bağirlarına bastılar. TMnçe, yakında evleneceğimi söyledim onlara; evli barklı bir insanımsim gibi davrandılar bana. Taa tepede, besinci katta oturuyorlar. Sik sik, özelikle salı günleri Levinka'yla Borinka'nin evinde toplanıyorlar. Aydın düşünceli gençler hepsi de; insanlığı çok seviyorlar. Toplumumuzun durumundan, geleceğinden, bilimlerden, edebiyattan söz ettik.

TMylesine hoş, içten konuşuyorduk ki... Bir lise öğrencisi de geliyor oraya. Birbirlerine öyle iyi davranıyorlar ki! Böylesini hiç görmedim şimdiye kadar! Zaten nereye gittim, ne gördüm ki! Yalnız sen böyle seylerden biraz söz ederdin

bana Natasa. Ah Natasa, muhakkak tanismalisin sen onlarla; Katya230

tanisiyor. Ondan heyecanla söz ediyorlar; Katya Levinka'yla Borinka'ya, servetini istedigii gibi kul anacak yasa gelir gelmez önce, toplum yararına bir milyon ruble bagislayacagini söyledi.

Prens,

TabiE bu bir milyonu Levinka'yla Borinka'nin toplulugu gerekli yerlere harcayacaklar, degil mi?

diye sordu.

Alyosa heyecanla bagirdi :

Hayir, hayir; ayip böyle konusman baba! Ne düsündüğünü tahmin ediyorum! Bu bir milyonun nasıl kul anilacagi konusu görüsölüp karara baglandi bile. TMnçe eğitim konusu ele alınacak...

Prens, dudaklarında hep o alaylı gülümsemesi, Evet, dedi, gerçekten hiç tanımiyormuşum Katerina Fyodorovna'yi. Çok şey beklerdim ondan, ama bu kadarını...

Alyosa babasının sözünü kesti:

Beklemezdin! Neyini yadırgadın bu kadar? Alistiginiz dünya görüşünden biraz ayrılmasını mı? Bir milyon rublenin bağışlanması mı seni bu kadar sasırtan? TMyle mi? Ya baskasının sırtından geçinmek istemiyorsa Katya? Bu milyonları yemek baskasının sırtından geçinmektir. Çünkü (yeni öğrendim bunu). Yurduna faydalı olmak, topluma gücünün yettigince bir şeyler vermek istiyor.

Topluma bir şeyler vermenin iyiliklerinden bir zaman sizler de söz ederdiniz; ama bu bir şeyler milyon olunca iş değişiyor, değil mi? TMyleyse, o kadarınandığım sağduyu neye dayanıyor? Niçin öyle bakıyorsun bana baba? Karsında bir soytarı, budala var sanki! Budala olsam ne çıkar! Bu konuda Katya'nın ne söylediğini bir duymalıydın Natasa: Önemli olan akıl değil, onu

güden yaradilis,yürek,soyluduygular,bilgidir".
Budalalik üzerine Bezmigin'in çok hos bir sözü
var.

Bezmigin Levinka'yla

231

Borinka'nin bir tanidigidir; dogrusu, kafasi
çalisan, zeki bir genç! Dün söz arasında söyle
dedi:

"Budala oldugunu anlayan bir insan budalaliktan
kurtulmustur artik!" Ne dogru, degil mi! Sik sik
böyle anlamlı sözler söyler. Her sözünde derin
bir anlam vardır.

Gerçekten de çok dogru! dedi Prens.

Hep alayindasin isin. Amasenden de,senino
sosyete kibarlarinin hiç birinden de böyle bir söz
duymadim simdiye kadar. Sosyetedede herkes
saklar bu çeşit düşüncelerini; suya sabuna
dokunmak istemezler! Hepsi de kendilerini
eskiden beri süregelen birtakim düşüncelere,

kaliplara uydurmak çabasındadırlar.Oysa düşüncelerimizi bu denli zorlamak hiç de iyi değildir. Bir de hayalci derler bize! Dün bana söylediklerini dinleseydin bir...

Natasa,

Neler düşünüyor, nelerden söz ediyorsunuz bakalım? dedi. Biraz açıklasana Alyosa, söylediklerinden buraya kadar hiç bir şey anlamadım.

Kisiyi basariya, iyilige, sevgiye götüren her şeyden söz ediyoruz. Günümüzün sorunlarından açtığımızda kendiliginden oraya geliyor söz. Basından, yeni devrimlerden, insanlık sevgisinden, toplum için çalışanlardan söz ediyor, bunlar üzerinde konuşuyor, okuyoruz. Kendi aramızda içten olmaya, düşüncelerimizi hiç "çekinmeden birbirimize açmaya yemin ettik. Amaca ulaşmanın tek yolu içtenliktir. TMzelikle Bezmigin ugrasiyor bunun için.. Katya'ya anlattım, o da hak verdi onun bu çabasına. Bezmigin'in önderliğinde, ömrümüzün sonuna kadar dürüst olacagımıza, bizim için ne

söylerlerse, ne düşünürlerse umursamadan,
heyecanimizdan, tutkularimizdan,
hatalarimizdan utanmadan doğru bildiğimiz
yolda yürüyeceğimize ant içtik. Baskalarının
seni saymasını istiyorsan önce kendini say;
yalnız bu, kendi kendini sayman, baskalarının
seni saymasına yetecektir.

Bezmigin söylüyor bu 232

nü; Katya da aynı düşünceyi paylaşıyor.
Şimdilik topluyoruz, herkes kişisel
düşüncelerini anlatıyor, kendini topluluğa
tanıtıyor... Prens endişeyle,

Saçma! diye bağırıyor. Bu Bezmigin de kim
oluyor? Hayır, en kısa zamanda önüne geçilmeli
bunun...

Neyin ? dedi Alyosa. Ben de bunları senin
yanında ne diye anlatıyorum biliyor musun
baba?

Çünkü seni de grubumuza almak istiyorum. Söz
verdimonlara. Gülüyorsun, biliyordum zaten

güleceğini! Ama sonuna kadar dinle söyleyeceklerimi! İyi yüreklisin, soylu bir ruhun var, anlayacaksın onları. Tanımıyorsun bu gençleri, hiç görmedin onları, dinlemedin. Turalım ki her şeylerini biliyorsun, bilmediğin yoktur çünkü; ama görmedin onları, aralarına katılmadin, bu yüzden düşüncelerinde yanılabilirsin! Gerçeği bildiğini sanıyorsun, o kadar! Evet, karış aralarına, dinle onları, o zaman senin de bizden olacağını inanıyorum! Seni öylesine bağlandığın çevre mahvolmaktan, zararlı düşüncelerinden kurtarmak için elimden gelen her şeyi yapmaya kararlıyım.

Prens, alaylı bir gülümsemeyle dinliyordu. Bakışla, rında nefret vardı. Natasa gizleyemediği bir tiksintiyle bakıyordu ona. Prens de farketmisti bunu, ama farkında değilmiş gibi davranıyordu.

Alyosa sözünü bitirince Prens kahkahayla gülmeye başladı. Hatta katiliyormuş gibi sandalyenin arkasına bıraktı kendini. Ama bu kahkahalar yapmacıktı. Oglunu daha bir küçük

düsürmek için böyle güldüğü bel iydi. Alyosa gerçekten kirlmisti; yüzünü derin bir hüznün kapladı. Ama babasının nesesinin geçmesini sabırla bekliyordu. İçli bir sesle,

Baba, dedi, niçin alay ediyorsun benimle? Açık yüreklilikle geldim sana.Söylediklerimin saçma olduğu kanisindaysan alay edeceğine aydınlat beni.Hemalay edecek ne var ortada? Soylu, iyi duygular edinmem mi?

233

Yanilsam, yanlis yolda bulunsam, birkaç kere söylediğin gibi bir aptal olsam da içtenim ya...

Yanılmak onursuzluk demek degildir. Yüce düşünceleri seviyorum. Varsin yanlis olsunlar, ama özleri kutsaldır. Dedim sana, sen de çevrendeki bütün kibarlar da beni gerçeğe götürecektir, pesinden sürükleyecek böyle bir şey söylemediniz bana. Yalanla onların dediklerini, daha güzel şeyler söyle bana, senin pesinden geleyim, ama alay etme benimle, çok üzülüyorum çünkü.

Alyosa pek içten, ağır basli bir tavirle konusuyordu. Natasa ilgiyle bakiyordu ona. Prens hayretle dinledi, Alyosa sözünü bitirdiginde tavrım birden degistirdi.

Kalbini kırmak istemedim yavrum, dedi, yanlış anladın beni, oysa acıyorum sana. Hayatta önemli bir adım atmak üzeresin, bu çeşit çocuklukları bırakmalısın artık. Benim düşüncemi sorarsan böyledir. Elimde olmadan güldüm, yoksa seninle alay etmek değildi amacım.

Alyosa son derece üzgün, devam ediyordu:

Niçin öyle geldi bana? Niçin uzun zamandan beri bana bir babanın oğluna baktığı gibi değil de düşmanca, soğuk bir alayla bakıyormussun gibime geliyor hep? Niçin senin yerinde olsam oğlumla, senin benimle su anda ettiğin gibi onu küçük düşürecek biçimde alay etmezdim diye geçiyor içimden? Bak, açık konusalım, aramızda anlaşılmayan bir şey kalmasın. Gerçeği olduğu gibi söylemek istiyorum: Odaya girer girmez aranızda soğuk bir havanın estigini anladım;

burada böyle bulacagimi hiç sanmiyordum sizi. Yaniliyor muyum? Yanılmıyorsam, herkes duygularini anlatsa daha iyi olmaz mi? Açık yüreklilik çok belayı defeder!

Prens,

Devam et Alyosa, devam et! dedi. önerdiğin çok iyi bir sey.

Natasa'ya bakarak ekledi:234

TMnce bundan baslamamız gerekiyordu belki de.

Alyosa,

Tamamen açık konuşacağım için kızma bana. Sen istiyorsun bunu, kendin söyledin. Dinle.

Natasa'yla evlenmeme razı oldun; bu mutluluğu bağışladın bize, alçakgönül ülük ettin. Bu soylu davranışım hepimiz sevgiyle karşıladık. Peki niçin gizli bir haz duyarak durmadan, gülünç bir çocuk olduğumu, koca olamayacağımı ima ediyorsun bana? Sonra, Natasa'nin gözünde beni

küçük düsürmeye, bir paralık etmeye
çalisiyorsun sanki. Benim gülünç bir yanımı
baskalarına göstermeyi basardigin zamanlar pek
seviniyorsun; eskiden beri de simdi de böyle bu.
Nedense bizlere evlenmemizin pek gülünç,
anlamsiz, budalaca bir sey oldugunu,
birbirimizin esi olmadigimizi ispat etmeye
çalisiyor bir halin var. Dogrusu, evlenecegimize
inanmiyorsun sanki; bir saka, eglenceli bir oyun,
bir komedi olarak görüyor gibisin bunu...
Sadece bugünkü sözlerin üzerine söylemiyorum
bunlari. Sali gecesi eve döndüğümde beni
sasirtan, hatta üzen çok tuhaf sözler duydum
senden. €arsamba günü giderken de, simdiki
durumumuz üzerine birkaç imali söz kul andin;
ondan söz ettin. Gerçi saygisizca, onu küçük
düsürücü bir söz edis degildi bu,ama gene de
öyle konusmamistemezdim;biraz hafif,
önemsemez, soguk bir ifaden vardi...Anlatamam
bunu, ama yüregim sezinliyor...
Yanildigimisöyle bana. Beni de... onu da inandır
buna, içimiz rahat etsin; onu da üzdün çünkü.
Odaya girer girmez yüzlerinizden anladım...

Alyosa cosmos, kararlı bir tavırla konuşuyordu. Natasa, gözlerinde gurur parıltıları, yüzü kirkirmizi, heyecanla dinliyordu; Alyosa konuşurken kendi kendine üç kere "Evet, doğru!" diye mırıldanıyordu.

Prens yüzünü eksitti,

Sana neler söylediğimi su anda hatırlayamam tabii, yavrum, dedi; ama sözlerimi böyle anlamam çok tu

235

haf. Yanıldığını ispat etmek için ne istersen yapmaya hazırım. Şimdi gülmeme gelince, bunda da anlaşılacak bir yan yok. Şunu söyleyeyim ki, acımı gizlemek için işi sakaya bogmaya çalışıyordum. Yakında evleneceğini düşündükçe bir tuhaf oluyorum; anlamsız, kusura bakma ama gülünç bir şey geliyor bana bu. Güldüm diye sitem ediyorsun bana, oysa sendin gülmeme sebep olan. Bende de var kabahat: Belki son zamanlarda yeterince ilgilenemedim seninle; bu yüzden marifetlerini

ancak simdi öğreniyorum... Natalya Nikolayevna'ylakuracaginiz yuvanın geleceğini düşündükçeürperiyorum simdi: Acele ettim, yaradilislerinin birbirine hiç uymadığını geç anladım.

Her çeşit sevgi söner zamanla, ama yaradilisler arasındaki uyumsuzluk devam eder. Geleceğini bırak, yalnız sunu düşün yeter sana: Gerçekten dürüst bir insansan, yanında Natalya Nikolayevna'yi da uçuruma sürüklemesin! İnsan sevgisinden, soylu inançlardan, tanistığın iyi insanlardan uzun uzun söz ettin;simdi de sor bakalım Ivan Petroviç'e; demin su igrenç

merdivenden dördüncü kata çıktığımızda kapının önünde, düşüp kolumuzu bacagimizi kirmadığımızasükrettikten sonra ne söyledim ona, öğren! Biliyor musun su anda ne düşünüyorum?

Natalya Nikolayevna'yi bu kadar seviyorsun da onun böyle bir mezbelelikte oturmasına gönlün nasıl razı oluyor, sasiyorum! Elinde imkan yoksa, üzerine aldığın sorumlulukların altından

kalkamayacaksan evlenmeye de, üzerine her hangi bir sorumluluk almaya da hakkın olmadigini anlaman gerekirdi. Sadece sevgi yetmez her seye. Kisi kendi yaratir sevgiyi. Sense söyle düşünüyorsun: "Istirap da çeksen yanimda ol yeter"... ama bencil bir düşüncedir bu! Bir yanda insanliga beslenen yüce sevgiden söz etmek, toplumsal sorunlarla yakindan ilgilenmek; öte yanda sevginin kuyusunu kazmak... akil almaz bir sey bu! Sözümü kesmeyin Natasa Nikolayevna, birakin bitireyim.

236

söyleyeceklerimi; içim kan agliyor, hem bu benim babalik görevimdir. Alyosa, son günlerde kendini yüce, güzel, dürüst duygulara kaptirdigini söyledin; benim çevremde bu çeşit tutkular yok, her sey kuru, kupkuru diye sitem ettin bana. Bak hele: Yüce, güzel duygulara kapilmek; arkasindan, sali günü burada olanlardan sonra, senin için dünyada en degerli varlik olmasi gereken insani dört gün arayip sormamak! Katerina Fyodorovna'yla, Natalya Nikolayevna'nin seni her suçunu affedecek

kadar sevdiği üzerine bahse girdiğini de itiraf ettin. Peki ama ondan böylesine bir sevgi beklemeye, üstelik böyle bir bahse girmeye ne hakkın var? Bu dört gün içinde Natalya Nikolayevna'nın aklına ne kötü şeylerin gelmesine sebep olduğunu düşündün mü hiç ?

Yoksa, yeni birtakim düşüncelere kapılman en önemli sorumluluğunu unutmak hakkını mı kazandırdı sana? Sözümü tutmadığım için bağışlayın beni Natalya Nikolayevna. Ama bu is verdiğim sözden önemlidir: Sirası gelince siz de anlayacaksınız bunu... Alyosa, buraya geldiğimde Natalya Nikolayevna'yi istiraplar içinde kıvrandır bulduğumu biliyor musun? Hayatındaki en mutlu günleri olması gereken bu dört günü ona zehir ettiğin yüzündeki derin istirap ifadesinden bel iydi.

Bir yanda böyle davranışların, öte yanda bir sürü laf... haksız mıyım? Kendin tepeden tırnaga suçluysen beni nasıl suçlayabiliyorsun ?

Prens magrur bir tavırla bitirdi sözünü. Konuşmasını pek beğenmişti. Alyosa, Natasa'nın

istirap çektigini duyunca aci bir kederle bakti ona. Ama Natasa vermisti kararini.

Birak Alyosa, dedi, zölme, senden çok daha suçlu olanlar var. Otur da babana söyleyeceklerimi dinle. Bu is bitmeli artik!

Prens atildi:

Rica ederim konusun Natalya Nikolayevna! Iki

237

saattir birtakim esrarli sözler dinliyorum. Can sikmaya basladi artik; dogrusunu söyleyeyim, böyle karsilanmayi beklemiyordum burada.

Olabilir; çünkü güzel sözlerinizle gözlerimizi boyayarak gizli niyetlerinizi sezinlememize engel olabileceginizi umuyordunuz.

Neyiaçiklayayim size? Zaten her seyi biliyorsunuz. Alyosa haklidir.

Bizi ayirmak istiyorsunuz. O aksamdan sonra burada olacaklari ezber biliyordunuz. Bana da

evlenmemize de ciddi gözle bakmadiginizi söyledim sise saten. Alay ediyorsunuz bizimle, oynuyorsunuz; gizli niyetleriniz var. Ne yapmak istediginiz ortada. Alyosa evlilik isimizi eğlenceli bir oyun olarak gördüğünüzü söylerken hakliydi. Oglunuzu azarlayacaginiza kutlamaniz gerekirdi;çünkü bilmeyerek tani sizin istediginizibelki daha bile çogunuyapti.

Saskinliktan donup kalmistim. Bu aksam bir patirdi kopacagi içime dogmustu zaten. Ama Natasa'nin bu denli açık konusmasi, tavirlarmdaki gizlemedigi küçümseme çok sasirtmisti beni.

"Gerçekten bÇer seyler biliyordu demek, diye düşünüyordum, dananın kuyrugunu koparmayi koymustu aklina. Yüzüne kargi haykirmek için belki de sabirsizlikle bekliyordu Prensi".

Prensin rengi uçmustu. Alyosa'nin yüzünde saf bir korku, aci bir bekleyis vardı. Prens, Ne söylediginizin farkinda misiniz siz! diye bagirdi. Agzinizdan çıkani kulaginiz duysun... bir sey anlamadim söylediklerinizden.

Natasa,

Yaa! dedi. İki sözcükten anlamadınız demek!
Alyosa da ben debu konuda hiç
konusmadığımız, hatta görüşmedığımız
haldeevet o da ben de bir anlamısız sEzi!
Bizimle igrenç, asagılık bir oyun oynadığınızın o
da farkına varmış! Sizi seven, size bütün
varlığıyla inanan Alyosa varmış bunun farkına!
Ona karşı biraz daha dik _ 238

katli, biraz daha kurnazca davranmayı gerekli
görmediniz; anlayamayacağını sandınız. Ama
hassas, ince, çabuk etkilenen bir yüreği vardır
onun; söylediği gibi, sözleriniz, tavırlarımız
içinde yer etti...

Prens, beni tanık tutuyormuş gibi, son derece
sakin bir tavırla bana döndü. Pek sinirli, öfkeli
olduğu beliydi,

Hiç bir şey, hiç bir şey anlamıyorum! dedi.
Sonra Natasa'ya döndü: Kuskucu bir insansınız
siz; sinirleriniz de bozuk... Aslında,
KaterinaFyodorovna'yıkiskaniyorsunuz; bu

yüzden herkesi, en basta da beni... suçluyorsunuz; izninizle sunu söyleyeyim ki, çok tuhaf bir insansiniz... Bu çeşit olaylara alisik degilimdir; oglumun gelecegi söz konusu olmasaydi bir dakika kalmazdim burada... Gene de durumu açıklamanizi bekliyorum.

Her seyi bildiginiz halde, iki sözcükle yaptigim açıklamayi anlamamakta diretiyorsunuz demek!

Daha açık konusmami mi istiyorsunuz?

Evet.

Natasa, gözleri öfkeden parlayarak,

Pekala, diye bagirdi, dinleyin öyleyse, her seyi, her seyi anlatacagim!

m

Natasa ayaga kalkmisheyecandan farkinda degildi bununöyle konusuyordu. Prens önce oturdugu yerden dinliyordu, sonra o da ayaga kalkti. Durum fazlasiyla ciddilesmisti. Natasa,

Sali günü söylediklerinizi hatırlayın, diye devam etti. Paraya, yükselmeye, sosyete de önemli bir yere ihtiyacı

239

yacınız olduğunu söylüyordunuz; hatırlıyor musunuz?

Hatırlıyorum.

Paraları cebeye indirmek, kaçırdığınız imkanları tekrar elde edebilmek için salı gününü buraya geldiniz; emellerinize erismekte size yardımcı olacağım düşünerek bu evlenme işini attınız ortaya.

Natasa! diye bağırDIM, sözlerine dikkat et!
Prens, gururu çok incinmiş bir tavırla, Para!
İmkan! diye mirildandı.

Alyosa üzüntüden bitmiş, bir şeyanlamadan öyle bakıyordu. Natasaya iyice sinirlenmişti.

Hayır, hayır, kesmeyin sözümü, dedi, hepsini

söyleyeceğime yemin ettim. Kendiniz de biliyorsunuzdur, Alyosa dinlemiyordu sözünüzü. Onu benden geri çekmek için tam altı ay uğraştınız. Bir türlü boyun egmiyordu. Birden artık samanin kalmadığının farkına vardınız.

Oğlunuzu serbest bırakırsanız Katerina Fyodorovna'yı da, paraları da özelikle paraları... üç

milyonluk drahoma vardı ortadakaçıracaktınız. Tek kurtuluş umudunuz kalmıyordu: Alyosa, onun için seçtiğiniz kızı severse belki de uzaklaşırdı benden...

Alyosa elem dolu bir sesle,

Natasa, Natasa! diye bağırıyordu. Neler söylüyorsun! Natasa, Alyosa'nın bağırmasınabakmad devam ediyordu:

Düşündüğünüz gibi yaptınız, ama o da bir sonuç vermedi! Ben olmasam her şey düzelecekti! Size umut veren bir durum daha vardı: Tecrübeli, kurnaz bir insan olduğunuz için, Alyosa'nın

bazan benden bikar gibi oldugunu farketmistiniz. TMyle ya, kimi zaman bana karsi pek ilgisiz oldugu, dört bes gün yanima ugramadigi gözünüzden kaçmis olamaz. Belki iyice sogur dabilir diye umutlaniyordunuz; Alyosa'nin sali günkü ani hareketi iyice sasirtti sizi. Ne yapacaktiniz simdi!.. 240

Prens,

Bir dakika, diye haykirdi, tam tersine, bu olay... Natasa sert bir sesle kesti Prensın sözünü: O aksam "Simdi ne yapayim ben?" diye düsündünüz, söyle karar verdiniz: Oglunuzun benimle evlenmesinetabiÇ gerçekten degil, onu yatistirmek için sözderazi olacaktiniz. Dügünü istediginiz kadar uzak bir tarihe atabilirdiniz; öte yandan, yeni ask filizlenmeye baslamisti; farkındaydiniz bunun. Iste bütün planinizi bu yeni ask üzerine kurmustunuz.

Prens kendi kendine konusuyormus gibi,

Romanlar, hep su romanlar, diye mirildandi;

yalnizlik, hayale dsknlk, roman okumak...

Natasa, Prensini söyledigini duymadan, onun ne dedigine dikkat bile etmeden, gittikçe heyecanlanarak,

Evet, bütün planinizi bu yeni ask üzerine kurmus" tunuz, diye tekrar etti. Hem bu askin sizi basariya ulastirma sansi da çoktu! nk Alyosa Katerina Fyodorovna'ya taa bastan, onun ne denli iyi bir kiz oldugunu henüz bilmezken tutulmustu! Alyosa o gece bu kiza onu sevemeyeceğini, çünkü görevi, baska birisine olan sevgisi bunu ona yasakladigini aiklayınca kiz öylesine soylu davraniyor;ona da, sevdiği erkegi elinden alan kadina da öylesine içten bir ilgi gösteriyor, onlari öylesine yürekte affediyor ki genç kizi zaten begenen Alyosa onun ruh güzel igi karsisinda byleniyor!.. Buraya gelince hep Katerina Fyodorovna'dan söz etti. Devrisi gün bu soylu kizih

degilse minnet duygusundantekrar görmek için önüne geçilmez bir istek duyacakti elbette. Hem ne diye gitmesindi oraya? TMyle ya, eski

sevgilisinin üzüntüsü geçmişti nasıl olsa, onun için kesin karar verilmisti, ömrünün sonuna kadar beraber olacaklardı;birdakikacık da... Natasa bu bir dakikacığı kiskanacak kadar nankör müydü ? Bu bir dakikadan sonra hiç farkında olmadan bir gün 241

aldı Natasa'dan, sonra bir gün daha, bir daha... Bu dört gün içinde kizin bilmediği yanlarını öğrendi: Temiz, duygulu, bir çocuk kadar içtendi; huylan da o kadar uyusuyordu ki... Dost, kardeş olacaklarına yemin ediyorlar. TMlünceye kadar ayrılmayacaklarına söz veriyorlar birbirine. Bes altı saat süren bir konuşmanın" sonucunda yepyeni duygular tadiyor Alyosa'nın ruhu, yüregi heyecanla doluyor... Bunları bildiğiniz için "bir zaman gelecek eski askini bu yeni duygularıyla karşılastıracaktır, diye düşünüyordunuz; eski sevgilisiyle aralarındaki ilişkilerin çekici bir yanı kalmamıştır artık onun için; kız hep surat asıyor, bir şeyler yapmasını istiyor; kiskanıyor, sitem ediyor; ağlıyor... Arada bir yüzüne gülse, sakalassa bile, karsısındaki bir çocukmuş gibi

yapiyor bunu... Bilmaya basladi artik,
kaniksadi..."

Gözyaslari bosaldi birden, bogazinda bir sey
dügümlenmis gibi sustu; ama topladi kendini:
Sonra mi ne oldu? Her sey zamana biraktiniz;
nasil olsa hemen evlenmeyecektik; daha çok
zamaniniz vardi, her sey degisebilirdi... Bir
yandan imalarinizla bir yandan da telkinlerinizle
amacinize erismeye çalisacaktiniz...
Iftiralarinizla su can sikici Natasa'yi küçük
düşürebilirdiniz...

sonucun ne olacagi bilinmezdi, ama zafer
sizindi! Alyosa! Suçlama beni canim! Askini
anlamadigimi, degerini bilmedigimi söyleme. Su
anda bile beni sevdigini, sözlerimi belki de
anlamadigini biliyorum. Böyle konusmakla çok
çok kötü yaptigimin da farkindayim. Bunlarin
hepsini görüyor, seni de gün geçtikçe daha çok
seviyorsam elimden ne gelir... çildirasiya...

çildirasiya seviyorum seni!..

El erini yüzüne kapadi, kendini kanepenin

üzerine atip hiçkira hiçkira aglamaya basladi.
Alyosa bir çiglik

EzilenlerF : 16 242

atarak kostu yanina. Natasa aglayınca hemen o
da aglamaya baslardi.

Natasa'nin bu aglamasi Prens'in isine çok
yaramisti tabi: Natasa'nin heyecanini, sert
ithamlarini bir kiskançlik nöbetine, hakarete
ugramis askinin sebep oldugu sinir
bozukluguna, hatta hastaliga vermek o kadar
yadirganmayacakti simdi. Kiza yakinlik
göstermesi bile olagandi bu durumda.

Üzölmeyin Natalya Nikolayevna, dedi, öfke,
yalnizlik sinirlerinizi bozmas... Onun bu
düşüncesizce davranisi hasta etmis sizi...
Durmayin üzerinde, çocukluguna verin. TMnemli
olan, sizin de söylediginiz gibi, sali günkü
olaydir; onun size ne denli bagli oldugunu ispata
yeter bu, ama siz...

Natasa aci aci aglayarak kesti Prens'in sözündü:

Ah, böyle söylemeyin, hiç degilse su anda iskence etmeyin bana! İçime dogmustu bunlar! Onun beni artık eskisi gibi sevmedigini bilmiyor muyum saniyorsunuz... Burada... su odada yalnız basima...terkedilmiş, beklerken her şeyi uzun uzun düşündüm. Ne yapabilirdim, elimden ne gelirdi!Seni suçlamıyorum Alyosa...Niçin kandirmaya ugrasiyorsunuz beni? Kendi kendimi kandirmaya çalışmadım mi saniyorsunuz?... Ah, hem de kaç kere, kaç kare! Sesindeki en küçük bir degisiklikten az mi anlam çıkarmaya çalıştım? Yüzünden, gözlerinden ruhunu okumaya az mi ugrastım?.. Her şey bitti artık, her şey... Ah, ne bedbaht bir insanım!..

Alyosa önünde yere diz çökmüş, agliyordu. Hiçkiriklari arasından, Evet, evet, bütün suç bende! diye tekrar ediyordu. Her şey benim basimin altından çıktı!...

Hayir, kendini suçlu görme Alyosa... baskalarındadır suç... Düşmanlarımızda! Bütün suç onlarda Prens biraz sabirsiz,

Söyler misiniz, bütün bu... suçlari neye dayanarak bana yüklüyorsunuz? dedi. Hepsi sizin uydurmanız...

Natasa birden ayaga fırlayarak,

Uydurmam mi! diye bagirdi. Demek öyle ha, riyakar adam! Sali günü buraya geldiginizde baska bir niyetiniz olamazdi! Vicdan azabini dindirmek, kendini daha bir rahatlikla Katya'ya vermesini saglamak için oglunuzu yatistirmanız gerekiyordu; yoksa hep beni hatirlayacak, isteklerinize boyun egmeyecekti; öte yandan, beklemek canınıza tak demisti. Yalan mi söylüyorum?

Prens alayli alayli gülümseyerek,

Dogrusunu söyleyeyim, sizi aldatmak isteseydim gerçekten de böyle düşünürdüm; çok...

zekisiniz; ama iddialarinizi ispat etmelisiniz, yoksa bir insan için böyle seyler söylemek...

ispat mi? Alyosa'yi benden sogutmak için yaptıklarınızdan daha güzel delil mi olur? Birtakim çıkarlar ugruna ogluna görevlerini unutturmaya, sevdiği insani yüz üstü bırakmaya çalışan bir baba! Demin oturduğum evin merdiveninin kötülüğünden dem vuruyordunuz yanılmıyorsam!

Parasizlikten, açlıktan ayrılmak zorunda kalalim diye Alyosa'nin ayligini kesen siz degil misiniz?

Sizin yüzünüzden oturuyorum burada, bir de kalkmissiniz oglunuza sitem ediyorsunuz; iki yüzlü

bir insansiniz siz! O akşam birdenbire nasıl da degistiniz o kadar? Niçin birden o kadar hoslandiniz benden? Dört gündür su odanın içinde dolasiyor, düşünüyorum; her seyi enine boyuna düşündüm; her sözünüzü, yüzünüzün her ifadesini ölçtüm biçtim, sonunda hareketlerinizin yapmacik, alay dolu oldugunu anladim; çirkin bir oyun oynuyordunuz bizimle... Zaten çoktan tanıyorum sizi! Yanınızdan geldiği zamanlar Alyosa'nin

yüzünden, ona söylediklerinizin, kafasına sokmaya çalıştığınız düşüncelerin hepsini anlardım; üzerindeki etkinizi çok iyi öğrenmistim artık!

Hayır, aidata_ 244

mazsiniz beni! Belki başka hesaplarınız vardır, en önemli olanı söylememiş olabilirim, ama değmez! Beni aldatmaya çalışıyordunuz ya, ha sunun için ha bunun için, orası önemli değil!

Bunu yüzünüze karşı söylemek istiyordum!

Hepsi bu kadar mı? Bütün deliliniz bu mu? Ama düşünün bir kere, salı akşamı size yaptığım teklifle kendimi bağlamış olmadım mı? Bu kadar düşüncesiz hareket etmiş olabilir miyim?

Neyle bağlamışsınız kendinizi? Neyle? Sizce beni aldatmanın ne anlamı olabilir? Her hangi bir kızın gururuyla oynamanın bir önemi olabilir mi sizin için! TMyle ya, zaval i bir kaçak, babasının lanetlediği, kimsesiz, kendini rezil etmiş, ahlaksız bir kızım ben! Bu oyun size

küçücük de olsa bir çıkar saglayabilecekse böyle bir zaval iyi düşünmeye deger mi!

Natalya Nikolayevna, kendinizi ne duruma düşürdüğünüzün farkında misiniz? Il e de size hakaret etmiş olayım istiyorsunuz. Ama bu öylesine ağır bir hakaret ki, bunda ısrar etmenizi bırakın, böyle bir şeyi nasıl düşünebildiğinize de sasiyorum doğrusu. Kusura bakmayın ama bunu bu kadar kolaylıkla düşünebilmek için insanın pek piskin olması gerek. Böyle konuşmaya hakkım var sanırım; oğlumu bana karşı kiskirtiyorsunuz çünkü. Su anda sizden yana çıkıp bana bas kaldırmıyorsa da için için dış biliyordur...

Alyosa,

Hayır baba, diye bağirdi, bas kaldırmıyorum sana, çünkü ona hakaret etmediğine, bir insana böyle hakaret edilemeyeceğine inanıyorum!

Duyuyor musunuz? diye haykirdi Prens.

Natasa, bütün suç bende, babamı suçlama.

Günah, korkunç bir şey bu!

Natasa,

245

Duydun mu Vanya? diye bagirdi. Bana karsi çikmaya basladi bile!

Prens,

Yeter! dedi. Bir son verelim artik bu can sikici konusmaya. Bu çilgin kiskançliginiz sizi bana bambaska bir yaninizdan tanitti. Uyardiniz beni. Acele etmisiz, evet evet gerçekten çok acele etmisiz. Bana nasil hakaret ettiginizin bile farkinda degilsiniz; bunu umursadiginiz da yok ya...

Acele ettik... acele ettik... sözümü tutmam gerekir tabiE, ama... bir babayim ben de, oglumun mutlu olmasini isterim...

Natasa kendini kaybederek,

Sözünüzden dönüyorsunuz demek! diye bağırırdi. Fırsata sevinmissinizdir! Ama sunu bilirsiniz ki, iki gün önce burada kendi kendime bir karar verdim ben, şimdi hepinizin yanında da tekrar ediyorum bunu : Alyosa'yla evlenmekten vazgeçtim!

Yani onu gene huzursuz etmek, duygulandırmak, demin söylediğiniz gibi

"sorumluluklarını" hatırlatmak, böylece onu tekrar kendinize bağlamak istiyorsunuz demektir bu...

Demiyorsanız öyle demiyor muydunuz? Ama yeter artık; zamana bırakalım... Sizinle konuşup anlaşmak için daha bir sakin olduğunuz zamanı bekleyeceğim. İlişkilerimizi tamamen kesmeyeceğimizi umarım. Belki de, zamanla daha iyi anlarsınız beni. Oysa buraya gelirken, ailenizle ilgili bazı niyetlerimden söz etmeyi düşünüyordum size; görecektiniz ki... ama yeter artık!

Yanına gelerek devani etti :

Ivan Petroviç! Simdiye kadar sizinle tanismayi çok istiyordum; hele simdi büyük bir mutluluk verecektir bana dostlugunuz. Umarim anliyorsunuzdur beni. Birkaç gün sonra geleceğim size; izin verirsiniz tabiE.

TMne hafifçe egilerek kabul ettigimi belirttim. Ondan kaçamayacağımı anlamistim. Elimi sikti, hiç

bir sey söy 246

lemeden Natasa'yi selamladi, gururu incinmis bir insan tavriyla çıktı.

IV

Birkaç dakika hiç konusmadik. Natasa üzgün, bitik, düşünceli oturuyordu. Bütün heyecani, canliliği bir anda sönmüştü. Donuk bakislarini tam karsisinde bir noktaya dikmis, Alyosa'nin eli elinde, hareketsiz öyle duruyordu. Alyosa sessiz sessiz agliyor, arada bir basini kaldirip ürkek, merak dolu bakislarla Natasa'nin yüzüne bakiyordu.

Sonunda çekingen bir tavırla Natasa'yi yatistirmaya basladi. Kizmamasi için yalvariyordu ona, bütün suçu kendi üzerine aliyordu. Babasini temize çıkarmayi çok istedigini beliydi. Birkaç kere söz etti bundan, ama Natasa'yi tekrar kizdirmaktan korktuğu için açık söyleyemiyordu. Natasa'yi eskisi gibi sevdiğine, ölünceye kadar da seveceğine yeminler ediyor; Katya'yi bir kizkardes, sevimli, iyi yürekli bir kizkardes olarak sevdiğini söylüyordu. "Onu bırakmam büyük kabalık olur, diyordu.

Katya'yi tanisan sen de çok seversin onu, hiç ayrılmak istemezsin ondan; o zaman bu tatsizliklar da biter". Bu düşünce pek hosuna gitmisti. Yalari söylemiyordu zaval i. Natasa'nin endisesini anlamiyordu; onun demin babasına söylediklerinin de farkında değildi. Bildigi, onların bozustuklarıydı, bu da çok üzüyordu onu. Natasa,

Babana öyle davrandığım için gücendin mi bana? diye sordu.

Delikanli derin bir üzüntü içinde cevap verdi:

Bütün suç bendeyken, her sey benim basimin altından çikmiskem gücenebilir miyim hiç? Seni böylesine bir öfkeye ben saldim; sınırların bozuk olduğu için onu 247

suçladın, çünkü beni temize çıkarmak istiyordun; her zaman benden yana olursun zaten, oysa degmem ben buna. Bir suçlu bulmak gerekiyordu, o çıktı karsına... Ama hiç suçu yoktur onun, hiç!

Alyosa heyecanlanmış, sesini yükseltmişti. Adamcagiz ne için geldi buraya, ne buldu!

Natasa'nin elemli, sitemli baktığını görünce yutkundu.

Peki, peki, bir daha söylemeyeceğim, dedi, affet... Bütün suç bende!

Natasa son derece üzgün,

Evet Alyosa, diye mirildandı. Aramızdan kara kedi gibi geçti baban, bütün dünyamızı yikti. Bu

güne kadar herkesten çok bana inanirdin; simdi bir kuskü düsürdü içine, beni suçlu buluyorsun; kalbinin yarisini aldi benden. Karakedi geçti aramızdan.

Böyle söyleme Natasa. Niçin "Karakedi" diyorsun?

Sahte bir iyi yüreklilikle, yapmacik bir büyüklükle kendine bagladi seni; simdi de her gün biraz daha sogutacak seni benden.

Alyosa iyice heyecanlanmisti,

Yemin ederim ki yaniliyorsun Natasa! diye bagirdi. "Acele ettik" derken çok sinirliydi. Göreceksin, yarin ya da birkaç gün sonra yatisacaktır. Hem evlenmememiz için diretecek kadar kizmissa da önemli degil; sana yemin ederim ki, ne derse desin, dinlemem onu. O kadar da zayif degilim...

Kim yardım eder bize biliyor musun?Birden sevinçle yükseltmisti sesini.Katya yardım eder! Sen de görürsün onun ne iyi bir kız olduğunu!

Senin rakiben olup olmadigini, bizi ayirmak isteyip istemedigini anlayacaksın! Evlendiginin devrisi günüsevgisi sönen erkeklerden oldugumu nasıl dilin vardı da söyleyebildin demin? Yüregime isledi busözün! Hayir, yaniliyorsun, 248

Katya'ya sik sik gittiysem...

Yeter artık Alyosa, istedigın zaman gidebilirsin ona. Demin söyledigim bu degildi benim. Yanlis anladın. Kime istersen ona git, mutlu ol. Kalbinden, bana vereceğinden daha çok sevgi isteyemem...

Mavra girdi içeri.

€ayı getireyim mi artık? İki saattir kaynıyor semaver; on bir oldu saat.

Kaba, sert bir tavırla sormustu bunu; caninin çok sikkın olduğu, Natasa'ya kızdığı bel iydi. Salidan bu yana pek heyecanlıydi, çok sevdiği hanımı evleniyordu... TMteki kiracılara, komsulara, kapıcıya yetistirmisti haberi; dükkana her

gittiginde oradakilere hep haniminin yakinda evleneceginden söz etmistti. Büyük bir adam olan, general ige kadar yükselmiş, ayrıca son derece varlıklı Prens'in gelip hanimina, ogluyla evlenmesi için yalvardigini, bunu "kulaklariyla" duyduğunu kurula kurula anlatmış durmuştu. Gelgelelim, birden işler sarpa sarmıştı şimdi, Prens çay bile içmeden, öfkeyle çıkıp gitmişti. Bütün suç hanimindaydı tabii. Onun Prens'le nasıl bagira bagira konuştuğunu duymuşttu mutfaktan. Natasa,

Getir bakalım, dedi.

Yiyecek bir şeyler de getireyim mi? Natasa bozuldu.

Getir. Mavra,

Dünden beri oturmadık, bir sürü şey hazırladık, diye söylendi. Sarap almak için taa Nevski'ye gittim, şimdi de...

Kapıyı öfkeyle çarparak çıktı. Natasa'nin yüzü kızardı, tuhaf tuhaf bakıyordu bana. Mavra

semaverle yiyecekleri getirdi; av eti, balık, iki sise iyi cins Yeliseyev sarabi vardi. "Bu kadar seyi kime hazirlamislar acaba?"

249

diye geçirdim içimden. Natasa masaya yaklasti. Benden bile sikildigi bel iydi.

Iste böyle garip bir insanım ben Vanya, dedi. Olacaklari önceden bildigim halde gene de bir umut vardi içimde. Alyosa gelip özür diler, belki barisiriz; kuskularimin asilsiz oldugu anlasilir, inandirirlar beni... diye umutlaniyordum; onun için hazirlattim bunlari... Olur ki oturur, geç saatlere kadar konusuruz diye düsündüm...

Zaval i Natasa! Bunu söylerken yüzü öyle kizarmisti ki! Alyosa birden heyecanlandi.

Gördün mü ya Natasa! diye bagirdi, Iki saat öncesine kadar kuskularina kendinde inanmiyormussun! Evet, düzeltmek gerek durumu. Bütün suç bende, her seyi de ben düzeltercegim. Natasa, izin ver hemen simdi

babama gideyim! Görmeliyim onu; gururu incindi, hakarete ugradı. Avutmaliyim, hep kendi düşüncelerimi söyleyeceğim ona, sadece kendi düşüncelerimi; seni karıstırmayacağım. Her şey düzelecek...Seni bırakıp onun yanına kosmak istediğim için gücenme. Yanılırsın öyle düşünürsen;acıyorum ona;görürsün, suçsuz olduğunu zamani gelecek sen de anlayacaksın...Yarın sabah gün doğar dogmaz geleceğim buraya, gece geç saate kadar yanında kalacağım, Katya'ya gitmeyeceğim.

Natasa kalmasını istemedi ondan, hatta gitmesinin daha iyi olacağını söyledi. Alyosa'nın şimdi kendini zorlayarak günlerce yanında kalacağından, bile bile kendine eziyet edeceğinden korkuyordu. Yalnız Alyosa'dan babasına onun adına bir şey söylememesini istedi, onu yolcu ederken neşeye gülümsemeye çalıştı. Alyosa kapıdan çıkarken birden döndü, Natasa'nın yanına gitti, iki elini avuçlarının içine aldı, yanına oturdu. Derin bir sevgiyle yüzüne bakıyordu.

Natasa, sevgilim, melegim benim, gücenme

bana, hiç bir zaman bozumsuzayalım. Bundan böyle birbirimizin 250

her dedigine inanacagimiza söz verelim. Bak şimdi ne anlatacagim sana canim: Neden oldugunu hatirlamiyorum. Kavgaliydik bir keresinde. Kabahatli bendim. Konusmuyorduk. TMzür dilemek istemiyordum senden, ama öte yandan da çok üzölüyordum. Kentte suraya buraya gidiyor, sokaklarda avare avare dolasiyor, arkadaslarima ugruyordum, ama içim kan agliyordu... Birden aklima ya hasta olur da ölürsen, diye geldi. Büyük bir umutsuzluga düstüm, seni kaybettim sandim. Gittikçe karariyordu içim. Sözde mezarinin üzerine kapanip kederimden öyle kalmis hayal ediyordum kendimi. Mezarini öpüyor, sana sesleniyor, seni karsimda bir anlik bile olsa diriltmesi, bir mucize göstermesi için. Tanriya yakariyordum. Kosup kucakliyordum seni, bagrima basiyor, öpüyordum. Seni o anda eskisi gibi bir kerecik daha kucaklasani mutluluktan ölürüm saniyordum.

Böyle hayal görürken birden söyle

düşünüyordum kendi kendime: "Onu bana bir an göstermesi için yakariyorum Tanriya, oysa alti aydir beraberiz; kaç kere kavga ettik, kaç gün konusmadik birbirimizle!" Günlerce dargin durduk, mutlulugumuzun degerini bilmedik; simdi de tutmus mezarindan disari çağiriyordum seni; bir dakika için hayatimi vermeye hazirdim!.. Daha fazla dayanamadim, kostum sana, sen de beni beклиyordun; hatirliyorum, öyle bastirdim seni ki gögsüme, gerçekten kaybedecektim seni sanki. Natasa! Bundan böyle hiç bozusmayacagiz!

Dayanamiyorum! Tanrim, seni birakabilir miyim hiç!

Natasa agliyordu. Kucaklastilar; Alyosa, onu hiç birakmayacagina bir kere daha yemin etti. Sonra babasinin yanina kostu. Her seyi yoluna koyacagina, düzeltecegine kesinlikle inaniyordu.

Natasa elimi sinirli sinirli sikarak,

Her sey bitti artik! dedi. Her sey mahvoldu!
Seviyor beni, hiç de sönmeyecek bu sevgisi;

ama Katya'yi

251

da seviyor, bir zaman sonra onu benden çok sevecek. Tabii bu alçak Prens de fırsatı kaçırmayıp...

Natasa! Prens'in dürüst davranmadığına ben de inanıyorum, ama...

Ona söylediklerimin hepsini doğru bulmuyorsun, değil mi! Yüzünden anlamıştım zaten. Ama biraz sabret, haklı miyim haksız miyim görürsün! Hem ben genel konuştum, kim bilir daha ne domuzluklar vardır kafasının içinde! Korkunç bir adamdır o! Dört gün dolastım durdum bu odanın içinde, hep düşündüm. Evet, Alyosa'nın durulmasını; istediği gibi yaşamasını engelleyen üzüntüsünden, bana olan sevgisinin verdiğisorumlulukduygusundan kurtulmasını sağlamak asıl amacı. Bu evliliğe razı olmasının bir nedeni daha vardı: Aramızda sokulup iyi yürekliliğiyle, içtenliğiyle Alyosa'nın gözünü

boyayacakti. Evet Vanya, bu böyledir! Alyosa çok saftir; benim için üzülmezdi artık. Söyle düşünürdü: "Natasa karim olacak, ömrümüzün sonuna kadar beraber yasayacagiz". Elinde olmadan Katya'yla daha çok ilgilenirdi bu durumda. Bel i ki Prens bu Katya denen kizi çok iyi anlamis; tam Alyosa'nin aradigi kiz oldugunu, onu benim elimden alabilecegini sezinlemis. Ah Vanya! Simdi bütün umudum sende : Seninle dost olmayi istedigine göre, gene bir seyler düşünüyor demektir. Bu fırsatikaçırma canim, ne olur Kontes'e yaklasmaya çalis. Su Katya'yla tanis, incele onu, nasil bir kiz oldugunu öğren bana. Senin düşüncen önemli benim için. Senin gibi hiç kimse anlayamaz beni; ne istedigimi de iyi bilirsin.

Sonra, aralarindaki dostluk derecesini, iliskileri, nelerden sözettiklerini de öğren. TMzel ikle Katya'yi incele, Katya'yi... Bir kere daha ispat et bana sevgili; biricik dostum Vanya, bir kere daha ispat et bana dostlugunu! Artik bütün umudum sende!.. 252

Eve döndüğümde saat gecenin biri olmustu. Nel

i uykulu bir yüzle açti kapiyi. Beni görünce gülümsedi, gözlerinin içi güldü. Uyuyakaldi diye kendi kendine kizdi. Ben gelinceye kadar uyumamak istiyormus zaval i. Birisinin beni aradigini, oturup uzun süre bekledigini, masanin üzerine bir pusla biraktigim söyledi.

Maslobojev'dendi pusla. Yarın saat on ikide evine çağırıyordu beni. Nel i'ye bir seyler soracaktım, ama sabaha bıraktım, gidip yatmasını söyledim. Zaval i zaten bekleye bekleye yorulmuş, ancak ben gelmeden yarım saat önce dalmısti.

V

Sabahleyin Nel i Maslobojev'in ziyareti üzerine oldukça ilginç seyler anlatti. Maslobojev'in gece gece beni araması pek garipti: Evde olmayacağımı biliyordu; çok iyi hatırlıyordum, son görüşmemizde cumartesi akşamı evde bulunmayacağımı söylemistim ona. Nel i, önce kapiyi açmak istemedigini söylüyordu: Çünkü saat sekizmiş geldiginde, korkmuş. Ama Maslobojev razı etmiş onu açmaya; bana bir puslayla haber bırakmazsa yarın basıma bir is

açilacagini söylemiş.

İçeri girince hemen bir pusla yazıp masanın üzerine bırakmış, sonra Nel'in yanına kanepeye oturmuş. "Hemen ayaga kalktım, diye anlatıyordu kız, konuşmak istemedim onunla; çok korkmuştum. Bubnova'dan söz etmeye başladı; kadının sinirden çatladığını, artık beni yanına almaya cesaret edemeyeceğini söyledi, sonra seni öğdü. Yakın dost olduğunuzu, sizi taa küçüklükten tanıdığını anlattı. O zaman konuşmaya başladım onunla. Cebinden seker çıkardı, uzattı bana, istemedim; beni iyi bir insan olduğuna inandırmak için dil dökmeye başladı, sarkı söyleyebildiğini, güzel dans ettiğini

253

söyledi; ayaga fırlayıp oynamaya başladı. Gülesim geldi. Sonra, biraz daha oturup sizi bekleyeceğini söyledi; ondan korkmamam, yanına oturmam için yalvardı. Oturdum; ama canım konuşmak istemiyordu onunla. Annemle dedemi tanıdığını söyleyince konuşmaya başladım.

Bunun üzerine çok oturdu".

Neler konustunuz?

Annemden Bubnova'dan... dedemden. İki saat oturdu.

Neler konustuklarini söylemek istemiyordu sanki. Ben de, Maslobojev'den öğrenebilecegimi düşünerek sormuyordum. Maslobojev'in Nel i'yi yalnız görmek için mahsus ben yokken geldiği kanisindaydim. "Niçin acaba?" diye soruyordum kendi kendime.

Maslobojev'in verdiği sekerleri gösterdi bana Nel i. Bunlar kırmızı yeşil kâğıtlı, en adi cinsindenbelki de rastgele bir mahale bakkalından almıştı onları Maslobojevüç akide sekeriydi.

Nel i sekerleri bana gösterirken gülümsedi.

Niçin yemedin onları? diye sordum. Kaslarını çatarak cevap verdi : İstemiyorum. Almadım bile, kendi kânenin üzerine bıraktı...

O gün çok yere gidecektim. Kalktim. Giderken sordum Nel i'ye: Yalniz sikiliyor musun?

Hem sikiliyorum, hemsikilmiyorum.
Sikiliyorum, çünkü uzun zaman olmuyorsunuz evde.

Yüzüme yle tatli, sevgi dolu gözlerle bakiyordu ki! O sabah hep öyle bakmisti bana; neseli, cana yakin bir hali vardi; ayni zamanda bir seyden utaniyor, hatta canimi sikmaktan, sevgimi kaybetmekten, agzindan bir sey kairmaktan korkuyordu sanki.

Gülümseyerek, 254

Peki niçin sikilmiyorsun? diye sordum. "Hem sikiliyorum, hem sikilmiyorum" diyorsun.

Bu ocuga giderek daha çok isiniyordum.
Gülümseyerek,

Bunu ben bilirim, dedi.

Nedense gene utanmisti. Kapida konusuyorduk.

Basi önünde, karsimda duruyordu. Bir eli omuzumda, ötekiyle ceketimin kolunu çekistiriyordu.

Sir midir bu? diye sordum.

Tatli bakisim yüzüme kaldirarak alçak sesle,

Yoo... dedi, önemli degil zaten, siz yokken kitabinizi okuyorum...

Kipkirmizi olmustu.

Demek öyle! dedim. Nasil, begeniyor musun bari?

Yüzüne karsi ögülen bir yazarin mahcuplugunu duyuyordum. O anda onu öpebilmeye neler vermezdim! Ama olmazdi; Nel i kısa bir sessizlikten sonra, son derece üzgün, Niçin, niçin öldü o? diye sordu.

Yüzüme bir kere daha bakip basim önüne egdi gene.

Kim? dedim.

Kim olacak, o delikanli, veremli... kitaptaki iste.

Ne yapalim, ölmesi gerekiyordu, öldü. Isitilir isitilmez bir sesle, Hiç de gerekmiyordu, dedi.

Birden somurttu, basini iyice önüne egdi.
Aradan bir dakika geçti. Kolumu çekelemeye devam ederek,

Peki ya o kiz... dedesiyle o kiz ne olacaklar?
diye fisildadi. Hayatlarinin sonuna kadar beraber mi yasayacaklar? Yoksul uktan kurtulacaklar mi?

Kizcagiza iyi bir sey söyleyemedigim için gerçekten çok üzgün, Hayir Nel i, dedim, kiz uzak bir kente gidip ora

255

da bir toprak sahibiyle evlenecek, ihtiyar da yalnız kalacak.

Demek... demek öyle! TMf, ne hainsiniz! Artık okumayacagim kitabinizi.

TMfkeyle itti kolumu, dönüp masanın yanına gitti, yüzü duvara doğru, basi önünde, öyle kösedede durdu. Büyük bir üzüntü içindeymiş gibi sık sık soluyordu; yüzü kıpkırmızı olmuştü. Yanına gittim.

Kızdın mi Nel i? Orada yazılanlar doğru değil ki! Hepsi uydurma;kizacak ne var!€ok duygulu bir kızsın!

Kızmadım, dedi.

Sevgi dolu, isildayan bakisini gözlerimin içine dikti; sonra birden elimi yakaladı, yüzünü göğsüme bastırıp, nedense ağlamaya başladı. Ama aynı zamanda gülüyordu da; hem gülüyor hem ağlıyordu. Benim de içimden gülmek geldi. Ama yüzünü bir türlü göstermek istemiyordu bana; basım göğsümden ayırmak istedikçe diretiyor, gittikçe daha çok gülüyordu.

Bu duygulu duruş bitti sonunda. Vedalaştık;

acele ediyordum. Nel i, yüzü pespembe, hala utangaç, gözlerinin içi isil isil, merdivenin basına kadar kostu arkamdan; çabuk dönmemi söyledi.

TMglene kadar, belki daha erken dönecegime söz verdim.

TMnce ihtiyarlara gittim. İkisi de keyifsizdi. Hele Anna Andreyevna iyice hastaydi. Nikolay Sergeič

odasında oturuyordu. Geldigimi duymustu, ama her zamanki gibi, Anna Andreyevna'yla konuşacaklarımızı konusalım diye on bes dakika sonra yanımıza geleceğini biliyordum. Yaslı kadını fazla üzmemek için dün aksamki olayı elimden geldigince yumusatarak anlattım, ama gerçeği gizlemedim tabiE. Anna Andreyevna'ninüzülmekle beraberevlilik isinin suya düstüğü

haberini sogukkanlilikla karsilamasi sasirtti beni.
256 .

Bunu bekliyordum zaten Vanya, dedi.

Arkanizdan uzun uzun düsündüm, bu isin olmayacağı sonucuna vardım. Ulu Tanrının katında hak etmedik bu mutluluğu; hem adam da alçagin biri; iyilik beklemek aptal ik olur ondan... Dile kolay, hiçten yere on bin rublemizi alıyor; haklı olduğumuzu bile bile alıyor. Elimizde avucumuzda bir şey bırakmayacak... İhmenevka'yi satıyorlar.

Natasa'cigim onlara inanmamakla akil ilik etmiş.

Sesini alçaltarak devam etti :

Hem ne var biliyor musun Vanya, bizim ki hiç istemiyordu bu evliliği! Arada bir "istemiyorum" diye kağiriyordu agzından. TMnceleri nazlanıyor sandım; ama hayır, geręekten istemiyor. Peki kızım, yavrum ne olacak şimdi? Babası istemez onu. Peki Alyosa olacak herif ne diyor?

Anna Andreyevna daha bir sürü seyleler sordu, cevaplarımı her zaman olduğu gibiyah vahlarla karşıladı, sızlandı. Son günlerde sakin bir hali olduğu kağmamıstı gözümden zaten. Her yeni haber sarsıyordu onu. Natasa'nın üzüntüsü

sinirlerini de sagligini da bozmustu.

Nikolay Sergeic sirtinda sabahligi, ayaklarinda terligiyle geldi. Üsüttüğünden yakindi. Sevgi dolu bakislarini karisindan ayirmiyordu; orada kaldigim sürece her hizmetine bir dadi gibi kostu; gözlerinin içine bakiyor, hatta ondan korkuyordu sanki. Bakislarinda sefkat vardı. Karisini kaybedecegi endisesi düsmüstü içine; onu kaybederse kendisinin de artik yasayamayacagini hissediyordu.

Bir saat kadar oturdum orada. €ikarken Nikolay Sergeic dis kapiya kadar geldi benimle, Nel i'yi sordu. Onu kizinin yerine yanlarına almaya kararlı görünüyordu. Anna Andreyevna'yi buna nasıl razı edebileceğini bilmiyordu. Kız üzerine yeni bir şey öğrenip öğrenmediğimi özel bir ilgiyle soruyordu. Kisaca anlattım. Sözlerim pek

257

etkilemişti onu. Kararlı bir sesle,

Daha konuşuruz, dedi, simdilik... neyse, ben

gelirim sana, biraz iyileseyim, gelirim. O zaman kararimizi veririz..

Saat tam on ikide Maslobojev'deydim. İçeri girdiğimde karsıma ilk çıkan Prens olunca pek sasırdım. Antrede paltosunu giyiyordu; Maslobojev de telaslı telaslı yardım ediyordu ona, bastonunu tutuyordu. Tatistiklerini biliyordum, ama bu karsılaşma gene de saskına çevirmisti beni.

Prens beni görünce heyecanlanır gibi oldu.

Oo, siz miydiniz! dedi. Ne tesadüf! Ben de bay Maslobojev'le tanistiginizi demin öğrendim. Sizinle karsılastığıma sevindim, hem çok sevindim. Sizi görmeyi çok istiyordum;ilk fırsatta gelmeyi düşünüyorum size, izin veriyor musunuz? Sizden bir dileğim var:Yardım edin bana, ortadaki durumu açıklayın. Dün aksamki olaydan söz ettiğimi anlamissinizdirsanırım...Taniyorlar sizi orada, seviyorlar; olayları ta bastan beri izliyorsunuz; etkiniz var...Şimdi gitmeyip, sizinle konuşamadığım için çok. üzgünüm... Bazi acele

islerim var! Ama birkaç güne kadar, belki de daha erken, uğrayacağım size. Simdilik...

Elimi biraz fazla hararetle sikti, Maslobojev'e göz kırptıktan sonra çıktı. Odaya girince, Al ahaskina söylesene... diye başladım.

Maslobojevaceyleylesapkasiniialipdisariçikarken sözümü agzıma tikadi:

Bosuna uğrasma, söylemem, isim var, ben kaçıyorum, zaten geç kaldım!..

Saat on ikide gelmemi yazan sen değil miydin?

Ne olmuş yazdıysam? Dün ben sana yazdım, bu

EzilenlerF: 17 258

gün de bana yazdılar; hem de nasıl... basım döndü. Ne is! Bekliyorlar beni. Kusura bakma Vanya.

Seni bosuna buraya kadar yorduğum için istersen güzel bir sopa çek bana. Yalnız lütfen biraz çabuk tut elini! Bekletme, çok isim var,

bekliyorlar. . .

Niçin sopa çekecekmisim sana? Isin çikmissa git: tabiE, herkesin acele isi çikabilir. Yalniz...

Maslobojev holeçikiyorduben de pesindenpaltosunu giyerken kesti sözümü : Yalnizi falan yok, söylemem. Seninle de isim var; çok önemli bir is bu; zaten bunun için gelmeni istedim; seni yakından ilgilendiren bir is... Simdi ayak üstü anlatamayacagim, bugün saat tam yedide, ne erken ne geç, tam saat yedide bana gelecegine söz ver. Evde olacagim..

Kararsiz,

Bugün mü? dedim, bu aksam bir yere...

Aksam gidecegin yere simdi git, aksama da bana gel. Sana neler anlatacagimi bir bilsen Vanya.

Peki, peki. Ne yalan söyleyeyim, meraklandirdin beni.

Bu arada sokaga çikmis, yaya kaldirimda

duruyorduk. Israrla bir kere daha sordu :
Geleceksin degil mi?

Dedim ya geleceğim diye.

Söz ver bana.

™f, can siktin artık! Peki, söz veriyorum.

€ok güzel. Ne yana gidiyorsun? Sagi göstererek,

Bu yana, dedim. O da solu göstererek,

Ben bu yana, dedi. Al ahaismarladik Vanya!
Unutma, tam saat yedide.

Arkasından bakarken "Tuhaf sey" diye
düsündüm. Aksam Natasa'ya
gitmekniyetindeydim.

Maslobo

259

yev'e söz verdiğim için şimdi gitsem iyi olur,
diye düşünüm. Alyosa'yi orada bulacağimdan

kuskum yoktu. Gerçekten de oradaydi; beni görünce pek sevindi.

Natasa'ya karsi son derece candan, sevimli davraniyordu; benim aralarina katilmam iyice neselendirmisti onu. Natasa da onunla beraber söyleyip gülüyordu ya, bunu zoraki yaptigi beliydi.

Benzi uçuktu; hiç uyuyamamisti gece.

Alyosabesbel i Natasa'yi gülümsetmek için habire konusuyor, bir sürü seyler anlatiyordu, ama Katya'yla babasından hiç söz etmiyordu nedense. Dünkü, Natasa'yla babasini baristirma denemesi iyi sonuç vermemise benziyordu. Bir ara Mavra'ya bir sey söylemek için disari çıktiginda Natasa aceleyle fisildadi bana:

Bir sey söyleyeyim mi sana? Buradan gitmeye can atiyor, ama çekiniyor. Ben de söyleyemiyorum git diye; o zaman belki mahsus gitmez de cani sikildigi halde kalir yanimda, iyice sogur benden belki... Ne yapsam ki?

Tanrim, kendi kendinizi ne durumlara sokuyorsunuz! İkiniz de çok vesveselisiniz, birbirinizi kol uyorsunuz. Oturup açık açık konussanız olmaz mi! Bu durum belki gerçekten de sogutur onu senden.

Natasa dehset içinde,

Ne yapayım? dedi.

Dur, ben simdi hal ederim...

€amurlanmis çizmemi Mavra'ya temizletmek bahanesiyle mutfaga gittim. Natasa arkamdan, Dikkatli ol Vanya! diye seslendi.

Mutfaga girdigimde, Alyosa beni bekliyormus gibi yanima kostu.

Ivan Petroviç, sevgilidostum, ne yapsam ben? Bir akıl verin bana: DünKatya'ya söz vermistim, bu saatte orada olacaktim. Gitmesem olmaz! Natasa'yi çok seviyorum onun için kendimi atese atmaya hazirim; ama260

siz de kabul edersiniz ki öte yani da tamamen bırakmak olmaz...

Ne duruyorsunuz, gidin...

Ya Natasa? Üzülür sonra. Yardım edin bana Ivan Petroviç...

Bence gidin daha iyi. Sizi ne çok sevdiğini biliyorsunuz;sonra yanında sikiliyorsunuz,kendinizi zorlayarak kalıyorsunuz sanır. Gitmeniz çok daha iyi olur. Şimdi girelim içeri, ben yardım ederim size.

Ne iyisiniz Ivan Petroviç! İçeri girdik ; bir dakika sonra, Demin babanizi gördüm, dedim. Zaval i korkuyla,

Nerede? diye haykirdi.

Sokakta karsilastik. Bir dakika kadar konustuk; gene dost olmamizi söyledi. Nerede oldugunuzu bilip bilmedigimi sordu. Sizi görmeyi çok istiyordu ; bir sey söyleyecekti galiba.

Sözü nereye getirmek istedigimi anlayan Natasa,

Ah Alyosa, diye bagirdi, git gözük ona.

Peki ama... nerede bulabilirim onu? Evde midir acaba?

Sanmam. Yanilmiyorsam Kontes'e gidiyordu, öyle bir sey söyledi çünkü.

Alyosa, elemli elemli Natasa'ya bakarak saf bir taviryla,

Sey... ne yapsam simdi? diye mirildandi. Natasa,

Ah Alyosa, dedi, ne yapsam ne demek! Ben üzölmeyeyim diye oraya hiç gitmemek niyetinde misin yoksa? Çocukluk etme. Bir kere, yakisik almaz; sonra, Katya'ya kabalik etmis olursun. Arkadassiniz, insanarkadaslik baglarim böyle koparip atar mi hiç? Hem seni bu kadar kiskandigimi sanirsan üzölürüm. Git, hemen git,

ben istiyorum! Babani da bekletme.

Alyosa hem sevinç hem pismanlik içinde,

Ah, sen bir meleksin Natasa! diye bagirdi.
Küçük parmagina degmem inan ki! TMyle iyisin
ki, oysa ben... ben... Bak sana gerçegi
söyleyeyim! Gitmeme yardım etmesi için demin
mutfakta Ivan Petroviç'e ben yalvardım. O da
bunu uydurdu. Ama güvenme bana Natasa'cigim
! Düşündüğün kadar suçlu değilim;çünkü
dünyadaki bütün varlıklardan bin kat çok
seviyorum seni; yeni bir karar verdim kendi
kendime : Katya'ya her şeyi, durumumuzu, dün
aksam burada olanları anlatacağım.

Kurtuluşumuz için bir şeyler düşünür, çok
seviyor bizi çünkü...

Natasa gülümsedi.

Hadi git. Bir şey söyleyeyim mi sana Alyosa,
Katya'yla tanışmayı ben de çok isterdim. Nasıl
yaparız bunu?

Alyosa'nin sevinci sonsuzdu Hemen iki genç kizi nasıl tanıştırabileceği üzerine düşüncelerini sıralamaya başladı. Ona bakılırsa çok kolaydı bu: Katya bir yolunu bulurdu. Heyecanlı heyecanlı anlatıyordu. İki saat sonra Katya'nin cevabını getireceğine, gece geç vakte kadar da oturacağına söz verdi. Natasa onu yolcu ederken,

Sahi gelecek misin? diye sordu.

Kuskun mu var bundan ? Hoşça kal
Natasa'cığım, melegim benim, biricik sevgilim!
Hoşça kal Vanya! Aman Al ahim, yanlışlıkla
Vanya dedim size, bakın Ivan Petroviç, sizi öyle seviyorum ki...

niçin senlibenli konuşmuyoruz sizinle? Bundan böyle sen diyelim birbirimize.

Olur.

Hele şükür! Belki yüz kere düşündüm bunu, ama söylemeye bir türlü cesaret edemiyordum size.

Bakin, hala siz diyorum. Dogrusu, birisine sen demek hiç de kolay bir sey degil.

Yanilmiyorsam Tolstoy'un bir romaninda çok hos anlatilir bu : Iki kisi birbirine sen demeye karar 262

verirler;ama bir türlü beceremezler bunu, konusurken içinde sahis zamiri olmayan cümleler kul anirlar hep. Ah Natasa! Bir gün "Çocukluk ve İlk Gençlik" i okuyalim seninle, çok hos bir kitaptir! Natasa gülümseyerek,

Peki, peki, dedi, hadi simdi git! Sevinçten çenen düstü...

Al ahaismarladik! Iki saat sonra buradayim! Alyosa Natasa'nin elini öptü, aceleyle çıktı. Natasa, Gördün ya Vanya, gördün ya! diye mirildandi. Gözlerinden yaslar bosaldi. Iki saat kaldim yaninda; avutmaya çalistim onu, sonunda oldukça rahatladi içi. Endiselerinde hakliydi tabiÇ. Onun durumunu düşündükçe yüregim sizliyordu; korkuyordum. Ama elimden ne gelirdi!

Alyosa'yi da tuhaf buluyordum: Natasa'ya olan sevgisi azalmamisti; hatta duydugu pismanliktan, üzüntüden belki de çoğalmis, güçlenmisti. Ne var ki yeni aski da giderek yüregini sarmaktaydi.

Sonuç neye varacak, kestirmek imkansizdi. Katya'yi ben de çok merak ediyordum. Onunla tanisacagima bir kere daha söz verdim Natasa'ya.

Sonunda neselenir gibi oldu. Bu arada ona Nel i'yle aramızda geçenleri, Maslobojev'i, Bubnova'yi, Maslobojev'in evinde Prens'le bugünkü karsilasmami, saat yedide oraya gidecegimi de anlattim. Bunlarla çok yakindan ilgilendi. ihtiyaarlari kısa geçtim, Ihmenev'in beni ziyaretinden simdilik söz etmedim. Nikolay Sergeic'in Prensle düel oya hazirlandigi haberi sarsabilirdi onu.

Prens'in Maslobojev'le iliskisi; durumda anlasilmayacak bir yerolmadigi halde, Prens'in benimle dost olmayi böylesine ısrarla istemesi Natasa'nin da tuhafına gitmisti.

Saat üçte eve döndüm. Nel i o küçücük, güleç yüzüyle karsiladi beni...

VI

Saat tam yedide Maslobojev'deydim. Beni görünce sevinç çigliklari atti, boynuma sarildi.

€akirkeyif oldugu, bel iydi. Ama beni en çok sasirtan, ben geleceğim diye evde yapılan hazirlikti.

€ok hos, pahali cinsinden bir yaygiyla örtülü yuvarlak masada güzel, bakir bir semaver kayniyordu. Kristal, gümüs ve fagfur çay takimi piril pirildi. Baska bir çesit, ama gene de en az birincisi kadar agir bir örtüsü olan öteki masada tabak tabak, sekerlemeler, Kiev reçel eri, kurabiyeler ve pastalar, marmelat, pestil, Fransiz reçel eri, jöle, portakal, elma, fındik fistik vardi...

kisacasi bir manav dükkanında bulunan çesitlerin hepsinden yigilmisti masanın üzerine.

Bembeyaz bir örtüsü olan üçüncü bir masada da akla gelebilecek her çeşit mezeler sıralanmıstı: Havyar, peynir, ciğer ezmesi, salam, jambon, balık, kristal sürahilerde en iyi cinsinden; renk renk votka... Kösedeki, gene bembeyaz bir örtüyle örtülü küçük masada da içinde sampanya siseleri bulunan iki küçük kova vardı. Kanepenin yanındaki masanın üzerinde üç güzel sise çarpıyordu göze : Suaternes, LafCete,, bir de konyak sisesi. Yeliseyev'den alindiklari, çok pahali olduklari bel iydi. €ay masasının basında Aleksandra Semyonovna oturuyordu; sade, ama özenerek giyinmiş kendine yakıstırmıstı. Güzel oldugunun farkındaydı, bunun için de biraz kuruluyordu.

Yerinden hafifçe dogrularak, magrur bir tavırla karsıladı beni. Körpe yüzünde bir nese, sevinç isiltisi vardı. Masloboyev'in üzerinde zengin bir sabahlık, temiz, sık bir gömlek; ayaklarında €in isi, güzel terlikler vardı. Gömleğinin çok sık dikilmiş düğme264

leri son modoydı. Saçları da modağa göre

ortadan ayrılarak özenle taranmış,
pomatlanmıstı.

Saskinliktan odanın ortasında kalakalmış, ağızım
açık; bir Masloboyev'e, bir zevkten gözlerinin içi
gülen Aleksandra Semyonovna'ya bakıyordum.
Sonunda endiseyle, Ne o Masloboyev? diye
bagırdım. Toplantın mı var bu gece?

Masloboyev pek ciddiıdi.

Yoo. Yalnız sen varsın.

Pekisunlarne? (Mezelerigösteriyordum.) Bir alay
doıdar bunlarla!

Masloboyev,

En önemlisini unuttun dedi, doyurduktan başka
susuzlugunu giderecek seıyerimiz.de var!

Bütün bunları yalnız benim için mi hazırladın?

Senle Aleksandra Semyonovna için. O istedi.
Aleksandra Semyonovna yüzü kızararak, Bak

hele! diye bagirdi. Tahmin etmistim zaten!
Konuk agirlamak da suç mu yani!

Ama yüzündeki mutluluk ifadesi kaybolmamisti.
Masloboyev devam ediyordu: Sabahtan beri,
düşün bir kere, bu aksam senin geleceğini
öğrendi öğreneli oturmadi hiç, telas içinde saga
sola kostu durdu...

Bu da yalan iste! Hiç de sabahtanberi degil...
dün aksamdan beri heyecanlıyim. Dün gece
geldiginde bu aksam bize buyuracaklarını
söylemistin...

Yanlis duymussunuz.

Hiç de yanlis duymadim, öyle dedin. Yalan
söylemem ben. Hem ne diye
agirlamayacakmisiz konugumuzu? Kapimizi
çalan yok zaten, oysa neyimiz eksik! Bizim de
insan gibi yaşamayı bildigimizi görsün herkes.

Masloboyev,

Daha önemlisi, sizin ne denli üstün, becerikli bir ev hanımı olduğunuzu öğrensin, diye ekledi. Pekiyi benim günahım ne, dostlarım! Hol anda bezinden bir gömlek geçirdiler sirtıma, kol düğmeleri taktılar; €in isi terlikler, sabahlık giydirdiler... oturup saçlarımı taradı, po~ matladı.

bergamot muydu neydi... krembrüle dediği bir de koku sürmek istedi ama o kadarına dayanamadım artık, bas kaldırdım, kocalığımı gösterdim...

Aleksandra Semyonovna kipkirmizi kesilmistiHiç de bergamot değildi; kristal sisede en iyi cinsinden Fransız pomadı sürdüm saçına! Siz hak verin Ivan Petroviç, ne dansa, ne tiyatroya yol ar beni, sadece giyecek alır; ama ne yapayım ben giyeceği? Süslenip püsleniyor, odanın içinde yalnız basıma bir aşağı bir yukarı dolasıp duruyorum. Geçen gün yalvar yakar, tiyatroya gitmeye razı ettim. Hazırlanıyorduk, ignemi takmak için odama gittim bir ara, dönünce içki dolabının basında buldum onu, pes pese yuvarlıyordu kadehleri... biraz sonra tamam

oldu tabiE.

Gidemedik, kaldik. Hiç kimse gelmiyor evimize, hiç kimse, hiç kimse. Yalnız sabahları birtakim adamlar geliyor, beni de öteki odaya yol uyorlar. Oysa semaverimiz, çay takimimiz, güzel güzel fincanlarımız var... hepsi de hediye. Yiyecek de getiriyorlar; disardan sadece sarapla pomadı, bir de bazı mezeleri aliyoruz. Sözelimi, sizin için pestil, jambon, seker aldik... Bari birisi gelip ilgilense bizimle! Bir yıldır hep kibar bir konuk gelse de esyalarimizi göstersek ağırlasak, övse bizi, tanıdiklarına anlatsa diye düşünürüm. Bu aptali bosuna süslemis, saçlarım pomatlamisim, degmez buna; pasakli gezmekten hoslanıyor. Sirtindeki sabahligi görüyor musunuz, hediyedir.

Böyle bir sabahlik giyecek surat var mi onda, siz söyleyin! Zikkimlanmaktan baska düşündüğü

yok. Görürsünüz simdi, çaydan önce votka sunacaktır size.

Hay aklınla bin yasayasin!Birkaç kadeh likör
266

atistiralim da içimiz aydinlansin; rahat rahat öteki içkilere geçelim.

Demedim mi!

Üzölmeyin Sassenka, sagliginiza bir kadeh de konyakli çay içeriz.

Aleksandra Semyonovna el erini birbirine vurarak,

Oldu! diye bagirdi. Evvelsi gün bir tüccar, kutusu alti ruble olan Hint çayi getirmisti, onu da konyakla içmek istiyor. Ona bakmayin siz Ivan Petroviç, simdi doldururum fincaninizi...

göreceksiniz ne güzel çay oldugunu!

Semaver'in basinda telasli telasli bir seyler yapıyordu.

Beni gece geç saate kadar tutmak niyetinde olduklari bel iydi. Aleksandra Semyonovna bütün bir yıl konuk beklemisti, simdi de acisini benden çıkarmaya hazirlaniyordu. Benim

hesapta yoktu bu.

Yerime otururken,

Bak Maslobojev, dedim, konukluga gelmedim
ben buraya, is için geldim; bir seyler
anlatacaktin...

Isin de sirasi var, dostça söylemenin de.

Hayir canini, öyle düşünme. Sekiz buçuga kadar
oturur, kalkarim. Isim var, söz verdim...

Sanmam. insaf et, neler söylüyorsun?
Aleksandra Semyonovna'ya yaptiginin
farkindamisin?

Yüzüne bak bir, bembeyaz kesildi. Bosuna mi o
kadar süsledi beni, saçimi pomatladi; hem de
bergamot... düşün biraz!

Hep isin sakasindasin Maslobojev. Aleksandra
Semyonovna'ya söz veriyorum, gelecek
hafta, sözgelimi cuma günü aksam yemegine
konugunuz olacagim; ama simdi verilmiş bir

sözüm var Maslobojev, daha dogrusu bir yere gitmek zorundayim. Simdi su bana anlatacaklarına geçsen iyi olur...

Aleksandra Semyonovna misk gibi kokan bir fincan

267

çayı önüme koyarken aglamakli bir sesle,

Ancak sekiz buçuga kadar mi oturacaksınız?
dedi.

Maslobojev atildi öteden:

Üzmeyin tatli caninizi Saska, bos konusuyor.
Kalacak. Söylesene bana Vanya, nereye gidiyorsun böyle ikide bir? Ne isler pesindesin? TMgrenebilir miyim? Her gün bir yerlere gittigini, çalismadigini biliyorum...

Ne yapacaksın nereye gittigimi? Ama belki sonra, anlatirim. TMnce sen sunu söylesene bana, dün aksam evde olmayacagimi bile

bilesöylemistim sana bir yere gidecegiminiçin geldin?

Sonra hatırladım söyledigini, unutmustum. Birtakim haberler verecektim sana; daha çok da Aleksandra Semyonovna zorladi. "Bak, bir dostun oldu, niçin çağirmiyorsun onu?" diyordu. Dört gündür basimin etini yiyor. Su bergamot yüzünden de hani yok mu ya, öteki dünyada kirk günahimi bagislarlar galiba... Dogrusu benim de aklım yatmadi degil buna: Eski bir arkadasimla söyle güzel bir akşam geçirmek hiç de fena olmazdi. Kurnazlık ettim: Gelmezsen durum kötüye varir, diye yazdim.

Bir daha böyle yapmamasini, dogru haber birakmasini söyledim. Ne var ki gene de bir kuskü vardı içimde.

Peki öğleyin nereye gittin öyle aceleyle?

Evet, o zaman gerçekten önemli bir isim vardı, yalan söylemek adetim degildir.

Prensle mi?

Aleksandra Semyonovna tatli bir sesle,

‘ayimiz hosunuza gitti mi? diye sordu.

‘ayini öveyim diye deminden beri bekliyordu meger, anlayamamistim, __ ‘ok güzel, Aleksandra Semyonovna, çok çok güzel! dedim. Böyle çay hiç içmemistim.268

Zavalinin yüzü sevinçten kirkirmizi oldu, bir fincan daha doldurmaya kostu. Maslobojev, Ah o Prens! diye haykirdi. Ne hinoglu hindir bilmezsin... alçak herifin biri! Bak ne diyecegim sana Vanya: Gerçi ben de alçagim, ama onun gibi olmaktan utanç duyarim! Ama açmayayimagzimi...tutayim çenemi! Onun için sana söyleyebilecegim tek sey de budur zaten.

Oysa ben onun üzerine bilgi almak için gelmistim sana. Neyse, sonra konusuruz bunu. Simdi söyle bakalim, dün ben yokken niçin seker verdin Helena'ya, karsisinde dans ettin? Sonra, bir buçuk saat ne konustun onunla?

Maslobojev birden Aleksandra Semyonovna'ya

dönerek açıkladı: Helena dediği, Ivan Petroviç'in evinde kalan on iki, belki de on bir yaşlarında küçük bir kizdir.

Sonra bana döndü, Aleksandra Semyonovna'yı göstererek,

Suna bak hele Vanya, diye ekledi,adını ilk kez duyduğu bir kiza seker verdiğimi duyunca nasıl mosmor kesildi yüzü birden, gördün mü? Odanın içinde tabanca patlamış gibi nasıl irkildi...gözlerinde simsekler çaktı. Saklamayın iste Aleksandra Semyonovna! Kiskanıyorsunuz beni! Helena'nın on bir yaşında bir kızcağız olduğunu söylemeseydim o saat saçlarıma yapıştı, bergamot bile kurtaramazdı beni!

Simdi de kurtaramayacak!

Aleksandra Semyonovna çayı bırakıp yanımıza kostu, Maslobojev'in basını çekmesine fırsat vermeden saçına yapıştı.

Al sana, al bakalım! Konugumuzun yanında kiskanç olduğumu söylemenin cezası bu iste!

Hele bir daha söyle!

Aleksandra Semyonovna'nin yüzü kipkirmizi
olmustu; sakayla karisik hayli yakti
Maslobojev'in canini..

269

Sonra bana dönerek, ciddi bir tavirle ekledi:

Hiç utanmadan böyle seyler söyler! Maslobojev
saçlarını düzeltirken,

€ktigimi görüyorsun Vanya! dedi. Bunun
üzerine birer votka içmek gerek!

Kosarak içki masasına gidiyordu ki Aleksandra
Semyonovna ondan önce davrandı. Kosup
kadehi kendi doldurdu, Maslobojev'e verdi,
hatta gülümseyerek yanagim oksadi. Beriki
magrur bir tavirle göz kirpti bana, dilini
sapirdatti, bir dikiste kadehteki içkinin hepsini
içti. Sonra yanima geldi, otururken,

Sekerlere gelince, diye basladi, nasil söylesem

sana; evvelsi gün sarhosken bir mahal e bakkalından almıstım onları. Belki de amacım yurt ekonomisine yardım etmektir... kesin olarak bilmiyorum. Sadece zil zurna sarhos, çamuruniçineyuvarlandığımı, saçımı basımiyolarak bes para etmez, ise yaramaz bir adam olduğuma ağladığımı hatırlıyorum. Sekerleri unutmıstım tabii, cebimde kalmıslar; dün aksam senin evde üzerlerine oturunca hatırladım. Dans etmeme gelince, bunun sebebi de sarhoslugum... dün de çekmıstım kafayı; sarhos olduğum zamanlar keyfim yerindeyse bazan oynarım öyle. Hepsi bu kadar iste; önemsiz baska sebepler de var tabii: Bir kere, acımdım bu zaval i yetim kiza; sonra, benle konuşmak istemiyor, sanki kızıyordu bana. Neselendireyim diye oynadım, seker ikram ettim.

Sakin kızın agzından bir seyler almak için yapmış olmayasın bunları ? itiraf et: Evde olmadığımı bile bile ugradın; Helena'yla yalnız konuşmak, ondan bir seyler öğrenmek istiyordun. Bir buçuk saat konuşmussunuz;

annesini tanidigini söylemiş, birtakim sorular sormussun.

Maslobojev gözlerini kisti, kurnaz kurnaz gülümsedi.

Niyetim ondan bir şey öğrenmek olsaydı,
dogrusu 270

akil iç hareket etmiş olurdum, dedi. Hayir Vanya, yaniliyorsun. Hos fırsat çikinca insan merak ettiği şeyleri sorar; ama düşündüğün gibi bir niyetim yoktu. Simdi beni dinle garip dostum, gerçi her zamanki gibi sarhosum gene, ama sunu unutma ki Filip seni kötü bir maksatla aldatmaz, yani kötü bir...

Peki, turalim ki yoktu kötü maksadin.

Yoktu tabi . Birak simdi su isi; içelim! Kadehini diktikten sonra devam etti: Zaten sözünü etmeye degmez. Bubnova denen karinin kiza sahip çikmaya hiç bir hakki yokmus; her şeyi öğrendim. Evlatlik edinmek için dilekçe bile vermemis. Kizin annesi kendisine borçlu ölünce

o da tutmus kizi almıs. Gerçi cadi, azgin bir kadindir Bubnova, ama bütün saçı uzunlar gibi akli kisadir. TMlen kadinin kimlik cüzdani tamam, temiz de. Helena senin yanında kalabilir. Dogru dürüst bir ailenin yanına girip okusa,egitilse daha iyi olurdu tabiCECE. Ama simdilik sende kalsin.

TMnemi yok bunun; ben yoluna koyarım isleri: Bubnova parmagini oynatamaz. Kizin ölen annesi üzerine kesin bir şey öğrenemedim. Dul oldugunu, bir de soyadının Zaltsman oldugunu biliyorum.

Evet. Nel i de söylemistı.Maslobojev ciddi bir tavırla,

Burasi tamam, dedi, simdi beni dinle Vanya, bir dilegim olacak senden. Kirma beni. Sik sik nerelere gittigini, ne islerin oldugunu elinden geldigince ayrintilariyla anlat bana. Gerçi birtakim seyler biliyorum ama daha ayrintili bilmem gerekiyor.

Maslobojev'in bu ciddiyeti sasirtmistibeni, hatta

endiseye kapildim.

Ne oldu? dedim. Niçin öğrenmek istiyorsun bunu? TMyle ciddi soruyorsun ki...

Bak Vanya, kısaca söyleyeyim: Sana iyilik etmek:

271

istiyorum. Unutma ki dostum, kurnazlık etseydim ciddi tavirlar takinmadan da öğrenebilirdim senden öğrenmek istediklerimi. Oysa sen durup dururken kuskulaniyorsun benden, seni uyutmaya çalıştığımı saniyorsun. Demin seker konusu... kaçmadı gözümden. Ciddi konusuyorsam bu kendim için değil, senin içindir. Gel inan bana, gerçeği açık açık, ayrıntilariyla anlat...

Ne yardımından söz ediyorsun deminden beri Al ahim seversen? Beni dinle Masloboyev; niçin Prens üzerine bilgi vermeye yanasmiyorsun bana? Benim istediğim bu... Bundan daha iyi yardım edemezsin bana.

Prens üzerine ha! Him...™yleyse açık söyleyeyim : Ben de Prens için soruyorum sana.

Nasil?

Anlatayım: Prensın seninle pek ilgilendığını farkettim nasılsa. Hatta bir keresinde seni sordu bana.

Seninle tanistigimizi nereden bildigini söylemeyecegim, üstüne vazife degil. Yalnız sunu söyleyeyim, koru kendini Prens denen bu adamdan. Namussuz, bencil herifin biridir. Seninle ilgilendigini farkedince bir kusku düstü içime. Ama pek az sey biliyorum henüz; durumu anlayabilmem için de senden öğrenmek istiyorum... Bugün biraz da bu amaçla çağırdım seni.

™nemli dedigim is buydu iste, oldugu gibi anlattım sana.

Prensten niçin sakinmam gerektiğini de söyleyecek misin?

Pekala... Vanya, bazi özel islerialirini üzerime ben. Müsterilerimin banagüvenmesiçenemi tutmama baglidir. Nasil anlatirim sana her seyi? Üstü kapali, çok üstü kapali konusayim, sen anla... bunu da sirf sana onun ne alçagin biri oldugunu göstermek için yapacagim. Ama önce sen söyle...

Kendi kendime düsündüm, islerimi Maslobojev'den saklamamamin bir sakincasi olmadigi sonucuna vardim. 272

Natasa'nin durumunda gizlenecek bir yan yoktu; üstelik Maslobojev'in bir yardimi da dokunabilirdi. Anlatirken bazi noktaları atladim tabiE. Maslobojev özelikle Prense ilgili yerleri asin bir dikkatle dinliyordu; sik sik duruyordu, bir çok seyi yeni bastan soruyor, daha ayrintili anlatmamı istiyordu. Yarim saat kadar sürdü anlatmam. Maslobojev, Him! dedi, akil i bir kiz bu. Prens üzerine düşünceleri tam dogru olmasa bile, karsisindaki adamin ne mal oldugunu bastan anlayip ona göre hareketetmesi iyi. Aferin Natalya Nikolayevna'ya! Onun sagligina içiyorum! (Bir kadeh daha devirdi.) insanin

böyle bir adamin kazdigi kuyuya düsmemesi için sadece akıl i olması yetmez, kalbi de olmalı. Aldatmamis onu kalbi. Davayi kaybetti sayilir: Prens diretecek, Alyosa da birakacaktır onu. Yalniz Ihmenev'e çok acidim... su alçaga on bin ruble verecek! Davasiyla kim ilgilendi acaba? Kendiha! Yazik Œ Böyledir hep bu tezcanli, soylu kisiler!

Halk bes para etmez onların gözünde! Prene karsi baska türlü davranmak gerekirdi. Ihmenev'e öyle bir avukatbulurdum ki sorma gitsin!...

TMfkeyle bir yumruk indirdi masaya.

Simdi sira sende, dedim, Prensi anlatacaktin...

Bir Prens'tirtutturmusgidiyorsun. Anlatacak bir sey yok zaten; herifin sözünü etmekistemiyorum.

Ilerde basina bir is açilmasin diye bu alçaktan sakinmani söyledim sana, hepsi o kadar. Onun yanında olan herkes tehlikededir. Sana

söyleyeceğim, tetik dur. Oysa sana birtakim büyük sırlar açacağımı sanıyordun, değil mi? Romancı olduğun nasıl bel i! Alçak için başka ne söylenir? Alçak alçaktır...Sana onun bir marifetini anlatayım; tabii yerini, kisileri, zamani belirtmeden... Yalnız memur aylığıyla geçinmek zorunda olduğu ilk gençliğinde zengin bir tüccar kızıyla evlendiğini biliyorsundur. Sonra peri

273

san etmiş bu zaval iyi... neyse, önemli olan bu tüccar kızı değil zaten, böyle daha çok marifetleri var. Al sana bir daha: Avrupa'ya gitmiş. Orada...

Dur Maslobojev, hangi gidisinden söz ediyorsun? Hangi yilda?

Tam doksandokuz yıl üç ay önce. Orada bir adamın kızını kandırıp Paris'e götürmüştü. TMyle de becermiş ki bunu! Kızın babası fabrikatör müymüş, yoksa bir fabrikaya ortak mıymış, orasını pek bilemiyorum. Bunlar öteki

öğrendiklerimden çıkardığım sonuçlardır. Prens bu adamı da kafese koymuş, fabrikaya girmeyi basarmış. Adamın ağzından girip burnundan çıkmış, hayli para almış ondan. Adam verdiği paralara karşılık birtakım kağıtlar imzalatmış ona. Oysa Prens, bizde olduğu gibi senetsiz sepetsiz almayı, yani kısacası iç etmeyi istemiş. İhtiyarın güzel mi güzel bir kızı, kızın da Schil er'in kardeşlerinden, yani ozan bir sevgilisi varmış. Delikanlı aynı zamanda tüccar olmuş da; yani tam bir Alman... Pfefferkuhen miymiş ne...

Soyadıydı Pfefferkuhen tabii?

Ne bileyim ben, belki Pfefferkuhen değil de başka bir şeydi, önemi yok bunun zaten. Prens adamın kizma sokulmaya başlamış bu kez. Kızcağızı deli gibi aşık etmiş kendine. İki şey gerekliymiş onun için: Bir, kızı avucunun içine almak; iki, aldığı paralara karşılık ihtiyara imzalayıp verdiği kağıtlar. İhtiyarın bütün dolaplarının anahtarları kızda dururmuş. Babası kızını canından çok severmiş; o kadar ki, kocaya vermek istemiyormuş onu. Ciddi söylüyorum. Kızıyla evlenecek erkeği kiskanır, kızından

ayrilmayi düşünmemiş. Pfefferkuhen'i de kovmuş; tuhaf bir İngilizmiş...

İngiliz mi? Nerede olmuş bu anlattıkların?

EzilenlerF : 18 274

İngiliz dedimse, İngiliz değildi tabii; isimleri değiştirerek söylüyorum. Anlattıklarımın nerede olduğunu mu soruyorsun, belki SantafedeBogoto kentinde, belki de Krakov'da; ama en akla yatkını Nassou Fürstentum'unda... (1) hani Zelter suyu siselerinin üzerinde Nassau yazılıdır ya, iste orada. Yeter mi sana bu kadari? Prens sonunda kandirmiş kızı, Paris'e kaçırmış. Kız Prens'in ısrarıyla babasının birtakım kagıtlarını da yanına almış. Böyle asklar da var iste Vanya! Aman Al ahim! Ama kız iyi, dürüst bir kızmış! Belki de kagıtların öneminden haberi yoktu. Tek endisesi varmış: Babasının onu lanetlemesi. Prens bunun da kolayını bulmuş: Kıza, onunla evleneceği üzerine imzalı bir kagit vermiş. Kaçıp bir süre Paris'te kalacaklarına, ihtiyarın öfkesi geçince de karikoca olarak geri döneceklerine, üçü beraber ömürlerinin sonuna

kadar mutlu yasayacaklarına inandırmis zaval iyi. Kiz kaçmis, ihtiyar da lanetlemis onu, arkasından da iflas etmis. Frauenmilh de isi gücü birakip kizin pesinden Paris'e gitmis; çok seviyormus çünkü.

. Dur hele! Kim bu Frauenmilh?

Sey... neydi adi canim? Feyerbah... yo yo... Pfefferkuhen! Prens evlenemezdi tabiE bu kizla; öyle ya. kontes Hlestova ne derdi sonra; baron Pomoykin ne düşünürdü? Kizcagizi aldatmaktan baska yapacagi bir sey yokmus. Aldatmis da... ama alçakça. Zaval iya bir dayak atmadigi kalmis.

Sonra mahsus Pfefferkuhen'i dadandirmis evlerine; saf delikanliyla kizin dostluklari ilerlemis. Her aksam basbasa dertlesip aglasiyorlarmis. Prens bile bile yalnız birakiyormus onlari. Bir gece geç

vakit gelmis eve, kizla Pfefferkuhen'i basbasa bulmus; onlari suç üstü yakaladigini iddia ederek ikisini de kapi disari et

mis; sabahleyin de kendisi kalkip Londra'ya gitmis. Kadin da gebeymis; evden kovulduktan birkaç

gün sonra bir kiz dogurmus... yani kiz degil de oylan, evet evet, bir oylan dogurmus, adini da Volodya koymuslar. Pfefferkuhen evlat edinmis cocugu. Kadin Pfefferkuhen'le beraber yasamaya baslamis. Adamin eskiden biriktirdigi biraz parasi varmis. Beraberce Isviçre'yi, Italya'yi dolasmislar... anlayacagin, siir dolu yerlerde bulunmuslar hep. TMyle olmasini da olagan karsilamali. Kadin habire agliyor, Pfefferkuhen de içleniyormus; yil ar böyle geçmis, kiz büyümüs.

Prensın keyfi yerindeymis, yalnız bir düşüncesi varmis: kadına verdiği imzalı kagidi geri alamamismis. Ayrılırken kadin "Alçak herif, diye bagirmis yüzüne karsi. Soyduñ sogana çevirdin beni, onurumu bir paralik ettin, simdi

de birakip kaçıyorsun. Hosça kal! Ama kagidi geri vermeyecegim sana. Seninle evlenmek yol arini arayacagim için degil, bu kagittan pek korktugun için saklayacagim onu. TMlünceye kadar bende kalacak". Kisacasi, bagirip çagiriyor, agzina geleni söylüyormus; ama Prens in orali oldugu yokmus. Böyle alçaklar, karsilarindaki iyi yürekli, soylu bir insansa çok daha rahat olurlar. Saf olduklarindan kolayca aldatilabilirler. Sonra, yasalardan yardım beklemeyi kendileri için bir küçüklük sayarlar. Sözelimi bu kadini alalim ele: kagittan yararlanmayi yakistiramamis kendine de saklamis onu. Zaten Prens in de kuskusu yokmus bundan, kadinin kagidi gidip gerekli yere vermektense ölmeye razı olacagini biliyormus. Bu yüzden de bir zamana kadar rahatmis içi. Kadın onun pis suratına tükürmüs ama Volodya da kucagında kalmis; ölse çocugun hali nice olurdu? Bunu kimsenin düşündüğü yokmus tabiE.

Brudersaft da avutmaya çalisiyormus onu; beraberce Schil er'i okuyorlarmis. Günün birinde

Brudersaft durup dururken tahtali köyü
boylamis... 276

Yani Pfefferkuhen?

Her neyse iste! Kadın da...

Dur! Kaç yıl dolasmislar?

Tam iki yüz yıl. Kadın da Krakov'a dönmüs.
Babasi kabul etmemis onu, lanetlemis; bir zaman
sonra da zaval i ölmüs; Prens bunu duyunca
sevincinden göklere uçmus.Onlar ermis
muradina biz çikalim kerevetine... içelim
Vanya'cigim, içelim!

Yanilmiyorsam Prens in bu isiyle ilgileniyorsun,
Maslobojev.

Bu çok mu lazim sana?

Ama anlamadigim bir sey var: senin elinden ne
gelir bu konuda?

Bunda anlasilmayacak ne var? Kadın on yıl ik

bir ayrılıktan sonra yabancı bir adla
dönmüştüMadrid'e; Bruderstaf'in, ihtiyarın
durumunu, kadının gerçekten dönüp
dönmediğini, çocuğun ne olduğunu, kadının
öldüğü
haberinin doğruluk derecesini, kagidinkimde
kaldığını v.b.

öğrenmesi gerekiyordu. TMğrenmek istediği öyle
seyler vardı ki! Çok iğrenç bir heriftir bu, Vanya,
sakin kendini ondan ; Maslobojev'in de bir
alçak olduğunu hiç bir zaman
getirmeaklına! Gerçi alçaktır (bence alçak
olmayan insan yoktur) ama sana karşı alçaklık
etmez. Çok sarhosum, biliyorum, ama gene de
dinle beni: günün birinde, Maslobojev'in sana
oyun oynadığı (lütfen bu oyun oynamak sosunu
unutma) kuskusuna kapılırsan, bunu senin
kötülüğünü düşünerek yapmadığına inan.
Maslobojev senin iyiliğini düşünüyordur yüzde
yüz. Kuskulara kaptırma kendini, gel
Maslobojev'in kendisine kardeşçe, açık açık sor
durumu. Şimdi bir kadeh içer misin?

Hayır.

™yleyse bir seyler ye.

Hayir Maslobojev, kusura bakma...

Hadi git öyleyse, saat dokuza çeyrek var, kibirli

277

sey... Geç kaldin.

Aleksandra Semyonovna aglamakli bir sesle,

Nasil? Ne dedin ne? Patlayana kadar içtin, simdi de konugumuzu kovuyorsun ha! diye bagirdi.

Her zaman böyledir iste.

Biz onunla uyusanlayiz Aleksandra Semyonovna! Basbasa kalalim daha iyi. Bu generaldir! Hayir Vanya, saçmaladim; sen general degilsin, ben alçagim! Bak su halime, neye benziyorum? Senin yaninda kaç paralik degerim olabilir. Bagisla beni Vanya, kusuruma bakma, birak dökeyim içimi...

Boynuma sarildi, hüngür hüngür aklamaya basladi. Kalktim. Aleksandra Semyonovna pek üzgün, Aman Al ahim! dedi. Oysa yemek hazirlamistik size! Cuma günü gelecek misiniz bari?

Geleceğim Aleksandra Semyonovna,söz veriyorum.

Ondan... böyle sarhos oldu diye tiksindiniz belki de. Sakin tiksinmeyin Ivan Petroviç; iyi, çok iyi bir insandır; sizi de çok seviyor! Son zamanlarda gece gündüz hep sizden söz ediyor. Kitaplarinizi aldı bana; ama "okuyamadım daha; yarin başlayacağım. Geleceğiniz günü dört gözle bekleyeceğim! İnsan yüzü gördüğüm yok; hiç kimse bize oturmaya gelmiyor. Her seyimiz var, ama gelen gidenimiz yok. Deminden beri konuşmanizi dinliyorum, öyle hosuma gitti ki... Cumaya görüşürüz...

VII

€abuk adimlarla eve dogru yürüyordum;
Maslobojev'in anlattıkları çok sasirtmisti beni.

Neler neler geliyordu aklıma... Aksine, evde de beni elektrik çarpmış gibi 278

bi sarsan bir olayla karsılaştım.

Oturduğum evin tam karsısında bir sokak feneri vardı. Avlu kapısından giriyordum ki, fenerin dibinde duran tuhaf bir yaratık bana doğru atıldı. TMyle ki, korkudan bağırDIM. Dehsete kapılmış, zangir zangir titreyen, aklım yitirmiş gibi bir kız çocuğuydu bu; acı acı haykırarak koluma yapıştı.

Ürperdim. Nel i'ydi!

Nel i! Ne oldu sana? diye bağırDIM. Ne isin var burada?

O... yukarda... bizim evde...

Kim? Hadi beraber çıkalım yukarı.

Olmaz, olmaz! O gidinceye kadar merdiven başında beklerim ben... içeri girmem.

içimde tuhaf bir önsezi, yukarı çıktım, kapiyi açtım.....

karsimdaki Prensti. Masanın basına oturmuş, romanımı okuyordu. Okumasa bile, önünde açık duruyordu. Beni görünce sevinçle,

Ivan Petroviç! diye haykirdi. Nihayet gelebildiniz! Biraz daha bekleyip gidecektim. Bir saattir buradayım. Kontesin devamlı ısrarlarına dayanamadım, bu aksam sizi oraya götüreceğime söz verdim. Sizinle tanışmayı çok istiyor! Bana vaadetmistiniz; ben de buna güvenerek, sizi bir yere gitmeden evde bulmak, alıp Kontesegötürmek için erkengeldim. Hizmetçiniz evde olmadığınızisöyleyince ne kadarüzüldüm bilemezsiniz. Elden ne gelirdi! Bu aksam oraya sizinle gideceğime sözvermistim; oturup on bes dakika bekleyeyim dedim. Hala bitmedi bu on bes dakika: romanınıza dalmışım. Ivan Petroviç! Yüce bir sey bu! Böyle bir eserden sonra anlarlar artık değerinizi! Aglaya aglaya bir hal oldum! Evet, agladım, oysa pek aglamam ben...

Sizinle gelmemi istiyorsunuz ama bilmem ki...
Dogrusunu söyleyeyim, simdi... seve seve
gelirdim, ama...

279

Al ah askina gelin! Sonra halim nice olur benim?
Bir buçuk saattir bekliyorum sizi!.. Üstelik
sizinle muhakkak konusmalıyım... ne üzerine
oldugunu anliyorsunuz, degil mi? Bütün bu
isleri benden iyi biliyorsunuz... Belki de bir
karara variriz sizinle, düşünün bir kere! Al ah
askina kirmayin beni!

Eninde sonunda oraya nasıl olsa gideceğimi
düşündüm. Natasa o anda yalnız basına
oturuyor, beni bekliyor olsa bile bir an önce
Katya'yla tanışmami o istemisti. Hem Alyosa da
yanındaydi belki... Sonra, ona Katya'yla ilgili
haber götürmedikçe Natasa'nin içinin rahat
etmeyeceğini de biliyordum; gitmeye karar
verdim. Ama Nel i düşündürüyordu beni.

Biraz bekleyin, dedim.

Disari çıktım. Nel i merdivenin basında, karanlık bir köseye sinmiş, kipirdamadan duruyordu.

Niçin içeri gelmek istemiyorsun Nel i? Ne yaptı sana? Ne söyledi?

Hiç... girmem içeri, girmem... korkuyorum... Ne kadar yalvardıysam olmadı. Ben Prense çikinca arkamızdan içeri girip kapiyi kilitleyeceğine söz verdi.

Kim gelirse, ne derse desin, açma kapiyi Nel i.

Onunla mi gideceksiniz?

Evet.

Ûrperdi, Prense gitmeyeyim diye yalvaracakmış gibi kolumdan tuttu, ama bir sey söylemedi. Onu sorguya çekmeye karar vermistim.

içeri girip, Prensten özür diledikten sonra giyinmeye başladım. O kadar uzun boylu hazırlanmamın gereksiz olduğunu söylüyordu. Ama beni yukardan asagi süzdükten sonra,

Daha iyice bir sey giyseniz fena olmazdi, diye ekledi. Sosyeteninkati kural arini bilirsiniz...

kisiistese

kurtulamaz onlardan. 280

Fragim oldugunu görünce can sikintisi geçti.

Toplumumuz hiç bir zaman bu denli olgun olmayacaktır, diye ekledi.

€iktik. Ama merdivenin yarisinda onu birakip geri döndüm, arkamizdan hemen içeri giren Nel i'yle bir kere daha vedalastim. €ok heyecanlıydi. Yüzü mosmor olmustu. Onu yalnız birakmak istemiyordu canim, korkuyordum.

Merdivenleri inerken Prens,

€ok tuhaf bir hizmetçiniz var, dedi.
Hizmetçinizdi degil mi o küçük kiz?

Hayir... sey... simdilik öyle yanimda kalıyor.

Tuhaf bir kiz. Deli her halde. Düsünün bir kere, önce güzel güzel cevaplar veriyordu bana, ama ne zaman ki isikta yüzümü yakından gördü birden üzerime atildi; bagiriyor, zangir zangir titriyordu, koluma yapismisti... bir seyler söylemek istiyor, ama söyleyemiyordu. Dogrusu korktum. Elinden kurtulup kaçmak istiyordum, ama, neyse ki o kaçti. Sasirmistim. Nasıl geçinebiliyorsunuz; onunla?

Sarali zaval i... dedim.

Simdi anlasildi! Bayilmalari da varsa olagan...

Birden bütün bu olaylar birbirine bagli gibi geldi bana: Maslobojev'in dün benim evde olmadigimi bile bile gelmesi, bugün ona ugramami yazmasi, sarhos halinde istemeye istemeye anlattiklari, bana oyun ederse bunu benim kötülügümü düşünerek yapmadigina inanmam için israri, nihayet, Prensini beni bir buçuk saat beklemesioysa benim Maslobojev'de oldugumu biliyordu belki de, Nel i'nin disari kaçmasi... evet, bu olaylar bagliydi birbirine. Düsünmek gerekti.

Avlu kapisinda Prensın kupa arabası bekliyordu.
Binip yola koyulduk.

281

VIII

Yolumuz pek uzak degildi. Torgoviy köprüsüne kadar gidecektik. TMnceleri hiç konuşmadık.

Benimle nereden konuşmaya başlayacağını merak ediyordum. Agzimi arayacak, beni yoklayacak, dolambaçlı yollarla benden bilgi edinecek sanıyordum. Ama hiç de öyle olmadı, doğrudan doğruya konuya girdi.

Ivan Petroviç, diye başladı, bu günlerdeaklimdan hiç çıkmayan bir durumla karşı karşıyayım. Bunu önce sizinle konuşmak, düşüncenizi öğrenmek istiyorum: kazandığım davadan vazgeçmeye, tartışma konusu on bin rubleyi İhmenev'e bırakmaya karar verdim. Nasıl hareket etmeliyim?

"Nasıl hareket etmenin gerektiğini bilmemene

imkan yok, diye geçirdim içimden. Alay mi ediyorsun benimle?"

Elimden geldigince saf bir taviryla,

Bilmem ki Prens, dedim, baska bir konuda, yani Natalya Nikolayevna'yla ilgili istediginiz bütün bilgiyi verebilirim size, ama sözünü ettiginiz şeyi hiç kuskusu yok ki siz benden iyi bilirsiniz.

Hayir, hayir, bilmiyorum. Siz sik sik görüyorsunuz onlarla; belki Natalya Nikolayevna bile bu konuda düşündüklerini bir çok kereler söylemiştir size. Benim için çok önemli bu. Yardım edebilirsiniz bana; güç durumdayım. TMteki işler nasıl sonuçlanırsa sonuçlansınne demek istedigimi anlıyorsunuz tabi Ebu parayı almamaya kararlıyım. Ama bunu nasıl yapmalıyım, beni düşündüren bu iste. İhtiyar gururuna düşkün, inatçıdır; benim bu iyi niyetimden alınır, paraları yüzüme fırlatır belki...

282

Sormama izin verin, bu parayı kimin sayıyorsunuz: kendinizin mi onun mu?

Davayi ben kazandigima göre benim demektir.

Ama hakçasi?

Prens, benim böyle çekinmeden, açık açık sormamdan biraz gücenmiş gibi, TabiE benimdir, dedi. Galiba bu isinaslimpek bilmiyorsunuz. ihtiyari, beni bile bile aldatmakla suçlamıyorum; inanın hiç bir zaman da suçlamadım. Bu çirkin iddiayı kendi attı ortaya. Suçu islerle gerektiği gibi ilgilenmemek, görevini yapmamaktır. Oysa aramızda bir anlaşma vardı. Hem sunu da bilmenizi isterim, bunun da o kadar önemi yok; asil önemli olan, o zaman birbirimize ettigimiz hakaretlerdir. On bin rubleyi önemsemezdim bile belki; sanırım, aramızdaki tartışmanın niçin, nasıl başladığını biliyorsunuzdur. Kabulediyorum, kuskucu, hatta belki haksızdım (tabiE o zaman), ama bunun farkına varamadım, ugradığım hakaretin etkisi altında fırsatı kaçırmayıp mahkemeye verdim. Bu yaptığım dürüst bir hareket saymayabilirsiniz. Kendimi temize çıkarmaya çalışmayacağım; sadece su kadar söyleyeceğim size: öfkeye kapılmak, gururunun incinmesi sonucu

uygunsuz bir sey yapmak kisinin dürüst olmadigina delil degildir; tam tersine, en olagan, insanca bir tepkidir. Sonra sunu da itiraf edeyim, o zamanlar Ihmenev'i pek az taniyordum; bu yüzden, Alyosa'yla kizi üzerine çıkarılan söylentilere inandim, benim güvenimi kötüye kul andiginin da dogru oldugunu sandim... Ama artik birakalim bunu.TMnemli olan, simdi ne yapmamingerektigidir. Bir yandan dava açmakta hakli oldugumu söylerken bir yandan da parayi almazsam bu, on bin rubleyi ona bagisladigim anlamina gelecek. Buna Natalya Nikolayevna'nin durumunu da eklerseniz... Muhakkak yüzüme fırlatir parayi...

283

Bakin, fırlatir diye kendiniz söylüyorsunuz, demek "ki dürüst bir insan sayiyorsunuz onu; bu durumda paranizi çaldigina inanmamaniz gerekir. TMyleyse ne diye gidip haksiz oldugunuzu söylemiyorsunuz kendisine? Dürüst bir davranis olurdu bu; hem Ihmenev de parasini geri almaya razı olurdu belki.

Him... parasini demek! önemli olan bu iste. Bir de benim durumumu düşünün ama. Gidip davada haksiz olduğumu söyleyeceğim ona. Ya "Haksiz olduğunu biliyordun da ne diye verdin mahkemeye?" derse? Ya her önüne gelen bu soruyu sorarsa bana? Zaten hakliyim; paramı çaldığını hiç bir zaman iddia etmedim; ama işlerimle ilgilenmediğinden iyi bir yönetici olmadıgından yakindim, şimdi de bundan kuskum yok. Bu para benimdir, bunun aksini söylemek kendi kendime iftira etmek gibi geliyor bana. Hem hakareti bile bile üzerine aldı ihtiyar; siz de şimdi gidip ondan özür dilememi istiyorsunuz. Bu kadari fazla.

Bence iki kisi barismak istiyorsa...

Bunun kolay bir sey olduğunu mu sanıyorsunuz?

Evet.

Hayir, bazan çok güçtür, üstelik...

Üstelik arada daha baska engel er de var degil

mi? Iste bu konuda sizinle aynı fikirdeyim Prens.

Natalya Nikolayevna'yla oğlunuz arasındaki durumu İhmenev'lerin istediği biçimde yoluna koymanız gerekiyor. Dava konusunu da içtenlikle ancak o zaman konuşabilirsiniz İhmenev'le.

Henüz hiçbir şey düzelmemişken yapacağınız tek şey var: davada haksız olduğunuzu itiraf etmek; hatta, gerekiyorsa bunu herkesin önünde açıklamak... ben böyle düşünüyorum iste. Açık konuşuyorum, çünkü bu konuda ne düşündüğümü siz sordunuz; sanırım, yalan söylememi istemediniz. Bu durum size sunu sormak cesaretini veriyor bana: on bin rubleyi İhmenev'e geri vermeyi niçin istiyorsunuz? Kendinizi haklı görüyorsanız ne diye vereceksiniz ona parayı? Merakimi bağışlayın, ama öteki durumlarla o kadar yakın ilişkisi var ki bunun...

Prens, sorumu duymamış gibi,

Ne dersiniz? diye sordu, hiç bir sey söylemeden parayi Ihmenev'e versem kabul etmez mi?

Etmez!

TMfkeden titremeye baslamistim. Bu küstahça soru, adam yüzüme tükürmüs gibi sinirlerimi bir anda ayaga kaldirmisti. Canimi sikan bir sey daha vardi: duymamis gibi davranip, soruma cevap vermedenona böyle seyler soracak kadar ileri gitmememi hatirlatmak istiyormus gibikibirli bir tavirle sözümü kesmisti. Sosyetede olanlara özgü bu kibirli tavirdan nefret ederdim; Alyosa'yi da bu aliskanliktan vazgeçirmek için çok ugrasmistim.

"Etmez!" diye bagirmama Prens sakın sakın karsilik verdi : Him... çok heyecanlisiniz, ama hayatta bazi seyler sizin düsündüğünüz gibi olmaz.Sanirim bu konuda Natalya Nikolayevna da bir yol gösterebilir bize.Bir sorun bakalim.

Kabaca cevap verdim :

Gösteremez. Demin dinlemek lütfunda

bulunmadiniz beni, sözümü kestiniz. Parayı özür dilemeden verirseniz Natalya Nikolayevna, on bin rubleyi babasına kızının karsiligi; ona da Alyosa'yi elinden almaniza karsilik verdiginizi düsünecektir...

Prens gülümsedi. (Niçin gülümsemisti acaba?)

Him... aklınıza neler geliyor Ivan Petroviç. Daha çok konusacaklarim var sizinle. Simdilik yeter bu kadar, zamanim yok. Yalniz sunu unutmamanizi dileyecem: durum dogrudan dogruya Natalya Nikolayevna'yla onun

285

gelecegiyle ilgilidir; her sey biraz da sizinle verecegimiz karara baglidir. Çok gereklisiniz bu konuda, sonra anlayacaksınız... Bu bakimdan, benden ne kadar hoslanmasaniz da, Natalya Nikolayevna'nin dostu oldugunuz sürece benimle konusmaktan kaçamazsiniz. Geldik... a bientot (1).

IX

Kontesin evi pek güzeldi. Odalar sade olmakla beraber hos, zevkle döşenmişti. Gene de her seyde bir iğretlik hissediliyordu. Bu, gösteris için bir sürü esyayla doldurulmuş, varlıklı bir ailenin devamlı olarak oturduğu bir evden çok, geçici bir süre için oturulmak üzere oldukça sade döşenmiş uygun bir daireydi. Kontesin yazın Simbirsk ilindeki harap, iki kere ipotek edilmiş çiftliğine gideceği, Prens'in de ona yol arkadaşlığı edeceği söylentileri dolasıyordu. Bu söylentileri duymuş, kendi kendime canım sıkılarak düşünüyordum: Katya Kontesle gidince Alyosa'nın tutumu ne olacaktı acaba? Natasa'yla bu konuyu konuşmamıştım daha; korkuyordum. Yalnız bazı hal erinden bu söylentilerin onun kulagina kadar geldiğini sezinlemiştim. Ama bana açılmıyor, için için istirap çekiyordu.

Kontes çok iyi karşıladı beni, içtenlikle elimi sıkı; beni evinde görmeyi çoktan beri istediğini söyledi. Çevresinde toplanmış dört kişiydik: Kontes, ben, Prens, bir de diplomat tavırlı, saçları hafif pomatlanmış,

(1) Yakında görüşürüz (Fransızca); burada:

konusmamiza yakinda devam ederiz. 286

yakasinda nisaniyla, yüksek sosyeteden oldugu bel i orta yasli bir beyçok güzel gümüs semaverden çaylarimizi Kontes kendi dolduruyordu. Diplomat tavirli beye özel bir saygi gösteriyorlardi. Kontes, Avrupa'dan döndükten sonra, umdugu gibi yüksek kisilerle iliski kurmayi basaramamisti Petersburg'da. O aksamki konuktan baska hiç kimse aksamlari oturmaya gelmiyordu ona. Gözlerimle Katerina Fyodorovna'yi aradim; öteki odada Alyosa'yla beraberdi.

Ama geldigimizi duyunca hemen yanimize çikti. Prens saygiyla öptü elini; Kontes beni gösterdi.

Prens hemen tanistirdi bizi. Sabirsiz bir dikkatle inceliyordum onu: beyazlar giyinmis, kisa boylu, yüzünde sakin, durgun bir ifade olan, Alyosa'nin dedigi gibi masmavi gözlü, sadece gençlik güzel igi olan narhi yapili, sarisin bir kizdi bu. Çok çok güzel bir kizla karsilasacagimi bekliyordum, hayal kirikligina ugramistim. Yuvarlak yüzünün çizgileri düzgün, sade bir

biçimde taranmış gür saçları gerçekten güzel, bakisi sakindi. Sokakta karşılasam basımı çevirip bakmazdım bile. Ama ilk anda böyle düşünmüştüm. O akşam sonra daha yakından inceledim Katya'yi. Yalnızca, elimi sıkarken gözlerimin içine hiç bir şey söylemeden garip, ısrarlı, içten bir dikkatle uzun uzun bakması sasirmama yetmişti; nedense elimde olmadan gülümsedim. Karşımdakinin temiz ruhlu bir insan olduğunu hemen anlamıştım tabii.

Kontes gözünü ayırmıyordu ondan. Katya elimi sıktıktan sonra tuhaf bir acelelikle odanın öte kösesine gitti, Alyosa'nın yanına oturdu. Alyosa benimle tokalasırken "Az kalacağım burada, sonra hemen oraya gideceğim" diye fısıldadı.

"Diplomat" soyadını bilmediğim için böyle söz edeceğim ondan itibaren, magrur bir tavırla anlatıyordu. Kontes de büyük bir dikkatle dinliyordu. Prens, diplomatın sözlerini onaylıyor gibi, yaltaklanarak gülüm

287

süyordu; konuşmacı, besbel i ona değer

verdiginden, sik sik dönüp bakiyordu yüzüne. Bana çayimi vermis, bir yanda rahat birakmislardi. Bu çok hosuma gitmisti. Elimden geldigince Kontesi de inceliyordum. İlk bakista istemiyerek begendim onu. Belki genç sayilmazdi, ama bana en çok yirmi sekizinde gibi geldi. Yüzü hala taptazeydi; ilk gençliginde çok güzel olsa gerekti. Siyah saçlari oldukça gürdü; bakisi son derece içten, ama biraz oynak, muzipti. Ne var ki, nedense simdi kendini tuttuğu bel iydi. Bakisinde ayrıca zeka, iyi yüreklilik, nese pariltilari da vardi. Onun biraz havai yaradilisli, eglenceye düskün, içten ama bencil bir insan oldugunu anlamistim. Prensın etkisi büyüktü üzerinde. Aralarında gizli bir iliskinin oldugunu biliyordum. Avrupa'dayken sevistiklerini, Prensın Kontesi pek kiskanmadigini da duymustum. Ama onlari geçmisteki iliskilerinden baska esrarli, birtakim çıkarlara dayanan bazi durumların da birbirine bagladigini saniyordumsimdi de öyle düşünüyorum. Aralarında bir seyler vardi... Prensın son zamanlarda ondan biktigini, ama iliskilerini kesmedigini de biliyordum. Katya

üzerine kurulan planlar bagliyordu onlari birbirine belki de. Bu niyeti yüzünden Prens, Kontesin çok istemesine ragmen evlenmiyordu bile onunla. Oysa kadın, evlenirlerse üvey kizinin Alyosa'yla evlenmesi konusunda ona yardımcı olacagim da vaadetmis. Bunu, Alyosa'nin bana anlattiklarindan çikariyordum. Gene onun anlattiklarindan Prens'in, avucunun içine iyice aldığı Kontesten nedense çekindigini de biliyordum. Alyosa bile farketmisti bunu. Sonralari, Prens'in kontesi baska biriyle evlendirmeyi çok istedigini, hatta onu Simbirsk'e, sirf ona orada bir koca bulmak umuduyla götürdüğünü duydum.

Bir yanda oturmus dinliyor, Katerina Fyodorovna'yla basbasa konuşma fırsatini nasıl yaratabilecegimi düşünüyordum. Dimlomat, Kontesin son günlerdeki durum, 288

yeni devrimler, onların korkması için ortada bir neden olup olmadığı üzerine sordugu sorulari cevaplandiriyordu. Adam agirbasli, magrur bir tavirle anlatiyor, sözü uzattıkça uzatıyordu. Güzel konusuyor, düşüncesini ustalıkla

açikliyordu ya, savundugu görüs igrençti. Bu devrimlerin, degisikliklerin en kısa zamanda beklenen ürünü vereceğini; bu ürünleri görünce sagduyunun baskin çıkacağını, toplumda (tabii hepsinde değil) yepyeni bir ruhun doğacağını, yanlış yoldan gidildiğinin anlaşılıp gene geriye dönüleceğini iddia ediyordu. Bu tecrübeninaci da olsatoplumumuza çok yararlı olacağını, çünkü mutlu geçmişe nasıl bağlanmamızın gerektiğini bize öğreteceğini; bu basibozuklugun bir an önce bardağı taşırmamasının daha iyi bile olacağını söylüyordu. "Bizsiz olmaz, diye bağladı sözünü, bizsiz hiç bir toplum ayakta duramamıştır. Biz bir şey kaybetmeyiz, hatta kazanırız. Yüze yüze karaya çıkarız; o anda elimizdeki bayrakta şöyle yazar: Pire ça va, minem ça est (1)". Prens, dudaklarında bu düşünceye katıldığını belli eden igrenç bir gülümseme, dinliyordu. Diplomat pek keyifliydi. O anda az kaldı itiraz edecek kadar budalalanasacaktım, içim içimi yiyordu. Prens in çirkin bakisi durdurdu beni. Hafifçe, benden yana dönmüş, heyecanlı bir çıkış yapmamı bekliyormuş gibi tuhaf tuhaf yüzüme bakıyordu.

Kendimi küçük dsrmem için böyle bir atilis yapmami belki de istiyordu. Üstelik diplomatin itirazimi anlamayacagindan, hatta beni adam yerine koymayacagindan da kuskum yoktu. Onlarin yaninda oturmaktan tiksiniyordum; Alyosa kurtardi beni.

Sessizce yanima geldi, omuzuma dokunup, biraz konusmak için agirdi. Onu Katya'nin yol adigini anlamis

Ne denli kötü olursa o denli iyi(Fransizca).

289

tim. Yanilmamisim. Bir dakika sonra genç kizla yan yana oturuyorduk. TMnce "ne biçim seysin sen böyle" der gibi bakti yüzüme; konusmaya nereden baslayacagimizi bir an kestiremedik. Bununla beraber, onun bir baslayınca belki sabaha kadar konusacağı inancı vardı içimde. Alyosa'nin "bes alti saat konustuk", dedigi geldi aklıma. Alyosa yanımızda oturuyor, baslamamızı heyecanla bekliyordu. Gülümseyerek bize bakıp,

Niçin konusmuyorsunuz? diye sordu. .Katya,

Ah Alyosa, ne seysin...dedi, baslayacagiz iste. Sizinle konusmak istedigim o kadar çok sey var ki Ivan Petroviç, söze nereden baslayayim bilemiyorum. Çok geç tanistik, daha erken tanimaliydik birbirimizi; zaten ben sizi hanidir taniyorum. Sizi görmeyi öyle istiyordum ki! Hatta mektup yazmayi düşünüyordum size...

Elimde olmadan gülümseyerek,

Ne üzerine? diye sordum. CiddE bir tavirle cevap verdi :

Yazacak çok sey vardi. Sözgelimi, Alyosa Natalya Nikolayevna'nin böyle bir zamanda onu yalnız biraktigi için hiç gücenmedigini söylüyor, bunun dogru olup olmadigini sormak istiyordum size.

Sonra, Alyosa'nin bu yaptigi olacak sey mi yani? Söyler misin, ne isin var simdi burada?

Ah, simdi, simdi gidiyorum. Bir dakika kalip

nasil konustugunuza baktikten sonra gidecegimi söylemistim zaten.

Bakacak ne var bunda, oturuyoruz iste, görmüyor musun?

Bana döndü, yüzü kızararak Alyosa'yi gösterdi,

Her zaman böyledir, diye ekledi. "Bir dakika, bir

EzilenlerF : 19 290

dakikacik kalacagim" der, bir türlü kalkmak bilmez, bakarsin gece yarisi olmus. O saatten sonra oraya da gidemez tabiE. "Natasa kizmaz, dedi, çok iyidir o". Iste böyle düşünüyor! Dogru mu bu simdi? dürüst bir davranis mi?

Alyosa acikli bir sesle,

Gitmesine gidecegim, dedi, ama sizin yaninizda kalmayi da o kadar istiyorum ki...

Ne yapacaksin yanimizda? Hem bizim de yalniz konusmamiz gereken çok konu var. Bak Alyosa,

güçenme; Ivan Petroviç'le yalnız konuşmamız gerekiyor... anla beni.

TMyle gerekiyorsa giderim tabii... gücenecek ne var bunda. Gider bir dakikacık Levinka'da oturur, sonra oraya geçerim. Sapkasını aldı. Bana döndü. Bakın ne diyeceğim, Ivan Petroviç, babamın İhmenev'lerle arasındaki dava sonucu kazandığı parayı almayacağını duydunuz mu?

Duydum; kendisi söyledi bana.

Ne soylu bir hareket, değil mi? Oysa Katya hiç de öyle düşünmüyor. Bu konuyu da konuşun onunla .Hoşça kal Katya, hem yalvarırım Natasa'yı sevdiğimden kuskun etme. Niçin hepiniz sitem edersiniz bana durmadan?... Onu ne kadar sevdiğimi biliyor, güveni de sonsuzdur bana; bundan kuskun yok. Onu bütün kalbimle seviyorum. Ama bu sevginin nasıl bir sevgi olduğunu bilmiyorum.

TMyle seviyorum iste. Suçlu gibi ikide bir sorguya çekmeyin beni. Ivan Petroviç geldi iste, sor ona bakalım; Natasa'nın kiskanç, beni çok

sevdiği halde son derece bencil olduğunu,
benim için fedakarlık etmeye yanaşmadığını o
dadıgrulayacaktır.

Kulaklarıma inanamıyordum, hayretle,

Nasıl? diye sordum.

Katya el erini birbirine vurarak adeta haykirdi:

291

Neler söylüyorsun Alyosa?

Sasılacak ne var bu söylediğimde? Ivan Petroviç
biliyor. Hep yanında olmami istiyor. Gerçi açığa
vurmuyor istegini, ama bel i...

Katya'nin yüzü öfkeden kipkirmizi olmuştü.

Utanmıyor musun, utanmıyor musun böyle
konusmaya? dedi.

Utanacak ne var bunda ? Çok tuhaf bir kızsın
Katya! Onun sandığından çok seviyorum onu, o

da beni benim sevdiğim gibi gerçek bir sevgiyle sevseydi haz duyduğum şeylerdengi çekmeye çalışmazdın. Evet, kendisi söylüyor gitmemi, ama yüzünden bunu istemeye istemeye yaptığı bel i oluyor; söylemese daha iyi bu durumda.

Katya öfkeden parlayan gözlerini gene bana çevirdi.

Hayır, hayır, bunda bir is var! diye bağırıyordu. İtiraf et Alyosa, hemen şimdi itiraf et, bütün bunları baban söyledi sana, değil mi? Bugün soktu aklına! Lütfen yalan söylemeye kalkışma: hemen anlarım çünkü! TMyle değil mi?

Alyosa bozulmuştu.

Evet, o söyledi, dedi, bundan ne çıkar? Bugün çok dostça konuştun benimle, hep öğdü onu, öyle ki, sasırdım kaldım: o kadar hakaret etti ona, gene de öğüyordu onu.

Siz de inandınız, dedi. Her şeyini size vermisken; şimdi bile daha bugün hep sizi

düşünüyor, aman caninizsikilmasin,Katerina
Fyodorovna'yla görüşmekten yoksun
kalmayasiniz diye elinden geleni yapıyorken siz
böyle düşünabiliyorsunuz demek!Bugün kendisi
söyledi bunu bana.Nasil oldu dainanabildiniz bu
iftiralara! Utanmadiniz mi?

Katya, karsisinda toplum için zararlı bir insan
var 292

mis gibi kolunu sal ayarak,

Nankör! dedi. Utanmak nedir bilmez zaten!
Alyosa aglamaklı bir sesle, Sizinki de fazla oldu
artık!diye söylendi. Hep böylesin Katya! Benim
için iyi dediginiduymadim ki hiç... Ivan
Petroviç'i bırak zaten! Natasa'yi sevmedigimi
sanıyorsunuz. Bencil oldugunu kötü

maksatla söylemedim. Beni çok sevdiğini,
ölçüyü kaçırdığını, bunun da hem beni hem onu
üzdüğünü söylemek istedim. Babama
gelince,istese bilehiç bir zaman kandıramaz
beni. Kanmam.

Natasa'nin bencil oldugunu kötü anlamda söylemedi; anladim ama. Ayni demin anlattigim gibi söylüyordu: beni o kadar çok seviyor ki, sonu bencil ige variyor, bu yüzden hem o üzüüyor hem ben; zamanla daha da artacak bu üzüntüm... Haksizmiyani; benimiyiligimidüsünerek söylüyordu; hem bunda Natasa'yi küçük düşüren bir yan da yok. Tam tersine, onun bana karsi sonsuz bir sevgi besledigini...

Ama Katya sözünü bitirtmedi Alyosa'ya, Heyecanla sitem etmeye basladi ona. Babasinin, sirf Natasa'yla aralarina sogukluk sokmak için kizcagizi ögdüğünü, iyi yürekli gözükerek onu aldattigim delil er göstererek ispat etmeye çalisiyordu. Natasa'nin onu nasıl sevdiğini, bu yaptiklarini ancak böyle bütün varligıyla seven bir insanin bagislayabilecegim, gerçek bencilin o, Alyosa oldugunu saydi döktü. Katya'nin sözleri yavas yavas etkisini gösterdi; derin bir keder, pismanlik kapladi benligini. Basi önünde, hiç cevap vermeden, bitik, yüzünde bir istirap ifadesi, yanimizda öyle oturuyordu. Ama

Katya'nin ona acidigi yoktu. Asiri bir merakla dinliyordum anlattiklarini. Bu tuhaf kizi bir an önce daha yakından tanımak istiyordum. Henüz çocuktu, ama inanç dolu, iyiye, hakliya yürekten bagli, tuhaf bir çocuk... Onun çocuk oldugu söylenebilirse, o halde günümüz ailelerinde pek

293

çok rastlanan düşünene, çocuklardandı... Kafasinin çalistigi bel iydi. Bu düşünene, küçücük basin içinde neler oldugu; orada çocuksu düşünceler, kavramlarla yasanmis izlenimlerin, gözlemlerin (Katya yasiyordu artık çünkü) nasıl karsilastiklari; henüz yasamadigi, kitaplardan edindigi, ama onu çok sasirtmisbelki onlari da yasanmis saniyordudüşüncelerin de ötekiler arasina katilisi dikkate, incelenmeye degerdi dogrusu. O aksam, yaninda kaldigim sürece ve sonraki görüşmelerimizde bu kizi oldukça iyi inceledim saniyorum. Duygulu, heyecan dolu bir yüregi vardi.

Gerçegi her şeyin üstünde tuttuğu için kimi zaman sogukkanli olmayi önemsemez, hayatta

uyulmasi gereken bazi kural ari kör inanç sayar; atak yaradilisli bütün insanlar gibi bu yaniyla ögünürdü. Bu ona ayrıca bir çekicilik veriyordu. Düşünmeyi, gerçegi arayip bulmayı çok seviyordu ya, öylesine içten, çocuksu bir hali vardı ki, insan hemen isiniyordu ona.

Levinka'yla Borinka'yi hatırladım; genç kızın onlarla ilişki kurması olagandı. Çok tuhaftı: ilk bakışta bana hiç bir özel ilgi yok gibi görünen yüzü o akşam giderek daha bir güzel, çekici gelmişti. Bu çocuksu saflıkla yan yana olan düşünen bir kadının ağırbaşlılığı; bu, gerçeğe duyulan asiri susamışlık, inançlarına siki sikiya bağlılık... bütün bunlar genç kızın yüzüne içten, yüce, ruhsal bir güzellik veriyordu. Onu yeni tanıyan kimse, yüzeyde kalan, ilgisiz bir bakışın sezinleyemeyeceği bu güzelliğin insanın içine yavaş yavaş islediğini zamanla anlıyordu.

Alyosa'nın ona, "sonunda deli gibi tutulacağından kuskun yoktu artık. Delikanlı düşünmekten, kafa yormaktan pek hoşlanmazdı ya, onun yerine düşünenleri, hatta bir şey isteyenleri severdi... kendini Katya'nın eline bırakmıştı... Temiz bir yüreği vardı; dürüst,

güzel olan her şeyin etkisine hemen kaptırırdi kendini. Katya da çocuksu içtenliğiyle kendine bağlamıştı onu. irade gücü hiç yoktu; oysa genç
294

kız heyecanlı, inanç dolu, güçlüydü. Alyosa da onu yönetebilecek, hatta buyruğu altına alabilecek bir insana bağlanabilirdi ancak. Bu yaniyla önceleri Natasa bir ölçüde bağlamıştı onu kendine; ne var ki Katya çok daha şanslıydı ondan... hala çocuktuk çünkü, uzun süre de çocuk kalacağına benziyordu. Onun bu çocuksu saflığı, parlak zekası, öte yandan mantığının sesini dinlemektense duygularının etkisi altında kalması Alyosa'ya daha yakındı. O da hissediyordu bunu, bu yüzden Katya'ya giderek daha çok bağlanıyordu. Basbasa konusurlarken ciddî, "toplumsal" sorunların yanında oyuncaklardan da söz ettiklerine eminim. Gerçi Katya da sık sık sitem ediyordu Alyosa'ya, avucunun içine iyice almıştı onu, ama delikanlının kendini Katya'nın yanında Natasa'nın yanında olduğundan çok daha rahat hissettiği beliydi, ikisi daha bir denktiler, önemli

olan da buydu.

Alyosa ayaga kalkip sapkasini aldı, elini genç kiza uzatarak, Pekala Katya, pekala, dedi, yeter artık; zaten her zaman sen haklisin, ben de haksiz. Çünkü

senin ruhun benimkinden temiz... Simdi hem ona, hem de Levinka'ya ugrarım...

Levinka'yla bir isin yok. Sözüümü dinledigin zamanlar pek sevimli oluyorsun.

Alyosa mahzun bir tavirle,

Sen herkesten bin kat sevimlisin, dedi. Ivan, Petroviç, bir sey söylemek istiyorum size.

Odanin bir kösesine çekildik.

Bugün bir alçaklik ettim, diye fisildadi. Çok büyük suçum var. TMgleden sonra Aleksandrovna adinda güzel mi güzel bir Fransiz kadiniyla tanistirdi beni, babam. Sey... hoslandim ondan, ve...

neyse iste; ne burada ne
Natasa'ninyanindakalmayayüzümvar. Al
ahaismarladik Ivan Petroviç.

295

Gelip tekrar yanma oturdugumda Katya,

€ok iyi, temiz bir çocuktur, dedi, ama bunun
üzerinde sonra uzun uzun konusacagiz. TMnce
anlasmamız gerek: sizce Prens nasıl bir insan?

€ok kötü...

Bence de. TMyleyse bunda anlastik. Simdi
gelelim Natalya Nikolayevna'ya...Biliyor
musunuz Ivan Petroviç, dört gözle bekliyordum
sizi. Her şeyi öğrenebilirim sizden, şimdiye
kadar Alyosa'nin anlattıklarından bir şeyler
çıkarmaya çalışıyordum. Bilgi alacağım baska
kimse de yoktu. TMnce sunu söyleyin bana (en
önemli olan budur): ne dersiniz, sizce Alyosa'yla
Natasa mutlu olacaklar mı? Nasıl hareket
edeceğim konusunda son kararımı vermem için
bunu bilmem gerekiyor.

. Bunu kesin olarak nasıl söyleyebilirim?.. Katya sözümü kesti : Kesin olarak söylemeyin, ne düşündüğünüzü söyleyin yeter. Çünkü çok zeki bir insansınız.

Bence mutlu olamazlar.

Niçin?

Birbirinin dengi değildirler.

Ben de öyle düşünüyorum!

Genç kız derin bir keder içinde kol arını önünde kavuşturdu.

Daha açık anlatın, dedi. Bakın, Natasa'yi görmeyi çok istiyorum; çünkü konuşacağımız çok şey var. Sanırım her şey ikimizin vereceği karara bağlı. Şimdilik hep hayalimde canlandırıyorum onu: çok akil i, ağırbaşlı, dürüst, son derece güzel olsa gerek. TMyle, değil mi?

TMyle.

Bundan kuskum yoktu zaten. Peki nasil oldu da Alyosa gibi bir ocugu sevebildi ? Bunun nedenini aiklayin bana, bunu çok dsnyorum.

Bu aiklanamaz Katerina Fyodorovna. Kisinin ni
296

Çin, nasil sevdiğini hiç kimse bilmez. Evet, bir çocuktur Alyosa. TMyle ama, bir çocugun nasil sevildiğini biliyor musunuz? (Yüzümden ayırmadığı ciddİ, sabirsiz, merak dolu gözlerine baktıkça içim bir hos oluyordu.) Natasa, çocukluktan uzak olduğu ölçüde çok sevebilir Alyosa'yi, diye devam ettim. Dürüst, içten, pek safbazan yakisir ona bu safligibir çocuktur Alyosa. Natasa belki de... nasil söylesem? acimaya benzer bir duyguyla sevmis olabilir onu. Soylu bir yürek aciyarak da sevebilir... Size bu konuda hiç bir seyi aiklayamayacağımı hissediyorum; üstelik ben soracağım size: siz seviyor musunuz onu?

Hiç çekinmeden, cesaretle sormustum bu soruyu; aceleciligimin onun temiz, ocuk

ruhunu incitmeyecegini hissetmistim.

Gözlerimin içine tatli tatli bakarak,

Val ahi bilmiyorum henüz, dedi, sanirim çok seviyorum...

Gördünüz mü ya. Onu niçin sevdiğinizi Siz söyleyebilir misiniz?

Bir an düşündükten sonra cevap verdi :

Yalan dolani yok; gözlerimin içine bakarak bir sey anlatmasi çok hosuma gidiyor... Bakin Ivan Petroviç, ben bir kizim, sizse erkeksiniz; size böyle seyleri anlatmam dogru mudur acaba?

Bunda kötü ne var ki?

Dogru. Kötü bir sey yok bunda. Ama onlar (gözleriyle, semaverin bulundugu masada oturanlari gösterdi) duysalar kinarlardi beni. Haklari var mi sizce?

Yok! Kalbiniz kötü bir sey yaptiginizi

söylemiyor size, öyleyse...

Besbel i, konuşmamızı elinden geldigince
uzatmak istegiyle kesti sözümü

Ben de öyle yaparım her zaman; içime bir davra

297

nisimin kötü olduğu kuskusu düşerse hemen
kalbime bakarım, o rahatsa ben de rahat olurum.

Insanın daima böyle yapması gerekir. Sizinle,
kendi kendimle konuşuyormuş gibi açık, içten
konuşuyorum; çünkü, çok iyi bir insansınız;
sonra, Alyosa daha ortaya çıkmadan Natasa'yla
aranızda geçenleri biliyorum; dinlerken
aglamıştım.

Kim anlattı bunu size?

TabiiE Alyosa. Anlatırken iki gözü iki çeşme
aglıyordu. O hali pek hosuma gitmişti. Bana
kalırsa o sizi, sizin onu sevdiğinizden çok
seviyor Ivan Petroviç. İşte bu huyuna

bayiliyorum onun. Sizinle böyle açık, içten konuşmamın ikinci nedeni de çok zeki, bana akıl verebilecek bir insan olmanızdır.

Benim size akıl verebilecek kadar zeki olduğumu nereden biliyorsunuz?

Katya bir an düşündü.

Bel i! dedi. TMnemli olan bu değil zaten; esas konumuza gelelim. Yol gösterin bana Ivan Petroviç: Natasa'nın rakibesi olduğumu hissediyorum artık; ne yapsam, nasıl hareket etsem? Mutlu olup olmayacaklarını da bunun için sordum size. Gece gündüz hep bunu düşünüyorum. Perisan bir durumumuz var, perisan! Alyosa'nın Natasa'ya olan sevgisi iyice söndü, gün geçtikçe bana daha çok bağlanıyor. TMyle değil mi?

Galiba.

Ama Natasa'ya söyledikleri de yalan değil. Artık onu sevmediğinin farkında değil; bence Natasa farkındadır bunun. Ne istirap çekiyordur

kizcagiz!

Ne yapmak istiyorsunuz Katerina Fyodorovna?
Genç kız ciddî bir tavırla cevap verdi :

"Bir sürü d s nce var kafamin içinde; hangisini sececeğimi bilmiyorum. Sizi de bunun için sabirsizlikle bekliyordum zaten: kararı siz verin. Siz her şeyi benden çok daha iyi biliyorsunuz.

Simdi bir tanrisiniz siz benim 298

için. Dinleyin, önceleri söyle d s n yordum: birbirlerini seviyorlar, mutlu olacaklarsa benim kendimi feda etmem, onların mutluluklarına yardımcı olmam gerek. Nasıl?

Kendinizi feda ettiğınızı biliyorum.

Evet,  yle oldu, ama sonraları Alyosa sık sık buraya gelmeye, beni sevmeye başlayınca kendimi feda etsem mi etmesem mi diye d s nmeye başladım. Çok kötü Mr sey bu, değil mi?

Son derece olagandır... dedim,hiç bir suçunuz yok.

Sanmam; çok iyi yüreklioldugunuz için böyle söylüyorsunuz. Kalbimin hiç de temiz olmadığını sanıyorum. Temiz olsaydı, nasıl hareket edeceğime karar verirdim. Ama bırakalım bunu şimdi!

Sonra Prensten, mamran'dan, (1) Alyosa'nin kendisinden aralarındaki ilişkiler üzerine daha çok bilgi topladım, birbirinin dengi olmadıklarını anladım; siz de aynı şeyi söylüyorsunuz. Bu kez kararsızlığım iyice arttı... Mutlu olamayacaklarsa ayrılırlar daha iyi olur bence. TMnce sizden her şeyi ayrıntılarıyla öğrenmeyi,sonra da Natasa'ya gidip beraberce bir karar vermeyi koydum aklıma.

Ama nasıl bir karar vereceksiniz, önemli olan da bu zaten!

Söyle diyeceğim ona: "Alyosa'yi dünyada her şeyden çok sevdiğinize göre, mutlu olmasını yürekten istemeniz gerekir, öyleyse

ayrilmalisiniz ondan."

Güzel ama bunu duyunca Natasa'nin ne hale gireceğini düsündünüz mü hiç. Sonra, söylediginizi kabul etse bile, Alyosa'dan ayrılmaya gücü yetecek mi bakalım?

Benim düsündüğüm de buzaten, hem...hem...
Birden aglamaya basladi. Dudaklari titreyerek,
(1)Anne(Fransızca)

299

Natasa'ya ne kadar acidigimi bilemezsiniz, diye fisildadi.

Ne söyleyebilirdim! Susuyordum. Katya'ya bakarken benim de içimden aglamak geliyordu. Ne tatli bir çocuktur! Alyosa'yi kendisinin mutlu edebileceğine nereden böylesine inandığını sormadım artık.

Biraz sakinlestikten sonra, deminkinden daha bir mahzun,

Müzik sever misiniz? diye sordu. Sasirmistim.

Severim, dedim.

Zaman olsaydi Beethoven'in üçüncü konçertosunu çalardim size. Son günlerde hep onu çalıyorum, İçimdeki... duygulari o kadar güzel dile getiriyor ki... Sanki benim için bestelemis onu Beethoven.Neyse bir daha geldiginizde çalarim, simdi konusmamiz gerek.

Natasa'yla onun görüşmesini nasıl sağlayabileceğimiz üzerine konuşmaya başladık. Katya, hareketlerinin devamlı kontrol altında bulunduğunu; üvey annesi iyi yürekli bir kadın olduğu, onu da sevdiği halde, Natasa'yla tanışmasına dünyada izin vermeyeceğini; bu yüzden, kurnazlık etmeyi aklına koyduğunu söyledi. Sabahlari araba gezintisine çoğu zaman Kontesle beraber çıkarmis. Bazan kontes gelmez, Fransız mürebbiyeyi katarmis yanına. Mürebbiye de hastaymis simdi. Basi agridigi zamanlar böyle yaparmis Kontes; bu yüzden, basinin, agriyacagi zamani beklemek gerekiyormus. Yasli mürebbiye çok iyi yürekli

oldugu için, onu kandirmek kolaymış.

Kisacasi, Natasa'yla görülecekleri günü önceden kararlaştırmak imkansızdı.

Natasa'yı latan istiginiz apışman olmayacaksınız, dedim. O da sizinle tanışmayı çok istiyordu; hiç

değilse, Alyosa'yi kime bıraktığını görmesi bakımından sizinle tanışması iyi olacak. Bunun için üzmemeyi kendinizi; 300

zamanla her şey düzelir. Yakında köye gidiyorsunuz galiba?

Evet, bir aya kadar gideceğiz. Bunu daha çok Prens'in istediğini biliyorum.

Ne dersiniz, Alyosa da gelecek mi sizinle? Katya gözlerimin içine uzun uzun baktı.

Ben de bunu merak ediyorum! diye mirildandı. Sanırım gelecek!

TMyle.

Tanrim, bunun sonu neye varacak acaba? Beni dinleyin Ivan Petroviç. Her seyi yazacagim size; çok çok yazacagim. Görüyorsunuz ya, simdidensikmaya basladim caninizi. Sik sik gelecek misiniz bize?

Bilmiyorum Katerina Fyodorovna: duruma bagli. Belki bir daha hiç gelmem.

Niçin?

Bir çok nedenleri olabilir bunun. Sonra Prense aramızdaki iliskiler de önemli.

Katya kararli bir sesle,

Ugursuz adam, dedi. Bakin Ivan Petroviç, ben size gelsem nasil olur?

Sizce?

Genç kiz gülümsedi.

Bence iyi olur. Bir gün ziyaret etmek isterim sizi... Sunu söyleyeyim ki, sizi saydigim kadar

seviyorum da... İnsan çok şey öğrenebilir sizden. Seviyorum sizi... Bunu söylemem ayıp değil mi?

Neden ayıp olsun? Ben de öz kızkardeşimgibi seviyorum sizi.

Dostum olmak istiyor musunuz? Tabii, tabii istiyorum! dedim.

Gene çay masasında oturanları gösterdi.

Onlar olsa muhakkak ayıp derler, genç bir kıza böyle konuşmanın yakışmayacağını söylerlerdi.

301

Sirasi gelirken sunu da söyleyeyim, bol bol konuşalım diye Prens bu kadar uzun süre mahsus basbasa bırakmıyordu bizi galiba. Katya,

Prensin paralarına göz diktiğini çok iyi biliyorum, diye devam etti. Beni çocuk sanıyorlar; yüzüme karşı bile söylüyorlar bunu. Oysa ben hiç de çocuk olmadığım kanısındayım.

€ok tuhaf insanlardir bunlar: kendilerinin farki yok çocuktan. Nedir bu telaslari?

Sormayi unuttum,Katerina
Fyodorovna:Alyosa'nin sik sik gittigi
Levinka'yla Borinka kimin nesidirler?

Uzak akrabalarim. €ok zeki, dürüst çocukturlar,
ama biraz fazla konusurlar... Ikisini de yakindan
tanirim...

Gülümsedi.

Onlara bir milyon ruble vereceginiz dogru mu?

Gördünüz m, bu milyon lafini agizlarindan
dsrdkleri yok, can sikmaya basladi artik.
Yararli bir is için seve seve yardim ederim
tabi€, ne yapacagim bu kadar parayi! Ama bu
yardimi ne zaman yapacagim bel i degil; oysa
onlar gece gündüz, bagislayacagim parayi
nereye harcayacaklari üzerine tartisip
duruyorlar... bir kavga etmedikleri kaliyor. €ok
tuhaf dogrusu. €ok telasli ocuklar.

Ama gene de iyidirler...dürüst, zekidirler, Okuyorlar. Ne de olsa, baskalari gibi basibos yaşamaktan çok daha iyi bir sey bu. TMyle degil mi?

Uzun uzun konustuk. Hemen bütün hayatini anlatti bana; benim anlattiklarimi da büyük bir dikkatle dinledi. Daha çok Natasa'yla Alyosa'dan söz edeyim istiyordu. Prens yanimiza gelip, artik geç oldugunu söylediğinde saat on ikiydi. Kalktik. Katya elimi kuvvetlice sikti, gözlerimin içine manali manali bakti. Kontes, sik sik gelmemi diledi. Burada tuhaf, belki de pek yersiz bir açıklama yap 302

madan geçemiyecegim. Katya'yla üç saatlik konusmamizin sonunda içimde garip, ama kesin bir inanç yer etmisti: onun, kadin erkek iliskilerinden bile habersiz, saf bir çocuk oldugu inanciydi bu.

Birtakim düşüncelerine, çok önemli bazı seylerden söz ederken takindigi ciddî tavra pek gülünç

bir hava veriyordu bu durum...

X

Arabasina bindigimiz zaman Prens,

Bakin ne diyecegim Ivan Petroviç, dedi,
beraberce bir seyler yesek, ha? Ne dersiniz?

Kararsiz,

Bilmem ki Prens, diye cevap verdim, gece
yatmadan önce bir sey yemek adetim degildir
de...

Gözlerimin içine kurnaz kurnaz bakarak ekledi :

Hem yer hem konusuruz.

Açikti! "Benimle konuşmak istiyor, diye
geçirdim içimden, benim de istedigim bu zaten".
Razi oldum.

Anlastik. Büyük Rihtim caddesinde B. ye
gidiyoruz.

Biraz sasirmistim,

Lokantaya mi? diye sordum.

Evet. Ne öldü? Aksam yemeklerini çoğunlukla disarda yerim ben. Sizi davet etmeme izin vermez misiniz?

Gece yemek yemedigimi söyledim size.

Bir kerelik yemekten bir sey çıkmaz. Hem davet ediyorum sizi...

Yani "yediklerinin parasini ben verecegim"; benÇ davet ettigini mahsus belirttiginden kuskum yok. Razi oldum, ama lokantada hesabimi kendim ödemeye kararliydim. Lokantanin önünde indik arabadan; Prens ayri bir oda tuttu; zevkle, ustalikle yapilmis birkaç çeşit yemek söyledi. Yemekler de, istedigii sarap gibi en pahali çeşitin

303

dendi. Benim gücüm yetmezdi onların parasini

ödemeye. Listeye bakip, bir yarim dag tavuguyla bir kadeh Lafite sarabi ismarladim. Prens köpürdü.

Benimle yemek istemiyorsunuz demek! Çok garip bir davranis bu. Pardon, mon ami, (1) ama bu yaptiginiz...asiri bir kibir. Gurur degil, düpedüz kibir bu. Bahse girerim, bunun altindan sinif farki sorunu çikacak, inanin ki kiriyorsunuz beni.

Ama ben diretiyordum.

Nasil isterseniz, dedi. Zorlamam sizi... Ivan Petroviç, sizinle dostça konusabilir miyim?

Lütfen.

Bence bu kadar alinganlik zararlidir size. Zaten sizin gibilerin huyudur bu! Bir edebiyatçisiniz, dünyayi görüp tanimaniz gerek, oysa siz her seyden uzaklasiyorsunuz. Dag tavugundan söz etmiyorum; bizim çevremize gösterdiginiz asiri soguklugun zararli oldugunu belirtmek istiyorum.

Çok sey kaybetmenizden baskahi degilse
yükselme sansinizi yok
ediyorsunuzromanlarinizda, hikayelerinizde
anlattiginiz kontların, prenslerin yasantilarina,
zengin salonlara yabancı kaliyorsunuz... ben de
neler diyorum? Siz yoksul ari, kk memurlari,
kavgaci subaylari, birtakim soygunculari,
kaybolan kaputlari anlatiyorsunuz... biliyorum,
hepsini biliyorum.

Ama yaniliyorsunuz Prens; "yüksek sosyete"
nize girmiyorsam, bu orada canimin
sikildigindan, bir de yapacak isim
olmadigindandir! Hem hiç girmiyorum da
denemez...

Evet, Prens R. ye yilda bir kere ugruyorsunuz;
görmüstüm sizi orada. Yilin geri kalan
zamaninda da gururunuzla basbasa, tavan
aralarinda ryorsunuz. Oysa (1)Kusura
bakmayin dostum(Fransizca). 304

sizinkilerin hepsi de böyle yapmiyor... TMyle
serüven arayanlar var ki igreniyor insan...

Prens, lütfen kapatalim bu konuyu, tavan arasından da bir daha söz etmeyelim.

Ah, gördünüz mü, gene alindiniz. Oysa sizinle dostça konuşmama izin vermistiniz. Ama suç

bende, dostlugunuzu kazanacak hiç bir şey yapmadım çünkü. Güzel saraptır. Tadin bir kere.

Kendi sisesinden bardagimi yarisina kadar doldurdu.

Bakin Ivan Petroviç, birisinin dostlugunu zorla kazanmaya çalısanın çirkin bir hareket olduğunu bilmez değilim. Ne var ki, düşündüğünüz gibi çevremizde herkes küçük görmez sizleri. Su anda yanımda beni sevdiğinizden değil de, sizinle konuşmaya söz verdiğim için oturdugunuzu da biliyorum. Yaniliyor muyum?

Gülümsedim. O da öfkeyle gülümsedi.

Bir bayanın durumuyla yakından ilgilendiginiz, onu savunmayı üzerinize aldiginiz için

buradasiniz.

TMyle degil mi?

Sabirsizlikla kestim sözünü :

TMyle.

Prensin, karsisindakinin az da olsa ona ihtiyaci oldugunu görünce bunu hemen asiga vuran insanlardan oldugunu anlamistim. Benim de ihtiyacim vardi ona simdi. Anlatmak niyetinde oldugu seyleri sonuna kadar dinlemeden bir yere gidemezdim; o da biliyordu bunu. Küstah, alayci bir tavir takinmisti.

Yanilmiyorsunuz Prens, diye ekledim, sizi dinlemekicin geldim,yoksa val ahioturmazdim... çokgeç

oldu çünkü.

Aslinda söyle demek istiyordum: "Yoksa val ahi oturmazdim sizinle bir masada"; ama degistirdim sözümü. Bunu korkumdan degil, yere batasica

su yufka yü

305

rekliligimden, kibarligimdan yapmistim. Haketse bile, bir insanin yüzüne karsi hakaret etmek gelmezdi elimden. Saniyorum Prens de farketmisti bunu; benim bu zayifligim ona haz veriyormus, bakisiyla bana "Ne o, söyleyemiyor musun, degistirdin lafi degil mi!" der gibi gözlerimin içine bakiyordu. Evet, yüzde yüz öyleydi; çünkü sözümü bitirince bir kahkaha atti, dizimi oksadi.

Gözlerinde su ifadeyi okudum: "Güldürüyorsun adami canim". İçimden "Hele dur!" diye geçirdim.

Yüksek sesle,

Bugün keyfim pek yerinde! dedi, sebebini de bilmiyorum. Evet dostum, evet, evet! Ben de bu bayan üzerine konusmak istiyorum sizinle. Konusup isi bir karara baglamak gerek; umarim bu kez anlarsiniz beni. On bin ruble, su altmislik

bebekten, himbil babadan söz etmistim size...
Neysel!

Birakalim simdi bunlari. Laf olsun diye
söylemistim! Hahaha! TMyle ya, edebiyatçisiniz,
anlamaniz gerekirdi...

Hayretle bakiyordum yüzüne. Sarhos olamazdi.

Bu kiza gelince, inanin ki saygim var ona, hatta
begeniyorum, seviyorum onu; birazcik kaprisli,
o kadar;ama atalarimizin dedigi gibi "gülü seven
dikenine katlanir"... diken acitir, ama bu acinin
da bir tadi vardir; gerçi aptaldir benim Aleksey
ya, agzinin tadini bildigi için hos görüyorum
onu.

Anlayacaginiz,bu kizlar hosuma
gidiyor;hem(dudaklarinimanali manalibüktü)
kendime göre bazi düşüncelerim var. Bunu
sonra anlatacagim size...

Prens! Beni dinleyin Prens! diye bagirdim.
Sizdeki bu anÇE degisikligin sebebini
anlayamadim, ama... bu konuyu kapatın, lütfen!

Gene heyecanlandiniz! Pekala... kapatıyorum,
ka , patıyorum!Yalnız bir sey sormak istiyorum
size dos

EzilenlerF : 20 306

tüm: çok mu deger veriyorsunuz bu kiza? Kaba
bir sabirsizlikla cevap verdim :

€ok.

Pis pis siritarak, gözlerini kisti.

Tabi€... tabi€ seviyorsunuzda?dedi.

Ileri gidiyorsunuz! diye bagirdim.

Peki, peki, bir daha söylemem! Kizmayın!
Bugün pek sinirlisiniz. Oysa ben de uzun
zamandan beri bu ka dar keyifli olmamistim.
Sampanyaiçseniz! Ne dersiniz ozan dostum
benim?

içmeyecegim, istemiyorum.

Yoo, olmaz! Bu gece arkadaslik etmelisiniz bana. Neseliyim, temiz ruhlu bir insan oldugum için yalniz basima mutlu olamam. Kim bilir, belki de can ciger dost olana kadar içeriz, hahaha! Evet, genç dostum, tanimiyorsunuz beni daha!Tanirsaniz seveceginize eminim. Bu gece sevinci de, üzüntüyü de, gözyasini dagerçi aglayacagimi pek sanmiyorum ya... benimle paylasmanizi istiyorum. Ee, ne dersiniz Ivan Petroviç? Istedigim olmazsa heyecanimin uçup gidecegini,niyetimden vazgeçeceğimi, konusmayacagimianliyorsunuz tabi; oysa buraya benden bir seyler isitmek için geldiniz.

Gene küstahça göz kirparak ekledi :

TMyle degil mi? Su halde verin kararinizi. Korkmustum.Razioldum. Bir yandan da"Sarhos etmek mi istiyor beni acaba?" diye geçiriyordum içimden. Sirasi gelmisken, Prens için çıkarilan, çok eskiden duyduğum bir söylentiden söz etmem gerekiyor. Onun,toplum içinde o kadar kibar, agirbasli oldugu haldebazi geceler meyhanelerde içip içip rezalet çıkardigini söylüyorlardı...

Korkunç seyler duymustum... Alyosa da babasının bazan içtiğini biliyor, bunu herkesten özelikle Natasa'dan saklıyormuş. Bir keresinde yanımda ağzından bir seyler kaçırmış, ama hemen toparlanmış, sorularıma

307

cevap vermemisti. Zaten o söylemeden de biliyordum bunu; ama itiraf edeyim, önceleri inanamiyordum. Şimdi de sonucu merakla bekliyordum.

Sarabi getirdiler; Prens ikimizin de kadehini doldurdu. Sarabi zevkle yudumlariken, Gerçi kabalık etti bana ya, çok sevimli, çok sevimli bir kız! diye devam etti. Ama bu yaratıklar sadece böyle anlarda sevimlidirler... Beni mahcup ettiğini, çamura buladığını sanıyordur...hatırlıyor musunuz o aksami? Hahaha! Yanaklarının al al olması ne yakışmısti ona! Kadınları tanır mısınız?

Solgun yanaklarının birden kirkirmizi olması bazan pek yakışır onlara; farkettiginiz oldu mu

bunu hiç? Aman Al ahim! Gene kizdiniz galiba?

Artık tutamadım kendimi,

Evet, kizdim! diye bagirdim. Natalya Nikolayevna'dan böyle söz etmenizi istemiyorum. Izin vermiyorum!

Oh, oh! Pekala, sizi memnun etmek için degistiriyorum konuyu. Uysal, yumusak huyluyumdur.Sizden söz edelim. Severim sizi, Ivan Petroviç;sizinle ne candan, dostça ilgilendigimi bilemezsiniz...

Sözünü kestim :

Prens, esas konuya gelsek daha iyi olmaz mi?

Yani konumuza demek istiyorsunuz. Siz daha leb demeden leblebiyi anlarim ben, mon ami; ama sizden söz etmekle konumuza çok. yakından deginmis olacagiz... sözümü agzima tikamazsaniz tabiE.Devam ediyorum;hanidir sunu söylemek istiyordum size, degerli dostum Ivan Petroviç:böyle yaşamakla kendi kendinizi

mahvediyorsunuz! Bu nazik konuya dokunmami bagislayin; sizi sevdigimiçin böylekonusuyorum. Yoksulsunuz, yayinevi sahibinden basilacak bir romana karsilik biraz para alip borçlarinizi ödüyor, geri kalaniyla da alti ay çay ekmek yiyerekgeçinmeye çalisiyor,tavan arasindatitreyerek 308

romaninizin dergide basilmasini bekliyorsunuz. TMyle degil mi?

TMyle olsa bile, bu...

€alip çirpmaktan, el ayak öpmekten, rüsvet almaktan, önüne geleni dolandirmaktan v.b. daha saygideger bir seydir. Biliyorum, ne söyleyeceginizibiliyorum kaç kere yazildi bunlar...

TMyleyse benim durumumu karistirmamalisiniz. Size nezaket dersi vermek bana düsmez Prens.

Elbette. Ama ne yaparsiniz ki bu ince tele dokunmak zorundayim. Baska türlü olmayacak. Neyse, tavan arasini falan birakalim simdi. Ben

de heveslisi degilim zaten böyle konularin; ama bazi durumlarda olur tabi ... (igrenç bir kahkaha atti). Aklimin almadigi ne biliyor musunuz: ikinci adam olmayi bu kadar sevmeniz... Evet, sizin yazarlardan biri bir yerde, hatirladigima göre söyle diyormus: "Kisioglu için en büyük kahramanlik, hayatta ikinci adam olmakla yetinebilmektir..."Tam olmasa bile asagi yukari böyleydi!Bir yerde duymustum.Alyosa nisanlinizi aldi elinizden, biliyorumbunu;siz de Schil er'e yarasir bir duygululukla onlar için didinip duruyorsunuz, neredeyse usaklik edeceksiniz onlara...Bagislayin beni dostum, kendinizi yüce duygulu bir insan olarak gösterme oyununuz da can sikmaya basladi artik... Hala bikmadiniz mi? Ayip val ahi. Sizin yerinizde olsam hirsimdan ölürdüm.€okayip, çok!

TMfmeden kendimi kaybederek,

Prens! Buraya hakaret etmek için getirdiniz beni galiba! diye bagirdim.

Ah, hayir dostum;hayir, su anda sadece bir is

adamiyim, sizin mutlulugunuzu istiyorum.
Kisacasi, islerinizi yoluna koymak, istegim. Ama
isi bir yana birakalim simdi, sözümü bitirinceye
kadar dinleyin beni; hiç degilse iki dakika
heyecanlanmamaya çalisin. Ne dersiniz? Evlen
309

seniz nasil olur? Görüyorsunuz ya baska seyden
söz ediyorum... niçin öyle tuhaf tuhaf
bakyorsunuz yüzüme? Sasirdiniz mi?

Yüzüne gerçekten saskinlikle bakarak,

Sözünüzü bitirmenizi bekliyorum, dedim.

Uzun degil zaten. Mutlu olmanizi yürekten
isteyen bir dostunuz size genç, güzel, ama...
basindan bazi üzücü olaylar geçmis,üstü kapali
söylüyorum, ama ne demek istedigimi
anliyorsunuzdurNatalya Nikolayevna gibiamama
hayli yüklü bir drahomasi olan...bir kizla
evlenmenizi saglik verse ne diyeceginizi
öğrenmek istiyordum... (Yalniz unutmayin,
baska, isimizle iliskisi olmayan bir seyden söz
ediyorum.) Ne dersiniz?

Siz... siz aklınızı yitirmissiniz, dedim.

Hahaha! Oo! Dövecek misiniz beni yoksa?

Gerçekten de üzerine atılmaya hazırdım. Artık dayanamamıştım. Bir sürüngen, ayagımın altında ezmek istediğim kocaman bir örümcek gibi görüyordum onu karşımda. Benimle alay etmek haz veriyordu ona; avucunun içinde olduğumu sanarak kedinin fareyle oynadığı gibi oynuyordu benimle. Karşımda maskesini çıkarması, ne denli aşağılık, iğrenç bir insan olduğunu saklamaması ona büyük bir haz, ilişkilerine işleyen bir şehvet duygusu veriyordu sanki (çok iyi anlıyordum bunu).

Saskinliğim, dehsete kapılmam hoşuna gidiyordu. Beni küçümsüyor, alaya alıyordu.

Niyetinin kötü olduğunu ta bastan anlamıştım; ama öyle bir durumdaydım ki, ne pahasına olursa olsun boyun eğmek zorundaydım. Natasa için yapmalıydım bunu; her şeye katlanmalıydım...

Çünkü kaderi belki de o anda benim elimdeydi. Ama onun için söylenen bu iğrenç sözlere sogukkanlilikla nasıl dayanabilirdim! Üstelik, onu dinlemeden yapamayacağımı da biliyordu Prens; hakareti bu yüzden daha da ağır geliyordu bana. "Onun da bana ih 310

tiyacı var" diye düsündüm; daha bir sert, ağır cevaplar vermeye başladım.

Yüzüme ciddi ciddi bakarak,

Bakin, genç dostum, diye devam etti, böyle olmayacak, gelin anlasalım sizinle. Bazı seyler anlatmak istiyorum size, ama önce beni ne söylersem söyleyeyim, sonuna kadar dinleyeceğinize söz vermelisiniz. Canımın istediği, hosuma gittiği gibi, daha doğrusu, durumun gerektirdiği biimdekonusmayı severim. Ne diyorsunuz dostum, sabirli olacak misiniz?

Yüzüme, sert bir itirazda bulunmam için beni kiskirtircasına zehir dolu bir bakışla baktığı halde, tuttum kendimi, cevap vermedim. Kalkıp

gitmeyeceğimi anlamısti, devam etti:
Gücenmeyin bana, dostum. Niçin kızdınız o kadar T Söyleyisime, değil mi! Sizinle nasıl konuşursam konuşayım, başka bir şey söylememibeklemiyordunuztabiÇE;
anlamdegismeyecekti...

Küçümsüyorsunuzbeni, değil mi? Bendeki saflığı,içtenliği,nasıl derler,bonhomie (1) görüyorsunuz.

Her şeyi, çocukluk tutkularımı bile itiraf edeceğim size. Evet, mon cher, (2) evet, siz de biraz daha bonhomie gösterin, oturup konuşalım, sonunda birbirimizi iyice anlayalım. Sasmayın bana: Bütün bu saflıklar, Alyosa'nin içli konuşmaları, Schil er'vari duygululuk, su Natasa'yla (ama hoş bir kızdır da) oğlum arasındaki pis ilişkinin sözüm ona soylulugu sonunda canımı öyle sikmaya başlamısti ki, içimi dökmek fırsatı çikinca ister istemez sevindim. TMzelikle size açılmak istiyordum. Ha, ha, ha!

Sasirtiyorsunuz beni Prens,anlayamıyorum sizi

(1) Temis yüreklilik (Fransızca).

(2) Sevgili dostum (Fransızca).

311

Takindiginiz bu soytarica tavir, sizden hiç beklenilmeyen bu açık yürekliliginiz...

Ha, ha, ha, yalan degil! Çok hos bir benzetme!
Ha, ha, ha! Hovardalik ediyorum dostum,
hovardalik ediyorum; seve seve yapıyorum
bunu... hos görmelisiniz beni, ozan dostum.

Kadehlerimizi doldururken son derece mutlu,
devam etti :

Hadi içelim... Size bir sey söyleyeyim mi
dostum, Natasa'nin evindeki o manasiz aksami
hatirliyor musunuz, iste o iyice bitirdi beni!
Gerçi pek sevimliydi Natasa, ama içimde büthis
bir öfkeyle çıktım oradan, unutamıyorum bunu.
Unutmak, saklamak da istemiyorum zaten.
Elbette bize de gelecek sıra, hem de yakin
zamanda... ama simdi birakalım bu konuyu.

Sonra, sunu da söylemek istiyorum:
Bilmediginiz birhuyum vardır benim; bu bayagi,
hiç bir ise yaramayan saflıklardan,
duygululuklardan nefret ederim; masum bir
çocuktan farki olmayan böyle Schil er'lere önce
onlar gibi içten gözükme, sonra da birden
maskemi çıkarıp onları saskina çevirmek çok
hosuma gider.

Ne oldu? Bu hazzin iğrenç, manasız, çirkin bir
duygu oldugu kanisindasınız, değil mi?

Elbette.

İçten bir insansınız. Canımı sikiyorlarsa ne
yapayım! Aptalca bir şey bu açık yürekliligim,
ama elden ne gelir, huyum kurusun. Hayatımdan
bazı bölümler anlatmak istiyorum size. O zaman
daha iyi anlayacaksınız beni; hem
ilgileneceksiniz anlatacaklarımla. Evet,
gerçekten palyaçoluğum üzerimde bugün; ama
palyaçolar içten, açık yürekli olur, değil mi?

Bakin Prens, geç oldu, hem...

Efendim? Aman Al ahim, ne kadar da sabirsizsiniz! Ne aceleniz var? Oturalim biraz daha, arkadaŒa konusalim, hem içelim hem konusalim. Sarhos oldugumu 312

saniyorsunuz degil mi? TMnemi yok, böylesi daha iyi. Ha, ha, ha! Val ahi, insan bu çesit dostça konusmalari unutamaz, hatirlayinca içi bir hos olur. Çok hainsiniz Ivan Petroviç! Hiç hassas degilsiniz! Benim gibi bir dostunuzla; bir saatçik oturup konussaniz ne olur yani? Hem isten. söz edecegiz... Bunda anlasilmayacak ne var? Bir de edebiyati olacaksınız! Oysa seve seve dinlemelisiniz beni. Romaninizda bir tip olarak canlandirabilirsiniz, ha, ha, ha! Tanrini, ne açik yrekliyim bugün!

içki basina iyice vurmustu. Yüzü degismis, bir öfke ifadesiyle kaplanmisti. Ignelemek, isirmek, alay etmek istedigini bel iydi. "Sarhos olmasi bir bakima iyi, diye geçirdim içimden, çenesi açilir".

Ama akli basindaydi. Keyifli keyifli devam ediyordu:

Dostum, saf insanlari sasirtmaktan büyük haz duyduğumu söylemekle önemli, belki de yersiz bir itirafta bulundum size. Buna karşılık siz de tutunuz palyaçoya benzettiniz beni; kahkahayla güldürdünüz. Ama size karşı kaba, belki de içten pazarlıklı, kısacası bir köylü gibi davrandığımı düşünür, beni bunun için azarlarsanız haksızlık etmiş olursunuz. Bir kere, istediğim gibi hareket etmekte serbestim; sonra, evimde değil, sizinleyim... yani" iki arkadaş gibi içiyoruz demek istiyorum; son olarak da, kapris yapmaya bayılırım. Biliyor musunuz ki, bir zamanlar kaprisim yüzünden metafizikçi oldum, hayırsever kimselerle iş birliği yaptım; aşağı yukarı sizin simdiki düşüncenizdeydim. Ama çok eskidendi bu, çiçeği burnunda, gencecik bir delikanlıydım.

Hatırlıyorum, içim soylu duygularla dolu, köyüme gitmistim; tabii sıkıntidan patliyordum da. O

zaman basıma ne geldi, bir bilerseniz! Can sıkıntısından, güzel güzel kızlarla arkadaşlık kurmaya başladım... Yüzünüzü niçin

burusturdunuz? Ah, genç dostum benim!
Arkadaşça konuşuyorduk hani! insan içki
masasında içten olur! Tam bir Rus'umdur ben,
yurdumu seve 313

rim, içten olmaya da bayılırım, insan daima
hayattan zevk almanın yol arını aramalı. Yarın
öbür gün göçüp gideceğiz bu dünyadan; TMte
yanda ne var biliyor muyuz? Neyse, köyde
günlerim hep kari kız pesinde geçiyordu. Hiç
unutmam, bir çoban kadın vardı; kocası
yakisikli, arslan gibi bir gençti. Adama ağır bir
ceza verdim, er olarak yol ayacaktım onu
orduya (geçmiş yaramazlıklarımız iste, ozanim!)
ama olmadı. Köyün sağlık yurdunda öldü...
Evet, köyüme güzel, tertemiz, yerleri parke
döseli, yirmi yataklı bir sağlık yurdu
yaptırmıştım. Yiktirali çok oluyor onu, oysa o
zamanlar öğünürdüm onunla: Hayirseverdim;
ama köylü delikanliyi karisi için sopayla
öldürttüm... Niye gene burusturdunuz
yüzünüzü? Mideniz mi bulandı? Soylu
duygularınız incindi, değil mi? Peki, peki,
üzülmeyin! Hepsi geçti artık. Romantik olmaya

heves sardigim, insanligin velinimeti adini kazanmak, birbirini seven insanlardan kurulu bir toplum yaratmak için çalistigim zamanlarda yaptim bunlari... böylesine bir akintiya kaptirmistim kendimi iste. Bir yandan da kirbacimi isletiyordum. Artik kul anmiyorum kirbaci; kaslarimi çatmakla yetiniyorum; herkes gibi... devir öyle gerektiriyor... Ama en çok su aptal Ihmenev'e sasiyorum. O köylüye yaptigimi yüzde yüz biliyordu... Ama yaradilistan temiz ruhlu oldugu, o zamanlar beni yürekten sevdiği için söylenenlere inanmadi; yani tam on iki yıl, ta ki ucu kendine dokununcaya kadar bütün gücüyle savundu beni. Ha, ha, ha! Aman, hepsi bos sey bunlari! içelim, genç dostum. Bakin, kadinlari sever misiniz?

Cevap vermedim. Sadece dinliyordum, ikinci siseye baslamisti.

Oysa ben, içki sofrasinda onlardan söz etmeye bayilirim. Buradan çikinca sizi bir mademoiselle Philiberte'yle tanistirsam ister miydiniz, ha? Ne diyorsunuz? Ne 314

oluyor size? Anladim. . yüzüme bakmaktan
igreniyorsunuz... him!

Bir an daldi. Ama birden kaldirdi basini, yüzüme
tuhaf tuhaf baktiktan sonra devam etti : Bakin,
genç ozan dostum, doganin, bilmediginizi
sandigim bir sirrim açmak istiyorum size. Beni
su anda karsinizda bir günahkar, hatta bir alçak,
ahlaksiz, rezil olarak gördüğünüzü biliyorum.

Ama bakin ne söyleyecegim size! Imkan olsaydi
da (oysa insani yaradilisi el verisli degildir buna,
olamaz böyle bir sey) evet, ne diyordum, imkan
olsaydi da hepimiz içimizde sakladigimiz bütün
kötü seyleri, sadece en yakin dostlarimize
açtiklarimizi degil, bazan kendi kendimize bile
itiraf etmekten utandigimiz duygularimizi,
anilarimizi açiga vursaydik... dünyayi öylesine
igrenç bir koku kaplardi ki, soluk alamaz,
bogulurduk. Toplumun koydugu kural ar da bu
bakimdan iyidir zaten.

Derin bir anlami vardir bu kural arin... ahlak
yönünden yararlidirlar demeyecegim, ama
koruyucudurlar, rahatlik verirler kisiogluna; hem

böylesi daha da iyidir, çünkü ahlak aslında rahatlığın ta kendisidir, yani rahatlık için düşünölmüştür. Ama görgü kural arından sonra söz edeceğim, şimdi karışmasın kafam, sonra hatırlatın bana. Kıısaca söyleyeyim: Ahlaksızlıkla suçluyorsunuz beni, oysa bütün suçum, baskalarından daha açık yürekli olmam; herkesindemin söylediğim gibikendinden bile sakladığı şeyleri açık açık anlatmamdır... Kötü yaptığimin farkındayım, ama su anda böyle istiyor canım. Alaylı alaylı gülümsedi. Ama korkmayın, suçlu olduğumu söylediysem özür dileyeceğim demek değildir bu; yapmam böyle bir şey. Sunu da unutmayın: Sizin de bu çeşit sırlarınız olup olmadığını sorarak mahcup etmeyeceğim sizi...

Kibarca, efendice davranacağım. Zaten daima efendice davranırım...

Küçümseyerek yüzüne baktım:

315

Saçmalamaya basladınız.

Saçmalamaya mi başladım? Ha, ha,ha!Neden söz etmemi isterdiniz acaba? Sizi buraya niçin getirdigimi, niçin durup dururken bu kadar açıldigimi merak ediyorsunuzdur, öyle degil mi?

Evet.

Sirasi gelince öğreneceksiniz bunu.

İki sise içtiniz tabiE... içki basiniza vurdu.

Yani sarhos oldum. Belki de öyledir. "İçki basiniza vurdu!" dogrusu daha bir ince söyleyis... Ah çok kibarsiniz! Ama... gene kavgaya başladık galiba; oysa pek ilginç bir konuya geçmistik.Evet,ozan dostum benim, dünyada kadınlardan tatli, hos bir sey yoktur.

Bakin Prens, sirlarinizi, tutkularinizi bana açmak aklınıza nereden esti, hala anlayamiyorum...

Him... sirasi gelinceöğreneceksiniz dedim ya. içiniz rahat olsun; belirli bir amacim yok zaten; bir ozansiniz, anlarsiniz beni, önceden de söylemistim bunu... Kisinin, maskesini birden

indirmesinde; hiç utanmadan, sikilmadan
içindeki bütün kötülükleri ortaya
döküvermesinde bambaska bir tat var. Bir
hikaye anlatacağım size: Pariste deli bir adam
varmış; deli olduğu kesinlikle anlaşıncaya kadar
hastanesine yatırmışlar onu sonra. Herif, babaları
tutunca, gönlünü

eglendirmek için evinde anadan doğma
çirilçiplak olur, sadece ayakkabılarını çıkarmaz,
üzerine ta topuklarına kadar uzanan bir pelerin
alıp ona siki siki sarılır, magrur bir tavırla sokaga
çıkarmış.

Gören kendihalinde, uzun
pelingiymekten hoslanan bir adam sanırmış
onu. Ne var ki, ıssız bir yerde birisiyle
karsılaştığı zaman adamın üzerine üzerine gidip
tam karsısında durur, pelerinin önünü
açarmış... Bir an öyle durur, sonra gene
pelerinine bürünür, hiç bir şey söylemeden,
gayet ciddi bir tavırla, donakalan zavalinin
sakin bakışları arasında Hamlet'deki hayalet
gibi magrur, çekip316

gidermis. Erkek, kadin, çocuk ayirdigi yokmus. Tek zevki buymus adamin. Hiç beklemedigi bir anda saf bir Schil er'ciyi sapsal astirmek da hemen hemen ayin hazzi verir kisiye.

"Sapsal astirmek"... ne tuhaf bir sözcük? Yeni edebiyatinizda karsilastim onunla.

Adam deliymis, ama siz...

Kötü niyetliyim, degil mi?

Evet.

Prens bir kakhaha atti. Sonra, yüzünde küstah bir ifade,

€ok dogru düşünüyorsunuz canim, diye ekledi.
™fkelenmistim.

Prens, dedim, bizlerden nefret ediyorsunuz, bütün hincinizi da benden aliyorsunuz. Gururunuzden yapıyorsunuz bunu. €ok hainsiniz. Kiziyorsunuz bize; en çok da o aksam olanlar kizdirdi sizi belki.

Beni böylesine küçümsemekle sanirini öcünüzü almış oldunuz; her insanın birbirine göstermek zorunda olduğu en basit nezaket kural arını bile umursadığınız yok. Karşımda o iğrenç maskenizi çıkarmakla, tüm ahlaksızlıklarınızı ortaya dökmekle, benden utanmaya bile tenezzül etmediğinizi açıkça belirtmiş oldunuz...

Yüzüme kötü kötü bakarak,

Bana niçin söylüyorsunuz bütün bunları? diye sordu. Gözünüzden bir şeyin kaçmadığını göstermek için mi?

Sizi anladığımı bilirsiniz diye.

Birden eski geveze, neseli tavrını takindi:

Quel e id, e, mon cher. (1) Kafamı karıştırdınız..
Buvons, mon ami, (2) izin verin doldurayım kadehinizi.

(1) Bunu da nereden çıkardınız, canını
(Fransızca).

(2)İçelim, dostum (Fransızca).

317

Oysa çok hos, son derece ilginç bir şey anlatmaya hazırlanıyordum size. Söyle kısaca anlatayım bari. Vaktiyle bir hanımefendi tanıdım; pek genç sayılmazdı, yirmi yediyirmi sekiz yaşlarında vardı. Ama bitirim bir şeydi: O ne yüz, o ne endam, o ne yürüyüştü! Bakışları keskin, daima kuru, sertti. Erisilmez, magrur bir kadın tavrı vardı. Soğuk mu soğuktu. Ahlak temizliğiyle bütün çapkınların gözünü korkutmustu. Evresinde ahlak kural arına onun kadar bağlı tek kişi daha yoktu. TMteki kadınların suçlarını bırakın, en küçük bir kabahatlerini bile bağışlamaz, hemen damgayı basardı. Evresinde pek sayılır, sevilirdi. En magrur, en titiz kocakarılar bile severlerdi onu, hatta yaltaklanırlardı. Karsisindakini bir ortaçağ manastirinin başrahibesine yarasır duygusuz, donuk bakışlarla süzerdi. Sosyetenin genç bayanları onun bu bakışından, amansız hükümlerinden tir tir titrerlerdi. Bir sözü, bir iması o zamana kadar sevilen, sayılan bir

kimseyi mahvederdi.

Sosyete de öylesine önemli bir yeri vardı; erkekler bile korkardı ondan. Zaten yaşlanınca da kendi kabuğuna çekildi; magrur, çatik kaslı, çevresindekileri devamlı olarak yeren huysuz bir şey oldu...

Inanır mısınız, aslında ondan daha rezil bir kadın gelmemiştir yeryüzüne. Güvenini kazanmayı basarmıştım... Anlayacağınız, gizli, esrarlı asıyıldım. İlişkilerimiz öylesine ustalikle düzenlenmişti ki, hizmetçileri bile kuskulanamazlardı bir şeyden. Hanımın pek cici bir Fransız oda hizmetçisi vardı, yalnız o biliyordu sırrımızı, ama ona güvenebilirdik; oyunumuza, o da katılıyordu çünkü... nasıl katıldığını şimdi anlatmayacağım. Bizim hanım Marki de Sade'ye (1) tas çıkartacak kadar şehvetdüşkünüydü. Ama aramızdaki ilişkinin en güçlü, en iç gıcıklayıcı hazzı (1) Bir Fransız erotik yazar. 318

onun gizliliğinde, baskalarına söylenen yalandaydı. Kontes'in sosyete de savunucusu

oldugu yuce, kutsal ahlak kural ariyla edilen bu alay, bu için için atılan seytanca kahkaha, daima saygi duyulmasi gereken seyleri bile bile ayaklar altina almakta gösterilen bu inat... en atesli bir hayalin bile kapsayamayacagi bu sinirsiz çilginlik... tattigimiz hazzi güçlendiren bunlardi iste. Evet, insan kiliginda bir seytandi bu kadin, ama gözkamastirici bir seytan... Onu hatirladikça tüylerim hala diken diken olur. Sevismemizin en atesli aninda birden çildirmis gibi kahkahalarla gülmeye baslardi; bu kahkahalari anlar, ben de basardim kahkahayi ...Aradan uzun yil ar geçtigi halde, hatirladikça hala solugum kesilir gibi oluyor. Bir yil sonra sepetledi beni, baskasini aldi yerime.

Istesem bile bir zararim dokunamazdi ona. Kim inanirdi bana? TMylesine soylu bir hanimefendiden beklenir miydi böyle bir sey? Ne diyorsunuz genç dostum?

Prensin bu anlattiklarini tiksinererek dinlemistim.

Igrenç! dedim.

Baska türlü bir cevap verseydiniz genç dostluktan atardım sizi! Böyle söyleyeceğinizi biliyordum zaten. Ha, ha, ha! Zamanla anlarsınız mon ami,, birkaç fırın ekmek daha yemeniz gerek. Ama ozan dediginiz sizin gibi olmaz dogrusu; bu kadın hayati anliyor, yasamasini biliyordu.

Bunun için isi böylesine bir hayvanliga vardirmek mi gerekiyor?

Ne gibi?

O kadınla sizin yaptığınız hayvanlıktır.

Buna hayvanlık diyorsunuz demek... hala gem altında olduğunuzu gösteriyor bu! Oysa ben, kisinin özgürlüğü tadabilmesi için... neyse, gelin daha anlaşılır bir dil e konusalım mon ami... kabul edin ki saçma bir şey bu.

Peki saçma olmayan ne?

Kisilik... ben. Her şey, evren bile benim için ya

ratılmıstır. Bakın dostum, dünyada hala mutlu olunabileceğine inananlardanım. İnançların en güzelidir bu, çünkü buna inanmayan yasama gücünü yitirir, kendi kendini zehirlemek zorunda kalır. İstittigime göre budalanın biri öyle yapmış. Felsefeye öylesine dalmış ki, her şeyi, kisioglunun koyduğu en olagan kural ari bile paramparça etmiş, sonra bakmış ki yanında yöresinde bir şey kalmamış; dünyanın hiçlik üzerine kurulduğunu, kisioglu için tutulacak en iyi yolun siyanür içmek olduğunu buyurmuş. Siz bunun Hamlet'e yarasır sonsuz bir umutsuzluk, bizlerin hiç bir zaman akıl erdiremeyeceğimiz yüce bir davranış olduğunu söylersiniz. Ama siz de ozansınız, bense basit bir insanım; bunun için konuya en pratik açıdan bakılması gerektiği görüsünü savunurum. Sözelimi, ben kendimi tüm bağlardan, zorunluluklardan kurtaralı çok oluyor. Yalnızca kendi çıkarım söz konusu olduğu zaman kendimi zorunlu hissedirim. Ama siz böyle düşünemezsiniz tabiCE. Eliniz kolunuz bağlı çünkü, duygularınız körelmiş... Yüce

düüncelerden, soylu davranislardan baska bir endiseniz yok. Ama siz ne söylerseniz kabul etmeye hazirim dostum. Gelgelelim, kisioglunun fazilet dedigi her seyin temelinde bir bencil igin bulunduğunu kesinlikle biliyorsam ne yapayim?

Kisi ne denli faziletli olursa o denli bencil esir. Bence insan önce kendini sevmeli... bunu bilir bunu söylerim. Hayat bir ticarettir; parayi bos yere saga sola savurmaya gelmez, kendi zevkiniz için harcayin onu, yakinlariniza karsi görevlerinizi yerine getirin... il e de öğrenmek istiyorsanız, benim hayat felsefem budur isteaşlinda daha da ileri giderim, para vermeden zevk almaya çalışirim.Ülküm falan yoktur, olmasını da istemem; hiç özenmedim böyle bir seye. Kisi ülküsüz de güzel, hos bir hayat sürebilir... en somme, (1) si

(1) Sözün kisasi(Fransızca).320

yanür içmek zorunda kalmadigima seviniyorum. Birazcik daha faziletli olsaydim belki o aptal filozof gibi (Alman'di muhakkak) ben de içecektim siyanür. Ama olmaz! Hayat o kadar

güzel ki!

Sosyetede önemli bir yerim olmasını,
yükselmeyi, yüksek oynamayı (kumara
bayılırım) seviyorum.

Hele kadınları... her çeşit kadın kabulümdür;
değişiklik olsun diye aşağı tabakadan kadınlarla
bile yatıp kalkarım... Ha, ha, ha! Su anda öyle
tiksinliyorsunuz ki benden; yüzünüzden bel i!

Haklısınız.

Tutalım ki siz de haklısınız,ama kabul edin ki
çirkef siyanürden daha iyidir. TMyle değil mi ?

Hayır, siyanür daha iyidir.

TMyle değil mi diye mahsus sordum size;
cevabınızın bana haz vereceğini biliyordum.
Hayır, dostum: insanları gerçekten seviyorsanız,
akıl i olanların benim haz duyduğum şeyleri
benimsemelerini dileyin.. Akıl i bir insan
dünyada çirkefin içinde yaşar, ya da can
sikintisinden intihar eder, o zaman da dünya

aptal ara kalir tabiE. Onlar mutlu olur! Bir atasözü bile vardır: Keyif aptal arındır, derler. Hem biliyor musunuz, akilsizlarla beraber yaşamaktan, onlara kafa sal amaktan daha hoş bir şey yoktur; akıl inin isine de gelir bu! Kör inançlara değer verdiğime, birtakim kural ara uyduguma, yükselmek için didindigime bakmayın siz benim; boş, anlamsız bir toplumda yaşadığım farkındayım; bu toplumda keyfim yerindeyken kafa sal arım ona, savunucusu olduğumu belirtmekten geri kalmam, ama sırası gelince en önce ben bırakıp kaçırım onu. Yeni dünya görüşünüzü, düşüncelerinizi biliyorum, ama hiç bir zaman dert edinmedim onları kendime, adetim değildir zaten bir şeyi dert edinmek. Vicdan azabi nedir bilmem. Ekarıma olan her şeyi kabul ederim. Ektür benim gibiler, keyfimiz de yerindedir. Dünyada her şey mahvolabilir, sadece bizim kilimiz incinmez.

Dün

321

ya kurulalı beri varız. Dünya altüst olsa da biz gene üstte kalırız. Bizim gibilerin ne kadar çok

yasadiklarına bakın, yeter size. Gerçekten çok uzun ömürlü oluruz; hiç dikkatinizi çekti mi bu?

Seksen, doksan yasına kadar yasarız. Demek ki doğa da bizden yana, ha, ha, ha! Doksan yasına kadar yaşamaya kararlıyım. TMlümü sevmiyorum, korkuyorum ondan. Nasıl öleceğim, kim bilir?

Ama yeri mi şimdi bunun! O aşağılık filozof getirdi bunları aklıma. Felsefe de neymiş! Bu vons, mon cher! Ne güzel, kızlardan açmıştık... Aa, nereye!

Gidiyorum, geç oldu...

Birakin canım! Ben her şeyimi anlattım size, hala dost kabul etmiyorsunuz beni. Keh, keh, keh!

Sevmesini bilmiyorsunuz siz, ozan dostum. Durun, bir sise daha içeceğim...

Üçüncüyü mü?

Evet. Fazilete gelince, benim genç müridim (sizi bu güzel adla çağırmama izin verin: Kim bilir, bakarsınız bir gün öğütlerim yarar size)... evet, ne diyordum, fazilete gelince "bir insan ne denli faziletliyse o denli bencildir", demistim size. Bunun üzerine çok hos bir hikaye anlatacağım size: Vaktiyle bir kız sevmistim. İçtendim. Çok şeyini feda etti benim uğruma...

Kendimi tutmayı gerekli bulmuyordum artık. Kaba bir tavırla, Soyup sogana çevirdiğiniz kizdan söz ediyorsunuz galiba? diye sordum.

Prens irkildi, yüzü degisti, alev saçan gözlerini yüzüme dikti; bakisinde saskinlik, çilgin bir öfke vardı. Kendi kendine konusuyormuş gibi,

Durun, dedi, durun biraz düşüneyim. Gerçekten sarhosum, düşünemiyorum...

EzilenlerF : 21 322

Sustu, kaçacağımdan korkuyormuş gibi elimi bırakmadan, hep o öfkeli bakisiyle süzüyordu beni.

O anda, hiç kimsenin bilmediği bu kız olayini benim nereden öğrendiğimi, bunda onun için bir tehlikenin söz konusu olup olmadiğini anlamaya alıstığından kuskum yok. TMyle bir dakika kadar bakti yüzüme, sonra yüzü birden değisti; gene deminki alaylı, sarhos ifade parladi gözlerinde.

Kahkahayi basti :

Ha, ha, ha! Taleyran, bu kadar olur! Evet, onu soyup sogana evirdiğimi yüzüme karsi haykirinca gerçekten de donup kalmistim. Nasil da bagirip çagiriyor, küfürleri savuruyordu! Gözüpek... ilgin bir kadindi! Simdi de beni dinleyin: Bir kere, söylediğiniz gibi hiç de soymadim onu. Bütün parasini kendi vermisti bana, benim paramdi artik... Turalim ki, en iyi fraginizi bana verdiniz (bunu söylerken, üç yıl önce terzi Ivan Skornyagin'e diktirdiğim hayli biçimsiz, tek fragima bakiyordu), te sekkr ettim, giyiyorum onu, bir yıl sonra aramız bozuldu, kavga ettik, verdigiiniz fragi geri istiyorsunuz, oysa ben eskitip attim onu... Verilen bir sey geri istenir mi? Sonra, paranin

benim olduguna bakmaz, geri verirdim onu, ama siz de kabul edersiniz ki ha deyince bulamazdim o kadar parayi. Demin de söyledim, duygulu, Schil er'ci insanlardan nefret ederim...

ayrilmamızın sebebi de buydu zaten. Karsima dikilip (zaten benim olan) parayi bana bagisladigini nasil da kiritarak haykirdigini görmeliydiniz. Tepem atti, ama gene de yerinde bir karar verdim: Parayi geri verirsem onu belki de mutsuz edeceğimi düşündüm. Benim yüzümden bedbaht olmak, ömrü

boyunca bana lanet okumak zevkinden yoksun ederdim onu sonra. Inanın ki dostum, bu çeşit bir bedbahtlıkta, kisinin kendini hakli, dürüst görmesinin; ona kötülük eden insanın alçak olduğunu söylemeye hak kazandigina inanmasının verdiği yüce bir haz vardır. Nefret dolu bu 323

haz daha çok Schil er'cilerde görülür... anlayacağınız, yiyecek bir lokma ekmeği bile olmasa, kendini mutlu hissedeceğini biliyordum. Onu bu mutluluktan yoksun etmek istemedim, para yol amadım ona. Böylece benim kuralım

tam olarak ispat edilmiş oluyor: Kisioglunun faziletleri büyüdükçe, çoğaldıkça bencil igi de o ölçüde igrençlesir... Anlayamıyor musunuz bunu yoksa?

Ama... yakalayacaktiniz beni, değil mi? ha, ha, ha!.. Hadi itiraf edin, yakalamak istiyordunuz beni!.. Ah sizi gidi Taleyran! Kalktim.

Hosça kalın!

O igrenç sesini birden degistirdi, ciddi bir taviryla,

Bir dakika! diye bagirdi. Son birkaç söz daha... Bakin, anlattiklarimdan, çıkarimi ne pahasina olursa olsun elimden kaçirmaya yanasmayacagimi kesinlikle anlamissinizdir sanirim. Parayi severim; ihtiyacim da vardir ona. Katerina Fyodorovna'nin parasi çok; babasi on yıl sarap tekelciligi yapti. Üç milyonu var; çok isime yarayacak bu para. Alyosa'yla Katya tam birbirinin dengidir: Ikisi de son derece aptal; benim istedigim de bu zaten. Bir an TMnce evlenmelerini bunun için istiyorum. Iki üç hafta sonra Kontes'le Katya köye gidiyorlar. Alyosa

da onlarla gitmeli.Natalya
Nikolayevna'yiuyarin,duygulu, Schil er'vari
sahneler olmasin, banakarsi gelmesin.Kindar,
hainimdir; dedigimi yaparim. Ondan korkmam,
her sey benim istedigim gibi olacak; bu
uyarmami sirf onu dsndgm için yapıyorum.
Aptal ik etmesin, aklini basi:na toplasin. Yoksa
kötü olur onun için, çok kötü olur. TMpp de
basina koysun, mahkemeye vermedim onu.
Su:nu bilirsiniz ki ozan dostum, yasalar aile
huzurunun koruyucusudurlar;evladin baba
szdinlemesini buyurur, evlada anababaya olan
kutsalgrevleriniunutturan kimseleri de hos
görmezler. Sonra, dsnn ki sözü geçen bir
insanim, oysa o zaval inin biri... hem... ona neler
ya 324

pabilecegimi anlayamiyor musunuz ? Ama
yapmadim, çünkü bu zamana kadar akli basinda
hareket etti. Sasirmayin: Altı aydır her an her
hareketi en dikkatli gzlerce izleniyordu, her
seyi bütün ayrıntilariyla biliyorum. Alyosa'nin
onu birakmasini bunun için sogukkanlilikla
bekliyordum; oglum biraz da eglensin dedim.

Beklediğim an gelmek üzere simdi. Onun gözünde iyi bir baba olarak kaldım, benim için daima böyle düşünmesi gerek. Ha, ha, ha! Alyosa'yla simdiye kadar evlenmediği için o aksam nasıl iltifatlar yagdiriyordum ona! Oysa bilmek isterdim nasıl evleneceğini! O aksam onu ziyaret etmeme gelince: Aralarındaki iliskinin sona ermesi gerekiyordu artık, sirf bunun için geldim. Hem durumu kendim görüp öğrenmek istedim... Yeter mi size bu kadar bilgi? Belki daha bir seyler öğrenmek istersiniz: Sizi buraya niçin getirdiğimi, her şeyi açık açık söylemek varken karsinizda niçin bu kadar hokkabazlık ettiğimi, içimi döktüğümü merak ediyorsunuzdur belki?

Evet.

Kendimi tutuyor, dikkatle dinliyordum. Baska bir cevap veremezdim.

Kafanızın bizim iki aptalinkinden daha iyi çalıştığını, durumu daha iyi kavradığınızı gördüğüm için.

Benim nasıl bir insan olduğumu anlayabilir, bir sürü tahminler yürütebilirdiniz;ama sizi bunca zahmetten kurtarmak istedim, karsınızda kimin bulunduğunu size açık açık anlatmaya karar verdim. Böylesi daha iyi oldu. Anlayın beni, mon ami. Nasıl bir insan olduğumu biliyorsunuz artık, onu da sevdiğinize göre, birtakim tatsiz durumlarla karsilasmamasiiçin elinizden geleniyapacaginizi umarım. Sizin sözünüzü dinler.Yoksa is açilir basına. Sonra, sizinle böyle açık konuşmamın üçüncü bir sebebi var... (anladınız tabi(Ç ne olduğunu)evet,gerçekten de bütün bu serüveni biraz alaya almak, hem bunu size kar

325

si yapmak istedi canım...

Heyecandan zangir zangir titreyerek,

istediğiniz de oldu, dedim. TMfkenizi,bizleri ne denli küçük gördüğünüzü bu açık konuşmanızla en iyi biçimde göstermiş oldunuz. İtiraflarınızın sizi benim karsında küçük düşüreceğinden

korkmadiginiz gibi, utanmadiniz bile benden...
Gerçekten de anlattiginiz pelerinli deliye çok
benziyordunuz. Adam yerine koymadiniz beni..

O da kalkti.

€ok dogru anlamissiniz genç dostum, dedi,
anlamissiniz, bosuna
degilmisedebiyatçiliginiz...Umarim dostça
ayriliriz. Dostlugumuzun onuruna içmeyecek
miyiz?

Sarhossunuz, sirf bunun için hakettiginiz cevabi
vermeyecegim...

Gene üç nokta; nasıl bir cevap hakettigimi
söylemediniz, ha, ha, ha! Hesabinizi ödememe
izin vermezsiniz sanıyorum.

Üzölmeyin, kendim öderim.

Elbette ödersiniz. Yolumuz da ayri galiba?

Evet.

Hosça kalın, ozan dostum. Umarım anladınız beni...

Dönüp, hafif yalpa vurarak çıktı. Usagi arabaya binmesine yardım etti. Ben kendi yoluma gittim.

Gecenin üçüydü. Yağmur yağıyordu, zifiri bir karanlık vardı...DTMRDÜNCÜ BTMLÜM

I

TMfkemi anlatmayacağını. Olacakları önceden kestirdiğim halde, gene de sasırmıştım. Tüm iğrençliğini bir anda sermişti gözlerimin önüne. Hatırlıyorum, duygularım pek belirsiz, bulanıktı: Sanki bir şeyin altında eziliyor, boguluyordum; kapkara bir iç sıkıntısı giderek doluyordu kalbime.

Natasa için korkuyordum. Çok istirap çekeceğini biliyor; ona nasıl yardımcı olabileceğimi, olayların onu yıkmaması için neler yapmam gerektiğini düşünüyordum. Sonuç beliydi artık, ayrılacaklardı.

Her seyin bitmesine çok az kalmisti!

Yagmurun altinda eve kadar nasil yürüdügümü bilmiyorum. Saat üçtü. Kapiya daha bir kere vurmustum ki, içerden bir inleme duydum, anahtar aceleyle çevrildi. Nel i hiç yatmamis, kapinin dibinde beni beklemisti sanki. Isik yaniyordu. Nel i'nin yüzünü görünce ürperdim. Gözlerinde hummalı pariltılar, bakisinda vahsi bir ifade vardi; tanimamisti beni sanki. Atesler içinde yaniyordu.

Egilerek kucakladim onu.

Nel i, neyin var, hasta misin?

Bir seyden korkuyormus gibi sokuldu bana; kesik kesik bir seyler mirildandi. Bunlari bir an önce söylemek

327

için dört gözle beklemisti beni sanki. Ama ne dedigi anlasilmiyordu; sayikliyordu.

Hemen yataga götürdüm. Korkuyormus, onu birisinden korumam için yalvari yormus gibi sokuluyordu bana; yatagina uzandıktan sonra bile, onu bırakıp gene gideceğim korkusuyla kolumdan tutuyordu. Sinirlerim o kadar bozuktu ki, onun bu halini görünce ağlamaya başladım.

Ben de hastaydım. Ağladığımı farkedince, bir şeyi anlamaya çalışıyormus gibi dikkatli dikkatli bakmaya başladı yüzüme. Kendini çok zorladığı beliydi. Yavaş yavaş ifa: deye benzer bir şey beliriy yüzünde. Sara nöbetlerinden sonra çoğunlukla bir şey düşünemez, anlaşılır bir dil e konuşamazdı. Şimdi de öyle olmuştı: Kendini çok zorladığı halde derdini anlatamayınca kolunu uzattı, gözyaşlarımı sildi, sonra boynuma sarıldı, kendine doğru çekti beni, öptü...

Besbel i, ben yokken nöbet gelmişti ona. Hem de kapının yanında dururken... Nöbet geçince de uzun süre gelememisti kendine. Böyle anlarda insan gerçekte hayali birbirine karıştırır. Bir kabus görmüş olmalıydı. Tam o" sırada benim geleceğimi, kapıyı çalacağımı düşündü; kapının dibinde yerde yatarken heyecanla beni

bekliyordu; geldigimi duyunca aceleyle dogruldu.

"Peki ama kapinin yaninda ne isi vardi?" diye dsnnce birden kürklü mantosunun üzerinde oldugunu farkettilim. (Ara sira bana ugrayip, veresiye esya satan yasli kadindan bir manto almistim ona.) Sasirmistim, Demek ki bir yere gidecekti, tam kapidan çıkarken nöbet gelmistir. Nereye gitmek istiyordu acaba? Gitmeye hazirlanirken de kendinde degil miydi acaba?

Atesi dsmek bilmiyordu. Biraz sonra gene kaybettili kendini. Bana geleli beri bu üçüncü nbetti.

Ilk ikisini kolay atlatmistir; oysa simdi sitmaya yakalanmistir sanki. Basucunda yarim saat bekledikten sonra sedire bir san 328

dalye dayayip, beni agirinca hemen uyanayim diye, soyunmadan yanina uzandim. Isigi sndrmemistim. Uykuya dalincaya kadar birkaç kere basimi kaldirip baktim ona. Yüzü

bembeyazdi. Dudaklari atesten çatlak çatlakti; düşünce bir yere vurmus olacak, üst dudagi kanamisti. Yüzündeki korku, istirap ifadesiuykuda bile atamiyordu onu içindenbir an kaybolmuyordu. Fenalasırsa sabahleyin ilk is doktora gidecektim. Sitmaya yakalanacagindan korkuyordum.

Nefretle "Prens korkuttu onu" diye geçirdim içimden; suratina parayi fırlatan kadini hatirladim.

II

İki hafta geçti aradan; Nel i yavas yavas iyilesiyordu. Atesi düsmüstü ya, hala hastaydi. Nisanin sonlarında, güzel, güneşli bir günde kalkti yataktan. Paskalyaya bir hafta vardi.

Zaval i kız! Hikayeme eski düzende devam edemiyecegini artık. Bu anlattigim olaylarin üzerinden çok zaman geçti; ama Nel i'nin o soluk, zayıf yüzünü; yalnız kaldigimizda yattigi yerden bana, aklindan geçenleri anlamami istiyormus gibi uzun uzun bakisini hatirladikça

hala içim sizlar, bir tuhaf olurum. Ne dsndgn anlamadigimi, saskinligimin geemedigini görünce dudaklarında hafif bir gülümseme belirir, ince, kuru parmaklı, ates gibi yanan elini içtenlikle bana dogru uzatirdi... Artık her sey geçti, her sey grenildi; ama ben bu hasta, bitmis, ezilmis küçük kalbin sirrini hala bilmiyorum.

Hikayemden uzaklasacagimin farkındayim, ama su anda yalnız Nel i'yi dsnmek istiyorum. Çok tuhaftir: Simdi hastane ranzasında, bir zamanlar öylesine sevdi 329

gim herkesçe terkedilmis, yalnız basima yatarken geçmisi dsndk bazan aklıma, o zaman dikkatimi ekmemis, üzerinde durmadigim birtakim küçük ayrıntılar geliyor, birden bambaska bir önem kazanıyorlar, simdiye kadar anlayamadigim bazı seyleri anlatıyorlar bana.

Nel i'nin hastaligının ilk dört gününde doktorla ben çok korku çektik, ama besinci gün doktor disari agirdi beni, korkulacak bir seyin

olmadigini, kizin iyileseceğini söyledi. Bu, Nel
i'nin ilk hastaliginda çagirdigim, boynundaki
kocaman Stanislav nisaniyla onu pek sasirtan,
tanidigim iyi kalpli, babacan, yasli doktordu.

Sevinçle,Korkacak hiç bir sey kalmadi demek?
diye sordum.

Evet, iyilesecek,ama kısa bir zamansonra da.
ölecek.

Bu söz saskina çevirmisti beni.

™lecek mi? diye bagirdim. Niçin?

Evet, günleri sayilidir. Hastanin kalbinde
dogustan organik bir aksaklik var; en küçük bir
kötü

durumda gene yataga düşecek. Belki gene
atlatir, ama sonra gene hastalanacak, sonu
ölümdür.

Kurtulmasina en küçük bir umut yok mu? Hayir,
doktor, olamaz bu!

. Olur. Ama hasta her çesit heyecandan uzak, huzur, mutluluk dolu bir hayat surerse ölümden bir zaman için uzak olabilir, hatta hiç umulmadik... tuhaf, akil almaz olaylar görülmüstür... sözün kisasi, hasta çok sayida uygun kosulun bir araya gelmesiyle kurtulabilir belki, ama kesinlikle kurtulus hiç bir zaman için yoktur.

Tanrim, ne yapsam ben simdi?

TMgtlerimi dinleyecek, hastayi her çesit heyecandan uzak tutacak, ilacini zamaninda almasına dikkat edeceksiniz. Kizin sinirli, heyecanlı bir yaratilisi var, çok da. 330

alayci. Ilacini zamaninda almak istemeyebilir, demin oldugu gibi.

Evet doktor. Gerçekten çok tuhaf bir kız, ama ben hastaligina veriyorum bunu. Dün pek uslu ydu; bugün de ilacim ona verirken farkinda degilmis gibi kolunu bir sal adi, kasigi düsürdü elimden. Yeni bir paket tozu aıp kasiga bosaltiyordum ki, kutuyu birden kapti, yere fırlatti, sonra da aglamaya basladi...

Bir an düsündükten sonra ekledim:

Aglamasi ilaci almak istemediginden degildi galiba...

Him! Sinirlerinin bozuklugu bunun sebebi. Basindan geçen felaketlerin bir sonucu(Nel i'nin hikayesinin bir çok yerlerini açık açık, ayrıntilariyla anlatmistim doktora, duygulanmisti). Zaten bu yüzden hasta oldu zaval i. Simdilik ilacini düzenli almasına dikkat etmemiz gerekiyor. Bir kere daha konusacagim onunla, doktor sözü dinlemesini... yani ilacim almasını söyleyecegim.

Mutfaktan çıktık (doktorla orada konuşuyorduk), ihtiyar hastanın yanına gitti. Nel i konusmalarimizi duymustu galiba; basini yastiktan kaldirmis; bizden yana kulak kabartiyordu. Aralik kalmis kapidan görmüstüm bunu; biz odaya girince yaramazi yataga gömülmüs bulduk. Alayli alayli gülümseyerek yüzümüze bakiyordu. Dört gün içinde çok zayıflamisti zaval i; gözleri çukura kaçmisti; atesi bir türlü düsmüyordu. Petersburg'daki Almanların en iyi yüreklişi olan doktoru pek sasirtan muzip bakislari, yaramaz hal eri yadirganiyordu artik.

Ihtiyar ciddi bir taviryla, ama sesini elinden geldigince yumusatarak, verdigi tozun önemini, onun iyilesmesine yardım edeceğini, ilacini zamanında almasının gerektiğini tatlı bir dil e anlatti. Nel i hafifçe doğruldu, birden kolunu kasiga çarptibilmeden çarpmis gibi davranmis

331

ti, gene döktü ilaci. Bunu mahsus yaptigini biliyordum. Ihtiyar sakin sakin,

€ok dikkatsizsiniz, dedi, hiç iyi bir sey degil bu. Hem yle sanıyorum ki mahsus dktnz ilaci, ayip, yakismaz size. Ama... olsun varsın, bir paket daha aiveririz.

Nel i doktorun gözlerinin içine bakarak gülmeye basladı.

Beriki basım sal iyordu. Yeni bir paket açarken,

Ayip bu yaptiginiz, çok ayip, diyordu. Nel i gene gülmemek için kendini zorlayarak, Kizmayın, dedi, içeceğim...Seviyor musunuz beni?

Yaramazlikyapmazsanizokseverim.

€ok mu?

Evet, ok.

Ya simdi sevmiyor musunuz?

Simdi de seviyorum.

Sizi öpmek istersem siz de beni öper misiniz?

Tabi . Ama bunu haketmelisiniz.

Nel i gene tutamadi kendini, gülmeye basladi.
Doktor, son derece ciddi, fisildadi bana:

. Hasta aslinda sen yaratilisadir, ama simdi
nesesi sinirden...

Nel i bitkin sesiyle, birden,

Pekala, içeceğim ilacimi, diye bagirdi, ama siz
de, büyüdüğüm zaman evleneceksiniz benimle,
tamam mi?

Bu bulusu bel i ki pek hosuna gitmisti. Biraz
sasiran doktorun verecegi cevabi beklerken
gözleri isil isil parliyor, gülmemek için kendini
tuttugundan dudaklari titriyordu.

Kizin bu yeni sakasina elinde olmadan
gülümseyen

doktor,

Iyi, akil i uslu bir kiz olursaniz, dedi, bir de...
332

Nel i sözünü gesti :

Bir de ilacimi zamaninda alirsam, degil mi?

Evet!

Doktor gene fisildadi bana:

€ok iyi yürekli bir kiz, çok da akil i, ama
dogrusu... su evlenmek isini nereden çıkardi
anlayamadim...

Kasigi doldurup gene götürdü Nel i'ye. Kiz bu
kez kurnazlik etmeye bile kalkismadi, kasiga
asagidan yukari hizla vurdu gibi ilaci
adamcagin yüzüne, gömlegine bosaltti. Nel i
kahkahayla gülüyordu, ama önceki gibi
çocuksu, sen kahkahalar degildi bunlar.
Yüzünden sert, hain bir ifade gelip geçti.
Benimle göz göze gelmekten kaçiniyor, sadece
doktora bakiyor, huzursuz oldugu besbel i alayci
tavriyla "gülünç" ihtiyarin ne yapacagim

bekliyordu.

Doktor mendilini çıkarıp yüzüyle gmlegini temizlerken,

O! dedi, gene mi... Ne sanssizlik! Neyse... bir paket daha açabiliriz.

Nel i'yi çok sasirtmisti bu. Kizmamizi, bagirip agirmamizi bekliyordu; hemen aglamaya baslamak, sinir krizi gelmis gibi hikirmek, ilaci gene bir vurusta dökmek, hatta eline geirdigi bir sey i kirmek böylece sizlayan yreciginin atesini söndürmek için belki bilinçsiz olarak istiyordu bile. Bu çesit kaprisler sadece hastalarda ya da Nel i'de görülmez. Iimde, birisinin bana hakaret etmesi ya da gcenebileceğim bir sey söylemesi istegiyle odamda "bir asagi bir yukari dolastigim çok olmuştur.

Böyle durumlarda "bosalan" kadınlar aci aci aglarlar, duygulu olanlarına sinir buhrani bile gelir.

Son derece olagan bir durumdur bu; çoğunlukla insanın içinde hiç kimsenin bilmediği, istediği halde kimseye açamadığı bir keder bulunduğu zamanlar görülür.

Ama alaya alınan ihtiyarın kötü bir sözcük söyleme

333

yip, ona üçüncü kere ilaç hazırlarken gösterdiği meleklerle vergi iyi yüreklilik Nel i'yi bir anda durultmuştu. Gülmesi kesildi, yüzü kızardı, gözleri nemlendi; bana baktı, hemen kaçtı bakisini.

Doktor ilacı götürdü ona. Sessizce, ürkek ürkek içti hepsini; sonra doktorun kırmızı, tumbul elini tuttu, basını yavaşça kaldırıp yüzüne baktı.

Siz... kızıyorsunuz... çok kötü bir ki... diye başladı. Ama sözünün sonunu getiremedi; yorgani basına çe kip hüngür hüngür aklamaya başladı.

Ah yavrum, aklamayın. . TMnemi yok bunun...

Sinirleriniz bozuk biraz, hepsi o kadar; su için.

Ama Nel i'nin dinlediği yoktu. İhtiyar ha agladı ha ağlayacaktı. .

Kendinize gelin... diye devam etti, üzölmeyin. İyi bir kız olursanız evleneceğim sizinle...

Yorganin altından hiçkırıklarla kesilen tız, sinirli, çok iyi tanıdığım bir kahkaha duyuldu.

İlacımı da alırsam tabi ! Doktor ağlamakli,

İyi, temiz bir kız, dedi. Zaval i yavru!

O günden sonra doktorla Nel i arasında tuhaf bir yakınlık başladı. Bana karsi da giderek aksilesiyordu. Bunu neye vereceğimi bilmiyordum; bu değisikligin onda birdenbire olması sasirtiyordu beni. Hastalığının ilk günlerinde bana son derece düskündü, bakmaya doyamıyormuş gibi gözlerini ayırmıyordu yüzümden; elimi sicacık avucuna alıyor, yanına oturtuyordu beni; canımın sikkini, üzüntülü olduğumu farkedirse, kendi acılarını unutmaya

çalışarak benimle sakalasıyor, neselenmem için çirpiniyordu. Geceleri çalışmamı, ya da oturup onu beklememi istemiyor, sözünü dinlemediğimi görünce üzülüyordu. Bazan telaslı bir hali oluyordu, niçin canımın sikildiğini, neler düşündüğümü öğrenmek için soru yağmuruna tutuyordu beni. Ama tuhaftır, söz Natasa'dan açılınca hemen susu 334

yor, ya da konuyu degistiriyordu. Natasa'dan söz etmeyi sevmediği bel iydi, bu durum çok sasirtiyordu beni. Eve döndüğüm zamanlar seviniyor, bir yere gitmek için sapkami aldığım zamanlarsa mahzun mahzun bakıyordu yüzüme.

Hastalığının dördüncü günü gece geç saate kadar Natasa'nın yanındaydım. Konusacak çok seyimiz vardı. Evden çıkarken Nel i'ye çabuk döneceğimin iyetim öyleydi söylemistim. Natasa'da otururken Nel i'yi hiç merak etmiyordum: Yalnız degildi. Bir ara bana ugrayan Maslobojev'den Nel i'nin hasta olduğunu, çok zorluk çektiğimi duyan Aleksandra Semyonovna yanındaydı. Tanrım, iyi yürekli kadın bir seyler yapabilmek için nasıl

paraliyordu kendini! Maslobojev'e, Bu durumda yemege de gelemez bize!.. demis. Ah Tanrim! Yalniz basina ne yapiyor acaba zaval i!

Elimizden gelen iyiligi yapmaliyiz ona. Bu firsattan yararlanmaliyiz.

Kocaman bir bohca hazirlayip, bir paytona atladigi gibi hemen bize gelmis. Bana yardim etmek icin geldigini soyleyerek bohçayi açti. Neler cikmadi icinden: Hastaya, suruplar, reçel er, piliç, tavuk, hasta iyilesmeye yüz tutarsa yer diyeelma, portakal, (doktor izin verirse hastaya yedirmek icin) Kiev reçel eri; hastane donatಿಯormus gibi yatak takimlari, iç çamasirlari, peçeteler, sargi, pansuman bezi...

Bir acelesi varmis gibi çabuk çabuk konusarak,

Her seyi getirdim, dedi, bekar oldugunuz icin sizde bulunmaz diye düsündüm. Bulunsa bile bir tane olur... Filip Filipiç soyledi... Ne duruyorsunuz, çabuk tutun elinizi biraz! Yapilacak isleri soyleyin bana. Kiz nasil? Kendinde mi? Ah, böyle çok rahatsiz yatar,

yastigim düzeltmeliyiz, basi biraz daha alçak olmalı; hem basinin altına, deri bir yastik koysak iyi olurdu... Serin tutar basini.

Ah,,

335

ne aptalim ben de! Getirmeyi nasıl oldu da akıl edemedim! Hemen gidip alırım... Ates de getireyim mi? Bizim kocakariyi yol arım size. Tanıdığım yasli bir kadın var. Kadın bir yardımınız yok... Simdi ne yapsak? Bu da nedir? Ot... doktor verdi değil mi? Kaynatıp suyunu içmek için olacak. Hemen gidip yakayım atesi.

Ama yatıstırdım onu; umduğu kadar çok ısın olmadığını öğrenince sasırdı, kederlendi. Ne var ki hevesi gene de kırılmadı. Hemen Nel i'yle ilgilenmeye başladı, çok faydası dokundu bana... Her gün ugradı. Telasli bir hali vardı. Hep "Filip Filipiç böyle yapmamı söyledi" diyordu. Nel i'den çok hoslanmıstı. İki kızkardeş gibi seviyorlardı birbirini. Bence Aleksandra

Semyonovna da en azından Nel i kadar çocuktu. Hasta kızcağızi eğlendirmek, neselendirmek için hikayeler anlatıyordu ona. O

kadar anlasmışlardı ki, Aleksandra Semyonovna eve giderken Nel i ağlamaklı oluyordu. Oysa Aleksandra Semyonovna ilk geldiği gün benim hasta kız pek sasırmış, hattaniçin geldiğini hemen anladığından surat asmış, aksilesmişti. Aleksandra Semyonovna gidince, canı sıkkin sormustu : Ne diye geldi bu kadın?

Sana yardım etmek için, Nel i.

Aman... Niçinmiş? Benim bir iyiliğim dokunmadı ki ona.

Temiz yürekli insanlar iyilik yapmak için kendilerine iyilik yapılmasını beklemezler Nel i. İhtiyacı olan kimselere seve seve yardım ederler. Dünyada iyiinsan çoktur Nel i. Senin sanssızlığın, ihtiyacın olduğu zaman onlarla karsılaşmamanda.

Nel i sustu, masama oturdum. Ama on bes

dakika sonra su istemek bahanesiyle agirdi benisesi pek zayıf ıkmistiyanına gidince birden kucakladı beni, basını göğsüme dayadı, uzun süre öyle durdu. Devrisi gün Alek 336

sandra Semyonovna geldiginde tatli birgülümsemeye, ama bir seyden utaniyormus gibi karsiladi onu.

III

Iste o gün gece geç saate kadar Natasa'da oturdum. Eve geldigimde Nel i uyuyordu. Aleksandra Semyonovna'nin da çok uykusu vardi, ama hastanın basucunda oturmus, beni beklemisti.

Nel i'nin önceleri pek neseli oldugunu, hatta kahkahalarla güldüğünü söyledi; ama benim gelmedigimi görünce sesi kesilmis, düşünelere dalmis. Aleksandra Semyonovna söyle diyordu:

"Sonra basinin agridigindan yakindi, hiçkira hiçkira aglamaya basladi; ne yapacagimi sasirdim kaldim. Bir ara Natalya Nikolayevna'yi

sordu bana, ama tanimiyorum ki Natalya Nikolayevna'yi...

sorularina cevap veremedim tabiE; gene aglamaya basladi, öyle aglaya aglaya da uyudu. Hadi Al ahaismarladik Ivan Petroviç. Simdi biraz daha iyi... eve gitmeliyim, Filip Filipiç geç kalma demisti. Saklamayacagim sizden, bu aksam iki saatligine yol amisti beni, bu saate kadar izinsiz kaldim. Ama siz merak etmeyin beni; kizmaz... Yalniz bir sey var... Ah, sevgili Ivan Petroviç, ne yapsam, son günlerde kör kütük sarhos geliyor eve hep! TMnemli isleri var, benimle konusmuyor bile, durmadan düşünüyor; farkındayim; ama aksamlari gene sarhos... Hep aklım evde: Dönmüsse kim yatiracak onu? Hadi hoşça kalın, ben gidiyorum. Al ahaismarladik Ivan Petroviç.

Baktim da, çok kitabınız var; galiba hepsi de akil i insanların okuyacağı seyler. Çok aptalimdir... bu yasa geldim, bir tek kitap bile okumadım... Neyse, yarin görüşürüz..."

Sabahleyin pek keyifsiz uyandı Nel i, sorularima

cevap vermek istemiyordu. Bana kizmistti sanki.

Yalniz,

337

kaçamak bakislarini birkaç kere yakaladim
üzerimde; bu bakislarinda gizli bir iç acisi, bana
çekinmeden baktigi zamanlardaki bakisinda
bulunmayan bir sevgi vardı. Yukarda anlattigim
ilaç

içme yüzünden doktorla arasinda geçen olay da
o gün olmustu. Sasirip kalmistim dogrusu.

Nedense Nel i degismisti bana karsi. Tuhafliğı,
kapisleri, bana olan nefreti, benden ayrildigi
güne, romanimizin bütün düğümlerini çözen
olaya kadar sürdü. Ama bunu sonra
anlatacagim.

Bana karsi eskisi gibi iyi, candan davrandigi
anlar da oluyordu. Sanki daha bir fazla
seviyordu beni böyle anlarda, çoğunlukla
aglamaya basliyordu. Ama biraz sonra gene

aksilesiyor, gene kötü

kötü bakıyordu bana, doktorun yanında olduğu gibi huysuzluk ediyor, bir hareketinden hoslanmadigimi görünce kahkahalarla gülmeye basliyor, sonunda çogunlukla agliyordu.

Aleksandra Semyonovna'yla bile atismisti bir keresinde, ondan yardım istemedigini söylemisti.

Aleksandra Semyonovna'nin yanında ona sitem edince kizdi, içinde birikmis tüm öfkeyle karsi geldi bana, ama sonra birden sustu, tam iki gün hiç konusmadi benimle, ilaç almak, hatta yemek yemek, su içmek istemedi. Yalnız ihtiyar doktorun sözünü dinliyordu.

İlaç olayından sonra doktorla ikisinin arasında tuhaf bir yakınlığın başladigim söylemistim. Nel i çok seviyordu ihtiyari, her zaman biraz önce somurtan o degilmis gibigüler yüzle karsiliyordu onu.

İhtiyar da her gün ugramaya baslamisti, bazan günde iki kere geliyordu. Nel i iyilesemeye,

yavas yavas yataktan kalkmaya baslayınca bile onun kahkahalarim, sakalarim duymadan bir gün edemiyordu adamcagiz; öylesine büyülenmistir. Egitici, resimli kitaplar getiriyordu ona. Hatta bir tanesini

EzilenlerF : 22 338

parayla almisti. Daha sonra tatlılar, güzel kutularda sekerler getirmeye basladi. Böyle zamanlarda, yas günü eglencesine geliyormus gibi magrur bir tavirle girerdi içeri, Nel i hemen anlardi armaganla geldigini. Doktor, getirdigi seyi göstermez, kurnaz kurnaz gülümseyerek Nel i'nin yanina oturur; akil i uslu bir kizin iyi armaganlar hakettigini söylerdi. Bunu söylerken Nel i'ye öylesine içten bakardi ki, kahkahalarla gülen kisin bakislarinda elinde olmadan sevgi pariltıları belirirdi. İhtiyar sonunda magrur bir tavirle ayaga kalkar, seker kutusunu Nel i'ye uzatir, her keresinde de "Benim cici nisanlima" diye eklerdi. O anda hiç kusku yok ki Nel i'den mutlu hissediyordu kendini.

Sonra konusmaya basliyordular; bir doktor

olarak bir sürü öğütler veriyordu Nel i'ye. Ders verir gibi,

Kisi önce sagligina dikkat etmelidir, diyordu. Bunun üç faydasi vardır: Bir, ölmez; iki, sagligim yitirmez; üç, bunlarin sonucunda mutlu olur. Sevgili Nel i, sizi üzen birtakim seyler varsa, unutmaya çalismalisiniz onlari, hiç aklınıza getirmemelisiniz. Yoksa...o zaman hep iyi, neseli seyler düşünün...

Nel i soruyordu:

Yeni, neseli dediginiz nedir? Doktoru sasirtiyordu bu soru.

Sey iste canim... sözgelimi, sizin yasiniza yarasan bir oyun düşünün; ya da... buna benzer bir sey...

Oyun oynamak istemiyorum ben, diyordu Nel i, oyun oynamaktan hoslanmiyorum. Yeni yeni giysiler seviyorum.

Yeni giysiler mi? Him! Bu iyi degil iste. Kisi

kendisinin olan seylerle yetinmesini bilmelidir.Ama...yeni giysi sevmek de... ayip degil tabii.

Sizinle evlendigimiz zaman bana yeni giysiler alacak misiniz?

339

Doktor elinde olmadan kaslarim çatarak,

Bu da nereden çıktı simdi? diyordu.

Nel i muzip muzip gülümsüyordu. Hatta bir keresindegaliba farkına varmadangülümseyerek bana da bakmisti. Doktor,

Ama sey... iyi bir ev kadim olursanız alırım tabii, diye devam ediyordu.

Evlendigimiz zaman da her gün ilaç içecek miyim?

Doktorun yüzü yavas yavas gülmeye basliyordu.

Arada bir içmen gerekir belki.

Nel i kahkahayla gülmeye basliyordu. Ihtiyar da gülüyor, sevgiyle bakiyordu ona. Sonra bana dönerek,

€ok zeki! diyordu. Ama gene dekaprisli, hodbin... sınırları hala düzelmemis.

Ihtiyar hakliydi. Nel i'yi bir türlü anlayamıyordum. Ona karsi büyük bir suç işlemişim gibi, hiç

konusmak istemiyordu benimle. €ok üzüyordu beni bu durum. Canım sikilmaya başlamıştı artık, hatta bir gün ben de konuşmadım onunla, ama devrîsi gün yaptığımdan utandım... Sık sık ağlıyordu, onu susturmak, avutmak için ne yapacağımı bilemiyordum. Ama bir keresinde konustu benimle.

Bir akşam üzeri eve döndüğümde yastığın altına aceleyle bir kitap sakladığını gördüm. Ben yokken masamın üzerinden alıp okuduğu romanımdı bu. Niçin saklamıştı onu benden?

"Utaniyor sanki" diye geçirdim içimden, ama renk vermedim. On bes dakika sonra bir is için mutfaga gitmemden yararlanarak aceleyle fırladi, kitabi eski yerine koydu; döndüğümde masamin üzerindeydi... İki dakika sonra yanına çağirdi beni, sesinde heyecana benzer bir sey vardı. Dört gündür ilk kez konusuyordu benimle. Titrek bir sesle,

Siz... bugün...Natasa'yagitmeyecek misiniz? diye sordu. 340

Gidecegim Nel i; bugün muhakkak görmeliyim onu.

Nel i bir süre sustu, sonra gene o zayıf, titrek sesiyle,

Çok mu...seviyorsunuz onu? dedi.

Evet Nel i, çok seviyorum,

Ben de çok seviyorum onu, diye fisildadi.

Gene sustu. Biraz sonra yüzüme ürkek ürkek

bakarak,

Ona gitmek, onun yaninda kalmak istiyorum,
dedi.

Sasirmistim.

Olmaz Nel i, dedim. Benim yanimda niçin
kalmak istemiyorsun ?

Yüzü birden kipkirmizi kesildi.

Niçin olmazmis? Onun babasinin yanina gitmem
için beni kandirmaya çalisan siz degil
miydiniz?..

Hizmetçisi var mi Natasa'nin?

Var.

Yol versin ona; ben görürümbütün hizmetini.
Karsilik istemeden her isini yapacagim...
Sevecegim onu, yemegini pisirecegim. TMyle
söyleyin kendisine.

€ok tuhafsin Nel i! Hem onu €ok yanlis tanimissin: Seni hizmet€i almaya razi olacagini mi saniyorsun? Alsa alsa kűcűk kiz kardesi gibi alir seni.

O zaman istemem. Istemem...

Neden?

Nel i cevap vermedi. Dudaklari titriyordu: Ha agladi ha aglayacakti. Biraz sonra, Peki, sevdiği adam birakiyor mu onu? diye sordu.

Sasirmistim.

Nereden biliyorsun bunu sen Nel i? dedim.

Siz anlatmistiniz ya...evvelki sabah Aleksandra

341

Semyonovna'nin kocasi geldigindeona da sordum: Her seyi anlatti bana.

Masloboyev mi geldi buraya ? Nel i basim

önüne egerek cevap verdi: Evet.

Bana niçin söylemedin bunu?

Iste...

Bir an düşündüm. Ne dolaplar çeviriyordu acaba su Maslobojev. Gidip görmeliydim onu.

Hem Alyosa'nin Natasa'yibirakmasindan sana ne Nel i?

Basini kaldirmedan,

Siz çok seviyorsunuz onu, dedi, yalnız kalırsa evlenirsiniz onunla.

Hayir Nel i, benim onu sevdiğim gibi o beni sevmiyor... sonra ben... Hayir Nel i, olamaz böyle bir sey.

Nel i basini kaldırıp yüzüme bakmadan alçak sesle,

Hizmetçi gibi her isinize kosardım, diye

fisildadi, keyfinizce, mutlu yasardiniz.

İçim sizliyordu, "Nesi var bu kizin, Tanrini, nesi var?" diye soruyordum kendi kendime. Nel i sustu, o aksam bir daha hiç konusmadi benimle. Sonra Aleksandra Semyonovna söyledi, arkamdan geç

saatlere kadar aglamis, öyle aglaya aglaya da uyumus. Gece uyku arasinda sik sik bir seyler sayıkladi...

Ama o günden sonra daha bir kapandi içine, benimle hiç mi hiç konusmamaya basladi. Evet, sevgi dolu kaçamak birkaç bakisim yakalamistim üzerimde, amabu zayifligina kiziyormus gibigiderek mahzunlasiyor, hatta doktora bilezaval i ihtiyari pek üzüyordu busoguk davraniyordu.

TMte yandan, gün geçtikçe iyilesiyordu, doktor a,çık havada birkaç dakika dolasmasina bile izin vermisti. Havalari pek güzel gidiyordu. O yıl hayli geçe rastlayan paskalya yortusundan önceki Kutsal Haf342

ladaydik. Sabahleyin erkenden ıkmistim evden, Natasa'yi görmeliydim; ama Nel i'yi biraz dolastirmak için erken dönecektim eve; hem yaninda kimse yoktu.

Ama evde beni nasıl arpici bir olayin bekledigini anlatamam. Aceleyle dnmstm. Anahtar kapinin disindaydi. Girdim: Kimsecikler yoktu. Elim ayagim tutulmustu. Masanın üzerinde bir kagit parasi ılisti gözüme. Kursun kalemle, iri iri söyle yazilmisti kagida:

"Sizi birakip kaçıyorum, bir daha da hiç dönmeyeceğim. Ama çok seviyorum sizi.

Nel i'niz"

Dehset içinde bir çiglik attim, kosarak çıktim evden.

IV

Sokaga yeni çıkmis, ne yapsam, nereye gitsem diye dsnyordum ki kapinin önünde duran bir payton ılisti gözüme. Aleksandra Semyonovna

iniyordu içinden; bir kere daha kaçmasından korkuyormuş gibi, Nel i'nin elinden siki siki tutmuştu. Yanlarına kostum.

Nel i, ne oldu sana! diye bağırDIM. Nereye gittin? Niçin gittin?

Aleksandra Semyonovna kus civiltisine benzeyen ince sesiyle, Durun, dedi, acele etmeyin.™nce içeri girelim, her şeyi öğreneceksiniz.

Yolda çabuk çabuk konuşarak fisildadi bana:

™yle şeyler anlatacağım ki size Ivan Petroviç, küçük dilinizi yutacaksınız... Hele bir girelim içeri...

€ok önemli haberleri olduğu yüzünden bel iydi. Yukarı çıktığımızda, . Hadi sen yat Nel i, dedi, hemen yataga gir; çok

343

yorgunsun... hasta hasta o kadar yolu kostun,

hadi yat canim. Biz de mutfaga geçelim, rahat uyusun kiz.

Ardindan gitmem için göz kirpti bana. Ama Nel i yatmamisti; yataginda oturmus, el erini yüzüne rtms, öyle duruyordu.

Disari ıktık, Aleksandra Semyonovna hemen anlatti bana durumu. Sonra daha ayrıntilariyla öğrendim olaylari. Söyle olmustu:

Benim eve dnmemden iki saat önce Nel i bana yazdigi puslayi masanin üzerine biraktiktan sonra dogru ihtiyar doktora kosmustu. Adresini biliyordu. Doktor, onu görünce donup kaldigini söylüyordu, "gözlerine inanamamis". Sözlerini bitirirken "onu gerçekten grdgme simdi bile inanmiyorum, hiç bir zaman da inanamam buna", diye ekledi. Oysa Nel i'nin ona gittigi dogruydu.

Kiz içeri girip, ihtiyar kendini daha toparlamadan boynuna atildiginda doktor çalıma odasında koltuguna oturmus, sirtında sabahlığı, keyifli keyifli kahvesini iiyormus.

Nel i, boynuna sarilip yanaklarini, el erini öpmüs, aglamaya baslamis; biribirini tutmaz sözcüklerle onu yanina almasi için yalvarmis; benimle artik yasayamayacagini, evden kaçtigini, çok istirap çektigini, bir daha onunla alay etmeyeceğini, yeni giysi istemeyeceğini, akil i uslu bir kiz olacagini, çok okuyacagini,

"gömleklerini yıkayıp ütölemesini" öğreneceğini (hiç kuskusu yok ki yoldabelki de çok öncedendüşünmüştü bütün bunları) nihayet, gerekirse her gün ilaç içeceğini söylemiş. Evlenme konusununsa bir saka olduğunu eklemiş, ihtiyar Alman, ağzı açık, sigarasını tuttuğu sağ eli havada, öyle kalakalmış. Sigarasının söndüğünün bile farkına varmamış. Biraz kendine gelince, Matmazel, demiş, anladığım kadariyle sizi yanima almami istiyorsunuz. Ama olamaz bu!

Gördüğünüz gibi, fakirim, param yok... Hem böyle birdenbire... Korkunç344

bir şey bu! Sonra, yanılmıyorsam evinizden kaçtınız. Çok ayıp... Hem su da var, yalnız iyi

havalarda büyüünüzle dolasmanıza izin vermistim, oysa siz evden kaçıyorsunuz... ilacınızı içmiyorsunuz. Aklim almiyor dogrusu...

Nel i sözünü bitirtmemis ona. Gene aglamaya, yalvarıp yakarmaya baslamis, ama hiç birinin faydasi olmamis. Ihtiyar giderek daha sasiriyormus. Sonunda Nel i "Tanrim!" diye bagirarak çikmis odadan. Doktor olanlari bana anlatirken sözlerini söyle bitirdi: "O gün aksama kadar geledim kendime... gece de ilaç içtim..."

Nel i oradan Masloboyev'lere kosmus. TMnceden onların adresini de öğrenmis, güç de olsa bulmus evlerini. Masloboyev evdeymis. Nel i'nin onlarla kalmak istedigini duyunca Aleksandra Semyonovna el erini birbirine vurmus. Bunu niçin istedigini, onu üzen şeyin ne oldugunu, benden kaçmasınınin sebebini sormus. Nel i cevap vermemis, kendini sandalyenin üzerine atmis.

Aleksandra Semyonovna Öyle agliyordu, öyle agliyordu ki, ölecek sandim", diye anlatiyordu.

Nel i onu hizmetçilige, hiç degilse aşçılığa kabul etmeleri için yalvarıyor, "yerleri süpürürüm, çamasir yıkamasini ögerenirim" diyor. (Bu çamasir yıkama konusuna, pek umut bagliyor, nedense bunu çok önemli sayiyordu.)

Aleksandra Semyonovna, Nel i'yi yanlarında alakoymak, durumu da bana bildirmek daha iyi olur demis. Ama Filip Filipič kesinlikle karsi durmus bu düşünceye, kaçagi hemen geri götürmesini buyurmus. Yolda Aleksandra Semyonovna kucaklamis Nel i'yi, öpmüs; kız bu kez nedense daha çok aglamaya baslamis. Onu görünce Aleksandra Semyonovna da aglamis. Yol boyunca hep aglamislar. Aleksandra Semyonovna hiçkiriklar arasından, Niçin, niçin onun yanında kalmakistemiyorsun Nel i? diye sormus. Eziyor mu seni?

Hayir, ezmiyor.

345

Neden öyleyse?

Nel i, sinir krizi gelmis gibi hüngür hüngür

aglayarak,

Iste... istemiyorum onun yaninda kalmak...
demis, yasayamam artik orada... hep huysuzluk
ediyorum ona... ama o çok iyi... sizin yaninizda
huysuzluk etmem... çalisirim.

Niçin huysuzluk ediyorsun Nel i?

Iste...

Aleksandra Semyonavna gözyaslarini silerek,

Ondan öğrenebildigim tek sey bu "iste" oldu,
diye bagladi sözünü. Ne zaval i bir çocuk!
Sar'adan mi öyle dersiniz Ivan Petroviç?

Nel i'nin yanma girdik; yüzünü yastiga gömmüs,
agliyordu. TMnünde yere diz çöktüm, el erini
tutup öpmeye basladim. Hizla çekti el erini, daha
çok agladi. Ne söyleyecegimi bilemiyordum.
Tam bu anda ihtiyar Ihmenev girdi içeri.
Hepimizi yukardan asagi süzdükten sonra,
Merhaba Ivan, dedi, bir is için geldim sana.

Beni yere diz çökmüs görünce sasirmisti. Son günlerde hastaydi. Yüzü bembeyazdi, zayıflamisti, ama birisine gösteris yapıyormus gibi, hastaligini umursamiyor, Anna Andreyevna'nin yalvarip yakarmalarına aldirmedan, yatmiyor, isleri için oraya buraya kosturup duruyordu.

Aleksandra Semyonovna ihtiyarin yüzüne dikkatli dikkatli bakarak, Simdilik hoşça kalin, dedi. Filip Filipiç erken dönmemi söylemisti. Islerim var da... Neyse, aksam üzeri gene ugrarim size, iki saat kahrim.

Ihmenev, besbel i akli baska bir yerde,

Kim bu? diye fisildadi. Anlattim.

Him... Sana bir is için geldim Ivan...346

Niçin geldigini biliyor, bana gelmesini bekliyordum zaten. Nel i'yle, benimle konuşmak, kizi benden istemek için gelmisti. Anna Andreyevna yetim kizi eve almaya sonunda razı olmustu. Onu kandirmek için çok

ugrasmistim; annesi dedesince lanetlenen bu kimsesiz kizin durumunun Nikolay Sergeic'in duygularini degistirecegini söylemistim. Planimi öylesine güzel, heyecanlı anlatmistim ki, kizi bir an önce gidip getirmesi için kocasını bu kez o sikistirmaya baslamisti.

Ihtiyar dünden hazirdi böyle bir seye: Anna Andreyevna'sini sevindirmek istiyordu, sonra bazı düşünceleri vardı... Ama ilerde daha ayrıntılarına inerek anlatacağım bütün bunları...

Nel i'nin ihtiyari daha ilk görüşünde sevmediğini söylemistim. Sonraları, Ihmenev'in adı edilince kizin gözlerinde bir nefret parıltısı dikkatimi çekmeye başladı. Ihtiyar doğrudan doğruya konuya girdi. Hala yüzünü yastığa gömmüş, öyle duran Nel i'nin yanına gitti, elini tuttu, Kızımız olarak evimize gelmek ister misin? diye sordu. Bir kızım vardı, canımdan, dünyada her şeyden çok severdim onu, ama yok artık o. TMldü. Evimde ve .. kalbimde onun yerini almak ister misin?

Ihtiyarin atesten kupkuru, kızarmış gözlerinde

yaslar parliyordu.

Nel i basini kaldirmadan,

Hayir, istemem, diye karsilik verdi.

Peki ama niçin, yavrum? Hiç kimsen yok.

Ivan'in yanında temel i kalamazsin, oysa benim evim sicak bir yuva olacaktir sana.

Nel i basini kaldirdi, yatakta ihtiyarin karsisina oturarak : Istemiyorum, çünkü siz hain, kalpsiz bir insansiniz! dedi. Evet, kalp diye bir sey yok sizde! Ben de kalp

347

sizim, hem herkesten kalpsiz... ama siz benden de kalpsizsiniz...

Kizin yüzü bembeyaz olmustu, gözlerinin içinde tuhaf pariltilar vardi. Güçlü bir duygunun etkisiyle olacak, titreyen dudaklari bile beyazlasmis, büzülmüstü. Ihtiyar saskin saskin bakiyordu ona.

Evet, benden kalpsizsiniz, öz kizinizi affetmek istemiyorsunuz çünkü. Onu temel i unutmak için baskasinin çocugunu almak istiyorsunuz yaniniza... insan öz evladini unutabilir mi hiç?

Sevebileceginizi mi saniyorsunuz beni? Yüzüme her bakisinizda benim bir yabancı oldugumu, kalbinizden söküp attiginiz kizinizi hatirlayacaksınız... kötü bir insansiniz çünkü. Kötü insanların yaninda yaşamak istemem ben, istemem, istemem!..

Nel i hiçkirdi, bana bir an bakti.

Yarin degil öbür gün paskalyadir... o gün herkes öpüsür, kucaklasir, barisir... bütün kusurlar unutulur... Ama siz... evet yalnız siz... Ah ne hain bir insansiniz! Gidin buradan!

Hüngür hüngür aklamaya baslamisti. Bu söylevi besbel i, ihtiyar onu bir kere daha evine götürmek isterse söylemek için önceden hazirlamis, ezberlemisti. Ihmenev sasirip kalmis, yüzü bembeyaz olmustu. İçinin sizladigi bel iydi. Nel i birden çilgin bir öfkeyle, Hem niçin,

niçin herkes bu kadar düşünür beni, üzerime düşer? anlamıyorum. İstemem, hiç kimse ilgilenmesin benimle, istemem! Dileneceğim ben!

Kendimi tutamadım,

Nel i, ne oluyor sana? diye haykirdim.

Ama karismam öfkesini büsbütün körükledi. Hiçkira hiçkira aglamaya basladi: Evet, burada kalmaktansa gider sokaklarda dilenirim daha iyi! Annem de dilenirdi benim, ölürken yoksul olmami, dilenmemi vasiyet etmistı bana, "ama, demisti, 348

yalnız..." Dilenmek ayip degildir, bir kimseden dilenmeyeceğim ki... insanın herkesten dilenmesinde utanilacak bir sey yok; bir dilenci kadin öyle söylemistı. Daha küçüğüm, baska ne gelir elimden... Herkesten dileneceğim ben de. Ama burada durmam, durmam... kötü bir kizim ben, ne kadar kalpsiz olduğumu görüyor musunuz!

Nel i birden masanın üzerindeki çay fincanini kaptığı gibi yere fırlattı. Gözlerimin içine meydan okurcasına bakarak,

Kirildi iste, dedi. Topu topu iki fincanınız vardı, öbürünü de kiracagım... O zaman ayı neyle ieceksiniz bakalım!

ildirmisti sanki, ama bu öfkenin ona haz verdiği; bunun kötü, ayıp bir sey oldugunu bile bile, kendini daha sonraki ilginliklere hazırladığı bel iydi. İhtiyar, Hasta bu, Vanya, dedi, eger hasta degilse. . dogrusu çok tuhaf. Hadi hoşça kal!

Sapkasını aldı, elimi sikti. Perisan bir durumdaydı. Nel i çok ağır konusmustu. TMf kelenmistim.

Yalnız kalinca,

Çok hamsin Nel i! diye bağırdım. Utanmadın mi, hiç utanmadın mi! Evet, kötü, kalpsiz bir kizsin sen!

TMyle oldugum gibi, sapkasiz kostum ihtiyarin pesinden. Onu kapiya kadar geçirmek, avunmasi için bir seyler söylemek niyetindeydim. Merdivenleri kosarak inerken Nel i'nin siteminden bembeyaz olmus yüzü gözlerimin önünde ydi. Yetistim arkasindan.. Acı aci gülümseyerek, Zaval i kizin kendi derdi basindan askin, dedi, inan buna Ivan; bir de ben üzerine üzerine gittim.

Yarasini destim. A tokun halinden anlamaz derler; ben sunu ekleyecegim buna, a da ain halinden her zaman anlamaz. Hadi hoşça kal!

___ 349

Baska bir sey söyleyecek oldum, ihtiyar kolunu sal adi.

Beni birak artik, dedi. Bak da kiz kamasin. Sonra tuhaf bir öfkeyle ekledi:

TMyleye benzer.

Bastonuyla kaldirim taslarina vura vura, hizli

adimlarla uzaklasti yanimdan.

O anda içine dogan seyin gerçekleseceğini biliyor muydu acaba?

Yukari çıktığımda Nel i'nin gene evde olmadığını görünce ne denli büyük bir dehsete kapılmıştım!

Disari kostum, komsuların kapılarını çalip Nel i'yi sordum. Onun beni bırakıp gene kaçtığına bir türlü inanamıyordum. Hem nasıl kaçmış olabilirdi? Evet bir avlu kapısı vardı. Biz ihtiyarla konuşurken yanımızdan geçmesi gerekiyordu. Ama onun, merdivende saklanıp ben eve döndükten sonra kaçmış olabileceği düşüncesi aklıma gelince büyük bir umutsuzluğa kapıldım.

Ama çok uzaga gittigini sanmıyordum.

Telasla disari kostum. Ne olur ne olmaz diye kapiyi açık bırakmıştım.

TMnce Maslobojev'lere gittim. Evde kimsecikler

yoktu. Ne Maslobojev ne de Aleksandra Semyonovna vardı. Bir pusla birakarak yeni felaketten haberdar ettim onlari, Nel i gelirse durumu hemen bana bildirmelerini yazdim; hemen doktora gittim. O da yoktu evde. Hizmetçisi Nel i'nin sabahkinden baska bir kere daha gelmedigini söyledi. Simdi ne yapacaktim? Bubnova'nin evine kostum, tabutçunun karisindan ev sahibesinin bir is yüzünden iki gündür karakolda oldugunu, Nel i'nin de o samandan beri oralarda hiç görünmedigini öğrendim. Yorgun, bitkin bir durumda gene Maslobojev'lere kostum. Gene ayni cevap: Gelen giden olmamisti; kendileri de dönmemisti daha. Puslam masanin üzerinde duruyordu. Ne yapmaliydim?_ 350

TMlesiye üzgün, bitmis, gece geç saat eve dönüyordum. O aksam Natasa'ya gitmem gerekiyordu; sabahleyin çağirmisti beni. Oysa bütün gün agzima bir lokma bir sey koymamistim. Nel i'yi düşündükçe fena oluyordum. "Nedir bu? diye düşünüyordum. Hastaliginin tuhaf bir sonucu mu acaba? Aklim

mi kaçırdı yoksa? Tanrım! Nerede o şimdi, nerede arasam onu?"

Kendi kendime böyle sordugum onda V. köprüsünde, birkaç adım önümde birden Nel i'yi gördüm.

Sokak fenerinin dibinde duruyor, beni görmüyordu. Ona doğru kosmak geldi içimden, ama durdum. Sasırmıstım. "Ne yapıyor orada acaba?" diye düşündüm. Onu artık kaybetmeyeceğime emin olduğum için durup beklemeye karar verdim. On dakika izledim hareketlerini, öyle dikiliyor, gelip geçenlere bakıyordu. İyi giyimli bir ihtiyar görünce yanına gitti. Adanı cebinden bir şey çıkarıp ona uzattı, durmadan geçti. Nel i öne eğilerek saygılarımı belirtti, O anda hissettiklerimi anlatamam. Yüregime dayanılmaz bir acı gelip saplanmıstı... Benim için çok değerli, sevdiğim, üzerine titredığım bir yaratık gözlerimin önünde ayaklar altına alınmış, çamura bulanmıstı sanki.

Gözyaşlarını birden bosandı.

Evet, o anda çok öfkeli olduğum halde zaval i Nel i için ağlıyordum: İhtiyacı olduğundan dilenmiyordu; sokaga atılmış, kaderiyle basbasa bırakılmış değildi. Ona eziyet eden insanlardan değil, gözünün içine bakan, onu seven dostlarından kaçmıstı. Bu davranisiyla birisine eziyet etmek, göz dağı vermek istiyor, ögünüyordu sanki! Ama ruhunda esrarlı bir değişiklik oluyordu...

Evet, ihtiyar haklıydı; hakarete uğramış, ezilmisti bu çocuk, yarası öyle kolay kolay onacak çesidinden değildi. O da bu yarayı bizlere olan güvensizligiyle mahsus desiyordu. Duyduğu acı, deyim yerindeyse, bu istirap bencil igi haz veriyordu ona sanki. Acılarını böyle körüklemesini, duy 351

dugu hazzı anlıyordum: Ezilen, gururu incinen, kaderin sil esini yiyen insanların çoğuna bunların bir haksizlik olduğunu bilmek özel bir haz verir. Ama Nel i hangi haksizlikten yakınabilirdi?

Kaprisleriyle, tuhaf çıkışlarıyla bizleri sasirtmak,

korkutmak istiyor, ögünüyordu sanki... Ama hayir!

Yalnizdi simdi, hiç birimiz görmüyorduk dilendigini. Yoksa dilenmek miydi ona haz veren? Ne yapacakti sadakayi, parayi ne yapacakti?

Ihtiyarin verdigini aldiktan sonra köprüyü geçti, vitrini iyice aydinlatilmis bir magazanın önünde durdu. Kazandigi paralari saymaya koyuldu. On adim ötesinde duruyordum. €ok para vardi elinde; sabahtan beri dilendigi bel iydi. Paralari avucunda siki siki tutarak sokagi geçti, küçük bir dükkana girdi. Hemen dükkannin ardina kadar açik kapisina yaklastim, Nel i ne yapacak diye baktim.

Avucundaki paralari tezgahin üzerine koymus, sabahleyin Ihmenev'le bana ne denli kötü bir kiz oldugunu göstermek için kirdigi çay fincanina benzeyen bir fincana bakiyordu. On bes köpek degerinde bir fincandi bu; belki daha bile ucuzdu. Adam fincani kagida sarip Nel i'ye verdi. Kiz mutlu bir yüzle, çabuk çabuk

yürüyerek çıktı dükkandan. Tam önümden geçerken, Nel i! diye seslendim, Nel i!

Ürperdi, yüzüme bakti, fincan elinden kayıp yere düştü, kırıldı. Yüzü bembeyazdı; ama yüzümden her şeyi gördüğümü, bildigimi anlayınca kızardı. Dayanılmaz, istirap dolu bir utangaçlık vardı bu kızarmada. Elinden tutup eve götürdüm onu; uzak değildi ev. Yolda hiç konuşmadık. İçeri girince sandalyeye çöktüm. Nel i karsımda dalgın, üzgün ayakta duruyor, önüne bakıyordu. Yüzü her zamanki gibi renksizdi. Basini kaldırıp bana bakamıyordu.

Nel i, dedim, dileniyor muydun?

Evet! diye fisildadi. 352

Basini daha da egdi önüne.

Bana sabahleyin kirdigin çay fincanının aynisini almak için mi yaptin bunu?

Evet...

Bu fincan için sitem mi ettim sana, bagirip
çagirdim mi? Bu yaptiginin ne kadar kötü,
haince bir sey oldugunu anlamiyor musun Nel i?
Yakisir mi sana? Hiç utanmiyor musun?
Yoksa...

isitilir isitilmez bir sesle,

Utaniyorum... diye fisildadi.

Yanagindan asagi iri bir gözyasi tanesi
yuvarlandi.

Utaniyorsun demek... dedim. Sevgili Nel i, sana
karsi suçluysam affet beni, barisalim.

Basini kaldirip yüzüme bakti, gözlerinden yaslar
bosandi, boynuma atildi.

Tam bu anda Aleksandra Semyonovna daldi
içeri.

Ne o? Burada mi? Gene ha? Ah Nel i, ah! Ne
oluyor sana? Neyse canim, evde olsun da...
nerede buldunuz onu Ivan Petroviç?

Soru sormaması için göz kirptim Aleksandra Semyonovna'ya, anladı beni. Hala aci aci ağlayan Nel i'yle tatlı tatlı vedalastım; iyi yürekli Aleksandra Semyonovna'ya ben dönünceye kadar bir yere gitmemesini tembihledim, Natasa'ya kostum. Çok geç kalmıştım, onun için acele ediyordum.

O akşam kaderimiz bel i olacaktı: Natasa'yla konuşacak çok şeyimiz vardı; ama ben gene de sözü

Nel i'ye getirdim, her şeyi ayrıntılarıyla anlattım. Natasa'yı pek ilgilendirmiş, hatta şaşırtmıştı anlattıklarım. Bir an düşündükten sonra,

Bak ne diyeceğim Vanya, dedi, bana öyle geliyor ki seviyor seni bu kız.

Sasırma sırası şimdi bendeydi. Ne... nasıl?

353

Kadınca bir sevgiyle...

Saçmalama Natasa! Daha çocuktur!

Neredeyse on dört yasinda bir çocuk... Bu hirçinligi onu anlamamandan, belki kendi kendini bile anlamamasindandir ...Eocuksu, ama sön derece ciddi, istirap dolu bir hirçinliktir bu. Isin en önemli yani da: Seni benden kiskaniyor. Beni çok sevdiğin için evde hep benden söz ediyor,beni düşünüyor,merak ediyorsundur; tabiE bu yüzdenonunla gegerinceilgilenemiyorsun.Budurumu farketttiği için cani sikiliyordur. Belki de seninle konuşmak, duygularini sana açmak istiyor, ama bunu basaramiyor, utaniyor, ne istedigini bilemiyor... bir fırsat bekliyordur. Oysa sen, bu fırsatı ona verecegine kaçıyorsun ondan, hasta hasta yalnız birakiyorsun onu, bana gelip sabahtan aksama kadar kaliyorsun.Arkandan agliyordur... seni ariyordur... hele onu anlamaman istirabini bir kat daha dayanılmaz yapıyordur. Bak, böyle bir anda bile benim için yalnız bıraktin onu. Görürsün, yarin gene hastalanacak. Nasıl birakabildin onu? Eabuk kos yanina...

Birakmasina birakmazdim, ama...

Ben çagirmistim seni, degil mi? Simdi de git diyorum.

Peki, gidecegim, ama bu söylediklerinin hiç birine inanmiyorum.

Yadigamakta haklisin. Ama kizin basindan geçenleri düşün, o zaman anlarsin. Benim, senin gibi bir çocukluk devresi geçirmedim o...

Gene de geç döndüm eve. Aleksandra Semyonovna Nel i'nin o aksamki gibi durmadan agladigini,

"öyle aglaya aglaya Uyuyakaldi" gini söyledi. "Ben gideyim artik, Ivan Petroviç, Filip Filipiç erken gel demisti. Zaval i bekliyordur beni".

EzilenlerF: 23 354

Tesekkür ettim, Nel i'nin basucuna oturdum. Böyle bir anda onu yalnız biraktigim için kendi kendimden utaniyordum. Basucunda gece geç

saatlere kadar oturdum, düsündüm... Ne ugursuz günlerdi onlar!

Ama önce su iki haftada olanlari anlatmaliyim...

V

Prensle B. lokantasinda yedigim o yemekten sonra birkaç gün hep Natasa'yi merak ettim. Her an

"Su Al ahin belasi Prens Natasa'ya ne yapacak, nasil o alacak ondan acaba?" diye soruyordum kendi kendime. Kafamin içi karmakarisikti. Dsne dsne, Prens'in tehditlerinin kuru siki olmadigi, Alyosa'yla iliskisini kesmedigi sürece Natasa'nin basini belaya sokabilecegi sonucuna vardim. "Kisiligi olmayan, kindar, kötü ruhlu, ikarci bir adamdir", diye dsnyordum. Kendisine edilen hakareti kolay kolay unutamaz, ilk firsatta öcünü alirdi. Bir noktayi açik açik söylemistir bana: Alyosa'yla Natasa'nin ayrilmalarini kesinlikle istiyor, benden de "duygulu, Schil er'var bir olay olmamasi için Natasa'yi bu ayriliga hazirlamami" bekliyordu.

En çok üzerinde durduğu konu Alyosa'nın onu iyi, sevimli bir baba saymakta devam etmesiydi tabii; sonra Katya'nın paralarını ele geçirmek için bu çok önemliydi. Böylece bana Natasa'yi yakın olan ayrılığa hazırlamak kalıyordu. Oysa Natasa'da tuhaf bir değişiklik dikkatimi çekiyordu son günlerde: benimle eskisi gibi içten değildi artık; hatta güvenmiyordu bana sanki. Avutmaya çalışmam sadece acı veriyordu ona; sorularım canını sıkıtmaya, hatta sınırını bozmaya başlamıştı. Bazen ben yanında otururken odanın içinde kol arını önünde kavuşturmış, dalgın, benim var 355

ligimi bile unutmuş gibi bir aşağı bir yukarı dolanıyordu. Arada göz göze geldiğimiz olursa (bakışlarım bile kaçırmaya başlamıştı benden) yüzünü bir can sıkıntısı ifadesi kaplıyor, hemen öte yana çeviriyordu başını. Onun da ayrılmayı düşündüğünü, planlar kurduğunu biliyordum. İstirap duymadan, yüreği sızlamadan düşünebilir miydi bunu? Alyosa'dan ayrılmaya kararlı olduğundan kuskum yoktu. Ama hüznün dolu umutsuzluğu gene de üzüyor, korkutuyordu

beni. Bu konuda onunla konusmaya, onu avutmaya cesaret edemiyor, dehset içinde sonucu bekliyordum.

Onun bana karsi sogukluguna gelince, bu durum beni huzursuz ediyor, üzüyordu ama, Natasa'min duygularina inancim sonsuzdu: çok kederli, sinirli oldugunun farkındaydim. Her çesit ilgi sadece canini sikiyor, öfkelen diriyordu onu. Böyle durumlarda özelikle yakınlarımızın, içimizi bilen dostlarımızın ilgisi daha bir ağır gelir bize. Ama sonunda Natasa'nin gene bana geleceğini, iç

huzurunu gene benim kalbimde arayacağım çok iyi biliyordum.

Prensle aramda geçen konuşmadan hiç söz etmemistim ona tabii: anlatacaklarım onu daha da heyecanlandırmaktan, üzmetten başka bir şeye yaramazdı. Yalnızca, söz arasında Kontesinin evine Prensle gittigimi, bu adamın çok alçak, hain olduğuna kuskum kalmadığını söyledim. Natasa bu konuda hiç bir şey sormadı bana; buna çok sevindim. Ama Katya üzerine

anlattıklarımı büyük bir dikkatle dinledi. Sözlerimi bitirince Katya üzerine de bir şey söylemedi, ama soluk yüzü hafiften kızardı. O gün yanında kaldığım sürece pek heyecanlıydı. Katya'nın bende bıraktığı izlenimi saklamadım ondan. Niçin saklayacaktım. Nasıl olsa anlardı bunu, kızardı sonra. Bunun için elimden geldiğince ayrıntılarıyla, sorabileceği her şeyi daha o sormadan cevaplandırmaya çalışarakonun 356

bu durumda bir şey sormasının güç olacağını biliyordum: sevgilisini elinden alan bir kızın üstünlüklerini sogukkanlilikle sorabilir mi insan? evet, sorabileceği her şeyi daha o sormadan cevaplandırmaya çalışarak anlattım.

Prensın Alyosa'yı Katya'yla birlikte köye götüreceğini Natasa'nın bilmediğini sanıyor, bunu ona nasıl açacağımı düşünüyordum. Ama durumu alistira alistira anlatmaya çalışırken Natasa sözümü

kesip, onu avutmaya bosuna ugrasmamami, her şeyi bes gündür bildiğini söyleyince sasirip

kaldim.

Tanrim!diyehaykirdim, kimsöyledibunusana?

Alyosa.

Nasil? Alyosa mi?Evet, her seyi göze aldim
Vanya.

Bunu söylerken gözlerinin içinde öyle bir ifade vardı ki, bu konuyu kapamak istedigini hemen anladim.

Alyosa sik sik ugruyordu Natasa'ya, ama ancak bir dakika kalip gidiyordu. Yalniz bir keresinde birkaç saat kalmisti; ama o zaman da ben yoktum, İçeri çoğunlukla üzgün giriyor, Natasa'ya ürkek ürkek bakiyordu; ama Natasa öylesine içten, iyi karsiliyordu onu ki, biraz sonra her seyi unutup gülmeye basliyordu Alyosa. Bana da sik sik, hemen her gün ugruyordu. Dogrusu çok üzülüyor, istirap çekiyordu; bir an yalniz kalamiyor, avunmak için bana kosuyordu.

Ne söyleyebilirdim ona? Soguk oldugumu, onunla ilgilenmedigimi, hatta ona kizdigimi söyleyerek sitem ediyordu bana. Üzülüyor, agliyor, Katya'ya kosuyor, orada avunuyordu.

Natasa bana bu yolculuktan haberdar oldugunu söylediği gün (Prensle konuşmamın üzerinden bir hafta geçmişti) Alyosa son derece üzgün, bana geldi, boynuma sarildi, bebek gibi hüngür hüngür aglamaya basladi. Ben

357

susuyor, ne diyeceğini bekliliyordum.

Asagilik, adi bir insanim ben, Vanya, diye basladi. Kendi kendimden kurtar beni. Alçak, igrenç bir insan oldugumdan degil, benim yüzümden Natasa mutsuz olacağı için agliyorum. Evet, mutsuz edeceğim onu... Vanya, sevgili dostum, söyle bana, benim yerime sen karar ver, hangisini daha çok seviyorum? Katya'yi mi Natasa'yi mi?

Bunu ben bilemem, dedim, sen daha iyi

bilirsin...

Hayir Vanya, anlamadin; sana böyle bir soru soracak kadar budala degilim. Sasirip kaldim. Kendi kendime soruyorum busoruyu, amabircevapveremiyorum. Sen disardan baktigin için daha iyi görebilirsin... Bilmesen bile, düşünceyi söyle.

Bence Katya'yi daha çok seviyorsun.

TMyle mi sanıyorsun?! Hayir, hayir! Yaniliyorsun! Natasa'ya olan sevgim sinirsizdir. Ondan dünyada ayri yasayamam, birakamam onu; Katya'ya da söyledim bunu, o da benimle ayni düşüncede. Neden susuyorsun? Gördüm, gülümsedin. Simdiki gibi... çok üzgün olduğum zamanlar beni avutacak ne söyledin ki bana, şimdi söyleyeceksin ! Al ahaismarladik!

Kosarak çıktı gitti. Konusmamizi sessizce dinleyen Nel i sasirip kalmisti. Hala geçmemisti hastaligi, hep yatıyor, devamlı olarak ilaç aliyordu. Bana geldiği zamanlar hiç konuşmazdı onunla Alyosa, hatta hiç ilgilenmezdi.

iki saat sonra Alyosa gene geldi. Gölüyordu.
Gene boynuma sarildi.

Her sey tamam!diye haykirdi. Bütün kuskular
kalkti ortadan artik. Sizden çikinca dogru
Natasa'ya gittim: sinirlerim bozuktı, onu
görmeden edemezdım. İçeri girer girmez önünde
yere kapanip ayaklarini öptüm: yapmalıydım
bunu, yoksa üzüntümden ölürdüm. Hiç bir sey
söylemeden kucakladı beni, aglamaya
bağladı.Katya'yi 358

ondan çok sevdiğimi açık açık söyledim
kendisine...

Ne dedi?

Hiç bir sey demedi, sadece oksadı beni,
yatıstirmaya çalıştı; beni, bunu ona söyleyen
beni! insana huzur vermesini biliyor Natasa,
Ivan Petroviç! Ah, uzun uzun ağladım, içimi
döktüm ona. Katya'yi çok sevdiğimi açık açık
söyledim, ama kimi seversem seveyim onsuz,
Natasa'siz yasayamayacağımı,öleceğimi de
ekledim.Evet Vanya, onsuz bir gün yasayamam

ben, biliyorum!

bunun için hemen evlenmeye karar verdik. Ama kutsal hafta olduğundan evlenemiyoruz,köyden dönüste evleneceğiz. Yani haziranın birinde...Babam sesçikarmayacaktır, bundan kuskum yok.Katya'ya gelince, önemli değil!.. Natasa'siz yapamam ben... Evlenir, onun, Katya'nin yanına gideriz...

Zaval i Natasa! Bu çocuğu avutmak, onunla oturup anlattıklarını dinlemek, bu saf bencilin için rahatlatmak için ona yakında evlenebileceklerini söylemek kim bilir ne ağır gelmiştir ona!..

Gerçekten de birkaç gün rahatlamıstı Alyosa. Zayıf yüregi bu üzüntüye yalnız basına dayanamayacağı için kosuyordu Natasa'ya zaten. Ama ayrılık zamanı yaklaşıncaya gene telaslandı, gene bana kosup için döktü. Son günlerde Natasa'ya öylesine bağlanmıstı ki, değil bir buçuk ay, bir gün bile ayrılamıyordu ondan. Son ana kadar bir buçuk ay için ayrılacaklarına, dönüste hemen evleneceklerine içtenlikle

inaniyordu. Natasa'ya gelince, kaderinin artık tamamen degismekte oldugunu, Alyosa'nin ona bir daha hiç dönmeceğini, öyle olmasının da gerektiğini biliyordu.

Sonunda ayrılık günü geldi çattı. Natasa hastaydı. Benzi uçuk, bakislari donuk, dudaklari kupkuruydu. Arada bir kendi kendine bir seyler mirildaniyor, seyrek olarak da basini kaldirip gözlerimin içine dikkatli dikkatli bakiyordu. Aglamiyor, sorularima cevap vermiyordu. O

359

daya giren Alyosa'nin çin çin öten sesi duyulduğunda kuru bir yaprak gibi titredi. Yüzü bir anda kipkirmizi oldu, aceleyle Alyosa'nin yanina gitti; heyecanla kucakladi onu, öptü, gülümsedi...

Alyosa dikkatli dikkatli bakiyordu Natasa'nin gözlerinin içine; arada bir endiseyle hasta olup olmadigini soruyor, köyde çok kalmayacagini, dönünce hemen evleneceklerini söyleyerek avutmaya çalisiyordu onu. Natasa'nin kendini

tutmak, gözyaslarini bastirmak için insanüstü bir güç harcadigi bel iydi. Alyosa'nin yaninda aglamak istemiyordu.

Bir ara Alyosa, o yokken sikinti çekmesin diye Natasa'ya yeterince para birakmasi gerektiğini, babasinin ona yol için çok para vereceğini vaadettigini söylemiş, Natasa hemen çatmisti kaslarini.

Yalniz kaldigimizda Natasa'ya, bende onun için yüz el i ruble oldugunu söyledim. Bu paranin nereden çıktigini sormadi. Alyosa'nin gidisinden iki, Natasa'yla Katya'nin ilk ve son görüşmelerinden bir gün önce olmustu bu. Katya Alyosa'yla bir pusla yol amis, Natasa'dan yarin onu ziyaret etmesine izin yermesini dilemisti; bir iki satir da bana yazmistir benim de orada bulunmami istiyordu.

Basim çok kalabalik oldugu halde, saat on ikide (Katya'nin görüşme için önerdigii saatti bu) Natasa'da olmaya karar vermistim. Nel i'den baska, son günlerde Ihmenev'lerle de ugrasiyordum...

İki hafta önce tasınmaya bağlamıştım onlara. Bir sabah Anna Andreyevna önemli, son derece önemli bir iş için çağırtmıştı beni. Gidince yalnız bulmuşum onu evde: heyecandan tir tir titreyerek, dehşet içinde odada bir aşağı bir yukarı doluyor, Nikolay Sergeïç'in dönüşünü

bekliyordu. Geçen her anın çok değerli olduğu beliydi ya, gene de ne olup bittiğini uzun süre öğrenemedim ondan. Gereksiz, durumla uzaktan yakından ilgisi olmayan bir sürü sitemden hiç

uğramadığımdan, onla 360

ri yetim gibi bir yana ittiğimden, kederleriyle basbasa bıraktığımdan uzun uzun yakındışınra Nikolay Sergeïç'in son üç gündür "anlatılmaz" bir telas, heyecan içinde olduğunu söyledi.

Eski Nikolay Sergeïç değil sanki, diyordu. Hummaya yakalanmış gibi. Geceleri usulca kalkıyor yataktan, tasvirin önünde diz çöküp dua ediyor, uykuda sayıklıyor, uyanık olduğu anlarda ise yarı deli gibi: dün sofraya oturmuşuk, önündeki kasığı görmedi; bir şey

soruyorsun ona, hiç ilgisi olmayan cevaplar veriyor. Sık sık bir yerlere gidiyor; "İsim var, diyor, avukatı görmem gerek". Bu sabah odasına kapandı, "dava için istenen bir kâğıt yazacağım" dedi. Önündeki kâşığı göremezken kâğıt mi yazacaksın?" diye geçirdim içimden. Kapıdaki delikten baktım, doğru, bir şeyler yazıyor, ama bir yandan da ağlıyordu. "İs kâğıdı da böyle mi yazılmış ki!" dedim kendi kendime, Belki de bizim İhmenevka için üzülmüyordu. Tam ben böyle düşünürken birden fırladı yerinden, kalemi masanın üzerine fırlattı, yüzü kızardı, gözleri parladı, sapkasını kaptığı gibi dışarı çıktı. "Biraz sonra döneceğim Anna Andreyevna", dedi. O gidince ben de doğru masasının yanına vardım. Masasının üzeri her zaman davayla ilgili kâğıtlarla doludur, dokundurtmaz onlara beni.

Kaç kere yalvarmışımdır ona "birak da bir düzene koyayım sunları, masanın tozunu alayım" diye.

Hemen kızar ben böyle söyleyince. Buraya, Petersburg'a geleli çok sinirli oldu. Biraz önce yazdığı kâğıdı aramaya koyuldum masanın

üzerinde. Kagidi yanina almadigini, kalkarken öteki kagitlarin altina soktugunu görmüstüm. Bak anam babam, Ivan Petroviç, ne buldum orada...

Yarisina kadar karmakarisik bir elyazisiyla doldurulmusöyle ki bazi yerleri okunmuyordubir dosya kagidi uzatti bana.

361

Zaval i ihtiyar! Daha ilk satirdan kime, niçin yazdigi bel iydi. Natasa'ya, sevgili Natasa'sina mektuptu bu. Sefkat, sevgi dolu sözlerle kizini affettigini bildiriyor, onu eve çagiriyordu. Aceleyle yazilmis, bir çok yerine mürekkep bulasmis mektubun bazi satirlari okunmuyordu. Ama ihtiyari kaleme sarilmaya zorlayan taskin duyu apaçik bel iydi. Biraz sonra yerini baska bir duyguya birakmisti bu: ihtiyar kizma sitem etmeye, suçunu yüzüne vurmaya basliyor, inadini öfkeyle hatirlatiyor, duygusuz bir kiz oldugunu, annesine babasina yaptigini belki de bir kere düşünmedigini söylüyordu. Gururu yüzünden onu cezalandirmakla, lanetlemekle

tehdit ediyor; mektubunu, hemen eve dönmesini, ancak o zaman, "aile yuvasında" yeni bir hayata başladıktan sonra onu affedebileceğini söyleyerek bitiriyordu. İlk satırlarda gösterdiği coşkunluktan biraz sonra utandığı, gururunun incinmesinden istirap duyduğu beliydi; mektubunu öfkeyle, tehditler savurarak bitirmesi bu yüzden. Yaslı kadın kolarını göğsünün üzerinde kavuşturmuş, karşında ayakta duruyor, ne söyleyeceğimi bekliyordu.

Düşüncelerimi açık açık söyledim :

İhtiyarın Natasa'sız yaşamaya gücü kalmadı artık, dedim; görürsünüz, yakında affedecek onu; tabii gene de duruma bağlı... Davanın böyle sonuçlanması zavalinin sinirlerini çok bozdu, gururunu incitti. Bu durumda kendisine bir can yoldası araması olagandı; tabii dünyada en çok sevdiği insani, Natasa'yi daha çok hatırlamaya başladı bu yüzden... Sonra, Alyosa'nın onu yakında bırakacağını da duymuştur, devamlı olarak ilgileniyor Natasa'yla çünkü. Kızının durumunu anlamış, onun şimdi teseliye ne denli muhtaç olduğunu hissetmiş

olabilir. Ama gururuyla oynandigina inandigi için yenememistir kendi kendini. İlk adimi Natasa'nin atmayacagini; onlari belki aklina bile getirmediğini, barismak ihti 362

yaci duymadigini düşünmüs de olabilir. Evet, yüzde yüz böyle düşündü, mektubun sonunu da bunun için getirmedi. Bu durum, eskisinden daha etkili olacak hakaretlerin dogmasına sebep olacaktır belki de...

Yasli kadin aglayarak dinliyordu beni. Hemen Natasa'ya gitmem gerektiğini, geç kaldigimi söyleyince birden ürperdi, en önemli olanı unuttugunu söyledi. Mektubu kagitlarin arasından çıkarırken bir kaza olmus, mürekkep sisesini devirmis. Gerçekten de kagidin bir kösesi mürekkeplenmişti. Yasli kadin, kocasinin bu lekeden o yokken kagitlarinin karistirildigini, Anna Andreyevna'nin mektubu okudugunu anlayacagından korkuyordu. Hakliydi da:
Nikolay Sergeič

sirrini öğrendigimizi anlarsa utancından, öfkesinden inadini sürdürür. Natasa'yi

affetmemek için diretirdi.

Ama durumu söyle bir düsündükten sonra zlmemegini söyledim yasli kadina. "Masadan kalkarken o kadar heyecanliydi ki, bu ayrıntilari hatirlayamaz bile, dedim, mektubu kendi mrekkepledi sanir". Anna Andreyevna'yi böylece avuttuktan sonra mektubu dikkatle eski yerine koyduk. Tam ikarken aklima yasli kadinla Nel i konusunu ciddi olarak konusmak geldi. Ölen annesi tipki Natasa gibi babasinca lanetlenen kimsesiz, zaval i kizin basindan geçen acikli olaylar Nikolay Sergeic'i yumusatabilir belki, dedim. Böyle bir duygulanmaya hazirdir zaten; kizinin özlemi gururunu yavas yavas kirmaya basladi. Simdi son bir itis gerek ki, Nel i olabilir hu". Yasli kadın büyük bir dikkatle dinliyordu beni. Heyecandan, umuttan yüzüne bir canlilik gelmisti. Simdiye kadar bunu ona niçin söylemedim diye sitem etmeye basladi bana. Nel i'yle ilgili bir sürü sorular sordu; kocasina simdi Nel i'yi almasi için kendisinin yalvaracagim söyledi. Nel i'yi yürekten sevmeye baslamisti;

hasta oldugu için üzülyordu. Kilere kosup bir kutu reçel getir 363

di, "bunu ona götür" dedi. Doktor param olmadigini düşünerek yirmi ruble vermek istedi bana, almayınca çok us—ldü; ancak Nel i'nin giyecege ihtiyaci oldugunu söyledigimde rahatladi; kosup sandiginda "yetimcik" için bir seyler aramaya koyuldu.

O sandigin içindekileri bir bir disari çıkarırken ben de Natasa'ya gittim. Merdivenleri döne döne çıkarken Natasa'nin kapisinda bir adam gördüm. Kapiyi çalmaya hazirlaniyordu, beni görünce durdu. Bir anlik kararsizlikten sonra aceleyle asagi inmeye basladi. Natasa'nin katina çıkan son basamakta karsilastim onunla. Bunun Ihmenev oldugunu gördüğüm andaki saskinligimi anlatamam. Merdiven gündüzleri bile pek karanlik olurdu. Bana yol vermek için sirtim duvara yasladi; yüzümden ayirmedigi bakisindaki tuhaf parilti hala aklimdadir. Yüzü kipkirmizi olmalıydı.

Sasirmis, heyecanlanmisti. €atlak bir sesle,

Sen miydin Vanya? dedi. Bir tanidigi ariyordum da... katip... hep su isler... geçenlerde buraya bir yere... tasinmisti... anlasilan burada degil. Yanlis geldim. Hadi hosa kal.

€abuk çabuk inmeye basladi basamaklari.

Zamani gelinceye kadar Natasa'ya bu karsilasmadan söz etmemeye karar verdim, ama Alyosa köye gidince hemen söyleyecektim. O siralar çok sinirli, üzgündü, bu olayin önemini geregi gibi kavrayamazdi. Erkendi daha.

O gün Ihmenev'lere gitmeyi çok istedigim halde, gitmedim. Ihtiyarin benden sikilacagini dsnyordum; hatta merdivenlerdeki karsilasmamizdan sonra mahsus kosup geldigimden de kuskulanabilirdi. Iki gün sonra ugradim onlara. Ihtiyar üzgündü, ama oldukça serbest bir tavirle karsiladi beni, hep islerinden söz etti.

Bir ara durup dururken, son derece önemsemez bir 364

tavirleama gözlerini benden kaçırarak,

TMnceki gün kime gidiyordun öyle? dedi. Hani merdivende karsilasmistik.

Ben de gözlerimi kaçırarak cevap verdim :

Bir arkadasima.

TMyle mi! Ben de katip Astafyev'i ariyordum;o evi göstermislerdi...meger orada oturmuyormus..._

Hep su islerim... sana anlatmistim galiba, senatoda verilen karar...

Durmadan anlatiyordu. islerinden söz etmeye baslayınca yüzü kızarmisti bile. Anna Andreyevna'yakadincagizi sevindirmek içino gün her sey i anlatmis; ama ihtiyarin yüzüne dikkatli bakmamas i, renk vermemesi, imali konusmamas i; kisacasi, kocasinin bu hareketinden haberdar oldugunu bel i etmemesi için yalvarmistim. Kadincagiz o kadar sevindi ki, önce inanmadi bana.

Yetim kız konusunu Nikolay Sergeič'e ima ettiğini, ama kocasının önceleri o kadar istediği halde, hiç ses çıkarmadığını söyledi. Yarın Anna Andreyevna'nın, kocasına yetim kızı eve almasını doğrudan doğruya söylemesine karar verdik. Ama devrisi gün ikimiz de çok heyecan, korku çektik.

Ihmenev sabahleyin, onun isiyile ilgilenen memuru görmüştü. Memur, Prensi gördüğünü, Prensin

"bazi ailevCE durumlardan ötürü" Ihmenevka'ya el koymakla beraber, on bin rubleyi almamak niyetinde olduğunu söylemiş, ihtiyar, memurdan doğru bana kosmuş. Son derece sinirliydi, gözleri parlıyordu. Nedense disari, merdiven basına çağırdı beni, hemen gidip Prensi onun adına düel oya çağırmam için yalvarmaya başladı. TMylesine sasırmıştım ki, uzun süre hiç bir şey düşünemedim. Yatıstırmak istedim onu. Ama ihtiyar birden öfkelenmiş, fenalastı. Bir bardak su getirmek için içeri kostum; geri döndüğünde Ihmenev'in yerinde yel er esiyordu.

Devrisi gün evine gittim, yoktu. Üç gün gören olmadı onu.

Üçüncü gün her şeyi öğrendik. Benden doğru Prensin evine gitmiş; onu evde bulamayınca bir pusla bırakmış. Memura söylediklerinden haberdar olduğunu, bunu kendisi için büyük bir hakaret, Prensi de asagilik bir insan saydığını, bu yüzden onu düel oya çağırdığını yazıyor; bu çağırmasını kabul etmezse onu rezil edeceği tehdidini savuruyordu.

Anna Andreyevna ihtiyarın eve çok heyecanlı döndüğünü, hemen vurup kafayı yattığını söylüyordu. Karısına karşı pek yumuşak davranmış, ama sorularına kısa kısa cevaplar vermiş; büyük bir heyecan içinde bir şey beklediği bel iymiş. Devrisi gün postadan bir mektup gelmiş.

Ihtiyar bu mektubu okuyunca bir çiglik atmış, basını el erinin arasına almış. Anna Andreyevna'nın yüreği korkudan duracak gibi

vuruyormus. Nikolay Sergeiç sapkasiyla bastonunu kaptigi gibi çikip gitmis.

Mektup Prensten geliyordu. Kisa kesin bir dil e Ihmenev'e, memura söylediği sözler için hiç

kimseye hesap vermek zorunda olmadığını bildiriyordu, Ihmenev'in davayı kaybetmesine üzüldüğünü; ama davayı kaybeden bir insanın öfkesinden, davayı kazanani düel oya çağirmasının hiç de iyi bir hareket olmadığını da yazıyordu. "Rezil etme" konusundaysa, Prens Ihmenev'in bunu kendine dert edinmemesini, böyle bir şeyin olamayacağını; çünkü mektubunu gerekli yere hemen vereceğini, durumdan haberdar edilen polisin her halde kisinin güvenliğini, huzurunu sağlamak için tedbir alacağını söylüyordu.

Ihmenev elinde mektupla doğru Prense kosmustu. Gene evde yoktu Prens. Ama ihtiyar, usaktan onun o saatte kont N. nin evinde olabileceğini öğrenmiş; hiç düşünmeden oraya kosmuş.

Merdivenleri çıkarken kontun kapicisi durdurmus onu. ilgin bir öfkenin etkisinde olan366

ihthiyar bastonuyla vurmus kapiciya. Bunun zerine hemen yakalamislar adamcagizi, disari çıkarip polise vermisler, polis de karakola götürmüs. Durumu konta bildirmisler. O sirada orada bulunan Prens, apkin ihtiyara bunun su Ihmenev, adi geçen Natalya Nikolayevna'nin babasi oldugunu anlatinca (Prens bu çesit islerde çok hizmet etmist i konta) soylu ihtiyar sadece glms, hemen yumusamis: Ihmenev'in serbest birakilmesi için emir vermis; ama bizim ihtiyari ancak iki gün sonra birakmislar; (besbel i Prens in istegiyle) serbest birakirlarken de konta onu affetmesi için Prens in yalvardigini sylemisler.

Ihtiyar eve dönmüs, deli gibiymis, hemen yataga girmis, bir saat kadar hiç kipirdamadan yatmis; sonra kalkmis, magrur bir tavirleAnna Andreyevna'yi dehsete dsrms bukizim ölünceye kadar lanetledigini, baba hakkini haram ettigini söylemis.

Anna Andreyevna perisan bir haldeydi, ihtiyara hizmet etmek gerekiyordu, oysa kadincagiz bir gün bir gece hiç uyumamis, kocasinin basina sirkeye bastirilmis havlular, buz koymustu.

Ihmenev'in atesi vardi, sayikliyordu. Gecenin üçünde ayrildim onlardan. Devrasi sabah da Ihmenev bana gelmis, Nel i'yi alip götürmek istemisti. Nel i'yle aralarinda geçen olayi yukarda anlattim; ihtiyari iyice sarsmisti bu. Eve dönünce gene yatmis. Bütün bunlar kutsal cumada, Katya'yla Natasa'nin görecekleri gün olmustu; Katya'yla Alyosa bir gün sonra gideceklerdi Petersburg'dan. Görüsmelerinde ben de bulundum. Sabahleyin erken, ihtiyarin bana gelmesinden, Nel i'nin birinci kaçisindan önce görüstüler.

VI

Alyosa görüsmeden bir saat önce geldi,
Natasa'ya ha

ber verdi. Ben de tam Katya'nin kupa arabasi evin kapisinda durdugu anda geldim. Katya'nin yaninda yasli Fransiz kadin vardi; genç kizla buraya gelmeye, onu Natasa'nin yanina birakmaya ancak uzun yalvarmalardan sonra Katya'nin yukari Alyosa'yla cikmasi sartiyolarazi olmustu. Kendisi asagida, arabain içinde kaldı. Katya beni yanına çağirdi; arabadan cikmadan, Alyosa'yi asagi çağirmami söyledi. İçeri girdigimde Natasa da Alyosa da agliyorlardı. Katya'nin geldigini duyunca hemen ayaga firladi Natasa, gözyaslarini sildi, heyecan içinde kapinin karsisinda durdu. O sabah bastan asagi beyazlar giyinmistı. Koyu kahverengi saçlarini düz taramis, arkasinda topuz yapmistı. Bu saç biçimini pek severdim. Odada yalnız kaldigimizi görünce benim de gidip konuklari karsilamami söyledi. '

Merdivenleri çıkarken Katya bana,

Bugüne kadar geledim, dedi. Hep gözetliyorlar beni. İki haftadır yalvarıyorum madame Albert'e.

Ya siz, Ivan Petroviç, ya siz! bir kere ugramadiniz

bana. Mektup yazmak da istemedim size, mektupta her sey anlatilamiyor çünkü. Oysa yle istiyordum ki sizi görmeyi... Tanrım, kalbim duracakmis gibi çrpiyor...

Merdiven dikdir, dedim.

Sey... evet, çok dik... ne diyorsunuz, sizce kizacak mi bana Natasa?

Hayir.

TMyle ya...kizmaz tabiE; ben de ne diye soruyorum bunu sanki; simdi kendim görürüm...

Koluna girmistim, merdiveni çıkmasına yardım ediyordum. Yüzü bembeyaz olmustu, korktuğu bel iydi. Son dönemeçte soluk almak için durdu, ama bana söyle bir bakınca yürüdü, çbuk çbuk çıkmaya basladı basamakları. 368

Natasa'nin kapisinin önünde bir kere daha durdu,

Ieri girip, buraya hiç çkinmeden gelecek kadar

ona güvendiğimi söyleyeceğim...diye
fisildadi.Ben de bosuna konuşuyorum;
Natasa'nin dünyanın en iyi yürekli insani
oldugunu biliyorum. TMyedir, değil mi?

Ürkek, suçlu gibi, gözlerini Natasa'dan
ayirmeden girdi içeri. Onu görünce Natasa
hemen gülümsedi. O zaman Katya aceleyle gitti
yanina, kol arından tuttu, dolgun dudaklarını
uzatıp dudaklarından öptü. Sonra, Natasa'ya hiç
bir şey söylemeden Alyosa'ya döndü, ciddCE,
hatta sert bir tavirle bizi yarım saat yalnız
birakmasını söyledi.

Gücenme bana, Alyosa, diye ekledi, senin
duymaman gereken konuşacağım o kadar
önemli şeyler var ki Natasa'yla. Hak ver bana da
çık dışarı. Siz kalın Ivan Petroviç. Konuşmamızı
dinlemelisiniz.

Alyosa çıktıktan sonra Natasa'ya döndü :

Oturalım; ben sizin karsınıza oturacağım.TMnce
biraz seyretmek istiyorum sizi.

Natasa'nin tam karsisina oturdu, birkaç saniye gözlerini kırpmadan bakti ona. Natasa elinde olmadan gülümsedi. Katya,

Resminizi görmüstüm, dedi, Alyosa göstermisti...Resmime benziyor muyum bari?

Katya kararlı, ağırbaşlı bir tavırla,

Siz daha güzelsiniz, diye cevap verdi. Ben de öyle tahmin ediyordum zaten.

Sahi mi? Ben de sizden gözlerimi ayıramıyorum.
™yle güzelsiniz ki!

Katya titreyen eliyle Natasa'nin elini tuttu.

Yok canim! Güzel ik kim ben kim!.. Canim kardesim benim!

Sonra gene sustular. Birbirinin yüzüne bakmaya başladılar. Sessizligi Katya bozdu.

Bak melegim, yarim saatimiz var; madame Albert'i buna bile zor razı ettim, oysa konusacak o kadar sey var ki... Sunu öğrenmek istiyorum... daha dogrusu öğrenmek zorundayım... açık açık soracağım: Alyosa'yi çok mu seviyorsunuz?

Evet, çok!

Katya ürkek bir fisiltıyla,

™yleyse... dedi, onu çok seviyorsanız... mutlu olmasını da istiyorsunuz demektir...

Evet, istiyorum...

Güzel... şimdi su var: ben mutlu edebilecek miyim onu? Sonra, böyle konuşmaya hakkım var mı acaba? çünkü onu elinizden alıyorum. Eger sizinle mutlu olacağı kanisındaysanız, eger şimdi buna karar verirsek, o zaman... o zaman...

Natasa basını önüne egerek alçak sesle,

Karar verildi sevgili Katya, dedi, kendiniz de biliyorsunuz verildiğini.

Konusmakta güçlük çektiği beliydi. Katya'nın, Alyosa'yı ikisinden hangisinin daha mutlu edeceği üzerine uzun bir konuşmaya hazırlandığı anlaşıyordu. Ama Natasa'nın sorusu, artık kesin kararın verildiğini, konuşacak bir şeyin olmadığını ona anlattı, Natasa'nın eli hala avucunun içinde, güzel dudaklarını yarım açmış, sakinlikle yüzüne bakıyordu. Natasa birden, Siz de çok mu seviyorsunuz onu? diye sordu.

Evet. Size bunu sormak için geldim daha çok: söyler misiniz, niçin bu kadar çok seviyorsunuz onu?

Natasa,

Bilmiyorum, dedi.

Sesinde elemli bir sabırsızlık vardı sanki. Katya,

Sizce akıl i midir? diye sordu.

EzilenlerF : 24 370

Hayir. Sebebini bilmeden seviyorum onu.

Ben de. Sanki aciyorum ona. Natasa,

Ben de öyle, dedi. Katya,

Simdi neyapsa! diye haykirdi. Benim içinsizi nasıl bırakabildi, aklım almıyor! Sizi gördükten sonra daha da şaşırttı beni bu!

Natasa hiç bir şey söylemeden önüne bakıyordu. Katya bir an sustu, birden ayağa kalkıp sessizce kucakladı Natasa'yı. Birbirine sarılarak ağlamaya başlamışlardı. Katya Natasa'nın koltuğunun kenarına oturmuş, el erini öpüyordu. Ağlayarak,

Sizi ne kadar sevdiğimi bir bilseniz!
dedi. Kızkardeş olacağız sizinle, her zaman yazacağız birbirimize... ölünceye kadar seveceğim sizi... öyle seveceğim, öyle seveceğim ki...

Natasa,

Hazıranda olacak düğünümüzden söz etti mi

size?

Etti. Sizin de razi oldugunuzu söyledi. Onu avutmak için öyle söylediniz bunu, degil mi?

Elbette.

Anlamistim zaten. Eok sevecegim onu Natasa, her seyi de hemen yazacagim size. Yakinda evlenecegiz galiba, gidis o gidis. Onlar da hep öyle söylüyor. Sevgili Natasa'cik, simdi... evinize döneceksiniz tabiE, degil mi?

Natasa cevap vermedi, sessizce öptü Katya'yi.

Mutlu olun! dedi.Siz... siz de...

Tam bu anda kapi açildi, Alyosa girdi içeri. Artik bekleyememisti. Katya'yla Natasa'yi birbirine sarilmis, aglar görünce bitkin bir durumda ikisinin birden ayaklarına kapandi. Natasa, 371

Neden, neden agliyorsun ? dedi, benden ayrildigin için mi? Eok kalmayacaksın ki!

Haziranda geliyorsun.

Katya gözyaslari arasindan aceleyle,

Düğününüz de o zaman olacak, diye ekledi.

Ama senden bir gün ayrilamam ben Natasa, bir gün ayrilamam! Sensiz ölürüm... benim için şimdi ne kadar degerli oldugunu bilmiyorsun! TMzelikle şimdi!..

Natasa birden canlanarak,

Bak nasıl yap Alyosa, dedi, Kontes Moskova'da biraz kalacak, değil mi?

Katya atildi :

Evet, bir hafta kalacagiz Moskova'da.

Bir hafta mi! Bu güzel iste: yarin onlarla Moskova'ya gider, hemen dönersin; bir günlük yol zaten.

Moskova'dan hareket edecekleri zaman

yetisirsin onlara.

Katya, Natasa'ya manali manali bakarak,

€ok hos... diye haykirdi, dört gün daha beraber kalirsiniz.

Bu yeni dsnce karsisinde Alyosa'nin sevincini anlatamam. Birden geçmisti üzüntüsü, yüzü

sevinçten isil isil olmuştü. Natasa'yi kucakladı, Katya'nin el erini öptü, benim boynuma atıldı.

Natasa aci bir gülümsemeyle bakıyordu ona, ama Katya bu kadarına dayanamadı. Parlayan bakislarini bana dogrulttu, Natasa'yi kucakladı, gitmek için ayaga kalktı. Tam bu anda da kapici geldi, Fransız madamin artık grsmeye son verilmesini istedigini, yarım saatin doldugunu söyledigini haber verdi.

Natasa kalktı. İki kız da ayakta karsilikli, el ele duruyor, bakislariyla çok seyler anlatmak istiyor gibi birbirinin gözünün içine bakıyorlardı.

Katya,

Bir daha hiç görüsemeyeceğiz, dedi. Natasa:

Evet, Katya.

TMyleyse vedalasalım. 372

Kucaklastılar. Katya aceleyle,

Lanetlemeyin beni, diye fisildadi. Bense...
daima... inanin ki... mutlu olacak...

Alyosa'nin kolunu tutarak ekledi:

Gidelim Alyosa, götür beni.

Onlar çikinca Natasa heyecanlı, üzgün,

Vanya! dedi, sen de git onlarla... geri gelme
sakin: Alyosa aksama kadar burada kalacak, saat
sekizde gidecek. Ondan sonra yalnız olacağım...
Saat dokuzda gel. Lütfen!

Saat dokuzda Nel i'yi (çay fincanini kirmasından
sonra) Aleksandra Semyonovna'yla birakip
Natasa'ya geldigimde yalnızdi, sabirsizlikle beni

bekliyordu. Mavra semaveri getirdi. Natasa bardagimi doldurdu, kanepeye oturdu beni de yanina çagirdi. Yüzüme dikkatli dikkatli bakarak,o bakisini hiç unutmayacagim,

Iste her sey bitti artik, dedi. Elimi sikarak ekledi:

Askimiz da sona erdi. Altı ay! Bütün bir ömür boyu unutulmayacak bir altı ay...

Eli simsicakti. Siki siki giyinip yatmasini söyledim.

Simdi, Vanya'cigim, simdi sevgili dostum. Birak da içimi dökeyim biraz, geçmisi hatirlayayim...

Perisan bir durumdayim... Yarın son kez görecegim onu, saat onda... son kez!

Natasa, hastasin, atesin çıkacak simdi,kendine acimaz misin sen!...

__ Bos ver! Alyosa'nin arkasindan yarim saattir burada seni beklerken neler düşündüm biliyor musun Vanya? Onu sevip sevmedigimi, bizim

bu sevgimizin ne biçim bir sevgi olduğunu soruyordum kendi kendime. Bunu ancak şimdi düşünmem tuhafına mi gitti Vanya?

Üzülme Natasa...

373

Bak Vanya: onu bir dengini gibi, bir kadının erkegi sevdiği duyguyla sevmediğimi anladım. Bir annenin oğlunu sevdiği gibi seviyordum onu... TMyle sanıyorum ki, iki insan birbirinin dengi olarak sevemezler birbirini, sen ne dersin?

Endiseyle bakiyordum ona, fenalacakından korkuyordum. Sanki bir şey dürtüyordu onu, durmadan konuşmak istiyordu; arada bir sözleri birbirini tutmuyor; ne söylediği anlaşılmıyordu.

Büyük bir korku içindeydim. Natasa devam ediyordu:

Benimdi o. Daha ilk karsilasmamızda benim olması, hiç kimseye bakmaması, benden başka hiç

tanımaması istegine kapılmistim... Katya demin çok güzel söyledi: onu severken bir yandan da acıyordum ona sanki... Yalnız kaldığım zamanlar onun mutlu olması istegi yakardı içimi, istirap verirdi bana. Yüzüne (yüzünün ifadesini bilirsin Vanya) bakınca yüregim sizlardı; hiç kimsemin yüzünde böyle bir ifade yoktur. Hele gülümsediği zamanlar... sirtimdan doğru bir ürperti sarardı bedenimi... Doğru söylüyorum Vanya!...

Natasa, beni dinle...

Kisiligi olmadığını, diye kesti sözümü, çocuk gibi saf olduğunu söylediler, sen de bunu söyleyenlerdensin, biliyorum. İnanır misin... en çok da bu yanını seviyordum. Ne var ki, yalnızca bunu sevdiğimi de bilmiyorum. Anlayacağın, olduğu gibi seviyordum onu; kim bilir, kişilik sahibi, kafası çalisan bir insan olsaydı belki de bu kadar sevmezdim. Bak Vanya, bir itirafta bulunacağım sana: hatırlıyor musun, üç ay önce bir kavgamız vardı...su, adı da neydi...Minna'ya gitmişti de, bunu duyunca kızmistim; inanır misin bir yandan da

hoslanmistim bu davranisindan...sebebini bilmiyorum... onun da büyükler gibi, onlara katılarak Minna'lara falan gitmesi hosuma gitmisti sanki!Ben...O kavgamız, sonra374

375

onu affetmem ne büyük haz vermisti bana. . .
Ah Vanya'cigim!

Natasa yüzüme bakıp tuhaf tuhaf gülümsedi.
Sonra, geçmiş günleri düşünüyor gibi daldi.

Dudaklarında tatli bir gülümseme, uzun süre öyle durdu.

Onu affetmekten çok hoslanıyordum Vanya, diye devam etti. Bak ne diyeceğim sana: günlerce yanima ugramadigi zamanlar su odanın içinde ağlayarakdolasir, ama bazan söyle düşünürdüm:

"Bana karsi ne kadar suçlu olursa o kadar iyi..." evet Vanya! Onu küçük bir çocuk olarak hayal ederdim hep; sözde basini kucagima koyar, ben

de saçlarını usul usul oksardım... Yanımda olmadığı zamanlar hep böyle düşünürdüm onu...

Sesine birden bir canlılık geldi :

Bak Vanya, şu Katya ne tatlı bir kız, değil mi? Natasa'nın bunları mahsus anlattığını, yarısını des mekten tuhaf bir haz duyduğunu anlamıştım. Çok istirap çekmiş insanlarda görülür bu hal.

Bence Katya mutlu edebilir onu, diye devam etti. Kisilik sahibi bir kız. . . kendinden de emin.

Alyosa'yla nasıl ağırbaşlı konuştuğunu gördün. Büyümüş de küçülmüş sanki. Oysa kendisi çocuk daha! Tatlı, çok tatlı bir kız! Ah! varsın mutlu olsunlar! Varsın mutlu olsunlar, olsunlar!..

Birden gözyaşları bosandı, hiçkırta hiçkırta ağlamaya başladı. Tam yarım saat gelemedi kendine, hep ağladı.

Melek ruhlu Natasa! O kadar üzgün olduğu halde, biraz sakinleştiğini, daha doğrusu yorulduğunu görünce onu biraz oyalamak için

Nel i'den söz ettiğimde gene de ilgilenebildi
anlattıklarım... O

gece çok geç ayrıldık; uyuyuncaya kadar
bekledim basucunda, çıkarken de Mavra'ya
hasta haniminin yanından sabaha kadar
ayrılmamasını siki siki tembihledim.

Eve dönerken yolda kendi kendime,

Ah, çabuk bitsin bu istiraplar! diyordum. Bir an
önce bitsin! Bitsin de nasıl biterse bitsin!

Sabahleyin saat onda Natasa'daydım.
Vedalamak için gelen Alyosa'yla aynı anda
girdik içeri. O

ani anlatmayacağım, hatırlamak istemiyorum...
Natasa kendini tutmaya, neseli, sogukkanlı
gözükmeye karar vermisti sanki, ama
olmuyordu. Alyosa'yi heyecandan titreyerek
kucakladı, sikti.

Az konuşuyordu onunla, ama istirap dolu,
durgun bakışlarını yüzünden ayırmıyordu.

Delikanlinin anlattiklarini yutarcasına dinliyordu, ama söylediklerinin hiç birini anlamadığı beliydi. Hatırlıyorum, Alyosa onu affetmesi; ihanetini, Katya'yi sevmesini bağışlaması için yalvarıyordu... Onun sözleri de karmakarışıktı, hiçkırıklar boğazında düğümleniyordu. Arada bir "kendini toparlayıp Natasa'yi avutmaya çalışıyordu: "Bir ay, en çok beş hafta sonra buradayım, diyordu. Yazın gelince düğünümüz olacak; babam da kabul edecek o zaman evlenmemizi. Hem yarın değil öbür gün Moskova'dan döneceğim, dört gün hiç ayrılmayacağız birbirimizden; sadece bir gün için ayrılıyoruz burada..."

Ne tuhaftır, doğru söylediğine, bir gün sonra Moskova'dan döneceğine içtenlikle inanıyordu...

™yleyse ne diye ağlayıp sizlanıyordu?

Sonunda on bir oldu saat. Alyosa'yi gitmeye zor razı ettim. Moskova treni saat tam on ikide kalkıyordu. Bir saat kalmıştı. Natasa sonra, Alyosa'ya son kez bakışını hatırlamadığını söyledi bana. Ben hatırlıyorum: kapıda

gözlerinin içine bakarak kutsadi onu, öptü. sonra el eriyle yüzünü

kapayıp içeri kostu. Alyosa'yi ta arabasına kadar götürmem gerekti; yoksa geri dönüp Natasa'nin yanına kosacakti. Merdivenleri inerken,

Bütün umudum sizde, dedi. Sevgili Vanya! Sana karsi suçluyum, sevgini ne yaparsam yapayim hakedemem, ama ölünceye dek kardes olalim seninle: sev onu,376

yalniz birakma, her seyi elinden geldigince ayrıntilariyla, uzun uzun yaz bana. TMbür gün burada olacagim, muhakkak dönecegim Moskova'dan! Ondan sonra yazarsin!

Natasa'nin yanına dönerken yüregim küt küt vuruyordu. Odanın ortasında, kol arını önünde kavusturmuş, ayakta duruyor, yüzüme sasirmiş gibi bakıyordu, tanımamisti beni sanki. Saçları karısmiş, bir yana dökülmüştü; bakisi donuk, anlamsızdi. Korkudan ne yapacağını bilemeyen Mavra kapının yanında dikiliyor, dehset içinde hanımına bakıyordu.

Natasa'nin gözleri birden parladi.Aaa! Sen misin! Sen ha! diye haykirdi. Yalniz sen kaldin. Nefret ediyordun ondan zaten! Onu sevdiğim için kiziyordun... Gene yanimdasin! Ne o? Beni lanetleyen, evlatliktan atan babama dönmem için kandirmaya mi çalisacaksın beni gene? Avutacaksın!

Biliyordum bunu zaten; iki aydır farkındayım!., istemiyorum, istemiyorum ! Ben de onları lanetliyorum!.. Git artık, seni karsında görmeye dayanamıyorum! Git, git!

Natasa'nin sinirlerinin çok bozuk olduğunu, beni karsısında görünce daha da öfkelenmiş olduğunu anlamıştım. Eksam iyi olacak diye geçirdim içimden. Merdivenin en üst basamağına oturup beklemeye koyuldum. Arada bir ayaga kalkıp kapıyı açıyor, Mavra'yi çağırıp soruyordum, Mavra aglıyordu.

Aradan yarım saat geçti. Bu yarım saat içinde çektiklerimi anlatamam. Yüregim duracak gibi çarpıyor, sizliyordu. Birden kapı açıldı, Natasa sarkasini, pelerinini giymiş, kosarak disari çıktı.

Kendinde degildi sanki; sonra kendisi anlatti bana: o anda kosarak nereye, niçin gittigini hatirlamiyordu.

Yerimden kalkip saklanacak zamani .
bulamadim; birden gördü beni, sasirmis gibi
oldugu yerde durdu. Son

377

ra söyle anlatiyordu: "O anda hain, kalpsiz bir
insan oldugum; seni, dünyada biricik dostumu,
kardesimi kurtaricimi kovabilecegim geldi
aklima! Ama seni kovdugum halde merdivende
oturdugunu, gitmeyip tekrar çagirmami
bekledigini görünce... Tanrim! O andaki
duygularimi anlatamam sana Vanya! Yüregime
bir ok saplandi sanki..."

Kol arini bana dogru uzatarak,

Vanya! Vanya! diye bagirdi. Buradasin ha!..
Kucagima düstü, içeri götürdüm onu.Bayilmisti.

"Ne yapmali! diye düşündüm. Sitma nöbeti

gelecek biraz sonra; besbel i bu".

Doktora kosmaya karar verdim; hastaligi önlemek gerekiyordu. Acele etmeliydim. Bizim ihtiyar Alman ikiye kadar çogunlukla evde olurdu. Mavra'ya Natasa'yi bir an, bir saniye yalnız bırakmaması, bir yere gitmesine izin vermemesi için yalvararak doktora kostum. Tanrı yardım etti bana: birazcık geç kalsaydım ihtiyari evde bulamayacaktım. Sokakta karsılastım onunla. Daha ne oldu ne bitti anlayamadan hemen kiraladığım arabaya bindirdim onu, Natasa'ya yol andık.

Evet, Tanrı yardım ediyordu bana! Ben yokken Natasa'nin evinde öyle bir olay olmustu ki, doktorla ben tam zamanında yetismeseydik kızcağız ölürdü... Benim arkamdan on bes dakika sonra Prens gelmiş. Alyosa'yla Katya'yi, Kontesi yolcu ettikten sonra tren istasyonundan doğru Natasa'ya kosmuş. Bu ziyareti yapmaya besbel i çok eskiden karar vermişti. Natasa Prensi gördüğüne önce hiç bile sasırmadığını söylüyordu. "Kafam durmustu" diyordu.

Prens gelip Natasa'nin karsisina oturmus, yüzüne açıyormus gibi bakarak, derin bir soluk almıs, Sevgili küçük hanım, diye baslamıs, kederinizi anlıyorum; bu anda ne denli üzgün olacagınızı bildigimden 378

sizi ziyaret etmeyi bir görev bildim. Hiç olmazsa sunu düşünerek avunun: Alyosa'yi bırakmakla onun mutlu olmasını sağladınız. Ama bunu siz benden iyi anlarsınız, çünkü davranışınızın soyululuğu...

Natasa "Oturmuş dinliyordum onu, diye anlatıyordu, ama doğrusu önceleri ne dediğini arılamıyordum. Hatırladığım tek şey, yüzüne dik dik bakmam... Elimi avucunun içine alıp sıklmaya başladı. Anlaşılan bu ona büyük bir haz veriyordu. TMylesine kendimde degildim ki, elimi çekmeyi bile akıl edemiyordum".

Prens,

Alyosa'yla evlenirseniz sonraları sizden nefret edeceğinizi anladınız, diye devam ediyormus; bunu anlayıp kesin kararınızı verebilecek kadar

akil ica davrandiniz... ama sizi ögmek için gelmedim buraya. Benden daha içten yakın bir dostu kendinize hiç bir yerde bulamiyacaginizi size söylemeye geldim. Sizin için çok üzölüyorum. Elimde olmadan karistim bu islere... daha dogrusu görevimi yaptim. Soylu yüreginiz bunu anlar, benimle baristirir sizi... inanin ki ben sizden çok üzöldüm!

Yeter artik, demis Natasa. Rahat birakin beni.

Elbette hemen gidiyorum, ama sizi kizim gibi seviyorum, arada sirada ziyaretinize gelmeme izin verin. Bundan böyle bir baba bilin beni kendinize, size yardimci olabilmem için fırsat verin bana.

Natasa gene sözünü kesmis :

Hiç bir sey istemiyorum sizden, birakin beni.

Biliyorum, gururlusunuz... Ama ben içten konusuyorum. Simdi ne yapmak niyetindesiniz ?

Babanizla annenizle barisacak misiniz? En iyisi

öyle olurdu, ama babanız hain, kalpsiz bir insandır... böyle konustugum için bagislayin beni.Evinize dönerseniz yaptiginiz her gün basiniza kakilacak orada,azar isiteceksiniz... Sizin hiç kimsenin agzinin kokusunu çekmeden yasamaniz gere

379

itiyor; simdi de benim görevim, kutsal borcum size böyle bir hayati saglamak, yardimciniz olmaktir.

Alyosa sizi yalnız birakmamam, dostunuz olmam için yalvardi bana. Zaten benden baska dostlariniz, sizi yürekten seven yakinlariniz da var. Size Kont N. yi tanistirmama izin verirsiniz sanirim. Çok iyi yürekli bir insandır; akrabamız sayilir, hatta ailemizin velinimetini de diyebilirim.

Alyosa'ya büyük iyilikleri dokundu. Alyosa çok sever sayar onu. Nüfuzludur; yasli oldugu için sizin gibi bir kizi evine kabul etmesinin hiç bir sakincasi olamaz. Sizden söz ettim ona. Size iyilikleri dokunabilir. akrabasi kadınlardan

birinin yaninda yer bulabilir size. Bizim isi anlatali çok oluyor ona, yakindan ilgilendi, son derece iyi yürekli oldugu için simdi her görüsmemizde soruyor...

sizinle tanismak istedigini söylüyor... Çok temiz ruhlu, iyi saygideger bir ihtiyardir, inanin bana! eli de açıktir, karsisindaki insanin degerine göre hareket eder. Hatta geçenlerde bir olayda babaniza karsi pek soylu davrandi...

Natasa deli gibi kalkmis yerinden. Prens in niyetini anlamisti.

Defolun buradan, hemen defolun! diye bagirmis.

Ama Kontun babaniza da yardimi dokunabilecegini unutuyorsunuz.

Natasa hep bagiriyormus :

Babam sizden gelecek hiç bir iyiligi kabul etmez. Defolup gidiyor musunuz buradan!

Prens biraz telasli, çevresine bakinarak,

Tanrim, demis, ne kadar sabirsiz, kuskucusunuz!
Cebinden büyük bir deste para çıkararak devam
etmis :

Gene de size, bana bu akli verenKontla benim
dostlugumuzun bir delili olarak bunu birakmama
sanirim izin verirsiniz. On bin ruble var burada.
380

Natasa'nin öfkeyle yerinden fırladigini görünce,

Bir dakika, demis, sözlerimi sabirle sonuna
kadar dinleyin, babanizin davayi kaybettigini
biliyorsunuz. Bu on bin ruble...

Natasa,

Defolun! diye haykirmis,defolun! Ne asagilik,
igrenç bir insan oldugunuzu biliyorum artik!..

Prens, yüzü bembeyaz, ayaga kalkmis.

Besbel i durumu incelemek için gelmisti;
herkesin; biraktigi, hayatta yapayalniz kalmis
Natasa'ya bu on bin rubleyle etki edebilecegini

saniyordu... Bu çeşit igrenç işlerde çapkın ihtiyar kont N. ye çok hizmetleri olmuştı. Ama Natasa'dan nefret ediyordu, istediğinin olmadığını görünce hiç

değilse bir şey yapmadan gitmemek için ham bir hazla ona hakaret etmeye başladı. Hakaretinin etkisini bir an önce görmek için sabırsızlanarak,

Böyle birden heyecanlanmanız olmadı ste canım, demis, hiç iyi değil bu davranışınız. Size iyilik etmek istiyorlar, burnunuzu havaya dikiyorsunuz...Oysa bana minnettar olmalısınız; bastan çıkardığınız bir gencin babası olarak sizi islahaneye atılabilirdim,ama yapmadım bunu... hehehe!

O sırada biz girdik içeri. Mutfaktayken erkek sesi duyunca doktoru bir an durdurmuş, Prens'in son sözlerini duymuştum. Pesinden igrenç bir kahkaha, Natasa'nın umutsuz haykırışı duyuldu: "Ah Tanrım!" Tam o anda kapıyı açtım, Prens'in üzerine saldırdım.

Yüzüne tukurdum, var gücümle bir tokat

yapistirdim suratina Bana karsilik verecekti, ama iki kisi oldugumuzu görünce, önce masanın üzerindeki paraları kaparak kaçti. Evet, yaptı bunu, gördüm.

Mutfakta masanın üzerinden aldığım merdaneyi pesinden fırlattım... Odaya döndüğümde Natasa'yi doktorun kol arında sinir

381

buhrani içinde çirpinir buldum. Yatistirmek için uzun süre uğrastık onu. Sonunda yatagina yatirdik.

Sayikliyordu sanki.

Dehset içinde,

Doktor! dedim. Ne oluyor ona?

Durun biraz, hastaligin gidisini incelemeyen bir sey söyleyemem... ama durum kötü galiba. Atesi çıkacaga benzer... Biz tedbirimizi almaliyiz gene...

Ama aklıma başka bir şey gelmişti o anda.
Doktora Natasa'nın yanında iki üç saat kalması,
onu hiç yalnız bırakmaması için yalvardım. Söz
verdi bana; ben de kalkıp eve kostum.

Nel i kösedeyüzü asık, üzgün oturuyor, tuhaf
tuhaf bana bakıyordu. Benim görünüşüm de
tuhaftı galiba,

Nel i, dedim, melegim! Bizi, hepimizi kurtarmak
ister misin?

Kızcağız sasırmıstı.

Nel i! Artık bütün umudum sende! Bir baba var:
gördün onu, tanıyorsun. Kızını lanetledi, dün de
gelip senden kızının yerini almanı istedi. Şimdi
bu kızı, Natasa'yı (sevdiğini söylüyordu onu!) o
genç, uğruna baba evinden kaçtığı, sevdiği genç
bırakıp gitti. Bu genç o Prensin oğludur; Prensi
hatırlayacaksın: geçenlerde buraya gelmişti de
korkmuşsun ondan, sonra da hasta olmuşsun...

Tanıyorsun onu değil mi? Çok kötü bir insandır!

Nel i ürperdi, yüzü bembeyaz oldu.

Taniyorum.

Evet, çok kötü bir insandır. Oglu Natasa'yla evlenmek istedi diye nefret ediyor kizcagizdan. Alyosa gitti bugün, oglunu yolcu eder etmez doğru Natasa'nin evine kosmus, hakaret etti ona, islahhaneye attirmekle gözdağı verdi; alay etti zavalıyla. Anlıyor musun Nel i?

Nel i'nin siyah gözleri parliyordu, basım önüne egdi. isitilir isitilmez bir sesle, 382

Anlıyorum, diye fisildadi.

Simdi yapayalnız kaldı Natasa, hasta da. Bizim doktoru bıraktım yanma, sana kostum. Dinle beni Nel i: beraber Natasa'nin babasına gidelim; sevmiyorsun onu, biliyorum, gitmek istemedin ona, ama şimdi beraber gidelim. Simdi kızlarının yerini almak istedigini söyleyeceğim onlara, ihtiyar hasta yatıyor, çünkü Natasa'yi lanetledi, birkaç gün önce de Alyosa'nin babası çok kötü oynadı gururuyla. Kızının adını anmak

istemiyor, ama seviyor onu Nel i, seviyor,
barismak istiyor onunla; kesinlikle biliyorum
bunu! Evet, istiyor!.. Duydun mu Nel i?.. istiyor!

Nel i gene fisildayarak,

Duydum, dedi.

Konusurken agliyordum. Ürkek ürkek
bakiyordu bana Nel i.

Söylediklerime inanıyor musun?

inaniyorum.

TMyleyse seni götürürüm oraya, oturturum,
kucaklarlar seni, oksar, severler, sormaya
baslarlar.

Konusmayı öyle bir yere getiririm ki, geçmişini,
anneni, dedeni sorarlar sana. Her şeyi bana
anlattığın gibi onlara da anlat Nel i. O kötü
adamin anneni nasıl birakip gittigini, onun
Bubnova'nin bodrumunda nasıl öldüğünü,
sokaklarda annenle nasıl dilendiginizi; ölürken

sana ne dedigini hep anlat... Dedeni anlatmayi da unutma. Anneni affetmedigini, annen ölüm döşegindeyken onu çağirmak için seni yol ayisini, ama dedenin gene gelmekistemeyisini, sonra olanlari... anlat. Hiç

bir sey atlama! Sen anlatirken ihtiyar bunlari kendi içinde hissedecektir. Alyosa'nin bugüngittigini,Natasa'ninyapayalniz,kimsesizkalcbiliyordur.Her seyi biliyor...Nel i! kurtar Natasa'yi! Gelecek misin?

Nel i gögüs geçirerek,

383

Evet, dedi.

Yüzüme tuhaf tuhaf bakiyordu; siteme benzer bir sey vardi bu bakista, ta içimde hissettim bunu.

Ama niyetimden vazgeçemezdim. Düşündüğüm seyin yararli olacagina umudum vardi. Nel i'nin elinden tuttum, çıktik. TMgleden sonra saat üç

olmustu. Yavas yavas bulutlar kapliyordu gökyüzünü. Son günlerde havalar pek sicak gitmisti, ama simdi uzaklardan ilkbaharin pek erken gelen gökgürültüleri duyuluyordu. Rüzgar sokaklarda toz bulutlarim öteye beriye savuruyordu.

Bir paytona bindik. Yol boyunca hiç konusmadi Nel i, yalnız arada bir hep o tuhaf, esrarli bakisiyla süzüyordu beni. Gögsü inip kalkiyordu. Faytonda fazla sarsilmasin diye tutuyordum onu; küçücük kalbi avucumun içinde disari firlayacak gibi vuruyordu.

VII

Yol bir türlü bitmek bilmiyordu. Sonunda gelebildik. İhtiyarların yanına girerken yüregim duracak sandim. Yanlarından nasıl ayrilacagimi bilmiyordum, ama bildigim bir sey vardı: Natasa'yı affettirmeden, aradaki buzları kirmadan çıkmayacaktım bu evden.

Saat dört olmustu, ihtiyarlar, her zamanki gibi yalnız oturuyorlardı. Nikolay Sergeic hastaydı.

Benzi uçuk, bitkin bir durumda, basında havlu, kanepesine uzanmıstı. Anna Andreyevna onun hemen yanında oturuyor, arada bir sirkeye batırılmış bezle sakaklarını ovuyor, endişeyle yüzüne bakıyordu. Yaslı kadının bu bakışı ihtiyarın canını sikiyor, hatta kızdırıyordu onu. İhmenev susuyor, zaval i kadın da bir şey sormaya cesaret edemiyordu. AnŒ gelisimiz ikisini de sasırttı. Anna Andreyev 384

na benim Nel i'yle geldigimi görünce nedense birden korktu; ilk anda bize, kendisini suçlu hissediyormuş gibi baktı, içeri girer girmez,

Iste Nel i'mi getirdim size, dedim. Kendi kendine düşünmüş tasınmış, sizinle oturmaya karar vermiş. Kabul edin onu, sevin...

ihtiyar kuskuyla baktı bana; sadece bu bakisından onun her şeyiyani Natasa'nın yapayalnız bırakıldığını belki de hakarete ugradığını bildiği bel iydi. Böyle birdenbire çıkagelmemizin sırrını bilmeyi çok istiyor, soru dolu bakışlarım benim de Nel i'nin de üzerimizden ayırmıyordu. Nel i elimi avucunun

içinde var gücüyle sikarak titriyor, hep önüne bakıyor; arada bir, kapana sikistirilmiş küçük bir yabancı hayvan gibi çevresinde ürkek ürkek göz gezdiriyordu. Ama Anna Andreyevna çabuk toplarladı kendini: kosup Nel i'yi kucakladı, yanaklarından öptü, sevdi, elini tutup yanına oturttu. Nel i tuhaf bir merakla yan yan bakıyordu ona.

Yaslı kadın Nel i'yi oksayıp yanına oturtuktan sonra ne yapacağım bilemiyordu artık, saf saf yüzüme bakmaya başladı. ihtiyargaliba Nel i'yi niçin getirdigimi anlamistikaslarını çattı. Caninin sikildigini, alninin burustugunu farketigimi görünce elini basına götürdü, kısaca, Basım ağriyor, dedi.

Hepimiz susuyorduk; nasıl başlayacağımı düşünüyordum. Odanın içi lostu; kara bulutlar iyice kaplamisti gökyüzünü, uzaklarda bir yerde gök gürlledi.

ihtiyar,

Bu bahar gök çok erken güremeye başladı,

dedi. Hele otuz yedide, hiç unutmam, bizim oralarda daha da erken baslamisti.

Anna Andreyevna gögüs geçirdi. Çekingen, Semaveri koyalim mi? diye sordu.

385

Ama cevap veren olmadı ona, o da gene Nel i'ye döndü :

Adin neydi senin yavrum?

Nel i bitkin bir sesle söyledi adini, basim iyice önüne egdi. ihtiyar dik dik ona bakıyordu. Anna Andreyevna canli bir sesle,

Helena demek bu galiba? diye sordu. Nel i,

Evet, dedi.

Gene bir sessizlik oldu. Biraz sonra Nikolay Sergeiç,

Praskovya Andreyevna'nin kizkardesinin de bir

yegeni vardı, dedi, adı Helena'ydı, ona da Nel i derlerdi. Hatırlıyorum.

Gene Anna Andreyevna atıldı :

Annen, baban, kimin kimsen yok mu senin yavrum?

Nel i çekingen,

Yok, diye fisildadi.

Duymustum ben de, duymustum. Annen öleli çok oluyor mu?

Hayır.

Yaslı kadın, kıza sefkat dolu gözlerle bakarak, içli bir sesle, Yetim yavrum benim, dedi.

Nikolay Sergeïç parmaklarıyla masaya sabirsiz sabirsiz vuruyordu. Yaslı kadının ürkek soruları devam ediyordu :

Annen Rus değil miydi? TMyle söylemistiniz

galiba Ivan Petroviç?

Nel i, beni yardima çagiriyormus gibi, siyah gözleriyle bakti yüzüme. Soluk alisi bir tuhaflasmisti.

EzilenlerF : 25 386

Dedesi Ingiliz, ama annesi Rus'tu Anna Andreyevna, diye basladim, daha çok Rus sayilirdi. Nel i yurt disinda dogmus.

Annesi babasiyla yurt disinda miyasiyorlarmis yani ?

Nel i'nin yüzü birden kipkirmizi oldu. Anna Andreyevna baltayi tasa vurdugunu anladi, kocasinin öfkeli bakisi altinda ürperdi. Nikolay Sergeic sert sert bakti ona, sonra basini pencereden yana çevirdi. Birden karisina dönerek,

Alçak, adi herifin biri aldatmis annesini, dedi. Kadincagiz babasini birakip onunla kaçmis, babasinin paralarini sevgilisine vermis; adam da

paralari elde edince tekmeyi yapistirmis ona, yüzüstü birakip kaçmis...Iyi yürekli bir arkadasi yardım etmis ona, ölünceye kadar yalnız birakmamis. O arkadasi da ölünce yapayalnız kalmis, iki yıl önce buraya, babasinin yanina dönmüs. TMyleydi degil mi Vanya?

Nel i heyecandan zangir zangir titreyerek ayaga, kalkti, kapiya dogru yürüdü. İhtiyar, nihayet ona elini uzatarak,

Gel buraya Nel i,dedi. Gel otur yanima!..Ha. Söyle...

Kizin üzerine egilerek alnından öptü, saçlarım oksamaya basladi. Nel i titriyor... ama tutuyordu kendini. Anna Andreyevna kocasinin yetim kizi oksayisim umutla, heyecanla seyrediyordu. İhtiyar, Nel i'nin saçlarini oksamaya devam ederek, heyecanla

Annemialçakahlaksizbir herifinmahvettigini biliyorum Nel i, dedi,ama babasini sevdigini, saydigini da biliyorum...

Bize tas atmadan da edememisti. Renksiz yüzünü hafif bir pembelik kaplamisti; bizimle göz göze gelmemeye çalisiyordu.

387

Nel i de hiç kimsenin yüzüne bakmamaya çalilarak ürkek, ama kararli bir taviryla, Annem dedemi, onun onu sevdiğinden çok severdi, dedi.

Ihtiyar, çocuksu bir acelecilikle, ama bu sabirsizli.gindan utanmis gibi, kisaca, Nereden biliyorsun? diye sordu.Biliyorum... Annemin yüzünü görmek istemiyordu... kovuyordu onu...

Nikolay Sergeič'in bir sey söylemek, söz gelisi "kizini kabahatli bulmus" diye bir karsilik vermek istedigini bel iydi. Ama bir sey söylemedi bize bakarak sustu.

TMzelikle bu konu üzerine konusmaya devam etmeyi isteyen Anna Andreyevna, Deden sizi kabul etmedigine göre nerede kaliyordunuz? diye sordu.

Buraya dönünce uzun süre aradık dedemi, ama bir türlü bulamadık. Annem dedemin eskiden çok varlıklı olduğunu, bir fabrika kurmayı düşündüğünü söylüyordu. "Sonra o adam dedemin bütün parasını almış...Annem anlattı bunları bana..."

İhtiyar,

Him... dedi.

Nel i gittikçe heyecanlanıyor, Nikolay Sergeič'e itiraz etmek istiyor gibi, ama Anna Andreyevna'ya dönerek,

Annem haksız olduğunu da saklayamazdı benden, diye devam etti, dedeme karşı büyük suç

islediğini, dünyada dedemden başka kimsesi kalmadığını söylerdi. Anlatırken ağlardı... Buraya gelirken yolda "Affetmeyecek beni, diyordu, belki seni görür, kani kaynar da affeder". Annem çok severdi beni, bunları anlatırken yanaklarımdan, gözlerimden öperdi;

ama dedeme gitmekten çok korkardı. Dedem için dua etmeyi öğretirdi bana, kendi de 388

her gün durmadan dua ederdi. Genç kızlığında dedemle birbirini nasıl sevdiklerini anlatırdı.

Dedem canından çok severmiş onu. Annem piyano çalarmış ona, aksamları kitap okurmuş, dedem de öpermiş onu, hediyeler alırmış... çok çok hediyeler alırmış anneme. Hatta annemin bir yas gününde aralarında kavga çıkmış. Dedem aldığı hediyeyi annemin bilmediğini sanıyormuş, oysa annem çoktan biliyormuş... Anneni bir çift küpe istermiş, dedem o yas günü bir broş alacağım söylemiş ona, aldığı hediyeyi verirken annem kutudakinin broş değil de küpe olduğunu bildiğini söyleyince dedem kızmış, yarım gün konuşmamış annemle, sonra gelip öpmüş onu, özür dilemiş...

Nel i heyecanlı heyecanlı anlatıyordu, renksiz yanakları kızarmıştı bile.

Annesinin Nel i'ye eski mutlu günlerinden çok söz ettiği; karanlık bodrum kösesinde, hayatta

baglandigi tek varlik olan kizini bagrina basip, bu anlattigi seylerin onun hasta kalbinde ne gibi etkileri olacagini düşünmeden ona her sey i aci aci aglayarak anlattigi bel iydi.

Ama kendini heyecana kaptiran Nel i sanki birden kendine geldi, çevresine bakinarak sustu, ihtiyar kaslarini çatti, gene parmaklariyla masaya vurmaya basladi; Anna Andreyevna'nin gözleri yasarmisti, sessizce mendiliyle sildi yaslarim. Nel i alçak sesle devam ediyordu : Buraya geldigimizdeannem çok hastaydi, gögsü çok agriyordu. Dedemi ne kadar aradiysak bulamadik, bir bodrum katina yerlestik.

Anna Andreyevna,

Hasta hasta bodrum katma, öyle mi? diye haykirdi.

Evet... Annem yoksuldu. Nel i gene yükseltti sesini :

Annem yoksul ugun degil de zengin olup baskalarına hakaret etmenin günah oldugunu

söylerdi...

Tanri

389

böylelerini cezalandirirmis.

ihthiyar, sessiz oturmak istemiyormus gibi,

Vasilyevski'de oturuyordunuz degil mi? diye sordu.

Sonra bana dönüp umursamaz bir tavirle ekledi :

Bubnova'nin bodrumunda...

Nel i,

Hayir, orda degil... dedi. TMnce Mesçanskaya'da oturuyorduk.Bir an sustuktan sonra devam etti Orasiçokkaranlik, rutubetliydi.Anneminhastaligi yice ilerledi.Ama o zamanlar yürüyebiliyordu.

€amasirlarim yikiyordum, o da hep agliyordu.
Bizimle ayni bodrumda yasli bir yüzbasi

karisiyla emekli bir memur kaliyordu.
Memurheraksamsarhosgelirdi,bagiripçagirirdi.
€ok korkuyordu ondan.

Annem yatagina alirdi beni, kucaklardi, kendi de zangir zangir titrerdi, memur durmadan bagirirdi, küfürler savunurdu.Bir keresinde yüzbasi karisini dögmek istedi, kadın ihtiyar oldugu için hep bastonla gezerdi. Annem kadina acidi, ondan yana çıktı; memur anneme de vurdu, ben de memura...

Nel i sustu. Anilari heyecanlandirmisti onu. gözleri parlamaya baslamisti.

Nel i'nin anlattiklariyla yakindan ilgilenen Anna Andreyevnakiz ona bakarak anlatiyordu zaten, Tanrim! diye haykirdi. Nel i devam ediyordu:

O zaman annem disari çıktı, beni de yanina aldi. Gündüzdü. Aksama kadar sokaklarda dolastik, annem durmadan agliyordu, el ele yürüyorduk... €ok yorulmustum. Bütün gün agzimize bir lokma bir sey koymamistik. Annem hep kendi kendine konusuyor, bana da "Fakir ol Nel i,

diyordu, ben öldükten sonra hiç kimsenin sözüne kulak asma. Hiç kimsenin yanına gitme; yalnız basına, yoksuluk içinde yasa, çalış; iş bulamazsan dilen,.390

ama onlara gitme". Hava kararmıyordu, büyük bir sokak karşıdan karşıya geçiyorduk, annem birden

"Azorka! Azorka!" diye bağırıyordu... tüyleri dökülmüş, kocaman bir köpek kosağı geldi yanımıza, ince sesiyle ulumaya başladı, annemin üzerine üzerine atladı. Ama annem korkmuştu, yüzü bembeyaz olmuştu; bir çığlık atıp bastonlu, hep önüne bakan, uzun boylu bir ihtiyarın ayaklarına kapandı.

Dedemdi bu ihtiyar; öyle zayıf, eski püskü giyimliydi ki! Dedemi hayatımda ilk kez görüyordum.

Dedem de çok korkmuştu; yüzü bembeyazdı. Annemin ayaklarına kapandığını görünce bir tekmeyle itti onu, bastonuyla yere vurdu, çabuk adımlarla uzaklaştı yanımızdan. Azorka hala

ayrılmıyordu annemden, aci aci uluyordu, sonra kostu, dedemin paltosunun eteginden yapısip geri döndürmeye çalıştı, ama dedem bastonuyla vurdu ona. Hayvan gene bizim yanımıza kosuyordu ki dedem çağirdi onu, zaval i köpek öyle aci aci uluyarak gitti dedemin arkasından. Annemse ölü gibi hareketsiz yatıyordu yerde; kalabalık toplandı basımıza, polis geldi. Ben bagira bagira aglıyor, annemi kaldirmaya çalışıyordum. Sonunda dogruldu, çevremizde toplananlara bakti, uzaklastik oradan. Eve götürdüm onu. Herkes arkamizdan bakıp bakıp basini sal iyordu...

Nel i soluk almak, kendini toparlamak için sustu. Yüzünde renk yoktu, ama bakislarında bir kararlılık vardı. Nihayet her şeyi anlatmaya karar verdiği bel iydi. O anda meydan okur gibi bir tavri vardı.

Nikolay Sergeič sinirli, çatlak bir sesle,

Tabi , dedi, deden annenin ona ettiginin karsiligini verdi...

Nel i sert bir sesle kesti ihtiyarin sözünü:

Annem de aynı şeyi söylüyordu.Eve giderken yolda hep "Senin dedendir o, Nel i, diyordu, ona karşı bü

391

yük bir suç isledim, o da lanetledi beni, şimdi de cezami çekiyorum; o akşam da, ondan sonraki birkaç gün de hep böyle söyledi. Kendi dedigini anlamıyordu sanki..

ihtiyar susuyordu. Sessiz sessiz ağlamaya devam eden Anna Andreyevna, O oturduğunuz bodrumdan nasıl taşındınız sonra? diye sordu.

Annem o gece çok hastalandı, yüzbasinin karisi da Bubnova'nın bodrum katında bir yer bulmuş, üçümüz oraya taşındık. Annem orada üç hafta kalkamıyordu yataktan, hep ben baktım ona. Paramız bitmişti, yüzbasinin karisiyle Ivan Aleksandriç yardım etti bize.

Bodrumkatındaoturantabutçu...diye açıkladım.

Annem biraz iyilesip de odanın içinde dolasmaya, basladigi zaman Azorka'yi anlatti bana.

Nel i bir an sustu, ihtiyar, konu degisti, artik Azorka'dan söz edilecek diye sevinmisti sanki.

Oturdugu koltuktayüzünü saklamak istiyor gibiöne daha da egilerek, , Neyin nesiy mis Azorka? diye sordu.

Her an, dedemden söz ediyordu bana, uykudayken bile onu sayikliyordu. Yavas yavas iyilesmeye baslayınca konustugumuz tek konu dedemdi, eskiden nasıl yasadigini gözleri yasli, anlatirdi...iste o siralar bir gün Azorka'yi, hayvani boynuna bagladiklari bir iple çeke çeke nehre bogmaya götüren çocuklarin elinden parayla almis... Dedem çocuklara katila katila gülüyormusHayvan, bagi çözülünce kaçmis gitmis. Annem aglamaya baslamis; dedemi çok üzmüs anneminaglamasi, Azorka'yi yakalayip getirene yüz ruble verecegini söylemisÜç gün sonra getirmisler Azorka'yi, dedem de çıkarmis yüz ruble vermis getirene; o günden sonra da

pek isinmis hayvana. Hele annem o kadar seviyormus ki, gece yatagina ali 392

yormus. Annemin anlattigina göre Azorka gezginci artistlerin köpegiymis, salta durur, sirtinda bir sey tasir, tüfekte oyunlar yaparmis, daha bir çok marifetleri varmis... Annem kaçtikten sonra dedem köpegi birakmamis, yanindan hiç ayirmazmis onu; annem Azorka'yi görünce dedemin de oralarda bir yerde oldugunu hemen anlamis...

Ihtiyar, Nel i'nin Azorka üzerine baska seyler anlatacagini umuyor olmalıydi ki, gittikçe asiyordu yüzünü. Artık hiç bir sey sormuyordu. Anna Andreyevna,

Ondan sonra hiç görmediniz mi dedenizi? diyesordu.

Gördüm. Annem biraz iyilesince çıkmaya baslamistim sokaga, bir gün sokakta karsilastim onunla.

Ekmek almak için bakkala gitmistim: Birden

Azorka'yi gördüm karsimda, yanindaki adami tanidim hemen, dedemdi bu. Yana çekilip duvara yapistim. Dedem yüzüme bakti, bakti... öyle korkunçtu ki yüzü... ödüm koptu; geçip gitti yanımdan. Azorka tanimisti beni, yanımda atlayip ziplamaya, el erimi yalamaya basladi. Eve dogru çabuk çabuk yürümeye basladim; arkama baktim, dedem dükkana giriyordu. Nerede oturduğumuzu soracak, diye düşündüm, daha çok korktum, evde anneme, gene hasta olmasin diyehiç bir sey söylemedim. Devrиси gün, basim agriyor deyip bakkala gitmedim, öbür gün gittim, hiç kimseyle karsilasmadim. Çok korkuyordum, kosa kosa gidip geldim. Birkaç gün sonra gene bakkala giderken kösede birden onunla karsilastim; Azorka da yanindaydi. Hemen öte sokaga kostum, oradaki dükkana girdim; tam çıkarken gene onu gördüm karsimda, dona kaldim... Yüzüme hep öyle dik dik bakiyordu, sonra basimi oksadi, elimden tuttu, yürüdük; Azorka da kuyruk sal aya sal aya arkamizdan geliyordu. O anda dedemin rahat yürüyemedigini, bacaklarinin titredigini, bastonuna dayana dayana adim atabildigini

farkettim. Kösedeki çörek, elma sekeri satan

393

adamin yanina götürdü beni. Horoz sekeri, çörek, karamela, elma sekeri aldi bana; para kesesini çıkarirken el eri çok titriyordu, bir beslik düsürdü yere, hemen aldim parayi yerden, ona uzattim, almadi, bana verdi;onu. Sekerleri de verdi bana, gene basimi oksadi, hiç bir sey söylemeden dönüp uzaklasti yanimdan. Eve dönüp olanlari anlattim anneme. TMnce inanmadi, sonra çok sevindi, o aksam geç saatlere kadar bir sürü sorular sordu, öptü beni, agladi; dedemden korkmamami, beni sevdiği için evimizinçevresindedolastiginisöyledi. Dedeme sokulmami, onunla konusmami tembihledi. Dedemin hep aksam üzerleri geldigini söylediğim halde, devrisi gün öğlene kadar birkaç kere yol adi beni bakkala. Kendi de beni uzaktan izliyor, köse baslarında saklanip kol uyordu, ama dedem birkaç gün gelmedi. O günler yagmur yagdığı için de annem üsüttü, gene yataga düstü. Dedem bir hafta sonra geldi ancak, gene seker, çörek aldi bana, gene bir sey

söylemedi. Arkasından gizli gizli izledim onu; nerede oturduğunu öğrenip anneme söylemeye karar verdim. Dedem beni görmesin diye karsi kaldirimdan, uzaktan izliyordum.. O

zamanlar, sonra öldüğü evde oturmuyordu. Çok uzakta, Grohovaya sokagında büyük bir evin dördüncü katina girdi. Her şeyi öğrenip eve hayli geç döndüm. Annem nerede olduğumu bilmediği için çok merak etmiş. Anlatınca gene çok sevindi, devrasi gün hemen dedeme gitmeye karar verdi; ama sonra düşününce korkmayabasladi, üç günü korku içinde geçirdi; gitmekten vazgeçti. Üçüncü

günü yanma çağirdi beni, "Nel i, dedi, dedene gitmek istiyorum ama hastayim, ayaklarim tutmuyor, bir mektup yazdim, götür ona ver bu mektubu. Mektubu nasıl okuduguna, ne dedigine çok dikkat et Nel i, sonra gelip bana anlatacaksin. Ayaklarına kapan, anneniaffetmesi için yalvar ona..." Annem hem konuşuyor hem agliyordu, çok çok öptü beni, haç çıkararak kutsadi, tasvirÇen önünde ya 394

mina diz çöktürdü, dua etti, çok hasta olduğu halde avlu kapısına kadar yolcu etti beni, geri dönüp baktım, hala orada durup arkamdan bakıyordu...

Dedemin oturduga daireye gittim, kapi kilitli degil

di, açip içeri girdim. Dedem masada oturmus, patatesle ekmek yiyordu, Azorka da yere uzanmis, kuyrugunu sal ayarak onu seyrediyordu. Dedemin oturduğu yer de hiç iyi degildi, pencereler alçak, küçük, içerisi karanlikti; esya diye bir masayla bir sandalye vardı. Yalniz basina yasiyordu.

Beni görünce birden korktu, titremeye basladi. Ben de korkmustum, hiç bir sey söylemeden masanın yanma gittim, mektubu biraktim. Dedem mektubu görünce birden kizdi, ayaga fırladi, bastonunu kapıp bana sal adi, ama vurmadi, disari atti beni. Daha iki basamak inmemistim ki kapiyi açti gene, mektubu bana atti. Açmamisti bile onu. Eve gelip her seyi anlattim. Annem yeniden

yataga düstü...

VIII

Tam o anda oldukça siddetli bir gökgürültüsü duyuldu, iri yağmur taneleri camlara vurmaya başladı; hava iyice kararmıstı. Yaslı kadın korkudan haç çıkardı. Hepimiz birden susmüstük.

ihhtiyar pencereden dışarı bakarak,

Simdi geçer, dedi.

Sonra ayağa kalktı, odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolasmaya başladı. Nel i yan gözle ona bakıyordu. Kızcağız çok heyecanlıydı.Farkındaydım;ama nedense benimle göz göze gelmekten kaçınıyordu. İhtiyar gene koltuğuna otururken,

Eee, sonra? dedi.

Nel i ürkek ürkek bakindi çevresine.

Dedeni ondan sonra bir daha görmedin mi?

Gördüm...

Anna Andreyevna atildi hemen:

Evet, evet! Hadi anlat yavrum, anlat? Nel i,

Üç hafta hiç görmedim onu, diye basladi. Kis bastirincaya kadar... Kar yagmisti. Dedemi gene ayni yerde görünce çok sevindim... çünkü gelmiyor diye annem çok üzülüyordu.Karsilasinca, ondan kaçtigimi görsün diye mahsus karsi kaldirima kostum. Arkama baktim, dedem çabuk çabuk geliyordu pesimden,sonra kosmaya basladi, "Nel i, Nel i!" diye sesleniyordubana. Azorka da arkasindaydi. Acidim ona, durdum. Gelip elimden tuttu, yürüdük;agladigimi görünce durdu, yüzüme bakip egildi, yanagimdan öptü. Pabuçlarimin eski oldugunu görünce baska pabucum olup olmadigini sordu. Hemen annemin hiç parasi olmadigini, ev sahibimizin acidigindan bize

yemek verdiğini söyledim. Dedem hiç bir şey söylemedi, çarşıya götürüp bir çift pabuç aldı bana, hemen orada giydirdi; sonra evine, Grohovaya'ya götürdü, dükkandan börekle seker aldı bana, evine gidince oturttu, böregi yememi söyledi, ben yerken seyretti beni. sonra sekerleri verdi. Azorka da ön ayaklarını masanın üzerine koymuş, bana bakıyordu, böregimden bir parça da ona verdim, dedem gülümsedi. Sonra alıp yanına oturttu beni, basımı oksadı, sorular sordu: "Bir yerde okuyor musun? Neler biliyorsun?" Anlattım ona. Her gün saat üçte ona gelmemi, bana ders vereceğini söyledi. Sonra pencereye dönmemi, haber verinceye kadar geri bakmamı emretti. TMyle dururken sessizce döndüm, baktım. Yastığının içinden para çıkıyordu. Dört gümüş rubleydi bu.

Sonra parayı bana getirdi, "Bu yalnız senindir", dedi. Aliyordum ki, sonra düşündüm, söyledim: "Yalnız benimse al 396

mam". Dedem birden kızdı, "Nasıl istersen öyle olsun, hadi al," dedi. €ikarken öpmedi beni... Eve gelince anneme her şeyi olduğu gibi

anlattim. Annemin durumu gittikçe kötölesiyordu. Tabutçuya gelip giden bir üniversite öğrencisi vardı. Annemin hastaligiyla o ilgileniyordu, ilaç veriyordu ona.

Ben de sik sik gidiyordum dedeme. Annem öyle istiyordu. Dedem Yeni Kutsal kitapla bir de cografya kitabi almisti. Onlardan öğretiyordu bana. Bazan da dünyadaki ülkelerden, bu ülkelerde yasayan insanlardan, denizlerden, eski insanlardan, isa'nin insanlari nasıl bagisladigindan söz ediyordu. Ben bir sey sorunca da pek seviniyordu. O seviniyor diye ben de sik sik sorular sormaya baslamistim ona. Tanridan uzun uzun söz ediyordu. Bazan da ders yapmiyor, Azorka'yla oynuyorduk: Azorka pek seviyordu beni. Sopa üzerinden atlamayi öğretnmistim ona, dedemin hosuna gidiyordu bu, basimi oksuyordu. Dedem çok seyrek gülüyordu. Konusurken birden susuyordu. Gören uyuyor, derdi, ama gözleri açikti... Hava kararincaya kadar öyle oturuyordu.

Karanlikta çok korkunç oluyordu... Bazan geldigimde sandalyesinde oturur buluyordum

onu. Derin dsncelere dalmis oluyordu, ne dersem duymuyordu. Azorka da yaninda yatiyordu.

Bekliyordum, biraz sonra ksryordum; dedem hala bakmiyordu. Biraz daha durup gidiyordum.

Annem de evde dört gözle beklerdi beni. Yataginın yanina oturur, dedemin orada olanlari uzun uzun anlatirdim ona. Bana ne dersleri verdigini, neler anlattigini, neler yaptigini büyük bir dikkatle dinlerdi. Azorka'yi sopanın üzerinden atlattigimi anlatınca gülümsüyor, anlattiklarimi bir kere daha anlattiriyordu bana, sonra dua ediyordu. Annemin dedemi o kadar sevdiği halde dedemin onu hiç

sevmedigini biliyordum. Dedemin yanindayken mahsus annemden söz ediyordum. O hep surati asik, dinliyordu beni, hiç bir sey söylemiyordu. Bir gün annemin onu o kadar sevdiği, hep 397

ondan söz ettiği halde, onun annemi niçin hiç sormadigini sordum. Dedem kizdi, kovdu beni.

Gitmedim, kapinin disinda bekledim. Biraz sonra açti kapiyi, içeri çağirdi. Ama hiç konusmuyordu benimle, çok kizgindi. Sonra Tanrının Yasalarini okumaya basladigimizda gene sordum: "Isa birbirinizi sevin, birbirinizin suçlarini affedin dedigi halde siz niçin affetmiyorsunuz anenemi?"

Birden köpürdü, bunlari bana annemin söylediğini bagirdi, kolumdan tutup disari atti, bir daha onun evine gelmememi söyledi. Ben de zaten bir daha gelmeyeceğimi söyledim, çıkıp gittim...

Devrisi gün o evden çıkmis zaten... Nikolay Sergeič pencereden yana dönerek, Yagmurun çabuk geçeceğini söylemistim, dedi, bakin, günes çıktı... gördün mü Vanya?

Anna Andreyevna asiri bir saskinlikla bakiyordu ona, o ana kadar uysal, sessiz yasli kadının gözlerinde birden bir nefret pariltisi belirmisti. Nel i'yi sessizce tuttu elinden, kucagina oturttu.

Bana anlat yavrum, dedi, ben dinliyorum seni...

Varsin kalpsizler...

Sözünün sonunu getiremedi, aglamaya basladi. Nel i korku içinde, sasirmis, bana bakti. Ihtiyar da bakti bana, omuz silkecek oldu, ama birden arkasini döndü.

Devam et Nel i, dedim.

___ Üç gün gitmedim dedeme. Annem de bu ara iyice

fenalasmisti. Paramiz hiç kalmamisti, ilaç alacak paramiz da yoktu. Günlerdir agzimize bir lokma ekmek de koymamistik. Ev sahipleri vermiyordu artik: Onlarin da parasi kalmamisti. Üstelik hep onlarin yemegini yiyoruz diye sitem etmeye baslamislardi bize. Üçüncü gün sabahleyin kalktim, giyinmeye basladim. Annem nereye gidecegimisordu. Dedeme, para istemeye, dedim. Sevindi.

Anneme dedemin beni evinden kovdugunu, bir daha oraya gitmek istemedigimi söylemistim. €ok yalvarmistti bana ama ka 398

rarimdan dönmemistim. Gittim... dedem evini degistirmisti. Yeni evini aramaya koyuldum. Beni görünce küplere bindi. Annemin çok hasta oldugunu, ilaç almak için el i köpege ihtiyacimiz oldugunu, kaç gündüragzimize bir lokma yiyecek koymadigimizi söyledim. Dedem kolumdan: tuttuğu gibi disari fırlatti beni, arkamdan da kapiyi kilitledi. Beni disari atarken, merdivende oturacagimi, para verinceye kadar merdivende bekleyeceğimi söylemistim ona. Oturdum merdivene. Biraz sonra kapiyi açti benim orada oturduğumu görünce gene kapadi. Aradan uzun zaman geçtikten sonra gene açti, beni gene orada görünce; gene kapadi. Sonra birkaç kere daha açıp kapadi. Sonunda Azorka'yla çıktı, kapiyi kilitledi, bir sey söylemeden, geçti yanimdan. Ben de bir sey söylemedim, hava kararincaya kadar öyle oturdum orada. Anna Aleksandrovna, Yavrum... diye haykirdi, soguk degil miydi? Demek merdivende oturdun ha...

Nel i,

Mantom vardı, dedi.

Manto olsun... Zaval im, ne kadar aci çekmissin!... Peki deden olacak adam ne yaptı ?

Nel i'nin dudaklari titremeye baslamisti, ama büyük; çaba harcayarak tutuyordu kendini.

Iyice karanlik olmustu geldiginde. Görmedigi içini çarpti bana. Birden "Kim o?" diye bagirdi.

Benim, dedim. Beni çoktan gitmis saniyordu galiba, sasirdi, karsimda bir süre kalakaldi. Birden bastonunu yere vura vura kostu, kapiyi açti, bir dakika sonra getirip bir avuç beslik atti yere. "Al, diye bagirdi, bütün param bu. Annene de onu lanetledigimi söyle." İçeri girip gene kilitledi kapiyi.

Paralar merdivenden asagiyuvarlanmisti.Karanlikta aramaya basladim onlari. Dedem paralan karanlikta bulamadigimi anlamis olacak, biraz sonra elinde mumla disa
399

ri çıktı, hemen topladim yerlere yuvarlanan paralari. Dedem de yardım etti bana, hepsinin

yetmiş köpek olacağını söyleyerek içeri girdi. Eve gelip paraları anneme verdim, "durumu gittikçe kötüleşiyordu. Ben de bütün gece hastaydım; devrisi gün atesim çıktı. Ama aklıma koymustum...

dedeme çok kızıyordum çünkü. Annem uyuyunca disari çıktım, dedeme gidiyordum, ama gitmedim. köprüde durdum. O sırada o adam geçti...

Arhipov'u söylüyor, Nikolay Sergeič, dedim. Tüccarla Bubnova'nin evine gelen, patakladığımız adam... "Nel i'yi ilk kez o zaman görmüs... Devam et Nel i.

Durdurdum onu. bir ruble istedim. Yüzüme bakıp "Bir ruble mi?" diye sordu. "Evet," dedim. O

zaman güldü. "Benimle gel", dedi. O sırada yanımızdan altın çerçevesi gözlüğü olan yaşlı bir adam geçiyordu. Konusmamızı duymustu. Durdu, niçin il e de bir ruble istediğimi, bu kadar parayı ne yapacağımı sordu. Annemin hasta

oldugunu, ilaç almak için bir ruble gerektiğini söyledim. Nerede oturduğumuzu sordu, adresimizi yazdı, sonra çıkarıp kâğıt bir ruble verdi bana. O adamsa, ihtiyarın yanımıza geldiğim görünce kaçtı. Bir dükkana gidip parayı bozdurdum, otuz köpeğini bir kâğıda sarıp annem için ayırdım, geri kalan yetmiş köpeği de avucumda sıkıp dedeme yol andım. Kâğıdı açıp içeri girdim, esikte durup paraları dedemin suratına doğru fırlattım. Hepsi yere düştü... "Alın paralarınızı, sizin paranıza ihtiyacı yok annemin, lanetliyorsunuz onu çünkü."

Kâğıdı hızla çekip çıktım, kosarak eve geldim.

Kızın gözleri parlıyor, içten bir meydan okumayla ihtiyara bakıyordu. Anna Andreyevna Nikolay Sergeič'e "bakmadan, Nel i'yi bacağına basarak,

İyi ettin, dedi, çok iyi ettin ona. Deden hain, kalpsiz adamın biriymiş...

Nikolay Sergeič, 400

Himm... diye mirildandi. Anna Andreyevna sabirsiz,

Sonra, anlatsana sonra ne oldu? diye sordu.

Artik hiç gitmiyordum dedeme, o da bana gelmiyordu.

Peki annenin durumu nasildi? Ah zaval ilar, zaval ilar.

Nel i titrek bir sesle devam etti:

Annem gittikçe fenalasiyordu. Artik pek seyrek kalkabiliyordu yataktan. Paramiz bitmisti; ben de yüzbasinin karisiyla çikiyordum artik.

Yüzbasinin karisi evleri dolasir,sokakta üstü

basidüzgüninsanlaridurdurur, onlardan para dilenirdi. Dilenci olmadigini söylerdi bana.

Yüzbasinin karisinin, ayni zamanda yoksul olduklarini gösteren yazili kagitlari varmis elinde. Bu kagitlari gösterir, öyle para dilenirdi.

Sonra, kisinin herkesten dilenmesinde utanilacak bir yanolmadigini söylerdi bana. Ben de onunla

beraber çıkardım, topladığımız parayla geinirdik. Annem bunu duydu:Kiracılar yüzbasının karısının dilenci olduğunu söylemişler ona. Ev sahibimiz Bubnova beni dilendirmektense onun yanınavermesini söyledi anneme. Daha önce de birkaç kere anneme para yardımı yapmak istemiş, annem almayınca, "Amma da gururlusunuz" demiş, bu kez yemek yol amıştı. Annemden beni isteyince annem vermedi, ağladı, korktu. Bubnova hakaret etmeye başladı ona. Sarhoştukü. Benim zaten dilencilik ettiğimi, yüzbasının karisiyle kapi kapi dolasıp sadaka dilendiğimi söyledi. Hemen o gece de yüzbasının karsını kovdu evden. Annem bunu duyunca ağlamaya başladı, birden fırladı yataktan, giyindi. "elimden tuttu, dışarı götürüyordu. Ivan Aleksandroviç durdurmak istedi onu, ama dinlemedi, çıktık. Annem zor yürüyordu. ikide bir duruyor, oturup dinleniyordu, ben de tutuyordum onu. Annem dedeme gittğini söylüyordu. Ge 401

ce geç olduğu halde, "Dedene götür beni", diyordu. Birden büyük bir caddeye çıktık. Bir

evin önünde bir kupa arabasi duruyordu. Giren çıkan çoktu eve. Pencereelerde isik vardi. Müzik çaliyordu içerde. Annem durdu, kolumdan tuttu: "Nel i, dedi, ömrün boyunca yoksul ol, ama seni çağiran varlikli bir insanin yanma gitme. Orada iyi yasayabilirsin, güzel güzel giysilerin olabilir, ben istemiyorum bunu. Kötü, hain insanlardir onlar, sana vasiyetim su olsun : Yoksul ol, çalis, dilen, ama seni yanina almak isteyen birisi olursa gitme, istemiyorum size gelmem de..."

Nel i, heyecandan titreyen sesiyle yüzü kirkirmizi olmustu, Hastayken annem söyledi bunu bana, ölünceye kadar dinleyecegim sözünü, diye ekledi.

Çalisacagim. Sizin yanınıza da çalismak, hizmetçilik etmek için geldim, kiziniz olmak istemiyorum, Anna Andreyevna Nel i'yi siki siki kucaklayarak,

Yeter, yeter artık yavrum! diyebagirdi. Bunu söylerken hastaydi annen.

Ihtiyar sert bir sesle,

Akli basinda degildi, dedi.

Nel i ihtiyara dönerek ayni sertlikle cevap verdi :

Olsun varsin! Akli basinda olmasa bile, öyle vasiyet etti bana, yapacagim söyledigini,ömrümün sonuna kadar yoksul olacagim. Bunu bana söylerken bayilmisti bile...

Anna Andreyevna,

Tanrim! diye haykirdi. Hasta hasta kis günü sokakta. ..

Polise vermek istediler bizi, ama bir adam girdi araya, nerede oturdugumuzu sordu, on ruble verdi bana, annemi kendi arabasiyla eve götürmemi söyledi.

Ondan sonra bir daha yataktan kalkmadi annem, uç

hafta sonra da öldü.

EzilenlerF : 26 402

Anna Andreyevna,

Peki ya babası? diye haykirdi. Affetti mi onu? Nel i kendini tutmaya çalisarak, Affetmedi! TMImeden bir hafta önce yanma çağirdi beni annem "Nel i, dedi, dedene bir kere daha git, gelip beni affetmesi için yalvar ona. Birkaç gün sonra ölecegimi, seni yetim birakacagimi söyle ona. TMImek istemedigimi de ekle..." Gidip dedemin kapisini çaldim, açti, beni görür görmez yüzüme kapamak istedikapiyi, ama iki elimle engel oldum ona, "Annem ölüyor, diye bagirdim, sizi görmek istiyor, gidelim!.." Ama itti beni, kapiyi kapadi. Eve döndüm, annemin yaninauzandim, hiç

bir sey söylemedim ona... Annem sarildi bana, o da hiç bir sey sormadi...

Nikolay Sergeic masaya dayanarak ayaga kalkti, hepimizi tuhaf bir bakisla süzdü, dizlerinde derman kalmamis gibi koltuguna yigildi gene.

. TMImeden bir gün önce ise yanina çağirdi beni annem, elimden tutup, "Bugün ölecegim Nel i,"

dedi, daha bir seyler söylemek istiyordu, ama söyleyemedi. Gözlerinin içine bakıyordum, sanki görmüyordu beni, sadece elimi avucunda sikiyordu. Yavaşça çektim elimi, evden çıktım, kosarak dedeme gittim. Beni görünce birden ayaga kalkti, korkmus gibi yüzü bembeyaz oldu. Titremeye başladı. Elinden tutup "Ölüyor", dedim. Birden heyecanlandı ; bastonunu kapip arkamdan kostu, sapkasini bile unutmustu, oysa çok soguktu disarisi. Ben aldım sapkasini, merdivenleri inerken basına giydirdim. Acele ediyordum, annem ölmeden yetismemiz için bir araba tutmasını söyledim, ama cebinde olup olacağı yedi köpek vardı. Arabacıları durduruyor, pazarlığa girisiyordu, ama arabacılar söylediği fiyata sadece gülüyorlardı. Azorka'ya da gülüyorlardı, çünkü hayvan sokaklarda bizimle beraber kosuyordu. Dedem yorulmuştu, sık sık soluyordu, ama dur 403

muyor, acele ediyordu. Birden yere yuvarlandı, sapkasi düştü basından. Kaldırdım onu, gene giydirdim sapkasini, koluna girdim, yürümeye başladık. Eve geldigimizde gece yarısı olmak

üzereydi.. Annem ölmüştü. Dedem onu görünce el erini birbirine vurdu, titremeye başladı, basına dikildi. Hiç bir şey söylemiyordu. O zaman annemin yanına gittim, dedemi kolundan tutup "Gör iste, hain, kalpsiz, merhametsiz adam!.. diye bağırDIM. Gör!" Dedem bir çığlık atıp yere yuvarlandı...

Nel i Anna Andreyevna'nin kucagından kurtulup ayaga fırladı; yüzü bembeyaz, odanın ortasında durdu. Dehşet içindeydi. Ama Anna Andreyevna ona doğru atıldı, gene kucakladı onu, heyecanla bağırDI:

Ben, ben olacağını senin annen şimdi Nel i, sende benim kızını! Alıp basimizi gidelim buradan, bu insafsız insanların yanından! Varsın herkesle alay etsinler, Tanrı cezalarını verir... Gidelim Nel i, gidelim buradan!..

Yaslı kadını o zamana kadar böyle bir durumda hiç görmemişim. Hem onun bir gün bu kadar heyecanlanacağını da aklimin ucundan geçirmedim. Nikolay Sergeič koltuğunda hafifçe doğruldu, sonra ayaga kalktı, kesik kesik

bir sesle,

Nereye gidiyorsun Anna Andreyevna? diye sordu. Yasli kadin bagirarak cevap verdi : Onun yanina.

Nel i'yi elinden tutarak kapiya dogru yürüdü.

Dur, dur, bekle!..

Bekleyecek bir sey yok, hain adani! Ben de o da çok bekledik... hadi hosça kal.

Anna Andreyevna böyle cevap verdikten sonra dönüp kocasına bakti, bakmasiyla donup kalmasi bir oldu: Nikolay Sergeic sapkasini giymis; güçsüz, titreyen el eriyle paltosunu sirtina geçirmeye çalisiyordu. Anna Andreyevna böylesine bir mutluluga inanamiyormus gibi kocasına404

kuskuyla bakarak el erini duaediyorgibi birlestirdi önünde: Sen... Sen de mi geliyorsun? diye haykirdi. Ihtiyar bagrindan kopan bir iniltiyle, Natasa, Natasa'm nerede? dedi. Nerede

o? Kizim nerede? Natasa'mi verin bana! Nerede o, nerede?

Ona uzattigim koltuk degnegini kapip kapiya kostu. Anna Andreyevna, Affetti, Affetti! diye bagiriyordu.

Ama ihtiyar kapiya kadar gitmemisti ki, kapi birden açildi, Natasa daldi içeri. Gözlerinin içi parliyordu, yüzü bembeyazdi. Iliklerine kadar islanmisti. Basörtüsü omuzlarına kaymis, karmakarisik saçlarında yagmur taneleri parliyordu. Kosarak girdi içeri, babasini görünce ayaklarına kapandi, kol arini uzatti ona.

IX

Ihmenev, Natasa'yi kaldirmis, kucaklamisti bile.

€ocuk gibi kucagina aldi onu, koltuguna götürdü, oturttu, bu kez o önünde yere kapandi. El erini, ayaklarini öpüyordu. Onu, kizini, Natasa'sini yeniden yaninda gördüğüne inanamiyormus gibi acele acele öpüyor, kucakliyordu onu; seyretmeye doyamiyordu!

Anna, Andreyevna Natasa'nin basini gögsüne bastirdi, bir sey söylemeden öyle kaldi. Ihtiyar, Natasa'nin el erini tutup soluk, zayif ama güzel yüzüne, nemli gözlerine tutulmus gibi bakarken heyecanli heyecanli, Yavrum!... hayatim!... Her seyim!... diyordu. Biricik kizim!

Bir an susup Natasa'nin yüzünü tatli tatli seyrettikten sonra, hala yere diz çökmüs, bir durumda bizlere dönerek çocuksu bir gülümsemeyle, çabuk çabuk konusarak, 405

Zayıfladigim söylemislerdi bana! dedi. Zayıf olmasına zayıf, yüzünde de renk kalmamis, ama baksaniza gene de ne güzel!...

Yüregini parçalayacakgibi olan bir sizi yüzünden ,bir an sustuktan sonra, Böyle eskisinden de güzel! diye ekledi. Natasa,

Kalkin baba! dedi. Hadi kalkin artik. Ben de sizi öpmek istiyorum!..

Ihtiyar sevgiyle kucakladi kizini.

Oh yavrum! Duydun mu Annuska, duydun mu ne diyor? Hayir Natasa, hayir, beni affettigini kalbim anlayincaya kadar yatacagim ayaklarinindibinde. Kendimi sana affettirmem çok güç çünkü! Seni evlatliktan attim, lanetledim... duyuyor musun Natasa, lanetledim. . yapabildim bunu! Ya sen Natasa, ya sen... seni lanetledigime inandin! Inandin buna degil mi, inanabildin? Inanmamaliydin!

Hiç inanmamaliydin! Çok insafsizsin! Niçin gelmedin bana?Seni nasıl karsilayacagimibilmiyor muydun? Ah Natasa, eskiden seni nasıl sevdiğimi biliyorsun! Kaçtıktan sonra eskisinden yüzkat, bin kat daha çok sevmeye başladım! Yüregim sevginle doluydu! Ruhumu, kalbimi parça parça ederek ayaklarının altına serebilirdim... Ah canım!

Natasa, mutluluktan bitkin, zayıf bir sesle,™yleyse dudaklarımın öpün beni, zalim babam benim; annem gibi yanaklarımdan öpün!

Ihtiyar, kiziyla uzun uzun kucaklastıktan sonra,

Gözlerinden de, dedi. Gözlerinden de!Hatirliyor musun eskiden nasıl öperdimgözlerinden? Oh Natasa! Düsünde hiç gördün mü bizi? Ben seni hemen hemen her gece görüyordum düsümde.

Her gece geliyordun bana, basını göğsüme dayıyordun, ağılıyordum. Bir keresinde de küçüklük halinle geldin. Hatirliyor musun, on yasınday 406

dm daha, piyano çalmaya yeni başlamıstın... iste o halinle. Eteklerin kısa kisaydı, cıcılı biciliydi pabuçların, el erin pamuk gibi... O zamanlar ne güzeldi el eri, değil mi Annuska? Gelip dizime oturdun, kucakladın beni... Ah ne yaramazsın sen Natasa! Demek seni lanetlediğimi, gelirsen kapıyı yüzüne kapayacağımı sandın ha!...

Dogru, Ben... bak Natasa: Sik sik geliyordum sana ben, annen de bilmiyordu bunu, hiç kimse bilmiyordu. Pencerenin dibinde durup bekliyordum.

Oturduğun evin avlu kapısının önünde bazan saatlerce beklediğim oluyordu ! €ikarsan hiç

olmazsa uzaktan göreyim seni diye... Aksamlari
çogunlukla isik oluyordu pencerede; ah Natasa,
pencerendeki isigi, gölgeni görebilmek, seni
kutsamak için kaç gece bekledim karsi
kaldirimda!

Sen de beni kutsuyor muydun? Hiç düşünüyor
muydun beni? Pencerenin dibinde bekledigimi
hissediyor muydu o küçük kalbin? Soguk
geceler kaç kere çıktım yukari, tatli sesini
duyabilir miyim diye kapini dinledim! Gülüsünü
duymak istiyordum... Lanetledim ha! Inan ki c
gece affetmek için geldim sana, ama kapidan
döndüm... Ah Natasa!

ihtiyar ayaga kalkti, Natasa'yi da kaldirdi,
kucakladi, bagrina basti.

Gene burada, gene kalbimin içinde! diye
bagirdi. Ah Tanrim, sana sükülter olsun.
Gazabin için de nimetlerin için de sükülter olsun
sana!... Deminki yagmurdan, gök
gürültülerinden sonra simdi piril piril parlayan
günesin için de!... Su mutlulugum için sükülter
sana! Ah! Varsin hakarete ugramis, ezilmis,

onurlari bir paralik edilmis olalim, gene beraberiz ya... Varsin bize hakaret edenler gülsünler arkamizdan! Istedikleri kadar çamur atsinlar bize! Korkma Natasa... El ele yryecegiz seninle, söyle söyleyecegim onlara: "Biricik kizimdir bu benim, masum yavrumdur; hakaret ettiniz ona, küçük düsürdü

407

nz, ama ben seviyorum onu, hayatimin sonuna kadar da kutsayacagim."

Natasa babasinin kol ari arasindan elini bana uzatarak,

Vanya, Vanya!... dedi.

Ah! O anda beni hatirlayisini, yanina agirisini hiç unutmayacagim!

Ihtiyar, çevresine bakinarak,

Nel i nerede? dedi. Anna Andreyevna,

Nerede o? diye haykirdi, yavrum! Tabi , hiç ilgilenmedik ki onunla!...

Nel i odada yoktu, sessizce yatak odasına geçmişti. Hepimiz oraya gittik. Kösedede, kapının arkasına saklanmış, ürkek ürkek bakıyordu bize. İhtiyar onu kucaklamak isteyerek, Nel i, dedi, ne oldu sana yavrum?

Kız dalgın dalgın bakıyordu Nikolay Sergeič'e. Sayıklar gibi, Annem, dedi, annem nerede? dedi. Titreyen kol arını bize doğru uzatarak, gene, Annem, benim annem nerede? diye haykirdi. Korkunç bir çığlık atarak yere yuvarlandı... 408

B Ç E T İ S

SON ANILAR

Haziranın ortaları. Sıcak, bogucu bir gün, kentte kalmak pek güç: toz, kireç, onarılan evler, kızgın taşlar, rutubet... Ama alın size mutlu bir haber! Uzaklarda bir yerde gök gürlledi; gökyüzü yavaş yavaş bulutlarla kaplandı. Hafif bir rüzgar kentin toz bulutlarını önüne katıp

götürüyor. Birkaç iri yağmur tanesi düstü yere. Arkasından gök delindi sanki, bardaktan bosanircasına yağmur yağmaya başladı. Yarım saat sonra yağmur durup gene güneş çıktığında küçük odamin penceresini açtım, temiz havayı hasta cigerlerime çektim. Kalemi kaldırıp atmayı, isı gücü birakıp Vasilyevski'de bizimkilere gitmeyi öyle istiyordu ki canım. Çok istedigim halde, yendim bu istegimi, gene kagidin üzerine egildim. Ne pahasına olursa olsun bitirmeliydim elimdeki isı! Yayinevi sahibi öyle emretmisti, yoksa para vermezdi bana. Bekliyorlardı beni orada. Aksama serbest, rüzgar gibi özgür olacaktım. İki gün iki gece çalışarak uzun öykümün üç buçuk formasını yazmamın mükafatı olacaktı bu aksam...

İste sonunda bitti isim; kalemi birakiyorum elimden, ayağa kalkıyorum, sırtımla göğsüm ağrıyor, basım dönüyor. Sinirlerimin çok bozuk olduğunu biliyorum; yaslı doktorumun son sözleri çinliyor kulagımda: "Hayır, hayır, insan sınırları böyle bir çalışmaya dayanamaz, olmaz bu kadar!" Ama pekala oluyor iste! Basını fena

halde dönüyor. Ayakta zor duruyorum. Ama mutluyum, yüregim öyle hafif ki! TMMykümü bitirdim artık. Yayın evi sahibi, ona çok borçlu olduğum halde, kitabı elinde görünce hiç degilse biraz para verecektir bana... en azından el i ruble

409

verir gene; oysa çoktan beri bu kadar parayı bir arada görmedim! TMzgürlük ve para!.. Sapkami kaptım, eserimi koltugumun altına aldım, saygideger Aleksandr Petroviç'imi evde yakalamak için aceleyle çıktım.

Tam çıkarken yakaladım onu. O da edebi olmayan, ama hayli karlı bir isi henüz bitirmisti. İki saattir çalıma odasında beraber oturduğu marsik gibi kara bir Yahudiyi nihayet sepetledikten sonra içtenlikle sikti elimi; o tatlı, kalın sesiyle sağlığını sordu. Çok iyi bir insandı; ne yalan söyleyeyim, çok sey borçluydum ona. Edebiyat dünyasında bir yayın evi sahibi olmaktan ileri gidemediyse kabahat onda mi... Edebiyata yayın evi sahibinin de gerektiğini zamanında anlamış, kendini bu yola adamisti. Gurur duymalıydı bundan.

TMykünün bittigini öğrenince tatlı tatlı gülümsedi; derginin gelecek sayısının simdiden hazır olması sevindirmisti onu. Benim kirk yilda bir kere bir isi zamaninda bitirdigimi söyleyerek hos bir nükte yaptı. Söz verdiği el i rubleyi bana sunmak için kasasına gitti, ama bu arada muhaliflerin kalın bir dergisini de uzatti bana. Derginin elestiri sayfasında son romanım üzerine iki satırlık bir yazı vardı.

Baktım, "Kopyacı"nin yazısıydı bu. Yermesine yermiyordu beni, ama ögmüyordu da; gene de sevinmistim. "Kopyacı" eserlerimin "ter koktuğu"nu söylüyordu. Yazılarimin, romanlarimin üzerinde o kadar çalışıyormusum ki, insana bıkınlık geliyormus.

Yayın evi sahibi de ben de kahkahalarla güldük. Bundan önceki öykümü iki gecede, sonuncununsa üç buçuk formasını iki gün iki gecede tamamladığımı bilse, beni yapıt üzerinde fazla çalışmakla suçlayan "Kopyacı"nin kim bilir ne diyeceğini söyledim.

Ama sizde de kabahat var, Ivan Petroviç. Basta

elinizi çok yavas tutuyorsunuz, sonra geceleri çalismaniz gerekiyor.

Elbette iyi bir insandır Aleksandr Petroviç, ama bir zayıf yani vardır: Koflugunu kendisi gibi bilen kimselere karşı, özelikle edebiyat dalındaki bilgisiyle övünür. Ama edebiyat üzerine tartışmaya girecek zamanım yoktu onunla, paramı alıp sapkama basıma koydum. Aleksandr Petroviç

Ostrova'ya gidiyordu. Benim de Vasilyevski'ye gideceğimi öğrenince arabasıyla seve seve götürmek istedi beni.

Yeni bir kupa arabası aldım, dedi, görmediniz onu değil mi? Çok hoş bir şey.

Disarı çıktık. Yeni arabası gerçekten de çok hostu. Aleksandr Petroviç yeni arabasıyla tanidiklerini bir yerlere götürmeye bayılıyordu nedense.

Yolda Aleksandr Petroviç edebiyat konusuna birkaç kere daha döndü. Benden hiç sikilmaz, düşüncelerine değer verdiği, güvendiği birtakim edebiyatçılardan duyduğu seyleri kendi düşüncesiymiş gibi tekrar ederdi. Pek garip seyler söylediği de olurdu. Bazen baskalarının düşüncelerini yanlış yerde öne sürer saçmalardı. Sessizce dinliyordum onu, kisioglunun tutkularının ne denli çeşitli, sinirsiz olduğunu düşünüyordum kendi kendime. "Adam kazanacağı, kadar para kazanmış, diye geçiriyordum içimden, ama yetmiyor ona bu, iyi bir edebiyatçının, yayıncının, elestirmenin ününe erismek istiyor."

Üç gün önce benden duyduğu bir düşünceyi şimdi bana satmaya çakisiyordu; oysa o zaman karşı durmıştı bana. Çok unuttukları, arkadaşları, onu tanıyan herkes bilirdi bunu. Arabasında ne mutluymuştu, ne keyifli oturuyordu... Bilimsel bir tartışmadaydı, yumusak, tok sesi bilim kokuyordu.

Yavaş yavaş işi ilerletmeye döktü; edebiyatımızda hiç bir zaman içtenliğin olamayacağını, herkesin

"birbirini girtlaklamaya alistigini" söyledi. Bana
y 411

le geliyor ki Aleksandr Petroviç her dürüst, içten
edebiyatiyi, bu özel iklerinden ötürü aptal
olmasa bile hiç degilse saf saymaktadır.

Ama artık dinlemiyordum onu. Vasilyevski'de
indirdi beni, bizimkilere kostum. iste on üçüncü

sokak, iste onların küçücük evleri. Anna
Andreyevna beni görünce isaret parmagini
gösteriyor bana, elini kolunu sal ayarak, gürültü
etmeyeyim diye "sist" diyor. Aceleyle, Nel i
simdi uyudu, diye fisildiyor. Yavrum!Ne olur
gürültü etme! Zaval im çok hasta. Korku
içindeyiz. Doktor simdilik korkacak bir seyin
olmadigini söylüyor. Senin o doktorun dedigine
de inanılmaz ya... Sende utanmak diye bir sey
yok mu Ivan Petroviç? iki gündür
nerelerdeydin?..

İki gün gelemeyecegimi söylemistim size Anna
Andreyevna, diye fisildadim. Elimdeki isi
bitirmem gerekiyordu...

Bugün yemege gelecektin hani? Niçin gelmedin? Nel i zaval im yataktan kalkti, koltuga oturttuk onu, sofraya getirdik. "Sizinle beraber ben de bekleyecegim Vanya'yi", dedi. Ama bizim Vanya efendi gelmediler... Neredeyse alti olacak saat! Nerelerde sürtüyordun? Ah sizi gidi çapkinlar!

TMyle üzüldü ki kizcagiz... nasıl yatistirdigimi bir ben bilirim... Tatli bir uykuya daldi yavrucugum.

Üstelik Nikolay Sergeič de kente indi bugün, ne yana kosacagimi sasirdim... €aya gelecek. Bir ise giriyor, Ivan Petroviç, ama Perm'de olusuna canim çok sikiliyor...

Natasa nerede?

Bahçede, bahçede, yavrum. Yanina git... O da baska bir türlü... Anlayamadim gitti... Ah Ivan Petroviç, çok fenayim! İyi oldugunu söylüyor ama gel de inan... Git yanina Vanya, derdinin ne oldugunu öğrenmeye çalis, sonra anlatirsin bana... Duydun mu?

Anna Andreyevna'yi duyduğum yoktu artık,
bahçeye 412

kostum. Küçük, uzunluğuyla genişliği yirmi
adım kadar olan bir bahçeydi bu. Yemyesildi,
içinde üç

yaslı, gür ağaç, birkaç yayın fidanı, leylak ve
hanımeli, bir kösedede ahududuyla iki sıra çilek
vardı. Kivrıntılı iki yol bahçeyi enine, boyuna
kesiyordu. İhmenev pek seviyordu burasını.

"Bahçemde yakında mantar da yetiyecek,"
diyordu. Hele Nel'i bayılıyordu oraya. Tekerlekli
koltuğuna koyup gezdiriyorlardı onu bu
küçük bahçede. Evin gözbebeği idi Nel'i.
Natasa sevinçle karşıladı beni, kol arını uzattı...
Ne kadar zayıflamıştı, renk kalmamıştı yüzünde!
O da yeni kalkmıştı yataktan.

Tamamen bitirdin mi Vanya? diye sordu.

Evet, tamamen! Artık serbestim bu aksam.

Hele sükur! Aceleye gelmedi ya? Bozmasaydın

sakin!

Elimden geleni yaptim. Ama önemli olan bu degil. Böyle siki çalisinca sinirlerimde tuhaf bir gerilme oluyor, daha iyi düşünabiliyor, daha canlı, yürekten hissediyor, hatta anlatısına daha iyi hakim olabiliyorum, İyi oldu..,

Ah Vanya, ah!

Natasa'nin son zamanlarda benim edebiyat dalındaki basarılarım ve ünümle pek ilgilendiği kaçmıyordu gözümde. Bir yıldır yazdığım her şeyi tekrar tekrar okuyor, üzerinde çalıştığım eserimi sık sık soruyor, benimle ilgili her eleştiri yazısını inceden inceye okuyor, bazılarını kızıyor, yükselmemi çok istiyordu. Sasırtıyordu beni bu durum.

Kendini harcıyorsun, Vanya, çok yoruyorsun kendini, böyle giderse sağlığını da yitireceksin. Bak, S... iki yılda bir uzun öykü yazıyor, hele N... on yılda ancak bir roman bitirdi. Ama yazdıkları nasıl, görüyorsun...oya gibi islenmiş! En küçük bir savrulmuşluk yok.

TMyle ama onların paradan yana sıkıntıları yok,
zamanında yetistirmek zorunda değil er romani,
ama ben

413

posta beygiryim! Hep saçma bunların hepsi!
Bos ver Natasa. Yeni bir şey var mı?

€ok. Bir kere, mektup aldım ondan...

Gene mi?

Evet.

Natasa Alyosa'dan gelen mektubu verdi bana.
Ayrıldıklarından beri üçüncü mektuptu bu.

Birincisini Moskova'dan yazdı. €ok heyecanlı
bir mektuptu. Ayrılırlarken kararlaştırdıkları gibi
Moskova'dan Petersburg'a dönemeyeceğini
yazıyordu. İkinci mektupta birkaç güne kadar
geleceğini, hemen evleneceklerini, buna hiç bir
kuvvetin engel olamayacağını bildiriyordu. Ama
mektubun havasından onun umutsuzluk içinde

kivrandigini, Katya'ya kendini iyice kaptirdigini, artik kendine guveni kalmadigim anlamak cok kolaydi. TMte yandan ona yalnız Katya'nin guc

verdigini, yalnız onun yaninda tesel i buldugunu soyluyordu. Üçüncü mektubunu büyük bir merakla açtim.

İki sayfalik mektup acele yazilmisti ve birbirini tutmaz, karisik cümlelerle, mürekkep ve gözyasi lekeleriyle doluydu. Alyosa mektubunun basinda Natasa'dan ayrılmak zorunda oldugunu bildiriyor, onu unutmasi için yalvariyordu. Birlesmelerinin imkansizligini ispat etmeye; yan etkilerin, düşmanların güçlülügünü, böylesinin daha iyi oldugunu yaziyordu. Mutlu olamayacaklarını, çünkü

birbirinin dengi olmadiklarını öne sürüyordu. Ama dayanamiyor, öne sürdüğü delil eri, düşünceleri birden yana itip mektubunun yarısında Natasa'ya karsi suçlu oldugunu itiraf ediyor, "Ben mahvolmus bir insanim, diyordu. Köye gelen babamin isteklerine karsi duramiyorum." €ktigi istirabi anlatamadigini

söylüyor; Natasa'yi mutlu edecek gücü kendinde bulduğunu itiraf ediyor; birden, birbirinin dengi olduklarını ispat etmek için dil dökmeye basıyor; babasının gösterdiği delil eri öfkeyle, nefretle 414

çürütmeye çalışıyor; umutsuzluk içinde, evlenirlerse ne denli mutlu olacaklarını anlatıyor, kendine, yüreksizliğine lanet okuyor... "Elveda!" diyerek bitiriyordu mektubunu. Mektubu yazarken Alyosa'nın çok istirap çektiği bel iydi, besbel i kendinde degildi zaval i. Gözlerim yasarmisti...

Natasa bir mektup daha uzatti bana. Katya'dan geliyordu bu. İki mektup da aynı zarfta gelmişti, ama Katya'ninki ayrıca kapatılmıştı. Genç kız birkaç satırla Alyosa'nın gerçekten de çok üzüldüğünü, durmadan ağladığını, umutsuzluk içinde kivrandığını, hatta kederinden hastalandığını, ama onun yanında bulunduğunu, Alyosa'nın mutlu olacağını yazıyordu. Katya aynı zamanda Natasa'nın, Alyosa'nın üzüntüsünün çabuk geçeceğini, kolay kolay avunabileceğini düşünmemesini yazıyordu. "Hiç

bir zaman unutmayacaktır sizi, diyordu, istese de unutamaz zaten, öyle bir kalbi var. Size olan sevgisi sinirsizdir, ömrünün sonuna kadar da sevecek sizi. Size olan sevgisi bir gün sönerse, bir gün sizi hatırlayınca içi sizlamazsa o zaman benim ona olan sevgim de söner..."

İki mektubu da geri verdim Natasa'ya. Birbirimizin gözünün içine baktık, hiç bir şey söylemedik, ilk iki mektupta da böyle olmuştü; aramızda sözleşmiş gibi geçmisten hiç söz etmiyorduk artık. Çok istirahat çekiyordu, farkındaydım, ama bana bile açılmak istemiyordu. Baba evine döndükten sonra üç hafta atesler içinde yatmış şimdi biraz düzelmisti. Hayatımızda yakında olacak değişiklikten, ihtiyarın is bulduğunu bildiğimiz halde kısa bir zaman sonra ayrılacağımızdan da çok az söz ediyorduk. Gene de benimle öylesine yakından ilgileniyor, içten oluyor, her şeyimi öylesine önemsiyordu; kendim üzerine anlattığım her şeyi öylesine büyük bir dikkatle dinliyordu ki önceleri üzüyordu beni bu durum: Geçmiste ona yaptığım iyiliklerin karşılığım

vermek istiyor saniyordum.

Ama abuk kurtuldum bu kuskularimdan:
Bambaska dsnceleri 415

oldugunu, beni dogrudan dogruya sevdiğini,
Çok sevdiğini, bensiz yasayamayacağım,
benimle ilgili her şeyin onun için çok önemli
oldugunu anlamakta gecikmedim. Sanırım hiç
bir kizkardes erkek kardesini Natasa'nin beni
sevdiğini kadar sevmemistir. Yaklaşan ayrılık
gününü dsndk yüreğinin sizladığını
biliyordum. Benim de onsuz yasayamayacağımı
o biliyordu. Gelecekteki durumdan uzun uzun
söz ettiğimiz halde bunu hiç karistirmiyorduk...

Nikolay Sergeiç'i sordum. Natasa,

Sanırım biraz sonra gelir, dedi, aya yetiseceğini
söylemişti.

Hep isi için mi ugrasıyor?

Evet. Artık yüzde yüz bu. Bugün bosu bosuna
gitti.

Natasa bir an düsündükten sonra dalgın,

Yarin da gitse pekala olurdu, diye ekledi.

Niçin gitti yleyse?

Mektup aldığım için...Gene bir an sustu.Beni o kadar takti ki aklına, Vanya, fena oluyorum artık.

Dslerinde bile hep beni görüyor galiba. Üstelik, ne yapıyorum, ne ediyorum, bir derdim var mi?

Durmadan bunları dsndgnden de kuskum yok.Birazcık zntl görse beni bitiyor, perisan oluyor. Bazan üzüntüsünü yenip neseli gözükmeye alıstığı, bizleri güldürmeye alıstığı oluyor, ama beceremiyor... Annem bile kanmıyor onun bu hal erine, gögüs geçiriyor... Ne zaval i kadın su annem...Natasa gülümsedi.Yüreği çok temiz! Bugün mektubu aldığım zaman nedense birden isi çıktı babamın; benimle göz göze gelmemek için tabi .

Natasa basını önüne egdi, elimi sikarak,

Onu kendimden de, dünyadaki her seyden de çok seviyorum Vanya, diye ekledi, senden bile...416

Tekrar konusmaya baslayincaya kadar iki kere dolastik bahçeyi, Bugün Maslobojev geldi, dedi, dün de gelmisti.

TMyle mi, son zamanlarda nedense biraz fazla gelip gitmeye basladi.

Niçin geldigini söylesem sasarsin! Annemin güveni sonsuz ona. Yasalari falan öyle iyi bildigine inaniyor ki, yapamayacagi isin olamayacagikanisinda. Bu son günlerde neyi takti aklina biliyor musun? Prenses olmadim diye pek üzüüyor. Gece gündüz hep bunu düşünüyor zaval i. Sanirim her seyi anlatti Maslobojev'e. Babamla konusmaya korkuyor bu konuyu,Maslobojev'in yasalar yoluyla bir seyler yapabilecegini saniyor. Maslobojev de umut veriyor ona.

Natasa gülümseyerek ekledi:

O da sarapla agirliyor onu.

TMyledir o yaramaz, dedim. Nereden biliyorsun bunu?

Annem agzindan kaçirdi... daha dogrusu ima etti...

Ya Nel i nasıl? Natasa sitemli,

Sasiyorum sana Vanya, dedi, deminden beri sormadin onu.

Evde herkes titriyordu Nel i'nin üzerine. Natasa çok seviyordu onu. Nel i de sonunda bütün kalbiyle baglanmisti ona. Zaval i çocuk! Bir gün böyle candan insanlarla karsilasacagini, böylesine bir sevgi görecegini hiç ummuyordu. Kati yüreginin giderek yumusadigini, hepimize içten davrandigim görmek pek sevindiriyordu beni. Eski inadi, hirçinligi, güvensizligi gitmis, çevresini kusatan sevgiye heyecanla karsilik veriyordu. Ama basta uzun süre direnmisti, gözyaslarini saklamisti bizden, sonunda birakmisti kendini. Natasa'yla ihtiyari çok

seviyordu Bana 417

öylesine düskün olmustu ki, birkaç gün görünmeyecek olsam hastaligi agirlassiyordu. Son zamanlarda iyice bosladigim öykümü bitirmek için iki günlük izin almam hayli güç olmustu ondan.

Duygularini açık açık bel i etmekten hala sikiliyordu...

Hepimiz pek merak ediyorduk durumunu. Hiç konusulmadigi halde, onun Ihmenev'lerin evinde kalmasına karar verilmisti. Oysa yolculuk yaklasiyordu, kizcagizin durumu da gün geçtikçe kötüye gidiyordu. İhtiyarlara geldigimizden, Nikolay Sergeič'in Natasa'yla baristigi günden beri hastaydi.

Ben de ne diyorum yani? Eskiden beri hastaydi aslında. Hastaligi ta bastan bu yana sinsi sinsi ilerlemekteydi, son zamanlardaysa hizini arttirmisti. Hastaliginin ne oldugunu kesin olarak söyleyemeyecegim. Nöbetler eskisinden daha sik geliyordu simdi. Ama anlasilmaz bir güçsüzlük,

bitkinlik, devamlı ates öylesine perisan etmişti ki onu son günlerde ayaga kalkamıyordu. Çok tuhaftır: Hastalığı ilerledikçe bize karşı daha bir içten, yumuşak oluyordu. Üç gün önce yatağının yanından geçerken kolumdan tutmuş, çekmişti beni. Odada ikimizden başka kimse yoktu. Yüzü

ates gibi yanıyordu (çok zayıflamıştı), gözlerinin içi parlıyordu. Heyecanla bana doğru uzandı, kol arını boynuma doladı, sevgiyle öptü. Sonra Natasa'yi istedi; gidip çağırdım onu; yanına oturttu Natasa'ya uzun uzun baktı yüzüne...

Sizi seyretmek istedi canım, dedi. Dün düşümde gördüm sizi, bu gece de göreceğim... sık sık görüyorum sizi düşümde... her gece...

Bir şeyler söylemek istiyordu ama duygulanmıştı, söyleyemiyordu. Ama kendisi de anlayamıyordu duygularını, onları nasıl söyleyeceğini bilemiyordu...

Benden sonra hemen hemen en çok Nikolay Sergeïç'i

Ezilenler F : 27 418

seviyordu. Sunu da söylemeliyim ki, Nikolay Sergeic de en az Natasa kadar seviyordu onu.

Nel i'yi neselendirmesini, güldürmesini pek güzel beceriyordu. Kizin odasına girer girmez kahkahalar duyulmaya basliyordu içerden. Hasta kizcagiz neselenerek ihtiyarla sakalasiyor, cesitli maskaraliklar yapiyor, gördüğü düsleri anlatiyordu ona; her zaman bir seyler buluyor, ihtiyari konusturtuyor, anlattiriyordu. Ihmenev "küçük kizi Nel i"yi o kadar seviyor, ondan o kadar hoslaniyordu ki, her gün biraz daha baglaniyordu ona.

Bir keresinde gece uykusuna yatmasi için onu kutsadiktan sonra yanindan cikarken,

€ektigimiz istiraplara karsilik Tanri yol adi onu bize. demisti bana.

Aksamlari toplandigimiz zamanlar (Maslobojev bile hemen her akşam geliyordu. Ihmenev'leri yürekten seven ihtiyar doktor da geliyordu bazi

aksamlar.) Nel i'yi tekerlekli koltuguyla salona çıkariyor, yuvarlak masanın basına, yanımıza oturtuyorduk. Balkon kapisini açıyorduk. Batmak üzere olan günesin kızıl isinlari yemyesil, küçük bahçeye görkemli bir görünüm veriyordu. Taptaze bir yesil ik, yeni amıs leylak kokusu doluyordu içeri. Nel i koltugunda oturur, hepimizi sevgi dolu bakislarla szer, konusmalarimizi dinlerdi. "Bazan farkına varmadan o da heyecanlanır, sze karisirdi... Ama böyle anlarda endiseye kapilirdik, çünkü anilari arasinda dokunulmaması gereken konular vardi. Ben de Natasa da Ihmenev'ler de onu o gün hayat hikayesini anlatmaya zorladigimiz için kendimizi suçlu hissediyorduk. Doktor özelikle bu çesit konusmalara karsiydi; bu yüzden daha çok baska seylerden açmaya alisiyorduk. Böyle durumlarda Nel i niyetimizi anladigini bize bel i etmemeye çalisiyor, doktorla ya da Niklolay Sergeıç'le sakalasmaya basliyordu...

Bu arada durumu da gittikebozulmaktaydi.çok

duygulu olmustu. Yürek atislari düzensizdi. Doktor, ölümünün belki de beklenenden çok erken olacagini söylemistir bana.

Heyecanlandırmamak için İhmenev'lere söylememistim bunu. Nikolay Sergeič onun yolda iyileseceğine inanıyordu.

Natasa babasının sesini duyunca,

Babam da geldi iste, dedi. Hadi içeri girelim Vanya.

Nikolay Sergeič içeri girerken her zamanki gibi yüksek sesle konuşmaya başlamıştı. Anna Andreyevna susması için el kol sal amaya başladı ona. İhtiyar hemen alçalttı sesini; Natasa'yla beni görünce, fısıltıyla o günkü gezilerinin sonucunu anlattı: İsi olmustu. Çok sevinçliydi. El erini ogusturarak,

İki haftaya kadar gidebiliriz, dedi.

Endiseyle Natasa'ya bir göz attı. Ama kızı gülümseyerek karşılık verdi ona, boynuna

sarıldı; ihtiyarın kus kuları bir anda dağıldı. Bu kez sevinçli, devam etti: Gidelim daha iyi buradan! Ama senden ayrılmak güç Vanya... (Sunu dasöyleyeyim ki, onlarla gelmemi bir kere bile istememisti benden; oysa Natasa'yi sevdiğimi bilmeseydi yalvarırdı...) Ne yaparsınız! Sikiliyorum burada Vanya. Yer değişikliği hepimizi hayata yeniden bağlayacaktır...

Gene kızına bakarak ekledi:

Yani her şeyin değişmesi!

inaniyordu buna, inandığı için de mutluydu. Ama Andreyevna, Ya Nel i ne olacak? diye sordu.

Nel i mi? Hiç... ne olacak... hastalığı öyle önemli bir şey değil ki, o zamana kadar iyileşir. Şimdi biraz 420

daha iyi hem; öyle değil mi Vanya?

Korkmıyordu sanki, kuskusundan onu ben

kurtaracakmısim gibi endiseyle bakıyordu yüzüme.

Durumu nasıl? diye devam etti. iyiuyuyabildi mi? Nöbet falan gelmedi değil mi? Şimdi uyuyor mu?

Bak ne diyeceğim Anna Andreyevna, masayı balkona çıkaralım, semaveri getirsinler, biraz sonra konuklarımız da gelirler, orada oturalım bu akşam, Nel i'yi de oraya çıkaralım... Çok iyi olur.

Uyanmıştır belki? Gidip bir bakayım.

Anna Andreyevna'nın gene elini kolunu saladığım görünce,

Korkma uyandırmam onu, kapıdan bir bakacağım o kadar.

Ama Nel i uyanmısti. On bes dakika sonra her zamanki gibi yuvarlak masaya oturmuş, akşam çayimizi içiyorduk.

Nel i'yi tekerlekli koltuguyla ıkarmislardi gene. Doktor, biraz sonra da Maslobojev geldiler. Nel i için büyük bir demet leylak getirmisti... ama tedirgin, zgn bir hali vardi.

Sirasi gelmisen söyleyeyim: Maslobojev hemen her gün ugruyordu. Herkesin, zelikle Anna Andreyevna'nin onu çok sevdiğini söylemistim; ama Aleksandra Semyonovna'dan açık açık hiç

söz etmiyorduk aramızda; Maslobojev de adini hiç etmiyordu. Anna Andreyevna henüz evlenmediklerini benden öğrenince, onu eve alamayacaklarına karar vermisti. Bu konularda pek titizlik gösteriyordu. Ne var ki, Natasa'nin basından böyle bir olay gemeseydi belki de daha bir hos görürdü...

O aksam Nel i pek zgn, hatta endiseliydi Sanki kötü bir ds görmüs de hep onu dsnyordu.

Ama Maslobojev'in hediyesine çok sevinmistim; önündeki bardaga konan çiçeklere gözlerinin içi

gölerek bakiyordu, ihtiyar,

421

€ok mu seversin sen çiçeği Nel i? dedi. Dur hele! Yarin... neyse, yarin görürsün!..

Severim, annemi çiçekle karsiladigimizi hatirliyorum. Oradaydik, (yurt disina orasi diyordu), annem bir keresinde bir ay çok hastaydi. Henri'yle karar vermistik, annem bir aydir hiç çıkmadigi yatak odasından çıkacagi gün bütün odalari çiçekle bezeyecektik. Bezedik. Annem aksamdan, devrиси gün sabah kahvaltisini bizimle edece gini söylemisti. Daha gün agarmadan kalktik. Henri bir sürü çiçek getirdi; bütün evi yesil yapraklarla, çiçeklerle donattik. Sarmasiklar, adini bilmedigim genis yaprakli, iri, beyaz çiçekler, nergisler... Nergisi çok severim. Sonra gül er, öyle güzel gül er vardi ki... Hepsini çelenk yaptik duvarlara astik, saksilara koyup odanin her yerine yerlestirdik, annemin oturacagi koltugun üzerine gül er serpistirdik; annem yatak odasından çıkınca sasirdi, çok sevindi; Henri mutluydu...

O aksam Nel i pek bitkin, duyguluydu. Doktor endiseyle süzüyordu onu. Ama durmadan konuşmak istiyordu kizcagiz. Oradaki hayatini, geçmiş günleri uzun uzun anlatti; kesmiyorduk sözünü. Orada annesiyle, Henri'yle çok gezmişler. Her şeyi açık seçik hatırlıyordu. Masmavi gökyüzünden, yakınından geçtiği ya da gördüğü buz, kar kaplı, yüksek dağlardan, çaglayanlardan heyecanla söz ediyordu, italya'nin göl erini, ovalarini, çiçeklerini, ağaçlarim, esmer tenli, siyah gözlü köylülerini, giysilerini unutmamisti. Baslarından geçen olaylari, gördüğü kimseleri hep hatırlıyordu. Sonra büyük kentleri, saraylari, renk renk isiklarla birdenbire aydinlanan, kubbeli, büyük kiliseyi, üzerinde masmavi bir gök, önünde masmavi bir deniz olan sicak güney kentini... O

zamana dek Nel i anilarim hiç bu kadar ayrıntilariyla anlatmamisti bize, Heyecanla dinliyorduk onu. Bambaska anilarından haberdardik o aksama kadar: Kendisinin ve annesinin basına çok 422

isler açan bir sürü yarideli, hain insanlarla dolu,

donuk gnesli, zengin yapilari daima çamurlu, havasi pis, kasvetli bir kentle ilgiliydi bu anilari. Rutubetli, havasiz bir bodrumda kasvetli bir aksam annesinin yatagininda birbirine sarilmis, geçmisi, len Henry'yi, baska ülkelerin mucizelerini konusmalari geldi gözlerimin önüne... Nel i'nin annesiz, yalniz basina Bubnova'nin insafsizca attigi dayaklara, kötü yola sürüklemesine karsi durusunu düsündüm...

Ama sonunda fenalasti Nel i, alip götürdüler onu. Kizi bu kadar konusturdular, heyecanlandirdilar diye ihtiyar çok üzüldü, hatta kizdi. Nel i bayilmisti. Bu bayilmalari son zamanlarda birkaç kere tekrarlanmisti. Kendine gelince beni görmek istedi. Bana gizli olarak bir sey söylemek istiyordu. O

kadar yalvardi ki, bu kez istegini yapmamizi doktor söyledi. Odada yalniz biraktilar bizi. Nel i, Bak ne diyecegim sana Vanya, dedi, onlarla gidecegimi saniyorlar; ama gitmeyecegim, gidemem çünkü, senin yaninda kalacagim. Bunu söylemek istiyordum sana.

Kandirmaya çalistim onu. Ihmenev'lerin onu çok sevdiklerini, öz kızlarından ayırmadıklarını söyledim. Onlardan ayrılırsa son derece üzüleceklerini anlatmaya çalistim.

Oysa benim yanımda hiç rahat edemezsin. Gerçi ben de çok seviyorum seni, ama ayrılmak zorundayız.

Nel i diretiyordu:

Hayir, olmaz! Annemi sik sik düşünümde görüyorum, onlarla gitmememi, burada kalmami söylüyor.

Dedemi yalnız bırakmakla büyük günahisledigimi ağlaya ağlaya tekrar ediyor. Burada kalmak, dedemle ilgilenmek istiyorum Vanya.

Sasırmistim.

Deden öldü ama Nel i, dedim.

Bir an düşündü, yüzüme dik dik bakti.

Dedemin nasıl öldüğünü bir kere daha anlatsana bana Vanya. Her şeyi anlat, en küçük bir ayrıntiyi atlama.

Nel i'nin bu isteği sasırtmıstı beni, ama gene de her şeyi en küçük ayrıntısına kadar anlattım.

Sayıkladığından, ya da nöbetten sonra suurunun tam yerine gelmediğinden kuskulanıyordum.

Anlattıklarımı büyük bir dikkatle, parlayan gözlerini benden ayırmadan dinledi. Hava kararmak üzereydi. Beni sonuna kadar dinledikten sonra bir an düşündü, Hayir Vanya, dedi, ölmedi o. Annem sık sık söz ediyor bana ondan, dün ona "Dedem öldü,"

deyince çok kızdı, ağlamaya başladı, hayir, dedi Ölmedi deden, sana mahsus öyle söylüyorlar, eskiden seninle yaptığımız gibi dileniyor;seninle onu ilk kez gördüğümüz, ayaklarına kapandığım, Azorka'nin benitanıdığı yerde dolasıyor hep..."

Düstür bu Nel i, dedim.

Ben de biliyordum ds oldugunu, onun için de hiç kimseye söylemedim.Yalniz sana söylemek istiyordum. Ama bugün senin gelmeden sonra uykuya dalınca düsümde dedemi gördüm. Evinde oturuyor, beni bekliyordu, öyle zayıflamisti ki! Azorka'yla beraber iki gündür hiç bir sey yemedigini söyledi, kizdi bana, sitem etti. Enfiyesinin de kalmadigim, ttnsz yasayamayacagini söyledi. Annem öldükten sonragerekten de bir keresinde söylemisti bana ayni sey. Eok hastaydi, söyleneni anla miyordu. Bugün bana bunu söyleyince gidip köprüde dilenmeyi, topladigim parayla ona ekmek, haslanmış patates, tütün almayı koydum aklıma.Sonra kendimi dilenirken gördüm. Dedem evremde dolasiyor, arada bir yanima gelip avucumdaki paralari aliyordu. "Bu ekmek için, diyordu, simdi de tütün için dilen." Gelen geçen bana para verdikçe o gelip elimden aliyordu onlari. Nasil olsa 424

onun için dilendigimi, paralari ondan saklamak

niyetinde olmadigimi söylüyorum. "Hayir, diyordu, çalarsin paralarimi; Bubnova hirsiz oldugunu söyledi, zaten evime de onun için sokmuyorum seni.

Deminki besligi ne yaptin?" Bana inanmiyor diye aglamaya basladim; o beni dinlemeyip habire bagiriyordu: "Bir besligi çaldin!" Hemen orada, köprünün üstünde dövmeğe basladi beni, çok hizli vuruyordu. Aglamaya basladim... Iste bunun için onun ölmedigine, bir yerlerde yalnız basina dolastigina, beni bekledigine inanıyorum Vanya...

Onu inandirmek için gene bir sürü seyler anlattim, sonunda inanir gibi oldu. Uyumaktan korktugunu, çünkü düşünde dedesini gördüğünü söyledi. Sonunda sevgiyle kucakladi beni...

Küçücük yüzünü yüzüme bastirarak,

Ne olursa olsun senden ayrilamam Vanya! dedi. Dedem olmasa da birakmazdim seni.

Nel i'ye gelen nöbet evde herkesi ürkütmüştü.

Sayıklamalarının hepsini anlattım doktora, kızın hastalığı üzerine son düşüncesini sordum. Bir an düşündükten sonra, Simdilik hiç bir şey belki değil, dedi, durumunu inceliyor, anlamaya çalışıyorum, ama... simdilik hiç

bir şey söylenemez. İyilemesine imkan yok. TMlecek. Sizi istediniz diye durumu söylemiyorum onlara, ama çok üzülüyorum, yarın bir konsültasyon yapmayacağımı düşünüyorum. Belki bir şeyler olur.

Ama çok acıyorum zavalıya, öz kızım gibi sevmistim onu... Ne sevimliydi! Cin gibi de zekiydi !

Nikolay Sergeï büyük bir heyecan içindeydi.

Bak ne düşündüm Vanya, çiçeği çok seviyor. Ne yapalım biliyor musun? Henri'yle annesine yaptıkları çiçekli karsılamanın aynısını yarın uyanınca biz ona yapalım... Anlatırken nasıl heyecanlanmıştı...

Heyecanlandı ama iyi değil ki heyecanlanması..

İyi heyecanlar baskadır! Benim tecrübeme güven Vanya, iyi heyecanın zararı yoktur. Hatta iyileşmesine yardım eder...

Kısacası, bu düşünce ihtiyarın o kadar hosuna gitmişti ki, cosmustu. Vazgeçirmek imkansızdı onu.

Doktorun ne dedigini sordum, adamcagiz daha bir sey söylemeye fırsat bulamadan Ihmenev sapkasini kaptigi gibi aklina koydugu seyi yapmak için çikip gitti. Kapidan çıkarken bana, Su yakinlarda bir bahçe var, diye seslendi, çok güzel bir bahçe. Bahçivanlar çiçek de satiyorlar, ucuza alabiliriz oradan. Hem çok ucuza!. Sen Anna Andreyevna'yi yola getirmeye çalis, yoksa bosuna para harciyoruz diye kızar... Hadi bakalım... Evet! Sonra bak ne diyecegim sana Vanya: Ne isin var evde? Yazman bitti nasıl olsa, evde ne yapacaksın? Tavan arasındaki odanda yat gene. Yatagin olduğu gibi duruyor. Fransız krali gibi güzel bir uyku çekersin orada. Ne diyorsun, kalacak misin? Sabahleyin

erkenden kalkariz, saat sekizde getirirler
çiçekleri, odayi güzel bir donatiriz. Natasa da
yardim eder bize: Zevki senden benden iyidir...
Kabul mü? Kalacak misin?

Kalmama karar verdik. İhtiyar düzenledi isleri.
Doktorla Maslobojev iyi geceler deyip gittiler,
İhmenevler'de erkenden, saat on birde yatilirdi.
Giderken pek düşünceliydi Maslobojev, bir sey
söylemek istiyordu bana, ama söylemedi, bir
dahaki görüşmemize birakti, ihtiyarlara iyi
geceler deyip tavan arasındaki odama çıkarken
onu gene karsimda görünce sasirdim. Küçük
masaya oturmus, önündeki bir kitabi
karistirirken beni bekliyordu.

Yoldan geldim Vanya, dedi, iyisi mi simdi
anlatayim. Otursana. Büyük bir aksilik oldu,
canim öyle sikiliyor ki...

Hayrola?

__ Senin alçak Prens geçen hafta kizdirdi beni,
hem426

öyle kizdirdi ki, sinirim hala geçmedi.

Ne oldu? Prensle ilişkin devam ediyor mu yoksa?

Bir şey varmış gibi hemen telaslanırsın sen de, "ne oldu?" dersin. Senin de benim Aleksandrovna Semyonovna'dan, bütün öteki karılardan farkın yok Vanya... Karılardan nefret ederim!... Ecneleri durmaz hiç, "ne oldune var?" diye sormaya baslarlar hemen.

Peki, peki, kizma.

Kizdigim falan yok. insan her şeyi heyecanlanmadan karsilamali, büyütmemeli...söylemek istedigim bu iste.

Hala bana kiziyormus gibi bir süre sustu. Bekliyordum.

Bak Vanya, diye bagladi, yeni bir iz buldum... aslinda bulmadim da birtakim kuskularim var... yani bazi durumlar Nel i'nin... belki de... Kisaca söyleyecegim, Nel i'nin Prens'in kizi oldugunu

saniyorum.

Ne diyorsun!

Masloboyev öfkeyle sal adi kolunu.

Hemen "Ne diyorsun!" diye böğürme. Adam gibi konuşmasinibilmezmisin sen!

Kesinolarakbiliyorum dedim mi, akilsiz! Prens tanikli delil i kizioldugunu söyledim mi? Söyledim mi söylemedim mi?..

Büyük bir heyecanla kestim sözünü:

Bak canim, ne olur kizma, bagirma da, açık açık anlat bana. Seni dinliyorum. Bunun ne kadar önemli bir sey oldugunu, sonuçlarini düşün. .

Sonuçlariymis... neyin sonuçlari? Delil erin nerede? Bu isler böyle yürütülmez; aramızda kalsin sana söylediklerim. Bunu sana niçin anlattigimi da sonra söylerim. Böyle gerekiyordu. Sus ve dinle, bütün bunların sir oldugunu da unutma... Durum su. Daha kisin,

Smith daha ölmeden, Prens Varsova'dan döner dönmez ilgilenmeye başlamıstı bu işle. Anlayacağıın geçen yıldan başlamıstı.

. 427

Ama yanlış iz üzerindeydi. Daha doğrusu izi kaybetmişti. Paris'te Smith'in kızını yüzüstü bıraktığı günden beri devamlı olarak izliyordu onu, demin sözü edilen Henri'yle yaşadığım biliyordu, bir kızı olduğundan, kadının hastalığından da haberdardı; sözün kısası her şeyi biliyordu, ama birden kaybetmişti izi. Henri'nin ölümünden hemen sonra olmuştı bu; kadın kızıyla beraber Petersburg'a gelmişti. Hangi adla dönerse dönsün, kolaylıkla bulabilirdi onu Petersburg'da tabii. Ne var ki, yurt dışındaki adam lari yanlış bilgi vermişlerdi ona: Kadının kızıyla beraber Almanya'nın küçük bir kentinde olduğu haberini yol amışlardı. Oysa onlar da yanlışmişlerdi, baskasıydı o. Aradan bir yıl belki de daha çok zaman geçti böyle. Bir yıl sonra kuskulanmaya başlamış Prens: Bazi olaylardan sözü edilen kadının o olmadığını sezmiş. Şimdi bir soru vardı kafasının içinde:

Smith'in kizi neredeydi? Durup dururken, sakın Petersburg'da olmasın? diye düşünmüs. Bu arada baska isler pesinde olduğu için resmi yoldan gidememiş, böylece benimle tanıştı. Birisi salık vermiş beni ona, bu işlerden iyi anlar falan demiş... Durumu anlattı bana, ama pek üstü kapalı anlattı namussuz.

Elismelere düştü, aynı olayı birkaç türlü anlattı... Ama yalancının mumu yatsiya kadar yanar derler. Tabi E saflık numarası yaptım, Prense yürekten bağlı göründüm. Her zaman olduğu gibi davrandım, bu arada doganın yasalarına da uydum (doganın bir yasadır bu çünkü), önce söyle düşündüm: Bana söylenen şeyin asli astarı var mıydı? Sonra: Bana söylenenin altında gizli baska bir durum daha var mıydı? TMyle ya, bana yaptırmak istediği işin altında bir iş daha vardiysa kazık yemiş olurum, bunu o ozan kafanla sen de anlayabilirsin sanıyorum... çünkü bakarsın bana söylediği iş bir rubleliktir de, onun altındaki dört ruble eder, adam bir tasla iki kus vururken biz de hava alıriz. Bir rubleye dört rublelik iş

yapacak kadar 428

enayi degilim. Durumu yavas yavas kavramaya ve birtakim izler bulmaya basladim. Birini ondan, birini bu isle hiç ilgisi olmayan birisinden öğrendim; üçüncüsünü de kendi aklimla buldum. Niçin böyle hareket etmeyi uygun buldugumu soracaksindir simdi. Söyleyeyim: Prensini pek bir telasli görmüstüm çünkü, korkuyordu. Korkmasinin sebebi neydi? Bir kizi babasından ayirmis, alip yurt disina götürmüs, kadin gebeyken de birakmisti onu. Bunda ne vardi? Hos bir çapkinlik örneğinden baska neydi bu? Prens gibi bir insanin korkmamasini gerekirdi böyle bir serüvenden. Ama korktuğu bel iydi... Beni kuskulandıran bu oldu iste. Henri'nin yardimiyla çok ilginç izler buldum, Vanya.

Adam hayat ta degil tabiE, ama burada bir kuzeni var. Kadin Alman bir firinciyla evli, gelgelelim sisko kocasina, göz açıp kapayana kadar peydayladıkları sekiz çocuga ragmen on bes yıldan beri seviyormus Henri'yi. Uzun ugrasmalardan sonra çok önemli bir sey öğrendim bu kadından: Henri devamlı olarak

mektup yazarmis ona, Almancaymis tabi bu mektuplar; günlük de tutarmis, ölmeden önce birtakim kagitlarini ona yol amis. Salak kari mektuplarin öneminden habersiz tabi, sadece mehtap, Mein lieber Augstcfien, Wieland zerine yazdiklariyla ilgilenmis Henri'nin. Ben gerekli bilgiyi aldım mektuplardan, artık yeni bir iz zerindeyim. Sözgelisi, Smith'in kizi üzerine bazi seyler, babasinin ne kadar parasini aldigim ve Prensın parayi kizcagizin elinden aldigim grendim. Sonra bir sürü heyecanlı, üstü kapalı söz arasında gerçegi gördüm: yani, Vanya, el e tutulur hiç bir sey yoktu bu mektuplarda. Aptal Henri sakliyordu, ancak ima ediyordu, ama ben bu imalari birlestirerek büyük gerçegi buldum: Prens. Smith'in kiziyla evliydi! Nerede, burada Ptersburg'da mi, Avrupa'da mi evlendiler, belgeler neredeydi? Hiç biri bilinmiyordu bunlarin. Anlayacagin, sikintidan patliyordum Vanya. Ne yapacagimi bilemiyordum. Gece gündüz hep

429

bu bilmecelerdi kafamda. Sonunda Smith'i

buldum, ama sanssizliga bak ki, tam o sirada oluverdi adam. Konusamadim bile onunla. Sonra bir rastlantiyla, Vasilyevski'de benim için kuskü çekici bir kadinin öldüğünü öğrendim, durumu inceleyince yeni bir iz bulmus oldum. Hemen Vasilyevski'ye kostum; o gün seninle karsilasmistik, hatirliyor musun? Hayli sey öğrenmistim. Kisacasi, Nel i'nin çok yardimi oldu bana... Sözüünü kestim:

Beni dinle, sence Nel i biliyor mu?..

Neyi?

Prensin kizi oldugunu.

Maslobojev yüzüme tuhaf bir öfkeyle bakarak,

Sen biliyorsun ya, dedi, ne diye böyle bos seyleri sorarsin? Isin yok galiba!TMnemliolan bu degil hem, Prensin sadece kizi degil, mesru kizi oldugunu da biliyor. Düşünebiliyor musun?

Olamaz! diye haykirdim.

Basta ben de "Olamaz" dedim kendi kendime,
simdi bile bazan "Olamaz!" diyorum.
Gelgelelim, olabilirmis, olmus bile.

Bagirmaya devam ediyordum :

Hayir Maslobojev, yaniliyorsun, Nel i'ninbunu
bilmesini birak, zaten mesru bir evlat olamaz.

Annesinin elinde her hangi bir belge bulunsaydi
böylesine bir sefalete katlanir miydi, sonra,
kizini yapayalniz birakir miydi? Kes artik!
Olamaz bu.

Ben de senin gibi düşünüyordum, hala
kurcaliyor kafami bu. Ama su da var ki, Smith'in
kizi deli bozugun biriydi. Dünyada onun kadar
sivri akıl i kadina az rastlanir. Romantizmin, asiri
aptal için sonucu...Sunu düşün yeter: Ta
basta beriyeryüzündekibir cenneti, melekleri
hayal etmist; bütün kalbiyle sevdi, inandi. Sonra
erkeginin ona olan sevgisi söndüğü için degil de
yanildigi, 430

öylesine güvendiği insan onu birakabildigi;

melek bel edigi yaratik çamur çiktigi, onu asagiladigi için aklini kaybetti. Duygulu, çilgin ruhu dayanamadi bu degisiklige. Üstelik alnina sürülen leke...

bu lekenin ne oldugunu anliyorsun sanirim! Dehsetle, gururla, nefretle uzaklasti adamdan. Bütün baglari koparip attigi gibi, elindeki delil eri de yok etti. Babasinin oldugunu unuttugu parayi elinden alan, onu aldatan insani ruh soyluluguyla ezmek, hirsiz sayabilmek, ömrünün sonuna kadar onu küçümsemek hakkini elde etmek için istemedi. Resmen ayrilmamislardi, ama de facto (1) ayriydilar, öyleyken gelip yardım isteyebilir miydi ondan? Sunu da unutma ki deliydi kadin, ölüm döşeginde Nel i'ye "Gitme onlara, demis". Sürünse de gitmesini istemiyordu kizinin onlara; "Kim çağirirsa gitme"... Kizini çağiracaklarim biliyordu demek, böylece bir kere daha öc almak istiyordu.

Anlayacagin, yemek yerine intikam hirsiydi kadini besleyen. Çok sey öğrendim Nel i'den, Vanya, hala öğreniyorum. Annesi hastaydi,

veremli hastaların daha bir sinirli, huysuz oldukları bilinir; ama sunu da biliyorum ki, kadın Prense bir mektup yazdı... Bubnova'nın evindeki bir dostumdan öğrendim bunu, evet Prens'in kendisine...

Mektup mu? diye haykırdım. Prens'in eline geçmiş mi bu mektup?

™nemli olan da burası zaten, bilmiyorum. Deli kadın, dostumla (hatırlarsın, boyalı bir kız vardı hani, şimdi akıl hastanesinde yatıyor) kafa kafaya vermiş, onunla yol ayacaktı mektubu, yazmış, amasonra vazgeçmiş, mektubu vermisken geri almış onu; ölmeden üç hafta önce oluyor bu... Çok önemli bir durum: Bir kere yol amaya karar verdikten sonra, vazgeçmiş olsa bile başka bir zaman yol ayabilirdi demektir. Sonra yol ayıp yol amadığı (1)Gerçekte(Latince).

431

ni bilmiyorum iste; ne var ki, yol amadığını gösteren bazı belirtiler var ortada; öyle olsaydı

Prens onun Petersburg'da bulunduğunu kesinlikle bilirdi. TMİdügüne de sevinirdi tabi!

Evet, hatırladım, Alyosa onu pek sevindiren bir mektup aldığını söylemişti. Ama bu daha geçenlerde olmuş, topu topu iki ay önce. Peki sonra, Prensle senin işler ne oldu?

Ne olacak? Düşün bir kere: Yüzde yüz eminim, ama elimde delil yok... ne kadar uğraşırsam en küçük bir delil bulamadım. Durum kritikti! Yurt dışıyla ilişki kurmam gerekiyordu, ama nereyle ?

Bilmiyordum. Prensle bir çatışmaya girmemin, onu birtakim imali sözlerle, bildiklerimden daha çok şey biliyormuş numarası yapmakla korkutmamın gerektiğini anlamıştım tabi!

Sonra?

Kuru gürültüye pabuç bırakmadı; ama gene de korktu, hala korku içinde. Birkaç kere buluştuk, nasıl alttan alıyor görse! Bir keresinde arkadaşça açılacak oldu bana. Benim her şeyi bildiğini sanıyordu o zaman. Çok hoş,

duygulu, içtenlikle anlatıyordu, ama söylediklerinin hepsi yalandı tabii, hayasızca yalansöylüyordu. Benden ne denli korktuğunu o zaman anladım iste. Çok safmışım da kurnazlık etmeye kalkışıyormuşum gibi görünüyordum ona. Beceriksizce korkutmaya çalışıyordum, tabii bile bile yapıyordum bunu. Mahsutan çam deviriyor, göz dağı veriyordum.

Niyetim kendimi ona saf bel etip ağzından söz almaktı. Ama farkın vardı! Baska bir keresinde sarhos numarası yaptım, gene sökmedi: Çok kurnaz namussuz!

Bilmeyenlatabildim mi Vanya, bir kere benden ne kadar korktuğunu öğrenmem gerekiyordu; sonra, gerçekten bildiğimden çok şey biliyor gözükmeliydim ona...

Sonunda ne oldu? 432

Hiç. Delil gerekliydi, ama benim elimde yoktu böyle bir şey. Ne var ki, benim bir gürültü

çıkarabileceğimi de anlamıştı. Rezaletti korktuğu tek şey, çünkü birtakim ilişkiler kurmak

üzereydi burada. Evleniyor, biliyor musun?

Hayir...

Gelecek yıl! Evlenecegi kimseyi daha geçen yıldan kestirdi gözüne. Kız o zaman on dördündeydi, şimdi on besinde tabiE, zaval i okul önlüğüyle dolasiyor daha. Kızın anasi babasi seviniyorlar!

Karisinin ölümü onun için ne denli önemliydi, anliyor musun şimdi? Kızın babasi general... para istedigini kadar! Senle bana düşmez böylesi Vanya...

Maslobojev yumrugunu masaya öfkeyle indirerek,

Yalnız bir aptal igimi hazmedemiyorum, diye bagirdi, namussuz herif iki hafta önce aldatti beni...

Nasil?

Basbayagi...Elimde delil olmadigininfarkina

vardigini sezinliyordum; is ne kadar uzarsa
güçsüzlüğümü o kadar anlayacagini
düşündüğüm için iki bine razı oldum.

Aldın mi iki bini?..

Hem de gümüs iki bin... Dislerimi gicirdata
gicirdata aldım. Böyle bir isin ücreti iki bin
miydi!

Küçüldüm o anda. Samar yemis gibi
duruyordum karsisinde; "Maslobojev, dedi, eski
iyiliklerinizin karsiligini vermedim henüz(oysa
konustugumuz gibi, yüz el i ruble vermisti),
simdi de gidiyorum; su iki bini alin. Umarim
isimiz bitti artik." "Tamamen bitti artik, Prens"
dedim; ama yüzüne bakamiyordum. Bana "€ok
bu para ama içimden koptu, senin gibi enayiye
veriyorum"

dergibilerden baktigini düşünüyordum. Disari
nasil çıktigimi hatirlamiyorum.

Ama senin bu yaptigin düpedüz alçaklık
Maslobojev! diye haykirdim. Nel i'yi düşün!

Alçaklık da söz mü, canilik, rezil ik... Bu... bu...
anlatacak söz bulamıyorum!

Tanrim! Hiç degilse Nel i'ye biraz yardım etmesi
gerekirdi!

Elbette. Ama nasıl zorlarsın buna onu?
Korkutmakla mi? Korkmaz: Para aldım ondan.
İki bin rubleye bana sattı korkusunu! Artık niçin
korksun?

Umutsuzca,

Nel i'nin isi de böylece kapandı mi yani? diye
bagirdim.

Masloboyev ürperdi, heyecanlı bir sesle,

Asla! dedi. Birakmam bunu ona! Yeni bir is
açacağım basına Vanya, kararımı verdim! İki bin
ruble aldıysam ne olmuş? Al ah belasını versin.
Ugradığım hakarete sayarım, namussuz çok fena
tongaya bastırdı beni çünkü, alay etti benimle.

Tongaya bastirdigi yetmemis gibi bir de alay etti!

Hayir, alaya gelemem ben... Simdi ise Nel i'den baslayacagim Vanya.Bazidurumlardan, esrar perdesini onun yardimiyla kaldirabilecegimi saniyorum. Her seyi biliyor o, her seyi... Annesi anlatti ona. Hastayken, sayiklarken anlatmis olabilir. Içini dökecegi kimsesi yoktu, kizma döktü,Maslobojev keyifli keyifli ogusturdu el erini.Belki bazi delil er de bulabiliriz. Buraya niçin bu kadar sik geldigimi anliyor musun simdi Vanya? TMnce, seni sevdiğimden,bunu söylemeye lüzum yok zaten; sonra, Nel i'yi inceliyorum. Vanya'cigim, istesen de istemesen de yardım etmek zorundasın bana, çünkü Nel i'yi etkileyebiliyorsun.

Edeceğim, diye haykirdim,Maslobojev umarım önce kendi çıkarım değil de Nel i'yi, zaval i, mutsuz bir yetimi düşünerek hareket edeceksindir...

Kimin çıkarını düşünerek hareket edeceğimden sana ne! TMnemli olan bir şeyler yapmış olmak!

Elbette önce yetim kizi düşünceğim! Ama birazcık da kendimi EzilenlerF : 28 434

düşünürsem sakın gücenme! Yoksul bir insanım ben, yoksul ari hor görmemeli. Hakkımı yedigi yetmemis gibi tuttu bir de alay etti benimle. Böyle bir madrabazin cezasini vermemeli miyim sence? Morgenfri!

Devrisi günkü çiçek bayramimiz olmadı. Nel i fenalasmisti, yatağından kalkamadı.

Yattığı odadan bir daha hiç çıkmadı.

İki hafta sonra öldü. Bu iki hafta içinde kendinde değildi, o tuhaf hayal erinden bir an kurtulamadı.

Aklını az da olsa yitirmisti sanki. TMlünceye kadar dedesinin onu çağirdiğine, gelmiyor diye ona kızdiğina, bastonuyla yere vurarak gidip dilenmesini, ekmekle tütün parası bulmasını söylediğine inandı. Uykudayken birden ağlamaya başlıyor, hemen uyanıp, düşünde annesini gördüğünü

söylüyordu.

Arada bir kendine geliyordu. Bir keresinde yalnızdik odada: Bana doğru uzandı, bir deri bir kemik kalmış, ateş gibi yanan eliyle elimi tuttu.

Vanya, dedi, ben ölünce Natasa'yla evlen.

Bunu çoktan beri düşündüğü beliydi.
Gözlerinin içine bakarak sessizce gülümsedim.

Gülümsediğimi görünce o da gülümsedi, zayıf parmağını beni tehdit eder gibi, muzip bir tavırla saladı, yüzümü gözümü öpmeye başladı...

TMlümünden üç gün önce nefis bir yaz akşamı perdeyi kaldırıp pencereyi açmamızı istedi. Küçük bahçeye bakıyordu bu pencere. Disardaki yeşil ige, batmak üzere olan güneşe uzun uzun baktıktan sonra birden bizi yalnız bırakmalarını istedi. Çok bitkin olduğu için zayıf bir sesle, Vanya, dedi, yakında öleceğim. Hem de çok yakında... Beni unutmamamı istiyorum. Hatıra olarak sunu bırakıyorum sana. (Boynuna haçla beraber asili muska gibi, beze sarıli irice

bir şeyi gösterdi.) TMlürken annem bırakmıstı bunu bana. Ben ölünce al onu, aç, içinde yazılanları oku.

Bunu senden başkasına vermemelerini söyleye

435

ceğim. Ben öldükten sonra ona git, öldüğümü, ama onu affetmediğimi söyle, incil'i okuduğumu, orada "Bütün düşmanlarınızı affedin" diye yazdığı halde gene affetmediğimi de söyle. "Annem ölürken onu lanetle dedi bana diyor, de, kendim için değil, annem için lanetliyorum onu " Annemin nasıl öldüğünü, Bubnova'nın evindeki yasayışını anlat; beni orada ne durumda bulduğunu da anlat, her şeyi, her şeyi öğrensin... Onun yanına gitmektense Bubnova'nın evinde kalmaya razı olduğumu da söyle...

Nel i bunları söyleyince yüzü kireç gibi bembeyaz oldu, yüreği öyle hızlı çarpmaya başladı ki, basını yastığa koydu, iki dakika hiç bir şey söyleyemedi. Sonunda bitkin bir sesle,

€agir onlari Vanya, dedi, vedalasmak istiyorum hepsiyle. Elveda Vanya!...

Son kere sevgiyle kucakladi beni, sikti, sikti. Bizimkiler girdi içeri. Kizcagizin lmek üzere olduguna akil erdiremiyordu ihtiyar. Son ana kadar hepimizle cenklesiyor, Nel i'nin iyileseceğini söylüyordu. Üzüntüden büsbütün zayıflamisti, gece gündüz hastanın basucunda oturuyordu. ..

Son geceler hiç. uyumadi. Nel i'nin en küçük bir istegini yapmak için irpiniyor; bazan disari ıktiginda içli içli ağliyor, ama bir dakika sonra gene umutlanıyor, Nel i'nin muhakkak iyileseceğini söylüyordu. Odayi çiçeklerle donatmisti. Bir keresinde Nel i'cigine kirmizi beyaz gl erden kocaman bir demet getirmisti... Hem çok uzak bir yere sirf bu gl eri almak için gitmisti. Bütün bunlar Nel i'yi çok heyecanlandiriyordu. Herkesten gelen böylesine bir sevgiyi karsiliksiz birakamiyordu. O vedalasma aksami ihtiyar bir türlü ebediyen vedalasmak istemedi onunla. Nel i gülümsedi, uyuyuncaya kadar neseli görünmeye alisti,

hatta sakalasti ihtiyarla... Odalarimiza çekilirken umutlanmistik bile, ama devrиси günü konusamiyordu. iki gün sonra da öldü. 436

Ihtiyarin tabutu çiçeklerle bezeyisini, kizin kuru, ölü yüzüne, donuk gülümseyisine, gögsünün üzerine çaprazlama konmus kol arina bakisim hiç unutamam. TMlen öz kiziymis gibi agliyordu.

Natasa, ben, hepimiz avutmaya çalışiyorduk onu, ama dinmiyordu aglamasi. Nel i'nin ölümünden sonra agir hasta oldu.

TMlünün boynundan çıkarılan küçük torbacigi Anna Andreyevna'nin kendisi verdi bana. Nel i'nin annesinin Preense mektubu vardi içinde. Nel i öldüğü gün okudum onu. Prensi lanetle aniyor, onu hiç bir zaman affetmeyecegini söylüyor, çektiklerini anlatiyor, Nel i'yi bekleyen korkunç günlerden söz ediyor, hiç olmazsa çocuk için bir seyler yapmasi için yalvariyordu. "Sizin evladinizdir o, diye yaziyordu, sizin kizinizdir, öz "kiziniz oldugunu sis de biliyorsunuz. Ben öldükten sonra size gelmesini, bu mektubu vermesini söyledim ona. Nel i'mi yüzüstü

birakmazsaniz orada affederim sizi belki, yuce yargi günü Tanrı'nin tahtinin önünde yere kapanir, günahlarinizi bagislamasi için yalvaririm. Bu mektupta neler yazdigimi biliyor Nel i. Okudum ona. Her seyi anlattim, her seyi, biliyor, her seyi... "

Ama annesinin dedigini yapmamisti Nel i. Her seyi bildigi halde gitmedi Prense, onunla barismadan öldü.

Nel i'yi topraga verip eve döndükten sonra Natasa'yla bahçeye çıktik. Günesli, güzel bir gündü. Bir hafta sonra gideceklerdi. Natasa tuhaf bir bakisla uzun uzun bakti gözlerimin içine.

Vanya, dedi, Vanya, bir düstü bu!

Düs olan ne?

Hepsi, hepsi. Bir yildanberi olan her sey. Ah Vanya, ne diye senin mutlulugunu da mahvettim!

Ömrümüzün sonuna kadar mutlu olabilirdik
seninle!" demek istedigini okudum gözlerinde.

BiTTi ALTIN

KITAPLAR

YAYINEVI

ALTIN KLASIKLER

RUS EDEBIYATI

EZILENLER

Tam metin, Rusça aslından dilimize çeviren :

Ergin ALTAY

01 0103 70

EZILENLER, ALTIN KLASIKLER dizisinin 14. kitabı olarak ilk defa Aralık 1969 da yayimlandı.

Kapak resmini Ayhan Erer'in hazırladığı bu kitap, As Basimevi'nde basıldı.

"EZILENLER" ÜZERINE

Dostoyevski'nin EZILENLER'i sonradan yazdığı nice ünlü romanlarının ilk tohumlarını tasir.

Buradaki kahramanlar onun dünyasını yansıtan en gerçek kişilerdir. Bütün elestirmenlerin sözbirliğiyle vardıkları yargı, yazarın en gerçekçi romanının EZILENLER olduğudur.

Roman ilk defa 1861'de Dostoyevski'nin erkek kardeşiyle birlikte yayınladıkları "Zaman" adlı dergide tefrika edilmiştir. Bu dergi Michael Dostoyevski'nin ölümü üzerine kapanmış, sonraları başka adla yeniden yayınlanmaya

baslamistir.

Romandaki tiplerin en ilgi çekicisi, askini, mutlulugunu baskalari ugruna harcayan Natasa'dir.

Natasa, ailesi, sevgilisi ve kendisi arasinda denge kurмага çalisan ama bütün Dostoyevski kahramanlari gibi ruh buhranlari içinde eriyip giden bir kizdir. Romanin anlaticisi Ivan Petroviç'in (Vanya) karakterinde romancinin kendi hayatindan kesitler bulmak mümkündür. Gerçekten de kahramanin yazarlik serüveni ve elestirmenle olan iliskileri bize Dostoyevski'nin Bielinski'yle olan bagintilarini hatirlatmaktadır. Yukarida romanin yazarin en gerçekçi eseri oldugu yargisini verirken dayandigimiz bir tesbit de; ünlü Prens'in, iki yüzlülüklerini, düzenbazliklarini, ahlaksizliklarini yansitmasidir. Devrim öncesi Rus toplumunun en tipik kisileridir bunlar. Para ve söhret için yapamayacaklari sey yoktur.Dostoyevski buna EZILENLER adim verirken romandaki kisilerim yalniz yoksul uklarini degil onlarin bu asagilanmadan ötürü duyduklari manevi

bunalimi da vermistir. Zenginlikten sonra, rutubetli bir odada can verecek hale düşen Smith, bu odada eserini yaratmaya çalışan Petroviç bir toplumun düzensizliğinin, aksaklığının aşağı kattaki insanlar üzerinde yaptığı yıkıntıların temsilcisidirler.

Kimi elestirmenlere göre bu roman, yazarın batı etkisinde kaldığını belirten eserleri arasında sayılmalıdır. Gerçekten de duygululuk yönünden bazı sayfalar Dickens'i andırır, daha ileri giderek söyleyelim, Prens'in gayrimesru çocuğu Nel y, uzaktan uzaga Oliver Twist'i hatırlatır.

Ayrıca yazarın ünlü BUDALA'sinin kaynağı ve nasıl oluştuğunu merak edenler mutlaka EZİLENLER'i okumak zorundadırlar. Çünkü Prens Miskin'in, karakter çizgileri yavaş yavaş EZİLENLER'de belirmeğe başlar.

EZİLENLER'in bir özel ilgi de Dostoyevski'nin burada tabiat tasvirleri yapmasıdır. Tasvirler daha ilk sayfada başlar. Yazarın diğer romanlarında yapılan bu tür tasvirler ancak bir

"haleti ruhiye"yi vermek amaciyla yapilmistir. Halbuki burada dogrudan dogruya tabiat tasvir edilmistir.

EZILENLER'deki kisiler bir toplumun çürüyüsünün ilgi çekici destanidir. Yazar burada sonradan kendini adadigi gibi ruhi gerçeklere degil, somut gerçeklere egilmistir.

Natasa, Prens, Vanya ve hele hele hayatinin yönünü bir türlü bulamayan Alyosa çok sevimli, gerçek tiplerdir ama bunun yanında da büyük trajedi kahramanlaridir.

EZILENLER, Dostoyevski'nin romanciligi ve onun roman kahramanlari hakkında bildiklerinize yeni görüs açilari getirecek önemli bir romandır.

BIRINCI BTMLÜM

I

Geçen yilin 22 mart aksaminda garip bir olay geçti basimdan.Bütün gün dolasmis, kendime bir

daire aramistim.Oturduğum yer pek rutubetliydi, bu yüzden kötü kötü öksürmeye başlamistim.

Daha sonbaharda koymustum aklıma oradan çıkmayı, ama ilk bahara kadar uzamısti.

Sabahtan beri dolastığım halde istediğim gibi bir yer bulamamistim bir oda bile olsa, ayrı bir daire olsun istiyordum; sonra, geniş bir kirasi da azolmalıydı. Dar yerde kişinin düşüncelerinin de daraldığını anlamistim. Yazacağım öyküleri düşünürken odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolarmayı severdim. Sırası gelmişken söyleyeyim: Eserlerimi yazmaktan çok onlar üzerinde düşünmek, hayal kurmak hoşuma gitmiştir daima. Doğrusu, tembelliğimden değildir bu. Peki ama nedendir öyleyse?

Daha sabahleyin pek iyi hissetmiyordum kendimi, akşam üzeri ise oldukça fenalasmistim, titriyordum. Üstelik, bütün gün ayakta idim, yorulmustum. Hava kararmaya başladığında Voznesenski caddesinden geçiyordum. Petersburg'un mart güneşine, özelikle gurupunatabi

açık, dondurucu soguk bir aksambayilirim. Her
yani 10

kizil bir isik kaplar birden. Evler alev alev
yanmaya baslar sanki. Boz, sari, kirliyesil
renklerinin kasvetli görünümü bir anda
kaybolur. Kisinin içi aydinlanir sanki; ürperir ya
da biri dirsegiyle dürtmüs gibi irkilirsin. Yepyeni
duygular doldurur içini... Bir günes isininin
kisinin ruhunda yaratabilecegi degisiklik öyle
büyüktür ki!

Gelgelelim, biraz sonra bu günes isini yok
olmustu; dondurucu soguk burnumun ucunu
sizlatiyordu; hava iyice kararmisti; dükkanlarin
pencerelerinden gaz lambalarinin ölgün isigi
siziyordu disari. Mil er'in pastahanesinin
önünden geçiyordum ki, yildirim çarpmis gibi
durdum birden, pastahanenin bulundugu yana
bakmaya basladim. İçimde, olaganüstü bir sey
olacakmis, gibi bir his vardi. Tam o anda karsi
kaldirimda yaninda köpegiyle yasli bir adam
ilisti gözüme.

Anlayamadigim, tuhaf bir duygunun kalbimi

hizli hizli çarptirmaya basladigi bugünmüs gibi hatirimda.

Mistik bir insan degilimdir; batil inançlarim yoktur, fala inanmam. Bununla beraber, herkes gibi benim basimdan da garip birkaç olay geçmistir. Sözelimi, bu ihtiyari alalim: Onunla karsilastigimda b aksam tuhaf bir seyin olacagi niçin dogmustu içime? Üstelik hastaydim da; insan hastayken duygulari daima yaniltici olur.

Yasli adam bitkin adimlarla,bacaklarini hiç bükmeden, degnek gibi öne atiyorduikibüklüm, elindeki bastonu yere hafifçe vurarak pastahaneye dogru yavas yavas yürüyordu. TMmrümde böylesine garip biçimli bir insan görmemistim. Daha önce de, Mil er'in pastanesinde onunla her karsilasmamda tuhaf bir duyguya kapilirdim. Uzun boyu, kambur sirti, seksenlik ölgün yüzü, lime lime paltosu; ancak ense kisminde aktan çok saribeyaz bir tutam saç kalem çiplak basindaki, kul anilacak yeri kalmamis, yirmi yil ik, yuvarlak kenarli sapkasi; sanki düşünülmeden yapilan, kurulmus bir zemberek yardimiyla

sürdürülüyormusa benzeyen hareketleri...Bütün bunlar ilk bakista elinde olmadan sasirtiyordu insani. Dogrusu, yasi böylesine geçkin bir ihtiyari yapayalniz, yaramcisiz görmek pek tuhafti; üstelik, bakicilarindan kaçmiş bir deliyi de andirmiyor degildi hani. Asiri derecede siskaligi da garibime gidiyordu: Beden diye bir sey yoktu onda sanki,iskeletinın üzerinesadece birderi yapistirilmis gibiydi. Evresi mosmor, iri, ama fersiz gözleri hiç bir sey görmedigi haldebunu kesinlikle biliyorumdaima karsiya bakardi. Yüzünüze baka baka, önünde kimse yokmus gibi üzerinize üzerinize yürürdü. Birkaç kere tanik oldum buna. Mil er'in pastahanesinde son zamanlarda gözükmeye baslamisti. Nereden geldigini kimse bilmiyordu. Köpegi daima yanındaydi. Pastahane müsterilerinden konusan yoktu onunla. O da konusmuyordu kimseyle zaten. Kaldirimda durmus, merakli gözlerle ona bakarken "Niçin Mil er'in pastahanesine dadandi bu adam? diyedüsünüyordum,neisiolabilirorada?"

Hastaligimin, yorgunlugumun sonucu,
anlasilmaz bir can sikintisi sarmisti içimi. Kendi
kendime devam ediyordum: "Niyeti ne acaba?
Ne düşünüyor? Bakalım düşünüyor mu hem?
Yüzü bir sey ifade etmekten çok uzak...
™ylesine ölgün ki!Ondan bir parçaymis gibi
yanindan hiç ayrılmayan su köpegi de nereden
bulmus? Ne kadar da benziyorlar

birbirine!"

Bu zaval i köpek de seksen yasinda olmalıydi;
evet evet, muhakkak o da seksen yasındaydı. Bir
kere, hiç bir köpegin gösteremeyecegi kadar
yasli gösteriyordu; sonra, niçin onu ilk
gördüğüm an, bu köpegin öteki köpeklere
benzemeyen, olaganüstü bir köpek oldugunu
geçirdim aklımdan?

Yüzdeyüz büyüü, esrarli bir yani bulundugunu;
belki de köpek kiliginda bir Mefisto oldugunu;
kaderinin birtakim bilinmez, gizli baglarla
sahibinin kaderine baglandigim düşündüm? Onu
görmeniz, son 12

kez yirmi yil önce bir seyler yedigini siz de kabul ederdiniz. Sahibi gibi bir deri bir kemikti. Hemen hemen hiç tüy kalmamisti üzerinde; arkasinda bir sopa gibi sarkan, daima bacaklarinin arasina sikistirdigi kuyruğu da çiplakti. Koca kulakli basini hiç kaldirmaz, dalgin dalgin önüne bakardi hep.

TMmrümde onun kadar igrenç bir köpek görmedim. Adam önde, köpek arkada yürürlerdi daima; hayvanin burnu, yapisik gibi, sahibinin paltosunun eteginden ayrilmazdi. Yürüyüşleri de, görünüşleri de her adimda söyle söylerdi sanki :

Yasliyiz Tanrim, yasliyiz, öyle yasliyiz ki!

Hatirliyorum, bir keresinde "sakin ihtiyarla köpegi, Gavarni'nin resimledigi Hoffman'in masal ari kitabinin sayfalarindan siyrilip yeryüzünde dolasmaya baslayan varliklar olmasin?" diye geçirmistim içimden. Karsiya geçip, ihtiyarin arkasindan ben de girdim pastahaneye.

Ihtiyari herkes pek garipsiyordu pastahanede; bu istenmeyen konuk kapidan girince, tezgahin arkasinda ayakta duran Mil er de surat asmaya baslamisti son zamanlarda. Bir kere, bu acayip ihtiyar ne bir sey yiyor, ne de içiyordu. içeri girince dogru kösedeki sobanın yanina gidiyor, her zaman ayni sandalyeye çöküyordu. Sobanın yanindaki yerinde baska biri oturuyorsa, adamin karsisinda bir süre saskin saskin ayakta durduktan sonra cani sikilmis gibi öteki köseye, pencerenin dibine geçiyordu. Orada kendine bir sandalye buluyor, yavaşça oturuyor, sapkasini çıkarip hemen yanina yere koyuyor, bastonunu da sapkasinin yanina biraktikten sonra sandalyenin arkaligina yaslanip üç dört saat öyle hareketsiz kalıyordu. Eline gazete falan almazdi; agzindan bir sözcük çıktigi da yoktu. Gözlerini iyice açmis, donuk bakislarla önüne bakardi hep; öyle ki, o anda hiç bir sey görmedigine, isitmedigine bahse girilebilirdi. Köpek de oldugu yerde iki üç kere döndükten sonra, usulca sahibinin bacaklarinin di

binde boyluboyunea yere uzaniyor, basini
çizmelerinin arasina sokup derin bir gögüs
geçirdikten sonra öyle kaliyor, ölmüs gibi hiç
kipirdamiyordu. Sanki bu iki yaratik sabahtan
beri bir yerde ölü

olarak yatiyorlardi da, günes batar batmaz, sirf
Mil er'in pastahanesine gelmek, orada hiç

kimsenin bilmedigi, esrarli bir görevi yerine
getirmek için canlaniveriyorlardi, ihtiyar, üç dört
saat oturduktan sonra nihayet kalkiyor,
sapkasiyla bastonunu alip evine gidiyordu.
Köpek de dogruluyor, her zamanki gibi
kuyrugunu bacaklari arasina sikistiriyor, basim
önüne sarkitiyor, agir adimlarla sahibinin pesi
sira yürüyordu. Pastahaneye gelenler zamanla
uzaklasmaya baslamislardi ihtiyardan;
igreniyormus gibi yakininda bile oturmuyorlardi.
Oysa ihtiyar hiç bir seyin farkinda degildi.

Bu pastahanenin müsterileri daha çok Almandi.
Voznesenski caddesinde oturan ne kadar
çilingir, firinci, boyaci, sapkaci, kosumcu
kisacasi, saygi deger Alman varsa hepsi buraya

gelirdi. Mil er'in pasthanesinde içten bir hava eserdi ogunlukla. Patron sik sik tanidik msterilerinin masasına oturur, onlarla beraber birkaç kadeh pun yuvarlardı. Dükkan sahibinin çocukları, köpekleri de giderlerdi bazan müsterilerin yanına; msteriler onları sever, oksarlardı. Herkes birbirini tanır, sayardı. Msteriler Almaa gazetelerini okumaya daldıklarında salondan bir kapıyla ayrılan patronun dairesinden, Mil er'in tıpkı beyaz bir fareye benzeyen, saçları bukleli, sa, risin büyük kizinin akordsuz bir piyanoda aldığı Augustin'im (1) duyulurdu. Bu valsı seve seve dinlerdi herkes. Her ayın ilk günlerinde Mil er'in pasthanesine gider, oraya gelen Rus dergilerini okurdum.

(1)O sıralar Alman, küçük, esnafı arasında peksevilen bir sarkı: "Mein lieber Augustin" ("Benini sevgili Augustin'im.") 14

İerigirdiğimde ihtiyar pencerenin dibinde oturuyordu; köpeği de ayaklarının dibindeki yerini almıştı.

Hiç bir sey söylemeden geçip köseye oturdum. "isim falan yokken, böylesine hastayken, bir an önce eve gidip çayimi içtikten sonra yatmam gerekiyorken niçin girdim buraya? diye soruyordum kendi kendime. Gerçekten de su ihtiyari seyretmek için mi geldim acaba?" Canim sikilmaya baslamisti. Disarda onu gördüğüm zaman ruhuma dolan o tuhaf duyguyu hatirlayarak "Bana ne ondan? diye geçirdim içimden. Bütün bu soguk Almanlardan bana ne? Bu tuhaf duygum nereden geliyor? Son zamanlarda benligimi saran; yasamama,son öykümü okuyan usta elestirmenin söylediği gibihayati açık seçik görmeme engel olan bu ucuz, incir çekirdeginidoldurmayan seylerden duygugum endisenin sebebi nedir?" Böyle düşündüğüm, kendi kendime sitem ettigim halde kalkip gitmiyordum. Bu arada iyice fenalasmistim, sicacik yerden disari çıkmayı hiç

istemiyordu canim artik. Bir Frankfurt gazetesi aldım elime, iki satir okuyunca daldım. Almanların engel olduğu yoktu bana.Onlar gazetelerini okuyor, sadece arada, yarım saatte

bir alçak sesle yeni haberler, ünlü Alman mizahçisi Safir'in nükteleri üzerine kısa kısa konuşuyorlar; sonra, bir kat daha çoğalmis ulusal bir gururla okumaya dalıyorlardı gene.

Yarım saat sonra uyandığımda zangir zangir titriyordum. Artık eve gitmek zorundaydım. Tani bu sırada salonda geçen sessiz bir olay bir kere daha beni gitmekten alakoydu. İhtiyarın oturduktan sonra gözlerini karsısındaki bir şeye dikip, kalkıncaya kadar bakışlarını oradan bir daha ayırmadığını yukarda söylemistim. Anlamsız bir ısrarla bir yere dikilen bu donuk bakışın bana yöneltildiği aksamlar da olmuştü: İçimi son derece kötü, hatta dayanılmaz bir duygu kaplardı, elden geldigince çabuk yerimi degistirirdim. Bu keresinde ihtiyarın 15

kurbani, kentimize yeni gelmiş, Adam Ivaniç Sultz adında, Mil er'in yakın dostubunu sonra öğrendimama ihtiyari da müsterilerin çoğunu da tanımayan, dis görünüsü pek hoş, sert kolalı yakalari kalkık, yüzü kipkirmizi zi, sismanca, Riga tüccarlarından ufak tefek bir Almandı.

"Darfbarbier" i (1) büyük bir hazla okur, bir yandan da punçunu yudumlarken birden basım kaldırıp ihtiyarin, durgun bakislarini ona diktigini farketti. Bu sasirtti onu. "Soylu" bütün Almanlar gibi Adam Ivaniç da utangaç, duygulu bir insandi. Yüzüne böyle saygisizca, dik dik bakilmasi tuhafina gitmisti, sikilmisti. TMfkesini tutup, saygisizadamdan gözlerini kaçirdi,kendi kendinebir seylerhomurdanarak yüzünü gazeteyle kapadi. Ne var ki sabredemedi, iki dakika sonra basini uzatip gazetesinin üstünden merakla bakti: Ihtiyarin anlamsiz bakisi hala ona yönelmisti. Adam Ivaniç gene bir sey söylemedi. Basini üçüncü kez uzattiginda yüzü birden kipkirmizi oldu. Kendini, gururunu savunmaya, soylukisilerin yaninda güzel kentiRiga'nin adininlekelenmesine engelolmayakendisini Riga'nin temsilcisi sayiyordu besbel ikarar vermisti. Elindeki gazeteyi sinirli bir hareketle masanin üzerine firlatipgazetinin raptiyeyle tutturuldugu çita gürültüyle çarpti masayapunçtan, gururundan yüzü kipkirmizi, içi alev alev yanan küçük gözlerini zaval i ihtiyara dikti.Sanki Almanla rakibi, bakislarinin

manyetik gücüyle birbirini yenmeye çalışıyorlardı. Eitanin masaya çarpmasından çıkan sesle Adam Ivaniç'in tuhaf durusu bütün müsterilerin dikkatini çekmişti. Hepsi el erindeki gazeteleri bırakmış, magrur, sessiz bir merakla iki rakibe bakıyorlardı.

Pek gülünç bir sahneydi bu. Gelgelelim, Adam Ivaniç'in bakışlarındaki manyetik gücün (1)"Köy berberi"O zamanlar çıkan bir Alman gazetesi.16

hiç bir etkisi olmamıştı. İhtiyar, öfkeden, kuduran bay Sultz'a gene öyle dalgin dalgin bakıyordu.

Akli başka yerlerdeymiş gibi, herkesin onunla ilgilendiğinin bile farkında değildi. Sonunda sabri tükendi Adam Ivaniç'in. Sert, çin çin öten bir sesle, Almanca, Niçin öyle dikkatli dikkatli bakıyorsunuz bana bayım? diye bağırıldı..

Ama rakibi onun ne söylediğini anlamıyormuş, sesini duymuyormuş gibi susmaya devam ediyordu. Adam Ivaniç bu kez Rusça sormaya karar vermişti. Bir kat daha öfkeli bir sesle, Size

sormak niçin böyle dik bakiyor bana? diye haykirdi.

Ayaga fırlayarak devam etti :

Beni tanirlar sarayda, sizi tanimazlar!

Ama ihtiyarin kipirdandigi bile yoktu. Almanlar nefretle homurdanmaya baslamisti. Mil er de gelmisti gürültüye. Durumu grenince ihtiyarin sagir oldugunu dsnerek kulagina iyice egildi.

Msterisinin yüzüne dik dik bakarak yüksek sesle,

Bay Sultz ona bakmamanizi rica ediyor, diye bagirdi.

Ihtiyar birden Mil er'e bakti, o ana kadar durgun olan yüzünde endiseli bir dsnce, bir heyecan ifadesi belirdi. Telaslandi, inleyerek egildi, aceleyle sapkasini, bastonunu aldı; aci bir glmsemeyleyanlislikla oturdugu yerden kavulan bir zavalinin sinik glmsemesiydi buayaga kalkti, disari çikmaya hazirlandi. Zaval

i, çökmüs ihtiyarin bu uslu, ezik aceleciliginde öylesine acikli, insanin içini burkan bir sey vardi ki, basta Adam Ivaniç olmak üzere bütün müsterilerin düşüncesi bir anda degismisti. Ihtiyarin, birisine hakaret etmek söyle dursun, bir dilenci gibi her yerden kovulabilecegini bildigi bel iydi.

17

Mil er iyi yürekli, duygulu bir insandi. Ihtiyarin sirtini oksayarak, Hayir, hayir, dedi, oturun! Aber (1) ger (2) Sultz sadece ona dikkatli dikkatli bakmamanizi rica etmisti. Sarayda tanirlar onu.

Gelgelelim, zaval i ihtiyar gene anlamadi, daha da telaslandi; sapkasinin içinden düşen eski, delik desik, açık mavi mendilini egilip aldı; basi ön ayaklari arasinda, hiç kipirdamadan yerde yatan köpegin hayvan belbel i derin bir uykuya dalmistiseslenmeye basladi. Titrek, bitik bir sesle, Azorka, Azorka! dedi. Azorka!

Azorka'ninkipirdadigiyoktu. Ihtiyar, canisikkin,

Azorka, Azorka, diye tekrar etti.

Bastonuyla dürttü köpegi, ama Azorka kipirdamiyordu. Elinden bastonu düstü ihtiyarin. €ömeli p yere diz çöktü, Azorkanın basini el erinin arasina aldı. Zaval i Azorka! TMİmüstü. Zaval i hayvan, sahibinin ayaklari dibinde belki yasliliktan, belki de açlıktan, sessizce ölmüstü. İhtiyar saskin saskin, Azorka'nin öldüğünü anlayamiyormus gibi bir dakika kadar öyle bakti yüzüne; sonra yavaşça egildi emektar dostuna dogru, solgun yüzünü hayvanin sogumus basina dayadi. Bir dakika çit çikmadi salonda. Hepimiz duygulanmistik... Sonunda dogruldu ihtiyar. Yüzü

bembeyazdi, sitma nöbeti gelmis gibi titriyordu. Yufka yürekli Mil er, onu tesel i etmek istegiyle, Doldurmak saman bu köpegin içini, dedi. İyice saman doldurmak. Fyodor Karloviç Kriger ustasidir bu isin.

Bastonu yerden alip ihtiyara verirken ekledi:

(1)ama (Almanca)

(2)bay (Almanca)

EzilenlerF : 2 18

Fyodor KarloviçKriger çokiyi hayvan doldurmak.

™ne çıkan bay Kriger alçakgönül ü bir tavırla,

Evet, ben çok iyi doldurmak hayvan.

Bu, tepesinde tutam tutam kızıl saçlı, gaga burnunun üzerinde gözlüğüyle, zayıf, uzun boylu, görünüşte iyi yürekli bir Almandi. Aklına gelen düşünceden cosan Mil er, Her çeşit hayvani doldurmakta çok kabiliyetlidir Fyodor Karloviç Kriger, diye ekledi.

Bay Kriger atıldı gene:

Evet, her çeşit hayvani doldurmakta çok kabiliyetliyimdir.

Coskun bir cömertlik içinde devam etti:

Hem köpeginizi parasiz dolduracagim size.

Adam Ivaniç Sultz, yüzü bir kat daha kızarmis, ihtiyarin ugradigi felakete kendisinin sebep oldugu inanciyla,

Hayir, hayir! diye haykirdi, emeginizin karsiligim ben verecek size.

Ihtiyar bütün bu konusmalari dinliyordu ya, bir sey anlamadigi bel iydi; zangir zangir titriyordu.

Garip müsterisinin gitmeye hazirlandigim gören Mil er,

Bir dakika! diye bagirdi. Bir kadeh nefis konyagimizi için!

Konyagi getirdiler. Ihtiyar, çabuk bir hareketle aldi kadehi, ama el eri titriyordu, agzina götürecegine yarisini döktü, bir damla içmeden tepsiye geri koydu. Sonra Azorka'yi oldugu yerde birakip tuhaf, o anda pek yadirganan bir gülümsemeyle çabuk çabuk kapiya yürüdü. Herkes sasirmisti. Almanlar birbirinin yüzüne

bakarak,

Schwerenot! Was für eme Geschichte! (1)diye mirildandilar.

(1)Felaket! ise bakin!

_____ 19 _____

Ben ihtiyarin arkasindan kostum. Pastahaneden birkaç adım ötede, sagda dar, iki yaninda kocaman kocaman evler olan, karanlik bir ara sokak vardi. İçimde bir ses ihtiyarin o sokaga saptigini söylüyordu bana. Sokaga girince sagdan ikinci ev yeni yapiliyordu, disi kalaslarla çevriliydi. Evin önündeki tahta perde sokagin neredeyse ortasina kadar çikiyordu. Yayalar için tahta perde boyunca bir sıra kalas dösenmisti. Tahta perdeyle evin arasinda kalan karanlik bir kösede buldum ihtiyari. Kaldirima oturmus, dirseklerini dizlerine dayayip basini el eri arasina almisti. Yanina oturdum. Nereden baslayacagimi bilemeden,

Bakin, dedim, Azorka için üzölmeyin. Gelin

evinize götüreyim sizi. Geçsin artık üzüntünüz.
Gidip bir araba çağırayım. Nerede
oturuyorsunuz?

İhtiyar cevap vermiyordu. Ne yapacağımı
bilemiyordum. Gelip geçen yoktu sokaktan.
Birden koluma yapıştı. Kisik, isitilir isitilmez bir
sesle,

Soluk alamıyorum! dedi, soluk alamıyorum!
Ayaga kalktim, zorla onu da kaldırırken,
Evinizegötüreyimsizi! diye bağirdim. Birkaç
bardak çay içip yatmalısınız... Simdi bir araba
getiriyorum. Doktor da çağıracağım... tanıdığım
bir doktor var...

Daha neler söylediğimi hatırlamıyorum. Ayaga
kalkacak oldu, ama doğrulur doğrulmaz gene
yere çöktü, hep o kisik, boguk sesiyle bir seyler
mirildanmaya başladı. Üzerine iyice eğilip
dinledim.

Vasilyevskiadasında, diyordu. Altinci sokak...
altinci sokak...

Sesi kesildi.

Vasilyevski'de mi oturuyorsunuz? Ama o yana gitmiyordunuz;pastahaneden ikince sola donmeniz gerekirdi Vasilyevski'ye gitmek için, oysa siz soga dondünüz. Simdi bir arabayla gotürürüm sizi... 20

Ihtiyar kipirdamiyordu. Elini tutup kaldirdim, birakinca ölününki gibi düstü. Egilip yüzüne baktim, parmagimin ucuyla dokundum... ihtiyar ölmüstü. Düs görüyordum sanki.

Bu serüven hayli ugrastirdi beni, o arada sitmam da kendiliginden geçti. Ihtiyarin evini bulduk.

Vasilyevski adasinda degil, öldüğü yerden birkaç adım ötedeki Klugen'in evinin besinci, ati katinda küçük bir antreyle son derece basik, pencere diye duvarlarında üç deligi bulunan büyük odali ayri bir dairede oturuyormus. Çok yoksul oldugu bel iydi. Bir masa, iki sandalyeyle, tas gibi sert, her yanindan pamuklan fırlamis, eski mi eski bir kanepesindenmeger o da ev sahibininmisbaska

esyasi yoktu. Sobanın uzun zamandan beri yanmadığı bel iydi; muma falan da rastlanılmadı. İhtiyarın, pastaneye sırf sıcak, ısık yanan bir yerde oturmak için geldiği kanisindaydim. Masanın üzerinde bos bir toprak çanakla kupkuru bir ekmek kabugu vardı. Bir köpek bile para bulunmadı. Zaval iyi gömmek için degismeklik fanilasi bile yoktu; birisi kendi fanilasini verdi de onu giydirdik. İhtiyarın bu kosul ar altında yalnız yasayamiyacagi, birisinin seyrek de olsa ona yardima geldiği bel iydi. Masanın gözünden kimlik cüzdani çıktı. Rahmetli, Yeremiya Smith adında, yetmiş sekiz yasında, Rus uyruklu bir yabanciydi. Makinist olduğu anlasiliyordu. Masanın üzerinde iki kitap vardı: Kısa bir cografya kitabıyla, kursun kalemle bir çok yerine isaret konulmuş Incil'in Rusçasi. Bu iki kitabı ben aldım. Evde oturan öteki kiracılara, ev sahibine sorduk, hiç kimsenin bir sey bildiği yoktu. Çok kalabalikti evin içi; fabrika ustaları, pansiyon olarak oturan Alman kadınları bütün odaları doldurmuşlardı. Kibar bir kimse olan evin yöneticisi de eski kiracisi üzerine, çatı katında altı ruble kirayla

oturdugundan, son iki aydir bir köpek vermediginden, bu nedenle onu kapi disari et

21

meleri gerektiginden baska pek bir bilgi veremedi. "Ihtiyarin gelip gideni var miydi?" diye sorduk, bu konuda da kimse bir sey bilmiyordu. Koskocaman evdi, böyle yerlere girip çikan çok oldugu için bilinmezmiş. Bir seyler öğrenebileceğimiz evin bes yıl ik kapasitesi da, yerine daha kiracıların yarisini tanımayan genç yegenini bırakıp iki hafta önce izinle köyüne gitmişti. Bütün bu soruşturmaların nereye vardığını kesin olarak bilmiyorum; sonunda topraga verdiler ihtiyari. O

günlerde öteki işlerim arasında bir gün de Vasilyevski adasına, altıncı sokaga gidip geldim. Oraya varınca kendi kendime güldüm: Olaganüstü hiç bir yanı olmayan sıra sıra evlerden başka ne görebilirdim altıncı sokakta? "Peki ama, diye düşünüyordum, ihtiyar ölürken niçin Vasilyevski adası altıncı sokaktan söz etti? Sayıklıyor muydu acaba?"

Smith'ten bosalan daire hosuma gitmisti. Baskasına kiralamamasini, daireyi benim tuttugumu yöneticiye söyledim. Odanın tavani gerçi pek basiktiöyle ki, önceleri basim vuracak sanmistimama istedigim kadar genisti ya! Zaten kısa zamanda alistim. Ayda alti rubleye bundan iyisi de bulunamazdi. Dairemin ayri olmasi pek hosuma gitmisti. Simdi bir hizmetçi bulmaktaydi is, yalnız basima yapamazdim çünkü. Kapici, hiç olmazsa günde bir kere ugrayip en gerekli isleri yapmaya söz verdi basta. İhtiyar için birisinin geleceğini saniyordum. Oysa öleli bes gün olmustu, gelen giden yoktu.

II

O siralar dergilerde çalışiyor, ufak tefek yazılar yazıyordum; günün birinde büyük bir eser vereceğimden hiç kuskum yoktu. Büyük bir roman üzerinde çalışıyor 22

dum; ama sonunda hastaneye düstüm... yakında ölürüm herhalde. Sonum yaklastigina göre anilarimi yazmasam da pekala olurdu ya...

Hayatimin su aci son yili geliyor aklima. Her seyi yazmak istiyorum, kendime bu ugrasi bulmasaydim sanirim can sikintisinden ölürdüm. Bütün bu olaylar bazan. öylesine heyecanlandiriyor, öylesine üzüyor ki beni! Kelimeler kalemimin ucundan kagida dökülürlerken daha bir huzur verici, daha bir olagan biçime girecek, hayale, kabusa daha az benziyecekler saniyorum. Yazmak beni avutacak, içimdeki atesi söndürecek, eski yazarlik damarimi kabartacak; anilarimi, aci hayal erimi bir ise, ugrasa döndürecektir... Evet, çok iyi düsündüm bunu. Üstelik saglik memuruna da bir miras birakmis olurum; hiç degilse kisin pencerelerini kagitlar.

Gelgelelim, nedense ortasindan basladim hikayeme. Her seyi yazmaya karar verdigime göre bastan baslamaliyim. ™yle olsun. Zaten pek uzun sürmeyecektir kendimi tanitmam.

Buradan uzak ...skiy ilinde dogmusum. Ben küçükken ölen annemle babam iyi birer insan olmalıydilar. Acidigi için beni evine alan söyle böyle varlikli toprak sahibi Nikolay Sergeyiç

Ihmenev'in yaninda büyüdüüm. Tek çocuğu olan Natasa benden üç yas küçüktü. Agabeykardes gibiydik onunla. Ah sevgili çocuklugum! Yirmi bes yasinda, son günlerimi yasiyorken aklimda sadece senin olman; heyecanla, coskunlukla sadece seni anmam ne garip aslinda! O zamanlar ne maviydi gökyüzü, Petersburg günesine hiç benzemezdi günes; yüreklerimiz ne hizli çarpardi!

O zamanlar her yanda göz alabildigine çayirlar, ormanlar vardi; simdiki gibi soguk tas yiginlari karartmazdi insanin içini. Nikolay Sergeyiç'in yönetmeni oldugu Vasilyevski'deki park ne hostu!

Natasa'yla dolasirdik orada. Parkin bitiminde de büyük, los bir koruluk 23

vardi, bir keresinde kaybolmustukiçinde Natasa'yla... Ne güzel, tatli günlerdi! Hayati esrarengiz, çekici bir sey olarak görüyor, onunla tanismaktan hoslaniyorduk. Her "çalinin, agacin arkasinda bizim için esrarli, bilmedigimiz bir insan vardi sanki. Masal dünyasi gerçekte içice

gibiymi. Aksam sisi koyulasip, büyük derenin akil i kiyisina yapismis gibi duran alilarin dal arinda küme küme biriktigi zamanlar Natasa'yla ben sahilde el ele durup ürkek bir merakla uzaklara bakar, sisin içinden dogru birisinin "ikip yanimiza geleceğini ya da sesleneceğini, böylece dadimizinanlattigimasal arin gerçekleseceğini sanirdik. Aradan uzun zaman geçtikten sonra bir keresinde Natasa'ya, "ocuk hikayeleri" nin elimize getigi, kitabi kapip dogru bahçedeki havuzun yaninda yasli, sik yaprakli mese agacinin altindaki yesil kanepemize kosup oturduğumuz, hemen

"Alphonse ile Dalinde" hikayesini okudugumuz günü hatirlatmistim. Bu hikayeyi hatirladikça hala tuhaf bir burkulma olur içimde; geçen yil ilk iki satirini Natasa'ya ezbere okudugumuz zaman da aglamamak için g tutmustum kendimi: "Kahramanim Alphonse Portugal'dedogmudur.

DonRamiro'dur babasinin adi"... Belki de pek budalaca bir seydi bu; kim bilir, Natasa'nin heyecanima öyle tuhaf tuhafglmsemesinin sebebi de buydu belki. Ama abuk toparlamisti

kendini (çok iyi hatırlıyorum bunu), beni avutmak için o da geçmiş günlerden açmıstı. Biraz sonra kendisi de duygulandı. Çok güzel bir aksamdı o; eskiyi yenibastan yasadık: "Beni il merkezine, yatılı okula yol adıkları günüTanrım, ne çok ağlamıstı o gün!Vasilyevski'den temel i ayrılısimi...Okulu bitirmis,üniversiteyehazırlanmak için Petersburg'a gidiyordum. On yedi yasındaydım, o da on bes. O zamanlar pek biçimsiz olduğumu söylüyor Natasa. TMylesine uzun boylu, öylesine siskaymısim ki, bana bakınca tutamazmiskendini, gülermis.Ayrılırken 24

çok önemli bir şey söylemek için bir kenara çektim onu; ama birden dilim tutuldu. O anda müthis heyecanlı olduğumu hatırlıyor Natasa. Konusamadık tabiE. Ne söyleyeceğimi bilmiyordum.

Söylesem de anlayamazdı beni zaten. Birden bosandım, hiç bir şey söyleyemedim öyle gittim.

Çok sonra, bundan iki yıl önce görüştük. Yaslı İhmenev bir dava için gelmişti Petersburg'a. Ben

de edebiyat alanında yeni yeni duyurmaya başlamıştım adımı.

III

Nikolay Sergeïç İhmanev iyi, ama çok eskiden beri yoksul düsmüs bir aileden geliyordu. Grene de yüz el i kölelik, oldukça iyi durumda bir çiftlik kalmıştı ona babasından. Yirmi yaşında süvari subayı olmuştu. İşleri iyi gidiyordu, gelgelelim, hizmetinin altıncı yılında bir akşam kumarda varını yığını kaybetti. O gece sabaha kadar, uyku girmede gözüne. Devrîsi akşam gene gitti oyun salonuna, sahibi olduğu tek seye, atına karşılık bir kart aldı. Kazandı. Arkasından bir daha, bir daha... Yarım saat sonra köylerinden birini, son sayıma göre el i kölelik İhmenevka'yi geri almıştı. Oyuna paydos deyip, devrîsi gün de istifasını verdi. Yüz kölesini kaybetmişti. İki ay sonra tegmen rütbesiyle ayrıldı ordudan, küçük köyüne gitti. Bu kumar olayından söz edilmesini hiç sevmeydi; öyle ki, o kadar iyi yürekli, babacan olduğu halde, birisi kaybettiği yüz köleden açacak olsa, öfkelenir, bozuyordu onunla. Köyde kendini çiftçilige

verdi. Otuz bes yasinda soylu ama yoksul bir ailenin kizi olan Anna Andreyevna Sumilova'yla evlendi. Drahomasi bile yoktu Anna Andreyevna'nin, göçmen madam MonReves'in kentte soylu kizlar için açtigi yatili okulda okumustuher zaman övünür

25

dü bununla; oysa orada ne okudugunu bilen, anlayan da yoktu.Nikolay Sergeic iyi bir toprak sahibi olmustu. Komsu toprak sahipleri ders aliyorlardiondan. Birkaç yıl sonra bes yüz kölelik komsu Besilyevski köyüne Petersburg'dan sahibi prens Pyotr Aleksandroviç Valkonski geldi, Prensın gelisi büyük bir olay olmustu çevrede. Henüz genç sayilirdi; büyük bir rütbesi, önemli ilişkileri vardı. Yakisikliydi, varlikliydi, nihayetçevrenin kızlarını, kadınlarını en çok bu yani ilgilendiriyordubekardı. Akrabasi olan valinin il merkezinde onu içtenlikle karsilamasini, kent bayanlarının "kibarligina hayran kalmalarını" v.s. anlata anlata bitiremiyorlardı. Sözün kisasi, Petersburg yüksek sosyetesinin tasrada pek seyrek gözüken,

gözüksüklerinde de büyük ilgi uyandıran üyelerinden biriydi bu. Ne var ki, ihtiyacı olmadığı, kendisinden az da olsa, aşağı bulduğu kimselere karşı kibar davranmıyordu Prens. Komsu toprak sahiplerini küçümseyip, onlarla tanışmak istememesi bir çok düşman kazandırmısti ona. Durup dururken Nikolay Sergeič'i ziyaret etmesi de bu yüzden şasirtmisti herkesi. En yakın komsusu Nikolay Sergeič'di oysa.

Ihmenev'lerin evinde büyük bir heyecan yarattı bu ziyaret. Kari koca bayılmışlardı genç adama; hele Anna Andreyevna cosmustu. Kısa bir zaman sonra aileden biriymis gibi haber falan vermeden her gün gelip gitmeye başlamısti. Onları da kendi evine çağırıyor, nükteler savuruyor, gülünç hikayeler anlatıyor, Ihmenev'lerin kötü piyanosunda hem çalip hem söylüyordu. Ihmenevler sasiyorlardı doğrusu: Böylesine candan, böylesine değerli bir insan için kendinibegenmiş, kibirli, bencil nasıl diyebiliyorlardı komsular? İçten, temiz yürekli, çıkarını düşünmeyen, dürüst bir insan olan

Nikolay Sergeič'ten hoslanmış olmalıydı Prens.
Kısa bir zaman sonra her şey anlaşıldı.

Prens, madrabaz, gözü doymaz; ak saçlı,
gözlüklü, gaga burunlu, utanmazcasına çalan,
26

üstelik iskenceyle birkaç köylüyü öldüren çiftlik yöneticisi kahyasi Alman'ın işine son vermek için gelmişti Va~ silyevski'ye. Sonunda yakayı ele vermişti Ivan Karloviç.. Yerin dibine girmişti utancından, Alman dürüstlüğünden, uzun uzun söz etti; ama yüz kızartıcı bir biçimde kovulmasına engel olamadı bütün bu çabaları. Bir yönetmen gerekliydi Prens; bulunmaz bir çiftçi, son derece dürüst bundan hiç kimsenin kuskusu olamazdı bir insan olan Nikolay Sergeič'i seçmişti. Prens, bu işi üzerine alması için Nikolay Sergeič'ten teklif bekliyordu galiba; ama olmadı bu, Prens güneşli bir sabah dostça, son derece saygılı bir tavırla dileğini açtı ona. TMnce kabul etmek istemedi İhmenev, ama hayli dolgun ücret Anna Andreyevna'yı ayarttı, genç adamın bir kat daha artan kibarlığı da geri kalan kararsızlıkları silip süpürdü... Prens'in istediği

olmustu. Insanlari iyi tanidigi bel iydi.
Görüsmeye baslamalarindan kısa bir zaman sonra Ihmenev'in nasil" bir insan oldugunu, onu parayla degil de gösterecegi içtenlikle, yakinklıkla kendine baglayabilecegini, istedigini yaptirabilecegini biliyordu. Gözü kapali, her seyini güvenebilecegi bir kahyaya ihtiyaci vardi; bundan böyle Vasilyevski'ye bir daha gelmek istemiyordu. Ihmenev'i öylesine büyülemisti ki, adamcagiz yürekten inanliyordu dostluguna. Nikolay Sergeic bizde çok olan son derece temiz yürekli, içten, duygulu bir insandi; böyleleri (bazan Tanri bilir niçin) birisini sevdiler mi bütün varligiyla baglanirlar ona; bu bagliliklari bazan gülünç bile kaçır.

Aradan uzun yıl ar geçti. Prensın çiftligi gelistikçe gelismisti. Prensle Ihmenev arasındaki iliskiler iyiydi, resmi is mektuplariyla sürdürülüyordu bu iliskiler. Prens Nikolay Sergeic'in yönetimine hiç

karismiyor, bazan Ihmenev'i sasirtan son derece pratik, uygun ögütler veriyordu ona. Parayi bos yere harcamayi, çarcur etmeyi

sevmediği, hatta elinin siki olduğu anlaşıyordu. Vasilyevski'ye gelisinden bes yıl sonra aynı ilde dört yüz kölelik, pek iyi durumda başka bir köyü satın alması için Nikolay Sergeič'e vekalet yol adı.

Nikolay Sergeič mutluydu. Prensın basanlarına, yükselisine, yükselen öz kardesiymig gibi yürekten seviniyordu. Hele Prens bir iş konusunda, ona son derece güvendiğini bel i edince adamcagiz iyice duygulanmisti. Anlatayim bunun nasıl olduğunu... Ama önce, hikayemin bir bakıma en önemli kişilerinden olan Prens Valkonski üzerine kısa bir açıklama yapmam gerekiyor.

IV

Dul olduğunu söylemistim. Çok gençken, para için evlenmisti. Moskova'da varını yogunu iyice kaybeden ailesinden hemen hemen hiç bir şey kalmamisti ona, Vasilyevski üstüste birkaç kere ipotek edilmiş, borç içindeydi. Moskova'da

devlet dairelerinden birinde alısmak zorunda kalan yirmi iki yasındaki Prens'e ailesinden bir köpek bile kalmamısti; "eski bir soyun baldiri çiplak evladi"

olarak atılmısti hayata. Bir tccarin tohuma kamı kızıyla evlenmesi onu kurtardı. Tüccar drahoma konusunda aldattı tabiCE Prensi; ama gene de karısının parasıyla, ailesinden kalan çiftligi geri alıp kurtarabildi. Prensın kismetine çıkan tüccar kızının okuyup yazması yoktu, iki szcg bir araya getirip konusamazdı; yüzü de pek çirkindi, sadece bir iyi yani vardı: İyi yürekli, sessizdi.

Prens onun bu yanından yararlanmasını bildi: Evlenmelerinden bir yıl sonra o sıralar bir erkek ocuk doguran karısını Moskova'da tüccar babasının yanına bırakıp, ...ski iline gitti.

"Petersburg'daki soylu bir akraba 28

sinin yardımıyla orada oldukça yüksek bir memuriyet edinmişti, Ii yükselmek, parlamak atesiyle yanıyordu. Karisiyle Petersburg'da da

Moskova'da da yapamayacagini anladigi için ise tasradan baglamaya karar vermisti. Evliliklerinin ilk yilinda karisina etmedigi iskencenin kalmadigini söylüyorlar. Bu söylenti pek sasirtiyordu Nikolay Sergeic'i, heyecanla savunuyordu Prens'i, onun böylesine kaba hareket edebilecek bir insan olmadigini söylüyordu. Ama yedi yil sonra nihayet ölmüdü Prens, dul kalan Prens de hemen Petersburg'a aktardi. Baskente ilgi bile uyandirmisti.

Bir çok meziyetleri olan, zeki, zevk sahibi, henüz yakisikli, genç sayilan Prens sosyeteye mutluluk arayan, himaye pesinde kosan bir insan degil de, baslibasina bir deger olarak girmisti. Onda gerçekten de insani çeken, baglayan, güçlü bir seyin oldugunu söylüyorlardi. Kadınların pek hosuna gidiyordu; sosyete dilberlerinden biriyle iliskisini duymayan, kalmamisti. Soydan gelme, cimrilik derecesine varan eli sikiligina ragmen parayi hiç acimadan harciyor, her önüne gelene kumarda para veriyor, ne kadar çok kaybederse etsin hiç üzölmüyordu. Ama Petersburg'a eglenmek için

gelmemisti; yükselmek istiyordu, istediği de oldu. Onun sosyetedeki basarilarina sasan, akrabasi ünlü kont NainskiPrens karsisina her hangi bir dilekçi olarak çiksaydi yüzüne bile bakmazdi belkionunla ilgilenmis, hatta yedi yasindaki oglunu yetistirmek için evine almisti. Prensın Vasilyevski'ye gelisi, Ihmenev'le tanismasi da bu zamana rastliyor. Sonunda, Kontun araciligıyla elçiliklerden birinde önemli bir yere atanarak yurt disina gitti. Onunla ilgili söylentiler biraz anlasilmaz olmaya bile baslamisti: Yurt disinda basindan kötü bir olay geçtigini söylüyorlardı, ama bunun nasıl bir olay oldugunu bilen yoktu. Yalnız, yukarda sözünü ettigim dört yüz kölelik köyü

satın aldığı biliniyor kesinlikle. Uzun zaman sonra önem

29

li bir kimse olarak döndü yurda; Petersburg'da oldukça büyük bir memuriyete getirildi. Ihmenev'de onun yeniden evlenmeye, varlikli, taninmis bir ailenin kızını almaya hazırlandığı

söylentileridolasiyordu.Nikolay Sergeic
sevinçten el erini ogusturarak "Gördünüz mü,
diyordu, kodamanlar sinifina giriyor bizimki!" O
siralari Petersburg'da üniversitedeydim;
hatirliyorum, Ihmenev bana mektup yazip,
Prens'in evlenecegi haberinin dogru olup
olmadigini arastirmami istemisti. Prense de bir
mektup yazmis, beni himayesine almasini
dilemistii;amaPrens cevap vermedi bu
mektubuna. Sadece, Kontun evinde yeterince
yetistirildikten sonra liseye giden
Prensinoglundun, on
dokuzyasindaögreniminibitirdiginiögrenebildim.
Ihmenev'lere bunu yazdim.

Prensin, oglunu çok sevdiğini, bir dedigini iki
etmedigini, simdiden onun gelecegi için
ugrastigini da ekledim. Bütün bu bilgileri
Prensin oglunun tanidigi olan öğrenci
arkadaslarimdan almistim.

Iste tam o günlerde, güzel bir sabah Nikolay
Sergeic Prensten onu pek sasirtan bir mektup
aldi...

Yukarda da söylediğim gibi, Nikolay Sergeič'le ilişkilerini o zamana kadar resmi is mektuplariyla sürdüren Prens simdi son derece içten, dostça bir tavirle aile sirlarim açıyordu ona: Oglundan yakiniyor, kötü davranislarina üzüldüğünü yaziyordu. Oglunu temize çıkarmak için de ekliyordu:

"Bu yasta bir çocugun ufak tefek hatalari pek önemli sayılmaz tabiE aslinda". Ceza olarak bir zaman için köye, Ihmanev'in yanina yol amaya karar vermisti oglunu. Prens, "Dünyanın en iyi yürekli, dürüst insani Nikolay Sergeič'e, özel ikle Anna Andreyevna'ya" güvendiğini yaziyor; onlardan, yaramaz oglunu ailelerine kabul etmelerini, ona biraz akil vermelerini, el erinden gelirse onu sevmelerini, en önemlisi de uslandirmalarini, "insan hayatinda öylesine önemli yeri olan kurtarici kesin ilkeleri ona asilamalarini" diliyordu. Yasli Ih 30

menev tabiE dört el e sarildi ise. Genç Prens geldi sonunda; öz çocuklari gibi karsiladilar onu.

Kisa bir zaman sonra Nikolay Sergeič onu cani

gibi seviyordu. Hatta sonralari, Prensle Ihmenev tamamen ayrildiklari zaman, ihtiyar bazan mutlu bir gülümsemeyele anardi Alyosa'siniPrens Aleksey Petroviç'e Alyosa'm derdi.Gerçekten de pek tatli bir çocuktu bu: Yakisikli, kiz gibi narin yapili, sinirliydi. TMte yandan neseli, temiz yürekli, duyguluydu da... Ihmenev'lerin evinde pek seviliyordu. On dokuz yasinda oldugu halde, çocuklugu hala atamamisti üzerinden. Söylentilere bakilirsa üzerine titreyen babasinin, onu köye niçin sürdüğünü anlamak güçtü. Delikanlinin Petersburg'da düzensiz bir hayat yasadigini, çalismak istemedigini, babasinin da bunlara üzüldüğünü söylüyorlardi. Nikolay Sergeic, Alyosa'ya bu konuda hiç bir sey sormadi; Pyotr Aleksandroviç de mektubunda oglunu sürmesinin asil nedeninden söz etmemisti. Bununla beraber birtakim söylentiler dolasiyordu ortalikta: Alyosa'nin bagislanamayacak kadar agir bir yaramazlik yaptigindan, sosyeteden bir bayanla gizli iliskisinden, birisini düel oya çağirdigindan, kumarda büyük bir para kaybettiginden söz ediyorlardi. Baska birisinin parasini yedigi bile

söyleniyordu. Prensın, oğunu bir suçú olduğu için değil de birtakim bencil düşünceleri yüzünden köye yol adığını söyleyenler de vardı. Nikolay Sergeıç bu sonuncu söylentiyi nefretle reddediyordu. Çocukluk çağında Prensi hiç görmemiş olan Alyosa da taparcasına seviyordu babasını zaten; ondan söz ederken cosuyor, heyecanlanıyordu. Babasının etkisi altında olduğu bel iydi. Alyosa bazan, babasının da kendisinin de aynı zamanda kur yaptıkları bir kontesten, onun (Alyosa'nın) kadını elde etmesine babasının çok sinirlendiğinden söz ediyordu. Bu hikayeyi daima heyecanla, çocuksu bir içtenlikle, çin çin öten neseli kahkahalar atarak anlatıyordu; ama Nikolay 31

i Sergeıç onu hemen susturuyordu. Alyosa, babasının evlenmek niyetinde olduğunu da doğruluyordu.

Hemen hemen bir yıl olmuştu köye sürgün gelesi. Belirli zamanlarda saygılı, ağırbaşlı mektuplar yazıyordu babasına. Sonunda Vasilyevski'ye o kadar alisti ki, Prens yazın köye geldiğinde (İhmenev'leri daha önceden haberdar

etmisti) sürgün, köyde kalmasına izin vermesi için yalvarıp yakarmaya başlamisti babasına. Köy hayatının tam ona göre bir hayat oldugunu söylüyordu.

Alyosa'nin verdigi her karar, kapildigi her heves asiri duygululugun , dan, heyecanlı yaradilisindan, bazan saçmaliga varan havailiginden, dis etkilere pek çabuk kapilmasindan, iradesinin olmayisindan geliyordu. Ama Prens kuskulu kuskulu dinledi oglunun, bu dilegini...NikolaySergeiç

eski "dostu" nu güç taniyabildi: Çok degismisti Prens Pyotr Aleksandroviç. Nikolay Sergeiç'e karsi pek bir tuhaf davraniyordu; hesaplar gözden geçirilirken igrenç bir titizlik, cimrilik, anlasilmaz bir kuskü gösterdi. Bütün bunlar pek üzdü dürüst Ihmenev'i; uzun süre inanmak istemedi. On dört yıl önce Vasilyevski'ye gelen Prens degildi bu sanki:Simdi bütün komsularıylaönemli olanlariyla tabi(Etanisti. Nikolay Sergeiç'e hiç gelmiyor, bir usagiymis gibi davraniyordu. Birden acayip bir sey oldu: durup dururken tamamen ayrildilar Prensle

Nikolay Sergeic. Birbirlerine kötü sözler söylediler, Ihmenev öfkeyle ikip gitti Vasilyevski'den, ama olay bununla kapanmadı. Evrede igrenç dedikodular dolasmayabaslamıstı. Genç prensin yaradilistan zayıf olduğunu sezinleyen Nikolay Sergeic'in, onun eksikliklerinden yararlanmaya alıstığını; kızı Natasa'nin(osıralar daha on yedisinde olan Natasa'nin) yirmi yasındaki delikanlıyı kendine zorla asık ettiğini; anasıyla babasınınhi farkında degilmisler gibi davrandıkları haldebu aski krklediklerini söylüyorlardı.

Sözde, kurnaz, "ahlaksız" Natasa, gene .32

onun ugrasması sonucu komsu toprak sahiplerinin evlerindeki sayıları hayli kabarık olan kibar kızlardan hiç birini görmek fırsatını bulamayan delikanlıyı nihayet bylemıstı. Sonra, sevgililerin Vasilyevski'ye on bes verst uzaklıkta olan Grigoryev köyünde evlenmeye karar verdiklerini iddia edenler de vardı. "Tabi Natasa'nin anne babasından gizli, diyorlardı. Ama Ihmenev'le karısı her şeyi pekala biliyorlar, kızlarını kiskirtiyorlardı". Sözün kisası, çevrenin

kadinli erkekli dedikoducularinin bu olayla uydurup uydurup söylediklerini siralayacak olsak baslibasina bir kitap olurdu. Isin tuhafi, Prens bütün bunlara inanmis, hatta Vasilyevski'ye de sirf Petersburg'dayken aldigi imzasiz bir mektup üzerine gelmistir. Hiç kusku yok ki Nikolay Sergeic'i birazcik olsun taniyan bir insan bu iftiralarin bir tekine bile inanamazdi; gelgelelim herkese bir seyler olmustu; her kafadan bir ses çikiyor, herkes dudak bükerek basini saliyor... zaval i ihtiyari kesinlikle suçluyordu. Ihmenev, kizini dedikoduculara karsi savunmaya kalkismayacak kadar gururluydu.

Karisina da komsularina her hangi bir açıklamada bulunmamasini siki siki tembihlemisti. iftiraya ugrayan Natasa'ninsa bir yil sonra bile bir seyden haberi yoktu: Olaylari büyük bir titizlikle saklamislardi ondan; on iki yasinda bir kiz kadar neseli, safti.

Bu arada kavga da gittikçe kizisiyordu. Yaltakçilar bos durmuyorlardi. Birtakim fitneciler, taniklar çikti ortaya; Prensi Nikolay

Sergeiç'in Vasilyevski'yi yıl ardan beri hiç de dürüst yönetmedigine inandırmayı sonunda basardılar. Dahası var: Sözde üç yıl önceki kuru satisında Nikolay Sergeiç

on iki bin gümüs rubleyi iç etmiş; bu konuda açık seçik, yasalara uygun delil er varmış; üstelik, koruyu satarken Prensten izin falan da almamış, kendi bildiği gibi hareket etmiş, mal sahibini her is olup bittikten sonra korunun satılmasına razı etmiş, satıstan 33

aldığı paranın çoğunu da cebe indirmiş. Sonradan da anlaşıldığı gibi, bütün bunlar iftiraydı tabii, ama Prens söylenenlerin hepsine inandı, herkesin içinde Nikolay Sergeiç'in yüzüne karşı "hırsız"

diye haykirdi. İhmenev tutamadı kendini, hakarete hakaretle karşılık verdi. Büyük bir rezalet oldu.

Dava hemen başladı. Nikolay Sergeiç birtakım kâğıtları saklamadığı; daha önemlisi, ne koruyucusu, ne de bu gibi durumlarda tecrübesi

oldugu için dava aleyhine isliyordu. Eiftligine haciz kondu. Sinirleri fena halde bozulan ihtiyar, il merkezindeki davayı tecrübeli avukatına bırakıp, durumu yakından izlemek için Petersburg'a geldi.. Saniyorum kısa bir zaman sonra Prens, Ihmenev'i bos yere kirdigini anlamisti. Ne var ki, birbirlerine çok agir hakaret etmislerdi, barisamazlardi. Prens davayı kendi lehine çevirmek, yani eski çiftlik kahyasinin elinden son lokmasını almak için bütün gücüyle çalışiyordu.

V

Böylece Petersburg'a tasınmis oldu Ihmenev'ler,, Bunca uzun bir ayrılıktan sonra Natasa'yla karsilasmami anlatmaya girmeyecegim. Aradan geçen dört yıl içinde bir gün bile unutmamistim onu. Natasa'yi hatırladıkça içimi dolduran duygunun ne oldugunu o zamanlar bilmiyordum tabiE, ama bu ikinci bulusmamızdan kısa bir süre sonra, kaderimin onunkine bagli oldugunu anladim.

Basta, gelislerinin ilk günleri aradan geçen dört

yilin onu pek az degistirdigini, ayrilmamizdan önceki küçük kız olarak kaldigini sanıyordum. Ama günler geçtikçe onda Ezilenler F: 3 34

yeni, o zamana kadar bilmediğim, sanki benden mahsus saklanmış bir şeyler sezinemeye başlamıştım. Gerçek yanlarını benden gizler gibi bir hali vardı... bunları bir bir sezinlemek ne hostu! Petersburg'a geldiklerinde ihtiyaç pek sınırlı, huysuzdu. İşleri kötüydü. Durmadan söyleniyor, davayla ilgili kâğıtlarla uğraşıyordu; bize baktığı yoktu. Anna Andreyevna aklını yitirmiş gibi dolanıyordu ortada, neye uğradığını bilmiyordu. Petersburg ürkütmüştü onu. Eski günlerinin, İhmenevka'nın özlemiyle ağlayıp sizliyor; gelinlik çağına gelen Natasa'nın geleceğini düşünecek kimse yok diye üzüyor; içini dökebileceği başka kimsesi olmadığı için bana tuhaf itiraflarda bulunuyordu.

İşte tam o sıralarda, onların gelisinden biraz önce, edebiyat alanına atıldığım ilk romanımı yeni bitirmiş, işin acemisi olduğum için eserimi ne yapacağımı, kime vereceğimi bilmiyordum.

Ihmenev'lerin evinde hiç söz etmemistim bundan; avare dolastigim, çalismadigim, kendime bir is aramadigim için neredeyse kavga edeceklerdi benimle, İhtiyar azarliyordu benibeni bir evlat bilerek tabiE.Roman yazdigimi onlara söylemekten düpedüz utaniyordum. Çalışmakta gönlümün olmadigini, roman yazmak istedigimi nasıl açabilirdim onlara? Bu yüzden sirasi gelinceye kadar yalan söyledim, var gücümle is aradigima, ama bulamadigima inandirdim onlari, ihtiyarin yalan söyleyip söylemedigimi arastiracak durumu yoktu. Hatirliyorum, bir keresinde Natasa, babasiyla konusmamizi sonuna kadar dinledikten sonra esrarli bir taviryla bir köseye çekti beni; nemli gözlerle, gelecegimi düşünmem için yalvardi, sorular sordu, bir sey öğrenemeyince de, isi avarelige verip kendimi mahvetmeyecegime dair yemin ettirdi bana. Gerçi ne yaptigimi, neyle ugrastigimi açmadim ona, ama yapitimi, ilk romanimi begendigini açiga vuran tek sözcüğünün o anda benim için, sonralari e

lestirmenlerden,
edebiyattan anlayanlardanduyduğum övgülerden
çok çok değerli olduğunu hatırlıyorum. Sonunda
çıktı romanım. Daha basılmadan çok önce
edebiyat dünyasında hayli gürültü koparmisti.
Müşveddelerimi okuyan B. (1) bir çocuk gibi
cosmustu. Hayir! Mutlu olduğum anlar olduysa
bu, ilk başarımın verdiği sarhosluk dakikalari
degil, romanımın müşveddelerini hiç

kimseye okumadan,
göstermeden önceki günlerdi: Coskun umutlar,
hayal er, çalışma tutkusuyula geçirdiğim uzun
geceler mutluydum; yakınlarimmis gibi
benimsediğim, gerçekten ayırdedilemeyen,
yarattığım kisilerle, hayal erimle beraber
geçirdiğim geceler... Kahramanlarimla güler,
gene onlarla aci çekerdim. Zaval ilar aglarken
benim de gözyasi döktüğüm olurdu...

ihtiyarların, önce pek sastıkları halde, ilk
bassarima ne çok sevindiklerini anlatamam! Söz
gelimi Anna Andreyevna, herkesin öve öve

bitiremediği yazarın o küçük Vanya olduğuna inanmıyor, basını salıyordu. İhmenev uzun süre teslim olmadı, romanıyla ilgili ilk söylentiler çıkmaya başladığında korktu bile; geleceğimi mahvettiğimi, yazarların çoğunlukla derbeder insanlar olduklarını söylüyordu. Ama ardi kesilmeyen övgüler, dergilerde çıkan yazılar; nihayet, düşüncelerine gözü kapalı inandığı bazı kimselerden duyduğu benimle ilgili iyi sözler, görüşünü

değiştirmek zorunda bıraktı onu. Birden elime para geçtiğini görünce, hele bir de insanın edebiyattan ne kadar para kazanabileceğini öğrenince son kuskuları da kaybıldı.

içindeki kuskulardan kurtulduğu anda kendini tam, coşkun bir inanca kaptıran insanlardan olan ihtiyar, mutluluğuma bir çocuk gibi sevinerek geleceğim üzerine sınırlanmayan, göz kamas (1) Burada Dostoyevski'nin ilk romanı "insancıklar" la devünlü elestirmeni Belinski'den söz ediliyor.

(E.A.) 36

tirici hayal er kurmaya, umutlar beslemeye baslamisti. Her gün baska bir plan kuruyordu; neler neler yoktu bu planlarda! Bana karsi davranislarinda, o zamana kadar olmayan, bambaska bir saygi vardi. Ama kimi zaman, birden gene kuskuya kapildigi, en heyecanli aninda ne söyleyeceğini sasirdigi oluyordu.

"Yazar, ozan! Ne tuhaf... Ozanlardan adam olan, rütbe kazanan olmus mudur? Geveze, sapik insanlardir!"

Onun bu çesit kuskulara daha çok hava kararirken kapildigi kaçmamisti gözümden (o mutlu günleri unutabilir miyim hiç!) Bizim ihtiyar, ortalik kararmaya basladiginda nedense daha bir karamsar, duygulu, vesveseli olurdu. Natasa'yla ben bilirdik bunu, önemsemezdik. Hatirliyorum, general Sumarokov'dan, Derjavin'e içinde birkaç köpek bulunan bir enfiye kutusu yol anilmasi olayindan, €ariçenin Lomonosov'u ziyaret edisinden, Puskin'den, Gogol'den söz ederek avutmaya çalisirdim onu.

Bunlari belki de ilk kez duyan ihtiyar,

Biliyorum canim, hepsini biliyorum, derdi. Him ! Bak Vanya, senin su yazdigin sey in manzum olmadigina sevindim. Si r saçmaliktir bence. Itiraza kalkisma hemen, bu ihtiyara güven; kötülügünü istemem senin; evet saçmalik, düpedüz saçmaliktir siir, issiz güçsüzlerin ugrasacağı bir sey! Si r yazmak lise öğrencilerine yakisir... Bu siir belasi var ya, sizin gençligi toptan çildirtacak sonunda... Turalim ki Puskin büyük bir ozandır, kime ne bundan! Si r degil mi yazdiklari... hava civa yani... Yazdigi bazı seyleri okudum okumasina... Düz yazi baskadır! Yazar okuyucularim eğitmek olanagina bile sahiptir burada... ulus sevgisini, ya da erdemi insanların içine yerlestirebilir... öyle degil mi? Anlatmak istedigimi anlatamiyorum canim ama anliyorsun beni tabiE; seni sevdiğim için söylüyorum bunlari.

Romanimi getirdigim gün, çaydan sonra hep beraber

yuvarlak masaya oturduğumuzda babacan bir tavirle,

Hadi bakalım oku, dedi. Oku dağörelim neler yazmışsin; herkes senden söz ediyor! Görelim bakalım! Kitabı açıp, okumaya hazırlandım. Romanım o akşam yeni çıkmıştı baskıdan, bir tanesini kaptığım gibi solugu İhmanev'lerde almıştım.

Romanımı onlara daha önce, editördeki müsveddelerimden okuyamadığım için üzülüyordum.

Natasa üzüntüsünden ağlıyor, benimle çekiyor, romanımı ondan önce baskıları okuyor diye sitem ediyordu bana... Ama sonunda masanın başındaydık işte. İhtiyar son derece ciddi, elestirmeye hazır bir tavir takinmişti. İnce eleyip sık dokumak, "durumu anlamak" istiyordu.

Karısının da pek magrur bir görünüşü vardı; romanımın okunması şerefine neredeyse yeni bosörtüsünü takacaktı. Sevgili kızı Natasa'ya ne zamandır sonsuz bir sevgiyle baktığımı; onunla

konusurken heyecanlandigimin, Natasa'nin da bana eskisinden daha bir içten baktiginin farkındaydı. Evet, nihayet o an; basari, mutluluk ani gelmişti! Yasli kadın, kocasının beni biraz fazla ögmeye basladiginin, kiziyla bana tuhaf tuhaf baktiginin da farkındaydı... birden ürküttü onu bu: Ne olursa olsun, bir kont, bir prens, hiç degilse dokuzuncu dereceden, kordonlu, genç, yakisikli bir memur bile degildim! Anna Andreyevna yarim seylerle yetinmeyi sevmezdi.

"Göklere ikariyorlar onu, diye geçiriyordu içinden, ama nedenini bilen yok. Yazarmıs, ozanmıs...

Ne demekmiş yazar?"

VI

Bir oturusta okudum onlara romanımı. aydan hemen sonra baslamistik, kalktigimizda saat gecenin ikisiydi. İhtiyar basta biraz eksitmisti yüzünü. Yüce, belki kendisinin de anlayamayacağı, ama gene de yüce bir sey 38

3er bekliyordu; oysa çıka çıka günlük,
bildigimiz, çevremizde grdgmz basit seyler
ıkmısti karsısına. Kahramanim büyük ya da
ilginç, hiç degilse Roslavlev gibi Yuri
Miloslavski (1) gibi tarihe geçmis kisiler olsaydi
bari; oysa resmî giysisinin dgmeleri bile
kopuk, zaval i, kisiligi olmayan, hatta aptalca bir
memurun öyküsüydü bu; hem öylesine sade, ari
bir dil e anlatılmısti ki bunlar... Çok tuhaftı!

Anna Andreyevna soru dolu bakıslarım
kocasının yüzünden ayırmıyordu; bir seye
alinmis gibi surat da asıyordu: "Böyle saçmaları
basmaya, dinlemeye deger mi? Para verip bunu
alanlar da olacak ha!" demek istedigı yüzünden
bel iydi. Natasa dikkat kesilmis, dudaklarım, her
szcg nasil syledigime bakarak dinliyor,
kendi de o güzelim dudaklarını oynatıyordu.

Sonra mi ne oldu? Daha yariya gelmemistim ki,
dinleyicilerimin gözlerinden sipir sipir yaslar
akmaya baslamısti. Anna Andreyevna
ağlıyor, mirildanmalarından anladigıma
grekahramanıma acıyor, ugradıgı felaketlerde
ona birazcik olsun yardimci olabilmeyi yürekte

istiyordu, ihtiyar ise büyüğü, yüceyi bir yanaatmış, "Pek öyle ahim sahim bir şey olmadığı bastan bel iydi zaten, diyordu; basbayagi bir hikaye iste; ama kisinin yüregine isliyor; adam yerine koymadığımız silik, ezik bir zavalinin da bir insan olduğunu, kardesimiz sayıldığını duyuyor insan içinde!" Natasa hem ağıyor hem dinliyor, arada bir masanın altından kolumu gizlice var gücüyle sikiyordu. Romanimin okunusu bitti. Natasa ayaga kalktı; yanakları al al olmuştü, gözlerinde yaşlar parlıyordu; birden elimi yakaladı, öptü, kosarak çıktı odadan. Annesiyle babası bakistılar. Kızının hareketine sasan İhmenev,

Böyle duyguludur iste bu kız, dedi, ama kötü bir

(1)M.N. Zagoskin'in(1789-1852) aynı adlı romanlarının iki kahramanı.

39

şey değil bu, hatta iyi, çok iyi!

Natasayı aynı zamanda nedense beni detemize

ıkarmak istiyormus gibi karısına kaçamak bir göz atarak,

İyi kizdir... diye mirildandi.

Gelgelelim Anna Andreyevna, ben okurken heyecanlandigi, duygulandigi halde, söyle söylemek istiyormus, gibi bakiyordu:

"İyi yazmis, anladik; ama ne diye kendimizi paraliyalim?" v.b.

Biraz sonra döndü Natasa; neseli, mutluydu, yanimdan geçerken gizlice bir çimdik atti bana.

ihthiyar gene "ciddi" tavrini takinip romanimi elestirecek oldu ama sevincinden tutamadi kendini, duygulandi:

Enfes bir sey bu, Vanya, dedi, enfes!Yüregim yle rahatladi ki sorma! Bu kadarini beklemiyordum senden dogrusu! Yüce, parlak bir sey degil, bel i bu... "Moskova'nin Kurtulusu" vardir bende, Moskova'da yazilmis. Nasil söylesem sana, kitabın yüce, çok yüce bir

sey oldugu daha ilk satirindan bel i...Ama biliyor musun Vanya, seninki daha bir basit, anlasilir olmus. En çok hosuma giden yani da anlasilmasi! Insan kahramanlari daha bir yakin hissediyor kendine, sanki olaylar benim basimdan geçmis. TMtekiler gibi yazmis olsaydin, kendin de bir sey anlamazdin yazdigindan. Yalnizdilini biraz düzeltmen gerek: Gerçi ögüyorum seni ya, ne dersen de dilin biraz yavan kaçıyor, yüceligi yok...Ama is isten geçti artık, basildi bir kere. İkinci baskidadüzeltiriz. İkinci baski yapar mi dersin romanin? O zaman gene para alirsin... Him!

Anna Andreyevna,

Gerçekten verdiler mi sana o kadar parayi, Ivan Petroviç? diye sordu. Inanamıyorum bir türlü.

Aman Al ahim, artık nelere para veriyorlar! 40

Gittikçe duygulanan ihtiyar,

Sana bir sey söyleyeyim mi Vanya? diye atildi, gerçi bir memuriyet falan degildir bu seninki,

ama gene de bir meslek sayilir. Büyükler de okuyacak senin kitaplarini. Gogol'e bilmem ne kadar yıl ik baglandigini, Avrupa'ya gönderildigini söylüyorsun. Sana da niçin yapmasinlar ayni seyi? TMyle degil mi? Dahaerken midir dersin ? Bir roman daha, yazmalisin degil mi ? TMyleyse yaz sen de birader, bir an önce yaz! Basariya ulastim diye gevseme hemen. Demir tavinda dövülür!

Kendisinden öylesine emin, öylesine içten konusuyordu ki, sözünü kesmeye, hayal erine set çekmeye kiyamadım.

Bakarsin bir enfiye kutusu verirler sana... Ne diyeceksin? Gönül eri öyle isterse bir sey diyemezsin ki. Tesvik için olur mu olur.

Sol gözünü anlamlı anlamlı kirparak fisildadi:

Kim bilir, belki saraya bile kabul edilirsin. Olmaz mi yani? Henüz erken mi yoksa?

Anna Andreyevna alınmis gibi atlidi:

Saraya ha! içtenlikle gülümseyerek,

Biraz daha gayret ederseniz general yapacaksınız beni, dedim.

Ihtiyar da gülümsedi. Pek mutluydu. O aralık bize kahvaltı hazırlayan Natasa neseyle, Ekselans yemeğe buyurmazlar mı acaba? diye seslendi.

Kahkahalarla gülmeye başlayıp kostu, babasının boynuna siki siki sarıldı.

Sevgili babacığım, canım babacığım! İhtiyar duygulanmisti.

Anladık, anladık, pekala! Bilirsin, içimden geldi

41

gi gibi konusurum daima. General olsun olmasın, şimdi kahvaltımızı yapalım.

Sevgili kızının pembelesmiş yanagini oksayarakher fırsatta oksardı Natasa'nın

yanagini, Hani ya çok da duygulusun! diye ekledi. Sonra bana döndü.

Seni sevdiğim için söyledim bunları Vanya. Gerçi general değilsin (general ik çok uzak sana), ama ne olursa olsun, tanınmış bir kisisin, bir müel ifsın!

Simdi yazar diyorlar babacıgım.

Müel if demiyorlar mi artık? Bilmiyordum. Varsin yazar desinler, asil söylemek istedigim suydu: Roman yazdi diye adami mabeyinci yapmazlar tabiEböyle buseyi düşünmek saçmalık olurama gene de yükselirsin; atase falan yaparlar seni hiç olmazsa. Sağlığının düzelmesi, ya da bilgini görgünü arttırman için Avrupa'ya, Italya'ya yol arlar belki; para yardımı yaparlar. Yeter ki dürüst ol; parayı, saygiyi onun bunun himmetiyle değil, hakederek kazan...

Anna Andreyevna gülümseyerek,

"Burnun da büyümesin Ivan Petroviç, dedi.

Oldu olacak bir de yildiz taksinlar gögsüne bari,
babacigim, ataselik nedir ki!

Koluma bir cimcik daha atti Natasa, Ihtiyar,
yanaklari al al olmus, gözleri neseden birer
yildiz gibi pirildayan kizina heyecanla bakti.

Bu kiz da hep alay eder benimle!Galiba gene
fazla ileri gittim çocuklar;her zaman böyleyimdir
zaten... ama sana bir sey söyleyeyim mi Vanya,
pek sade bir görünüsün var...

Aman Al ahim! Kime benzesin istiyorsun
babacigim?

Hayir canim, onu söylemek istemedim. Laf ola
be ri gele iste. Vanya, öyle bir yüzün var ki...
Yani ozanla 42

rinkine hiç benzemiyor demek
istiyorum...Duyduguma göre uçuk benizli
olurmus ozanlar, saçlarini uzatirlarmis,
gözlerinde anlasilmaz bir parilti sezilirmis...
Goethe, daha baska ozanlar da öyleymis sözün
gelisi... Abbaddonne'de(1)okudum bunu...Gene

saçmalamaya başladım galiba, ne dersiniz? Su yaramaz da nasıl üzerime üzerime geliyor! Bilgin değilim ben dostlarım, sadece duygularım kuvvetlidir. Yüzün yüz değilmiş, olsun varsın, o kadar önemli değildir bu, hele benim için üç kat iyidir de... Onun için söylemiyorum... Sadece dürüst ol yeter Vanya, önce dürüst olmaya bak; gözün yukarlarda olmasın! TMnünde geniş bir yol vardır. Doğru yürü bu yolda, sana asil söylemek istediğim buydu iste!

Ne güzel günlerdi onlar! Bos zamanlarımı, bütün aksamlarımı onlarda geçiriyordum, ihtiyara edebiyat dünyasından, nedense birden pek ilgilenmeye başladığı edebiyatçılardan haberler getiriyordum. Ona çok sözünü ettim B. nin eleştiri yazılarını bile okuyordum. Gerçi bir şey anlamadığı yoktu ama heyecanla öğüyordu onu, "Kuzeyli Ana Ari" da yazan düşmanlarına ateş püskürüyordu. Anna Andreyevna gözlerini Natasa'yla benden ayırmıyordu, ama biz gene de birbirimizi söyleyeceğimizi söyledik! Natasa'nın, basını önüne eğip, yarım açık dudakları arasından evet diye fısıldadığını sonunda

duymustum. İhtiyarlar da öğrendi durumu,düşünüptasindilar; Anna Andreyevna basini uzun uzun sal adi durdu. Sasirmisti, ne söyleyecegini bilemiyordu, inanmamisti bana.

Simdi islerin iyi Ivan Petroviç, dedi, ya günün bri nde bozulursa, ya biraksilikolursa?Küçük bir memuriyete girsen nasıl olurdu acaba? ihtiyar biraz düşündükten sonra, (DN.A. Polevoy'un(17961846)romantik uzun hikayesi.

_ 43 _

Bak ne diyeceğim sana Vanya, dedi, farkındaydim zaten durumun, ne yalan söyleyeyim, hosuma da gitmiyordu değil, senle Natasa... dogrusu çok iyi bir şey bu ! Biliyor musun Vanya, henüz ikiniz de çok gençsiniz; sonra, Anna Andreyevna da hakli. Bekleyelim, bakalım zaman ne gösterecek.

Bir kabiliyet, hatta üstün bir kabiliyet olduğunu kabul edelim... ama ilk basta söyledikleri gibi dahi de degilsin, basbayagi bir kabiliyetsin, o kadar (bugün "Ana An" senin için böyle

yaziyor, sabahleyin okudum; çok kötü tanıtıyor seni; ne biçim bir gazetedir bu al asen!) Evet! Görüyorsun ya: Kabiliyet insanın geleceğine güvenle bakmasına yetmiyor; ikinizin de elinde avucunda yok. Bir buçuk, hiç değilse bir yıl bekleyelim: işlerin iyi gider, edebiyat alanında kendine sağlam bir yer yaparsan Natasa senindir; basaramazsan karan sen vereceksin gene!.. Bilirim, dürüstsündür, iyi düşün tasın!..

Böyle karar vermistik. Bir yıl sonra bakın neler oldu.

Evet, tam bir yıl geçmişti aradan! Güzel bir eylül akşamı, bitkin bir durumda benim ihtiyarların yanına girdim, sandalyenin üzerine yığıldım. Soluk alamıyor, bayılmamak için kendimi zor tutuyordum; öyle ki, beni bu durumda görünce korktular. Ama basimin dönmesinin, yüregimin sıkışmasının sebebi, kapılarına on kere gelip, çalmadan geri dönmem değildi... Edebiyat alanında başarı sağlayamamam, paraya, üne kavuşamamam, "atase" falan olamamam, sağlığımın düzelmesi için italya'ya gönderilmekten çok uzak bulunmam da değildi

...insan bazan bir yilda on yil yasayabildigi; Natasa'm da böyle bir yil geçirdigi için bu durumdaydim. Aramızla dipsiz bir uçurum vardı... Hatırlıyorum, ihtiyarın karsisinde oturmuş, hiç konuşmuyor, sapkamin zaten kırık kenarlarını farkına_ 44

varmadan iyice kiriyordum. Neden bilmem, Natasa'nin çıkmasını bekliyordum. Üzerimdeki elbise pek eskiydi, üstelik boldu. Zayıflamış, süzölmüstüm, benzim de uçuktu... gene de ozana benzemiyordum, bir zamanlar babacan Nikolay Sergeiç'in öylesine istediği yüce piriltılar da yoktu gözlerimde. Anna Andreyevna yüzüme acıyarak bakıyor, içinden söyle geçiriyordu:

"Natasa'yi az kaldı veriyorduk ona, Tanrı korudu!" Elem dolu bir sesle hala kulagimdadır o sesi, "ay ister miydiniz acaba Ivan Petroviç ? diye sordu (Semaver masanın üzerinde kayniyordu). Daha nasilsiniz bakalım? Pek hasta görünüyorsunuz.

Bugünmüs gibi gözümün önündedir: Böyle

söylüyordu ama gözlerinde baska bir endise vardı.

Sogumus çayı önünde, dalgın dalgın oturan kocasının bakışlarındaki kederdi bunun sebebi. Prens Valkonski'yle aralarındaki davanın iyice kötüye gittiğini, başlarına başka aksiliklerin de geldiğini, bütün bunların Nikolay Sergeič'i hasta ettığını biliyordum. Davanın açılmasına sebep olan genç

Prens bes ay önce bir fırsatını bulmuş, İhmenev'lere gelmişti. Alyosa'sını öz oğlu gibi seven ihtiyarlanmadığı gün yoktu onusevgiyle karşılamıştı delikanlıyı, Vasilyevski'yi hatırlayan Anna Andreyevna ağlamıştı. Alyosa o günden sonrababasından gizlidaha sık gelip gitmeye başlamıştı onlara. Dürüst, içi dışı bir Nikolay Sergeič ihtiyatlı davranmayı kendisi için küçülme saydığından, böyle bir şeyi kalkışmıyordu. Soylu gururu, durumu öğrenince Prens'in ne diyeceğini düşünmeye bırakmıyordu onu; düşmanın yersiz kuskularını küçümsüyordu. Gelgelelim, onu bekleyen hakaretlere dayanıp dayanamayacağını

da bilmiyordu. Genç prens hemen her gün gelmeye baslamisti onlara. Ihtiyarlar hoslaniyorlardi ondan. Aksam geç saatlere, hatta geceyarilarina kadar oturuyordu. Sonunda babasi öğrendi her seyi tabiE. Eirkin

45

bir dedikodu çıktı. Gene aynı konuda, korkunç bir mektupla hakaret etti ona, oğluna da İhmenev'lere gitmeyi kesinlikle yasakladı. Onlara gidisimden iki hafta önce olmuştü bu İhtiyar perisan bir haldeydi. Nasıl üzülmesinde! Hiç bir günahi olmayan, tertemiz Natasa'sini gene bu igrenç iftiraya, bu çamura sokmuşlardı. Aynı adam kızını ikinci kere lekeliyordu... Karsiliksiz mi birakacakti bütün bunları! Bu felaket önce birkaç gün yataga düşürdü onu. Hepsini biliyordum bunların. Üç haftadır bitkin bir durumda evde yattığım halde, her şeyden bütün ayrıntileriyla haberdardım. Bildiğim bir şey daha vardı... hayır, hayır!O zamanlar sadece hissediyordum bunu, biliyordum ama inanamiyordum. Onları Prens olayından da çok endiselendiren bir şeyin olduğunu sezinliyor,

içim sizliyordu. Evet, üzüyor; öğrenmekten, inanmaktan korkuyor; o mesum ani uzaklastirmek için var gücümle çalışıyordum. Oysa şimdi onun için gelmistim. O akşam bilmediğim bir kuvvet sürüklemisti beni oraya sanki! İhtiyar birden kendine gelmiş gibi, Evet Vanya, dedi, hasta miydin yoksa? Ne zamandır görünmüyorsun. Sana karşı suçluyum. Epeydir gelip yoklamak istiyordum seni ama olmadı iste...

Gene daldı.

Biraz rahatsızdim, dedim.

İhtiyar gene bir dakika sonra cevap verdi:

Him, rahatsızdin demek! Rahatsızdin ha! Kaç kere söyledim sana, uyardım ama dinlemedin ki!

Demek öyle. Evet Vanya'cığım, sanat tanrısı yüzyıl ardan beri aç bi laç oturur tavan arasında, daima da oturacaktır. Böyledir bu!

Evet, hiç iyi değildi ihtiyarın durumu. Kendi

yüregi yaralı olmasaydı aç sanat tanrisından bana sözetmezdi. Gözlerimi yüzüne dikmistim: Sapsarıydı yüzü; bakislerinde, cevabını bulamadığı bir soru, bir saskinlik vardı. 46

Son derece heyecanlı, sinirliydi. Karisi endiseyle bakıyordu ona, basım sal iyordu. Kocasi basini bir an öte yana çevirince, basıyla gizlice onu gösterdi bana.

Endiseli bir sesle sordum Anna Andreyevna'ya:

Natalya Nikolayevna'nin sagligi nasil? Evde mi kendisi ?

Yasli kadin, soruma cevap bulmakta güçlük çekiyormus gibi, Evde, anam babam, evde, dedi.Simdi gelecek. Dile kolay! Üç hafta görmediniz birbirinizi! Son günlerde bir tuhaf oldu, hasta mi iyi mi anlasilmiyor!

Ürkek ürkek kocasina bir göz atti. Nikolay Sergeic isteksiz isteksiz, Ne olmus ki? dedi. Hiç bir seyi yok. Gayet iyidir. Genç kız oluyor artik, çocukluktan çıkıyor, olagandır bu kadari. Genç

kiz kederini, tutkusunu anlamak öyle kolaydegildir.

Anna Andreyevna atildi hemen.

Ne de tutku ya!

Gücenmisti. Ihtiyar karsilik vermedi; parmaklariyla masaya vuruyordu. Dehset içinde, "Aman Al ahim, aralarinda bir sey mi geçti yoksa?" diye soruyordum kendi kendime. Ihmenev gene basladi:

Sizin isler nasil bakalim? B. hala elestiri mi yaziyor?

Evet.

Ihtiyar, kolunu sal ayarak,

Ah Vanya, Vanya! dedi. Elestirinin sirasi mi simdi ?

Kapi açildi, Natasa girdi içeri.

VII

Sapkasi elindeydi, piyanounun üzerine koydu
onur

47

sonra benim yanima geldi, bir sey söylemeden
elini uzatti. Dudaklari hafifçe kipirdiyordu; bir
sey,

"hos geldin" demek istiyordu sanki, ama
söylemedi.

Görüşmeyeli üç hafta oluyordu. Korkuyla,
saskinlikla bakiyordum yüzüne. Üç haftada ne
kadar degismisl ti! Solgun çökük yanaklarim,
sitmalim gibi kavruk dudaklarini, koyu
kirkiklerinin arasindan tutkulu bir kararlilikla, bir
heyecan atesiyle parlayan gözlerini görünce
yüregim sızladı.

Ama, Tanrim, ne güzeldi! Ne daha önce ne de
sonra o ugursuz günkü kadar güzel gördüm onu.

Natasa bu muydu? Surada bir yil 6nce g6zlerini 6zerimden, ayirmeden, dudaklarini benimle beraber oynatarak romanimi dinleyen, o aksam kahvaltida 6ylesine y6rekten, mutlu kahkahalar atan; babasiyla, benimle sakalasan gen6 kiz miydi bu? Simdi oturdugumuz odada basim 6n6ne egerek, y6z6 kipkirmizi, bana "evet" diyen Natasa bu muydu?

Aksam ayinine 6agiran tok bir 6an sesi duyuldu kilisenin kulesinden. Natasa birden 6rperdi, annesi ha6 6ikardi.

Ayine gidecektin Natasa, bak 6an 6aliyor, dedi. Git Natasa'cigim, git yakar Tanriya, kilise suracikta zaten!Biraz hava alirsin hem, y6r6rs6n. Evden 6iktigin yok ka6 g6nd6r. Baksana, nazar degmis gibi sapsari y6z6n.

Natasa yavas yavas konusarak, adeta fisiltiyla,

Belki... gitmem bug6n, dedi. Biraz... rahatsizim.

Y6z6 6arsaf gibi olmustu. Anna Andreyevna, kizinin y6z6ne 6rkek 6rkek bakarak korkuyordu

ondan sanki,

Gitsen iyi edersin Natasa, dedi. Demin gideceğim diyordun; bak, sapkani da almışsin. Tanriya yakar yavrum, sana saglik vermesi için yalvar ona. 48

Ihtiyar da kizinin yüzüne endiseyle bakarak söze karisti:

Hadi git kizim; biraz hava alirsin hem,annen dogru söylüyor. Vanya götürsün seni.

Natasa'nin dudaklarında aci bir gülümseme belirdi gibime geldi. Piyanonun yanina gitti, sapkasini alip giyindi; el eri titriyordu. Ne yaptiginin farkinda degilmis gibi bilinçsizdi hareketleri. Annesiyle babasi gözlerini ayirmiyorlardi ondan. isitilir isitilmez bir sesle, Al ahaismarladik! dedi.

Uzun yola çikiyormus gibi vedalasiyorsun sen de yavrum! Biraz rüzgar vursun yüzüne bari, yüzünde renk kalmamis. Ah! nasil da unuttum (her seyi unuturum zaten!) bir muska diktim

sana; iyi bir dua var içinde melegim; Kiyev'li rahibeden geçen yıl öğrenmistim. Faydalı bir duadır; yeni diktim onu zaten. Hadi tak bakalım Natasa. Tanrı sağlık versin sana. Senden başka kimimiz var?

Yaslı kadın is kutusundan, Natasa'nın, her zaman koynunda tasıdığı küçük altın haçı çıkardı; kordelasına bir de muska takılmıstı. Haçı kızının boynuna takip, onu kutsadıktan sonra, Sifa niyetine tasi! dedi. Bir zamanlar uykuya yatırken hep kutsar, dualar okurdum sana, sen de benimle beraber okurdun. Ama şimdi degistin, bu yüzden Tanrı da huzur vermiyor sana. Ah Natasa, Natasa! Senin için gece gündüz ettigim anne dualarımın da bir faydası olmuyor!

Yaslı kadın ağlamaya baslamıstı. Natasa hiç bir şey söylemeden annesinin elini öptü, kapiya doğru yürüyordu ki, birden döndü, babasının yanına gitti. Gögsü inip kalkıyordu. Ayaklarına kapanarak, tikaniyormuş gibi kesik kesik,

. Babacığım! dedi. Kızınızı... Siz de kutsayın.

Natasa'nin beklenmedik bu davranisi hepimizi sasirtmisti. Babasi ne söyleyeceğini bilemeden birkaç saniye öyle bakti ona. Sonra,

Natasa'cigim, yavrum benim! diye haykirdi, bir tanem, kizim, ne oluyor sana?ihtiyarin gözlerinden yaslar bosalmisti.Nedir seni bu kadar üzen? Gece gündüz durmadan agliyorsun. Farkındayim; geceleri uyumuyorum, kalkip odanın kapisindan dinliyorum!.. Her seyi anlat bana Natasa, hiç bir seyi saklama babacigindan r sonra biz...

Sözünü bitiremedi, kizini omuzlarından tutup kaldirdi, kucakladi. Natasa babasinin gögsüne yaslandi, basini omuzuna birakti. Heyecanini bastirmaya, gözyaslarini tutmaya çalışarak, Bir sey yok, bir sey yok, diye tekrarliyordu, laf olsun diye söyledim öyle... Biraz rahatsizim da...

Benim kutsadigini gibi Tanri da kutsasin seni yavrucugum, biricik kizim benim!Mutlu olursun insal ah. Ben günahkar kulun dualarinin kabul

olmasi için Tanriya yakar.

Yasli kadin hüngür hüngür aglayarak,

Benim dualarim da sana olsun, dedi. Natasa,

Al ahaismarladik! diye fisildadi.

Kapida durdu, bir kere daha bakti onlara, bir sey söylemek istedi ama söyleyemedi, aceleyle çıktı.

Kötü bir sey olacagim sezinleyerek arkasindan kostum.

VIII

Basi önünde, hiç konuşmadan, bana da bakmadan, çabuk adimlarla yürüyordu. Ne zaman ki sokagi geçip

EzilenlerF: 450

rihtima çıktik birden durdu, elimi tuttu.

Soluk alamıyorum! diye fisildadi, kalbim sikisiyor... Boguluyorum!

Dehset içinde,

Eve dönelim Natasa! dedim. Bakislarinda sonsuz bir kederle yüzüme bakti.

Onlardan temel i ayrildigimi anlamadin mi Vanya? Bir daha dönmeyeceğim eve!

Yüregime bir bıçak saplandi sanki. Daha onlara gelirken içime dogmustu bu; belki de o günden çok önce hissediyordum bütün bunlari; ama gene de birden çarpmisti beni Natasa'nin sözleri.

Rihtimde üzgün üzgün yürüyorduk. Bir sey söyleyemiyordum; kendimi kaybetmistim sanki, düşünüyor, duruma bir çözüm yolu bulmaya çalisiyordum. Basim dönüyordu. Aklim almiyordu olanlari! Sonunda konustu Natasa :

Beni suçluyor musun Vanya? Ne söyledigimi bilmeden,

Hayir, ama... Amainanmiyorum, olamaz bu!.. diye kekeledim.

Oldu bile Vanya! Biraktim onlari, sonlarinin ne olacagini da bilmiyorum... Benimkini de bilmiyorum aslinda!..

Ona mi gidiyorsun Natasa? Ona mi?

Evet.

Ama imkansiz bu! diye haykirdim. Natasa, zaval i dostum, bunun imkansiz bir sey oldugunu bilmiyor musun? €ilginliktir senin bu yaptigin. Üzüntülerinden ölür annenle baban, sen de mahvolursun! Biliyor musun bunu Natasa?

Biliyorum, ama ne yaparsin ki elimde degil. Sesinde, ölüme gidiyormus gibi bir umutsuzluk vardi.

51

Eve dön Natasa, is isten geçmeden eve dön, diye yalvarmaya basladim.

TMgütlerimin o anda anlamsiz, anlamsiz oldugu kadar da faydasiz oldugunu gördükçe daha bir

heyecanla ısrar

ediyordum :

Babana yaptigının farkında mısın Natasa? Enine boyuna dündün mü bunu? Biliyorsun, babası dşmanıdır babanın;Prens hakaret etti babana, parasını çalmakla suçladı;"hırsız" diye haykırdı yüzüne karşı. Mahkemeleri devam ediyor... Keske bu kadar olsaydı hepsi! Bu bir şey değil, biliyor musun ki Natasa... (ah, evet hepsini biliyorsun!) Prensın babanla anneni, Alyosa köyde yanınızda kalırken ikinizin arasını yapmakla suçladığını da biliyor musun? Bu iftiranın o zaman babanı nasıl perisan ettiğini düşün bir kere. İki yılda bak nasıl bembeyaz oldu saçları! Ne yazık ki hepsini biliyorsun bunların Natasa! Seni temel i kaybetmelerinin onlar için ne demek olduğunu karıstırmıyorum! Her şeyisin onların, ihtiyarlık günlerinin tek ışığı. Sunu da unutmamalısın ki baban, bu kendini beğenmişlerin sana iftira ettiklerini sanıyor; öcünü alamadı diye üzülüyor!

Alyosa'nın evinize gelip gitmeye başlaması eski

düsmanligi son günlerde iyice kızistirdi. Prens gene hakaret etti babana; bu yeni hakaretin öfkesi ihtiyarin yüregini yakiyorken, iftira sandigi her seyin gerçek oldugunu görüverecek birden!.. Olayi bilenler babanla seni suçlayacak, Prense hak verecek. Düsecekleri durumu düşün bir kere! Baban dayanamaz buna, ölür! Rezalet, yüzkarasi...

Hem de kimin yüzünden? Senin, kızinin, biricik, canından çok sevdiği kızinin yüzünden! Ya annen? Babandan çok yasamaz o da... Natasa, Natasa! Ne yaptiginin farkinda misin? Geri dön!

Aklım basına topla!

Susuyordu.Sonunda basını kaldırıp sitemli sitemli baktı yüzüme. Bakısında öylesine bir acı, elem vardı ki,52

kanayan kalbinin, bunları söylemesem de ne denli sızladığını hemen anladım. Verdiği kararın ona neye mal olduğu; yararsız, boş sözlerimle ona nasıl istirap çektirdiğim beliydi; bunları düşündüğüm halde kendimi tutamıyorum,

konusmaya devam ediyordum : Demin Anna Andreyevna'ya evden belki çıkmayacağını... Kiliseye gitmeyeceğini kendin söyledin.

Demek ki kalmak istiyordun; demek ki kesin kararını vermedin henüz?

Natasa cevap olarak sadece acı acı gülümsedi. Hem ne diye sormuştum bunu? Artık her şeyin bittigini, geriye dönüşün olamayacağını görmüyor muydum sanki? Ama ben de kendimde değildim. Yüregimde dayanılmaz "bir sizi, yüzüne bakarak, ne sordugumu kendim de bilmeden, Sahi bu kadar sevebildin mi onu? Diye bağurdım.

Natasa, dudaklarında aynı acı gülümseme,

Ne cevap verebilirim ki sana Vanya? Dedi. Görüyorsun iste! "Gel" diye buyurdu bana, ben de geldim, burada bekliyorum onu.

Son bir umutla gene yalvarmaya başladım :Ama beni dinle biraz Natasa, bak, işleri başka türlü de yoluna koyabilirsin! Evden kaçmasan da olur.

Ne yapacagini ben söylerim sana Natasa'cigim!
Her seyi üzerime aliyorum, ben bulusturacagim
sizi... Bana birak her seyi... Yeter ki anneni
babam yalniz birakma!.. Mektuplarinizi
tasiyacagim; ne diye tasimayacakmisim.? Bu
yaptigindan iyidir böylesi. Yapabilirim bunu;
ikiniz de pisman olmayacaksınız; görürsün...
Sen de mahvolmaktan kurtulacaksın böylelikle
Natasa'cigim... Oysa mahvolursun geri
dönmezsen! Razi ol Natasa: Her sey tam
istediginiz gibi olacak, doya doya seveceksiniz
birbirinizi... Babalariniz cenklesmeyi birakinca
da (çünkü so

53

nunda yüzdeyüz barisacaklardır)... O zaman...

Natasa elimisikip, gözyaslari arasindan
gülümseyerek,

Yeter Vanya, dedi, birak artik. İyi yürekli
Vanya'm benim! iyi yürekli, dürüst dostum!
Kendinden hiç

söz etmiyorsun! Seni birakip baskasini sevdiğim halde her şeyi bağışladın, yalnız benim mutluluğumu düşünüyorsun. Aramızda mektup tasımak istiyorsun...

Ağlıyordu.

Beni eskiden de şimdi de ne kadar sevdiğini biliyorum Vanya. Ağzından kötü bir söz çıkmadı bana karşı, hiç suçlamadın beni! Oysa ben, ben... Tanrım, ne çok suçluyum sana karşı Vanya! Geçmiş günlerimizi hatırlıyor musun? Ah, onu hiç görmeseydim, hiç tanımasaydım ne iyi olurdu! Seninle güzel güzel geçinip giderdik, benim iyi yürekli, sevgili Vanya'cığım!.. Hayır, sana layık değilim ben!

Görüyorsun ya nasıl bir insan olduğumu: Böyle bir anda geçmiş mutlu günlerimizi hatırlatıyorum sana, acı çektiriyorum!.. Üç haftadır uğramıyordun bize; ama inan ki, beni lanetlediğini, nefretle andığını bir an bile düşünmedim Vanya.

Niçingelmediğini biliyordum: Bize engel olmak, karsımızda durarak bizi utandırmak

istemiyordun. Acaba bizleri görmek de sana ağır gelmeyecek miydi? Ama gelmeni ne çok istiyordum bilemezsin! Beni dinle, gerçi Alyosa'yi çilgin gibi seviyorum, ama bir dost olarak seni belki daha çok seviyorum. Sensiz yasayamayacağımı hissediyor, biliyorum; sen gereklisin bana; kalbine, altın kalbine ihtiyacım var... Ah "Vanya! Ne acı, ne güç günler var önümüzde!

Hiçkırık hiçkırık ağlıyordu. Evet, çok acı çekiyordu! Hiçkırıklarını tutarak devam etti : Ah, seni görmeyi TMyle çok istiyordum ki! Ne kadar da zayıflamışsın, yüzünde renk kalmamış; sahi hasta miydin Vanya? Niçin şimdiye kadar sormadım bu 54

nu? Hep kendimden söz ediyorum. Yayın evleriyle işlerin nasıl bakalım? Yeni romanın ilerliyor mu?

Şimdi romanlarımdan, benden söz etmenin sırası mı Natasa? Ne önemi var işlerimin! Ağır aksak gidiyorlar işte; umursadığım yok zaten! Bak ne diyeceğim Natasa: Evden kaçmanı o mu istedi?

Hayir, o da istedi ama daha çok ben istedim. Dogrusu, ben de o da istedik bunu... Bak canim, her seyi anlatacagim sana: Zengin, taninmis bir ailenin kizini vermek istiyorlar ona. Babasi bu kizla evlendirmeye kararli onubilirsin, pek anasinin gözüdür babasi.Kol ari sivamis, bir daha ele geçmez bu firsati kaçirmamak" için çalisiyor. Ünlü kisilerle akraba olmak, para... Kiz da pek güzelmis diyorlar; iyi öğrenim görmüs, temiz yürekliymis; Alyosa bayiliyor ona... TMte yandan babasi da, bir an önce evlendirebilmek, bir an önce basgöz etmek istiyor onu; bu yüzden ne pahasina olursa olsun ayirmaya kararli bizi. Benden, Alyosa'nin üzerindeki etkimden korkuyor...

Hayretle kestim sözünü :

iliskilerinizden haberdar mi yoksa? Sadece kuskulaniyordu Hani.

Biliyor, her seyi biliyor.

Kim söylemis ona bunu?

Birkaç gün önce Alyosa açtı. Babasına her şeyi anlatmış.

Tanrim! Su yaptığınıza bakın! Kendisi açmış !
Hem de böyle bir zamanda ha?

Natasa sözümü kesti :

Alyosa'yi kinama Vanya, gülme ona!
Baskalarına benzemez o. Biraz makul ol. Senle benim gibi değildir ki. Çocukta daha; böyle yetistirmişler onu. Ne yaptığını biliyor mu sanıyorsun? Şimdi yeminle bağlandığı bir şeye bakarsın beş dakika sonra herhangi bir etkiyi 55

le sırt çevirmistir... iradesi zayıftır. Seni sevdiğine yeminler ettiği gün gider içtenlikle baskasına da eder aynı yeminleri; sonra da gelir önce sana anlatır bunu. Kötü davranışları vardır elbette, ama bunlar için onu suçla mak olamaz, sadece acınır ona. En büyük fedakarlığı seve seve yapar! Ama yeni bir etkiyle karşılıncaya dek: O zaman hemen unutuverir her şeyi. Devamli olarak yanında bulunmazsam beni de unuttur. Böyle bir insandır iste!

Ah Natasa, belki de gerçek degildir bütün bunlar, dedikodudur. Böyle bir ocuk evlendirilir mi hiç?

Söyledim ya, babasının niyeti baska.

Peki, onunla evlendirmek istedikleri kizin çok güzel oldugunu, Alyosa'nin kizdan hoslandigim nereden biliyorsun?

Kendi söyledi.

Yapma! Demek baska birisini sevebilecegini söyledi sana, sonra da böylesine bir fedakarlik yapmani istedi ha?

Hayir Vanya, hayir! Bilmiyorsun nasil bir insan oldugunu; çok az taniyorsun onu; önce yakindan tanimali, sonra davranislarini elestirmelisin. Onun kalbinden daha temiz, saf bir kalp yoktur yeryüzünde! Ne yani? Yalan söylese daha mi iyi? Askina gelince, ondan bir hafta ayri kalsam unutuverir beni, baskasini sever; sonra beni görünce de gene dizimin dibine çöker. Hayir! Her sey i bilmem, benden gizlisinin

olmaması da ayrıca iyi; yoksa kuskudan ölürdüm. Evet Vanya! Anladım artık: Devamli olarak, her an, her saniye yanında bulunmazsam unuttur beni, sevgisi söner.

Yaradilisi böyledir; herhangi bir kadın onu kendine asik edebilir. Ne yaparım ben o zaman?

TMlürüm... TMlmek de ne ki! TMlmeye çoktan raziyim! Onsuz nasıl yasarım! TMlmekten de, her çeşit iskenceden de kötüdür onsuz yaşamak! Ah Vanya, Van 56

ya! Onun için annemi babami bıraktığıma göre bunda bir şey var demek! Kararımdan döndürmeye çalışma beni: Her şey bitmiştir artık! Her an yanında olmalıyım; dönemem geri. Bu hareketimle kendimi de baskalarını da mahvettiğimi biliyorum... Ah Vanya!Birden titremeye başlamış, sesini yükseltmişti. Ya sevmezse beni! Ya söylediğin gibi, beni aldatıyor, mahsustan öyle içten, dürüst gözüküyor, aslında kötü, gösterise düskün bir insansa? (Ona böyle bir şey söylememistim.) Burada onu sana karşı savunuyorum. O su anda

belki de baska birisinin yaninda, gülüyordur...

Karsindaki bu alçak kiz da her seyini terk etmis, sokaklarda onu ariyor... Ah Vanya!

TMylesine derinden inlemisti ki, içimden bir sey koptu sanki. Natasa'nin kendini akintiya kaptirdigini anlamistim. Asin, kör, delice bir kiskançlik böylesine çilgin bir karar verdirebilirdi ona. Ne var ki benim içimi de yakiyordu kiskançlik kendimi tutamadim, igrenç bir duygu sarmisti benligimi.

Natasa, dedim, yalnız sunu anlamiyorum: Onun hakkında simdi söylediklerinden sonra nasil sevebiliyorsun "Alyosa'yi ? Saygin yok ona, seni sevdigine bile inanmiyordun ama gene de yanina kosuyorsun, ugruna her seyini

mahvediyorsun. Nasil açıklarsin bu durumu?

TMmrün boyunca istirap çektirecek sana, sen de ona tabiE. Çok seviyorsun onu Natasa, gereginden fazla! Böyle bir sevgiye aklım ermez benim.

Natasa'nin yüzü, aci çekiyormus gibi bembeyaz olmuştü.

Evet, dedi, deli gibi seviyorum onu. Seni böyle hiç sevmedim Vanya. Aklımı yitirdiğimi, gerektiği gibi sevmediğimi ben de biliyorum. Hiç de iyi bir sevgi değil benimkisi... Bak Vanya, eskiden de, en mutlu anlarımızda bile, onun bana ıstıraptan başka bir şey verme 57

yeceğini hissediyordum. Ama bu ıstırap da beni mutlu ediyorsa elden ne gelir? Gülmek eğlenmek için gitmiyorum ki ben ona. Onun yanında neler çekeceğimi bilmiyor muyum sanıyorsun? Gerçi beni seveceğine yemin etti, bir çok şey vaadetti; gelgelelim, yalan söylemediğini; söyleyemeyeceğini bildiğim halde, vaatlerinden hiç birine inanmıyorum, inanmadım da. Onu zorlamak istemediğimi söyledim kendisine. Böylesi daha iyi: Zorlanmaktan hiç kimse hoslanmaz, basta ben... Sırf yanında olabilmek, yüzüne bakabilmek için kölesi, gönül ü kölesi olmaya can atıyorum! Gözlerimin önünde baskasını sevse de umursamam sanıyorum... Ne alçaklık, değil mi

Vanya? Yüzüme bakarak sormustu bunu. Gözlerinin içi parlıyordu. Bir an sayıklıyor sandım. Bu çeşit şeyleri istemek adildir elbette! Elden ne gelir? Adilik oldugunu, beni birakip kaçsa, kovsa, tekmelese bile dünyanın öbür ucuna kadar pesinden kosacagimi kendim söylüyorum. Sen de gelmiş, kararimdan döndürmeye çalışıyorsun beni... faydasi olur mu bunun? Dönsem, yarın gene kosarım ona... Çağırır çağırmaz kosarım. Bir köpekmisim gibi islik çalacak, seslenecek bana...

Kosarak gideceğim arkasından... İstirap! Ondan gelecek istiraptan korkum yok! Bana istirap çektirenin O oldugunu bileceğim ya... Ah Vanya, anlatmak çok güç bunu!

"Ya annen baban?" diye geçirdim içimden. Sanki unutmustu onları.

Natasa, evlenecek misiniz?

Söz verdi, evleneceğiz. Zaten onun için çağırdı beni. Kent dışında gizlice kiydiracağız nikahimizi.

Ne yaptiginin farkinda degil. Belki nikah nasil kiyilir, onu bile bilmez. Hem nasil koca olacak?

Dogrusu, gülünç bir sey. Evlilik mutsuz edecek onu, yakinmaya baslayacak... Benden yakinmasini istemiyorum. Her seyimi verecegim ona, varsin o hiç bir sey vermesin bana. Evlilik onu mut 58

süz edecekse, ne diye buna sebep olayim?

Hayir, kabus görüyorsun sen Natasa, dedim.. Simdi onun yanina mi gidiyorsun?

Gelip beni buradan alacagim söylemisti; öyle kararlasmistik...

Natasa bakisim uzaklara dikti, görünürlerde kimsecikler yoktu. TMfkeyle,

. Hala gelmedi! diye bagirdim. Üstelik önce sen geldin!

Natasa sendeler gibi oldu. Yüzü bembeyaz olmustu. Aciaci gülümseyerek, Belki de hiç

gelmez, diye mirildandi. Evvelsi gün bir mektup yazdı bana, "geleceğine kesin söz vermezsen nikahımızın kiyılmasını ertelemek zorunda kalacağım", diyordu. Babası öteki kızı götürücekmiş onu. İşte böyle, pek önemsiz bir şeymiş gibi rahatlıkla haber veriyordu bunu bana...

Ya gerçekten de ona gittiyse Vanya?

Cevap vermedim. Elim var gücüyle sikti; gözleri parlıyordu. isitilir isitilmez bir sesle, Onun yanında şimdi, diye mirildandi. Sırf oraya gidebilmek, sonra da bana haber verdiğini, buluşma yere gelmediğimi söyleyebilmek için gelmeyeceğimi umuyordu. Bitti benden artık, kaçmaya başladı... Tanrım ! Deliyim ben! Son görüşmemizde benden bittigini söylemişti, zaten...

Daha ne bekliyorum?

Alyosa'yı rihtimin ta öte ucunda görünce,

İşte geliyor! diye haykırdım.

Natasa ürperdi, bir çiglik atip, elimi birakarak, bize dogru gelmekte olan Alyosa'ya kostu.

TMteki de siklastirmisti adimlarim; bir dakika sonra Alyosa'nin kol ari arasindaydi Natasa. Bizden baska kimsecikler yoktu rihtimda.

TMpüsüyor, gülüsüyorlardi. Natasa, uzun bir ayriliktan sonra bulusmuslar gibi hem gülüyor hem agliyordu. Solgun yanaklari pembelesmisti, heyecandan ti 59

kanacakti neredeyse... Alyosa beni görünce yanima geldi.

IX

Onu daha önce çok kereler gördüğüm halde derin bir dikkatle inceliyordum yüzünü; bakisi bana her seyi anlatacak, bu çocugun Natasa'yi nasıl büyüledigini; yüreginde, kutsal saydigi her seyi çigneyip geçmesine sebep olan sevgiyi doguran sim açacakmis gibi bakiyordum gözlerinin içine.

El erimden tuttu, kuvvetlice sikti; "candan, temiz bakisi yüregime isledi.

Sirf dsmanim olduğu için onun hakkındaki dsncelerimde yanıldigimi hissettim. Evet, sevmiyordum onu, doğrusunu söyleyeyim, onu taniyanlardan yalnız ben hiç sevememisimdir Alyosa'yi. Bir çok seyinden hoslanmıyordum; göz alıcı dış görünüsü bilebelki de fazla göz alıcı oldugundansinirime dokunuyordu. Sonraları, bu konuda da hislerimin etkisi altında kaldıgımanladım. Uzun boylu, ince yapılıydı; uzun yüzü solgundu; içten, dalgın bakışlı, açık mavi, iri gözlerinde arada bir yürekte, çocuksu bir nese parıltısı belirirdi. Biçimli, dolgun, pembe dudaklarının ağirbaşlı bir durusu vardı; ama dudaklarında birdenbire beliren gls öylesine içten, öylesine temizdi ki, o anda ruhsal durumunuz ne olursa olsun, onun gibi gülümsemek gelirdi içinizden. Giyiminde asiri Mr incelik yoktu, gene de daima zarif giyinirdi; kibarlığının zoraki olmadığı, doğustan geldiği beliydi. Bu arada birtakim kötü tavırları, alışkanlıkları da yok değildi.

Dsncesizce, kibirli, kendini beğenmişcesine davrandığı da oluyordu. Ne var ki fazlasıyla açık

yürekli, içten olduğu için bu hal erinden kendi de yakınırdı. TMyle sanıyorum ki bu çocuk hiç bir zamansakadan bi 60

leyalan söyleyemezdi; söylese bile, bunda kötü bir şeyin olduğunu aklının ucundan geçirmezdi.

En asiri bir bencil ik bile, belki de açık yürekli olduğundan hos görülüyordu onda. Gizlisi yoktu.

€abuk kanan, ürkek,, yufka bir yüregi vardı; iradesi falan yoktu. Küçük bir çocuğu olduğu gibi onu da aldatmak, gücendirmek günahı, kötü bir şeydi sanki. Yasına göre pek saftı, hayat üzerine hemen hiç bir bilgisi yoktu; kırk yasına gelse de degismeyecege benzerdi. Bu çeşit insanlar ömürlerinin sonuna kadar olgunlaşamazlar. Onu görüp de sevmeyecek bir insanın olabileceğini sanmıyorum; çocuk gibi sokulurdu karsısındakine. Natasa doğru söylüyordu: Baskasının etkisiyle kötü bir şey yapabilirdi; ama bu davranışının sonucunu görünce, sanırım üzüntüsünden de ölürdü.

Natasa Alyosa'yi avucunun içine alacağına, hatta

onu istedigini yöne çekebilecegine inanliyordu.

€ildirasiya sevmenin, sevdigi insana sirf onu sevdigi için istirap çektirmenin hazzini tatmisti bir kere; kendini feda etmek için böylesine sabirsizlanmasinin sebebi belki de buydu. Ama Alyosa'nin gözlerinin içinde ask pariltilari vardi, heyecanli bakiyordu sevdigi genç kizin yüzüne. Natasa magrur bir tavirila bakti bana. O anda her seyi unutmustu: Annesini babasini da, ayrilisini da kuskularini da... Mutluydu.

Vanya! diye haykirdi, ona karsi suçluyum, layik degilim ona! Alyosa, gelmeyecegini sanmistim. O

kötü düşüncelerimi sil at kafandan Vanya, unut.

Alyosa'ya gözlerinde sonsuz bir sevgiyle bakarak ekledi :

Hepsini unutturacagim!

Alyosa gülümsedi, Natasa'nin elini öptü, genç kizin elini birakmadan bana döndü : Beni de suçlamayin. Hanidir bir kardes gibi kucaklamak

istiyordum sizi. Sizden çok söz etti bana N

61

tasa! Simdiye kadar yarım yamalak tanisiyorduk. Yüzü biraz kızarak, alçak sesle, Sizinle dost olacağız... diye ekledi, bagislayacaksınız bizi.

TMylesine içten, hos gülümsemisti ki, kendimi tutamadim, ben de gülümsedim. Natasa girdi araya :

Evet, evet Alyosa, dostumuzdur o bizim, kardesimizdir, çoktan affetti bizi, onsuz mutlu olamayız.

Söylemistim sana zaten...Ah, çok yaramaz çocuklariz biz Alyosa! Ama üçümüz hep beraber olacağız... Vanya!dudaklari titremeye baslamisti.Simdi onların yanina gideceksin, biliyorum;öylesine altin bir kalbin var ki, beniaffedemeyecekleri halde, seni görünce belki biraz yumusayacaklardır. Her şeyi, her şeyi anlat onlara; öyle anlat ki... Savun beni, kurtar; gerçeği, bu davranisimin nedenlerini anladigin

gibi anlat. Dogrusunu söyleyeyim mi Vanya, bugün yanimda olmasaydin belki de bu karan veremezdim! Koruyucu melegimsin sen benim. Annemle babama durumu, yaptigimi öğrendikleri anda kapilacaklari dehseti hafifletecek biçimde anlatacagina inaniyorum. Ah Tanrim, Tanrim!.. Beni affetmelerinin imkansiz oldugunu bildigimi söyle onlara Vanya. Onlar etse bile Tanri affetmeyecektir. Varsin lanetlesinler beni, ben gene de ömrümün sonuna kadar dua edecegim onlar için. Kalbim daima onlarla beraber olacak! Ah, niçin bu kadar mutsuzuz hepimiz! Niçin, niçin!.. Tanrim! Ne yaptim ben!

Akli basina birden gelmis gibi bagirmisti "Ne yaptim ben!" diye. Dehsetten titriyordu. Yüzünü el eriyle kapadi. Alyosa kucakladi onu, bir sey söylemeden gögsüne bastirdi. Birkaç dakika süren bir sessizlik oldu. Sitemli sitemli Alyosa'ya bakarak,

Böylesine bir fedakarlik istiyebiliyorsunuz demek

ondan! dedim. 62

Suçlamayın beni! diye tekrar etti. inanin ki, ne denli güçlü olursa olsun, geçicidir bu üsüntüler.

Bundan hiç kuskum yok. Bu dakikaların geçistirilmesi için insanın biraz iradesi olsun, yeter.

Natasa da aynı şeyi söyledi bana. Biliyorsunuz ki bütün bunların sebebi aile gururu, anlamsız birtakim çatışmalar, davalardır!.. Ama... (inanin ki bu konuda çok düşündüm) bütün bu saçmalıklara bir son vermenin zamanı gelmiştir artık. Yeniden birleşelim bizler, gerçek mutluluğu ancak o zaman tadacağız, ihtiyaçlar da bizi böyle görünce barışacaklardır. Kim bilir, nikahımız onların barışmalarının başlangıcı olacaktır belki de! TMyle sanıyorum ki başka türlü de olamaz. Siz ne dersiniz?

Natasa'ya bakarak,

Nikahtan söz ediyorsunuz, dedim. Ne zaman evleniyorsunuz ?

Yarin ya da devrиси g¼n y¼zde y¼z.
G¼r¼yorsunuz ya benim de pek bir sey bildigim
yok hen¼z.

Dogrusunu isterseniz, hi¼ hazirlik yapmadim.
Natasa'nin gelecegini sanmiyordum.¼stelik,
babam bug¼n nisanlim sayilan kiza(evet,
evlendirmek istiyorlar beni; Natasa anlatmistir
size. Ama ben istemiyorum) g¼t¼recekti beni.
Bu y¼zden hazirlik yapamadim. Ama ne olursa
olsun, yarindan sonra kiydiracagiz nikahimizi.
TMyle saniyorum, ¼nk¼ baska t¼rl¼ olmaz.
Yarin Pskov yolundan gideriz. Yakin k¼ylerden
birinde liseden bir arkadasim var. ¶ok iyi bir
insandir, belki tanistiririm sizi.

Ayni k¼yde bir de papaz var, aslinda kesin
olarak bilmiyorum papaz var mi yok mu...
TMnceden grenmeliydim bunlari, ama olmad
iste... Neyse o kadar önemli degil bu. Kararimizi
verdik ya, gerisi kolay. Olmazsa komsu k¼yden
bir papaz agiririz, degil mi? Yakinda baska
k¼yler de var ¼nk¼! Ne yazik ki bir iki satir
yazip durumdan haberdar edemedim arkadasimi.
Belki de k¼yde bile degildir... Ama bu

y

da önemsiz! Kararimizi verdikten sonra her sey kendiliginden olur, öyle degil mi? Yarina, ya da öbür güne kadar yanimda kalacak Natasa. Ayri bir ev tuttum kendime; köyden dönünce orada oturacagiz. Artik babamin evinde kalamam, degil mi? Gelirsiniz bize artik; güzel bir evimiz var.

Arkadaslarim gelip gidecek; aksam yemekleri verecegim...

Saskinlikla, içim burkularak ona bakiyordum. Natasa, Alyosa'yi suçlamamam, onu hosgörmem için bakislariyla yalvariyordu bana. Delikanlinin anlattiklarini dudaklarinda hüznü bir gülümsemeyle; ayni zamanda karsisindaki anlamsiz, ama tatli tatli konusan sevimli, neseli bir çocukmus gibi ona sevgiyle bakarak dinliyordu. Kaslarimi çatarak baktim Natasa'ya. Hali pek dokunmustu

bana. Alyosa'ya.

Ya babanız? Diye sordum. Sizi affedecegine
emin

misiniz?

Eminim. Hemen etmez tabiE. Ne önemi var
bunun? Benim de bir kisiligimin oldugunu
gösterecegim ona. "Kisiligin yok, havaisin", diye
sitem eder bana daima. Havai olup olmadigimi
görür simdi! Aile babasi olmak kolay degildir,
biliyorum...çocukluktan çikacagim artik... yani
ben de baskalarına benzeyecegim demek
istiyorum. .. kendi emegimle geçinecegim.
Natasa bunun, hepimiz gibi baskalarının
sirtindan geçinmekten çok daha iyi oldugunu
söylüyor. Bana ne iyi seyler anlattigini bir
bilerseniz! Dünyada aklima gelmezdi bunlar,
böyle yetistirmediler beni.

Dogrusunu söylemek gerekirse, havai
oldugumu, bir ise yaramadigimi ben de
biliyorum. Ama biliyor musunuz, evvelsi gün
parlak bir düşünce geldi aklima. Gerçi simdi

sirasi degil ama anlatacagim size bunu, çünkü Natasa'nin da duymasini istiyorum, siz de bir akil verirsiniz bize.

Ben de sizin gibi roman yazip dergilere satmak istiyorum. Dergilerin romanlarimi almasinda yar
64

dimci olursunuz bana tabi? Size güvendiğim için dün gece sabaha kadar bir roman konusu kurdum kafamda, inanir misiniz, hos bir sey olacaga benzer. Scribe'nin bir komedisinden aldım konuyu... Ama sonra anlatayım bunu size. iyi para getirecek bana bu roman... Para veriyorlar degil mi?

Tutamadım kendimi, gülümsedim.O da benim arkamdan gülümseyerek, Gülüyorsunuz, dedi. Asiri bir içtenlikle ekledi :

Bakin, görünüsüme aldanmayın benim.Aslinda görmüs geçirmis bir insanımdır. Zamanla anlayacaksınız bunu. Ne diye denemeyeyim? Bakarsınız bir seyler yaparım... Ama haklisiniz galiba: Gerçek hayat üzerine hiç bilgim yoktur;

Natasa da öyle söylüyor. Herkes söylüyor bunu zaten; yazar olmak kim, ben kim? Gülün, gülün, ama düzeltin beni; Natasa için yapacaksınız bunu, seviyorsunuz onu. Gerçeği söyleyeceğim size: Ona layık değilim; hissediyorum bunu. Ağır geliyor bana bu, benim neyimi sevdiğine de bir türlü akıl erdiremiyorum. Her şeyimi feda edebilirim onun uğruna! Doğrusu, şu ana kadar hiçbir şeyden korkmuyordum, ama şimdi korkuyorum: ne yapıyoruz biz! Tanrım! Kisi kendisini görevine tamamen verdiği zaman irade gücü

mahsus mu kayboluyor acaba? Hiç olmazsa siz yardım edin bize, sevgili dostumuz! Tek dostumuz sizsiniz artık, başka kimsemiz kalmadı. Yalnız basıma ne gelir benim elimden? Size bu kadar güvendiğim için bağışlayın beni. Sizi çok iyi, kendimden üstün bir insan sayıyorum. Ama düzeleceğim, inanin buna, istediğiniz gibi olacağım.

Gene elimi sikti, güzel gözlerinde içten, hoş bir parıltı belirdi. TMylesine içten uzatmısti elini bana, dostu olduğuma öylesine yürekten

inaniyordu ki!

Düzelmem için Natasa yardım edecek bana, di

65

ye. devam etti. Ama kötü bir şey gelmesin aklınıza, bizler için üzülmezin. Bir çok niyetlerim var, para yönünden de hiç sikintimiz olmayacak. Romanım bir işe yaramazsa (doğrusunu isterseniz, roman yazmamın saçmalık olduğunu biliyorum; siz ne diyeceksiniz, onu öğrenmek için açtım bu konuyu), evet romanım bir işe yaramazsa müzik dersleri veririm. Müzik bilgimden haberiniz yoktu sanırım? Böylesine bir uğrasla geçinmekten utanmayacağım. Bu bakımdan aydın düşünceliyimdir.

Sonra, bir sürü gereksiz eşyalar, tuvalet takımı... ne işime yarayacak bunlar? Satarım hepsini.

Onlardan alacağım paranın bize ne kadar yeteceğini biliyor musunuz?! O da olmazsa son

çikar yol olarak devlet hizmetine girerim, Babam buna sevinir bile. Devlet hizmetinde çalismam için her zaman sikistirirdi beni; hasta olduğumu öne sürerek yan çizerdim. (Hem galiba bir yere yazdirmis bile beni.) Evlilik bana yaradigini, gerçekten çalismaya bagladigimi görünce sevinecek, affedecektir beni...

Ama, Aleksey Petroviç, dedim, bu durumda babalariniz arasinda patlak verecek çatismayi düşünabiliyor musunuz? Bu aksam her iki evde de neler olacak, biliyor musunuz?

Sözlerimden yüzü kireç gibi olan Natasa'yi gösterdim ona. Pek insafsiz konusuyordum.

Evet, evet, dedi, haklisiniz, korkunç bir sey bu! Ben de düşündüm ayni seyi, düşündükçe de dehsete kapildim... Ama baska ne gelir elden? €ok haklisiniz, hiç degilse Natasa'nin annesiyle babasi affetmeli bizi! Ah, bilseniz ne kadar severim onlari! TMz anne babamdan farksizdirler; bunun için üzülyorum zaten!.. Ah su kavgalar, su dava! Bu saçmaliklardan ne denli nefret ettigimizi bir bilseniz! Nedir kavgalarinin

sebebi? Hepimiz bir EzilenlerF: 5_ 66

birimizi seviyoruz ama gene de kavgaliyiz!
Barismalar da bitse su is. Ben onların yerinde
olsam öyle yapardım... Sözleriniz ürküttü beni.
Seninle gıristigimiz bu is korkunç bir sey,
Natasa! Daha önce de söylemistim bunu... Sen
istiyorsun... Ama sonunda belki iyi olur, Ivan
Petroviç. Ne dersiniz? Nasıl olsa barisacaklar bir
gün! Biz. baristiralim onları. Evet, evet,
sevgimize karşı koyamayip barisacaklar
sonunda... Varsin lanetlesinler bizi ama biz gene
de sevecegiz onları; bir zaman gelecek,
dayanamayacaklar artık. Babamin bazan ne iyi
yürekli olduğunu bilmezsiniz!

Gerçi çoğunlukla çatiktir kasları ama; bazan öyle
iyidir ki! Bugün benimle nasıl tatlı tatlı
konuştuğunu, kandirmaya çalıştığını görseydiniz
bir! Oysa isteginin tam tersine hareket ediyorum
şimdi; üzüyor beni bu. Hep su zararlı önyargılar!
Delilikten başka bir sey değil! Natasa'ya söyle
alici gözüyle baksa bir kere, hiç değilse yarım
saat konuşsa onunla! Hemen razı olurdu
evlenmemize.

Alyosa böyle söyleyerek sevgi, tutku dolu gözlerle Natasa'ya bakti. Bir anlik sessizlikten sonra devam etti :

Natasa'nin nasil bir kiz oldugunu öğrenince onu ne çok seveceğini; hepsinin ona bayilacagini belki bin kere düşünmüsdür kendi kendime. Büyük bir haz veriyor bana bu düşünce. Dogrusu, Natasa gibisini görmemislerdir! Oysa babam onun düzenbaz, basit bir kiz oldugu inancinda.

Görevim, sevgilimin gururunu yeniden kazanmasini saglamaktır; yerine getirecegim bu görevimi!

Ah Natasa! Hepsi sevecekler seni, hepsi. (Heyecanlanarak yükseltmisti sesini.) Seni sevmemek elde mi! Gerçi degmem bu sevgiye, Natasa ama sev beni gene de, ben... bilirsin beni iste! Mutlu olmamız için çok sey istemiyoruz ki! Bu aksamin bize, hepimize mutluluk getirecegine inanıyorum.

Yasasin bu aksam! TMyle degil mi Na

tasa? Ne oluyor sana? Tanrim, ne oluyor sana?

ölu gibi bembeyaz olmustu Natasa'nin yüzü. Alyosa konusurken gözlerini ayirmamisti ondan;ama bakisi giderek daha bir bulaniklasiyor, sabitlesiyor, yüzü beyazlasiyordu. Sonundaartikdinlemeyi kesmistisanki. Alyosa'nin sorusu birden uyandirmisti onu. Kendine geldi, sagina soluna bakindiktan sonra birden bana atildi. Aceleyle, Alyosa'dan sakliyormus gibi cebinden bir mektup çikarip elime tutusturdu. Annesiyle babasina yazilmisti ; bir gün, önceden hazirlandigi bel iydi.Mektubu verdikten sonra, bakislarim kaçirmadan uzun süre gözlerimin içine bakti.

Umutsuzluk vardi bakisinde. O korkunç bakisini ömrümün sonuna kadar unutmayacagim.Ben de dehsete kapilmistim; hareketinin ne denli korkunç oldugunu ancak o anda sezinleyebildigim görüyordum Kendini zorlayip bir sey söylemek istedi bana, hatta bir iki sözcük

çikti agzından, sonra birden kendini kaybetti. Tam düserken tuttum onu. Korkudan Alyosa'nin yüzünde renk kalmamisti:Natasa'nin sakaklarini ovuyor, el erinden, dudaklarından öpüyordu, iki dakika sonra ayildi Natasa. Biraz ötede, Alyosa'nin geldiği kiralik kupa arabasi duruyordu; çağirdi onu. Natasa, arabaya binerken elimi yakaladıçildirmis gibiydi,bir damla gözyasi parmaklarimi yakti... Araba hareket etti. Uzun uzun baktim arkasından. O anda bütün mutlulugum uçmus, yüregim paramparça olmustu, içim sızlayarak hissediyordum bunu... Geri dönüp, aynı yoldan ihtiyarlara gittim. Yanlarına nasıl girecegimi, onlara ne söyleyecegimi bilmiyordum. Düşüncelerim donmustu sanki, dizlerim titriyordu...

Yasadığım mutlu günlerin hepsi bu kadar iste. Askim böylece sona erdi. Yanda kestığım hikayeme simdidevam edeceğim. 68

X

Smith'in ölümünden bes gün sonra ondan

bosalan; daireye tasindim. O gün pek sikiliyordu canim.

Hava kötü, soguktu; aksama kadar yagmurla karisik kar yagmisti. Ancak aksam üzeri bir ara güneş gözükmüş, yolunu sasiran bir isinibesbel i meraktanodama girmisti. Buraya tasindigima pisman olmaya baslamistim. Oda gerçi genisti ya, tavam pek basik, duvarlari pisti. Birtakim esya olduğu halde bos gibi duruyordu.

Havasizdi. Burada sagligimin iyice bozulacagini anlamistim.

yanilmamisim...

Sabahtan öğlene kadar kagitlarimla ugrasmis, siraya koymustum. €antam olmadığı için onlari tasinirken bir yastik yüzünün içine doldurmustum. Hepsi burusmus, karismisti. Sonra oturup biraz yazayim demistimo siralar büyük romanım üzerinde çalışiyordum,ama aklım baska yerde olduğu için kendimi yazmaya verememistim...

Kalemi birakmis, pencerenin önünde

oturuyordum. Hava kararmak üzereydi, canım gittikçe daha çok sikiliyordu. Kafamın içinde bir sürü düşünce vardı. Sonunda Petersburg'da mahvolup gidecekmisim gibi bir his geçiyordu içimden, ilkbahar yaklasmisti; bu kapalıliktan siyirilsam, kirlarin ormanlarin taze havasini cigerlerime doldursam iyilesirim saniyordum; oysa ne çok oluyordu gitmeyeli oralara!.. Hatirliyorum, "Bir büyüyle son yıl arda olan her şeyi unutsam, yepyeni bir güçle hayata yeniden baslasam ne iyi olurdu!" diye geçiriyordum içimden. Hala umudumu yitirmemistim. "Beynimi ters yüz edip, yeni bir biçime sokacaklarini, beni iyi edecek 69

lerini bilsem akıl hastanesine yatmaya da raziyim", diyordum. Yasamak istiyor, hayata tapiyordum!.. Ama. böyle düşünürken gülümsedigini de aklimda. "Akil hastanesinden çıktiktan sonra ne yapacagini? Gene roman; mi yazacagim yoksa?"

Böyle hayal kurarken hava iyice kararmis, gece olmustu. O aksam Natasa'yla bulusacaktim; bir gün öncesinden mektup yazip çağirmisti beni.

Yerimden fırlayıp hazırlanmaya başladım. Zaten bu sıkıcı yerden kurtulmak, yağmur da kar da yağsa, kendimi sokaga atmak istiyordum.

Üstelik, karanlık bastıkça odam daha bir genişliyor, büyüyordu sanki. Her gece odamın her köşesinde Smith'i göreceğim sanıyordum: pastanede Adam Ivanoviç'e olduğu gibi, oturup gözlerini bana diyecek, Azorka da ayaklarının dibinde yatacak... İşte tam o anda, beni pek şasırtan bir olay oldu.

Bununla beraber, her şeyi açık yüreklilikle anlatmalıyım: sınırlarımın bozukluğundan mı, yer değiştirmenin verdiği duygululuktan mı, daha yakında geçirdiğim büyük üzüntüden mi neden bilmiyorum, şimdi hastalığım nedeniyle geceleri sık sık içine düştüğüm, mistik dehşet diye ad taktığını ruhsal durum, hava kararmaya başlayalıdan beri yavaş yavaş sarmaktaydı beni. Ne olduğunu' anlayamadığım, ulaşamaz, gerçekte var olmayanbelki de vardır su anda; aklın sıraladığı bütün delillerle alay edercesine, bir gerçek, ürkütücü, çirkin, amansız bir olay olarak çıkar kargıma bakarsınız evet, ne

oldugunu anlayamadigim, ulasilmaz, gerçekte var olmayan bir sey in verdigi dayanılmaz, istirap dolu bir korkuydu bu. Korku, aklimin gösterdigi delil erin hiç birini dinlemeden gün geçtikçe büyür, güçlenir; öyle ki sonunda, böyle anlarda her zamankinden daha bir açık, dinç olduguhalde, duygulara karsi koyma yetenegini tamamen yiti 70

rir akıl. Dinleyen yoktur onu artık, yararsiz bir sey olmustur; bu parçalanma korkulu beklemeyi, kasveti daha da arttirir. Sanirim, ölüden korkan insanlarda da durum bir bakima aynidir. Oysa neden korktuğumu bilmemem benim istirabimi daha da arttiriyordu.

Hatirliyorum, arkam kapiya dönük, masanin üzerinden sapkami aliyordum, tam o anda, geri dönünce karsimda Smith'i görecegim hissi uyandi içimde birden: önce usulca kapiyi açacak, esikte durup odanın içine bir göz atacakti; sonra basini öne egerek sessizce içeri girecek, tam önümde durup donuk bakisini gözlerimin içine dikerek, birden gülmeye başlayacakti; dissiz agzini açarak uzun uzun

gölüsü bütün bedenini sarsacakti; sesi duyulmayacakti bu gülüsün. Bütün bunlar son derece açık, seçikti kafamin içinde. Hissettiklerimin kesinlikle gerçekleşecegi, hatta gerçekleştiği, arkam kapiya dönükoldugu için bunu göremedigim, kapinin belki de o anda yavas yavas açildiği inanci birden içimi doldurmustu. Hizla dönüp baktim... gerçekten de tipki bir dakika önce hayalimde canlandirdigim gibi sessizce açiliyordu kapi. Seslendim. Cevap veren olmadı; kapi kendiliginden açiliyordu sanki. Birden tuhaf bir yaratik belirdi esikte. Karanlikta seçemedigim birisinin gözleri ısrarlı, sabit bakislarla beni inceliyordu. Sirtimdan dogru soguk bir ürperti geçti.

Asil beni korkutan, gelenin bir kız çocuğu olmasiydi. Kapıda Smith'i görseydim bu kadar korkmazdim belki. Bu saatte tanimadigim bir çocuğun ne isi vardi odamda?

Kapiyi, içeri girmekten korkuyormus gibi usulca açtigini söylemistim. Esikte durup saskin bakislarla uzun uzun inceledi beni. Sonra bana

dogru yavasça iki adim atti, karsimda durdu.
Hala konusmuyordu. Daha yakindan
görüyordum onu simdi. Kisa boylu, ciliz, agir
bir hastaliktan yeni kurtulmus gibi soluk
benizli, iri, siyah

71

gözlerinin parlakligi bu yüzden daha bir dikkati
çekiyorduon iki on üç yaslarinda bir kizdi bu.

Aksam sogugundan titreyen gögsünü örttüğü
eski atkisini sol eliyle tutuyordu. Üstü basi
dökülüyordu. Gür, siyah saçlarinin tarak yüzü
görmedigi bel iydi. Birbirimizin yüzüne bakarak
iki dakika öyle ayakta durduk.

Gögsü ya da bogazi agriyornius gibi, güç isitilir
bi" sesle, Dedem nerede? diye sordu.

Bütün korkum bir anda kaybolmustu. Smith'i
soruyorlardi. Onunla ilgili bir iz çikmisti karsima
sonunda. Kendimi toparlayamadan,

Deden mi? dedim, öldü deden!

Böyle söylediğime o anda pisman olmuştum. Bir dakika daha hareketsiz durdu, sonra birden, sinir krizi gelmiş gibi zangir zangir titremeye başladı. Düşmesin diye kolundan tuttum. Birkaç dakika sonra düzeldi biraz ama istirabini benden gizlemek için sarfettiği çabanın farkındaydım.

Affet beni küçük, dedim, affet! Ne olur kusuruma bakma! TMyle söyledim sana ya, belki de deden değildi ölen... zaval i yavrum!.. Kimi ariyorsun? Burada oturan ihtiyari mi?

Kendini zorlayarak, endiseyle bakti yüzüme.

Evet.

Soyadi Smith miydi?

Eevet!

TMyleyse oydu... ölen dedendi öyleyse... Ama sen üzülme gene yavrum. Niçin bugüne kadar ugramadin hiç T Nereden geliyorsun? Dün topraga verdiler onu; birdenbire öldü... Torunusun demek?

€abuk çabuk sordugum karmakarisik sorularima cevap vermiyordu. Sessizce döndü, kapiya dogru yürüdü. TMylesine sasirmistim ki, durdurmuyordum onu, baska bir 72

seyler sormuyordum. Kapida bir kere daha durdu, yarim geri dönerek, Azorka da öldü mü? diye sordu.

Evet, Azorka da öldü.

Bu sorusu pek tuhafima gitmisti: köpegin de ihtiyarla beraber ölecegini, ölmek zorunda oldugunu biliyordu sanki.

Kiz, benden bu cevabi alinca sessizce disari çikti, ardasindan kapiyi dikkatlice kapadi.

Bir dakika sonra pesinden kostum. Onu biraktigim için kendi kendime kiziyordum! TMylesine sessiz çikip gitmisti ki, merdiven basindaki kapiyi açtigini duymamistim. Merdivenleri henüz inmemistir diye düşünüp yukarda durarak asagiya kulak kabarttim. Ama ses seda yoktu. Sadece alt katlardan bir kapi sesi

duyuldu, genelerin bir sessizlik kapladi evin
içini.

Aceyle inmeye basladim basamaklari.
Merdiven benim dairemden, yani besinci kattan
dördüncü

kata dönerek iniyor, ordan asagi düzlesiyordu.
Küçük küçük daireli apartmanlarda çoğunlukla
oldugu gibi daima karanlik, pis bir merdivendi
bu. Ben inerken ise zifiri karanlikti. El
yordamiyla dördüncü kata inince birden
durdum. Sahanlikta birisi benden gizleniyor gibi
geldi bana. El erimle sagi solu arastirmaya
koyuldum. Kiz cocugu tam kösedey di, yüzünü
duvara dönmüs, sessiz sessiz agliyordu.

Bak, dedim, neden korkuyorsun? Ben
korkuttum seni; kabahat bende. Deden ölürken
senden söz etti; son sözleriydi bunlar... Birtakim
kitaplar kaldi bende; senin olsalar gerek. Adin
ne senin?

Nerede oturuyorsun? Dedenaltinci sokakta
dedi...

Ama cümlemın sonunu getiremedim. Nerede oturduğunu bildiğimden korkmuş gibi, bir çiglik attı; siska, kemikli koluyla itti beni, merdivenden aşağı kostu. Ben de "pesinden. Ayak seslerini duyuyordum. Birden kesildi ses.

73

Sokaga çıktığımda görünürlerde yoktu. Voznesenski caddesine kadar kostuktan sonra, aramamın bos olduğunu, anladım: Yoktu kız. "Belki de merdivenlerden inerken, bir köseye saklanmıştır", diye düşündüm.

XI

Ama caddenin çamurlu yaya kaldırımında daha birkaç adım atmıştım ki, basını önüne eğmiş, pek dalgın olduğu bel iydiçabuk adımlarla yürüyen birisiyle karşılaştım. Bunun ihtiyar İhmenev olduğunu farkedince sardım. Benim için beklenilmeyen karşılaşmalarla dolu bir akşamdı bu.

İhtiyarın üç gün önce hastalanıp yataga

düstüğünü biliyordum. Simdi de böyle bir havada sokakta karsima çikmisti. Üstelik, eskiden aksamlari hemen hiç çikmazdi sokaga; Natasa'nin kaçmasindan sonra, yani bes alti aydan beri ise büsbütün kül kedisi olmustu. Nihayet, derdini paylasabilecegi bir dostunu bulmus bir insan gibi pek sevinmisti beni gördüğüne. Koluma yapisip, nereye gittigimi bile sormadan pesisira sürükledi beni. Son derece telasli, sabirsizdi. Kendi kendime "Nereye gidiyordu acaba?" diye sordum. Bunu ona sormak gereksizdi, Son zamanlarda çok kuskulu olmustu; bazan en basit bir sorudan ya da sözden almiyordu.

Yan gözle süzüyordum onu: Yüzünde renk yoktu; son bes alti aydir iyice zayıflamisti; sakali bir haftalikti. Uzamis ak saclari burus burus sapkasinin altindan tasmis, eski paltosunun yakasini örtmüstü. Onun kimi zaman daldigini; sözgelimi, odada yalnız olmadigini unuttugunu, elini kolunu sal ayarak kendi kendine konustugunu daha önce de farketmistim. Acinacak bir durumu vardi.

Ee, ne var ne yok Vanya? diye basladi. Nereye
74

böyle? Ben de söyle bir dolasayim dedim;
baziislerim var da... Nasilsin bakalim?

Siz iyi misiniz? Daha geçen gün hastaydiniz,
simdi de bu havada disari çikmissiniz.

Beni duymuyormus gibi soruma cevap vermedi.

Anna Andreyevna nasil? diye sordum.

iyi, iyi... O da biraz keyifsiz. Seni merak ediyor;
"niçin ugramiyor acaba?" diyordu bugün. Bize
gidiyordun galiba, Vanya? Hayir mi?

Kuskuyla yüzüme bakarak,

Bir yere gidiyorsan engel olmayayim, dedi.
Ihtiyar öylesine hassas olmustu ki, onlara
gitmedi gimi söyleyecek olsam gücenir, hemen
uzaklasirdi yanimdan. Geç kalacagimi,
Natasa'ya gidemeyecegimi bile bile, Anna
Andreyevna'nin nasil oldugunu öğrenmek için

onlara gittigimi söyledim, inandirdim buna onu.
içi rahatlayan ihtiyar,

€ok hos, dedi, bu iyi oldu iste...

Bir şeyi söylemek istemiyor gibi birden sustu,
daldı. "Uzun süren bir dalginlikten sonrakes
dakika geçmişti aradankendine gelmiş gibi,

Bu iyi oldu iste! diye tekrarladi. Him... Bak
Vanya, daima öz oğlumuz gibi sevimsizdir seni;
Anna Andreyevna'yla bana... bir erkek evlat...
vermedi Tanrı... ama onun yerine seni yol adı...
her zaman böyle düşündüm.

Karim da... evet! Sen de daima iyi bir evlat gibi
sevdinsaydin bizi. Anna Andreyevna'yla ben
herzaman dua ederiz senin için... Tanrı
yardımcin olsun! Sesi titredi, bir dakika sustu.

Evet... daha sen nasilsin bakalım?Hasta falan
Olmadin ya? Niçin ugramiyorsun bize?

Smith olayini anlattim ona; bu islerin beni çok
oyaladigini, sonra pek iyi olmadigimi, bu

yüzden onlara Vasilyevski'ye (o zaman Vasilyevski'de oturuyorlardı) uzak 75

olduğu için ugrayamadığımı söyleyerek özür diledim, Azkaldi, bu işler arasında birkaç kere Natasa'ya gittigimi kaçırıyordum agzimdan, tam zamanında tuttum kendimi.

Smith olayı pek ilgilendirmisti ihtiyari. Dikkatle dinlemisti beni. Yeni dairemin rutubetli, eskisinden belki de daha kötü oldugunu, aylık kira altı ruble vereceğimi duyunca öfkeleni. Son günlerde pek sinirli, sabirsiz olmustu zaten. Böyle zamanlarda ancak Anna Andreyevna yatastirabiliyordu onuo da her zaman değil.

TMfkeyle,

Him... dedi, bütün kabahat senin su edebiyatında Vanya! Tavan arasına kadar çıkardı seni, mezara kadar da indirecek! Kaç kere söyledim bunu sana, uyardım!... B. den ne haber, hala elestiri yazılan yazıyor mu?

Veremden öldü ya. Söylemistim bunu size

yanılmıyorsam.

TMldü ha... öldü demek! Olacağı buydu zaten. Karısına, çocuklarına bir şeyler bırakmış mı bari?

Karisi var diyordun galiba... Ne diye evlenir böyle insanlar acaba!

Hiç bir şey bırakmadı, dedim,

Olay onunla yakından ilgiliymiş, ölen B. öz kardesiymiş gibi heyecanla haykirdi:

TMyle demek! Neyse, önemi yok! Sana doğrusunu söyleyeyim mi Vanya, onu öylesine öğdüğün zamanlar bile bu adamın sonunun böyle olacağını seziniyordum. "Hiç bir şey bırakmadı" demek kolay! Oysa... isim yapmıyordu. Tatalım ki ölümsüzler arasına karıştı adı, ama karın doyurmaz ki bu.

Senin sonunun da acı olacağı içime doğmuştu Vanya; öğüyordum seni, ama bir yandan da düşünüyordum. B. öldü demek! TMlmeyip de ne

yapacakti! Yasayisi iyi... yeri ala... görüyorsun iste!

€abuk, bilinçsiz bir el hareketiyle, rutubetli karanlikta ölgün ölgün titresen fenerlerin aydinlattigi puslu 76

sokagi, çamurlu evleri, karanlikta parlayan islak kaldirim taslarini, sirilsiklam olmus, asik yüzlü

yayalari, çini mürekkebiyle boyanmis gibi simsiyah gökyüzünü gösterdi. Sehrin alanina çiktik.

Karsimizda, alttan havagazi .lambalariyla aydinlatilmis anit vardi. Biraz ötede, Isaak katedralinin büyük kubbesi yükseliyordu.

Onun iyi, temiz, candan, duygulu bir insan oldugunu söylemistin Vanya. Bu edebiyatçilar hep iyi, candan oluyorlar zaten! Yalniz arkalarinda öksüz birakmak gelir el erinden! Him... Sanirim, öldüğüne kendisi de sevinmistir!... Eeeh! Alip basim bir yere, sözgelimi Sibirya'ya gitseydi!...

Sokakta dilenen küçük bir kız çocuğu gördü:

Ne o kızım?

Yedi sekiz yaşlarında, üstü basi yırtık, siska mi siska bir kızdı bu; küçücük, çıplak ayaklarına alti delik bir çift papuç geçirmisti. Soguktan titreyen ciliz bedenini, ona artık iyice küçük gelen, yırtık pirtik paltosuyla örtmeye çalisiyordu. Kupkuru, solgun, hastalıklı yüzünü bizden yana çevirmis; ürkek, sessiz bakisini gözlerimizin içine dikmis; terslenecegi korkusuyla titrek elini öne uzatmisti.

Onu görünce birden ürperdi ihtiyar. Sorusunu öylesine birdenbire sormustu ki, kızcağız bir an korktu; irkilerek geri çekildi. ihtiyar,

Ne, ne istiyorsun kızım, ne? diye bagirdi. Dileniıyor musun? Ya? Al, al sana... al bakalım sunu!

Aceleyle, heyecandan titreyerek ceplerini arastirmaya basladi, iki üç gümüs ufaklık çıkardi. Ama az geldi ona bu, iç cebinden

cüzdaniini aldı, bir rublelik bir kagit para çıkardı,bütün parasi buyduküçük dilencinin avucuna koydu.

Tanri yardimcinolsun, küçük... yavrum! Tanri korusun seni!

Eli titreyerek birkaç kere pespese kutsadi zaval iyi;

77

ama benim durmus ona baktigimi farkedince birden durdu, yüzünü eksitti, çabuk adimlarla yürüdü. Uzun süren öfkeli bir susustan sonra,

Böyle seylere dayanamam ben,Vanya, elimden gelmez, diye basladi. Bu küçükleri... geberesice anne babalari yüzünden sokaklarda soguktan titrer görünce içim bir tuhaf olur... Sunu da düşünmek gerekir ki, kendisi çok kötü durumda olmayan hiç bir anne bu yasta yavrusunu.

böyle bir havada sokaga salmaz!... Kadincagizin basinda kim bilir kaç tane yetim daha vardır...

en büyükleri bu olduğu için onu yol amistir belki de... kendi de hastadır... him! Prens çocukları değil er ki! Prens çocuğu olmayan çok var dünyada, Vanya! Eh!

Bogazinla bir şey düğümlenmiş gibi bir an sustu.

Bak, Vanya, Anna Andreyevna'ya söz verdim... yani ikimiz karar verdik, yetim bir kızı evlat edineceğiz... anlayacağın, demin gördüğümüz kız gibi küçük bir zaval iyiyanimiza alıpkutacağız, yetistireceğiz, anlatabiliyor muyum?Biraz karışık, heyecanlı konuşuyordu,İki ihtiyar yalnız kaldık, canımız sıkılıyor... ama nedense son günlerde vaz geçti Anna Andreyevna. Sen kornis onunla ama sakın benim söylediğimi sezdirme... kendi düşüncenmiş gibi konuş, razı et onu... duydu mu? Bunu senden istemeyi hanidir kafamakoydum... Onu razı et, ben yapamayacağım...aman canım, boş şeyleri

birakalım! Kız neme gerek benim ? Lazım değil; eglence olsun... evin içinde bir çocuk sesi isitilsin diye... doğrusunu istersen daha çok

Anna Andreyevna için istiyorum bunu; biraz avunur belki...

Ama hepsi bos bunların! Yürümekle bitmeyecek bu yol Vanya; bir araba tutalım; gecikeceğiz, oysa Anna Andreyevna bekliyor bizi...

Anna Andreyevna'nin yanına girdigimizde saat yedi buçuktu. 78

XII

Yasli kan, koca çok düskündüler birbirine. Sevgi., yil ardan beri süregelen aliskanlik birbirine iyice baglamisti onlari. Ama Nikolay Sergeic sadece simdi degil, eskiden, en mutlu olduklari zamanlarda bile Anna Andreyevna'sina karsi biraz soguk, hatta bazanözelikle baskalarinin yanindasert davranirdi, ince duygulu bazi insanlar, kimi zaman sevgilerini göstermekten inatla kaçinirlar; degil baskalarinin yaninda, basbasayken de en sevdiklerine bile bile soguk davranirlar; hatta basbasayken daha bir soguk olurlar. Ancak arada bir tasar sevgileri; bu sevgi ne denli uzun süre tutulmussa o denli

sıcak, coşkun olur. ihtiyar İhmenev de gençliğinden beri Anna Andreyevna'sına karşı böyle davranıyordu iste. Temiz yürekli bir kadın olduğu, onu sevmekten başka bir meziyeti bulunmadığı, sevgisini bazan dışa vurmasına kızdığı halde, karısını çok sever, sayardı. Ne var ki, Natasa'nın: kaçmasından sonra daha bir düskün oluşturdular birbirine. Dünyada yapayalnız kaldıkları duygusuna kapılmışlardı. Gerçi Nikolay Sergeič kimi zaman son derece sınırlı oluyordu ya, gene de iki saatliğine ayrılamıyorlardı, özleyiyorlardı birbirlerini. Natasa'dan, dünyada böyle bir insan yokmuş gibi hiç söz etmemeye konuşmadan, kendiliklerinden karar vermişlerdi sanki. Anna Andreyevna çok istediği halde kocasının yanında kızından üstü kapalı bile söz edemiyordu. Eoktan affetmişti Natasa'yi. Her gelişimde ona sevgili, biricik yavrusundan haber getirmeme iyice alıştırmıştı kendini.

Uzun süre haber almasa adeta hasta oluyordu kadıncagız; haber getirdiğimde ise en küçük ayrıntılarla ilgile

niyor, heyecanil bir merakla sorular soruyor, anlattiklarimla "avunuyor" du. Bir keresinde Natasa'nin biraz rahatsiz oldugunu soylemistim, korkudan az kaldi oluyordu, kalkip kizina gidecekti neredeyse. Ama sadece bir kere oldu bu, Kiziyla gorusmek istegini önceleri benim yanimda açiga vurmaktan çekiniyordu; öyle ki, benden onunla ilgili her seyi sorup öğrendikten sonra her seferinde, kiziyla ilgilenmesine ilgilendigini, ama Natasa'nin affedilemeyecek bir suç

isledigini söylemeyi gerekli buluyordu. Ama yapmacik bütün bunlar. Anna Andreyevna'nin bazan çok üzüldüğü, agladigi, benim yanimda Natasa'yi hasretle andigi, Nikolay Sergeic'ten aci aci yakindigi oluyordu. Ama kocasinin yaninda sadece üstü kapali söz ediyordu duygularindan; gururun, kati yürekliligin kötü oldugunu, suçlari affetmeyi bilmedigimizi, Tanrinin affetmeyenleri bagislamayacagini söylüyor, daha ileri gidemiyordu. Böyle anlarda ihtiyar ya hemen surat asiyor, kaslarini çatarak susuyor,

yaçogunlukla ne söyleyeceğini bilemeden bambaska bir konudan açıyor, ya da ikimizi yalnız bırakarak odasına çekiliyordu. Anna Andreyevna da böylece içini tamamen dökmek, ağlayıp sızlamak fırsatını buluyordu. Onlara gittğim akşamlar bana hoş geldin dedikten hemen sonra, Anna Andreyevna'ya Natasa'yla ilgili son haberleri verebilmem için odasına çekiliyordu zaten. O akşam da öyle yaptı. İçeri girer girmez, Sirilsiklam oldum, dedi, ben odama çıkıyorum Vanya, sen otur. Olanları anlat Anna Andreyevna'ya, ben şimdi gelirim...

Bizi yalnız bırakmaktan utanıyormuş gibi yüzümüze bakmamaya çalışarak aceleyle çıktı. Böyle durumlarda özelikle yanımıza döndüğü zaman bana karşı da Anna Andreyevna'ya karşı da daha bir soğuk; hatta, yufka yü 80

reklilik gösterdiği için kendi kendine kızıyormuş gibi öfkeli davranırdı.

Son zamanlarda benden hiç bir şeyin saklamayan, Anna Andreyevna, yalnız kalınca, Böyle işte bu adam, dedi, hep böyle

yapiyor bana. Üstelik, kurnazliginin farkında olduğumuzu da biliyor. Ne diye numara yapar, bilmem! Yabancisiyim sanki. Kizma karsi da öyle. Al ah bilir ya, onu affetmek için can atiyor. Geceleri hep ağlıyor, kaç kere duydum! Ama hiç renk vermiyor gene de.

Gururu ayaklandı bir kere... Anam babam Ivan Petroviç, çabuk söyle bana: Nereye gidiyordu ?

Nikolay Sergeič mi? Bilmiyorum; ben de aynı şeyi size soracaktım.

Sokaga çikinca dondum kaldım. Hasta hasta, hem de böyle bir havada, gece vakti nereye gedebilirdi... TMnemli bir isı vardır, diye düşündüm; sizin de bildiginiz isimizden başka ne önemli olabilirdi bizim için... Kendi kendime böyle düşünüyör, ona bir şey soramıyordum: Son günlerde hiç bir şey soramıyorum ona zaten, ikisi yüzünden sesim solugum kesildi. Natasa'ya gittigine göre, affedecek onu demek, diye geçiriyordum içimden. Her şeyi biliyor, son olaylardan da haberdar. Bundan kuskum yok, ama nereden öğrendigini bilemiyorum. Dünden

beri çok üzgün.

Bakıyorum susuyorsunuz! Orada yeni neler oldu, anlat bana. Dört gözle bekliyordum sizi. O canavar birakıyor mu Natasa'yi?

Bildiklerimi hemen anlattım Anna Andreyevna'ya. Her zaman açık konusuyordum onunla, bir şeyi saklamıyordum. Alyosa'yla Natasa'nin gerçekten ayrılmak üzere olduklarım, bu seferkinin öteki anlasamamazlıklarına benzemediğini söyledim. Natasa'nin dün bana bir mektup yol ayıp, bu akşam saat dokuzda ona ugramam için yalvardığını, bu yüzden onlara gelmek niyetimin hiç

olmadı

81

gini, Nikolay Sergeiç'in beni zorla getirdiğini eklemeyi de unutmadım. Durumun kritik olduğunu; iki hafta önce dönen Alyosa'nin babasının söz dinlemek istemediğini, Alyosa'yi

sikiya aldigini; en önemlisi de, Alyosa'nin galiba nisanlisindan hoslandigini, hatta kiza tutulduğu söylentilerinin dolastigini anlattim. Mektuptan, Natasa'nin onu yazarken son derece heyecanlı oldugunun anlasildigini; bugün dananın kuyrugunun kopacagini yazdigini; geleceğim saati bildirmesinin tuhaf oldugunu da ekledim.

Bu bakimdan hemen gitmek zorundayim, dedim. Yasli kadin telaslanmisti.

Git, git anam babam, gitmelisin tabiE. Ama Nikolay Sergeic'i bekle, simdi gelir, bir çay içsen... Ah, semaveri getirmemisler daha! Matrena! Nerede kaldi semaver? insan degil, bir canavar bu kadin... Çayi içer içmez söyle akla yatkın bir mazeret bul, hemen kalk. Yarın da bana gelip her şeyi anlatacaksın ama. Hem biraz erken gel. Tanrım! Bir felaket mi oldu acaba? Bundan kötüsü ne olur daha! Nikolay Sergeic her şeyi biliyor, içimde öyle bir his var... Matrena'dan çok seyöğreniyorum, o da Agasa'dan haber alıyor. Agasa, Prensinevinde kalan Mariya Vasilyevna'nin vaftiz kizidir... sen de biliyorsun bunu zaten. Kocam pek sinirliydi

bugün. Ne yaparsam bagiriyordu. Sonra yumusadi,

"Paradan biraz sikintim var da" dedi. Sözde sikintisi oldugu için bagiriyormus bana... Yemekten sonra yatti. Delikten (kapisinda bir delik var; haberi yok bundan) baktim; zaval im Ikon dolabinin önünde yere diz çökmüs, dua ediyordu. Bunu görür görmez dizlerimin bagi çözöldü. €ayini da içmedi, uyumadi da, sapkasini alip çikti. Saat besti. Soramadim bir sey: Bagirirdi bana. €ok bagirmaya basladi bu günlerde. En küçük bir kabahatimiz olmasin, Matrena'ya da bana da EzilenlerP : 6 82

bagiriyor hemen. TMyle korkuyorum ki bagirmasindan... tir tir titriyorum, yüregim duracakmis gibi vurmaya basliyor. Gerçi mahsustan bagirdigini biliyorum, ama gene de korkuyorum iste.

Arkasindan tam bir saat yakardim Tanriya. Natasa'nin sana yol adigi mektup nerede? Göstersene onu bana bir!

Gösterdim., Anna Andreyevna'nin, kah canavar, kah duygusuz, aptal bir çocuk dediği Alyosa'nin sonunda Natasa'yla evleneceğine, babası prens Pyotr Aleksandroviç'ii izin vereceğine bütün kalbiyle inandığını biliyordum. Benimle konuşurken birkaç kere agzından kaçırmıstı bunu, sonra da pisman olmuş, kendi sözlerini yalanlamaya çalışmıstı. Ama ne olursa olsun bu umudunu, ihtiyarın kuskulandığını hatta bir keresinde böyle umutlar besliyor diye üstü kapalı olarak sitem etmıstı karısının bildiği için Nikolay Sergeič'in yanında açığa vuramazdı. İhtiyar, kızının Alyosa'yla evlenme ihtimalinin olduğunu bilse, onu yüreginden tamamen çıkarıp atardı sanıyorum.

O zaman hepimiz böyle sanıyorduk. Kızını beklemesine bekliyordu, ama pisman olmuş, Alyosa'sinin anısını bile kafasından silip atmış olarak... ihtiyarın Natasa'yi affetmesi için tek şartı buydu; gerçi açığa vurmuyordu bunu, ama yüzünden, hal erinden bel iydi.

Anna Andreyevna gene başlamıstı:

Pisirigin biridir su Alyosa, ocukdan farki yoktur, kalpsizdir de, her zaman sylemisimdir bunu.

Terbiyesini de eksik vermisler, haylazin biri olup ikmis. Böyle bir ask ugruna Natasa'yi birakacak demek, aman Al ahim! Hali nice olacak yavrumun, zaval imin? Bu yeni sevgilisinde ne buldu, sasiyorum dogrusu!

Nisanlisinin çok hos, iyi bir kiz oldugunu duydum Anna Andreyevna, dedim, Natalya Nikolayevna da ayni seyi söylüyordu...

, 83

Yasli kadin sözümü kesti:

Kulak asma! Neresi hosmus? Sizin gibi zipirlar için her kiz hostur, yeter ki kalçalarını sal aya sal aya yrsn. Natasa'nin onu gmesine gelince, ruhunun soylulugundan yapiyor bunu. Herifi tutmasini bilmiyor; her suçunu bagisliyor, öte yandan da aci çekiyor. Kaç kere aldatmis zaval iyi!

Kalpsiz canavarlar! Korkuyorum, Ivan Petroviç. Herkes bir gururdur tutturmus. Hiç olmazsa bizimki yatissa da yavrumu, bir tanemi alip getirseydi buraya. Kucaklardim onu, yüzüne doya doyabakardim! Zayıfladi mi?

Zayıfladi, Anna Andreyevna.

Yavrucugubenim! Ektigimi birbilse Ivan Petroviç! Dün aksamdan beri durmadan agliyorum...

ah! Sonra anlatirim sana! Yavrumuzu bagislamasini kaç kere çitlattim ona; açık açık söyleyemiyorum, üstü kapali anlatmaya çalisiyorum. Korkudansolugum da kesilmiyor degil: Ya kizar da onu temel i lanetlerse? diye düşünüyorum. Simdiyekadarlanetledigini duymadim onu...

böyle bir sey yapmasindan korkuyorum iste. Mahvolurum o zaman! Babanin lanetledigi bir evlat Tanri gözünde hiçtir artik, Gece gündüz içimde bu korku. Sende de utanma diye bir sey kalmamis, Ivan Petroviç; elimizde büyüdün,

evladimiz gibi sevdik seni; bir de kalkmis, "hos kiz" diyorsun!

Mariya Vasilyevna her seyi anlatti bana. (Bir günah isledim; benimki isleri için disari çiktiği bir gün kahve içmeye çağirdim onu.) Isin aslini öğrendim ondan. Alyosa'nin babasi Prense kontes arasinda gizli iliskiler varmis... Kontes, kendisiyle evlenmiyor diye sitem ediyormus Prense, o da habire yan çiziyormus.Kocasi daha sagken kirmadigi ceviz kalmamis karisinin... Dul kalinca da solugu Avrupa'da almıs: Italyanlar, Fransızlar, baronlar eksik olmuyormus evinden; Prens Pyotr Aleksandroviç! de o siralar yakalamıs. Birincikocasından kalan 84

üvey kizi da büyüdükçe büyümüs bu ara. Kontesin paralari zamanla suyunu çekmis; oysa Katerina Fyodorona'yla beraber, tüccar babasinin emniyet sandigina onun adina yatirdigi iki milyon da büyüyormus. Simdi üç milyonu oldu, diyorlar; Prens "Su kizla Alyosa'yi evlendirmeli!"

diye düşünmüs. (Açıkğözdür! Firsti kaçırmaz.)

Hatırlarsın, kont bir akrabaları var, saraya kabul edilen, tanınmış bir kişi... o da razı olmuş bu işe... Üç milyon bu, dile kolay! "Pekala, demiş, kontesle konuşun bir". Prens kontese açmış düşüncesini. Beriki direktmiş: Sağı solu bel i olmaz onun, diyorlar. Kontes olduğuna bakmadan, bir çok kimse görüşmüyormuş onunla kentte. "Hayır, Prens, diye tutturmuş, sen benimle evleneceksin; Katerina Fyodorovna, Alyosa'yla evlenemez".

Dediklerine göre kız, analığını çok severmiş; gözünün içine bakar, bir dedigini iki etmezmiş.

Sessiz, melek gibi bir kızmış! Prens durumu kavramış hemen; "Sen merak etme Kontes, demiş.

Varını yogunu tükettin; girtlagına kadar borç içindesin. Üvey kızınla Alyosa birbirinin tam dengidir: Seninki safın biri... Alyosa'nın da kafası çalışmaz; avucumuzun içine alıriz onları, istedigimiz yana çekeriz. Paran olur o zaman.. Benimle evlenip de ne yapacaksın?" Ne anasının gözüdür! Mason herif! Altı ay öncesine kadar bir

türlü kararini veremiyormus Kontes; Varsova'ya gitmisler, orada razi olmus... Böyle duydum iste. Mariya Vasilyevna anlatti bütün bunlari bana; kendisi de en inanilir kimselerden duymus. Anladin mi simdi? Isin asli paraya, milyonlara dayaniyor, yoksa kizin güzel igi, hoslugu hep hikaye!

Anna Andreyevna'nin anlattiklari sasirtmisti beni. Birkaç gün önce Alyosa'nin kendisinden duyduklarimi dogruluyorlardi. Alyosa, para için dünyada evlenmeyecegini söyleyerek ögünüyordu.

Ama Katerina Ivanovna'dan hoslaniyordu da. Gene Alyosa'dan, babasininbu söylentileri yalanladigi haldeKontesi simdilik kizdirma

_ :85

mak için onunla belki de evlenecegini duymustum. Alyosa'nin babasini çok sevdigini, onunla ögündüğünü, her sözüne körü körüne inandigini söylemistim yukarda.

Genç prensin nisanlisi olacak kızı ögmeme pek gücenen Anna Andreyevna, Senin hoş kız kont soyundan değil! diye devam etti. Natasa daha uygun düşerdi ona. TMtekinin olup olacağı bir tüccar kızı; oysa Natasa eski, soylu bir aileden geliyor. Ah, söylemeyi unuttum sana, kocanı dün akşam hani o demir kaplı sandığı var ya, onu açtı, geç saatlere kadar ailemizle ilgili eski belgeleri karıştırdı durdu. TMyle bir ciddiymi ki. TMrgü örüyordum, bakamıyordum ona, korkuyordum. Sesimin çıkmadığını görünce kızı, kendi çağırıyor beni, gece yarısına kadar ailemizin ünlü geçmişini anlattı. Biz İhmenev'ler daha Müthis Ivan zamanında kızı zadeymişiz; benim ailem Sumilov'lar gelince, ta Aleksey Mihayloviç zamanında ünlüymüş, belgeleri duruyor bizde, Karamzin'in tarihinde yazıyor zaten. Anlayacağın, bu yönden ötekilerden aşağı değiliz. Nikolay Sergeyi anlatmaya başlayınca, düşüncesini hemen anladım,, Natasa'nın küçümsenmesi dokundu ona. Yalnız zenginlikte geçiyorlar bizi. Varsın o Pyotr Aleksandroviç canavari para pesinden kossun; ne aç gözlü, ruhsuz bir insan olduğunu

herkes biliyor zaten. Varsova'da gizliden cizvitlige yazilmis diyorlar. Dogru mu bu acaba? Bu söylenti benim kulagima da gelmisti.

Saçma, dedim.

Ama Nikolay Sergeič'in, ailesiyle ilgili eski belgeleri karistirdigi haberi ilginçti. Soylu bir aileden geldigiyle o zamana kadar hiç ögünmemisti. Anna Andreyevna devam ediyordu: Hepsicanavardir bunlarin! Nasil, anam babam, üzüüyor mu Natasa, agliyor mu? Ah, geç

kalacaksin, hadi git! Matrena, Matrena! Kiz degil ki haydut! Hakaret 86

ettiler mi ona Vanya? dogruyu söyle bana.

Ne cevap verebilirdim? Agliyordu kadincagiz. Sonra anlatacagini söylediği onu üzen şeyin ne olduğunu sordum.

Ah yavrum, ah, dedi, çok derdim var. Eilen dolmamış besbel i! Bilmem hatırlar misin

yavrum, altin kapli bir madalyonum vardı. Natasa'cigimin küçüklük resmi vardı içinde. Sekiz yasındaydi o zaman melegim. Köyden geçen bir ressama yaptirtmistik bu resmi, unuttun galiba? İyi bir ressamdi. Natasa'yi ask tanrıçasi biçiminde resmetmisti: O zamanlar altin sarisi, kivir kivir saçlari vardı. Tül bir giysi giydirmisti ona; içi gözüküyordu; öyle güzel olmustu ki, bakmaya doyamiyordu insan. Ressama bir çift de kanat eklemesini söylemistim ama razi olmamisti. Basimiza gelen bu felaketten sonra madalyonumu sandiktan çıkarmis, boynuma takmistim. Haçla beraber tasiyordum onu; bir yandan da Nikolay Sergeič görecek diye ödüm kopuyordu. Natasa'nin bütün esyalarim evden atmamizi, ya da yakmamizi emretmisti: Evde hiç bir seyini onu hatirlatmasini istemiyordu. Onun resmine bakmak yetiyordu bana; bazan ona baka baka agliyordum...

rahatlatiyordu beni bu. Yalniz kaldigim zamanlar öpüyordum, öpüyordum... sanki onun yüzüydü.

Konusuyordum onunla, her gece yatarken kutsuyordum. Evde baska kimse yoksa, yanimda gerçekten o varmis gibi yüksek sesle bir sey soruyordum ona; sonra, bana cevap veriyormus gibi hayal kuruyor, pesinden bir soru daha soruyordum. Ah Vanya'cigim, anlatmasi bile güç! Bizimkinin madalyondan habersiz olmasına seviniyordum. Gelgelelim, dün sabah elim boynuma gidince ne görsem begenirsin, madalyon yok, kordonu bos degil mi... kopmus, madalyon da düsmüs besbel i. Bedenimden soguk terler bosaldi. Aramadigim yeri birakmadim... yok oglu yok!

Boynumdan farkina varmadan düsmüstü!
Nereye gitmis; olabilirdi? Belki 87

\

yatakta düsürmüsümdür diye her yanini inceden inceye aradim... yok! Birisi buldu onu bence; Matrena'dan ya da ondan baska kim bulmus olabilir. Matrena'dan böyle bir sey beklemem; gizlisi yoktur benden... (Matrena, ne zaman getireceksin su semaveri?) Ya onun eline

geçerse ben ne yaparım? diyordum kendi kendime. Kara kara düşünüyordum; gözyaslarımı tutamıyordum.

Nikolay Sergeïç de bana karsi yumusadıkça yumusuyordu. Niçin agladigimi biliyor da bana açiyormus gibi bakıyordu yüzüme. "Nereden bilecek?" diye geçiriyordum içimden. Yoksa madalyonu bulmus, pencereden fırlatıp atmış miydi? Yaradilisi bakımından pekala yapabilir bunu; atmıştır, şimdi de attığı için üzülyüydür. Matrena'yla gidip pencerenin diplerini aradım; orada da yoktu. Yer yarılmış içine girmisti sanki. Gece sabaha kadar agladım., İlk kez dün gece kutsayamadan yattım yavrumu. Ah Ivan Petroviç, kötü, çok kötü bu, iyiye isaret degil! İki gündür durmadan aglıyorum. Hiç olmazsa içimi döküp, biraz avunmak için sizi, melegimi bekliyordum...

Kadincagiz aci aci aglamaya baslamisti. Bir sey hatirlamis gibi gülümseyerek, Ah, dedi birden, söylemeyi unuttum! Bir "yetim kizdan söz etti mi sana?

Etti Anna Andreyevna; beraberce karar verdiginizi; yoksul, yetim bir kiz çocugunu alip byteceginizi söyledi. Dogru mu bu?

Aklimin ucundan bile geçirmedi! Yetimmetim istedigim de yok benim! Onugrdke kötü

talihimizi, ugradigimiz felaketi hatirlarim sonra! Natasa'dan baska hiç kimseyi istemiyorum. Bir kizini oldu hayatta, baska da olmayacak! Bu yetim kizi da nereden ikardi? Ne dersin Ivan Petroviç? Dktgm gözyaslarini görüp, avunmam için mi? Yoksa z kizimi kalbimden çikarip atayim da baskasinin ocuguna baglanayim diye mi istiyor bunu? 88

Gelirken benim için ne söyledi sana? Nasil buldun onu... sinirleri bozuk, degil mi? Sist! Geliyor!

Sonra anlatirsin, anam babam, sonra!.. Yarin gelmeyi unutma sakin...

XIII

ihhtiyar girdi odaya. Bir seyden utaniyormus gibi merakla bakti yüzümüze, kaslarini çatip masanin yanina gitti.

Semaver hala hazir degil mi? diye sordu. Anna Andreyevna telaslanmisti.

Simdi getiriyorlar, anam babam, bak iste geldi. Matrena, Nikolay Sergeic'in gelmesini bekliyormus gibi hemen getirmisti semaveri. Yasli, güvenilir, Ihmenev'lere candan bagli, ama inatçi bir hizmetçiydi bu. En küçük bir seye hemen homurdanirdi. Nikolay Sergeic'ten korkar, onun yaninda dilini tutardi. Ama Anna.

Andreyevna'ya karsi pek kaba davranir, açıktan açığa ona hükmetmeye çalisirdi. Ne var ki Natasa'yla onu yürekten sevdiği de bel iydi,. Daha Ihmenevka'dan taniyordum bu Matrena'yi. ihtiyar,

Off... insan sucuk gibi islanir da eve gelince hazir çay bulamazsa, ona çay yapmak istemezlerse kötü, diye homurdandi.

Anna Andreyevna onu göstererek göz kirpti

bana. Bu çesit esrarli göz kirpmalardan nefret ederdi Ihmenev," gerçi bizden yana bakmamaya çalisiyordu ya, yüzünden Anna Andreyevna'nin bana onu göstererek göz kirptiginin farkinda oldugu bel iydi. Birden, islerim vardı Vanya, dedi.iyice sarpa sardilar. Anlatmis miydim sana? Suçlu buluyorlar beni.

Delilim, belgem yokmus; hesaplar yanlismis... ya...

89

Prensle aralarindaki davadan söz ediyordu. Hala devam ediyordu bu dava, ama son zamanlarda Nikolay Sergeic'in iyice aleyhine dönmüstü. Susuyor, ne cevap verecegimi bilemiyordum. Kuskulu kuskulu yüzüme bakiyordu, ikimizin susmasına sinirlenmis gibi öfkeyle birden, Ne olacaksa bir an önce olsun! dedi. Para cezasina çarptirsalar bile gönlüm rahat ya... Ne karar verirlerse versinler, umurumda degil. Yeterki bitsin su is; yakami biraksinlar... Herseyimionlara veripSibirya'ya gidecegim.

Anna Andreyevna tutamadi kendini.

Tanrim, Sibiryaya mi? Niçin o kadar uzaga gidecegiz ?

Ihtiyar, kendisine itiraz edilmesine sevinmis gibi, kaba bir tavirle, Uzak mi? dedi, burada kime yakinsin? Anna Andreyevna elemli elemli bana bakarak, Hiç degilse... insanlara... dedi. Ihmenev bir bana bir karisina bakti.

Insanlar dedigin kim? diye bagirdi. Hangi insanlara yakinsin burada? Soygunculara, iftiracilara, hainlere mi ? Merak etme, her yerde doludur böyleleri; Sibiryada da çikarlar karsimiza, Benimle gelmek istemiyorsan o baska; kal burada; zorla götürmem seni.

Zaval i Anna Andreyevna,

"Nikolay Sergeic! diye bagirdi. Kimin yaninda kalabilirim! Senden baska kimim var be...

Sesi çatal asti, sustu, yardimimi diliyormus gibi ürkek bakislarini bana dogrulttu. ihtiyarin

heyheyleri üzerindeydi, her seye kızıyordu; en iyisi itiraz etmemekti ona.

Üzülmeysin Anna Andreyevna, dedim, sandığınız kadar kötü bir yer değildir Sibirya, işler ters gider de Ihmenevka'yi satmak zorunda kalırsanız, Nikolay Sergeič'in düşündüğü gibi yapmak sizin için en akil ica yol olur. 90

Sibirya'da iyi bir yer bulabilirsiniz, hem o zaman...

Bak, hiç degilse senin kafan çalısıyor Vanya: Ben de böyle düşünüyorum. Her seyi birakip gideceğim.

Anna Andreyevna el erini ogusturarak, Bunu senden beklemezdim Vanya, dedi, demek sen de aynı düşüncedesin! Dogrusu, senden beklemezdim bunu Ivan Petroviç... Simdiye kadar analik babalik ettik sana, tutmus...

Hahaha! Ne bekliyordun ya? Burada kalırsak neyle geçineceğiz, bir düşün bakalım! Para suyunu çekti! Prens Pyotr Aleksandroviç'e

gidipözür dilememi ister miydiniz acaba?

Prens'in adini duyunca yasli kadin korkudan titremeye baslamisti. Elindeki çay kasigi tabagina çarparak ses çikariyordu. Ihmenev hirçin, inatçi bir hazla kendi kendini costurarak, Evet Vanya, dedi, en iyisi öyle yapmalı! Ne diye Sibiryaya'ya gidelim! Yarin iki dirhem bir çekirdek giyinirim, saçlarimi güzelce tarar, briyantınlerim; Anna Andreyevna yeni bir yakalik hazirlar bana (böyle yüksek bir kisinin yanina baska türlü gidilmez çünkü!) Her sey tam olsun diye bir çift de eldiven alirim kendime... huzurlarina çikarim; "Efendim,derim,anam babam, velinimetim! Bagisla beni, biz ettik sen etme, bir lokmaekmegi çok görme bize, çoluk çocuguma aci!..." Iyi mi Anna Andreyevna? Bunu mu istiyorsun?

Kadincagizin titremesi gittikçe artiyordu.

Bir sey istedigim yok benim... dedi, aptal igimdan söyledim öyle! Canini siktiysam kusuruma bakma, ama ne olur bagirma da öyle.

Zaval i karisinin gözyaslarini, korkusunu gördükçe ihtiyarin içinin sizladigina, ondan daha çok üzüldüğüne, eminim. Ama gene de tutamiyordu kendini. Son derece iyi, ama zayıf iradeli insanlarda bazan görülür bu hal.

91

İyi olduklari halde üzüntüleri, öfkeleri haz verir onlara. Her ne pahasina olursa olsun,hatta hiç bir suçü olmayan baska birisine, çoğunlukla çok sevdiği bir yakınma kötülük ettigini bile bileiçlerindeki zehiri dökmekten geri kalmazlar. Sözelimi, kadınlarda durup dururken kendilerini hakarete ugramis, mutsuz görmek bir ihtiyaçtır. Bu bakımdan kadınlara benzeyen çok erkek vardır,, Hem zayıf yaradilisli erkekler degildir bunlar. İhtiyar hir çıkarmak istiyor, bu istegini yenededigi için üzülyordu.

Hatirliyorum, o anda "Sakin Anna Andreyevna'nin düşündüğü gibi bir sey yapmis olmasin?" diye geçirdim içimden. "Kim bilir belki de tek çıkar yolun o oldugunu görmüs, Natasa'ya gidiyordu, yolda akli basina geldi ya

da bir sey oldu, vaz geçti... yüzdeyüz öyle olmuştur; sinirleri bozuk, biraz önceki isteginden, duygularından utanarak döndü eve; zayıflığının öfkesini alabileceği birisini arıyordu; aynı istegi, duyguları tasidiginden kuskulandığı insani seçti..." Kızını affetmek isteyisinde, zaval i Anna Andreyevria'sinin duyacağı sevincin büyük payı vardı elbette; gelgelelim, bu istegini gerçekleştiremediği sürece hincini kadıncagızdan alıyordu.

Ama korkudan titreyen Anna Andreyevna'nin perisan hali şimdi dokunmustu ona. TMfkesinden utanmış gibi bir an tuttu kendini. Üçümüz de susuyorduk; ihtiyara bakmamaya alısiyordum. Ne var ki bu an pek uzun sürmedi. Heyecanla ya da nefretle olsun, içini boslatması gerekiyordu.

Birden,

Bak Vanya, dedi, söylemek istemiyordum ama sirasi geldi, dürüst bir insan olarak her şeyi dosdogru anlatacağım sana... anlıyor musun? Senin gelmene sevindim, yanında, baskalarının da duyması için yüksek sesle söyleyeyim ki,

bütün bu saçmalıklar, gözyaşları, ahlaroflar
canımı sikmaya başladı artık. Yüregimdenbelki
de ka 92

nayarak, sizlayarakkoparıp attığım bir şey artık
bir daha eski yerini alamaz. Evet! Göreceksiniz!

Alev alev bakışlarını bana doğrultarakkarışının
ürkek bakışlarından gözünü kaçırdığı bel
iydidevam etti:

Altı ay önceki olaydan söz ediyorum Vanya!
Beni yanlış anlamayasın diye açık
konuşuyorum.

Tekrar ediyorum: canıma tak dedi artık;
istemiyorum!.. Böylesine bayagi, zayıf
duygularım olabileceğinin sanılması...
üzüntüdenaklimiyitireceğimden
kuskulanılmasitememi attiriyor... Saçma!

Eski duygularımı söküp attim içimden, unuttum!
Anı diye bir şey yok benim için artık... yok!
yok!

yok!..

Ayaga fırlayıp yumrugunu olanca gücüyle masaya indirdi, bardaklar sangirdadi, Kendimi tutamadım, adeta öfkeyle baktım yüzüne.

Nikolay Sergeïç! Anna Andreyevna'ya da acimiyor musunuz? Bakın ne hale soktunuz onu!

Ama onu daha da kızdırmaktan başka bir şeye yaramamıştı bu çıkışım. Yüzü kireç gibi, zangir zangir titreye rek,

Acimiyorum! diye haykırdı. Acimiyorum, çünkü bana da acıyan yok! Acimiyorum, çünkü

lanetlenmeyi de her türlü cezayı da hakeden ahlaksız kızım yararına, beni hedef tutan çirkin komplolar hazırlanıyor evimde!..

Anna Andreyevna,

Nikolay Sergeïç, diye bağırdı, ne olursun lanetleme!.. Ne istersen söyle, yalnız lanetleme

kizimi!

ihthiyar, sesini bir kat daha yükseltti:

Lanetleyecegim! Çünkü onuru bir paralik edilmiş, hakarete ugramış olan benden, o lanetli kizin ayagina gidip özür dilemem isteniyor! Evet, evet böyle bu! Gece gündüz evimde bununla iskence ediliyor bana; ağlıyorlar, sizliyorlar, budalaca seyler ima ediyorlar! Acindirmek is _ 93

tiyorlar beni...Yeleginin yan cebinden titreyen el eriyle birtakim kagitlar çıkardıBak Vanya, bak, dava dosyasından not ettigim bölümler bunlar! Benim hirsiz, dolandırıcı olduğum, velinimetimi soyduğum iddia ediliyor!.. Onun (Natasa'nin) yüzünden rezil kepaze oldum! Iste, bak, bak!..

Cebindeki kagitlari çıkarıp çıkarıp masanın üzerine atıyor, bana göstermek istedigini ariyordu. Ama aradigi kagidi bulamiyordu bir türlü. Sabirsizlikla elini cebine daldirip, avucuna geleni çıkardı; ağır bir sey çarpti masaya, sangirdadi... Anna Andreyevna bir çiglik atti.

Kaybettiği madalyonuydu bu.

Gözlerime inanamiyordum. ihtiyarın yüzü bir anda kirkirmizi olmuştı, titriyordu. Anna Andreyevna el erim önünde kavuşturmuş, yalvaran gözlerle ona bakıyordu. Mutlu bir umut parıltısı vardı yüzünde. İhtiyarın yüzündeki bu kırmizilik, karsimizdaki bu saskinligi... evet, yanılmıyordu Anna Andreyevna; madalyonunu artık temel i yitirdigini anlamisti!..

Kocasinin madalyonu buldugunun, onu bulmasina sevindiginin farkındaydi. Belki de heyecandan titreyerek, kiskançlikla bütün gözlerden saklamisti onu; yalnız kaldigi bir yerde, sevgili yavrusunun o güzelim yüzüne bakmisti, bakmisti... doyamamisti bakmaya; belki de zaval i annesi gibi o da odasına kapanip biricik Natasa'siyla konusmus, ona sorular sorup cevaplarini kendi vermis; gece de yüregi istiraptan sizlarken, hiçkiriklerini gögsünde bastirarak sevimli resmi oksamis, öpmüs, baskalarinin yaninda lanetledigi, yüzünü görmek istemedigi kizi için Tanriya yakarmisti.

Anna Andreyevna, biraz önce Natasa'sini lanetleyen öfkeli babanın karsısında daha fazla tutamadi kendini,

Ne dersen de, hala seviyorsun onu anam babam!
diye bagirdi. 94

Karisinin bagirmasini duydugu anda çilgin bir öfke pariltisi belirdi ihtiyarin gözlerinde. Madalyonu kaptigi gibi var gücüyle yere çarpti, topuguyla ezmeye basladi. Tikanarak hirliyordu:

™mrümün sonuna kadar lanetliyorum onu,
ömrümün sonuna kadar!

Anna Andreyevna,

Tanrim! diye haykirdi, onu, onu lanetliyor!
Benim Natasa'mi! O tatli yüzünü... çigniyor!
Ayaginin altinda!.. canavar! Duygusuz, kalpsiz,
kendini begenmis!

Karisinin çigligini duyan çilgin ihtiyar bir an durdu: Yaptigindan dehsete kapilmisti. Birden egilip yerden aldi madalyonu, kapiya dogru

kostu; ama iki adım atmıstı ki dizlerinin üzerine yığıldı, kol arını önündeki kanepeye dayadı, bitkin bir durumda basını önüne eğdi.

Çocuk gibi ağlıyordu. Hiçkiriklar gögsünü sıkıstırıyordu. Sert ihtiyar bir anda çocuktan da zayıf olmustu. Artık lanetleyemezdi Natasa'yi; bizden utanmıyordu şimdi, bir dakika önce ayagının altında çignedigi resmi bizim yanımızda cöskün bir sevgiyle öpüyor öpüyordu. Bunca zamandır içinde sakladığı, kızına olan sevgisi sanki önüne geçilmez bir çig gibi tasmis, bütün benliğini sarmıstı.

Anna Andreyevna kocasının üzerine eğilmis, onu kucaklamis, yüksek sesle, Affet, affet onu! diyordu. Baba evine döndür onu, Tanrı iyiliginin, öfkeni yenmenin mükafatını verir sana!..

ihtiyar kisik, derinden gelen bir sesle,

Hayir, olmaz! dedi. Dünyada olmaz!TMürüm de affetmem onu! Affetmem!

XIV

Natasa'ya gittigimde vakit iyice geçmiş, saat on olmuştü. O sîralar Fontanka'da, Semyonovski köprüsü ya

95

kinlerinde, pis bir "apartman" olan tüccar Kolotuskin'in evinin dördüncü katında oturuyordu. TMnce Alyosa'yla beraber Liteynaya'da güzel bir evin üçüncü katında, küçük ama rahat, hoş döşenmiş bir dairede oturuyordu. Ama genç Prens'in parası kısa zamanda tükendi. Müzik öğretmenliği işi olmamıştı. .Sagdan soldan ödünç para almaya başlamış, gırtlığa kadar borca girmişti. Paraları hep evin süsüne, Natasa'ya aldığı armaganlara veriyordu. Bu israfı yüzünden sitem ediyordu ona Natasa, bazan ağlıyordu bile. Duygulu bir insan olan Alyosa kimi zaman bir hafta önceden büyük bir hazla kendini hayal ere kaptırır; Natasa'ya armaganını sunarken onun nasıl sevineceğini düşünürken mutluluğunun yücesini tadar; düşüncelerini, hayal erini coşkun

bir sevinçle bana açardı. Ne var ki Natasa'nin armagani alirken yüzünü eksitmesi, sitem etmesi bütün umutlarini yikardi, öyle ki acirdim ona. Sonralari bu armaganlar yüzünden tatsiz tartismalar bile çikmaya baslamisti aralarinda. Bu arada Alyosa'nin Natasa'dan gizli para harcadigi da oluyordu.

Arkadaslarina uyuyor, Natasa'ya ihanet ediyordu; birtakim Jozefin'lerle, Minna'larla iliskisi vardi; ama öte yandan Natasa'yi da çok seviyordu. Bu sevgi istirap veriyordu ona; sik sik bitkin, üzgün bir durumda bana geliyor, Natasa'sinin küçük parmagi etmeyeceginden; kaba, duygusuz bir insan oldugu için onu anlayamadigindan, onun sevgisine layik olmadigindan dert yaniyordu. Bir bakima hakliydi; birbirinin dengi degildiler. Alyosa, Natasa'nin karsisinda kendisini bir çocuk hissediyordu, beriki de onu her zaman bir çocuk olarak görüyordu zaten. Delikanli, Jozefin'le iliskisinden aglayarak, pismanlik duyarak söz ederdi bana, Natasa'ya söylememem için yalvarirdi; bütün bu itiraflardan sonra benimle

beraber, korkudan tir tir titreyerek Natasa'nin yanina gittiginde(böyle zamanlarda, isledigi suçtan sonra Natasa'nin yüzüne bakmaya korktugunu, yalnız benim 96

yanimdabiraz cesaret bulabileceginisöyleyerek bensiz gitmezdi sevgilisinin yanma) evet, korkudan tir tir titreyerek Natasanin yanina gittiginde genç kız daha ilk bakista her şeyi anlardi.

€ok kiskançti, Alyosa'nin bu çapkinliklarininasil bagisliyordu,aklimalmiyor.€ogunlukla söyle oluyordu. Alyosa benimle içeri giriyor, onunla ürkek ürkek konuşuyor, sevgi dolu bakislarım gözlerinin içinden ayirmiyordu. Natasa delikanlinin suçlu olduğunu anlamaktagecikmiyordutabi€;amarenkvermiyor, konuyu hiç bir zaman kendi açmıyor, agzini aramıyor, tam tersine hemen sevgisini bir kat daha arttiriyor, daha bir neseleniyordu... isin tuhafi, bunu bir kurnazlık düşünerek yaptigi da yoktu. Hayir... Bu temiz ruhlu kız için affetmekte, bagislamakta sonsuz bir haz vardi; Alyosa'yi affetmek ona büyük bir mutluluk

veriyordu sanki. O

zamanlar tek suçlu Jozefin'lerdi zaten. Natasa'nin tatli, onu affeden bakislarini görünce dayanamazdi Alyosa, yüregine çöken yükühafifletmek, kendi deyimiyle "eskisi gibi olmak" için, sorulmadan her seyi itiraf ediverirdi. Affedilince cosar, hatta bazan duygulanarak aglar, Natasa'yi öper,kucaklardi.Sonra gene neselenir, Jozefin'le aralarinda geçenleri çocuksu bir içtenlikle anlatmaya baslar, kahkahalarla güler, Natasa'yi öger, göklere çıkarirdi. Huzur içinde, nese içinde sona ererdi gece. Parasi iyice suyunu çekince esyalarini satmaya basladi. Natasa'nin israriyla Fontanka'da küçük, ucuz bir daire buldular. Esyalar satilmaya devam ediyordu; Natasa kendi giyeceklerini de satiyor, biryandan da is ariyordu. Bunu öğrendigi zaman Alyosa peküzülmüstü:Kendi kendini lanetlemis, "ne denli asagilik bir insan oldugumu biliyorum" diye bagirmis, ama durumu düzeltmek için gene de bir seyler yapmamisti. Simdi satacak esyalari da kalmamisti; yalniz isten el erine geçen para

vardi ki bu da çok azdi.

97

Bu durum, daha Alyosa babasının evindeyken baba oğul arasına sogukluk sokmüstü. Prens, oğlunu kontesin üvey kızı Katerina Fyodorovna Filimonova'yla evlendirmek niyeti o zamanlar henüz bir tasariydi, ama aklına iyice koymüstü bunu; Alyosa'yi sik sik kontesin evine götürüyor, kıza kibar davranmasını söylüyor, kah iyilikle kah sert davranarak onu yola getirmeye çalışıyordu; ama Kontes bozmüstü isi. O zaman Prens de oğlunun Natasa'yla ilişkisini görmemezlikten gelmeye başladı; Alyosa'nin uçarılığını bildigi için bu askinin çabuk son bulacağını umuyordu.

Oğlunun Natasa'yla evleneceği düşüncesini ise son ana kadar aklının ucundan geçirmemisti.

Sevgililerin de harekete geçtikleri yoktu zaten; Natasa'nin babasıyla barışmasını, kosul arın degismesini bekliyorlardı. Hem Natasa buna pek yanasmiyordu sanırım. Alyosa bir

günkonusurkenNatasa yoktu
yanimizdababasinin bu serüvene biraz sevinir
gibi oldugunu kaçirdi
agzindan;Ihmenev'lerinküçükdüsmesihosuna
gidiyormus. TMte yandan, oglunun Natasa'yla
olan iliskisinden hoslanmiyormus gibi
davraniyordu: Zaten az olan ayligini(oglu
karsi pek cimriydi) iyice kismis; tamamen
kesecegini söyleyerek ona göz dagi veriyormus.
Ama kısa bir zaman sonra, bazi isleri için
Polonya'ya giden Kontesin ardina düstü.
Alyosa'yi Katerina Fyodorovna Filimonova'yla
evlendirmek düsüncesini hala çıkarip atmamisti
kafasindan. Gerçi evlenecek yasta degildi henüz
Alyosa, ama kız çok zengindi, böylesine bir
firsat kaçirilmazdi. Sonunda istedigini olmustu
Prens. Alyosa'nin Katerina Fyodorovna'yla
evlenmesi isinin yoluna koyuldugu söylentileri
kulagimiza kadar geliyordu. Olaylarini
anlattigim günlerde Prens yeni dönmüstü

Ptersburg'a. Oglunu çok iyi karsiladi, ama onun
Natasa'yla iliskisini hala sür EzilenlerF : 7 98

dürmesi biraz canini sikti. Kuskulanmaya,

korkmaya baglamisti. Hemen ayrilmalarini buyurdu; ama daha etkili bir yol tutmasinin gerektigini anlamakta gecikmedi, Alyosa'yi alip Kontes'e götürdü. Katerina Fyodorovna çocuk denecek yasta, tatli, güzel bir kizdi. Son derece temiz bir kalbi vardı; kibar, neseli, akil iydi. Prens, oglunun en çok alti ay sonra Natasa'dan sogumaya baslayacagini, Katerina Fyodorovna'ya o zaman baska gözle bakacagini tahmin ediyordu. Bir ölçüde yanilmamisti... Gerçekten de, kontesin kizina yakin ilgi gösteriyordu Alyosa, Sunu da ekleyeyim. Prens ogluna karsi son derece yumusak davraniyordu artik (ama gene para vermiyordu). Alyosa, bu yumusakligin altinda babasinin kesin kararinin saklandigini sezinliyor, üzülyordu... ama Katerina Fyodorovna'yi bir gün görmese duyacağı üzüntü kadar degil... Bes gündür Natasa'ya ugramadigini biliyordum. Ihmenev'lerden Fontanka'ya giderken endiseyle

"Acaba ne söylemek istiyor bana?" diye düşünüyordum. Uzaktan, odasında isik yandigini gördüm.

Benimle görüsmek istedigii zamanlar, evinin yakinarindan geersem (hemen her aksam geçerdim oradan) goreyim diye kandili pencerenin önüne koymasini kararlaştirmistik aramızda; isigi orada görünce Natasa'nin beni bekledigini anliyordum. Son zamanlarda sik sik koyuyordu kandili pencerenin önüne...

XV

Yalniz buldum Natasa'yi. Kol arini gögsünün üzerinde çapraz bağlamis, dalgın dağın bir asağı bir yukarı dolasıyordu odanın içinde. oktandır masanın üzerinde beni bekleyen semaver snmst.

Gülümseyerek, bir sey söylemeden elini uzattı bana. Yüzü bembeyazdı. Glmsemesinde aci, cana yakın, sabirli bir sey vardı. Mavi gözleri

— qq —

99

eskisinden daha bir irilesmis, saçları grlesmisti

sanki... zayifligindan, hastaligindan öyle gözüküyordu. Elimi sikarken,

Gelmenden umudumu kesmistim, dedi,Mavra'yi yol ayacaktim sana biraz sonra; gene hastalandin sandim.

Hayir, hasta falan degilim, alakoydular beni, anlatirim. Senin nen var Natasa? Bir sey mi oldu?

Natasa sasirmis gibi,

Yo, dedi, niçin sordun?

Mektubunda... gelmemi yazmandan baska, saatini de belirtiyordun; simdiye kadar hiç böyle yazmamistin.

Ah, evet! Dün bekliyordum onu.

Hala gelmedi mi?

Gelmedi.

Bir an sustuktan sonra ekledi:

Gelmezse seninle konuşmam
gerekecekti üsündüm de.

Bu akşam da bekliyor musun?

Hayır; bu akşam orada olduğunu biliyorum.

Nedüsunüyorsun Natasaartık hiç gelmeyecek mi
sana?

Asiri ciddi bir tavırla yüzüme baktı.

Gelecek elbette, dedi.

Bu aceleciligim hoşuna gitmemisti. Sustuk;
odanın içinde dolasıyorduk. Gene
gülümseyerek, Dört gözle seni bekliyordum
Vanya, diye başladı, hem ne yapıyordum,
biliyor musun ? Odanın içinde bir aşağı bir
yukarı dolasıyor, kendi kendime ezberlediğim
okuyordum. Hatırlıyor musun...

çingirak, kisin kar tutmuş yol: "Semaverim mese

masamin üzerinde fokur fokur kaynarken...",
beraber okurduk: 100

Tipi dindi; yol gözücüyor artık,

Gecenin donuk milyonlarca gözütepemizde...
(1)

Sonra da :

Birden korkunç bir sesin, €ingirakla dostça
konustugunu duyuyorum: "Ah, bir gün gelecek
sevgilim, Gögsüme yaslayıp basini, dinlenecek!
Sabahin ilk isiklari Pencereimin caminda buzla
oynasirken, Semaverim mese masamin üzerinde
fokur fokur kaynarken, Sobam çitirdiyarak,

Kösedede renkli perdenin ardındaki yatagimi
aydinlatirken, Mutludegilimde neyini!..."

€ok hos! insanin içine isliyor Vanya, degil mi?
Ne dokunakli! Birkaç çizgiyle anlatmak istedigini
her seyi anlatmis ozan. iki duygu var: TMnceki
ve sonraki. Semaver, basma perde...bizden bir
seyler var bunlarda... Sanki tasrada bir ev

anlattığı... sanki görüyorum bu evi: Yeni, henüz kaplamaları çakılmamış ahşap bir ev... Sonra öteki tablo:

Gene o sesi duyuyorum birden, Acı acı dert yaniyor çingiraga: "Nerede benim o eski dostum?"

€ikagelecek, boynuma atılacak diye,

(1)Y.P. Polonski'nin"€ingirak" (1854) siirinden.

101

Korkuyorum!

Bu da hayat mi!

Sikici, karanlık günlerim!

Küçücük odam dardacak,

Penceresinden rüzgar giriyor içeri...

Bahçesinde tekbir visne ağacıvar,

O da buz tutmus camdan gözüküyor,

Belki çoktan donmustur zaten.

Hayat mi bu! Perdenin de rengi kalmadı;

Hastayım, yakınlarıma gidemiyorum,

Ne beni azarlayanım var, ne de sevenim...

Yalnız kocakarının dirdiri..."

"Hastayım"... Ne yerinde kul anılmış bu sözcük!
"Ne azarlayanım var"... ince duygularla dolu bu
siir; anıların burukluğu, insana haz veren o eleme
var bunda... Tanrım, ne hoş bir siir! Hayatın ta
kendisi!

Bogazında bir şey düğümlenmiş gibi sustu. Bir
dakika sonra, Sevgili Vanya! dedi.

Ne söyleyeceğini unutmuş gibi gene sustu; belki
de bir şey düşünmeden söylemişti bunu, içinden
öyle gelmişti.

Hala dolasiyorduk odanın içinde. Tasvirin önünde bir kandil yanyordu. Son zamanlarda pek dindar olmustu Natasa; ama din duygularından söz edilmesini sevmiyordu.

Ne o, yarin bayram mi? diye sordum, kandili yakmissin.

Hayir, bayram degil... otur istersen Vanya, yorulnussundur. €ay içer misin? Aksam çayini içmedin, degil mi?

Oturalim Natasa. İçtim.

Nereden geliyorsun? 102

Onlardan.

Natasa'nin baba evinden onlardan diye söz ederdik.

Onlardan mi? Nasil olur?Kendin mi ugradin, yoksa çağirdilar mi?...

Soru yagmuruna tutmustu beni. Heyecandan

yüzü daha da solmustu. ihtiyarla sokakta karsilasmamizi, annesiyle konusmamizi, madalyon olayini oldugu gibi, bütün ayrıntilariyla anlattim. Hiç bir sey saklamazdim ondan. Dikkatle dinliyordu beni. Gözlerinde yaslar birikmisti.

Madalyon olayi pek dokundu ona. Sözümü ikide bir keserek,

Dur, dur Vanya, diyordu, daha ayrıntili, her sey i oldugu gibi anlat, pek kısa geçiyorsun!..

Ayrıntılarla ilgili sordugu sorulara cevap vere vere bir daha, bir daha anlattim aynı sey i.

Gerçekten bana mi geliyordu dersin?

Bilmiyorum Natasa, hiç bir sey düşünemiyorum. Seni özledigi, sevdiği besbel i;ama sana gelmesi,bu... bu...

Natasa sözümü kesti:

Resmimi öptü değil mi? Ne söyleyerek

öpüyordu?

Ne söylediği anlaşılmıyordu; en candan adlar veriyor, çağırıyordu seni...

Çagiriyor muydu?

Evet.

Sessiz sessiz ağlamaya başlamıştı Natasa.

Zaval ılar, dedi.

Bir an sustuktan sonra devam etti:

Her şeyi bilmesi olağan zaten. Alyosa'nın babasıyla da ilgili çok şey biliyor.

Çekingen,

Natasa, dedim, gidelim onlara... Oturduğu koltukta hafifçe doğrularak, Ne zaman? diye sordu.

Yüzü bembeyaz olmuştü. Hemen şimdi gidelim dedim saniyordu. El erini omuzlarima dayayıp aci aci gülümsedi.

Hayir Vanya, olmaz canini; her zaman söylersin bunu, ama... kapa artık.

Canım sikkın,

Hiç mi bitmeyecek bu korkunç ayrılık? diye haykırdım. İlk adımı atamayacak kadar magrur musun? İlk adımı senin atman gerekiyor. Baban seni affetmek için bunu bekliyordur belki... Bir babadır o; hakaret ettin ona! Gururuna saygı duy; dogal, haklı bir gururdur bu! İlk adımı atmak zorundasın. Dene bir kere, hiç bir şart öne sürmeden affedecektir seni.

TMyle misaniyorsun! Olamazbu; bosunasitem etme bana Vanya. Gece gündüz hep bunu düşündüm, dür sünüyorum da. Evden kaçalı beri bunun üzerinde düşünmedigim günüm olmadı.

Seninle de kaç kere konustuk! Bunun imkansız olduğunu sen de biliyorsun zaten!

Dene bir kere!

Hayirdostum,imkansiz.Böyle bir seyyapsam büsbütün kizar. Kisi, temel i kaybettigi bir seyi bir daha elde edemez artik; neden söz ettigimi anladin mi? Onlarin yaninda geçirdigim mutlu çocukluk günlerimi...Babam affetse bile, taniyamaz beni simdi. Küçük bir kiz cocugunu, büyüdüğü

halde çocuk kalmis bir genç kizi seviyordu o. Eocuksu safligimdi hoslandigi. Daha yedi yasinda bir çocukken dizine oturup ona çocuk sarkilari söylediğim zamanlarda olduğu gibi oksardi saçlarimi.

Ta küçüklüğümden son güne kadar her gece karyolamin basucuna gelir, kutsardi beni.

Felaketimizden bir ay önce benden gizli olarak (oysa her seyi biliyordum) bir çift küpe almisti bana;armaganina ne çok sevinecegimi düşünerek bir çocuk kadar mutluydu; küpelerden haberdar olduğumu söyleyince hepimizebasta bana tabiEöyle kiz 104

misti ki. Evden kaçisimdan üç gün önce bir seye üzüldüğümü farkettiler, hastalanacak derecede kederlerdi... inanir misin? Beni birazcik olsun avutmak için gidip tiyatroya bilet almış!.. Bununla üzüntümü dagitmak istiyordu! Gene söylüyorum sana, kucagında büyüttüğü kız çocugunu seviyordu o, benim de bir gün olgunlasip kadin olabilecegimi aklina getirmek istemiyordu...

düşünemiyordu böyle bir seyi. Simdi eve dönsem tanimaz bile beni. Turalim ki affetti, nasıl bir Natasa çıkacak karsisina? Degistim artik, çok degistim. Tekrar gözüne girmeyi basarsam bile...

gene de geçmiş mutlu günlerin özlemini çekecek; artik degistigim, eskisi gibi tatli bir çocuk olmadigim için üzülecek. Geçmiş daima daha iyi görünür insana zaten, özlenir.

Heyecanlanmisti. İçten gelen bir kederle,

Ah Vanya, diye yükselttisesini, ne hostu geçmiş!

Söylediklerinin hepsi dogru, Natasa, dedim. Seni simdi oldugun gibi tanimasi, sevmesi gerekiyor.

™nemli olan tanimasi. Tanidiktan sonra sevmesi kolay. Seni taniyip, anlayamayacagini mi saniyorsun? O bakimdan ™yle hassastir ki yüregi!

Ah Vanya, biraz anlayisli ol! Benim neyimi anlayacak? Onu söylemek istememistim. Bak ne diyecegim sana: Baba sevgisi de kiskançtir. Onu asil öfkkelendiren, Alyosa'yla aramızda olupbitenden haberdar edilmemesidir. Böyle bir seyi aklinin ucundan geçirmiyordu. Askimizin kötü

sonunu da, evden kaçisimi da benim "alçakça" sir saklamama veriyor. Baslangiçta gidip her seyi itiraf etmedim ona, sonra kalbimde filizlenenaskiaçmadim; tersine, duygularimi çimde sakladim. inanirmisin Vanya, onu asil gücendiren budur. Yoksa evden kaçmam, kendimi sevgilime vermem o kadar dokunmamistir ona. Turalim ki bir baba gibi candan, sevgiyle karsiladi beni 105

simdi; ama yüregine düşen o düşmanlık tohumu hep orada kalacaktır. İki üç gün sonra üzüntüler, sitemler baslar. Sartsiz bagıslamaz beni zaten.. Turalim ki gerçegi bütün çıplaklığıyla anlattım, ona ne büyük bir hakaret ettiğimi bildiğimi söyledim. Alyosa'yla geçirdiğim mutlu günlerin bana neye mal olduğunu, ne istiraplar çektiğimi anlamak istemezse çok üzülürüm, ama katlanırım buna da...

gelgelelim bu da yetmeyecek ona. Olmayacak, seyler isteyecek benden; "Askini, Alyosa'yi lanetle" diyecek. Geçmiş günlerin geri gelmesini, son altı ayı hayatımızdan silip atmamızı isteyecek. Ama hiç kimseyi lanetleyemem ben... Oldu bir kere... Hayir Vanya, simdilik olmaz.

Zamani gelmedi henüz.

Ne zaman gelecek?

Bilmiyorum...Gelecekteki mutlu günleri haketmemiz için önce istirap çekmemiz gerekiyor. İstirap her şeyi temizler... Ah Vanya,

hayat ne aci!

Cevap vermedim; dalgın dalgın yüzüne bakıyordum.

Niçinöyle bakıyorsun yüzüme Alyosa... sey... Vanya?

Yaptığı yanlışlığa gülümsedi.

Gülümseyisine bakıyordum Natasa. Nereden aldın bu gülümseyisi? Eskiden böyle gülümsemezdin.

Ne var gülümsememde?

Gerçi o çocuksuiçtenlik var gene, hem... Ama gülümserken yüreginde bir sizi var sanki.

Zayıflamışsın. Natasa, saçlarınsa daha bir gürlüşmüş sanki... Nedir su üzerindeki? Onlardayken diktirmemiş miydin bunu?

Natasa sevgi dolu gözlerle baktı yüzüme.

Ne çok seviyorsun beni Vanya! dedi. Sen ne yapıyorsun bakalım? islerin nasıl?

Eskisi gibi... romanım üzerinde çalışıyorum, ama olmuyor. İlham gelmiyor. istesem gelisigüzel de yazabilirim, hem böylesi daha bir tutulur belki; ama güzel bir ko106

nuyu berbat etmekten korkuyorum. En çok sevdiğim konulardan biridir bu. Gelgelelim zamanında dergiye yetistirmem de gerekiyor. TMyle ki bazan romanımı bırakıp elime daha hafif bir şey alayım diyorum... Okuyanların içi kararmasın, neselensinler!..

Zaval i çalışkan Vanya! Smith'ten ne haber?

TMldü ya.

Hayali gelmedi mi eve? Ciddi söylüyorum Vanya, hastasın sen, sınırların çok bozuk, hayal görmes ondan. Daha budaireyituttugunu banaanlatırken farketmistim sınırlarının bozuk olduğunu. Nasıl, pek mi kötü yeni evin? Rutubet var mı?

Var! Üstelik bu aksam da bir is geldi basima...
Neysel, sonra anlatirim.

Artik dinlemiyordu beni Natasa; basi önünde,
dalgın dalgın oturuyordu. Sonunda yüzüme
bakarak,

Onlari nasıl birakıp kaçtım, aklım almıyor, dedi:
çıldirmistim galiba.

Bakisından, cevap beklemediği bel iydi. Bir şey
söyleyecek olsam duymazdı bile. isitilir isitilmez
bir sesle,

Vanya, dedi, is için çağirdim seni bu aksam.

Nedir?

Ondan ayriliyorum.

Ayrildin mi ayrilacak misin?

Bu hayata bir son vermem gerek içimi dökmek
simdiye kadar senden sakladıklarımı anlatmak
için çağirdim seni.

Daima böyle, gizli niyetlerini bana açıklayacağını söyleyerek konuşmaya baslardı benimle; ne var ki, bana çok önceden anlattığı sırlar olurdu bunlar çoğunlukla, Ah Natasa, dedim, belki bin kere duydum bunu senden! Elbette beraber yaşayamazsınız. Tuhaf bir ilişki var aranızda; ortak hiç bir yanınız yok. Ama... yapabilecek misin bunu?

107

Simdiye kadar sadece niyetim vardı Vanya; artık kesin kararımı verdim. Canımdan çok seviyorum Alyosa'yi, ama bu yaptığım düşmanlık ona; geleceğini mahvediyorum. Serbest bırakmalıyım onu.

Benimle evlenemez; babasının istegine karşı koyacak gücü yok. Ben de ayagina köstek olmak istemiyorum. Ona vermek istedikleri kıza tutulmasına sevindim bile. Simdi benden ayrılması daha kolay olacaktır onun için. Bunu yapmak zorundayım! Mecburum... Onu sevdiğime göre, her şeyimi onun yoluna feda etmeliyim, askimi ispat etmeliyim ona,

mecburum! TMyle degil mi!

Ama razi edemezsin onu.

Etmeye de ugrasmayacagim zaten. Su anda bile içeri girse, eskisi gibi davranacagim ona. Ama hiç vicdan azabi çekmeden beni bırakması için elimden gelen her şeyi yapmak zorundayım. Beni perisan eden bu iste; yardım et bana. Bir akıl vermeyecek misin?

Bir yol var önünde, dedim, baskasını sevmek... Ama sanmam ki sağlam bir yol olsun bu. Onun nasıl bir insan olduğunu biliyorsun. Bak, bes gündür hiç ugramadı buraya. Tut ki temel i bıraktı seni; şimdi sana, onu bıraktığını yazmak kalıyor Alyosa'ya. Hemen kosar gelir.

Niçin hiç sevmiyorsun onu sen, Vanya?

Ben mi?

Evet sen, sen! Düşmansin ona, için için düşmansin; hem de çok! Nefret duymadan söz edemiyorsun ondan! Onu küçük düşürmekten,

çamura bulamaktan hoslandığını her zaman farketmişimdir! Evet, özelikle çamura bulamak büyük bir haz veriyor sana!

__. Hiç bir zaman da söylemedin bunu bana.
Yeter

artık Natasa; birakalım bu konuyu.

Natasa gene bir anlık bir sessizlikten sonra, __
Baska bir eve tasınmak istiyorum, dedi. Ama
kızma, Vanya... 108

Kızmiyorum val ahi. Ne çıkar, oraya da
gelecektir.

Bana olan aski güçlüdür, ama yeni aski yenebilir
onu. Tekrar bana dönse bile, bir dakika kalır
yanımda, ne dersin?

Bilmiyorum Natasa, saği solu bel i olmaz onun;
seni sevdiği halde baska birisiyle evlenebilir.

Ikisini aynı anda yapabilir.

O kizi sevdiğini kesin olarak bilsem kararımı verirdim... Vanya! Hiç bir şeyi gizleme benden! Bana söylemek istemediğin bir şeyler biliyor musun?

Endiseli, soru dolu bakışlarını gözlerimin içine dikmişti.

Bilmiyorum dostum, zaten hiç bir zaman gizlim olmamıştır senden. Ama su da var : Belki de bizim sandığımız kadar tutulmamıştır Kontes'in üvey kızına. Geçici bir hevese kapılmış olabilir...

™yle mi sanıyorsun? Tanrım, kesin olarak bilsem bir! Ah, su anda onu görmeyi öyle istiyorum ki!

Yüzüne bir kerecik baksam yeterdi bana! Gözlerinin içinden her şeyi öğrenirdim! Ama yok burada!

Yok!

Bekliyor musun onu Natasa?

Hayir, onun yaninda simdi.TMgrensin diye adani yol adim. O kizi görmeyi ne çok istiyorum... Bak Vanya, gerçi saçmalıyorum, ama onu hiç göremem mi? Hiç bir yerde karsilasamam mi onunla?

Ne dersin?

Cevabimi endise içinde bekliyordu.

Görebilirsin, dedim, ama sadece görmek yetmez,

Bana yeterdi, her şeyi anlardım o anda. Beni dinle: TMyle aptal astım ki son günlerde; odanın içinde yalnız basıma dolasiyorum hep, düşünüyorum. Kafamin içi karma karisik. Söyle bir şey geldi aklıma Vanya: Kontesin üvey kiziyla tanissan nasıl olurdu acaba? Kontes romanini ögmüstü

hani, sen söylüyordun. Bazi aksamlar prens

109

R*** nin toplantilarina gidiyorsun, o da geliyor

oraya. TMyle yap ki tanistirsınlar seni onunla. Alyosa da tanistirabilir sizi. Sonra gelir, onun nasıl bir insan olduğunu anlatırsın bana.

Natasa, sevgili dostum, bunu sonraya bırakalım. Şimdi önemli olan şu: Ayrılmaya gücün yeteceğine emin misin? Kendini yokla söyle bir, soğukkanlı misin?

Natasa alçak sesle,

Yetecek! dedi. Onu için yapacağım her şeyi! Hayatımı bile veririm! Ama, biliyor musun Vanya, suna dayanamıyorum: Şimdi okizinyanında beni unutmuş, buradayken olduğu gibi durmadan anlatmasına, gülmesine... Kızın gözlerinin içine bakıyordu; hep insanın gözlerinin içine bakar zaten; benim burada oturmuş... seninle konuştuğumu aklına bile getirmez.

Umutsuzca yüzüme bakti.

Peki ama demin söylediklerin Natasa...

Gözleri parliyordu. Sözüümü kesti:

Hep beraber verelim kararimizi! Bunun için minnettar kalacağım ona. Ama önce onun beni unutmaması ağır geliyor bana Vanya! Ah Vanya, öyle acı çekiyorum ki! Kendi kendimianlamıyorum:Akil böyle diyor,baska türlü oluyor! Ne olacak halim?

Yeter, yeter Natasa, kendine gel...

iste bes gün oldu, her saat, her dakika...Gece gündüz hep onu düşünüyorum! Bak ne diyeceğim Vanya : Oraya gidelim seninle, götür beni!

Yeter artık Natasa.

Hayir, gidelim! Seni bekliyordum zaten! Üç gün önce verdim kararimi. Bunun için çağirdim seni...

Oraya götürmek zorundasın beni; kiramazsın hatirimi... Seni bekliyordum... Üç gün... Bu aksam toplantı var orada... oradadır Alyosa...

Hadi!

Aklım yitirmis gibiydi. Holde bir gürültü oldu;
Mavra 110

birisiyle tartiliyordu sanki.

Dur Natasa, dedim, kim geldi, dinle!

Kuskulu bir gülümsemeye kulak kabarttı,
birden bembeyaz oldu yüzü.

Tanrim! diye fisildadi. Kim geldi?

Tutmak istedi beni, ama kurtuldum elinden,
disari çıktım. Evet Alyosa'ydi gelen. Mavra'ya
bir seyler soruyordu; kadın, evde tek söz
sahibiymis gibi önce içeri bırakmak istememisti
onu.

Nereden çıktin? diyordu. Nerelerdeydinsimdiye
kadar? Nerelerde sürttün? Hadi gir bari, gir!
Beni acindi ramazsin kendine! Gir bakalım, gir
de hesap ver!

Alyosa biraz bozulduğu halde,

Kimseden korkum yok benim! diyordu. Girerim tabi!

Girersin girersin!

Ne sandın ya! Beni görüncü,

A! Siz de mi buradasınız! dedi. Ne sevindim bilemezsiniz! Ben de geldim iste; ama ne yapacağımı sasırdım.. .

Dosdogru girin içeri; korkacak ne var?

Korktuğum falan yok, inanin bana; çünkü suçlu degilim. Suçlu olduğumu mu sanıyorsunuz?

Görürsünüz şimdi.

Kapalı kapının önünde durdu, yapmacık bir yüreklilikle,

Natasa, girebilir miyim? diye seslendi. içerden cevap veren olmadı. Alyosa endiseyle, Ne

oluyor? diye sordu.

Hiç, dedim, demin içerdeydi, sakın...

Alyosa usulca açtı kapıyı, basını uzatıp ürkek ürkek göz gezdirdi odada. Kimsecikler yoktu.

Birden dolapla pencere arasındagördü Natasa'yi.

111

Saklanmış gibi, kipirdamadan duruyordu orada, O halini hatırladıkça hala tutamam kendimi, gülümserim. Alyosa sessiz adımlarla ona yaklaştı. Tuhaf bir korkuyla yüzüne bakarak, Natasa, dedi, ne oldu sana? Merhaba Natasa. Genç kız, suçlu olan kendisiymiş gibi kızarıp bozara,

rak,

Ne... ne olacak... hiç!... dedi. Çay ister misin? Alyosa kendini tamamen kaybederek, Natasa, beni dinle... dedi. Suçluyum, bundan kuskun olmasın... Ama aynı zamandasuçsuzum da; biraz

suçsuzum! Simdi anlatacagim sana.

Natasa,

Niçin? diye fisildadi, hayir, hayir, istemez... iyisi mi elini ver bana... her zamanki gibi tabi ...

Köseden çıktı; yanaklari kipkirmizi olmustu. Alyosa'nin yüzüne bakmaya korkuyormus gibi basi önündeydi. Alyosa heyecanla,

Ah Tanrim! diye haykirdi. Suçlu olsaydim bu durumda yüzüne bile bakamazdim!

Bana dönerek devam etti:

Bakin, bakin! Beni suçlu saniyor; bütün delil er bana karsi! Bes gündür görünürlerde yokum!

Evlenecegim kizin yaninda oldugum söylentileri dolasiyor ortada... ama o ne yapiyor buna karsilik? Affediyor beni!"Elini ver, her sey bitsin!" diyor. Natasa,canim benim! Suçsuzum, inan buna! Hiç suçum yok! Tam tersine, tertemizim!

Ama... Ama oradan geliyorsun... Oraya
çagirmislardi seni... Niçin geldin? Sa... 'saat kaç?

On buçuk! Oraya da gittim... Ama hasta
oldugumu söyleyip çıktım. Bes gündür ilk kez
kurtarabildim kendimi onlardan, hemen sana
geldim Natasa, istesem daha önce de
gelebilirdim tabiE, ama mahsus gelmedim!
Niçin_ 112

mi? Simdi öğrenirsin, anlatacagim sana; zaten
bunun için geldim; ama bu keresinde val ahi
suçsuzum sana karsi! Tamamen suçsuzum!

Natasa basini kaldırıp Alyosa'nin gözlerinin
içine bakti... Bakisi öylesine içtendi, yüzünde
öylesine dürüst, neseli bir ifade vardı ki,
sözlerine inanmamak elde degil. di. Bu çeşit
barisma anlarında eskiden birkaç kere olduğu
gibi gene aglayarak kucaklanacaklarını sandım.
Ama Natasa, mutluluktan bitkin düsmüs gibi
basini Alyosa'nin gögsüne dayadi ve... sessiz
sessiz aglamaya basladi. TMteki de tutamadi
kendini... sevgilisinin ayaklarına kapandi.
Ayaklarını, el erini öpüyordu; çildirmisti sanki.

Natasa'ya bir sandalye getirdim, Oturdu. Ayakta duracak hali kalmamisti.

İKİNCİ B™LÜM

Bir dakika sonra çilginlar gibi gülüsüyorduk. Alyosa'nin gür sesi bastiriyordu bizimkileri: Durun, durun da anlatayim. Beni hala eski Alyosa saniyorsunuz... Is olsun diye geldigim kanisindasiniz... Söylüyorum size, son derece önemli bir is pesindeyim. Susacak misiniz, susun bir dakika!

Anlatmak istiyordu. ™nemli haberlerle geldigi bel iydi. Ama böyle haberlerle bizi sasirtacagi düşüncesinin verdigi çocukça gurur Natasa'yi güldürüyordu. Elimde olmadan ben de gülmeye baslamistim. Alyosa kizdikça biz gülüyorduk. Üzüntü, pesinden Alyosa'nin çocuksu çaresizligi sonunda öyle bir duruma getirmisti ki bizi, Gogol'ün çavusu (1) gibi, birisi parmagini gösterse katila katila gülecektik. Havra kapida durmus, öfkeyle bize bakiyordu. Natasa'nin Alyosa'yibes bundur bin bir hevesle

(1)Gogol'ün "Bir Evlilik" inde, tegmen Jevakin'in çok güldüğünden söz ettiği çavus Dirka.(E. A.) EzilenlerF : 8 114

115

beklediği gibi güzelce bir azarlamamasına, tam tersine, neyle gülüşmemize içerlemisti.

Kahkahalarımızın Alyosa'yi incittiğini görünce sonunda sustu Natasa.

Ne anlatmak istiyorsun? dedi.

Mavra kaba bir tavirle Alyosa'ya konuşma fırsatı vermeden, Ne dersiniz, semaverini yakayım mı? diye sordu. Alyosa kolunu salı adı, hizmetçi kadim aceleyle kovarak,

€ik dışarı Mavra, çık, dedi. Her şeyi, olmuş, olacak her şeyi anlatacağım, çünkü biliyorum hepsini.

Bes gündür nerede olduğumu merak ettiğinizin farkındayım dostlarım... benim anlatmak

istedigim de bu zaten; birakmiyorsunuz ki anlatayim, Ama önce sunu söyleyeyim: Hep aldatiyordum seni Natasa, eskiden beri aldatiyordum, önemli olan da bu.

Aldatıyor muydun?

Evet, bir aydır aldatiyordum seni; babamın gelisinden önce de... Simdi açık açık konusmamizin zamanı geldi. Babam gelmeden bir ay kadar önce oldukça uzun bir mektup aldım ondan; ikinizden de sakladım bunu. Gayet açık, anlaşılır bir dil eöylesine ciddi idi ki, korktum bileevlenme isimin artık bir sonuca bağlandığını, nisanlimin bulunmaz bir kız olduğunu, ona layık olmadığım halde gene de onunla evlenmek zorunda, olduğumu yazıyordu. Kendimi hazırlamamı, kafamın içindeki saçma düşünceleri çıkarıp atmamı v.b.bilirsiniz artık daha neler istiyordu, iste burada mektup, saklamıştım sizden...

Natasa kesti sözünü:

Hiç de saklamadım! TMgündüğün seye bak!

Daha o zaman her seyi oldugu gibi anlatmistin.
O

günlerde birden uysal astigini, bir suçunu
bagislatmak istiyormus gi bi dizimin
dibindenayrilmadiginihatirliyorum. Zaten parça
parça, mektubun bütününü anlattin bize.

Hayir, önemli olani anlatmadim sanirim. Bir
seyler sezinlemis olabilirsiniz, bu sizi ilgilendirir,
ama ben anlatmadim.Sakliyordum bunu sizden,
üzülerek sakliyordum"

Natasa'ya bakarak,

Ben de hatirliyorum Alyosa, dedim; o günlerde
sik sik akil danisiyordunuz benden; mektubun
bütününü parça parça bana da anlattiniz; üstü
kapali olarak tabu.

Natasa destekledi beni:

Evet, bütününü!Böbürülenmelütfen! Bir seyi
saklayabilir misin ki sen? Adam aldatmak kim,
sen kim ! Havra bile anladi her seyi. TMyle degil

mi Mavra?

Mavra basani uzatarak,

Anlasilmayacak gibi miydi, dedi, üç gün içinde her şeyi anlattı. Kurnazlık sana göre değil!

TMf, ne sıkıcı insanlarsınız, konuşulmuyorsunuz! Bunları hep öfkeden yapıyorsun Natasa! Mavra, sen de yanılıyorsun. Hatırlıyorum, deli gibiydim o zaman ; hatırlıyorsun değil mi Mavra?

Hatırlamaz olur muyum! Şimdi de öylesin,.

Hayır, hayır, onu demek istemedim. Hatırlarsın! Paramız kalmamıştı da gümüş sigara kutumu rehine götürmüştün. Sunu da söyleyeyim, bana karşı pek saygısızsin Mavra. Natasa alistirdi seni böyle. Neyse canım, tutalım ki gerçekten anlattım her şeyi. (Şimdi hatırladım). Ama mektubun havasını bilmiyorsunuz, oysa en önemli yani havasıdır. Bunu anlatacağım size.

Natasa,

Nasilmis bakalim havasi? dedi.

Bak Natasa, alay eder gibi soruyorsun. Alay etme benimle. Yemin ederim, çok önemli anlatacaklarım. TMyle bir havasi vardı ki, el erim titremeye baslamisti. Babam 1 1 6

hiç böyle konuşmamisti benimle. Anlayacaginiz, dünya yıkilsa dediginden dönmeyecege benziyordu; iste böyle bir havasi vardı mektubun!

Bunu benden niçin sakladigini anlatsana!

Ah Tanrim! Senikorkutmamak için tabiE.. Her şeyi kendi basima yola koyabilecegimi umuyordum.

Bu mektuptan sonra babamin da gelmesiyle durumum iyice kötülesti. Açık açık konuşmak istiyordum onunla. Karsisina geçip ciddi olarak her şeyi anlatacaktim.Ama bir türlü olmadı. O da hiç sormadı... ne kurnazdir! Tam tersine, her şey kesin karara bağlanmış, aramızda bir anlaşmazlık yokmuş gibi davranıyordu.

Duyuyor musun, olamazmış gibi... bu kadar güvenir kendine! TMyle yumusak, candan davranmaya basladi ki bana! Sasiyordum. Ne zeki oldugunu bilemezsiniz Ivan Petroviç! Okumadigi kitap, bilmedigi sey yoktur. Bir kere baksin yüzünüze, içinizden geçenleri olduğu gibi saysin. Belki de bunun için cizvit adini takmislardir ona. Babami ögmem Natasa'nin hosuna gitmez. Kizma Natasa. Böyle iste... sey... baslangiçta parami da kesmisti, ama artık veriyor, dün basladi. Natasa! Melegim benim! Yoksul ugumuz bitti artık! Suraya bak! Altı aydan beri kestigi paramin hepsini birden verdi dün; bakin ne çok para var burada; saymadim bile. Mavra, bak su paralara! Bundan böyle gümüş kasiklarimizi, kol düğmelerimi rehine vermeyeceğiz!

Cebinden oldukça büyük bir deste kagit parabin bes yüz ruble kadar vardiçikarmis, masanin üzerine koymustu. Mavra, gözlerinin içi gülerek desteye bakiyor, Alyosa'yi ögüyordu. Natasa telaslanmisti. Alyosa devam ediyordu:

"Simdi ne yapacagim ben?" diye düşünüyorum

hep. "Nasil karsi duracagim ona?" ikinize de yemin ederim ki, bana karsi böyle iyi degil de sert davransa hiç umursamazdim. Yüzüne karsi

"istemiyorum, ben de bü

117

yüdüm artık" derdim... her sey biterdi! inanin ki diretirdim de. Ama bu durumda ne söyleyebilirim ona? Beni suçlamayin sakın, Canin biraz sikildi gibi Natasa, Niçin bakisiyorsunuz? "Hemen kanivermis, ne iradesiz bir çocuk" diye düşünüyorsunuzdur. Hayir, var iradem, hem de sandiginizdan çok! ispati da iste: içinde bulundugum durumu umursamadan kendi kendime "bunu yapmak zorundayim, her seyi oldugu gibi anlatmaliyim babama" dedim ve anlattim, dinledi beni.

Natasa endiseyle,

Neyi anlattin? diye sordu.

Baska kiz istemedigimi, benim kendi nisanlim

oldugunu, seni sevdiğimi...Simdiye kadar bunu ona açık açık söylemiş degilim tabu, ama hazırladım onu buna, yarin söyleyeceğim; öyle karar verdim.

TMnce, para için evlenmenin ayıp bir şey olduğunu, kendimizi soylu, kalburüstü kisiler saymamızın aptal iktan baska bir şey olmadığını söyledim. (Karsimdaki babam degil de kardesimmis gibi açık, serbest konusuyordum.) Sonra tiersetat'dan (1) olduğumu söyledim; tiersetat c'est l'essentiel, (2) dedim, herkes gibi olmak gurur veriyor bana..." Anlayacağınız, bütün yeni düşünceleri açıkladım ona... Heyecanlanmış, cosmustum. Kendi kendime sasiyordum. Düşüncesinin ne denli sakat olduğunu ispat ettim ona... düpedüz "Prensligimiz de ne oluyor bizim? dedim. Dogustan bir Prensligimiz var, hepsi o kadar; oysa gerçekte ne ilgimiz var Prenslikle? Bir kere, öyle ahim sahim bir zenginligimiz yok, varlikli bile sayılmayız. Günümüzde asil prens Rotschild'dir. Sonra, çoktan beri adımız anılmıyor bir yerde. Soyumuzun son ünlü kisisi

büyük dedem (1)Üçüncü tabaka, avam
(Fransızca)

(2)önemli olan üçüncü tabakadır. (Fransızca)
118

Semyon Valkonski'ydi, onu da sadece Moskova'da tanıyorlardı, hem de neyiyle? Son mülkü olan üç yüz kölelik çiftliğini satıp yemesiyle... öyle ki, oğlu para kazanmasaydı torunları bir çok prens gibi ırgatlık yapmak zorunda kalacaklardı. Bosu bosuna kibirlenmeyelim". Anlayacağınız, içimi iyice bir döktüm. TMyle atesli konuşuyordum ki! Hatta kendimden de bir şeyler ekledim, itiraz bile edemedi; yalnız, Kont Nainski'nin evinden ayrıldığım için biraz azarladı. Sonra, vaftiz annem Prenses K. nin gözüne girmeye çalışmamın gerektiğini, Prenses beni evine kabul ederse artık her yere kabul edileceğimi, geleceğimin kazanılmış sayılacağını söyledi. Anlattı da. anlattı! Bütün bunlar seninle ilişki kurduğum, çevremden uzaklaştığım için Natasa. Ama açık açık hiç bir zaman, söz etmiyor senden, kaçınıyor bile böyle bir konuşmadan,

ikimiz de kurnazlik ediyor, birbirimizi avlamaya çalisiyoruz; inan ki sonu iyiye varacak bunun.

Anladik; sonra ne oldu, ne karar verdi? TMnemli olan bu. Ne gevezesin Alyosa...

Ne karar verdigini ancak seytan bilir. Hem geveze degilim ben, önemli seylerden söz ediyorum: karar falan vermedi, ben anlatirken sadece gülümsüyordu, ama öyle bir gülümsemeydi bu ki, aciyordu bana sanki. Bunun bir hakaret oldugunun farkındaydim, ama alinmi, yordum. "Kabul, dedi, gel Kont Nainski'nin evine gidelim simdi; ama sakin bunlardan söz etme orada. Ben anliyorum seni, ama onlar anlamazlar." Sanirim onu da anlamiyorlar orada, bir sey için kiziyorlar.

Sosyetedede genel bir sogukluk var simdi babama karsi zaten! Prens önce pek soguk, küçümser bir tavirle karsiladi beni; onun evinde büyüdüğümü bile unutmustu sanki; inanin ki, kim oldugumu hatirlamaya çalisiyordu! Nankörlük ettim diye kiziyor bana; oysa nankörlük falan ettigim yok!

Evinde canim sikiliyordu, gitmiyordum oraya.
Babami son de 119

rece umursamaz, soguk karsiladi; o kadar ki,
oraya hala ne yüzle gidiyor, sasiyorum. Bütün
bunlar çok üzüyor beni. Zaval i babam
neredeysse yerlere kadar egilecek önünde; buna
benim için katlandiginin farkindayim, oysa bir
,sey istedigim yok ondan. Düşüncelerimi açmayı
çok istedim babama, ama tuttum kendimi. Zaten
neye yarar! inançlarından döndüremem onu,
canini sikmis olurum sadece; zaten derdi
basindan askin. Kurnazlik etmeye, hepsini
avlamaya, Kontu beni saymak zorunda
birakmaya karar verdim... Bir anda degisti
durum!Kont Nainskisimdi beni nereye
oturtacagini bilemiyor. Bunu bir basima,
kurnazligimla yaptim. Babam sasti kaldi!.. Sabri
tükenen Natasa yüksek sesle,

Bak Alyosa, dedi, esas konuya geçsen iyi
edersin. Bizimle ilgili bir seyler anlatacagini
sanmistim, oysa sen Kont Nainski'nin evindeki
marifetlerinle ögünüyorsun. Senin Kontundan
bana ne?

Sana mi ne! Duydunuz mu Ivan Petroviç, ona neymis? Esas konu bu zaten. Göreceksin şimdi, her sey anlasilacak sonunda. Birakin da anlatayim... Nihayet(niçin dogrusunu soy içmeyeyim?) bak Natasa, siz de dinleyin Ivan Petroviç, gerçekten de bazan pek kafasiz oluyorum ben; hatta düpedüz aptal asiyorum. Ama inanın M bu sefer oldukça kurnaz... hatta... akil i davrandim. Her zaman akilsiz olmadigima sevineceginizi bile düsündüm...

Ah Alyosa, yeter! Yeter artik canim!..

Alyosa'nin akilsiz sayilmasina dayanamazdi Natasa.

Alyosa'ya, senli benli bir hava içinde, bir hareketinin aptal ik oldugunu anlatmaya çalistigim zamanlar, açık acik söylemedigi halde, kizardi bana. Alyosa'nin küçük düsmesini kaldiramazdi.

Bence, daha çok onun akildan yana kit oldugunu sezinlemesinden geliyordu bu. Ama düsüncesini açmazdi Alyosa'ya, onun gururunu

korkardı. Böyle durumlarda genç kızın gizli duygularını hemen sezinlerdi Alyosa, Natasa da farkederdi bunu, pohpohlamaya, oksamaya baslardı sevgilisini. Alyosa'nın sözleri şimdi bu yüzden dokunmuştu ona.

Yeter Alyosa, diye devam etti, kendine yakıştırdığın gibi... şey değilsin hiç de; sadece biraz havaisin, hepsi o kadar!

TMyle olsun bakalım. Birakin da sözümü bitireyim şimdi. Kontun evindeki toplantıdan sonra babanı kızdı bile bana. "Hele dur!" diye geçirdim içimden. Oradan Prensese gidiyorduk; kocakarının artık iyice bunadığını, üstelik kulaklarının duymadığını, köpeklere çok düskün olduğunu eskiden beri biliyordum. Bir sürü köpeği vardır. üzerlerine titriyor. Bütün bunlara rağmen sosyete de çok önemli bir yeri var; o kadar ki, le süperde (1) Kont Nainski bile antichambre (2) yapıyor ona. Yolda hareket planımı çizmiştim. Neye dayanıyordu planımdersiniz? Köpeklerle aram

pek iyidir, val ahi dogru söylüyorum. Bendeki gizli bir kuvvetten midir, yoksa benim de hayvanlari çok sevmemden midir bilmiyorum, köpekler bayılırlar bana! Gizli kuvvet deyince aklima geldi,Natasa, söylemedim sana, geçen gün ruh çağirdik, bir ruh çağiricinin evine gitmistim; öyle ilgi çekiciydi ki, Ivan Petroviç...

sastim kaldim. Ben Jül Sezar'i çağirdim.

Natasa bir kahkaha atarak,

Aman Al ahim! diye bagirdi. Ne yapacaktin Jül Sezar'i? Bir ruh çağirman eksikti!

Niçin öyle söylüyorsun... sanki çocuk var karsinda..: Jül Sezar'i çağirmama niçin sastin bu kadar?

Bir

(1)Ünlü (Fransızca)

(2)Antichambre : Bekleme odasi. Antichambre yapmak, burada: asiri saygi göstermek.

seyi mi eksilir agirirsam? Bak, simdi de gülüyorsun!

Eksilmez tabi, canim... Ah Alyosa'cigim benim! Peki ne söyledi sana Jül Sezar?

Bir sey söylemedi. Ben kalemi elimde tutuyordum sadece, o kendi kendine hareket edip kagida yaziyordu. Jül Sezar yaziyormus sözde. Ben inanmiyorum buna.

Ne yazdi?

Gogol'n romanlarindakine benzer "islansana" gi

bi bir sey... glmesene!

Hadi Prensese gel artik!

Konusturmuyorsunuz ki adami, Ieri girince Mimi'yle ahabap olduk, Yasli, igrenç mi igrenç bir köpek bu, üstelik inatçi, huysuz bir sey.

Saldiriyor da. Prenseler titiyor üzerine; yasitlar galiba.

TMnce seker verdim hayvana, on dakika sonra elimi uzatinca ön ayagini koyuyordu avucumun içine. Prenseler, çok ugrastigi halde bir türlü alistiramamis onu buna. Costu kocakari, sevincinden ha agladi ha aglayacakti. "Mimi elini veriyor, Mimi elini veriyor!" diyordu. Gelen konuklara "Mimi elini veriyor! diye mustuluyordu. Vaftiz oglum öğretti!" Biraz sonra Kont Nainski geldi: "Mimi elini veriyor artık!" Sevinçten dolu dolu gözlerini ayirmiyordu benden. Çok iyi yürekli bir kadın; acidim ona.Bos durmuyor, gözüne girmeye çalisliyordum: sigara tabakasinin kapaginda bir resmi vardir.

Nisanli kizken, altmis yil önce çekilmis... Tabakayi düsürüvermesin mi elinden. Hemen kosup aldim onu yerden, kimin resmi oldugunu bilmiyorum gibi, "Quel e Charmante peinture! (1) Yüce bir güzel ik bu!" dedim, Iyice gevsemisti Prenseler; sundan bundan konusmaya basladi benimle; nerede okudugumu, kimlerle

görüstüğümü sordu, "ne güzel saçların var" dedi.
Ben de açık (l)Ne hos bir resim!(Fransızca) 122

saçık bir olay anlatarak güldürdüm onu.
Hoslandı bundan, yalnız parmağını sitem eder
gibi sal adı, ama çok güldü. Ayrılırken öptü
beni, kutsadı, her akşam gelmemi, onu
eglendirmemi söyledi. Kont gözlerini süze süze
elimini sikti. Babam, dünyanın en iyi yürekli,
dürüst insanı olduğu halde, ister inanin ister
inanmayın, eve geldiğimizde sevincinden
neredeyse ağlayacaktı. Kucakladı beni, bir sürü
şeyler anlattı; geleceğimden, ilişkilerimizden,
paradan, evlilikten söz ediyordu; hiç birini
anlamadım. Parayı da o zaman verdi bana iste.
Dün oldu bu anlattıklarım. Yarın gene
gideceğim Prensese; ne olursa olsun, çok iyi bir
insandır babam. Kötü bir şey gelmesin aklınıza.
Gerçi senden ayırmak istiyor beni, Natasa, ama
Katya'nın milyonları gözünü kamastırdığı, o
paraya sahip olmak istediği için yapıyor bunu...
senin milyonların yok. Hem bunu beni
düşündüğü için istiyor. Yalnız su var ki, durumu
bilmediğinden sana haksızlık etmiş oluyor.

Hangi baba oğlunun mutlu olmasını istemez?
Mutluluğun ancak milyonlarda bulunabileceğini
sanıyor diye suçlayamayız ki onu! Hepsi
böyledir bunların. Ona bu açıdan bakarsak,
suçsuz olduğu çıkar ortaya. Sana bunu söylemek
için aceleyle geldim buraya Natasa, onun suçlu
olduğuna inandığını biliyorum, sen de haklısın
tabii. Suçlamıyorum seni...

Natasa,

Anlatacağın Prensesin evindeki başarısını
demek? diye sordu. Bütün kurnazlığın bu mu?

Nasıl yani? Ne diyorsun sen! Bu daha isin başı...
Prensesten yararlanarak babamı avucumun içine
alacağım, hikayem başlamadı daha.

Hadi anlatsana! Alyosa devam ediyordu :

Bugün son derece tuhaf bir olay geçti basımdan,
hala toparlanamadım. TMnce sunu söylemeliyim
size, gerçi

babamla Kontes evlilik isimizi aralarında bir karara bağladılar ya, resmiyete henüz dökülmedi bu; yani şimdi ayrılırsak bir dedikodu falan çıkmaz. Yalnız Kont Nainski biliyor durumu; o da akraba sayılır. Sonra, Katya'yla iki haftadan beri pek sık görüştüğümüz halde, bu aksama kadar gelecek üzerine, yani evlenmemiz...askimiz üzerine hiç konuşmamistik onunla. TMnce Prenses K. nin rızasını almaya karar vermişler. Ondan yardım, aynı zamanda da para bekliyorlar. O ne derse sosyete de aynı şeyi söyler; o kadar sayılıyor... Beni sosyeteye sokmaya nedense kararlı gözüküyorlar. Ama bunu en çok isteyen de Katya'nın üvey annesi Kontes. Avrupa'da kirdiği fındıklar yüzünden Prenses onu evine kabul etmez, o kabul etmeyince sosyete de giremez diye korkuyor. Katya'yla benim evlenmemden yararlanmak istiyor. Bir zamanlar evlenmemize bütün gücüyle karşı duran Kontes bugün Prensesin evindeki basarımına çok sevindi. Ama bunu birakalım şimdi, asıl söylemek istediğim su:Katerina Fyodorovna'yi geçen yıldan tanıyorum; ama o zamanlar çocuktum daha,

aklim bir seye ermiyordu, bu yüzden anlayamamistim onu...

Natasa sözünü kesti :

O zaman beni daha çok seviyordun da ondan anlayamadin, ama simdi...

Alyosa,

Sus Natasa, diye haykirdi, yaniliyorsun, bana hakarettir bu yaptigin!., itiraz bile etmeyecegim sana; dinle, sonra kendin anlayacaksin... Ah, Katya'yi tanisan bir! Onun ne iyi, temiz yürekli oldugunu bilsen! Ama öğreneceksin, sonuna kadar dinle anlatacaklarimi! Bundan iki hafta önce, hos geldiniz demeye babam beni onlara götürdüğünde Katya'yi dikkatle inceledim. Onun da benimle ilgilendigikaçmamistigözümünden. Merakimi çekti bu; dogrusunu söyleyeyim,onu daha yakindan tani 124

maya niyetliydim... babamin beni sasirtan o mektubundan sonra böyle bir istek dogmustu içimde.

Hiç bir sey söylemeyeceğim, egmeyeceğim onu, sadece sunu belirteceğim: çevresinden apayri bir insandır o. TMylesine güçlü, dürüst bir kisiligi var kibu gücü temizliginden, özelikle dürüstlüğünden geliyoron yedi yasinda bir kiz oldugu halde, düpedüz bir çocuk, küçük kardesi gibi kaliyorum karsisinda. Su da kaçmadi gözümnden: elemli bir havasi var, içine kapanik; hiç

konusmuyor evde, bir seyden ürkmüs sanki... Hep düşünüyor. Babamdan korkuyor gibime geliyor. Üvey annesini de sevmiyor, farkındayim; üvey kizi onu çok seviyor söylentisine düşünüyorsaKontesin kendisi çıkariyor; hepsi yalandir bu söylentilerin. Yalniz su var, Katya bir dedigini iki etmiyor üvey annesinin, sanki aralarında karar almislar. .. Gözlemlerimi tamamladiktan sonra, bundan dört gün önce, kafama koydugumu yapmaya karar verdim, bu aksam da yaptim...

Katya'ya her sey anlatacak, itiraf edecek, onu da bizim yanimize çekecek, böylece bir anda hal edecektim meseleyi...

Natasa endiseyle,

. Nasıl? dedi,neyi anlatacak, itiraf edecektin?

. Her şeyi. Bu düşünceyi aklıma getiren Tanrıya, sükürler olsun. Simdi dinleyin, dinleyin! Dört gün önce söyle karar verdim: sizden uzaklaşıp, her şeyi kendim bitirecektim. Sizin yanınızda kalsam bir türlü veremezdim kararımı, sizi dinler, harekete geçemezdim. Yalnız basıma kalınca, bu işi bitirmek sorunda olduğumu her dakika tekrar etmeye başladım kendi kendime, cesaretimi topladım ve... bitirdim! Yanınıza kararımı vermiş dönmeyi düşünüyordum, döndüm!

Neler yaptın? Anlatsana artık!

Çok basit! Cesur, dürüst bir tavırla yanına gittim... Ama önce, beni çok sasırtan bir olaydan söz etme

125

iliyim size. Onlara gitmek için çıkmaya

hazirlaniyorduk...

j Babama bir mektup geldi. Tam o anda ben de çalisma odasina giriyordum, kapida durdum. Beni görmemisti. Mektup çok sasirtmisti onu, kendi kendine yüksek sesle konusuyor, odanın içinde hizli adimlarla dolasiyordu; sonra birden kahkahayla gülmeye basladi. Mektup elindeydi hala. içeri girmeye bile korkuyordum; biraz sonra girdim. Babam pek sevinçliydi nedense. Tuhaf tuhaf konusmaya basladi benimle. Sonra birden sustu, daha çok erken oldugu halde, hemen hazirlanmami söyledi. Bu aksam yalnız biz vardik onlarda Natasa, sandigin gibi toplantimoplanti yoktu. Söyleyen yanlış söylemis sana...

Ah, konuyu dagitma lütfen Alyosa. Katya'ya neler söylediğini anlat!

Sansliydim, iki saat basbasa kaldik. Bizi evlendirmek istiyorlarsa da, bunun imkansiz bir sey oldugunu anlattim kendisine;ona güvendiğimi, beni yalnız onun kurtarabileceğini söyledim. Her şeyi itiraf ettim. Düşün bir kere

Natasa, seninle olan iliskilerimden tamamen habersizdi! Ne kadar duygulandigini görseydin bir;önce korktu bile. Yüzü bembeyaz oldu. Aramızda geçenleri olduğu gibi anlattım ona: benim için anam babani nasıl terk ettiğini, birlikte nasıl yasadığımızı; şimdi nasıl istirap çektiğimizi, her şeyden korktuğumuzu... "Şimdi size siginiyoruz, dedim (senin adına da konustum Natasa), bizden yana olun, üvey annenize benimle evlenmek istemediğinizi söyleyin.

Kurtuluşumuz sizin elinizdedir, son umudumuz sizsiniz". TMylesine dikkatle, öylesine candan dinliyordu ki beni! O anda ne hostu gözleri! Bütün ruhu bakislerinde toplanmisti sanki. Gözleri masmavidir. Ona güvendiğim için tesekkür etti bana, bize bütün gücüyle yardım edeceğine söz verdi. Sonra seninle ilgili bir sürü soru sordu; tanışmanızı çok istediğini söyledi; seni bir kız kardes gibi sevdiğini, senin de onu öyle sevmeni istedi 126

gini sana iletmemi rica etti. Seni bes gündür görmediğimi öğrenince de palas pandiras buraya

kovaladi...

Natasa duygulanmisti. Alyosa'nin yüzüne sitemli sitemli bakarak, Bir de tutmus, sagir Prensesevin evindeki basanlarini anlatiyordun deminden beri! dedi. Ah Alyosa, ah! Ee, Katya ne dedi? Seni buraya yol arken sevinçli miydi?

Evet, iyi bir sey yapmak firsati buldugu için sevinçliydi, ama agliyordu. Çünkü o da seviyor beni, Natasa! Beni yavas yavas sevmeye basladigini, benden eskiden beri hoslandigini, çevresinde iyi insan göremedigini itiraf etti. Tanidigi insanların hepsi kurnazlik, yalan dolan pesindeymis, bense içten, dürüstüm. Ayaga kalkip, "Tanri yardimciniz olsun Aleksey Petroviç, dedi, oysa ben saniyordum ki..." Sözüünü bitiremedi, aglamaya basladi, kosarak girdi içeri. Söyle karar verdik: yarin o üvey annesine söyleyecek benimle evlenmek istemedigini; ben de babama her seyini açık açık anlatacagim. Katya, babama durumu simdiye kadar niçin açmadim diye sitem etti bana.

"Dürüst bir insan hiç bir seyden korkmamalidir!"

dedi. TMye bulunmaz bir kiz ki bu! Babami o da sevmiyor; çok kurnaz oldugunu, para için canini verecegini söylüyor. Savundum babami, ama inanmadi bana. Yarin babami kandiramazsam (Katya da kandiramayacagim inancinda) Prenses K. dan yardım istememe o da razı. O zaman babam da Kontes de kabul etmek zorunda kalırlar.

Katya'yla kardeskizkardes olmaya söz verdik birbirimize. Ah, onun da ne kadar mutsuz oldugunu, üvey annesinin yanındaki hayatından nasıl nefret ettigini bilsen bir!.. Açık açık söylemiyor bununanki çekiniyor bendenama bazı sözlerinden anladım. Natasa, sevgilim benim! Görse, ne çok severdi seni o da! TMye iyi yürekli, temiz bir kiz ki! insan bir rahat hisse

127

diyor kendini onun yanında! Œeki\ kizkardes olarak yaratılmissiniz siz, sevmelisiniz birbirinizi. Hep bunu düşünüyordum. Dogrusunu söyleyeyim, elimde olsa, ikinizi

beraber yasatir, ben de yaninizda durup seyrederdim sizi. Aklina bir sey gelmesin Natasa'cigim, ondan böyle söz ediyorum diye gücenme. Senin yaninda ondan, onun yaninda senden söz etmek haz veriyor bana. Dünyada en çok, ondan bile çok seni sevdiğimi biliyorsun... Her se , yimsin sen benim!

Natasa sevgi dolu, ama elemli gözlerle ona bakıyordu. Alyosa'nin sözleri aynı zamanda hem haz, hem istirap veriyordu ona sanki. Alyosa devam ediyordu :

Katya'nin degerini anlayali iki hafta oluyor. Her aksam gidiyordum ona. Eve dönünce uzun uzun düşünüyor, ikinizi karsilastiriyordum.

Natasa gülümsedi.

Hangimizin daha iyi olduguna karar verdin?

Bazan senin, bazan onun. Ama sen daima daha iyiydin. Onun yanindayken daha bir akil i, dürüst hissediyorum kendimi. Yarın, evet yarın kopuyor dananın

kuyruğu!

Ona acimiyor musun? Seni seviyor!

Acıyorum, Natasa. Üçümüz birbirimizi
seveceğiz,

o zaman...

Natasa kendi kendine konuşuyormuş gibi,

O zaman elveda! diye mirildandi. Alyosa
sasırmıstı.

Konusmamız hiç teklenmedik bir olayla kesildi.
Dis kapıdan hemen giriste bulunan mutfakta
hafif bir gürültü oldu. Birisi gelmişti sanki. Bir
dakika sonra Mavra kapıyı açtı, Alyosa'yi,
basiyla disarı çağırdı. Üçümüz de kapıya
bakıyorduk. Hizmetçi kadın esrarlı bir sesle,
Seni soruyor birisi, dedi, çık da bak.

Alyosa saskin saskin bize baktı. 128

Kim arayabilir beni bu saatte? Bakayım bir.

Babasinin resmi giysili usagi mutfakta bekliyordu.

Sonra anlasildi: Prens kupa arabasiyla oradan gezerken arabayi Natasa'nin evinin TMnünde durdurmus, Alyosa'nin orada olup olmadigini öğrenmesi için usagini yol amisti. Usak durumu açıkladıktan sonra aceleyle gitti. Alyosa sasirmis, yüzümüze bakarak, Tuhaf! dedi. Hiç yapmadigi bir sey bu. Amaci neydi acaba?

Natasa endiseyle bakiyordu ona. Mavra birden açti kapiyi gene. Aceleyle, Prens geliyor! diye fisildadi.

Hemen kayboldu. Natasa'nin yüzü bembeyaz olmustu, ayaga kalkti. Gözlerinin içi parladi.

Masaya hafifçe dayanmis, ayakta duruyor, heyecanla, beklenmeyen konugun girecegi kapiya bakiyordu. Saskin, ama kendini kaybetmeyen Alyosa,

Natasa, diye fisildadi, korkma, yanindayim!
Sana hakaret etmesine izin vermem.

Kapi açıldı, esikte Prens Volkanski göründü.

Dikkatli, çabuk bir bakışla süzdü hepimizi. Dost olarak mı, yoksa düşman olarak mı geldiği bakışından belli değildi henüz. Ama bu görünüşünü gene de anlatacağım ben. O gece çok şaşırttı beni çünkü.

Eskiden de görmüştüm onu. Kırk, kırk beş yaşlarında, son derece yakışıklı bir adamdı. Yüz ifadesi duruma göre değişirdi; ama pek seyrek olurdu bu değişim. Yüz çizgileri bir ipe bağlıydı sanki, ipi hızla çekince, yüzündeki en tatlı ifade bir anda en kötüsüyle yer değiştirdi 129

İrildi. Biraz esmer, oval yüzüyle, inci gibi dişleriyle; ince, güzel dudaklarıyla; düzgün, uzunca burnuyla, en küçük bir kırışığı olmayan geniş alniyla; gri, oldukça iri gözleriyle yakışıklı bir adam olduğu halde yüzü hoş bir izlenim bırakmıyordu insanın üzerinde. Yüz ifadesinin yapmacık olduğu hissi insanın içinde tiksintiye benzer bir şey uyandırıyor; onun gerçek ifadesini hiç bir zaman göremeyeceğiniz duygusuna kapılırdınız. Daha dikkatli bakınca,

yüzünden hiç

çikarmadigimaskesinin altinda, kötü, kurnaz, son derece bencil bir seyin sakli oldugu kuskusu düsüyordu insanin içine.Daha çok gri,güzel gözleri çekiyordu dikkati. Onun kötü duygularina onlar bas egmek istemiyorlardi. Tatli tatli bakacak olsa, bakisinin isinlari sanki ikilesiyordu;yumusak, tatli isinlar arasina sert, kuskulu, atesli, hain isinlar serpiliyordu... Oldukça uzun boyluydu, genis omuzlu, biraz zayıftı ; yasından çok genç gösteriyordu. Koyu kahverengi saçlarına ak düsmemisti daha. Kulaklari, el eri, ayaklan kusursuzdu. Her seyiyle imrenilecek bir güzel igi vardi. Son derece kibar giyinirdi. Gerçi genç isi giyinmeye özenirdi ya, yakisirdi ona. Alyosa'nin agabeyi gibi duruyordu. Hiç degilse, bu yasta oglu olabilecek bir adama benzemiyordu.

Dogru Natasa'nin yanina gitti, gözlerinin içine bakarak,

Bu saatte, üstelik haber vermeden sizi rahatsız etmem tuhaf oldu, dedi. Sanirim hareketimin

uygunsuzlugunu takdir edebilecek bir insan oldugum kanisindasinizdir. Üstelik, sizin anlayisli, iyi bir insan oldugunuzu da biliyorum. On dakika izin verin, hakli oldugumu kabul edeceginize, beni anlayacaginiza inaniyorum.

Kibar ama zoraki, inatçı bir tavirle konusuyordu.

EzilenlerF : 9 130

Ilkandakisaskinligini, korkusunuhalaüzerinden. atamayan Natasa, Oturmaz misiniz? dedi.

Prens hafifçe öne egilerek selam verdikten sonra, oturdu. Oglunu göstererek, izninizle önce ona bir sey söylemek istiyorum, dedi. Alyosa, beni beklemeden, hatta bir Al ahaismarladik demeden gidisinden biraz sonra Kontese Katerina.

Fyodorovna'nin fena oldugu haberini getirdiler. Tam ayaga firlayip yanina kosuyordu ki, Katerina Fyodorovna, girdi odaya.

Perisan bir haldeydi; heyecandan titriyordu. Seninle evlenemeyecegini söyledi. Manastira gidecek mis.. Yardim istemissin ondan, Natalya

Nikolayevna'yi sevdiğini söylemissin...

KaterinaFyodorovna'nin böylebir anda bu akılalmaz hareketinin nedeni senin ona yaptığın tuhaf açıklamaydı tabii. Kendinde değildi zavalı.

Natasa'ya dönerek devam etti :

Evinizin önünden geçiyordum, pencerenizde ışık: gördüm. Çoktan beri istiyordum zaten sizinle görüşmeyi; bu fırsattan yararlanayım dedim. Niçin görüşmek istediğimi şimdi anlatacağım; ama bastan rica" ediyorum, uygunsuz bir şeyler söylersem kusura bakmayın. TMyle ani oldu ki...

Natasa kekeleyerek,

Sanırım anlayacağım sizi, gerektiği gibi de... değerlendireceğim sözlerinizi, dedi.

Prens, içini bir an önce okumak istiyormuş gibi dikkatle bakıyordu Natasa'ya.

Anlayisiniza güvenim sonsuzdur, diye devam etti. Nasil bir insan oldugunuzu bildigim için geldim zaten. Eskiden beri tanirim sizi. TMyle oldugu halde, bir zamanlar haksizlik ettim size, kabahat isledim. Bakin: biliyorsunuz, babanizla aramız eskiden beri açıktir. Kendimi temize çıkarmaya çalışmayacağım; belki de simdiye kadar

131

düşündüğümünden çok suçluyum ona karsi. Aldattılar beni. Ne yalan söyleyeyim, kuskucuyumdur.

Bir şeyin sonunun iyiye değil de kötüye varacağını getiririm aklıma. Duygusuz yüreklerde görülen kötü bir özel ik... Ama kusurlarımı saklamam ben. Dedikodulara inandım, annenizi babanizi terkedince Alyosa için pek korktum. Ama iyi taniyamamışım sizi. Topladığım bilgiler yavas yavas rahatlatte içimi. Olayları inceledim, sonunda, kuskularımın yersiz olduğu kanısına vardım. Ailenizle dargın olduğunuzu öğrendim; babanızın, oğlumla

evlenmenize karsi oldugunu da biliyorum.

Alyosa'nin üzerinde böylesine etkiniz hatta hakimiyetiniz de diyebiliriz belki varken, bundan simdiye kadar yararlanmamaniz, onu sizinle evlenmek zorunda birakmamaniz ne iyi bir insan oldugunuzu ispat etmeye yetiyor. Ama dogrusunu söyleyeyim, böyle bir seye kalkissaydiniz, oglumla evlenmenize bütün gücümle karsi koymaya kararliydim. Biraz fazla açık yürekli konustugumun farkindayim. Ama su anda benim için en TMnemli olan açık yürekli konusmaktır; sözlerimi sonuna kadar dinlediginiz zaman siz de hak vereceksiniz bana. Ailenizi terk etmenizden kısa bir zaman sonra Petersburg'dan ayrildim; ama giderken Alyosa için korkmuyordum artık. Soylu gururunuzla güveniyordum, İki aile arasindaki sogukluk sona ermeden evlenmeye yanasmayacaginizianlamistim. Alyosa'yla aramızın bozulmasini istemiyordunuz; sizinle evlenirse onu. hiç affetmeyecegimin farkindaydiniz. Sonra kimsenin, bir prens koca

aradiginizi, ailemize zorla girdiginizi
söylemesini istemezsiniz. Tam tersine, bize karsi
umursamazsiniz, belki de benim ayaginiza
gelip, oglumla evlenerek ailemize onur vermeniz
için yakarmamibekliyordunuz. Ama gene de bir
düsmaniniz olarak kalmakta devam ediyordum.

Kendimi hakli göstermeye çalismayacagim, ama bu davranisimin nedenlerini açiklayacagim size:
Ne zen_ 132

ginsiniz, ne de taninmis bir aileden. Gerçi biraz bir seyim var benim, ama bu yetmez bize.

Ailemizin durumu gittikçe bozuluyor. TMnemli kisilerle akrabalik baglarına, paraya ihtiyacimiz var.

Kontes Zinaida Fyodorovna'nin kizi taninmis bir aileden degil, ama çok zengin. Biraz yavas davranacak olsak talipleri çıkar, alirlar onu elimizden; oysa kaçirilacak bir fırsat degil bu.

Alyosa'nin henüz çok genç oldugunu bile bile evlendirmeye karar verdim onu. Görüyorsunuz ya, açık konusuyorum, hiç bir sey gizlemiyorum sizden. Kisisel çıkari için, birtakim ön yargilarin etkisinde kalarak oglunu kötü bir davranisaonun için her seyini feda eden, temiz bir kizi terketmek kötü bir davranistir çünküevet, oglunu böylesine kötü bir davranisa zorlayan bir babayi küçümseyebilirsiniz. Gene

hakli göstermeye çalismayacagim kendimi. Oglumu Kontes Zinaida Fyodorovna'nin üvey kiziyla evlendirmek istememin ikinci nedeni onun sevgiye de saygiya da layik, son derece güzel bir kız olmasidir. Terbiyesine, huyuna diyecek yok. Bir çok bakimlardan henüz çocukluktan kurtulamadigi halde, pek akil idir. Alyosa'ninsa kisiligi zayıftir, havaidir, yirmi iki yasinda oldugu halde, tamamen çocuk kalmistir, İyi bir yanı vardır: kalbi son derece temizdir; gelgelelim, bu da öteki kusurlari yanında tehlikeli bir özel iktir. Üzerindeki etkimin giderek zayıfladiginin hanidir farkındayim: delikanlilik, gençlik heyecanlan göstermeye basladi kendini; ona bu birtakim zorunluluklarini bile unutturuyor. Belki biraz fazla seviyorum oglumu, ama ona benden baska bir yol göstericinin daha gerekli oldugunu kabul etmemi engel emiyor bu. Devamli olarak birisinin iyi etkisi altında bulunmasi zorunludur. Zayıf, baskalarına hükmetmekten çok bas egmeye yatkın bir yaradilisi vardır. TMlünceye kadar da degismeyecektir. Katerina Fyodorovna'nm, ogluma hayat arkadasligi

edebilecek en ideal

133

bir kiz oldugunu farkedince ne kadar sevindigimi bilemezsiniz! Ama sevinmekte acele etmisim: son derece güçlü baska bir etki, sizin etkiniz altındaydi Alyosa. Bir ay önce buraya gelince dikkatle inceledim onu, iyiye dogru hayli degismis oldugunu görünce sasirdim. Gerçi çocuklugu, havailigi atmamisti üzerinden, ama birtakim saglam düşünceler edinmisti; sadece oyunculara ilgi duymuyordu artık; yüce soylu seylerle de ilgileniyordu. Düşünceleri tuhaf, köksüz, hatta bazan saçmadır; ama tutkulari, duygulan, yüregi güçlüdür; önemli olan da budur zaten. Sizin yardiminizla oldu bu. Yetistirdiniz onu.. Dogrusunu söyleyeyim, bir an onu mutlu edebilecek tek insanin siz oldugunu düşünmedim degil. Ama hemen attim kafamdan bu düşünceyi; istemiyordumbu kaniya varmayi. Ne pahasina olursa olsun, sizden uzaklastirmak: istiyordum onu; harekete geçtim, amacima eristigimi desaniyordum. Bir saat öncesine kadar zaferin benim oldugundan kuskum yoktu.

Gelgelelim Kontesin evindeki olay her şeyi altüst etti bir anda; en çok da suna sastım: tuhaf bir sogukkanliliği var Alyosa'nın; size de bağlı, sağlam bir bağ bu. Gene söylüyorum: bambaska bir insan yaptınız onu, yetistirdiniz. Bu değişikliğinin gün geçtikçe, sandığımdan da çok ilerlediğini gördüm. Ondan hiç ummadığım zekice davranışı, kurnazlığı pek sasırttı beni bu aksam. Güç olduğuna inandığı durumundan kurtulmak için en iyi yolu seçti, İnsan kalbinin en soylu özel iginden...affetmek, kötülüğe iyilikle karşılık vermek özel iginden yararlanmasını bildi. İncittiği insanın iyiliğine sigınarak yardım istedi ondan. Baska birisini sevdiğini söyleyerek, onu seven bir kadının gururuna dokundu; aynı zamanda, onda öteki kadına karşı bir sevgi uyandırmasını, kendisini de affettirmesini, aralarında kardeşçe bir dostluk olacağı vaadini koparmasını bildi. Böylesine bir açıklamayı, karşısındaki insanı incit 134

meden, gücendirmeden yapabilmek bazan en zeki, kurnaz kimselerin bile harcı degildir... Ancak temiz, iyi bir kalbin yapabileceği ıstır bu.

Onun bugünkü hareketine sizin sözle de, öğütle de katılmadığınıza inanıyorum Natalya Nikolayevna. Belki de her şeyi daha yeni öğrendiniz.

Yanılmıyorum, değil mi?

Natasa'nın yüzü kirkirmizi olmuştur, gözlerinde heyecana benzer tuhaf bir parlaklık vardı. Prensin söylevi etkisini göstermeye başlamıştı. Natasa,

Yanılmıyorsunuz, diye cevap verdi. Bes gündür görmüyordum Alyosa'yı. Kendi başına karar vermiş, yapmış.

Elbette. Ne var ki onun bu zekası, kendine güveni, duygululuğu, nihayet soylu kararlılığı, üzerindeki etkinizin sonucudur. Demin eve giderken yolda düşündüm bütün bunları; birden karar verebilecek gücü buldum kendimde. Kontesin kızıyla oğlumun evlenmesi suya düşmüştür artık...

belki olurdu ama her şey bitti... geri dönüş olmaz. Alyosa'yı yalnız sizin mutlu

edebileceginize,

.mutlulugunun temelini attiginiza, onu yönetebileceginize inanıyorum! Hiç bir şeyi gizlemedim sizden, şimdi de gizlemeyeceğim: sosyete de yükselmeyi, parayı, tanınmış bir kimse olmayı, hatta rütbeyi çok seviyorum. Bilinçli düşündüğüm zaman bunların birer önyargı olduğunu anlıyorum, ama gene de vazgeçemiyorum bu ön yargıdan. Ama insanın, baskalarının düşüncelerini de göz önüne alması gereken durumlar oluyor... Sonra, oğlumu çok seviyorum. Sözün kısası, Alyosa'nın sizden ayrılmaması gerektiğine karar verdim sonunda; sızsız mahvolur çünkü. Doğrusunu söyleyeyim, bir ay oluyor belki bu karar vereli, yerinde bir karar verdiğimi ise ancak şimdi anlıyorum. Bunları söylemek için yarın da gelebilirdim tabii; gecenin bu saatinde rahatsız etmeseydim sizi daha iyi olurdu. Ama sanırım bu aceleciliğim ne denli iç

135

ten olduğuma inandırır sizi. Çocuk değilim;

durumu enine boyuna incelemeyen hemen karar vermem olmazdı. Buraya girerken her şeyi düşünmüştüm, kararımı vermiştim. Ama görüyorum ki, sizi içtenliğime inandırabilmem için daha çok uğraşmam gerekecek... Şimdi asıl konumuza gelelim!

Buraya niçin geldiğimi açıklasam mı size?' Görevimi yapmaya, sizden oğlumla evlenmeyi kabul ederek bizleri mutlu kılmanızı saygılarımla dilemeye geldim. Ah, beni, sonunda çocuklarını affeden, onların mutlu olmalarına sonunda lütfen izin veren öfkeli bir baba olarak görmeyin karsınızda. Hayır! Hayır! Böyle düşünürseniz hani küçülmüş olursunuz. Oğlum için annenizi babanızı terk etmenizi göz önüne alarak, dileğime evet diyeceğinizden emin olduğumu da getirmeyin aklınıza! Size layık olmadığını biliyorum... kendi de söylüyor bunu zaten (temiz kalpli, dürüştür). Ama yetmez bu. Gecenin bu saatinde yalnız bunun için gelmedim buraya... gelişimin asıl nedeni... (saygılı, biraz magrur bir tavırla ayaga kalktı) sizin dostunuz olmak için geldim! Buna hiç hakkım olmadığını biliyorum!

Ama izin verin hakedeyim bunu! Firsat verin bana!

Natasa'nin karsisinda saygiyla hafifçe öne egilmis, cevabini bekliyordu. Konusurken gözlerimi ayirmamistim ondan. Bunu farketmisti.

Soguk bir tavirle, kah güzel konusmaya özenerek kah gelisigüzel anlatiyordu. Ses tonu bazi yerlerde, gecenin bu sathide onu buraya gelmeyehem de ilk kezzorlayan heyecanini yansitmaktan çok uzakti. Bazi cümlelerinde bir yapmaciklik seziliyordu. Son derece uzun, garip söylevinin bazi yerlerindeyse duygulanmis da bunu bel i etmemek için isi sakaya bogmaya çalisiyormus gibi bir tavir takiniyordu. Ama bütün bunlari sonra anladim; o zaman durum baskaydi.

Son sözlerini öylesine heyecanlı, öylesine duygulu, Natasa'ya karsi öylesine içten say~ 136

gili söylemisti ki, hepimiz inanmistik. Gözleri bile nemlenmisti. Natasa'nin yumusak yüregi

tamamen yenilmisti. Prens'in konusmasi bitince o da sessizce kalkti ayaga, büyük bir heyecan içinde elini ona uzatti. Prens elini dudaklarına götürüp duygulu bir tavirle öptü. Alyosa cosmustu.

Ne söylemistim ben sana Natasa! diye haykirdi, inanmiyordun! Babamin dünyanın en iyi insani olduguna inanmiyordun! Gördün mü simdi!..

Kosup babasini kucakladi. Prens de onu kucakladi, ama duygularini açiga vurmaktan utaniyormus gibi aceleyle geri çekti kendini. Sapkasini alip,

Yeter, dedi, ben gidiyorum artık. Gülümseyerek ekledi:

On dakika izin istedim sizden, bir saat oturdum. Ama en yakin zamanda sizinle gene görüşecegim. Sik sik ziyaretinize gelmeme izin verir misiniz?

Elbette, elbette! Elden geldigince sik gelin. Sizi... bir an önce... sevmek istiyorum.

Prens Natasa'nin sözlerine gülümseyerek,

Ne içten, ne iyisiniz! dedi. Kibarca bir söz söylemek için kendinizi zorlamıyorsunuz bile. Evet!

Sevginizi hak etmek için daha çok çalışmam gerektiğini anlıyorum!

Natasa kekeliyerek,

O kadar övmeyin beni... diye fisildadi. O anda ne hostu! Prens,

TMyle olsun! dedi. Ama iki sözcük daha söyleyeceğim. Ne denli mutsuz olduğumu bilemezsiniz!

Yarin da ertesi gün de ugrayamayacağım size. Bu akşam benim için son derece önemli bir mektup aldım. Yarin Petersburg'dan gitmek zorundayım. Lütfen, yarin da ertesi gün de önemli bir isim olduğu için size de bu saatte ugradığımı düşünmeyin. Böyle bir şeyi aklınızın ucundan ge 137

çirmezsiniz tabii... görüyorsunuz ya ne kadar kuskucuyum! Niçin böyle düşünceğiniz kuskusu düstü içime? Hayatta çok zararı dokundu bana bu kuskuculuğun. Babanızla aramın bozulmasına da bu huyum sebep olmuştur belki de!.. Bugün salı. €arsamba, persembe, cuma günleri yokum Ptersburg'da. Cumartesi günü döneceğimi sanıyorum. Geldiğim gün ugrayacağım size. Söyler misiniz, aksam gelip birkaç saat oturabilir miyim?

Natasa,

Elbette, elbette! diye haykirdi. Cumartesi günü aksam bekliyorum sizi! Sabirsizlikle bekliyorum hem!

Ah, ne mutluyum! Daha yakından taniyacagim sizi! Eh... artık gideyim!

Birden bana dönerek devam etti:

izinle elinizi sikayim. Kusura bakmayın. Pek heyecanlıyım da. Sizinle karsilasma mutluluguna birkaç kere eristim, hatta bir keresinde

tanistirdilar bizi. Sizinle yeniden tanismama ne kadar sevindigimi belirtmeden gitmek elimden gelmez.

Ben de ona elimi uzatarak,

Evet, karsilastik sizinle, dedim, ama ne yazik ki tanistirildigimizi hatirlamiyorum.

Geçen yıl, Prens R. nin evinde.

Kusuruma bakmayin, hatirlamiyorum. Ama inanin, bu seferkini unutmayacagim. Bu aksami hiç

unutmayacagini.

Haklisiniz,ben de.Natalya Ivanovna'ylaoglumun candan dostu oldugunuzu biliyorum. Araniza dördüncü olaraktilabilecegimi umuyorum.

Natasa'ya dönerek ekledi:

™yle degil mi? Natasa son derece duygulu,

Evet, dedi, candan dostumuzdur, hiç ayrılmayacağız birbirimizden, hep beraber mutlu olacağız.

138

Zaval i kız! Prensın benimle de ilgilendiğini görünce gözlerinin içi gülmüştü. Ne çok seviyordu beni! Prens,

Sanatinizin hayranı çok kimseyle karşılaştım, diye devam etti, sizi yürekten seven iki de bayan tanıyorum. Sizinle tanışmak kim bilir ne kadar mutlu eder onları. En yakın dostum Kontes'le üvey kızı Katerina Fyodorovna Filimonova'dır bunlar. Sizi onlarla tanıştırmak mutluluğundan yoksun bırakmayın beni.

Seve seve. Gerçi bu sıralar pek az kimseyle görüşüyorum ama...

Adresinizi veriniz bana! Nerede oturuyorsunuz? Bir fırsatını bulup...

Evime konuk kabul etmiyorum Prens, hiç

degilse simdilik...

Gerçi beni herkesle bir tutmamanizi haketmedim henüz... ama...

O kadar istiyorsanız buyrun, basimin üstünde yeriniz var. ***ski sokagında, Klugen'inevinde oturuyorum.

Prens bir seye sasmis gibi, yüksek sesle,

Klugen'in evinde ha! dedi. Demek öyle! €oktanberi mi oturuyorsunuz orada?

Elimde olmadan gözlerinin içine bakarak,

Hayir, diye cevap verdim. Kirkdört numarali dairede oturuyorum.

Kirk dört mü? Yalniz... basiniza mi kaliyorsunuz orada?

Evet.

Sey! Sey için sordum... o evi biliyorum

yanılmıyorsam. Böylesi daha iyi...
Muhakkak geleceğim size, muhakkak! Sizinle
konusmam gerek. Çok şey umut ediyorum
sizden. Hayli iyiliğiniz dokunabilir bana.
Görüyorsunuz ya, çıkarımı gözetiyorum hep.
Hadi Al ahaismarla dik! Bir kere daha sikayim
elinizi!

139

Birer kere daha Alyosa'yla benim elimizi sikti,
Nata., sa'ninkini öptü; Alyosa'ya eve ne zaman
geleceğini bile, sormadan çikti.

Saskin, kalakalmistik odanın ortasında. Her şey
o ka. dar birdenbire, beklenilmedik bir anda
olmuştu ki! Hepi, mizin içinde, karanlık günlerin
artık geride kaldığı, yeni bir hayatın başladığı
hissi vardı. Alyosa bir şey söyleme. den
Natasa'nın yanına oturmuş, sessiz sessiz elini
öpü.. yordu.

Genç kızın ne söyleyeceğini merak ediyormuş
gibi, arada bir basını kaldırıyor, yüzüne
bakıyordu.

Sonunda, konustu Natasa:

Alyosa'cigim, dedi, yarin Katerina
Fyodorovna'ya

git.

Ben de düsündüm bunu, gideceğim.

Seni görmek ağır gelir ona belki... nasıl yapsak?
Bilmem ki. Benim aklıma da gelmedi değil aynı
sey. Durumu görür, ona göre hareket ederim.

Sonra tutamadi kendini delikanli,

Ne dersin Natasa, dedi, artık her sey degisti mi?
Natasa gülümsedi, tatli tatli bakti ona. Alyosa,
Ne kadar kibar su babam, dedi. Evinin perisan
durumunu grd de en küçük bir imada
bulunmadi.

Hangi konuda? Alyosa'nin yüzü kizardi.

Sey... baska bir yere tasinmani... ya da...

Ne söylediğinin farkında misin sen Alyosa?

€ok kibardır diyorum. Seni nasıl ögüyordu! Söy, lemistim sana... söylemistim! Her şeyi anlar, hisseder o! Benden, bir çocuktan söz eder gibi söz etti. Hep çocuk ye. rine koyarlar beni! Dogru ama, farkim yok çocuktan.

€ocuksun, ama hepimizden de anlayıslısın. Terte. miz bir yüregın var Alyosa!

Babam, temiz yüregimin bana zararı dokundugu, nu söyledi. Ne demek istedi, anlamadım> Sen anladın mı 140

ne demek istedigini Natasa? Hemen gitsem mi acaba eve? Yarin sabah erkenden geleceğim sana.

Git canım, git. iyi akıl ettin bunu. Muhakkak gözük babana bu gece, duydun mu? Yarin da mümkün olduğu kadar erken gel

Alyosa'yi bakıslarıyla oksayarak,

Artık günlerce kaçmazsin benden, degil mi?
diye takildi.

Hepimizin içinde bir huzur vardı. Alyosa odadan
çikarken,

Vanya, geliyor musun? diye seslendi.

Hayir, dedi Natasa, o kaliyor. Seninle
konusacaklarim bitmedi Vanya. Yarin çok
erken, gün अगरirken bekliyorum seni Alyosa!

Tamam! Al ahaismarladik Mavra!

Mavra çok heyecanlıydi. Prensın konusmasını
kapinin arkasından dinlemis, ama çoğunu
anlamamisti. Anlamadiklarını sorup öğrenmeyi
çok istiyordu, ama simdilik pek ciddi, hatta
magrur bir tavirle bakıyordu. Durumun artık
degistiginin o da farkındaydi.

Yalniz kaldik. Natasa elimden tuttu, ne
söyleyeceğini düşünüyormus gibi yüzüme bir
süre dalgın dalgın bakti. Sonunda bitkin bir
sesle,

Çok yoruldu! dedi. Beni dinle, yarin
bizimkilere ugrayacak misin?

Elbette.

Anneme anlat, ona bir sey söyleme.

Zaten senden hiç konusmuyoruz onunla.

Nasil olsa farkedecek. Ne söyleyeceğine,
durumu nasıl karsilayacagina dikkat et. Tanrim!
Ah Vanya! Evlenirsem gerçekten de
lanetleyecek mi beni? Hayir, ola maz!

Aceleyle,

Her sey i yoluna koyabilecek birisi varsa o da

141

Prenstir, dedim. Gidip babanla barismasi
gerekıyor, o zaman düzelir isler. Natasa yalvaran
bir sesle,

Ah Tanrim! diye haykirdi. Eger, eger!..

Üzülme Natasa, düzelir her sey. Durum öyle gösteriyor.

Uzun uzun gözlerimin içine bakti.

Vanya! Prens üzerine ne düşünüyorsun?

Konusmasi içten idiye, bence dürüst bir insan olması gerekir.

Ne demek "konusmasi içten idiye"? içten olmayabilir mi?

Sanmam, dedim.

"içine bir kusku düstü galiba, diye düşündüm, tuhaf!"

Gözlerini ayirmiyordun yüzünden...

™yle, biraz garip göründü bana.

Bana da. Bir tuhaf konusuyordu... Çok yorulduğum Vanya'cığım. Bak ne diyeceğim sana: Sen de git yat. Yarın erkenden, onlardan önce gel. Dur,

onu bir an önce sevmek için sabirsizlandigimi söylemem ayip olmadı, değil mi?

Hayır... niçin ayip olsun?

Saçma oldu mu? Simdi onu sevmedigim anlamına geldiği için, demek istiyorum.

Asla. içtenlikle söylenmiş bir sözdü bu. O anda öyle hostun ki! Bunu anlayamamissa aptalın biridir.

Sanki kiziyorsun ona Vanya, öyle mi? Ne kötü, kuskucu, gösterise düskün bir kızım ben! Gülme; hiç bir şeyimi gizlemem senden. Ah Vanya, sevgili, biricik dostum! Gene mutsuz olursam, gene ağlamak varsa kaderimde, yanımda olacağına, yanibasımda yalnız senin olacağına inanıyorum!

Neyimle hakettim bu sevgini? Hiç bir zaman lanetleme beni sen, Vanya!.. 142

Eve dönünce hemen soyunup yattım. Odam bodrum gibi rutubetli, karanlıktı. Kafamın içinde

bir sürü garip düşünce vardı. Uzun zaman uyuyamadım.

O anda bir baskasi rahat yataginda uykuya dalmak üzereyken bize nasıl gülmüştü kim bilir... bizi gülmeye: değer buluyorduysa tabi .. Buldugunu sanmam!

///

Devrisi sabah saat onda, önce Vasilyevski'ye Ihmenev'lere, oradan da Natasa'ya gitmek için evden aceleyle çıkarken kapıda dün gelen küçük kızla, Smith'in torunuy la burun buruna geldim.

Bana geliyordu. Neden bilmiyorum, onu gördüğüme birden pek sevdiğimi hatırlıyorum. Dün akşam karanlıkta iyice inceleyememistim onu; gündüz gözüyle görünce daha da sasirtti beni.

Evet,hiç degilse dis görünüsüyleondan daha tuhaf bir yaratik olamazdi. Tuhaf bir pariltisi olan siyah gözleriyle, darmadaginik, son derece gür, kuzguni saçlariyla, durgun, inatçı, esrar

dolu bakisiyla bu ufak tefek kiz yanindan geçen herkesin dikkatini çekebilirdi. TMzel ikle bakisi sasirtiyordu insani; bir zeka pariltisiyla kuskusu, rkeklik yan yanaydi bu bakista. Yirtik pirtik giysisi gün isiginda dn aksamkinden de daha bir perisan gözüküyordu. Onu için için kemiren, amansiz bir hastaligi var sandim. Solgun, zayif yüzünün tuhaf denecek derecede san, balmumunu andiran bir rengi vardi. Ama yoksul ugun, hastaligin kötü etkilerine karsilik gene de güzeldi. Kaslari ince, siyah, güzeldi. TMzel ikle genis alni ve son derece biçimli, gurur ve cesareti gösteren bir kivrimi olan, ama renksiz denecek kadar solgun dudaklari göze hos görünüyordu.

143

Ah, gene mi sen! diye haykirdim, geleceğini bilil yordum zaten. Gir bakalım!

Dn aksamki gibi gene yavasça, kuskulu bakislarim odanin içinde dolastirarak girdi içeri. Vaktiyle dedesinin oturduğu odayi, yeni kiracisinin orayi ne kadar degistirdiğini anlamak

istiyormus gibi merakla inceliyordu. "Torunu da dedesinden farksiz, diye geçirdim içimden. Deli mi bu kiz ne?"

Hala amamisti agzim. Bekliyordum. .Nihayet, basini önüne egerek, Kitaplari almaya geldim! diye mirildandi.

Ah, evet! Kitaplarini... iste buradalar, al! Sana sakliyordum onlari.

Kuskuyla gülümsemek istiyor gibi garip bir biçimde merakla bakti yüzüme, kiristirdi dudaklarim.

Ama çabuk geçti bu, yüzünü gene eski soguk, esrarli ifadesi kapladi. Beni tepeden tirnaga anlamlı anlamlı süzdükten sonra,

Dedem benden söz etti mi size yoksa? dedi.

Hayir, etmedi, ama... Sözümü aceleyle kesti:

Peki, gelecegimi neredenbiliyordunuzöyleyse?
Kim söyledi size gelecegimi?

Deden yapayalniz olamazdi dünyada. Birisinin ona "bakmasi gerekirdi; çok yasli, çökmüstü. Al kitaplarini. Okuyor musun onlari?

Hayir.

Ne yapıyorsun öyleyse?

Buraya geldigim zamanlar dedem onlardan okuma öğretirdi bana.

Sonra gelmemeye mi basladin?

Evet...

Kendini temize çıkarmak istiyormus gibi ekledi:

Hastalandim da...

Annen baban var mi?144

Kaslarini birden çatti, yüzüme adeta korkuyla bakti Sonra basini önüne egdi, sessizce döndü, dünkü gibi soruma cevap vermeden kapiya yürüdü. Arkasından bakakalmistim. Ama tam

disari çıkarken durdu. Bana yarım dönerek, sert bir tavırla,

Neden öldü? diye sordu.

Dn aksam Azorka'yi da böyle, tam çıkarken, yüzü kapiya dönük olarak sormustu. Yanına gittim, aceleyle anlatmaya başladım. Arkası bana dönük, bası önünde, dikkatle dinliyordu. ihtiyarin ölürken altıncı sokaktan söz ettiğini de söyledim.

Orada yakınlarından, sevdiklerinden birisinin olduğunu anlamıştım; gelip onu aramalarını bekliyordum. Son nefesini verirken seni andığına göre çok seviyor olmalıydı...

Kız kendi kendine konuşuyormuş gibi,

Hayır, diye mirildandı, sevmezdi beni.

Çok heyecanlıydı. Anlatırken ne eğilerek yüzüne bakmıştım bir ara. Besbel i gururundan, heyecanını bastırmak için büyük çaba sarfettiğini gözümden kaçmamıştı. Yüzü gittikçe

beyazlamıyordu; alt dudagim dislerinin arasinda acitircasina sikmaktaydi. Ama beni en çok kalbinin küt küt vurusu sasirtmisti. Hizlandikça hizlanıyordu vuruslari, öyle ki sonunda çarpinti gelmiş gibi iki üç adimdan duyuluyordu. Dünkü gibi gene aglayacak sandim, ama tuttu kendini.

Tahta perde nerede?

Hangi tahta perde?

Dibinde öldüğü,

€ikinca... gösteririm onu sana.Söylesene, adin ne senin?

Degmez...

Niçin?

iste... Ne yapacaksınız adimi? Yok benim adim.

145

Disari çıkacak oldu, tuttum kolundan.

Dur biraz. Çok tuhaf bir kizsin! Senin iyiligini istiyorum. Dünden beri hep seni düşünüyorum; merdivende aglaman çok dokundu bana. Unutamiyorum bunu... Üstelik deden de kol arimin arasinda can verdi. TMlürken altinci sokagi andigina göre seni bana emanet etti demektir. Geceleri hep düslerime giriyor... Kitaplarini sakladim sana, oysa yabani gibi korkuyorsun benden. Çok yoksul olsan gerek, belki de kimsen yoktur; öyle mi?

Bütün gayretimle güvenini kazanmaya çalışıyordum. Bu çocuğun beni neyiyle bu kadar kendine çektiğine aklım ermiyor. Acimadan başka bir duygu daha vardı içimde. Durumun esrarlı olusundan mi, Smith'in üzerimde bıraktığı etkiden mi, yoksa yaradilistan hayale düskün olusumdan mi bilmiyorum, içimden bir his kiza doğru itiyordu beni. Sözlerim dokunmusa benziyordu ona. Tuhaf tuhaf bakti yüzüme; ama soguk degildi bu bakisi, yumusakti, tatliydi. Sonra düşünüyormus gibi gene önüne egdi basini. Birden son derece alçak bir sesle, Helena, diye fisildadi.

Senin adin mi Helena?

Evet...

Peki, bana gelip gidecek misin?

Kendi kendisiyle mücadele ediyormus gibi dalgın,

Olmaz...diye fisildadi, bilmem ki... geleceğim.

Tam bu anda öteki dairelerden birinde bir duvar saatinin bir kere vurduğu duyuldu. Helena ürperdi, yüzüme büyük bir telasla bakti,

Kaçi vurdu saat? diye fisildadi.

Galiba on buçugu. Dehset içinde,

Tanrim! dedi.

EzilenlerF : 10146

Birden kosmaya basladi. Holde bir kere daha durdurdum onu.

Böylebirakmam seni,
dedim.Nedenkorkuyorsun? Geç mi kaldın?

Elimden kurtulmaya çabalarken,

Evet, evet, haber vermeden gelmistim! diye
bagirdi. Birakin gideyim! Dövecek beni!

Besbel i agzından kaçirmisti dayak yiyecegini.

Dur, dedim, beni dinle bir dakika.

Vasilyevski'ye gideceksin degil mi? Ben de
oraya gidiyorum, on üçüncü sokakta bir
tanidigima ugrayacagim. Ben de geç kaldim, bir
araba tutmak istiyorum.

Benimle gelir misin? Eve kadar götürürüm seni.
Yayan gidersen geç kalirsin...

Korku içinde,

Eve kadar olmaz! diye haykirdi.

Evine kadar götürecegimi düşünmek bile
dehsete düşürmüstü onu, yüzü korkudan al ak

bul ak olmustu.

On üçüncü sokakta bir tanidigima gideceğim
diyorum sana, senin evine gelmeyeceğim!
Arabayla çabuk

gideriz! Hadi!

Aceleyle indik merdivenleri. Karsima ilk çıkan arabayitek atli, her yani dökülen bir paytondu bututtum. Kiz benimle gelmeye razı olduguna göre, besbel i çok acele ediyordu. Isin tuhafı, bir sey sormaya da cesaret edemiyordum. Böyle kimden korktuğunu soracak oldum, kolunu sal ayarak arabadan atlamaya yeltendi. "Ne garip sey!" diye geçirdim içimden.

Arabada pek igreti oturuyordu. Her sarsilista düsmemek için pis, üstü çatlak çatlak sol eliyle paltoma yapisiyordu. TMteki elinde siki siki kitaplarım tutuyordu. Her halinden bu kitapların onun için çok değerli olduğu bel iydi. Bir sarsintidan sonra yerine yerlesirken eteginin altından ayagi gözüktü. Birden sasirdim: Ayagında çorap yoktu, delik desik kunduralarını

öylece, çıplak aya 147

gina giymisti. Artık bir şey sormamaya karar
verdiğim halde tutamadım kendimi,

€orabin yok mu senin? diye sordum. Bu havada
çorapsız çıkılır mi sokaga.

Kısaca cevap verdi:

Yok.

Al ah Al ah... Birisinin yanında kalıyorsundur
tabi€! Sokaga çıkarken çorap isteyebilirdin.

€orapsız gezerim ben.

Hasta olursun ama, ölürsün!

™lürsem öleyim.

Cevap vermek istemediği, sorulanına kızdığı bel
iydi.. Dedesinin dibinde öldüğü tahta perdeyi
göstererek,

Iste burada öldü, dedim.

Dalgin dalgin bakti o yana, birden bana döndü,
yalvaran bakislarla, Al ahaskina pesimden
gelmeyin, dedi. Ben geleceğim size, geleceğim!
ilk fırsatta hemen geleceğim!

Pekala. Gelmeyeceğimisöylemistim zaten.Ama
neden korkuyorsun bu kadar? €ok
dertlisinanlasılan. İçim sizliyor sana bakınca...

Biraz hirçin bir sesle,

Kimseden korktuğum yok benim, dedi.

Ama demin "dövecek beni" dedin. Gözleri
parladı.

Dövsün varsin!Dövebildiği kadar
dövsün!Dövsün!

Magrur bir tavırla "dövsün" diye tekrarlarlarken
hafife alıyor, yukarı kıvrılan üst dudagi
titriyordu.

Bakislerinde bir endise vardı. Arkasından

gitmemem için yalvarırken dehset içinde,
Yolunuza devam edin siz, diyordu, ben
geleceğim size, geleceğim! €abuk gidin, çabuk!

Ayrıldım ondan. Ama rihtim caddesinde biraz
gittik 148

ten sonra arabayı saliverdim, geri dönüp gene
altinci sokaga çıktım, kosarak karsi kaldirima
geçtim. Gördüm onu; hep bakınarak hizli hizli
yürüdüğü halde pek uzaklasmamisti. Hatta bir
an durdu, arkasından gelip gelmedigime bakmak
için geri döndü. Hemen içerlek bir kapinin
girintisine saklandim, göremedi beni. Yoluna
devam etti. Karsi kaldirimdan izliyordum onu.

Iyice meraklanmistem. Gerçi pesinden içeri
girmeyecektim, ama her ihtimale karsi, oturduğu
evi öğrenmeye kararliydim. Tuhaf bir duygunun
etkisi altındaydim. Pastahanede, Azorka öldüğü

zaman dedesinin hali de aynı duyguyu
uyandırmisti bende...

IV

Taa Maby caddesine kadar yürüdük. Adeta kosuyordu. Sonunda bir dükkana girdi. Beklemek için durdum. "Dükkanda kalmiyor ya" diye geçirdim içimden.

Gerçekten de bir dakika sonra çıktı. Ama kitaplar yoktu elinde. Onlari bırakmış, toprak bir çanak almıştı. Birkaç adım yürüdükten sonra gösterissiz bir evin avlusuna girdi. Eski, kirlisari boyalı, küçük, ama iki katlı, taş bir evdi bu. Alt katin üç penceresinden birinde küçük, kırmızı bir tabut resmi vardı: İsleri kötü giden bir tabutçunun tabelasıydı bu. Üst katin pencereleri son derece küçük, kare biçimindeydiler. Tozlu, çatlak camları pembe basmadan perdelerle örtülmüştü. O

yana geçip eve yaklaştım, kapıdaki "Bayan Bubnova'nın evi" levhasını okudum.

Tam o anda evin avlusundan tiz bir kadın çığılı, arkasından küfürler isitildi. İçeri baktım; tahta merdivenlerle çıkılan taslıkta yeşil atkili, kentli gibi giyinmiş, sis 149

man bir kadin duruyordu. Igrenç, mosmor bir yüzü vardı. Kanli, sis, ufak gözleri öfkeden parliyordu. Sabah sabah

kafayi çektiği bel iydi. Elinde çanakla karsisinda korkudan tir tir titreyen zaval i Helena'ya bagiriyordu. Mor suratli kadinin omuzunun üzerinden süslü püslü bir kadin basi uzanmisti. Biraz sonra, bodrum katina inen merdivenin kapisini açildi, besbel i haykirmayi duyan, fakir kilikli, kendi halinde, sevimli yüzlü, orta yasli bir kadin cik

ti disari. Alt katin aralanmis kapisindan çökmüs bir ihtiyarla bir kiz bakiyordu. Kapici olacak, boylu boslu bir

köylü elinde çali süpürgesiyle avlunun ortasinda durmus,

tembel tembel onlari seyrediyordu.

Kadin içinde birikmis küfürleri soluk almadan sirali

yordu:

Ah piç seni, Al ahin belasi, igrenç yaratik! Sana bakmamin, yedirip giydirmemin karsiligi bu mu, hain?!

Salatalik tursusu almaya yol adik onu, sivisip gitti! Yol arken kaçacagi içime dogmustu zaten.

Anlamistim, anla

mistim! Kaçti diye dün aksam saçlarım yoldum, gene tinmedi! Nereye gidiyorsun böyle sokak süprüntüsü, nereye? Kimin yanma kaçiyorsun mel'un kafir, patlak göz lü igrenç yaratik, Al ahin belasi,kimin yanina,söyle?

Cevap ver bana, yoksa suracikta gebertirim seni!

TMf keden kudurmus kari zaval i kizin üzerine saldira

çak oldu, ama merdivenin basından bakan bodrum kat kiracisi kadini görünce birden durdu; ona dönüp, zaval i kurbaninin korkunç

suçuna onu tanik tutmus gibi elini kolunu sal
ayarak daha yüksek sesle bagirmaya basladi:

Anasi geberdi!Siz de biliyorsunuz, sevgili
komsucugum, sipsivri kaldı ortada. Fakir
oldugunuzu, karninizi zor doyardugunuzu
bildigim için "Zaval i yetimi yanima alayim da
Kutsal Nikola'nin ruhuna bir sevap isleyeyim
bari" dedim. Demez olaydim! Iki aydir kanimi
emdi, yedi bitirdi beni!

Sülük! €ingirakliyilan!Inatçi. 150

domuz! istedigini kadar döv, istersen sokaga at,
agzini açmaz; dilini yutmus gibi susar! Sinirden
patlayacagim Œ Kendini ne saniyorsun, yılan
suratli, maymun! Ben olmasaydim duvar
diplerinde açliktan gebermis gitmistin. Ayagimi
yikayip suyunu içmelisin, canavar, kara masa.
Tahtali köyü

boylamistin ben olmasam...

Kudurmus cadiyi saygiyla dinleyen bodrum
katin kiracisi kadin, Niçin bu kadar üzuyorsunuz

kendinizi Anna Trifonovna? diye sordu. Gene ne yapti size?

Ne yapmadi ki, komsucugum, ne yapmadi ki! Sözüümün dinlenilmesini isterim ben! Karsimdaki, kendi düsündüğü iyi şeyi değil, benim söylediğim kötü bile olsa, onu yapmalıdır... böyle bir insanım ben iste! Az kaldı

"sikintidan öldürecekti beni bugün! Tursu alsın diye dükkana yol adım onu, üç saatte geldi!

Yol arken içime dogmustu gene kaçacağı, dogmustu! Nereye gittin a kaltak T Kimden yardım görüyorsun? Ben bakmıyor muyum ona söyleyin komsular! Orospu anasının on dört ruble borcunu bağışladım, kendi paramla gömdürdüm onu, su seytani da yanıma aldım; biliyorsun bütün bunları komsucugum, iyi kadınsın sen, biliyorsun! Bütün bunlardan sonra onun üzerinde hakkım yok mu? Bunu anlaması gerekir, ama o ne dersem tersini yapıyor! iyiligini istiyorum.

Mendebura ipek entariler diktirdim, Gostini'den

bir çift pabuç aldım, prensesler gibi süsledim...

seve seve yapıyordum bunları! Ama sonu ne oldu komsucugum! İki gün içinde parça parça yaptı üstündekileri, öyle dolasıyor şimdi! inanır mısınız, mahsus yırttı entarisini, yalan söylemeyi sevmem, gözlerimle gördüm; "istemem sizin ipek entarinizi, eski pis entarimle gezerim ben"

demek istiyordu. TMfkemi aldım ondan tabi , iyice bir dövdüm, öyle ki sonra doktor çağirtmam gerekti... bir de masraf ettim onun için. Oysa bırakmalıydım geberip gitsin, bir hafta 151

sütten olurdum o kadar! (1) Ceza olsun diye tahtaları yıka dedim; inanır mısınız, yikiyor! Hem de öyle güzel yikiyor ki! Deli olmak isten değil! Kaçar gider benden diye düşündüm. Düşünmemle kaçması bir oldu. Siz de biliyorsunuz, dün akşam gitti. Duydunuz, döve döve canını çıkardım, bir daha kaçmasın diye kunduralarını, çoraplarını alıp sakladım Artık yalınayak kaçamaz, diyordum; bugün gene gitti! Neredeydin? Söyle! Kime yakindin ben den?

Söyle çingene suratli, mendebur, söyle!

Korkudan dili tutulan kizcagizin üzerine hisimla atildi, saçlarına yapistigi gibi yere çarpti. İçinde tursu olan çanak bir yana fırlayıp parça parça oldu. Kudurmus, sarhos kariyi bu daha da kizdirdi.

Kizin yüzüne gözüne rastgele vuruyordu. Ama Helena'nin hiç sesi çikmiyordu. Kendimi kaybederek kostum, öfkeyle sarhos kadının karsisine dikildim. Kolunu tutarak, Ne yaptiginizin farkında misiniz siz? diye bagirdim. Zaval i bir yetimi ne hakla dövüyorsunuz?.

Kadin Helena'yi birakip el erini beline koydu. Hem o tiz sesiyle, Ne var? diye haykirdi. Kimsin sen? Ne isin var evimde?

Ben de bagiriyordum:

Merhametsiz, canavar kadin!Zaval i bir çocuga bu yaptigin nedir? Senin degildir; yetim oldugu için onu evine aldigini demin kendin söylüyordun, duydum...

Cadaloz da bagiriyordu:

Tanrim! Kimsin sen, geldin musal at oldun basima! Onunla beraber mi geldin yoksa? Simdi karakola haber verecegim!Andron Timofeiç çok sayar beni!Kaçip kaçip sana mi geliyordu bu silik? Kimsin sen? Evimde

(1)Perhiz cezasından söz ediliyor.

(E. A.) 152

rezalet çıkarmaya geldin demek. Polis!

Yumruklerini sikarak üzerime yürüdü. Ama tam o anda bir çiglik duyuldu. Basimi çevirip baktim, ayakta hareketsiz duran Helena korkunç bir çiglikle yere yuvarlanmış, kivraniyordu. Yüzü

taninmaz bir hale gelmişti. Sar'a nöbetiydi bu. Karta kaçmış süslü kızla bodrum katta oturan kadın kostular, kaldirdilar onu, aceleyle eve göturdüler. Cadaloz hala bagiriyordu arkasından: Gebereydin de kurul aydim, Al ahin

belasi!Bir aydan beri üçüncü nöbet bu...

Sonra bana saldırdı gene:

€abuk defol sen de, gözüm görmesin dümbelek
! Ulan kapici, ne dikiliyorsun orada! Boy
gösteresin diye mi aylık veriyorum sana?

Kapici bir şey söylemiş olmak için, kalın sesiyle,
tembel tembel, Hadi bas git! dedi. Yürü! Ense
köküne yapıştırırım yoksa. İki kişi kavga
ederken üçüncü karışmaz.

Selamini ver, çek arabam bakalım!

İster istemez çıktım. Araya bosuna girmistim.
İçim içimi yiyordu. Karsi kaldırımında durdum,
bakmaya başladım. Benim arkamdan sarhos
kadin kosarak yukarı çıkmış, kapici da ortadan
kaybolmuştu. Biraz sonra, Helena'yi eve
götürmeye yardım eden kadın çıktı, merdivenleri
aceleyle iniyordu, beni görünce durdu, merakla
süzdü. Temiz yüzü cesaret verdi bana. Gene
girdim avluya, doğru yanına gittim.

izinle bir sey sormak istiyorum size, dedim. Kimin nesidir bu kiz? Su igrenç karinin yaptigi nedir? Bunu basit bir meraktan sordugumu sanmayin lütfen. Dünden beri tanıyorum bu kizcagizi, bir durumdan ötürü de çok ilgileniyorum onunla.

Kadin içeri girmek için dönerek isteksiz isteksiz, ilgileniyorsanız, buradaölmesine gözyuma

153

caginiza yanınıza alsanız onu, ya da birisinin evine yerlestirseniz daha iyi edersiniz, dedi.

Bana yol göstermezseniz ne yapabilirim? Hiç bir sey bilmiyorum. Evin sahibi Bubnova'ydi bu galiba?

Ta kendisi.

Kiz nasıl onun eline düstü? Annesi burada mi öldü?

Evet... Bizi ilgilendirmez bu.

Gene içeri girmek için yürüyecek oldu.

Lütfen aydınlatın beni, dedim; söyledim ya, çok ilgileniyorum bu kızla. Belki bir şeyler yapabilirim.

Kimin kızıdır? Annesi kimdir? Biliyor musunuz?

Yabancıydı galiba, dışardan gelmişti; bodrum katta oturuyordu. Veremliydi, öldü zaval i.

Böyle bir yerde oturduğuna göre çok fakir olmalıydı.

Hem de nasıl! Hepimiz acıyorduk onlara. Bizim elimizden ne gelirdi, bes ayda bize de bes ruble borçlandı. Biz kaldırdık onu; kocam tabutunu yaptı.

Bubnova kendi kaldırdığını söyledi ama?

Yalan.

Soyadi neydi?

Dilim dönmeyecek beyim, zor bir addi. Almanca olsa gerek.

Smith mi?

Hayir, baska bir sey. Anna Trifonovna öksüzü yanina aldı; sözde bakacak ona... Ama hiç iyi etmiyor.

. Bir maksadi var galiba?

Kadin söylese mi söylemese mi kararsiz, dalgin,

Kötü yapıyor, dedi. Bize ne... Arkamızdan bir erkek sesi duyuldu : Dilini tutsan iyi edersin!

Kirk yaslarinda, sabahliginin üzerine kaftan giymis, kentli kilikli bir adamdi bu. Konustugum kadinin koca 154

si oldugu bel iydi. Yan gözle beni süzerek,

Söylecek bir seyi yoktur size karimin, bayim,

dedi. Bizi ilgilendirmez bu... Yürü içeri bakalım!

Al ahaismarladik bayim, tabutçuyuz biz.
Meslegimizle ilgili bir iginiz olursa seve seve
yardim ederiz size...Baska hiç bir isimiz olamaz
sizinle...

Düsünceli, son derece heyecanlı çıktım sokaga.
Hiç bir sey yapamıyordum... Burayi böyle
birakip gitmek de gelmiyordu içimden. TMte
yandan, tabutçunun bazi sözleri de pek
sasirtmisti beni. Kötü

bir seyler dönüyordu ortada, hissediyordum
bunu.

Basim önümde, dalgin dalgin yürürken birisinin
beni adimla çağirdigini duydum. Gözlerimi
kaldirdim, ayakta güç duran, üstübası temiz ama
paltosu yırtik pirtik, kasketi kirli, sarhos bir
adam duruyordu karsimda. Yüzü hiç de yabancı
gelmemisti bana. Yüzüne saskin saskin
baktigimi görünce göz kirpti, manali manali,

Ne o, tanimadin mi? dedi.

V

Oo! Sen miydin Maslobojev! diye haykirdim.
Eski lise arkadasimi birden tanimistim.

Ne tesadüf!

Evet, dedi, ne tesadüf! Altı yıldır
karsilasmamistik. Daha dogrusu karsilastik da
ekselans hazretleri bakmak lütfunda
bulunmamisti bize. Ekselans, general oldunuz
tabiE... yani edebiyat general erinden!..

Böyle söylerken alayli alayli gülümsüyordu.
Sözünü kestim : Saçmalama Maslobojev! Bir
kere, edebiyat generali bile olsa, generale benzer
yanim yok benim; sonra,.

_ 155 _

izninle sunu söyleyeyim ki, evet iki üç kere
sokakta karsilastik seninle, ama kaçtin benden,
pesinden kosacak degildim her halde. Ne
düşünüyorum biliyor musun? Sarhos
olmasaydin simdi de seslenmezdin bana. ™yle

degil mi? Ama neyse, gene de merhaba! Seni gördüğüme çok çok sevindim kardesim.

Dogru! Sey... bu durumum... seni mahcup etmiyor ya? Neyse canim, sormaya degmez bunu; önemli degil. Ne akil i bir çocuktun okuldayken, Vanya! hiç unutmam o günleri. Hatirliyor musun?

benim yüzümden sopa yemistin bir keresinde. Ele vermemistin beni; ben de tesekkür edecek yerde, bir hafta dalga geçmistim seninle. Çok temiz yürekliydin! Merhaba canim kardesim, merhaba! (TMpüstük.) Hayat degil benimki, yuvarlanip gidiyoruz iste... o tatli günlerimizi unutmadim hala. Unutamiyor insan! Sen ne alemdesin bakalim?

Ben de senin gibi...

içkinin verdigi duygululukla uzun uzun bakti yüzüme. Zaten temiz yürekli bir insandi. Sonra acikli bir sesle,

Hayir Vanya, dedi, benim gibi degilsin sen!

Okudum Vanya, okudum, okudum!.. Bak Vanya'cigim, gel seninle biraz konusalim! Acelen var mi ?

Var; dogrusunu söyleyeyim, hem çok acelem var. Iyisi mi bak ne yapalım, nerede oturuyorsun?

Söylemesine söyleyeceğim, ama iyisi bu değil. Ne yapsak iyi olur söyleyeyim mi?

Söyle.

Durdugumuz yerden on adım ötedeki bir tabelayı gösterdi.

Iste! Gördün mü? Pastane ve lokanta, yani lokanta, ama iyi bir yerdir. Aklına kötü bir şey gelmesin diye önceden söyleyeyim, çok temiz bir lokantadır; hele votkasına diyecek yok!Kiev'den yayan gelmiş derler 156

ya, o cinsten iste! Kaç kere içtim, biliyorum; zaten kötü bir şey çıkaramazlar bana burada. Filip Filipič'i bilirler. Filip Filipič derler bana. Ne

oldu? Niçin burusturdun yüzünü. Birak da sözümü

bitireyim. Simdi saat tam on biri çeyrek geçiyor, demin baktim; tam on ikiye yirmi bes kala birakirim seni. Bu arada birkaç kadeh atariz. Eski bir arkadasin için yirmi dakikacik... geliyor musun?

Yirmi dakikayi geçmeyecekse gelirim; çünkü çok sikisik durumdayim kardescagizim, acele isim var...

Hadi öyleyse. Ama önce sunu söyleyeyim: yüzünden düşen bin parça oluyor, canin birseye sikkin, ne dersin?

TMyle.

Nasil anladim! Insanin içini yüzünden anlama bilimiyle ugrasiyorum artik ben. Hadi yürü, konusalim biraz. Yirmi dakikaya neler sigdirmam ki ben: bir semaverin dibini kurutur, arkasindan kayin, yaban kerevizi, turunç, parfait amour likörlerinden birer kadeh yuvarlar,

yetmezse baska bir sey daha bulurum...
Durmadan içiyorum dostum! Yalniz bayram
günleri kiliseye giderken ayigim.

istersen içme sen. Yanimda bulunman yeter
bana. içersen çok daha iyi olur tabi . Hadi! İki
laf edelim, on yıl sonra görüsmek üzere ayriliriz
gene. Senin dengin degilim ben Vanyacigim!

Birak gevezeligi de yürü. Yirmi dakika sonra
giderim.

Lokanta ikinci kattaydi. Yukariya dar, ahsap bir
merdivenden  kiliyordu. Merdivende zil zurna
sarhos iki adamla karsilastik. Bizi görünce sal
anarak yana çekildiler.

Sarhoslardan biri henüz çok genç, biyiklari
terlememis, son derece ahmak y zly bir
delikanliydi.

Sik, ama biraz gülünç giyimliydi: sanki
 zerindeki giysi baskasinindi; parmaklarinda
pahali taslardan yüzükler vardı ;

kravatında gene pahali bir igne parliyordu. Pek tuhaf bir biçimde taranmış basının tepesinde bir tutam saç dimdik duruyordu. Hep siritiyor, kikir kikir gülüyordu. Arkadaşı ise sisman, göbekli, dazlak kafalı, el i yaşlarında bir adamdı. Eriçek bozugu, sarhos yüzünün ortasındaki düğmeyi andıran burnunun üzerine bir gözlük oturtulmuştu. Giyimine önem vermediği ilk bakışta bel i oluyordu. Onun da kravatında oldukça büyük bir igne vardı. Yüzünde hirçin, heyecanlı bir ifade dikkati çekiyordu. Kalın bir yağ tabakasının arasında nokta kadar kalmış çirkin, hirs dolu gözleri kuskuyla bakıyorlardı. Maslobojev'i tanıdıkları bel iydi; sisko bizi görünce bir an burusturdu yüzünü, genç olanı ise pis pis gülümsedi. Kasketini çıkardı. Maslobojev'e siritarak, Kusura bakmayın Filip Filipiç, diye mirildandı.

Hayrola?

Kabahatimiz var... sey... Mitroska içerde oturuyor. Alçagin biridir o Filip Filipiç.

Ne oldu?

TMyle ya... Geçen hafta Mitroska'nin yüzünden bir yerde beyin suratına(basiyla arkadasim gösterdi)yogurt çalmislar... kih, kih!

Arkadasi, cani sikilarak dirsegiyle dürttü onu.

Birkaç sise içemez misiniz bizimle Filip Filipiç?

Hayir, dedi Maslobojev, simdi olmaz, isim var.

Kih! Benim de sizinle bir isim vardi... Arkadasi gene dirsegiyle dürttü onu.

Baska zaman, baska zaman!

Maslobojev'de, onların yüzüne bakmak istemiyormus gibi bir hal vardi. Ama bir uçtan öbür uca uzanan çeşit çeşit mezelerle, böreklerle, renk renk içki siseleriyle donatilmis tezgahin bulunduğu birinci salona girdigimizde bir köseye çekti beni.

Gençolani taninmis tüccar Sizobruhov'un oglu

dur, dedi. Babasından kalan yarım milyonu tüketmeye çalışıyor. Paris'e gitti, orada yedigi paranin haddi hesabi yok, belki de uyutmuşlardır onu... Sonra amcasından bir miras kaldı, Paris'ten döndü

simdi, gerisini de burada bitirmeye çalışıyor. Bir yıl sonra avuç avuç dilenmeye başlayacak, farkında değil. Kaz kafalının teki... hep birinci sınıf lokantalarda, bodrum meyhanelerinde geçiriyor günlerini, aktristlerle düşüp kalkıyor. Geçenlerde de tutmuş, atli muhafızlığa kabulü için dilekçe vermiş. Yaslı olanının adı Arhipov'dur. O da tüccar mı, bir yerde kahya mı ne... Bir ara sarapçılıkla uğrasmış, düzenbazın, namussuzun teki... simdilik Sizobrühov'a yarıdakçılık ediyor. Ne hinoglu hindir! İki kere iflas etmiş, içi çift çarsisi, sapık bir adamdır. Dalavereli bir iş yüzünden mahkemeye de düsmüş, ama kurtarmış paçayı. Onu burada gördüğüme bir bakıma sevindim; bekliyordum onu... Anlaşılan Sizobrühov'u soymakla meşgul bu günlerde. Bilmediği delik yoktur, bu yüzden

gençlerin isine yarar. Çoktan beri ona dis biliyorum. Mitroska da öyle... Su pencerenin dibinde ayakta duran kibar giyimli, çingene suratli delikanlidir Mitroska. At hirsizinin tekidir, buradaki bütün süvarilerle ahbaplığı vardır.

TMyle namussuzdur ki, gözlerinin önünde kalp parayı basar, gördüğün halde alır bozarsın bastığı banknotu. Gerçi kadife kaftan giyiyor, mil iyetçi bir Rustan farksızdır (yakisıyor da bu, kerataya) ama su anda frak giydir ona, al İngiliz kulübüne götür, ünlü kont, söz gelimi, Dümbelekof diye tanıt, hiç kimse aklının ucundan geçirmez kont olmadığını, yutarlar.

Briç

oynar, bir kont gibi kibar konuşur... Sonu kötü ya bakalım... İşte bu Mitroska da dis biliyor şimdi siskoya. İyice yolamadığı, eski arkadaşı Sizobruhov'u aldı elinden çünkü. Burada bulustuklarına göre ortada bir işler dönüyor demektir. Arhipov'la Sizobruhov'un buralarda dolastıkları, bir işler pesinde oldukları haberini bana Mitros

ka'nin yetistirttiginden kuskum yok.
Mitroska'nin Arhipov'a olan öfkesinden yararlanmak istiyorum; çünkü benim de kendime göre düşüncelerim var. Buraya da onun için geldim sayilir zaten.

Mitroska'ya bel i etmek istemiyorum; sen de bakma ona. Buradan çıktığımız zaman pel simizden kosacak, istedigim seyi söyleyecektir bana... Simdi su odaya geçelim Vanya.

Garsona döndü :

Ne istedigimi bilirsin tabiE Stepan.

Bilirim,

Getirecek misin?

Elbette efendim.

Hadi bakalim. Otur Vanya. Niçin öyle bakiyorsun yüzüme? Farkındayım,gözlerini ayirmiyorsun benden. Sasiyor musun? Sasma. Insanin basina her sey gelir hayatta...

çocuklugunda özelikle beraber Cornelius Nepos'u ezberlediğimiz günlerde aklının ucundan geçmeyen şeyler gelir basına... Bak Vanya, suna inan: gerçi yolunu kaybetti Maslobojev, ama yüreği o zamanki gibi temizdir gene; sadece kosal ar degisti. Yüzüm kara olmasına karadır, ama herkesinki de en az benimki kadar karadır. Doktor olmak istedim, Rus dili öğretmenliğine adaylığımı koydum, Gogol üzerine bilimsel bir yazı dösendim, altın arayıcılığı yapacak oldum, evlenmeye kalktım... bir yuvası olsun kim istemez, evim tamtakir olduğu halde razı oldu kız. Düğün günü giymek için bir çift kundura ödünç aldım birisinden; benimkilerin dibi çikali bir buçuk yıl oluyordu çünkü... Sonunda evlenme isimiz suya düştü. O bir öğretmenle evlendi, ben de büroda çalışmaya başladım. Büro dedimse öyle vizir vizir isleyen, büyük bir yer gelmesin aklına... İşler degismisti artık. Yıl ar geçti aradan, çalışmadan bol bol para kazanıyorum: rüsvet alıyor, gerçekleri savunuyorum. Koyuna karşı kurt, kurda karşı koyunum. Kendime göre 160

prensipierim var: söz gelimi, bir çiçeikle bahar olmayacağına inanır, isimi ona göre tutarım. Daha çok kişisel, ayak takımı isisi benimki... anlıyorsun ya?

Detektif falan misin?

Yo... detektif sayılmam pek. Ama bir bakıma resmî bir iş sayılır, ama daha çok gönül ü çalışırım.

Anlayacağın, votka içirim Vanya. Votka yerine aklımı içmediğim için de geleceğimi biliyorum. İsim bitti benim artık, arabi istediğın kadar ov, beyaz olur mu hiç! Bir şey söyleyeceğim sana Vanya: içimde dürüst bir yan kalmamış olsaydı gelmezdim yanına. Haklısın, çok gördüm seni, yanına gelmek istedim, ama cesaret edemedim, sonraya bırakıyordum hep. Senin dengin değilim ben.

Sarhos olduğum için senden kaçmadığımı doğru söyledin. Birakalım beni artık. Senden söz edelim biraz. Okudum canım, ben de okudum! İlk yapıtını, diyorum sevgili dostum. Okuyunca

az kaldı dürüst bir insan oluveriyordum! Az kalmısti, ama vaz geçtim, namussuz olarak kalmayı yegledim. İste böyle...

Uzun uzun anlatti. İçki gittikçe daha çok vuruyordu basına. Duygulanmısti, ha agladı ha ağlayacaktı. Maslobojev öteden beri hos, ama içten pazarlıklı, kurnaz, uyanık, anasının gözü bir çocuktı. Ama aslında temiz yürekliydi. Yolunu yitirmiş bir insan... Rus toplumunda böyleleri çoktur.

Genelikle, büyük yetenekleri olan kimselerdir bunlar; ama akintiya kapılmışlardır bir kere; üstelik, bazı yönleri zayıf olduğundan bile bile, vicdanlarının gösterdiğinin tam tersini yaparlar; göz göre göre sürüklenirler uçuruma. Maslobojev üstelik bir de içkiye vermisti kendini.

Simdi bir şey daha söyleyeceğim sana, diye devam ediyordu. Ününün yildirim hiziyla her yana nasıl yayıldığını duydum; sonra seninle ilgili bir çok elestiri yazısı okudum(okudum ya; artık hiç bir şey okumadı

gimi mi saniyordun); aradan bir zaman geçince sokakta gördüm seni, ayagında eski bir potin vardı, sapkan burus burustu; çok sey anlatti bana senin, bu durumun. Simdi dergilere mi yaziyorsun?

Evet Maslobojev.

Hamal ik yapıyorsun yani.

Ona benzer bir sey.

Bak ne diyecegini kardesim: içmek daha iyi val ahi! Kafayi çekip kanepeme uzaniyorum(çok güzeldir kanepem, yaylan bile var), hayal ere birakiyorum kendimi. Söz gelimi Homer, ya da Dante, Barbaros oldugumu düşünüyorum. Oysa sen Dante ya da Barbaros oldugunu hayal edemezsin; çünkü bir kere, kendin bir seyler olmak istiyorsun; sonra, yasaktır sana böyle düşünceler, bir hamalsin çünkü. Benim hayal erim var, seninse gerçeklerin. Bak Vanya, açıkça, kardesçe bir sey söyleyecegim sana,

dinle beni (dinlemezsen çok gücenirim), paraya ihtiyacin var mi? Bol param var. Burusturma yüzünü öyle. Kabul et verecegim parayi, seni çalistiran o yayincılara ne kadar borcun varsa hepsini ver, kes onlarla hesabini, seni bir yıl bakacak parayi vereyim sana, otur büyük bir roman yaz! Ne dersin?

Bak Maslobojev! Bu kardeşçe düşüncen için minnettarini sana, ama şimdi bir cevap veremem...

sebebini de söyleyemeyeceğim, anlatması uzun sürer. Birtakim durumlar var. Ama söz veriyorum, sonra her şeyi anlatacağım sana. Teklifine çok çok tesekkürler. Sana ugrayacağım, söz veriyorum, sik sik ugrayacağım hem. Benimle açık, içtenlikle konustun, ben de, benden daha tecrübeli olduğumu sandığım bir konuda akıl danışacağım sana.

Smith'le torununun hikayesini, pastaneden başlaya

EzilenlerP : 11162

rak sonuna kadar anlattim ona. Ben anlatirken, gözlerinde olayı biliyormuş gibi bir ifadenin dikkatimi çekmesi şasirtmisti beni. Kuskumu açtim ona.

Hayir, dedi, ama Smith adında bir ihtiyarın pastanede öldüğünü duymustum. Ama madam Bubnova'yla ilgili bazı şeyler biliyorum. İki ay önce rüsvet almistim ondan. Je prends mon bien ou je le trouve... (1) Moliere'e bir bu bakımdan benzerim. Gerçi yüz ruble almistim ondan ya, daha o gün kendi kendime, cadalozdan bes yüz ruble almaya karar vermistim. Ne Al ahin belasidir!

Karanlık işlerle uğraşiyor. Hele bazan öyle korkunç şeyler yapıyor ki! Lütfen DonKisot sanma beni.

Belki benim payıma da bir şeyler düşer diye ilgileniyorum; demin Sizobruhov'u görünce bunun için o kadar sevinmistim iste. Birisi getirdi buraya Sizobruhov'u, Siskodan baskası

olamaz bu.Siskonun ne çeşit işlerle uğraştığını bildiğim için... Neyse, onu da bir punda getirip enselerim! Bu küçük kızın hikayesini öğrendiğim iyi oldu; başka bir ipucu buldum şimdi. Bazı özel işler de yapıyorum ben Vanya. TMyle kimselerle tanıştım ki! Geçenlerde bir prensin kirli bir işini yakaladım... bir iş ki sorma! Hiç kimse beklemezdi ondan bunu. istersen evli bir kadının marifetlerinden söz ederim sana? Sen gel bana Vanya, öyle şeyler anlatacağım ki sana yazsan hiç kimse inanmaz....

Bir önseziyle sözünü kestim :

Soyadı neydi o prensin?

Ne yapacaksın? Valkonski.

Pyotr Valkonski mi?

Evet. Tanıyor musun onu ?

Uzaktan.

(1)Moliere'nin çok kul andığı bir söz :

"Elimegeçen fırsatı kaçırmam."

163

Kalkarak,

Bu Prensele ilgili bazı şeyler öğrenmek için birkaç kere geleceğim sana Maslobojev, dedim. Çok meraklandirdin beni.

Hay hay dostum, istediğin zaman buyur. Masal anlatmasını severim ama her şeyin bir sinin var. .

anlarsın ya! Yoksa kredimizi, itibarımıziticarÇE itibarımızı yanıkaybederiz.

Sinin asmayız biz de. Heyecanlanmıstım. Kaçmadı gözünden bu.

Simdi sana anlattığım hikayeye ne dersin? diye sordum. Bir şey düşündüm mü?

Anlattığın hikaye mi? Bir dakika bekle, hesabi verip geliyorum.

Büfeye gitti, orada tesadüfenmiş gibi, herkesin senli benli bir tavırla Mitroska dediği kaftanlı delikanlıyla yan yana geldi. Maslobojev onunla, bana söylediğinden biraz daha yakın dosttu gibime geldi. Hiç değilse, ilk kez konuşmadıkları beliydi. Gösterişli bir delikanlıydı Mitroska.

Kaftaniyla, kırmızı ipek gömleğiyle, güzel yüz çizgileriyle; gençlik, cesaret dolu siyah gözleriyle dikkati hemen üzerine çekiyordu. Hareketlerinde yapmacık bir kabadayılık vardı; ama şimdi baskı pek kalabalıkmış, önemli işlerle uğraşıyor mus gibi bir tavir takinmaya çalıştığı beliydi. Maslobojev yanıma dönünce,

Vanya, dedi, bu akşam üstü saat yedide uğra bana, belki bir şeyler söylerim sana. Görüyorsun ya, yalnız basıma bir işe yaramıyorum. Eskiden yarıyordum, ama geçti artık benden, işlerden uzaklaştım, içkiye verdim kendimi. Ama eski ahbablarım var; onlardan bazı şeyler öğrenebilirim.

Bu alanda usta olan kimseler esordurum. Gerçi boş

bir zamanimda, yani ayikken ben de bir seyler yaparim... tabiE gene tanidiklarin yardimiyla...Isin asliniögreniriz... Neyse,simdilik bu kadar yeter! .Iste164

sana adresim: Sestilavoçnaya... Artık bogazim kurudu Vanya. Birkaç kadeh yuvarlayıp doğru eve gideceğim. Söyle bir uzanayım. Gelirsen Aleksandra Semyonovna'yla tanistiririm seni; zaman olursa siirden falan söz ederiz.

Ya Prensten?

Ondan da.

Gelirim belki, geleceğim, geleceğim...

VI

Anna Andreyevna sabirsizlikle bekliyordu beni. Dün aksam Natasa'nin mektubu üzerine söylediklerim son derece meraklandirmisti onu; çok daha erken, saat onda bekliyormus beni.

TMgleyin saat ikide geldigim zaman zaval i kadın

sabirsizlikten kivraniyordu. Üstelik, dünden beri içini dolduran yeni umutlarından, Nikolay Sergeič'tendün aksamdan beri hastalanmış, ama ona karşı çok iyi davranıyormussöz etmek istiyordu bana. Oldukça soguk karsiladi beni, "Niçin geldin?"

Her gün ne diye damlarsin buraya?" der gibi bir ilgisizlik vardı davranislarinda. Geç geldim diye kizmisti. Ama acelem vardı benim; kısaca dün aksam Natasa'nin evinde olanlari anlattim. Prensın ziyaretini, Natasa'ya yaptıgi teklifi duyunca kadincagizin yüzü güldü birden. O andaki sevincini anlatamam: kendini kaybetti, haç çıkardı, agladı, tasvirin önünde yerlere kadar egildi, boynuma atıldı; hemen Nikolay Sergeič'e kosup mutlu haberi vermek istedi.

Ugradigi hakaretler, küçük düşürülmeler hasta etti onu. Natasa'nin gururunun kurtuldugunu öğrenince her şeyi unutacaktır.

Zor vazgeçirdim onu. Zaval i kadincagiz yirmi bes yili

beraber yasadığı kocasını hala tanımamıstı. Benimle hemen Natasa'ya gelmek de istedi. Bu hareketinin Nikolay Sergeič'i kızdıracağını, işleri berbat edeceğini anlattım. Sonunda yatıstı, ama gereksiz sorularla uzun süre oyaladı beni, habire konustu. "Bu kadar sevinçliyken dört duvar arasında bir basıma mı kalayım?" diyordu. Natasa'nın beni sabırsızlıkla beklediğini söyleyerek nihayet izin kopardım ondan. Kadıncagız pespeşe birkaç kere kutsadı beni, Natasa'ya en iyi dileklerini iletmemi söyledi; önemli bir şey olmazsa akşam muhakkak ona ugramamı tembihlediğinde, bu istegini kesinlikle reddedince ağlamaklı oldu. Bu gelişimde Nikolay Sergeič'i görmedim: bütün gece baş ağrısından, atesten sızlanmış, şimdi odasında uyuyordu.

Natasa da sabırsızlıkla bekliyordu beni. İçeri girdiğimde her zamanki gibi kol arını önünde kavuşturmış, odanın içinde dalgın dalgın dolasiyordu. Şimdi bile onu düşündüğüm zamanlar fakir odasında yalnız, terk edilmiş,

bekleyen, kol arini gögsünün üzerinde kavusturmus, basi önünde, odanın içinde gagesiz, bir asagi bir yukari dolasirken gelir gözlerimin önüne.

Dolasmaına devam ederek alçak sesle, niçin bu kadar geç kaldigimi sordu. Basimdan geçenleri kısaca anlattim; ama dinlemiyordu beni sanki. Büyük bir endisesi olduğu bel iydi.

Ne var ne yok? diye sordum.

Hiç, dedi.

Ama ses tonundan bir seylerin olduğunu, beni sabirsizlikle bunu anlatmak için beklediğini anlamistim.. Ama her zaman olduğu gibi şimdi değil, ben gitmeye hazirlanirken anlatacakti.

Adetiydi bu. Alismistim ben de, bekliyordum.

Dün aksamki olaydan söz etmeye basladik. Yasli Prensın ikimiz üzerinde de aynı izlenimi birakmis olma 166

si sasirtmisti beni: Natasa da hiç hoslanmamisti ondan; hele simdi dünkünden daha çok nefret ediyordu. Dünkü ziyaretini enine boyuna konusmamizdan sonra Natasa birden, Bak sana bir sey söyleyeyim Vanya, dedi, denemisimdir: birisinden baslangiçta hoslanmazsam, bu, ondan sonra hoslanacagima delildir. Her zaman öyle olmustur.

insal ah Natasa. Her sey i düsündüm tasindim, sonunda su karara vardim: Prens ne kadar kötü

niyetli olursa olsun, evlenmenize karsi durmayacaktır.

Natasa odanın ortasinda durdu, gözlerimin içine soguk soguk bakti. Yüzü degismisti; dudaklari bile hafiften titriyordu. Gururlu bir saskinlikla,

Böyle bir durumda nasil kurnazlik edebilir... yalan söyler? diye sordu.

Aceleyle dogruladim onu :

Haklisin, haklisin!

Yalan söylemiyordu her halde. Bence olamaz böyle bir sey. Kurnazlık etmesi için bir sebep yok ortada. Hem benimle bu derece eğlenmesi için çok degersiz olmalıyım gözünde... Bir insani bu kadar küçümsemek olur mu?

Dogru! dedim.

Ama içimden söyle düşünüyordum: "Zaval i yavrum, hep aklında bu galiba, belki benden bile çok kuskusu ediyorsun."

Ah, dedi, bir an önce dönmesini öyle istiyorum ki! Geç saatlere kadar oturacaktım burada, artık o zaman... Her şeyi yüz üstü bırakıp gittigine göre çok önemli bir iş olsa gerek. Bir şeyler duymadin mi bu konuda Vanya?

Hayir. Ne işi olduğunu Tanrı bilir. Para pesindedir hep. Burada bir yer almaya hazırlandığını duydum. İsten anlamayız biz, Natasa.

TMyle. Alyosa, dün aksam bir mektup aldığını söylüyordu.

Bir haberdir. Alyosa geldi mi?

Geldi.

Erken mi?

Saat on ikide: sabahlari geç kalkar zaten. Biraz oturdu.Katerina Fyodorovna'nin yanina yol adim onu. Baska türlü olmaz Vanya.

Kendi istemiyor muydu ?

Hayir...

Natasa bir sey daha söylemek istedi, ama vazgeçti. Yüzüne bakıyor, bekliyordum. Üzgündü. Bir seyler soracaktim, ama kendisine soru sorulmasini sevmedigi için sustum.

Sonunda, dudaklarini hafifçe bükerek,

€ok tuhaf bir çocuk bu Alyosa, dedi. Sanki

yüzüme bakmamaya çalisiyordu.

Neden? Bir sey mi oldu?

Yoo, bir sey olmadı; hatta bana karsi sevimliydi... Yalniz...

Bütün üzüntüsü, endiseleri bitti artik, dedim.

Natasa uzun uzun bakti gözlerimin içine. Belki söyle cevap vermek istiyordu: "Eskiden de pek üzöldüğü, endiselendigi yoktu zaten"; ama benim söylediğimin de aynı anlama geldiğini sezinleyince yüzünü eksitti.

Ama hemen neseli, sevimli tavrini takindi gene. Pek uysaldi nedense. Bir saatten fazla oturdum.

Çok endiseliydi. Prensten korkuyordu. Bazi sorularından, dün aksamki ziyaretinden sonra Prens buradan nasıl bir izlenimle ayrıldığını bilmeyi çok istediğini anlamistim. Girebilmiş miydi gözüne?

Sevincini biraz fazla bel i etmemiş miydi? Fazla

mi çekingen davranmıstı? Yoksa gereğinden çabuk mu indirmıstı yelkenleri suya? Aklına kötü bir şey gelmiş miydi Prensın? İçin için alay mı etmişti 168

onunla yoksa? Küçümsemiş miydi onu?.. Bu düşünceler yanaklarım kıpkırmızı yapmıştı.

Kötü bir insanın senin için ne düşündüğü nasıl oluyor da bu kadar ilgilendiriyor seni? dedim. Ne düşünürse düşünün!

Niçin kötü olsun?

Natasa vesveseliydi ya, temiz yürekli içtendi. Kuskulu olusu sağlığından geliyordu. Magrurdu, ama onunki soylu bir gururdu; herkesten üstün gördüğü bir insanın onunla alay etmesine dayanamazdı. Asagılık bir insanın onu küçümsemesine ise küçümsemeyle karşılık verirdi. Ama kutsal saydığı bir şeyle alay edilince alay eden nasıl bir insan olursa olsun yüreği sizlardı, İrade zayıflığından değildi bu. Dünyayı tanımaması, insanlara alisik olmaması, içe kapanıklılığıydı bunun nedeni.

Dis dünyayla hemen hiç iliskisi olmamisti. Ona belki de babasından geçmiş, son derece iyi yürekli, temiz ruhlu insanlara vergi bir özel igi daha vardı: karsisindaki insani oldugundan daha iyi görmek için adeta zorlardı kendini; iyi yanlarını gözünde büyütürdü. Böyle insanların sonra hayal kırıklığına uğramaları kötü olur... hele kabahatin kendilerinde olduğunu sezinlerlerse istirapları daha da artar. "Niçin verebileceklerinden çok şey bekledim onlardan?" diye kara kara düşünürler. Bu çeşit insanlar sık sık uğrarlar böyle hayal kırıklığına. Köşelerine çekilip insanlardan uzaklaşmaları en iyisidir. Dikkat ettim, köşelerini o kadar severler ki, zamanla yabanileşirler orada.

Ne var ki, Natasa çok hakarete uğramış, kara günler geçirmişti. Yaralı bir insandı o artık, bu bakımdan, sözlerimde onu yeren yanlar varsa suç onun değildi.

Acelem vardı, gitmek için kalktım. Gitmeye hazırlandığımı görünce geldiğimden beri bana karşı hiç

yakınlık göstermediği, hatta her zamankinden daha bir so

169

guk davrandığı halde az kaldı ağlayacaktı.
Sevgiyle öptü beni, gözlerimin içine uzun uzun baktı.

Beni dinle, dedi, bugün Alyosa pek tuhaftı, öyle ki sastım. Çok neseli, mutluydu, ama pek zipir, yilisik bir hali vardı, aynanın karsısında kiritti durdu. Eski çekingenliği yoktu... Üstelik çok az oturdu. Düşün bir kere, bir kutu seker getirmiş bana.

Seker mi? İyi ya, yerinde, içten bir davranış.
Dogrusu ikiniz de pek ömürsünüz! Simdi de birbirinizin yüzünden gizli duygularınızı anlamaya çalışıyorsunuz(oysa bir şey de anlamadığınız yok!) Alyosa'ya kızılmaz bunun için.
Eskisi gibi neseli, uçandır... Ya sen, ya sen Natasa!

Natasa ses tonunu degistirip, Alyosa'dan

yakınmak ya da önemli bir konuda ne
düşündüğümü

sormak için yanıma geldiğinde hatırlarım .
gülümseyerek, içini rahatlatacak bir şeyler
söyleyeyim diye yalvarır gibi bakardı gözlerimin
içine. Ama gene hatırlarım, böyle anlarda elimde
olmadan sert bir tavir takinirdim hemen, onu
payliyormuş gibi konuşmaya baslardım. İyi de
olurdu hani.

Sertliğim, ciddî tavrım bir üstünlük sağlardı
bana; bilindiği gibi, insanlar bazan azarlanmaya,
paylanmaya büyük bir ihtiyaç duyarlar içlerinde.
Natasya böyle zamanlarda çoğunlukla avunmuş,
rahatlamış ayrılırdı yanımdan.

Bir eli omuzumda, ötekiyle elimi sikiyor,
gözlerimin içine bakarak gülümsüyordu.

Hayır, sana bir şey söyleyeyim mi Vanya, diye
devam etti, biraz az duygulanmış gibi geldi
bana...

Üstünde pek marî (1) hali vardı... hani evleneli

on yil oldugu halde karisina hala kibar davranan kocalar vardir....

(1)Koca (Fransizca)'. 170

€ok erken degil mi henüz?.. Gülüyor, yerinde duramiyordu, ama gene de eski hali yoktu...

Katerina Fyodorovna'nin yanina gitmek için pek acele ediyordu... Bir sey söylerken dinlemiyordu beni, ya dakibarlar takimina özgü onu bir türlü vazgeçiremedigim o kötü aliskanligiylabaska bir seyden açiyordu. Anlayacagin, her zamankinden degisikti... hatta soguktu sanki... Neler saçmalıyorum ben de! Sizlanmaya basladim mi susmam artik! Ah Vanya, ne bencil, ne yetinmek bilmez insanlariz bizler! Anliyorum!

Karsimizdakinin yüzünde en küçük bir degisikligi affedenleyiz, ama niçin olmustur bu degisiklik, orasini düşünmeyiz! Demin sitem etmekte hakliydin bana Vanya!

Bütün kabahat bende! Kendi kendime üzüntü yaratiyor, sonra da ah vah ediyorum... Tesekkür ederim Vanya, içimi rahatlattin. Ah, ne olur

bugün gelse gene! Nerde! Darilmistir belki de!

Hayretle,

Kavga mi ettiniz yoksa? diye haykirdim.

Yok canim! Biraz üzgündüm, o da neseliyken birden düşüncelere daldı, giderken de biraz soguk vedalasti benimle gibime geldi. Neyse, çağirtirim onu... Sen de gel aksama Vanya.

Olur, isimi bitirebilirim tabii.

Ne isi bu ?

Dert aldım basıma! Ama gelebileceğimi sanıyorum.

VII

Saat tam yedide Masloboyev'deydim. Sestilavoçnaya'da küçük bir evin üç odalı, kasvetli, ama iyi döseli bir dairesinde oturuyordu. Ama asiri bir derbederlik çarpi 171

yordu göze. Çok sade, ama hos giyimli, tertemiz, gözlerinin içi gülen, on dokuz yaşlarında bir kız açtı bana kapıyı. Maslobojev'in beni tanistiracağını söylediği Aleksandra Semyonovna'nın bu genç

kız olduğunu hemen anlamıştım. Adımı sordu; söyleyince, Maslobojev'in beni beklediğini, ama şimdi odasında uyuduğunu söyledi, fakat gene de oraya götürdü beni. Maslobojev son derece güzel, yumuşak bu koltuğa uzanmış, pis paltosunu üzerine örtmüştü, eski bir deri yastığı basının altına almış, uyuyordu. Uykusu çok hafifmiş; içeri girdiğimizde hemen seslendi bana, A!Sen miydin? Bekliyordum. Şimdi seni görüyordum düşümdü, sözde gelmissin, beni uyandırmaya çalışıyordun. Vakit tamam demek. Gidelim.

Nereye gideceğiz?

O kadına.

Hangi kadına? Niçin?

Madam Bubnova'ya baskin yapacagiz.
Aleksandra Semyonovna'ya döndü; parmak
uçlarını birlestirip öperek devam etti :

Ne dilberdir bilsen!

Aleksandra Semyonovna, onun bu haline biraz
kizması gerekirmis gibi bir tavırla, . Baslama
gene!

diye çıkisti.

Tanismaniyorsunuz degil mi Vanya? Tanistirayim:
Aleksandra Semyonovna, edebiyat generalini
sana tanistirayim. Isteyen, yilda ancak bir kere
görebilir onu, baska zamanlar parayla...

Buldun aptali, eglen bakalim. Sözlerine kulak
asmayin lütfen, hep alay eder benimle böyle.
Niçin general

oluyormusum?

Bu general baska general. Siz de beyefendi,
aptal sanmayin bizi lütfen, görüdügümüz kadar

akilsiz degilizdir.172

Bakmayin ona siz! Kibar insanlarin yaninda hep böyle rezil eder beni utanmaz! Bir kerecik tiyatroya götürse bari.

Evinizde birseyi sevecektinizAleksandrovna Semyonovna... Unutmadiniz ya neyi seveceginizi?

Adini unuttunuz mu? Hani söylemistim size.

Unutmadim tabiE. Saçma bir sey.

Peki söyleyin bakalim, neydi?

Konustugumuzun yaninda rezil mi olacagim! Kötü bir anlami vardir belki. Söylersem dilini kurusun.

TMyleyse unuttunuz demektir.

Hiç de unutmadim.Söylüyorum iste: Penatları!
(1) Penatlarımızı sevecekmişim!.. Penat diye bir sey yoktur belki de. Hem ne diye sevmeliyim

onlari ? Her zaman saçmalar iste böyle!

Ama madam Bubnova'nin evinde...

Bubnova'nin da senin de caniniz çiksin!

Aleksandra Semyonovna öfkeyle kosarak çıktı odadan.

Hadiartik,gidelim! Al ahaismarladik Aleksandra Semyonovna!

€iktik.

TMnce su arabaya binelim, Vanya. Ha söyle. Senden ayrıldıktan sonra bir seyler daha öğrendim; hem tahmine dayanmıyor bu seferkiler,hepsi de gerçek.Senin arkandan birsaatdahakaldim Vasilyevski'de. OSisko yok mu, o sisko... ne namussuz, igrenç, düzenbaz, çirkef herifin biridir! Sapik birtakim zevkleri vardır. Bubnova olacak karıda bu çeşit marifetleriyle ünsalmis. Geçen gün temiz bir aile kizi yüzünden az kalsin yakayı ele veriyormus. Su yetim kiza giydirdigi ipek entariler

(1)Eski Roma'lilarda evi koruyan tanrılar(E.A.)

173

(sabahleyin anlattin ya) aklıma takildi; çünkü bir seyler çalinmisti kulagima. Senden ayrıldıktan sonra tesadüfen bazı seyler öğrendim; sanırım hepsi de dogru. Kaç yasinda bu kız?

On üç sularında gösteriyor.

Boyuna bakılırsa daha küçük, değil mi? Kan gerektiği yerde on bir, gerektiği yerde de on bes diyecektir yasini. Zaval i kızın koruyucusu, arayıp soranı olmadığı için de...

Dogru mu bu?

Ne sanıyordun ya? Madam Bubnova acidigından yetini bir kızı yanına alacak kadınlardan değildir.

Sisko oraya dadandığına göre iş tamamdır. Bu sabah görüşmüşler. Eenesi düşük Sizobruhov'a da evli bir dilber vaatmişler, yüksek rütbeli bir

subay karisi. Sefih tüccar ogul ari böyle seylere pek düskün olurlar;il e rütbe isterler...Latin gramerindeki gibi, hatirliyor musun:anlam, sözcüğün aldığı ekten önemlidir. Hala sarhosum galiba. Bubnova'nin o kadar cesareti yoktur. Polisi de uyutmak istiyor; avucunu yalar! Gidip ödünü patlatacağım, bilir beni, eski yaptıklarından hatırlar... İşte böyle, anlarsın ya?

Sasırmıstım. Bütün bu duyduklarım al ak bul ak etmisti beni. Geç kalacağız dEeye korkuyor, habire arabacıyı sikistiriyordum. Maslobojev,

Korkma, tedbirimizi aldık, diyordu. Mitroska orada. Sizobrühov paradan olacak, sisko namussuzu da sopa yiyecek. TMyle kararlaştırdık. Bubnova da benim payıma düstü... Ona dersini ben vereceğim...

Gelip lokantanın önünde durduk, ama Mitroska denilen adam yoktu görünürlerde. Arabacıya bizi lokantanın önünde beklemesini söyleyip Bubnova'nin evine yol andık. Mitroska dış kapının yanında bizi bekliyordu. Evin pencerelerinde isik vardı; Sizobrühov'un sarhos

kahkahalari çinlatiyordu her yani. Mitroska,

On bes dakikadan beri içerdeler, dedi, tam zamanında geldiniz.

Nasıl gireceğiz içeri? dedim. Maslobojev :

Konuk gibi. Beni de Mitroska'yi da tanıyor. Gerçi kapıyı bacayı kilitlemişlerdir ya, bize açarlar.

Avlu kapısını hafifçe tıklattı. Kapıcı açtı, Mitroska'ya göz kırptı. Sessizce girdik. İçerdekilerin bir şeyden haberi yoktu. Kapıcı merdivenden çıkardı bizi, kapıyı çaldı. İçerden seslendiler; yalnız olduğunu, "bir iş için" geldiğini söyledi. Açıldı kapı, hep birden girdik. Kapıcı saklandı. Elinde kandil e hole çıkan sarhos, üstü basi perisan Bubnova,

Kimsiniz siz? diye sordu. Maslobojev,

Kim mi? dedi. Nasıl olur Anna Trifonovna,

degerli konuklarinizi tanimadiniz mi? Bizden baska kim olabilir?.. Filip Filipic.

Ah, siz miydiniz Filip Filipic! Degerli konuklarim... Hangi rüzgar atti böyle... sey... bu yandan buyrun.

Kadin saskina dönmüstü.

Orada ne var canim? Bölmenin arkasina mi alacaksınız bizi? Olmaz, daha iyi bir yerde agirlamalısınız bizi. Soguk bir sey içecegiz. Maser'ler (1) yok mu?

Bubnova birden topladi kendini.

Böyle degerli konuklar için yoktan var ederim r €in'den getirtirim.

TMnce sunu sorayim Anna Trifonovna'cigim: Sizobrühov burada mi?

(1)Mach,re(Fransizca) : Cicim.,

Bu... burada.

Çok iyi, onu ariyordum da... Bana haber vermeden alem yapıyor demek namussuz?

Sizi unuttugunu sanmani Filip Filipiç. Hep birisini bekliyordu, sizdiniz belki de beklediği.

Maslobojev kapiyi itti, sardunya saksilari dizili iki penceresi olan, küçük bir odaya girdik. Odada hasir sandalyeler, iğrenç bir piyano vardı; her şey gerektiği gibiydi... Ama biz daha holde konusurken Mitroska ortadan kaybolmustu. Sonra öğrendim, içeri girmemisti bile, kapinin arkasında beklemisti. Sabahleyin Bubnova'nin omuzu üzerinden bakan yüzü boyali, perisan kilikli kadin dostuydu, kapiyi o açmisti.

Sizobruhov yuvarlak, beyaz örtülü masanın yanındaki maun taklidi, bir kanapede oturuyordu.

Masanin üzerinde iki sise sarap, ucuz cinsinden bir sise rom, ayrıca seker, baharatli börek, fındik fistik dolu tabaklar vardı. Sizobruhov'un

karsisinda yüzü çiçek bozugu, siyah tafta bir entari giymis, bakir bilezik, igneler takmis, kirklik, igrenç bir yaratik oturuyordu. Üst subay karisi dedikleri bu olmalıydı; tabii subay karisi olduğu yalandı. Sizobrühov sarhostu; pek mutlu görünüyordu.

Sisko arkadasi yoktu odada.

Maslobojev olanca sesiyle,

Kal eslik bu! diye gürlledi. Bir de Düsso'ya(1) davet edersin adami!

Sizobrühov bizi karsilamak için mutlu bir yüzle yerinden dogrularak, Bu ne sürpriz Filip Filipiç! dedi.

içiyor musun ?

Kusura bakmayın.

(1)O zamanlar Petersburg'un en lüks lokantasi (E.A.).176

TMzür dilemeyi birak da konuklarini masaya buyur et. Seninle oturup eglenmeye geldik. Bir arkadasimi da getirdim!

Maslobojev "arkadasim" derken beni göstermisti.

Tanistigimiza sevindim efendim... TMksürdü Sizobrühov, Maslobojev, Sarap diye bunu mu içiyorsunuz? dedi. Eksi lahana tursusuna benziyor.

Estagfurul ah.

Demek ki Düsso'nun kapisindan içeri adim atamazsin sen; bir de tutmus, beni davet ediyorsun!

Karsida oturan kokona söze karisti :

Paris'te bulundugundan söz ediyordu demin, yalandi hepsi anlasilan!

Kusura bakmayin ama Fedosya Titisna, bulundum Paris'te.

Senin gibi köylünün ne isi var Paris'te.

Gittim iste. Karp Vasilyeviç'le neler yaptık orada! Tanırsınız değil mi Karp Vasilyeviç'i?

Bana ne senin Karp Vasilyeviç'inden?

™yle iste... Politika bu. Bir gece madam Joubert adındaki kadının evinde bir İngiliz trüma'si (1) da kirmistik.

Ne kirdiniz ne?

Trüma. Hani duvarda tavandan dösemeye kadar uzanan aynalar oluyor ya, onlardan iste. Karp Vasilyeviç zil zurna sarhos olmuştü, madam Joubert'le Rusça konuşmaya baslamasin mi bir ara...

Tam trümanın yanındaydılar.Dirseğini aynaya dayadı birden.Joubert kari bagiriyordu (kendi dilinde tabi☺): "Trüma yedi yüz franktır (frank dedikleri bizim yirmi beslik degerinde bir pa (1)Trumeau : İki pencere arasına duvara konulan boy aynası.

fadir), kiracaksın!" Karp Vasilyeviç siritarak bana bakıyordu. Kargi kanepede oturuyordum; yanımda da bir dilber... ama bunun gibi suratsız değildi, süslü püslü, güzel bir parçaydı... Karp Vasilyeviç bagiriyordu bana karsidan: "Stepan Terentiç, hey Stepan Terentiç! Yari yariya var misin?" "Varım" deyince yumrugunu trümanın ortasına indirdigi gibi sangir!.. Koca ayna tuzla buz oldu. Joubert kari "Haydut herif, burasini ne sandin sen!" diye bagirarak üzerine saldirdi. Gene kendi dilinde konusuyordu tabiE. Karp Vasilyeviç "Al su parayi, ne istersem yaparım ben", dedi, çikarip bes yüz el i frank saydi kadina. El isini pazarlıkla düstüler.

Tam bu anda, bizim bulundugumuz odadan iki üç kapi ötede bir yerden korkunç bir çiglik duyuldu.

irkildim, ben de bir çiglik attim. Helena'nin sesiydi bu. Yüregimi hoplatan bu acikli çigligin pesinden bagrismalar, küfürler duyuldu; gürültüler oldu, samar sesleri evin içini çinlatti.

Mitroska görevini yapıyordu galiba. Birden ardına kadar açıldı kapı, Helena perisan bir durumda daldı içeri. Üzerinde paramparça olmuş, beyaz ipek bir entari vardı; saçı basi karmakarışikti. Kapının tam karsısında, ayakta duruyordum. Doğru bana kostu, kucakladı. Herkes ayaga fırlamış, odanın içi ana baba gününe dönmüştü. Helena'nın arkasından Mitroska gözüktü kapıda. Sisko düşmanını iyice hırpalamış, saçından sürüyerek getirmisti. Odanın içine fırlattı onu. Sonra gülümseyerek, İste! dedi. Alın!

Maslobojev sakın bir tavırla yanıma geldi, omuzuma dokunarak, Şimdi beni dinle, dedi, kızı al, disarda bekleyen arabaya binip senin eve götür. Burda sana göre iş kalmadı artık. Yarın da geri kalan işleri tamamlarız.

EzilenlerF : 12178

Söylediğini hemen yaptım. Helena'yi, kolundan tuttuğum gibi, bu çirkef kuyusundan çıkardım.

Arkamızdan neler oldu bilmiyorum.

Durdurmaya kalkisan olmadı bizi: ev sahibesi saskin bir durumdaydı. Her sey o kadar çabuk olup bitmişti ki, kendini toparlamaya fırsat bulamadan ıkmıstık. Arabacı bekliyordu bizi; yirmi dakika sonra benim evdeydik.

Helena yan baygın bir durumdaydı. Entarisinin dmelerini çözüp çıplak bedenine su serptikten sonra kanepeye yatırdım. Atesi ıkmıstı, sayıklıyordu. Solgun yüzüne, kani çekilmiş dudaklarına; kabartılmış, yana taranmış karmakarışık saçlarına, süsüne, entarisinin surasında burasında kalmış pembe fiyonglarına uzun uzun baktım... kızcağızın sapık niyetler için kul anılmak istendiğinden kuskun kalmamıstı artık. Zaval i! Gittikçe ktlesiyordu durumu. Bir an ayrılmıyordum yanından; Natasa'ya gitmekten de vazgemıstım. Helena arada bir uzun kirpiklerini kaldırıyor, tanımaya alısiyor gibi yüzüme uzun uzun bakıyordu. Çok geç, saat gecenin ikisinde uyuyabildi ancak. Ben de yerde uyuyakalmısim...

Sabahleyin çok erken uyandim. Sabaha kadar hemen her yarim saatte bir uyanmis, zaval i konugumun yanina yaklasmis, soluk alisini dikkatle dinlemistim. Atesi vardı, sayikliyordu. Ama sabaha dogru deliksiz bir uykuya daldi. "Bu iyiye isaret" diye geçirdim içimden. Sabahleyin kalkinca, zaval i uyanmadan gidip bir doktor çagirmaya karar verdim. İyi yürekli, bekar, yasli bir doktor taniyordum. Ben beni bildim bileli Vladimir köprüsü yakininda bir evde Alman hizmetçisiyle beraber otu

179

urdu. Dogru ona kostum. Saat onda geleceğine söz verdi. Saat sekizdi daha. Dönüste Maslobojev'e ugramayi çok istedim, ama vazgeçtim: çünkü yorgunluklahala uyuyordu belki; sonra Helena uyanabilir, benim evimde yalnız oldugunu anlayınca korkabilirdi. Hasta hasta, buraya nasıl, ne zaman geldigini unutmus olabilirdi.

Tam ben odaya girerken uyandı. Yanına gittim, alçak sesle, kendisini nasıl hissettigini sordum.

Cevap i vermedi, ama anlamlı, siyah gözleriyle uzun uzun bakti yüzüme. Bakisından onun her şeyi anladığını, suyunun I yerinde olduğunu sezinledim. Soruma cevap vermeyisi I belki de her zamanki huyundandı. Dün de evvelsi gün debazi sorularıma cevap vermemiş, saskinlik, garip bir merak, anlasılmazlıkla, gurur dolu, inatçı bakisini gözleri I min içine dikmişti. Şimdi de bir sogukluk, bir kuskı vardı bakisinde. Atesi var mı diye bakmak için elimi alınına koyacak oldum, ama küçük eliyle sessizce itti kolumu, yüzünü duvara döndü. Rahatsız etmemek için çe| kildim.

Büyük bir bakır çaydanlığım vardı. Semaver yerine j kul anıyordum onu, içinde su da kaynattığım oluyordu. Odunum vardı; kapıcı bir kerede bes günlük odunumu j birden getiriyordu. Sobayı yaktım, gidip su aldım, çaydanlığı koydum.Çay takımlarımı masaya yerleştirdim. Helena dönmüş, merakla beni izliyordu. Bir şey isteyip istemediğini sordum. Gene sirtim döndü, cevap vermedi.

"Niçin kızıyor bana acaba? diye düşünüyordum.

Ne tuhaf bir kiz!"

Bizim yasli doktor, söylediği gibi tam saat onda geldi. Almanlara vergi o asiri dikkatle iyice bir muayene etti Helena'yi; tehlikeli bir durumun olmadigini, hastanin sadece üsüttüğünü söyleyerek ümit verdi bana. Sonra, "Hastanin baska, devamlı bir hastaliginin daha ol 180

düğünü saniyorum, diye devam etti, kalp atislari pek düzensiz. Bunun için özel bir muayeneden geçirilmesi gerekmektedir. Simdilik bir tehlike söz konusu degildir hasta için". Gerekli oldugundan degil de, daha çok adet yerini bulsun diye bir surupla birkaç toz yazdi ona; hemen arkasından sorguya çekti beni: "Neniz oluyor sizin bu kiz? Ne isi var evinizde?" Bir yandan da odanın içinde merakla göz gezdiriyordu. €nesi çok düsüktü.

Helena da sasirtmisti onu. Nabzina bakarken elini itmis, dilini göstermek istememisti. Sorularina hiç cevap vermiyor, gözlerini kirpmadan boynundaki kocaman Stanislav nisanina bakiyordu. "Basi çok agriyor galiba,

dedi ihtiyar, bakisi çok tuhaf" Helena'nin basından geçenleri ona anlatmayı gereksiz buldum, sadece hikayesinin uzun olduğunu söylemekle yetindim.

Giderken,

Bir sey olursa haber verin bana, dedi. Simdilik bir tehlike yok.

Aksama kadar Helena'nin yanından ayrilmamaya, hatta tamamen iyilesinceye kadar onu elimden geldigince yalnız birakmamaya karar vermistim. Ama Natasa'yla Anna Andreyevna'nin beni bosu bosuna beklememeleri için, hiç degilse Natasa'yi, bugün ona ugrayamayacagimdan mektupla haberdar etmeye karar verdim. Anna Andreyevna'ya yazamazdim. Natasa'nin hastaligini ona mektupla bildirmemden sonra, kendisine bir daha mektup yazmamami söylemisti. "Hem mektubunu görünce bizimki de surat asiyor, demisti. Zaval im mektupta ne yazdigini çok merak ediyor, ama sormayi yediremiyor gururuna. Bütün gün yüzünden düşen bin parça

oluyor. Hem mektupların canımı sıkımdan başka bir şeye de yaramıyor ki. Üç beş satır karalayıp yol uyorsun.

Sorup her şeyi ayrıntısıyla öğrenmek istiyorum, ama yoksun". Bu yüzden yalnız Natasa'ya yazdım; ilaçları ismarlamak

181

için eczaneye gittiminde mektubu da postaya attım.

Bu arada Helena gene uyumustu. Uykuda hafiften inliyor, irkiliyordu. Doktor yanılmamıstı: bası çok ağrıyordu. Zaman zaman bağırarak uyanıyordu. Kendisine gösterdiğim ilgi ona ağır geliyormuş gibi bana tuhaf tuhaf bakıyordu. Doğrusunu söyleyeyim, çok üzüyordu beni bu.

Saat on birde Masloboyev geldi. Telaslı, sanki biraz dalgindi. Ancak bir dakika kaldı. Pek acele ediyordu. Odayı gözden geçirdikten sonra,

Vanya, dedi, evinin öyle ahim sahim olmadığını tahmin ediyordum, ama doğrusunu böyle bir sandığın içinde bulacağımı hiç düşünmemiştim. TMyle ya, ev değil bir sandıktır bu. Hadi diyelim ki önemi yok bunun; işin en kötü yanı, baskalarının dertleriyle uğrasmaktan yazmaya zaman ayıramaman... Dün Bubnova'ya giderken arabada düşündüm bunu. Yaradılış yönünden de sosyal durum yönünden de kendileri doğru dürüst bir şey yapmadıkları halde baskalarına öğüt veren insanlardanım ben. Şimdi beni dinle: yarın ya da öbür gün uğrarım sana belki; ama sen pazar sabahı muhakkak gel bana. Sanırım o zamana kadar bu kız sorunu bir sonuca bağlanır. Bu kez ciddi konuşacağım seninle, çünkü birisinin sikiya alması gerekiyor seni. Böyle yürümez bu.

Dün üzerinde durmamıştım, şimdi açıklayacağım. Söyler misin, benden ödünç para almayı kendin için gurur kırıcı bir şey mi sanıyorsun? Sözünü kestim :

Dur şimdi, kavgaya baslama! İyisi mi dün bizden sonra ne yaptınız, onu anlat.

Ne olacak, her sey gayet iyi sonuçlandı, amaca eristik, anlarsin ya? Simdi hiç zamanım yok.

Sadece kapıdan, ugrayıp çok acelem oldugunu, seninle ugrasamiyacagımı söylemekistedim.

Ha,iyi kiaklima geldi:kizi 182

bir yere mi yerlestireceksin yoksa burada mi kalacak? Düşünüp bir karar vermek gerekiyor çünkü.

Dogrusu bilmiyorum henüz, beraber bir karar verelim diye seni bekliyordum. Söz gelimi, ne sifatla yanımda alakoyabilirim onu?

O da mi dert, hizmetçi olarak...

Yalnız biraz alçak sesle konus. Gerçi hasta, ama aklibasında; senigörünce birdenürperdidemin,gözümünden kaçmadı. Dün aksami hatırladı demek...

Helena'nin nasıl bir kız oldugunu, dikkatimi çeken özel iklerini anlattım Maslobojev'e.

Sözlerim pek ilgilendirdi onu. Kizi belki de bir eve yerlestirecegimi ekledim; kısaca benim ihtiyarlardan söz ettim. Sasirmistim: Masloboyev'in Natasa olayından haberi vardı. Bunu nereden bildigini sordugumda,

TMyle biliyorum iste. Bir isi incelerken kulagima çalinmisti. Prens Valkonski'yi tanidigimi söylemistim ya sana. Kizi ihtiyarların yanina vermekle iyi edersin. Çünkü yük olur sana. Sonra su var: bir kimlik cüzdani gerek ona. Ben hal ederim bu isi, sen merak etme. Hoşça kal. Sik sik ugra bana. Uyuyor mu simdi?

Galiba.

Masloboyev'i yeni yolcu etmistim ki, Helena seslendi bana.

Kimdi o? diye sordu.

Sesi titriyordu ama hep o soguk, magrurbaska sözcük bulamiyorumbakisiydi üzerimdeki.

Masloboyev, dedim.

Onu Bubnova'nin elinden Maslobojev'in yardimiyla kurtardigimi, Bubnova'nin ondan çok korktuğunu anlattım. Hatırladığı şeylerden olacak, Helena'nin yüzü birden kızardı. Heyecanla gözlerimin içine bakarak,

Bubnova buraya gelemez, değil mi? diye sordu. Kuskusunun yersiz olduğunu anlattım. Sustu,sica

. 183

çık parmaklarıyla elime dokundu, ama akli basına gelmiş gibi birden çekti elini. "Benden bu derece nefret etmesine imkan yok", diye düşünüyordum. Huyuydu belki bu... belki de zaval i o kadar acı çekmişti ki, artık hiçkimseye inanamıyordu.

Söylenilen saatte ilaçları almaya çıktım. Dönüste de, I bazan aksam yemegimi yedigim bir lokanta vardı yolumun üzerinde, oraya ugradım. Sahibi tanirdi beni, parasini sonra vermek üzere bir şeyler verirdi bana. Evden çıkarken sefertasini yanima almistim.Lokantadan Helena için bir

porsiyon tavuklu çorba aldım. Ama içmedi.
Oldugu gibi sobanın üzerine koydum tasi.

ilacım verdikten sonra isimin basına oturdum.
Uyuyor sanıyordum, farkına varmadan ona
bakınca, yatağın içinde hafifçe dogrulmuş, beni
seyrettiğini gördüm. Farkına varmamış gibi
davrandım.

Sonunda uyudu. Sakin, sayıklamadan,
inlemeden uyumasına sevindim. Dsnceye
daldım: bugün ona ugramadım diye
gcenebilirdi Natasa, hatta onun için en gerekli
olduğum böyle bir zamanda bu denli ilgisizliğim
Çok zerdi onu. Hem benini yapmam gereken
bazı seyler de olabilirdi; mahsus gitmiyordum
sanki...

Anna Andreyevna'ya gelince, yarın ona kendimi
nasıl affettireceğimi bilmiyordum. Kara kara
dsnyordum, birden kararımı verdim: gidip
ikisini de görecektim. İki saatte dnebilirdim.

Uyuyordu Helena, çıktığımı duymazdı.
Yerimden fırladım, paltomu omuzlanma attım,

sapkami aldım, tam çikiyordum ki Helena seslendi arkamdan. Sasırmıstım: uyuyor numarası mı yapıyordu yoksa?

Sırası gelmıskın söyleyeyim: gerçi benimle konuşmak istemiyor gibi bir tavır takiniyordu ama bana sık sık seslenisi, bazı şeyleri sorusu tam tersini gösteriyordu. Doğrusu hoşuma da gitmiyor değildi bu.184

Yanına gittim.

Kimin evine bırakacaksınız beni? diye sordu.

Sorularını genelikle böyle birdenbire, hiç beklemediğim anlarda sorardı. Ne sordüğünü bir an kavrayamamıstım.

Demın o adama, beni bir eve yerleştirmek istediğınızı söylüyordunuz. Hiç bir yere gitmem ben.

Üzerine egildim: gene atesi çıkmış, fenalasmıstı. Yatıstırmaya çalıştım; benim yanımda kalmak isterse onu hiç bir yere vermeyeceğimi

söyledim. Paltomu, sapkami çıkardım. Böyle bir durumda yalnız bırakamazdım onu.

Gitmekten vazgeçtiğimi anlayarak,

Hayır, hayır, dedi, gidin! Uyumak istiyorum, hemen uyuyacağım.

Hayretle,

Yalnız nasıl kalırsın? diye sordum. Zaten en geç iki saat sonra dönecektim...

Hadi gidin. Belki bir yıl iyilesemem, bir yıl çıkmayacak mısınız evden ?

Gülümsemeye çalıştı. Tuhaf tuhaf bakti yüzüme. Yüregini saran iyi bir duyguyla cenklesiyordu sanki. Zaval i! Bütün yabaniligine, soguk görünmeye çalışmasına ragmen iyi yürekliligini, duygululugunu gizleyemiyordu.

TMnce Anna Andreyevna'ya gittim. Tedirgin bir sabirsizlikle bekliyordu beni; bir sürü sitem etti. Çok endiseliydi: Nikolay Sergeič yemekten

sonra ikip gitmisti evden; nereye gittigini bilmiyordu. Yasli kadinin dayanamayip, kocasına her seyidaima olduğu gibiüstü kapali anlattigim anlamistim.

Kendisi de saklamiyordu bunu zaten: böylesine bir mutlulugu onunla paylasmadan edememis; Nikolay Sergeiyasli kadinin deyimiylesuratini asmis, agzini açmamis, karisinin sorularim bile cevapsiz birakmis, yemekten sonra da alip basim gitmis. Anna Andreyevna korkudan titriyor, Ni 185

kolay Sergeiç gelene kadar beklemem için yalvariyordu. Kalamayacagimi, belki yarin bile gelmeyecegimi, simdi de bunu haber vermek için ugradigimi söyledim. Az kaldi kavga edecektik.

Aglamaya baglamisti; agzina geleni söyledi. Tam kapidan çikiyordum ki birden boynuma atildi, siki siki kucakladi, ona, "zaval i, kimsesiz bir kadina" kizmamami, sözlerinden alınmamami söyledi.

Natasa'yi, bekledigimin tani tersine gene yalnız buldum. Çok tuhaftir, beni gördüğüne baska zamanlar olduğu kadar sevinmedi gibime geldi. Ugramama cani sikilmisti sanki. Alyosa'nin gelip gelmedigini sordugumda "TabiE, dedi, çok oturmadı". Dalgin dalgin ekledi : Bu aksam gelecek, söz verdi.Peki, dün aksam geldi mi? Natasa çabuk çabuk konusarak, Hahayir, dedi. Birakmamislar onu. Senin isler nasıl, Vanya?

Alyosa konusunu kapamak istedigini anlamistim. Dikkatle baktim yüzüne: çok heyecanlıydi.

Duygularini anlamak amaciyla yüzüne dikkatli dikkatli baktigimi farkedince birden öfkeyle bakti gözlerimin içine, bakisi yakti beni sanki... "Gene bir derdi var, diye düşündüm, ama açılmak istemiyor bana".

islerimin nasıl olduğu sorusuna karsilik olarak Helena olayini ayrıntilariyla anlattim. Çok ilgilendi anlattiklarimla, hatta sasirdi.

Aman Al ahim! diye haykirdi. Hasta hasta,

yalniz, nasil birakabildin onu evde?

Bugün gelmemek niyetinde oldugumu, ama bana kizacagini, belki bir yardimima ihtiyaci olabilecegini düşünerek bir ugramaya karar verdigimi söyledim.

Natasa bir seyler düşünerek, Yardimina ihtiyacim var galiba Vanya, dedi, ama 186

bunu baska bir zamana biraksak daha iyi olur. Bizimkilere ugradin mi? Anlattim.

Evet, dedi. Bu olanlari babamin nasil karsilayacagini Tanri bilir ancak. Hos, karsilayacagi bir sey de yok ya ortada...

Yok mu? Böylesine bir degisiklik!

Yaa, öyle... Nereye gitti gene acaba? O keresinde bana geldigini sanmistiniz. Bak Vanya, ugrayabilirsen yarın bir ara ugra bana. Belki bir seyler anlatirim sana... Üzmek istemiyorum seni; simdi eve, konugunun yanina gitsen iyi edersin. Yanından ayrilali iki saati

geçiyor çünkü.

Dogru.Hosça kal Natasa.Bugün nasildisana karsi?

Kim, Alyosa mi? eh iste... Merakina sasiyorum Vanya.

Al ahaismarladik dostum.

Güle güle.

Elimi önemsemez bir tavirle sikti, gözlerini kaçirdi benden. Biraz sasirmis ayrildim ondan. Kendi kendime "Düsünceli olmakta hakli. Durumu hiç de iç açici degil galiba. Yarin ben sormadan her sey bir bir anlatir", diye düşünüyordum.

Eve son derece üzgün döndüm; kapidan adimimi atar atmaz sasirarak durakladim. içerisi karanlikti. Helena'yi sedirde, derin düşüncelelere dalmis, basi önüne egik oturur gördüm. Bana bakmadi bile. Kendinde degildi sanki. Yanina gittim; bir seyler mirildaniyordu kendi kendine.

"Sayikliyor mu yoksa?" diye geçirdim içimden.

Yanina oturdum, kolumu omuzuna koydum. . '

Helena, dedim, ne oluyor sana yavrum? Basini kaldırmadan,

187

Ben buradan... diye mirildandi, onun yanma gitsem daha iyi olacak.

Sasirmistim.

Nereye? dedim. Kimin yanina?

Bubnova'nin. Ona çok borçlu olduğumu, annemi kendi parasiyla kaldırdığını söylüyordu...Anneme beddua etmesini istemiyorum... Onun yanında çalışıp borcumuzun hepsini ödemek istiyorum. O

zaman kendim ayrılırim yanından. Simdi gene oraya dönecegim.

Kendine gel Helena, dedim, onun yanına gidemezsin. TMldürür seni...

Helena heyecanlı bir sesle,

TMldürsün varsin, dedi, istediği kadar eziyet etsin! Benden çok daha iyi durumda olanlar bile çekiyorlar eziyet. Bir dilenci söyledi bunu bana. Yoksulum ben, yoksul olarak da kalmak istiyorum.

TMmrümün sonuna kadar yoksul kalacağım, ölürken böyle kalmami söyledi annem. €alisacağım...

Bu entariyi istemiyorum...

Yarın yenisini alacağım sana. Kitaplarını da getireceğim. Burada kalacaksın hep. istemezsen hiç

kimseye vermem seni. Üzülme artık...

Bir eve hizmetçi gireceğim.

Peki yavrum, nasıl istersen öyle olsun! Simdi yat da uyu!

Ama gözleri yasardı zaval inin, hüngür hüngür ağlamaya başladı. Ne yapacağımı sasırmıstım; gidip bir bardak su aldım, sakaklarını, basını elimle isladım. Sonunda bitkin bir durumda sedirin üzerine yigildi; gene bir titreme nöbeti geldi. Ne bulduysam örttüm üzerine, sardım sarmaladım; uyudu. Ama ikide bir siçiriyor, uyanıp gene daliyordu. Gerçi çok dolasmamıstım o gün, ama müthis yorgun düsmüstüm gene de; bir an önce yatmak istiyordum. Kafamın içi karmakarışıktı. Bir ses bu kızla çok ugrasacağımı, basıma çok işler açacağını fisildi 188

yordu kulagıma. Amadaha çok Natasa'nındurumuna üzülüyordum. Düşünüyorum da, o ugursuz gece yataga girdigimdeki kadar berbat bir ruhsal durumda olduğumu pek hatırlamıyorum.

IX

Sabahleyin çok, geç, saat onda uyandım.
Hastaydim. Basım hem dönüyor, hem agriyordu.

Helena'nin yatağına baktım, bostu. Tam o anda yan odadan birtakim sesler geldi kulagıma: birisi yerleri süpürüyordu sanki. Ekip baktım. Helena bir elinde süpürge, ötekiyle o geceden beri üzerinden çıkarmadığı süslü entarisinin etegini tutarak odayı süpürüyordu. Sobanın yanına yigili odunlar köseye güzelce yerlestirilmiş, masa temizlenmiş, çaydanlık yikanmisti. Kisacasi, Helena göreve baslamisti...

Bak Helena, diye bagirdim, kim söyledi sana yerleri süpürmeni? istemiyorum, hastasin sen.

Hizmetçi mi geldin evime?

Dogrulup yüzüme bakti.

Peki kim süpürecek buralari? Hasta degilim artik.

Ama is yapasin diye almadim seni yanima Helena. Bubnova gibi, yedigin ekmegi

haketmedigini söyleyerek sana bagirip
çagiracagimdan korkuyorsan yaniliyorsun. Hem
bu igrenç süpürgeyi de nereden buldun?
Süpürgem yoktu benim.

Ben getirdim. Dedem buradayken evini ben
süpürürdüm. O zamandan sobanın altında
kalmis.

Odama düşünceli döndüm. Yaniliyordum belki;
ama konukseverligim ona agir geliyor, yanimda
bedavadan kalmadigini bana göstermek istiyor
saniyordum. "Eger 189

öyleyse çektiği istiraplar ruhunda derin izler
birakmis demektir!" diye düşündüm. iki dakika
sonra Helena girdi içeri, hiç bir sey söylemeden
geçip sedirde dünkü yerme oturdu. Gözlerini
ayirmiyordu benden. Bu arada ben suyu
kaynattim, çayi demledim, bir fincani doldurup
bir parça beyaz ekmekle ona verdim. Sessizce
aldi. Yirmi dört saattir hiç bir sey yememisti.

Eteginde kocaman bir çamur lekesi görünce,

Bak, dedim, süpürürken güzel elbiseni de kirletmissin.

Bakindi, elindeki fincani bırakıp ipek entarisinin etegini sogukkanlilikla tuttu, bir çekiste boydan boya yırttı. Sasirmistim. Sonra basini kaldirip dik dik bakti gözlerimin içine. Yüzü bembeyaz olmustu.

Ne yapıyorsun Helena? diye bagirdim.
Kizcagizin aklini yitirdiginden kuskum yoktu.
Heyecandan tikanacak gibi oluyordu.

Güzel degil bu entari, dedi. Niçin güzel dediniz?
Birden ayaga fırladi.

istemiyorum onu! diye bagirmaya basladi.
Yirtacagim onu! Bana entari vermesini
istememedim Bubnova'dan. Zorla süsledi beni, Bir
tanesini yirtmistim, bunu da yirtacagim!
Paramparça edecegim! Yirtacagim!..

TMfkeyle saldirdi zaval i entarisine. Bir dakika
sonra giyilecek hali kalmamisti. Yüzü
bembeyazdi, ayakta zor duruyordu. Böylesine

bir öfkeyi saskinlikla seyrediyordum. Ben de ona karsi bir suç

islemisim gibi meydan okurcasina bakiyordu gözlerimin içine. Ama ne yapmamın gerektiğini biliyordum artık.

. Hemen o sabah yeni bir entari alacaktım ona. Bu yabancı, yüreği nefret dolu yaratığı iyilikle etkilemeliydim. TMmründe hiç iyi insan görmemiş gibi bakiyordu yüzüme. Gene böyle bir entarisini yırttığı için yedığı sopaya rağmen, şimdi bunu da parça parça ettigine göre 190

o aksamki olayın verdiği dehşetten hala kurtulamadığı anlaşıyordu.

Bit pazarında ucuz, güzel bir entari bulabilirdim. Ne yazık ki hiç param yoktu. Aksam yattığımda o gün, para alacağımı umduğum bir yere ugramaya karar verdim. Orası da bit pazarı yolu üzerindeydi. Sapkayı aldım. Helena gözlerini ayırmıyordu benden, bir şey bekliyordu sanki.

Dün de önceki gün de olduğu gibi disardan kapiyi kilitlemek için anahtari aldigimi görünce, Gene kapayacak misiniz beni buraya? diye sordu.

Yanina gittim,

Yavrum,dedim, gücenmeböyle yaptigim için. Belki bir gelen olur diye kilitliyorum kapiyi. Hastasin, korkarsin belki. Hem kimin gelecegi de bel i olmaz ki, bakarsin Bubnova gelir...

Mahsus söylemistim böyle. Aslinda ona güvenmedigim için kilitliyordum kapiyi. Beni birakip kaçacak gibime geliyordu. Bir süre ihtiyati elden birakmamaya karar vermistim. Helena susuyordu. €ikarken kapiyi kilitledim.

Büyük bir kitabi üç yıldan beri parça parça çıkaran bir yayin evi sahibi taniyordum. Paraya acele ihtiyacim olduğu zamanlar gider biraz is alirdim ondan.Dürüst bir insandı, iyi para verirdi. Ona gittim, bir haftaya kadar derleme bir makale hazirlamaya söz vererek yirmi bes ruble avans aldim.

Romanimdan zaman ayirarak bunu yetistirebilecegimi umuyordum. Çok sikistigim zamanlar sik sik bas vurdugum bir yoldu bu.

Parayi alip dogru bit pazarina yol andim. Eski püskü giyecekler satan tanidigim yasli bir kadin vardi orada. Hemen buldum onu. Helena'nin boyunu söyledim, açık renk, yeni sayilabilecektopu topu bir kere yikamis

191

ti belkibasma bir entari çıkardi, inanilmaz derecede az bir para istedi. Yanina bir de basörtü aldım.

Parayi verirken Helena'ya onu soguktan koruyacak manto gibi bir sey in de gerekli oldugunu düşündüm. Havalari sogumustu, üstünde basında yoktu. Ama manto isini bir dahakisefereerteledim. Helena öylesinealingan, gururluydu ki! Bit pazarındaki en sade, en gösterissiz entariyi seçtigim halde, bu alisverisimi nasıl karsilayacagini bile bilmiyordum. Gene de ona iki çift pamuklu, bir

Çift yn çorap almadan edemedim. Hastalığım, odanın da çok soguk oldugunu bahane edebilirdim. i amasirina da ihtiyai vardı. Ama bunu da onunla iyice tanisincaya kadar ertelemistim. Sonra karyolasinin önüne germesi için eski bir de perde aldım.

Gerekli, Helena'nin da çok hosuna gideceğini sandığım bir seydi bu.

Eve dndgmde saat bir olmuştı. Kapiyi usulca açtım; öyle ki, geldiğimi duymadı Helena.

Masanin basında ayakta duruyor, kitaplarımı, kağıtlarımı karıştırıyordu. Geldiğimi duyunca baktığı kitabı aceleyle kapadı, hemen uzaklaştı masanın yanından. Yüzü kipkirmizi olmuştı. Kitaba bir göz attım: ilk romanımdı bu. Kapagında adım yazıyordu.

Siz yokken birisi çaldı kapiyi, dedi.

Kapiyi kilitlediğim için sitem etmek istiyordu bana sanki.

Doktor olmasin, dedim, seslenmedin mi?

Hayir.

Bir sey söylemedim, getirdigim bohçayi açtim, aldığım entariyi çıkardım. Yanına giderek, Al Helena, dedim, bu kilikta dolasamazsin. Her güne giymen için, son derece ucuz bir entari aldım sana. Üzölmene degmez, topu topu bir ruble yirmi köpek. Güle güle giyin.

Entariyi yanına biraktim. Yüzü kipkirmizi olmustu, 192

bir süre gözlerini kirpmadan bakti yüzüme.

Sasirmisti. Aynı zamanda çok utaniyor gibi geldi bana. Ama bakisinde yumusak, duygulu bir parilti belirdi. Bir sey söylemedigini görünce masaya döndüm. Bu hareketim besbel i sasirtmisti onu.

Ama büyük çaba sarfederek tutuyordu kendini, basi önünde oturuyordu.

Basimin dönmesi, agrisi da gittikçe artiyordu. Temiz havanın hiç faydasi olmamisti. Natasa'ya da ugra. mam gerekiyordu. Dünden beri çok merak ediyordum onu. Birden Helena bana seslendi gibime geldi. Döndüm.

Basi öte yanda kanepenin kumasini çekistirerek,

Artik disari çıkarken kilitlemeyin kapiyi, dedi, birakip kaçmam sizi...

Pekala Helena, kabul. Ama ya bir yabancı gelirse? Kim bilir, kim gelir?

TMyleyse anahtari bana birakin, içerden kilitleyeyim kapiyi; bir gelen olursa "evde yok" derim.

"Bundan kolay ne var?" der gibi kurnaz kurnaz yüzüme bakiyordu. Cevap vermeme birakmadan,

€amasirlarinizi kim yikar sisin? diye sordu.

Alt katta, bir kadın oturuyor, o.

€amasir yikamak gelir elimden. Dün yemegi nereden aldiniz peki?

Lokantadan.

Yemek de pisiririm.Yemekleriniziben pisirecegim artik.

Yeter Helena; ne yemek yapabilirsin ki sen! Bos konusuyorsun...

Helena sustu, basini önüne egdi. Böyle söylememden alınmisti galiba. En azindan en dakika geçti aradan; ikimiz de susuyorduk. Basim kaldirmedan,

€orba, dedi. Sasirmistim.

Ne çorbasi? diye sordum.

193

€orbayapabilirim.Annemhastaykençorbasini hep ben yapardim. Pazara da çıkardim.

Gidip yanina, kanepeye oturdum.

Bak Helena, dedim, gururuna öyle düskünsün ki! İçimden geldiği gibi davranıyorum sana karşı.

Yapayalnız kalmissin dünyada, kimsen yok. Yardım etmek istiyorum sana. Benim durumum kötü

olsa sen yardım ederdin bana. Ama sen böyle düşünmüyorsun. En basit bir armaganımı bile kabul etmek gücüne gidiyor. Hemen karşılığın vermemek istiyorsun. Sanki ben Bubnova'yımda yaptığımı basına kakıyorum... Eger öyleyse çok ayıp doğrusu...

Cevap vermedi, dudakları titriyordu. Besbel i bir şey söylemek istiyordu, ama tuttu kendini, söylemedi. Natasa'ya gitmek için kalktım. Bu keresinde anahtarı Helena'ya bıraktım, bir gelen olursa, seslenip kim olduğunu sormasını tembihledim. Natasa'nın basından çok kötü bir olayın geçtiğinden kuskum yoktu; ama her zaman olduğu gibi, zamani gelinceye kadar

benden saklayacakti bunu. Ne olursa olsun, bir dakikaligina ugrayacaktim ona; canini sikmaktan korkuyordum.

Gittim. Gene isteksiz, sert bir bakisla karsiladi beni. Hemen kalkmaliydim, ama ayaklarim hareket etmiyordu.

Bir dakikacik kalacagim, Natasa, dedim;küçük kizi ne yapsam acaba diye soracaktim sana da...

Aceleyle Helena'nin durumunu anlattim. Natasa agzini açmadan dinliyordu beni.

Ne akil vereyim sana bilmem ki Vanya, dedi. Bel i ki çok garip bir kiz bu. Çok istirap çekmiş, hakarete ugramis olsa gerek. Birak hastaligi geçsin bari. Bizimkilerin yanina mi vermek istiyorsun onu?

EzilenlerF: 13 194

Benden dünyada ayrılmayacagini söylüyor. Hem ihtiyarlarinonunasil karsilayacagini da bilmiyorum. Ekingen bir sesle ekledim :

Daha sen nasilsin Natasa? Dün hasta gibiydin!
Dalgın dalgın, Evet... dedi, bugün de tuhaf bir
ağrı var basımda. Bizimkilerden hiç kimseyi
görmedin mi?

Görmedim. Yarın uğrayacağım onlara. Yarın
cumartesi, değil mi?..

Niçin sordun?

Prens gelecek ya...

Ne olmuş gelecekse? Biliyorum.

Hayır, laf olsun diye söyledim...

Natasa karşımda durmuş, gözlerimin içine
bakıyordu. Bakışında tuhaf bir inat, bir kararlılık
vardı.

Son derece heyecanlı olduğu beliydi.

Sana bir şey söyleyeyim mi Vanya, dedi, beni
yalnız bıraksan çok iyi olacak; canımı
sikiyorsun...

Oturduğum koltuktan kalktım, büyük bir hayretle baktım yüzüne. Dehşet içinde.

Natasa! diye bağırDIM. Ne oldu sana?

Hiç! Yarın her şeyi, her şeyi öğreneceksin, şimdi yalnız kalmak istiyorum. Duydun mu Vanya, hemen git şimdi. Seni karşımda görmeye dayanamıyorum!

Bari şu kadarını söyle...

Her şeyi yarın öğreneceksin, her şeyi! Tanrım! Hadi, gidiyor musun?

€İktim. TMylesine saskindim ki, kendimi bilmiyordum. Holde Mavra yetisti arkamdan.

Ne oldu, kızdı mı gene? diye sordu. Yanına girmeye korkuyorum.

Evet. Neyi var?

Neyi olacak, bizimki evvelsi günden beri yok görünürlerde.

Hayret içinde,

Nasil olur? dedim. Dün bana, sabahleyin geldiğini, aksama gene ugrayacağını söylemişti...

Ne aksami, sabahleyin bile ugramadı! Söyledim ya, evvelsi günden beri görünmüyor. Sahi öyle mi söyledi sana?

Evet. Mavra düşünceli,

TMyleyse gelmediğini söylemek istemedi demektir. Bu da iyi!

Peki ne olacak şimdi? diye bağurdum. Mavra kol arını iki yana açarak devam etti : Bilmem! Kızcağıza nasıl yardım etmeli! Dün iki kere o herife yol ayacak oldu beni, sonra vazgeçti.

Bu gün konuşmak istemiyor benimle. Sen gidip görsen onu nasıl olurdu acaba? Buradan ayrılamam ben.

Deli gibi indim merdivenleri. Mavra seslendi arkamdan :

Aksama gelecek misin?

Sokak kapısından çıkarken,

Bu orada bel i olacak, diye bagirdim. Belki de haber almaya önce sana gelirim. TabiE basima bir hal gelmezse.

Yüregim sikisiyordu.

X

Dogru Alyosa'ya gittim. Malaya Morska'ya sokaginda, babasinin evinde kaliyordu. Yalniz basina yasadigi halde oldukça genisti Prens in evi. Alyosa'nin iki güzel odasi vardi. Çok seyrek giderdim oha; yanilmiyorsam, sözünü ettigim ziyaretimden önce bir kere gitmistim. O 196

bana daha sik gelirdi. TMzel ikle önceleri, Natasa'yla beraber yasamaya basladigi ilk zamanlar hemen her gün ugrardi.

Evde yoktu. Dogru onun odasına gittim, söyle bir mektup yazıp biraktim :

" Alyosa, siz aklınızı yitirdiniz galiba. Sali aksami babanız Natasa'dan, kariniz olmayi kabul etmesini diledi; ben de oradaydim, buna nasil sevindiginizi gördüm. Simdi bu yaptiginiz biraz garip kaçmıyor mu? Natasa'nin durumunu hiç düşünmüyor musunuz? Gelecekte kariniz olacak bir insana böyle davranmanızın yersiz, düşüncesizce bir hareket oldugunu hatirlatirim size. Böyle bir uyarda bulunmaya hakkim olmadigini biliyorum, ama umurumda degil.

Not: Bu mektuptan Natasa'nin haberi yok. Ona ugramadiginizi bile gizledi benden".

Yazdigim puslayi bir zarfa koydum, agzini kapayip masanın üzerine biraktim. Usak soruma, Aleksey Petroviç'in eve hiç ugramadigi, her gece sabaha karsi geldigi cevabini verdi.

Eve zor attim kendimi. Basim dönüyor, dizlerim titriyordu. Kapi açıkti. Nikolay Sergeiç Ihmenev beni bekliyordu. Masanın yanında oturmus,

hayretle Helena'ya bakiyordu. Kiz da, agzini aip bir sey söylemediği halde, en az onun kadar saskin, ihtiyari süzüyordu. "O da yadirgamistir kizi", diye geçirdim içimden.

Nerelerdesin be kardesim, bir saattir bekliyorum seni.

Ihtiyar, odaya göz gezdilirken hiç bel i etmeden Helena'yi göstererek devam etti : Dogrusu, böyle bir durumla karsilasacagimi hiç aklima getirmemistim.

Bakislarinda hayret vardi. Ama daha dikkatli bakinca bunun hayret degil de endise, keder oldugunu far

197

kettim. Yüzü her zamankinden daha bir solgundu.

Telasli telasli,

Otur bakalim, otur, diye devam etti. Acelem var;

bu halin ne senin böyle? Yüzünde renk kalmamıs.

Hastayım biraz. Sabahtan beri basım dönüyor.

Bak, böyle seyleri önemsememeye gelmez. Üsüttün mü?

Hayır, sinirlerim bozuk. Bazan olur bana bu. Siz nasilsiniz, Nikolay Sergeič? Pek iyi görünmüyorsunuz'.

Iyiyim, iyiyim! Biraz çabuk yürüdüm, ondan olacak. Bir mesele var da... Otur.

Bir sandalye çekip masada tam karsısına oturdum. İhtiyar hafifçe bana doğru uzanıp alçak sesle, Kıza bakma, başka seyden söz ediyormusuz gibi davran. Nereden geldi bu çocuk?

Sonra her şeyi anlatacağım size Nikolay Sergeič. Kimsesiz, yetim bir kızıdır bu; eskiden burada oturan, pastanede ölen Smith'in torunu.

Yaa, torunu varmis demek!€ok tuhaf bir kiz !
™yle bakiyor ki insaninyüzüne!Açık
söyleyeyim,bes dakika daha gecikseydin kalkip
gidecektim. Zorla açtirdim ona kapiyi; geldim
geleli de agzini açmadi.Insana pek
benzemiyor.Söylesene nereden buldun onu?
Anladim: öldüğünü bilmeden dedesine gelmistir.

Evet. Perisan bir haldeydi. İhtiyar, ölürken onu
hatırlamisti.

Him! Torunu da dedesi gibi. Sonra bütün bunlari
anlatirsin bana. Belki bizim de bir yardimimiz
dokunur. Durumu söylediğin kadar kötüyse...
Vanya, simdi söylesen de gitse artik, seninle
önemli seylerden söz edecegiz çünkü.

Gidecek yeri yok ki. Burada kalıyor.

ihdiyara dilim döndüğü kadar anlattim durumu,
daha çocuk olduğu için onun yanında
konusmamizin sakın 198

casi olmadigini ekledim.

Haklisin... TMyle ya, çocuktur daha. Dogrusu sasirttin beni Vanya. Burada kalıyor demek, Tanrim!

ihthiyar hayretle birkaç kere bakti Helena'ya. Kizcagiz, kendisinden söz edildigini anlamis, basi önünde, sessiz oturuyor, kanepenin kumasini çekistiriyordu. Pazardan aldığım yeni entarisini giymisti. Tam üzerine göreydi. Saçlaribelki de yeni entarisinin serefineher zamankinden daha bir özenle taranmisti. Bakislarındaki o yabanilik olmasa tatli, cana yakin bir kiz olurdu.

Ihtiyar devam etti :

Kisa ve açık olarak söyleyeceğim, Vanya; konu su... çok önemli, karisik bir mesele bu...

Basi önünde, dalgın, magrur bir tavirle oturuyordu; acele ettigi, "kisa ve açık" anlatmak istedigini halde nereden baslayacagini bir türlü kestiremiyordu. "Bakalım ne çıkacak altından", diye geçirdim içimden.

Bak Vanya, çok önemli bir dileğim var senden.
Ama önce... görüyorum ki önce bazı
açıklamalarda bulunmalıyım... son derece
önemli durum...

™ksürdü, yan gözle yüzüme bakti; yüzü kızardı.
Beceriksizliğine kızdı, kızınca verdi kararını.

Açıklayacak bir durum yok ortada zaten! Sen de
biliyorsun. Kisaca, Prensi düel oya çağırmak
istiyor, senden de bu işle ilgilenmeni, düel o
tanıgım olmanı istiyorum.

Sandalyenin arkalığına yaslanıp hayretle baktım
yüzüne.

Ne bakıyorsun yüzüme öyle! Aklımı
kaçırmadım korkma!

Ama bir dakika Nikolay Sergeič! Niçin?
Maksadınız ne? Hem sonra nasıl olur...

ihthiyar bağırarak kesti sözümü :

Niçin mi? Maksadım mi ne? Bu güzel iste!..

Peki, peki, ne söyleyeceğinizi biliyorum. Ama bu hareketiniz ne kazandıracak size? Sonra düel o da nereden çıktı? Doğrusu hiç bir şey anlamadım.

Anlamayacağını biliyordum zaten. Dinle beni: davamız sona erdi (yani bu günlerde erecek; sadece birkaç önemsiz formalite kaldı); suçlu olduğuma karar verildi. On bin ruble cezaya çarptırıldım. İhmenevka karsılar bu parayı. Orayı satar, o asagılık herifin parasını çalarım suratına, çekilirim, bir yana. Alnim açık dolasabilirim artık. Sonra "Sayın Prens, derim, iki yıl gururumla oynadınız, ailemin onurunu bir paralık ettiniz; hepsine katlandım! O zaman düel oya çağıramadım sizi. Ah seni gidi kurnaz, diyebilirdiniz, mahkemenin er geç beni hakli bulacağını bildigin için, para cezasından kurtulmak amacıyla öldürmek istiyorsun beni! Hayır, önce dava sona ersin hele, sonra istersen çağır düel oya. Sayın Prens, dava, karara bağlandı artık; paranızı da aldınız; artık bir engel kalmadı ortada, buyurun şimdi çarpısalım".

Mesele bu iste Vanya. Ne dersin, öcümü, her şeyin, her şeyin öcünü almaya hakkım yok mu?

Gözlerinin içi parlıyordu. Hiç bir şey söylemeden uzun uzun baktım yüzüne. Gizli düşüncelerini sezinlemeye çalışıyordum. Sonunda, birbirimizi anlamamız için gerekli olan şeyi söylemeye karar verdim,

Bakin Nikolay Sergeič, dedim, benimle tamamen içten konuşabilir misiniz?

Elbette.

Açık söyleyin: Prensi düel oya sadece öç almak için mi çağırıyorsunuz, yoksa başka bir amacınız daha var mı?

Vanya, dedi, bilirsin ki karsımdakinin bazı konulara dokunmasından hoşlanmam. Ama şimdi hoş göreceğim seni, çünkü bu noktaya değinmeden geçemeyeceğimizi anladın hemen. Evet, bir amacım daha var. Sudur bu 200

amacım: kızımı mahvolmaktan kurtarmak, son

olayların onu ittiği felaket yolundan çekip çıkarmak istiyorum.

Benim sordugum da bu zaten, düel o etmekle nasıl kurtaracaksınız onu?

Simdi orada hazirlanan planların hepsini bozacagim böylelikle. Beni dinle: babalık damarimin kabardigini, duygulandigim için böyle bir karar verdigimi sanma. Yanilirsin! İçimi kimseye açmam ben. Sen de öğrenemeyeceksin bunu. Kizim beni birakip dostuyla kaçti; ebediyen çıkarıp attim onu kalbimden, hem de o aksam... anliyor musun? Onun resminin üzerine kapanıp agladigimi gördün, ama bu onu affetmek istedigim anlamına gelmez. O anda bile affetmemistim onu.

Kaybettigim mutluluga, bos hayal erime agliyordum, yoksa ona degil. Belki sik sik agliyorumdur; bunu itiraf etmekten utanmam; yavrumu eskiden dünyada her seyden çok sevdiğimi itiraf etmekten utanmadigim gibi... Bütün bunlar simdiki davranisimla uzlasmiyor

belki. Söyle diyebilirsin bana: "Artık evladiniz oldugunu kabul etmiyorsanız, hiç bir şeyiyle ilgilenmiyorsanız ne diye orada hazırlanan planlara engel olmaya kalkıyorsunuz?" Cevap vereyim: bir kere, asagilik, alçak bir insanın ortalıkta istedigı gibi at oynatmasına engel olmak istiyorum. Sonra, en olagan bir duygudur bu. O artık benim kızım olmasa bile zayıf, arkasız, aldatılmış, uçuruma sürüklenmiş bir insandır. Olaya doğrudan karışmam, ama Prensi düel oya çağırarak kazılan kuyuya bir zavalinin düşmesini önleyebilirim.

™İdürülürsem ya da kanım akarsa bunu hiç sayar, katilimin oğluyla evlenmek için hatırlar misin, okumayı yeni öğrendiğinde bir kitap vardı bizde, onu okurdun; babasının cesedi üzerinden saltanat arabasıyla geçen bir kralın kızından söz ederdi, o da o kral kızı gibi, katilimin oğluyla evlenmek için benim cesedimi çigneyip geçer mi dersin? Hem is düel oya kadar vardikten sonra

201

bizim soylu Prens ailesi de istemez zaten bu

evlilik. Anlayacağın, birleşmelerini istemiyorum, bütün gücümle engel olmaya çalışacağını buna. Şimdi anladın mı beni?

Hayır. Natasa'nın iyiliğini istiyorsanız evlenmesine, lekelenen adının temize çıkmasına niçin engel olacaksınız? Daha gençtir, alınca sürülen lekenin silinmesi çok önemlidir onun için.

Sosyete de ne derlensedesinler, umursamamalı! Onun için en büyük lekenin bu aşağılık aileden birisiyle evlenmek olduğunu anlaması gerek. Soylu bir gururla sırt çevirmelidir sosyeteye. O

zaman belki ben de uzatırını ona elimi; ondan sonra görürüz bakalım kim çamur sıçratabilirmiş yavruma!

İhtiyarın bu çilginca düşüncesi şasirtmişti beni. Ama onun kendinde olmadığım, heyecandan böyle konuştuğunu anlamakta gecikmedim.

Olmayacak bir şey bu, dedim, üstelik zalimce de... Kızınızdan, kendisini dünyaya getirirken

ona belki de vermediginiz bir güç göstermesini istiyorsunuz. Prenses olmak istedigini için mi evlenecek sanıyorsunuz? Hayır, seviyor; ask bu; kader... Sonra, ondan sosyetenin ne diyeceğini umursamamasını istiyorsunuz, oysa kendiniz aman ne di

yecelder diye korkudan tir tir titriyorsunuz. Prens hakaret etti size, kizinizla oglunun çocukluklarından yararlanarak bir prens ailesine akraba olmak için dolap çevirmekle suçladı sizi.

Simdi, Prensın kizinizden oğluyla evlenmesini istemesinden sonra Natasa'nın bu isteği geri çevirmesinin eski iftiraların haksız olduğunu kesinlikle göstereceği kanisindasınız. İste bunun için çalışıyorsunuz. Prensın düşüncesi önemli sizce. Yanıldığını itiraf etmesini istiyorsunuz. Onunla alay etmek, öcünüzü almak çabasındasınız, bunun için kizinizin mutluluğunu feda ediyorsunuz.

Bencil ik değil de nedir bu? 202

İhtiyar, kaslarını çatmış, hiç bir şey söylemeden

öyle oturuyordu. Neden sonra, Yanlis düşünüyorsun Vanya, diye mirildandi.Gözleri sulanmisti.Yemin ederim ki yaniliyorsun.

Dogruldu, sapkasini alirken devam etti :

Neyse, bos ver; içimi açamam sana, yalnız su kadarım söyleyeyim, kızimin mutlulugundan söz ettin. Ortada mutluluk falan olmadigini kesinlikle biliyorum; hem ben karımasam da gerçekleşmeyecektir bu evlilik.

Merak içinde,

™yle mi? diye haykirdim. Nasıl oluyor da bu kadar kesin konuşuyorsunuz ? Bir şeyler biliyorsunuz galiba?

Hayır, sizlerin bildiginizden ayrıca bir bildigim yok. Ne var ki bu uğursuz tilki durup dururken böyle bir karar vermezdi. Hepsi numaradır bunların. Hiç kuskum yok, unutma bu sözlerimi. Hadi tutalım ki evlendiler, o alçak bir şeyler düşünerek,ne düşündüğünü hiç kimse bilmez onunrazi oldu evlenmelerine diyelim; şimdi sen

söyle: bu evlilik mutlu eder mi onu? Küçük görecekler onu, hakaret edecekler...Oglan daha simdiden sögüdü ondan, evlenince de hakaret etmeye,küçümsemeye başlayacak; bu durumda berikinin sevgisi yavas yavas sönecek; kiskançlık, istirap, cehennem azabi, ayrılık, belki bir cinayet... hayir Vanya! Orada bir seyler basarmak için ugrasiyorsunuzdur belki de, ama uyarırım seni, iyi düşün, sonra is isten geçmiş olur... Hosça kal!

Durdurdum onu.

Bakin Nikolay Sergeič, dedim, söyle yapalım: bekleyelim. Bu isle yakından ilgilenen sadece siz degilsiniz, inanin buna. Belki de kendiliginden,söz gelimi, düel o gibi uygunsuz yol ara bas vurmadan düzelir isler. En iyisi beklemektir bence! Sonra izninizle sunu da söyleyeyim, bu düşündüğünüzü yapmak da imkansızdır. Pren

203

sin düel o çağrınızı kabul edeceğini nasıl oluyor

da dsnebiliyorsunuz !

Kabul etmez mi yani? Agzından ıkani kulagin duyuyor mu senin!

Yemin ederim ki kabul etmeyecektir; herkesin hak verecegi bir bahane bulacaktır; bunu ukalaca bir kibirle yapacak, sizi iyice küçük dsrecektir...

Insaf et Vanya, insaf! Ne söyleyecegimi sasirttin! Nasil kabul etmez? Hayir Vanya, bir ozan gibi dsnyorsun sen; evet, tam bir ozan gibi! Ne yani, benimle düel o etmeyi kendisi için bir küçüklük m sayacak? Ondan asagi yanini yok benim. Hakarete ugramis bir babayim; sen de bir Rus yazarı... saygideger bir insan sayilirsin, düel o tanigi olabilecek kadar degerin var, hem...

hem... Daha ne istedigini anlayamiyorum dogrusu...

Göreceksiniz. TMyle bahaneler bulup ne sürecek ki,onunla

çarpismanizimkansizoldugunu herkesten önce siz kabul edeceksiniz...

Him... Pekala oglum, senin dedigin olsun!
Bekleyeceğim, bir zamana kadar tabiE. Bakalım zaman ne gösterecek. Bak ne diyeceğim ama: bu konusmamizi ona da Anna Andreyevna'ya da anlatmayacagina söz ver bana.

Söz veriyorum.

Sonra, bundan böyle bu konuyu ne olursun açma bana Vanya.

Olur, söz veriyorum, açmayacağım.

Son bir dileğim daha var: bizde caninin sikildigim biliyorum ama, elinden gelirse biraz daha sik ugra bize. Zaval i Anna Andreyevna öyle çok seviyor ki seni... senin gelmedigin günler TMyle üzüüyor ki... anlıyorsun degil mi?

Elimi kuvvetlice sikti. Isteklerini yapacagima içtenlikle söz verdim.204

Simdi bir önemli dileğim daha kaldı Vanya:
paran var mi ?

Sasirmistim,

Param mi ? dedin.

Evet, paran (ihtiyarın yüzü kipkirmizi olmuştü, basım önüne egdi); oturdugun yere bakıyorum da...

pek perisan bir durumun var... özelikle bu son günlerde bazı önemli giderlerin olabileceğini düşünerek... al yavrum, simdilik yüz el i ruble sana...

Yüz el i ruble mi? Hem de simdilik! Davayı kaybetmemis miydiniz?

Görüyorum ki hiç anlamıyorsun beni Vanya!
Bazı önemli giderlerin olabilir diyorum, anla bunu.

Para bir çok durumlarda insanın serbest karar vermesine yardım eder. Belki su anda ihtiyacın

yoktur, ama ilerde olmayacağını nereden biliyorsun. Her ihtimale karşı al bu parayı.

Ancak bu kadar

bulabildim. Harcamazsan olduğu gibi geri verirsin. Simdilik Al ahahismarladık! Yüzünde renk kalmamış! Çok hastasın...

Diretmedim, aldım parayı. Bu yüz el i rubleyi bana niçin verdiği bel iydi.

Zor ayakta duruyorum, dedim.

Dikkat et kendine Vanya'cığım, dikkat et! Bugün dışarı çıkma. Hasta olduğunı söylerim Anna Andreyevna'ya. Doktor ister misin? Yarın uğrar bakarım nasilsin diye. Gelmeye çalışırım. Ayaga kalkacak durumum olursa muhakkak geleceğim. Simdi hemen yatsan iyi edersin... Hadi hoşça kal.

Al ahahismarladık küçük... arkasını döndü! Bak Vanya, al şu beş rubleyi de, kız için bu. Ama parayı benim verdiğimi söyleme ona, bir şeyler al, çorap, çamaşır falan... az mı ihtiyacı var, baksana!

Al ahaismarladik yavrum...

205

Asagi kapiya kadar geçirdim onu. Kapiciyi yiyecek bir seyler almaya yol ayacaktim. Helena gle yemegini hala yememisti.

XI

Yukari ıktigimda basim birden döndü, odanın ortasina yigildim. Sadece Helena'nin çigligini hatirliyorum. El erini birbirine vurarak tutmak için bana dogru atildi. Sonrasini hatirlamiyorum...

Kendime geldigimde yatagimdaydim. Sonra Helena anlatti, biraz sonra yemegi getiren kapiciyla yataga yerlestirmisler beni...

Birkaç kere ayilir gibi oldum, her keresinde Helena'nin üzerime egilen endiseli yüzünü gördüm.

Ama bütün bunlari hayal meyal hatirliyorum.

Zaval i kizin sevimli yüzü silik bir resim gibi kalmis bel egimde. Bana su içiriyor, yatagimi düzeltiyor, ya da karsimda üzgün, ürkek oturuyor, küçücük parmaklariyla saçlarimi arkaya yatiriyordu. Hatirliyorum, bir keresinde de usulca öptü

yanagimdan. Gece yarısında birden uyandigimda, yatagimin yanina çekilmis sehpanin üzerinde yanan mumun isiginda Helena'nin yastigina basini koymus, solgun duduklari yari açık, eli sicacik yanaginın altında, misil misil uyudugunu gördüm. Ama ancak sabaha dogru kendime gelebildim.

Mum bitmek üzereydi, sökmek üzere olan safagin kızil isigi duvara vurmustu. Helena masanın yanındaki sandalyede, yorgun basini masanın üzerinde yatık duran sol kolunun üzerine koymus, uyuyordu. Hatirliyorum, uykuda bile çocuklarda hiç görülmeyen bir hüzün ifadesiyle kapli çocuk yüzünü, soluk dudaklarini, uzun kirpiklerini; iki yanda gelisigüzel baglanmis, uzun, gür, simsiyah saçlarim uzun uzun seyrettim. TMteki kolu be206

nim yastigimin üzerindeydi. Bu ciliz eli usulca öptüm; ama zaval i çocuk uyanmadi; soluk dudaklarında bir gülümseme belirdi sanki. Bir süre baktim ona, sonra huzur dolu, derin bir uykuya daldim. Taa öğlene kadar uyudum. Uyandigimda tamamen iyilesmis hissediyordum kendimi.

Yalniz kol arimda ve bacaklarimdaki dermansizlik hastaliktan daha yeni kurtuldugumu bel i ediyordu. Siner bozuklugunun sebep oldugu bu çesit nöbetler daha önce de gelmistu bana.

€ogunlukla yirmi dört saat sonra bir seyim kalmazdi; ama çok sarsardi beni bu yirmi dört saat.

Neredeyse öğlen olacakti. Gözüme ilk çarpan, kösede bir ipe gerilmis, dün bit pazarından aldigim perde oldu Helena kendine o köseyi ayirmisti. Sobanin yaninda oturmus, çay kaynatiyordu.

Uyandigimi görünce neseyle gülümsedi, hemen

yanima geldi. Elinden tutarak, Yavrum, dedim, bütün gece ugrastin benimle. Senin bu kadar iyi yürekli oldugunu bilmiyordum.

içten, utangaç bir muziplikle,

Sizinle ugrastigimi nereden biliyorsunuz?dedi; belki bütün gece uyudum.

Kendi söylediğinden utanarak kızardi.

Arada uyanip gördüm. Ancak sabaha karsi uyudun. ..

Bu konu ona agir geliyormus gibi (dürüst, temiz yürekli insanlar, onlari övdükleri zaman sikilirlar),

€ay istiyor musunuz? dedi.

istiyorum. TMgle yemegi yedin mi sen dün? Aksam yedim. Kapici getirmisti.

€ayi yanima getirip, yatagimin kenarina otururken ekledi : Ama konusmayin artik, yatin;

daha tamamen iyileşmediniz.

Yatayım mı? Neyse, hava kararınca kadar ya

207

tayım bari, sonra çıkarım. Bir yere gitmem gerek
Lenoç

ka.

™yle mi? Kime gideceksiniz? Dün gelen adama
mi?

Hayır, ona değil.

Buna sevindim iste. Dün sinirlerinizi o bozdu.
™yleyse onun kızına gideceksiniz?

Kızı olduğunu nereden biliyorsun? Helena
basını önüne eğdi.

Dün bütün konuştuklarınızı dinledim. Kaslarını
çatmisti.

€ok kötü ruhlu bir ihtiyar o, diye ekledi.

Taniyor musun onu yoksa? Tam tersine, son derece temiz yüreklidir.

Helena heyecanla,

Hayir, hayir, diye karsilik verdi, kötü, hain bir adamdir o; duydum konustuklarinizi.

Ne duydun bakalim?

Kizini affetmek istemiyor...

Ama seviyor onu. Kizi suçludur; ama o gene de aci çekiyor onun için, ugrasiyor...

Peki niçin affetmiyor? Artik affetse bile kizi gitmesin ona.

Nasil? Nedenmis o? Helena iyice heyecanlanmisti.

Kizinin sevgisine layik degil de ondan. Babasina dönmektense gidip dilensin, o da kizinin

dilendigini görüp aci çeksin.

Gözlerinin içi alev alev yaniyordu. Yanakları al al olmuştü. "Bosuna böyle konusmuyor galiba" diye geçirdim içimden. Kısa bir sessizlikten sonra,

Onun evinemi yerleştirmek istiyordunuz beni? diye sordu.

Evet Helena. 208

Olmaz, bir ailenin yanına hizmetçi girerim, daha iyi.

Ne biçim konusuyorsun Lenoçka? Saçmalıyorsun: hangi ailenin yanına gireceksin?

Rastgele bir köylü ailesinin yanına...

Basını önüne iyice egmiş, sözlerimi sabırsızlıkla cevaplandırıyordu. TMfkeli olduğu beliydi.

Gülümseyerek,

Köylü senin gibi hizmetçiyi ne yapsin? dedim.

Ben de bir bey evine girerim.

Bu huyunla barınabilir misin orada?

Barınırım.

TMfkelendikçe daha sert cevaplar veriyordu.

. Zaten sen dayanamazsın.

Dayanırım. Bana bağırıp çağırsalar, azarlasalar inadına ses çıkarmam. Dögseler de, agzimi açıp bir şey söylemem; öldürseler bile ağlamam. Bu daha çok kızdırir onları, hirslarından çatlarlar.

Ne diyorsun Helena! Ne büyük bir hinç var yüreginde; üstelik ne kadar da gururlusun! Hayatta çok ıstırap çekmiş olmalısın...

Kalkıp büyük masanın yanına gittim. Helena yatağın kenarında oturuyordu hala; bası önünde, dalgın dalgın yatağın çarsafıyla oynuyordu. "Sözlerime mi kızdı acaba?" diye düşündüm.

Masanin yaninda ayakta dururken, derleme yazim için dün getirdigim kitapları bir şey düşünmeden söyle karistirmaya basladim, sonra okumaya daldim. Sik sik olur bana bu: bir göz gezdirmek için açtigim bir kitaba kendimi kaptirip her şeyi unutum.

Helena sessizce masaya yaklasip, dudaklarında ürkek bir gülümseme, Durmadan ne yaziyorsunuz öyle? diye sordu.

209

€sitli seyler, Lenoçka. Bu yazdiklarima karsilik para veriyorlar bana.

Dilekçe falan mi yaziyorsunuz?

Hayir, dilekçe degil.

Dilim döndügünce, birtakim insanların basindan geçen olayları yazdigimi, bunların sonra roman ya da hikaye denilen kitaplar olarak basildigini anlattim. Büyük bir dikkatle dinliyordu beni.

Hep olmus seyleri mi yaziyorsunuz?

Hayir, uyduruyorum.

Niçin yalan yaziyorsunuz?

Al su kitabi oku; bakmistin ona zaten.Okuma biliyorsun, degil mi?

Biliyorum.

Oku görürsün. Ben yazdim bu kitabi.

Siz mi? Okuyacagim onu...

Bana bir seyler söylemek istiyordu, ama söyleyemiyordu; çok heyecanlıydi. Sorularinin altında bir seyler gizliydi. Sonunda çıkardi agzından baklayi :

Bunun için çok para veriyorlar mi size?

Bel iolmaz.Bazan çok verirler...yazamadigim zamanlar da hiç vermezler. Güç bir istir bu Lenoçka.

Demek zengin degilsiniz?

Hayir, degilim.

™yleyse ben de çalisip size yardım edecegim...

€abuk bir göz atti bana, yüzü kızardı, basım önüne egdi, bana dogru iki adım atıp birden boynuma sarıldı, basını göğsüme bastırdı. Sasırmıstım.

__. Sizi seviyorum... dedi, gururlu degilim ben.
Dün

gururlu oldugumu söylediniz. Hayir, hayir... yaniliyorsunuz... seviyorum sizi. Dünyada bir tek siz seviyorsunuz beni...

EzilenlerF : 14 210

Sonunu getiremedi, hiçkırır hiçkırır ağlamaya baslamıstı. Dünkü nöbet sırasındaki gibi agliyordu.

™nümde yere diz çöktü, el erimi, ayaklarımı

öpmeye basladi...

Yalniz siz seviyorsunuz beni !..diye tekrar edip duruyordu, yalniz siz, yalniz...

Bacaklarima sarilmis, birakmiyordu. Bunca zamandır içinde sakladigi duygulari birden disari tasmisti. Kendini son ana kadar tutan kalbinin bu tuhaf inadini anliyordum. Kendini birden sevgiye, duygululuga, gözyaslarina birakmisti...

Bir sinir buhrani gelinceye kadar agladi. Bacaklarima doladigi kol arini zorla çözdüm. Ayaga kaldirdim onu, götürüp sedire yatirdim. El eriyle yüzünü kapayip, bana bakmaktan utaniyormus gibi yüzünü yastiga gömmüs., küçücük avucunun içinde kuvvetlice siktigi elimi kalbinin üzerine bastirarak usun süre hiçkira hiçkira agladi.

Yavas yavas sakinlesti, ama hala kaldirmiyordu yüzünü. Iki kere kaydi gözleri bana, bakislarinda derin bir yumusaklik, ürkek bir duygululuk vardi. Sonunda yüzü kızararak gülümsedi.

Nasil, açıldın mi biraz Lenoçka, benim duygulu,
hasta yavrum!

Küçücük yüzünü hala benden saklamaya
çalışarak,

. Lenoçka demeyin bana... diye fisildadi.

Lenoçka demeyeyim mi? Neden?

Nel i deyin.

Nel i mi? Niçin? Olur, bu da hos bir isim.
™yleyse bundan böyle Nel i diyeceğim sana.

Annem Nel i derdi bana... Ondan baska hiç
kimse bu adla çağırmamıştır beni... Zaten ben de
istemem... Ama siz çağırın; istiyorum...
™lünceye kadar seveceğim sizi, ölünceye
kadar...

"Seven, magrur çocuk, diye geçirdim içimden;
sana... Nel i demek hakkını kazanmak için ne
çok uğrastım". A

211 artik kazanmistim kalbini, kuskum yoktu bundan. Iyice sakinlesmesini bekledikten sonra, Bak Nel i, dedim, seni hayatta yalnız annenin sevdiğini söylüyorsun. Deden sevmiyor muydu?

Sevmiyordu...

Ama onun için ağlamistin, hatırlıyor musun, aşağı merdivende...

Bir an düşündü.

Hayır, sevmiyordu... Çok kötüydü o. Yüzünü bir istirap ifadesi kapladı.

Ama akli basında değildi ki, Nel i; hoş görmelisin. TMlürken deli gibiydi. Anlatmıstım sana nasıl öldüğünü.

Evet. Ama son bir ay öyleydi. Bütün gün otururdu burada, ben gelmesem günlerce bir şey yemeden, içmeden öyle dururdu. Eskiden çok daha iyiydi.

Ne zaman yani?

Annem ölmeden önce.

Demek ki yiyeceğini içeceğini getiriyordun
Nel i?

Evet.

. Nereden alıyordun? Bubnova'dan mi?

Titrek bir sesle,

Hayir, Bubnova'dan bir sey almadim ben, dedi.

. Nereden alıyordun öyleyse? Paran yoktu.

Nel i cevap vermedi, yüzü kipkirmizi olmustu;
sonra uzun uzun bakti yüzüme.

. Dileniyordum... Bes köpek toplayınca ekmekle
enfiye alip götürüyordum ona...

O da göz yumuyordu buna demek! Nel i! Nel i!

TMnceleri ondan gizli dileniyordum.Sonra,

söyledim, kendi yol amaya basladı
beni...Köprüde duruyor, gelip geçenlerden para
dileniyordum, o da yakınlarımında dolasiyordu
hep.

kol uyordu;birisinin bana para verdi 212

gini görünce, aldığım parayı ondan
saklayacaktım, onun için dilenmiyordum
gibi üzerime atılıp parayı alıyordu elimden.

Acı acı gülümsedi.

Annem öldükten sonra geldi ona bu hal er diye
ekledi. Onu kaybetmek deliye döndürdü onu.

Demek ki çok seviyordu anneni.Niçin beraber
oturmazdı sizinle?

Hayir, sevmezdi...

Helena güç isitilir bir sesle,

Dünkü ihtiyar adam gibi haindi o da... diye
fisildadi. Affetmiyordu annemi...

Yüzü gittikçe beyazlasiyordu.

İçim ürperdi birden. Bütün bir roman canlanivermisti hayalimde. Bodrum katta, tabutçunun yanında ölen yoksul bir kadın ve arkada bıraktığı, arada bir annesini lanetleyen dedesini görmeye giden yetini kızı; pastanede köpeginin pesinden ölen deli ihtiyar!..

Nel i bir sey hatirlayarak birden gülümsedi.

. Azorka annemindi, dedi. Dedem eskiden çok severmis annemi; annem onu birakip gidince Azorka da onda kalmis. Azorka'yi bunun için seviyordu o kadar...

Nel i soguk bir sesle ekledi:

Annemi affetmedi, köpek ölünce kendisi deöldü.

Gülümsemesi kaybolmustu. Bir an bekledikten sonra,Nel i, dedim, deden eskiden ne is yapardi?

€ok zenginmis... Ne is yaptigini bilmiyorum. Bir fabrikasi varmis... Annem anlatirdi. Küçük

oldugum için önceleri her şeyi söylemezdi bana.Kucagina alip sever oksar, "Biricik, sanssiz yavrum benim, derdi, zamani gelince öğreneceksin her şeyi". Hep "biricik, sanssiz yavrum" derdi bana. Bazi geceler uyudugumu sanarak (mahsus uyumaz, uyuyormus gibi yapardim) basucumda ag

213

lardı, öperdi beni, "biricik, sanssiz yavrum benim" derdi.

Neydi annenin hastaligi?

Verem. Altı hafta olacak öleli.

Dedenin zengin olduğu zamani hatirliyor musun?

O zaman dünyada yoktum. Annem ben daha dogmadan birakip kaçmiş dedemi.

Kiminle?

Nel i bir an düsündükten sonra dsnceli, Bilmiyorum, diye fisildadi. Yurt disina kamislara, ben de orada dogmusum.

Yurt disina mi? Nereye?

isviçre'ye. Her yeri gördüm; Italya'yi, Paris'i. Sasirmistim.

Hatirliyor musun Nel i bu grdgn yerleri? €ogunu hatirliyorum.

Rusayi bu kadar güzel nasıl grendin Nel i?

Annem daha oralarda gretmeye baslamisti bana. Rustu o; annesi Rus, dedem de Rustan farksiz bir Ingilizdi. Bir buçuk yil önce annemle buraya geldigimizde de adamakil i grendim.

Annemin hastaligi iyice ilerlemisti. Durumumuz gün geçtikçe ktlesiyordu. Annem hep agliyordu.

TMnceleri burada çok aradi dedemi; ona karsi suçlu oldugunu söylüyor, hiçkira hiçkira

agliyordu!..

Dedemin yoksul düstüğünü öğrenince daha çok ağlamaya başladı. Sik sik mektup yaziyordu ona, ama dedem cevap vermiyordu.

Annen niçin döndü buraya? Babasi burada diye mi?

Bilmiyorum. Orada öyle iyiydi ki durumumuz!gözleri parladiAnnemle beraber yalnız yasiyorduk.

Bir arkadasi, sizin gibi iyi yürekli bir dostu vardı. Daha buradayken tanisiyorlarmis. Ama öldü

orada, annem de döndü... 214

Annen dedeni birakip onunla mi kaçmisti?

Hayir. Annem baska birisiyle kaçmis, ama sonra adam birakmis onu...

Kimle kaçmis?

Nel i yüzüme bakti, bir sey söylemedi. Annesinin kimle kaçtigim, babasının kim oldugunu bildigi bel iydi. Onun adini bana bile söylemek agir geliyordu ona...

Sorularimla canini sikmak istemiyordum. €abuk heyecanlanan, ama duygularini saklayabilen tuhaf huylu; cana yakin, ama gururlu bir kizdi bu. Beraber kaldigimiz sürece beni en az ölen annesi kadar sevdiği haldeonu hatirladikça hala aglamakli olurduvet, beni de en az o kadar yürekten sevdiği halde pek seyrek açiliyordu bana; o günden sonra da geçmisi üzerine pek konusmadi benimle. Israrla saklaniyordu benden. Ama o gün birkaç saatarada bir hiçiriklarla aglamaya baslayarakonu en çok heyecanlandiran, üzen anilarini anlatti bana; o korkunç seyleri hiç unutmuyacagim. Ama onun asil hikayesi ilerdedir...

Korkunç seyler anlatmisti o gün: mutlulugunu yitirmis, terkedilmis bu hasta, herkesin sirt çevirdigi, son güvenecegi insanin, bir zamanlar gücendirdigi babasının, dayanilmaz istiraplar içinde aklini yitiren babasının da tanımak

istememediği zaval i kadının hikayesi... Tüm umutlarını yitirmiş; soğuk, çamurlu Petersburg sokaklarıyla daha çocuk sayılan kızıyla dilenen; sonra rutubetli bir bodrumda aylarca ölümlerle pençelenen kadının; onu hayata gözlerini kapayana kadar affetmemiş, akli basına ancak son anda gelip de kızını affetmeye kosunca, dünyada en çok sevdiği insanın soğuk cesediyle karşılaşan bir babanın hikayesiydi bu... Aklini yitirmiş bir ihtiyarla, onu anlayan, çok küçük olduğu halde hayati, rahat, huzur içinde yaşamış bir insandan daha iyi bilen torunu arasındaki esrarlı, güç anlaşılır ilişkilerin tuhaf hi

215

kayesiydi... Kisiyi karamsarlığa düşüren bir hikaye... Kasvetli Petersburg göğü altında, koskoca kentin karanlık ara sokaklarında; çilgin bir yasayışın sürüp gittiği, bencil iklere, çıkarların çarpıştığı, gizli cinayetlerin işlendiği, cehennemden farksız kenar mahal elerinde yaşanmış yüzlerce, binlerce hikayeden biri... Ama sonra anlatacağım bunu... ÜÇÜNCÜ BÜLÜM

I

S ular çoktan kararmis, aksam olmustu; hüzün dolukabustan ancak o zaman uyandim, durumu düşündüm.

Nel i, dedim, hastasin, sinirlerin bozuk, ama ne yazik ki seni aglarken birakip gitmek zorundayim.

Yavrum benim! Affet beni; annen gibi mutsuz, hakarete ugramis, terkedilmis, babasinca lanetlenmis bir insanin yanina gittigimi düşün... Bekliyor beni. Zaten bu anlattiklarindan sonra karsi konulmaz bir kuvvet oraya çekiyor beni; öyle ki, onu simdi, su anda görmezsem dayanamam...

Söylediklerimi Nel i anladi mi anlamadi mi, bilmiyorum. Biraz önce anlattiklari, yeni geçirdigim hastalik perisan etmisti beni. Natasa'ya kostum. Oraya vardigimda iyice geç olmus, saat sekizi geçmisti.

Natasa'nin oturdugu evin önünde bir kupa

arabasi duruyordu. "Prens gelmis" diye düsündüm.

Avluya geçtim; merdivenden çikmaya baslamistim ki, benden bir kat üstte birisinin karanlikta el yordamiyla yukari iktigim duydum. Yavas yavas, dikkatle adim atisindan ya 217

banci oldugu bel iydi. TMnce Prens sandim onu; ama biraz sonra kuskuya düstüm. Yabancı durmadan homurdaniyor, söyleniyor, agzini gittikçe bozuyordu. Evet, merdiven dar, pis, dik ve zifiri karanlikti; ama yabancinin üçüncü katta savurmaya basladigi küfürleri Prens'in edebilecegini dsnemezdim: adam bir arabaci gibi kaba küfürler ediyordu. Ama nc kattan sonra yavas yavas aydinlanmaya baslamisti merdiven; Natasa'nin kapisinda küçük bir kandil yaniyordu.

Yukarda yetistim yabanciya; onun Prens oldugunu görünce çok sasirdim. Galiba bu beklenmedik karsilasmadan hiç hoslanmamisti, ilk anda taniyamadi beni; ama yakindan bakınca

yüzü birden degisti; az önceki hasin, öfke dolu bakisi tatlılasti, sevinçle iki elini birden uzatti bana.

Aa, siz miydiniz! Neredeyse yere diz çöküp hayatimi kurtarmasi için Tanriya yalvarmaya baslayacaktim. Küfürlerimi duydunuz mu?

İçten bir kahkaha atti. Ama birden ciddilesti, üzgün, basini sal ayarak, Alyosa Natalya Nikolayevna'yi böyle bir yerde oturtuyor demek! dedi. TMnemsiz gibi görünen bazi seyler insanin ne mal oldugunu iste böyle çıkarir ortaya. Korkuyorum onun adına. İyi yürekli, temiz bir çocuktur, ama bir de gelin suna bakin: delicesine sevdiği bir insanin böyle bir mezbelede oturmasına göz yumuyor.

€ingiragin ipini ararken,

Kizcagizin "bazan yiyecek ekmek bile bulamadigini duydum, diye fisildadi. Bu çocugun gelecegini, daha önemlisi, onunla evlendikten sonra Anna Nikolayevna'nin çekeceklerini düşündükçe basim çatlayacak gibi

oluyor...

€ingiragin ipini bir türlü bulamamanin verdigi can sikintisi arasinda Natalya diyecegine Anna dediginin farkina varmadi. €ingirak yoktu zaten Natasa'nin kapisin 218

da Kilit takilan halkayi oynattim, Mavra hemen açti kapiyi, endiseli bir yüzle karsiladi bizi. Daracik antreden tahta bir bölmeyle ayrılan mutfagin aralik kapisindan içerde birtakim hazirliklar gözüme ilisti: her ey tertemizdi ; soba yaniyordu; masaya yeni yemek takimlari konulmustu. Bizi bekledikleri bel iydi. Mavra paltolarimizi almaya kostu.

Alyosa burada mi ? diye sordum. Esrarli bir sesle,

Gelmedi, diye fisildadi.

Natasa'nin yanma girdik. Odasinda özel bir hazirlik: yoktu; her zamanki gibiydi. Zaten daima derlitoplu, temiz tutardi odasini. Natasa kapida karsiladi bizi. Onu birden o kadar zayif,

rengini o kadar solukoysa ölünkilerini andiran yanaklarında bir pembelik bir an dolasip kaybolmustubuldu ki, sasirdim. Gözlerinde garip pariltilar vardi. Susuyordu; saklayamadigi bir telas, heyecanla elini Preense uzatti. Bana bakmadi bile. Bir sey söylemeden ayakta bekliyordum.

Prens içten, neseli bir tavirila,

Iste geldim! dedi. Birkaç saat önce döndüm, (Natasa'nin elini saygiyla öptü.)O günden beri hiç

çikmadiniz aklindan;hep sizi düsündüm!Heran gözlerimin önündeydüi z...Neyse,sonra bolbolkonusuruz bunlari! TMnçe sunu söyleyeyim, bakiyorum benim haylaz gelmemis daha...

Natasa kizarip bozararak kesti sözünü Prensini :

Kusura bakmazsaniz Ivan Petroviç'e bir sey söylemek istiyorum Prens. Vanya, gel benimle... bir sey söyleyecegim sana...

Kolumdan tutup bölmenin arkasına götürdü beni. En uzak köseye çekti, Vanya, diye fisildadi, affedecek misin beni?

Birak simdi Natasa, ne oluyorsun! ;

219

Hayir Vanya, hayir, fazlasiyla affettin beni, ama sabrin da bir sonu, bir siniri vardir. Biliyorum, bana olan sevgin hiç bir zaman sönmeyecektir, ama nankör oldugumusöyleyebilirsin bir gün; dün de önceki gün de nankörlük ettim sana; bencil ik, hainlik ettim...

Birden aglamaya basladi, yüzünü gögsüme bastirdi. Yatistirmaya çalistim onu : Yeter artik Natasa. Bütün gece çok hastaydim: simdi bile zor ayakta duruyorum. Dün aksam da bugün de onun için geledim; gücendim de gelmedim saniyorsun ama... Canim benim, sevgili dostum, içini bilmiyor muyum saniyorsun!

Gözyaslari arasindan gülümsedi, elimi bütün gücüyle sikarak, İyi öyleyse... dedi, demek her

zamanki gibi affettin. Gerisini sonraya birakalim. Anlatacak çok seyim varsana Vanya. Simdi içeri geçelim...

Hemen, Natasa; gelir gelmez yalnız biraktik onu...

Neler olacak göreceksin simdi, diye fisildadi. Her seyi biliyorum; içime dogdu hepsi. Bütün suç

onda. Bu aksam çok sey bel i olacak Gidelim!

Neden söz ettigini anlayamamistim, ama sorup öğrenecek zaman yoktu. Natasa güleç bir yüzle çıktı Prensın yanına. Odanın ortasında hala sapkasi elinde duruyordu. Natasa içten bir tavırla özür diledi ondan, sapkasını aldı, bir sandalye çekti ona, üçümüz de küçük masaya oturduk. Prens, Benim haylazdan söz ediyordum, diye devam etti, ancak bir dakikacık görebildim onu o da sokakta... kontes Zinaida Fyodorovna'ya gitmek üzere arabasına biniyordu. Çok acele ediyordu; düşünün bir kere, dört gündür ayrı olduğumuz halde arabadan inip de eve gelmedi

benimle.

Sanırım onun şimdi burada olmamasının suçu be
220

nimdir Natalya Nikolayevna; oraya gitmesinden
yararlanayım dedim, bugün Kontese
ugrayamayacağım için bir is verdim ona.
Neredeyse gelir.

Natasa, Prense bakarak içten bir tavırla,

Bugün geleceğini söyledi size galiba? diyordu.

Prens hayretle bakti Natasa'ya.

Ne demek galiba? Nasil sorabiliyorsunuz bunu? Ama anladim: kiziyorsunuz ona. Dogrusu haklisiniz, herkesten sonra gelmesi çok ayip. Ama gene söylüyorum, bütün suç bende. Ona da kizmayin. O kadar derin düşünemez, akli bir karis yakardadir. Savunmuyorum onu ama birtakim durumlardan ötürü bu aralik Kontesin eviyle, bazi tanidiklarimizla iliskilerini kesmemesi, hatta ortalarda daha sik görünmesi gerekiyor. Dizinizin dibinden ayrilmiyordur tabi; sanirim dört gündür gidip bir kimsenin hatirini sormamistir. Yalniz bundan böyle bazi islerim için onu sizden iki saatligine, en çok iki saatligine alirsam kusuruma bakmayiniz. Eminim, o aksamdan bu yana Prens K. nin evine bir kerecik olsun ayak basmamistir. Ne yazik ki soramadim ona demin!

Natasa'ya baktim. Prensi, dudaklarinda yari alayli bir gülümsemeyle dinliyordu. Ama berikinin konusmasi için, yapmaciksizdi. Görünüste kuskuyu etmeye imkan yoktu ondan.

Natasa, kendisi için son derece olagan bir seyden söz ediyormus gibi sakin, Onun siz gittiniz gideli bana hiç ugramadigindan gerçekten haberiniz yok mu? diye sordu.

Prens büyük bir hayretle,

Nasil? dedi. Hiç mi ugramadi? Ne diyorsunuz!

Sali aksami geç vakit gelmistiniz bana; devrиси sabah ugradi, yarim saat kalip gitti. O günden beri de hiç görmedim onu.

221

Prensin saskinligi gittikçe artiyordu.

Olur sey degil! Oysa ben, yaninizdan ayrılmayacagini saniyordum. Kusura bakmayin ama çok tuhaf bir durum bu...inanilacak gibi degil.

Ama gerçek... Çok yazik, ben de sizi bekliyor, onun nerede oldugunu sizden öğrenebilecegimi saniyordum.

Hay Al ah! Neredeyse gelir! Dogrusu, sözleriniz çok sasirtti beni, öyle ki... ne yalan söyleyeyim, ondan her şeyi beklerdim, ama bunu... bu kadarini aklimin ucundan geçirmezdim!

Ne kadar da sastiniz öyle! Oysa ben sasmak söyle dursun, bunun böyle olacagini önceden bildiginizi saniyordum.

Biliyor muydum? Ben mi? Ama inanin, Natalya Nikolayevna, ancak bir dakika gördüm onu, hiç

kimseye de bir şey sormadim. Bana inanmıyor gibi bir tavir takinmaniz çok sasirtti teni.

Bir bana bir Natasa'ya bakarak konusuyordu. Natasa kesti sözünü : Al ah saklasin... dogruyu söylediginize bütün kalbimle inanıyorum.

Prensin gözlerinin içine bakarak öyle bir gülümsedi ki, adam ürperdi, bozuldu.

Açık söyleyin, dedi.

Açık söyleyecek bir şey yok ki. Zaten açık

konusuyorum. Oglunuzun ne kadar havai, unutkan oldugunu bilirsiniz. Tamamen serbest birakilinca kapiliverdi.

Ama böyle kapılmak olmaz, bunda bir is var. Gelince anlasilir durum. Ama beni en çok sasirtan, burada bulunmadigim halde, bir suçum olduguna inanir gibi bir tavir takinmanızdır. Görüyorum ki çok kiziyorsunuz ona Natalya Nikolayevna... anliyorum sizi! Haklisiniz...

Yüzünde sinirli bir gülümsemeyle bana döndü :
222 _

Benim de var kabahatim, hemen gelmemeliydim buraya, öyle degil mi?

Natasa'nin yüzü kizardi. Prens agirbasli bir tavirle devani ediyordu : Birakin sözümü bitireyim Natalya Nikolayevna, kabul ediyorum, suçluyum,ama yalnız su yönden: tanismamızın hemen devrиси günü gittim;yaradilisinizda sezinledigim kuskuculugunuz benim üzerime olan düşüncelerinizi, birtakim olayların da yardimiyla, degistirdi... Gitmeseydim daha

yakından tanirdiniz beni;Alyosa da gemi aziya alamazdi. Gelince ona neler söyleyecegimi göreceksiniz,

Yani benden bikmasi için çalisacaksiniz... Sizin gibi zeki bir insanin, böyle bir hareketin bana faydasi olacagini içtenlikle düşünmesine imkan yoktur.

Onun sizden bikmasini istedigimi mi ima ediyorsunuz? Ama hakaret ediyorsunuz bana Natalya Nikolayevna.

Kimle konusursam konusayim, elimden geldigince az imali söz kul anirim; belki bugün siz de anlarsiniz bunu. Hakaret etmek istemiyorum size; hem ne diye kalkisayim böyle bir seye, nasil olsa ne dersem diyeyim alınmazsiniz sözlerimden. Bundan hiç kuskum yok, karsilikli iliskilerimizianliyorumçünkü:ciddiyealmisolamaz bu iliskileri, degil mi? Ama sizi gerçekten gücendirdiysemev sahipligi görevimi yerine getirmek için...hemen özür dilemeye hazirim.

Gerçi Natasa, dudaklarında alayci bir gülümsemeyle söylüyordu bunları, ama onu o andaki kadar heyecanlı, sınırlı hiç görmemişim. Son üç gündür ne istiraplar çektiğini ancak şimdi anlıyordum.

Her şeyi bildiği, anladığı üzerine söylediği esrarlı sözler korkutuyordu beni; Prensle ilgiydi söyledikleri. Düşüncelerini değiştirmiş, onu bir düşman olarak görüyordu karşısında, belki iy 223

di bu. Alyosa'nın kendini geri çekmesinde Prens'in parmağı olduğundan kuskulanıyordu; belki de bazı şeyler biliyordu. Birden parlamalarından korkuyordum. Natasa açıktan açığa alay ediyordu...

Aralarındaki ilişkileri Prens'in ciddiye almış olamayacağı, ev sahibi olarak özür dilemeye hazır olduğu üzerine söylediği son sözlerindeki ve bu aksam ona açık konuştuğunu göstereceğine dair verdiği tehdit dolu vaatteki açık alayı Prens hissetmemiş olamazdı. Yüzü degismisti, ama tutuyordu kendini. Natasa'nın söylediklerindeki gizli anlamları farketmemiş gibi

davrandı, sakayla geçistirdi. Gülerek,

TMzür mü dileyeceksiniz, dedi, Tanri korusun!
Böyle bir seyi aklimin ucundan geçirmedim.
Zaten kadınların benden özür dilemelerini
istemek adetim degildir. İlk görüşmemizde nasıl
bir insan olduğumu az çok anlatmıstım size; bu
yüzden, şimdi söyleyeceklerim
gücendirmeyecektir sizi sanırımzaten kadınlar
için genel olarak söyleyeceğim bunu.

Gülümseyerek bana döndü,

Sanırım siz de benim gibi düşünöyorsunuz, diye
devam etti. Kadınların bir özel igine dikkat
ettim:suç üstü yakalanan bir kadın o anda özür
dilemekten, suçunu kabul etmektense sonra
günlerce ugrasip gönlünüzü almayı, kendilerini
affettirmeyi yegliyorlar. Bunun için,
sözlerinizden alınmış olsam bile, şimdi özür
dilemenizi istemezdim sizden: sonra, hatanizi
anladığınız,gönlümü

almak istediğiniz zaman bunu yapmanız daha
isime gelir... O kadar iyi yürekli, temiz, içten bir

kizsiniz ki, pisman oldugunuz zaman özür dilemeniz çok hos olacak, hissediyorum bunu...
™zür dilemeyi birakin da simdi, söyleyin bana: size karsi sandiginizdan daha içten davrandigimi bugün neyle ispat edebilirim size?

Natasa'nin yüzü kizardi. Bana da, Prens in bu ceva224

binda bir hafiflik,umursamazlik,kibirli bir alay var gibi gelmisti.

Natasa Prens in gözlerinin içine dik dik bakarak,

Bana karsi içten oldugunuzu mu ispat etmek istiyorsunuz? diye sordu.

Evet.

™yleyse su dilegimi yerine getirin.

Getirecegime simdiden söz veriyorum.

Alyosa'ya bugün de yarin da benden hiç söz etmeyin. Beni unuttu diye en küçük bir sitemde

bulunmayın ona; azarlamayın da. Durumun farkına varmaması için aramızda hiç bir şey geçmemiş gibi davranacağım. Yaptığının farkında olmamasını istiyorum. Söz veriyor

. musunuz bana?

Elbette. İzinizle günü da söyleyeyim, böyle bir durumda sizin kadar iyi düşünen bir insan görmedim... Hah, Alyosa geldi galiba.

Gerçekten de antrede bir gürültü olmuştü. Natasa ürperdi, bir şeye hazırlandı sanki. Prens ciddî

bir tavırla oturuyor, olacağını bekliyordu. Gözleri hep Natasa'daydı. Kapı açıldı, Alyosa daldı içeri.

//

Neseden, sevinçten parlayan bir yüzle gerçekten bir dalıştı bu. Dört gündür pek mutlu olduğu, bizlere bir haber vermek için sabırsızlandığı belli idi. Yüksek sesle, iste geldim! dedi. Oysa en

önce benim gelmem gerekirdi. Ama şimdi her şeyi öğreneceksiniz, şimdi! Demin hiç konuşamadık babacığım, o kadar çok söyleyeceğim var ki sana! Bana döndü, Ancak keyfi yerinde olduğu zamanlar ona sen dememe izin verir, inanin ki 225

baska zaman yasaktır bana bu! Hem nasıl yasaklar bunu biliyor musunuz, kendisi siz demeye baslar bana. Ama bundan böyle keyfinin daima yerinde olmasını istiyorum, bunun için de elimden geleni yapacağım! Bu son dört gün içinde tamamen, evet tamamen değiştim, her şeyi anlatacağım size. Ama sonra. Şimdi önemli olanı... iste o! iste gene o! Natasa, melegim benim, merhaba canım! Natasa'nin yanına oturup elini hararetle öptü.

™yle özledim ki seni! Ama ne yaparsın ki geledim! Fırsat yoktu. Sevgilim! Biraz zayıflamışsın sanki, rengin solmuş...

Cosmus, Natasa'nin el erini durmadan öpüyor, o güzelim gözleriyle, bakmaya doyamıyormuş gibi yüzüne bakıyordu. Natasa'nin yüzüne bir

göz attim, ikimizin de aynı şeyi düşündüğümüzü

anladım: suçsuzdu Alyosa. Zaten hiç bir zaman suçlu olamazdı bu saf çocuk. Damarlarındaki bütün kan basına akin etmiş gibi yüzü birden kipekirmizi oldu Natasa'nın. Gözlerinin içi parladi, magrur bir tavirle Prense bakti. Sogukkanli, kisik bir sesle, Ama bunca zaman... nerelerdeydin? dedi.

Sik sik soluyordu. Tanrim, ne çok seviyordu bu çocuğu!

Sana karsi suçlu gibi oldugum yan da budur zaten; gibi de ne demek! Suçluyum tabi , ben de biliyorum bunu; bilerek geldim buraya. Katya dün de bugün de, bir kadının böylesine bir ilgisizligiaffedemiyecegini söylüyordu (sali günü burada olanlari biliyor; devrisi gün hepsini anlatmistim ona). Bahse girdik onunla; ben, bu kadının Natasa oldugunu, dünyada onun ayarında belki de ancak bir kadının bulunabilecegini, bunun da Katya oldugunu söyledim; buraya gelirken kazanacagimi da biliyor

EzilenlerF : 15226

dum tabi . Senin gibi bir melek affetmeden durabilir mi. hiç ? "Gelmediyse fırsat bulamamistir da ondan gelmemistir; yoksa bana olan sevgisi söndü demek degildir bu" benim Natasa'm böyle düşünür iste! Sana olan sevgim söner mi hiç? Olabilir mi böyle bir sey? Her an aklimda, kalbimdeydin. Ama gene de suçluyum! Her seyi öğrendiginde en önce sen hak vereceksin bana!

Hemen anlatacagim hepsini, sizlere içimi dökmeye ihtiyacim var; zaten bunun için geldim. Yarini dakika bos zamanim oldu bugün hemen sana kosup bir kerecik öpmek istiyordum, gene fırsat olmadı: Katya çok önemli bazi isler için acele çağirtti beni. Baba, beni arabaya binerken gördüğünde ikinci kere gidiyordum Katya'ya: gene mektupla çağirmisti beni. Bu günlerde pek sik mektuplasiyoruz. Ivan Petroviç, puslanizi ancak dün gece okuyabildim; çok haklisiniz. Ama elden ne gelir! "Yarin aksam gider, anlatirim durumu", diye düşündüm; bu aksam sana gelmek zorundaydim

Çünkü Natasa.

Ne puslasi bu? diye sordu Natasa.

Bana ugramis, evde bulamadi tabiE, bir mektup birakmis, sana gelmiyorum diye güzelce haslamis..Eok hakli. Dn oldu bu.

Natasa bana bakti. Prens,

Sabahtan aksama kadar Katerina Fyodorovna'nin yaranda kalacak zaman bulduguna göre... diye basladi.

Alyosa kesti sözünü :

Biliyorum, biliyorum ne syleyecegini.
"Katya'da.: ne isin vardi, diyeceksin, önce buraya gelmeliydin". Yerden göge kadar haklisin; önce buraya gelmeliydim! Ama hayatta öyle beklenmedik olaylar vardir ki, her seyi bir anda karmakarisik,altüst ederler. iste benim basima, da bu çesit olaylar geldi. Söyledim ya size, bu dört gün içinde tamamen degistim, bambaska bir Alyosa oldum;

basimdan önemli olaylar geçmese değişir miydin bu kadar?

Natasa, Alyosa'nin heyecanına gülümseyerek,

Hay Al ah, anlatsana neler geldi basına!
Meraktan çatlayacağız! dedi.

Aslında pek gülünç bir hali vardı Alyosa'nin: Çabuk çabuk konuşuyor, sözcükler birbiri ardından düzensiz, bir gürültü gibi dökülüyordu ağızdan. Konusmak, durmadan konuşmak, anlatmak istiyordu. Ama anlatırken Natasa'nin elini de bırakmıyor, öpmeye doyamiyormuş gibi ikide bir dudaklarına götürüyordu...

™nemli olan da basıma gelenler zaten, diye devani etti. Ah dostlarım! Neler gördüm, neler yaptım, kimlerle tanıştım bilseyiz!™nce Katya'dan söz edeyim size: Bulunmaz bir kızıdır o! Şimdiye kadar hiç mi hiç tanımıyor

musum onu! Natasa, hatırlıyor musun salı günü

ne heyecanla söz etmistim sana ondan; düşün ki o zaman bile tanimiyormusum onu iyice! Son ana kadar gizledi benden nasıl bir insan oldugunu.

Ama artık biliyoruz, tanıyoruz birbirimizi. Senli benli konuşuyoruz. Ama bastan başlayayım: Ah Natasa, burada olanları çarsamba günü ona anlattığım zaman senin için söylediklerini duymalıydın bir!.. Şimdi hatırladım: Çarsamba sabahı sana geldiğimde ne budalaca hareket ettim!

Sevinçle karşıladın beni, değişen durumumuzun verdiği mutluluktan gözlerinin içi gülüyordu; uzun uzun konuşmak istiyordun benimle; bir yönden üzgün olduğun halde gülmek geliyordu içinden.

Ben de kasıldıkça kasiliyordum! Ah ne aptalım! Budala! Yakında bir koca, ciddi bir aile reisi olacağım diye kendimi ağırdan salmak istiyordum... ama kime yapıyordum bunu... sana! Ah, kim bilir ne alay ettin benimle o zaman! Hakettim doğrusu!

Prens söze karismadan oturuyor, alayli bir gülümsemeyle Alyosa'ya bakliyordu. Oglunun böylesine gülünç bir 228

duruma düsmesine seviniyordu sanki. O aksam hep onun hareketlerini izledim; sonunda, her ne kadar oglunu çok sevdiğini söylüyorlarsa da, aslında onu hiç sevmediği sanısına vardim.

Alyosa durmadan anlatiyordu:

Senden ayrıldıktan sonra Katya'ya gittim. Ancak o sabah birbirimizi iyice tanıdığımızı söylemistim sanirim. Çok tuhaf oldu bu... Nasıl olduğunu hatırlamıyorum bile... Birkaç heyecanlı söz, gizlenmeyen birkaç duygu, açıkça söylenen birkaç düşünce ömrümüzün sonuna kadar bağladı bizi. Tanımalısın onu Natasa! Seni nasıl anlattı bana, davranışlarını nasıl yorumladı bilemezsin!

Benim için ne değerli bir insan olduğunu açıkladı! Sonra kendi düşüncelerini, dünya görüşünü

anlattı. TMylesine ağırbaşlı, duygulu bir kız ki! Görevlerimizden, insanlığa hizmet etmenin borcumuz olduğundan söz etti. Konusmaya dalmısız, bes altı saat geçmiş aradan. Sonunda ölünceye kadar dost olarak kalacağımıza, daima beraber çalışacağımıza ant içtik.

Prens hayretle,

Neye çalışacaksınız? diye sordu. Alyosa magrur bir tavırla karşılık verdi:

€ok degistim ben, baba, bütün bunların seni şaşırtması olagandır; bendeki bu değişikliği yadırgayacağını biliyordum zaten. Hepiniz törelere, katılmış birtakim kural ara siki siki bağlı insanlarsınız; yeni, çiçeği burnunda her şeyi kuskuyla, alayla, tepkiyle karşılıyorsunuz. Ama üç dört gün önce tanıdığın Alyosa değilim artık ben. Degistim! Dünyada herkesin gözünün içine cesaretle bakabiliyorum. Doğru olduğuna inandığım düşüncemi sonuna kadar savunmaktan yılmam; böyle olduktan sonra dürüst bir insan sayılırını. Bu da yeter bana. Ne dersiniz deyin, kendimden eminim ben.

Prens alayli alayli,

229

Yaa! dedi.

Natasa endiseyle bizleri süzüyordu. Alyosa için korktuğu bel iydi. Konusurken heyecanlanmasinin iyi sonuç vermedigim bilirdi. Bizlerin, özelikle babasinin yaninda Alyosanın küçük düsmesini istemiyordu.

Neler söylüyorsun Alyosa! dedi. Felsefe yapmaya basladin; birisi öğretti sana bunlari galiba...

anlatmana devam etsen daha iyi olur.

Alyosa,

Anlatiyorum ya! diye haykirdi. Dinle: Katya'nin iki uzak akrabasi var; kuzenleri mi ne oluyor...

birinin adi Levinka, ötekininki Borinka... biri üniversitede okuyor, öteki de öyle bir delikanli

iste, Katya görüsüyor onlarla; ikisi de çok iyi insanlar! Kontesin yanina hiç ugramiyorlar. Katya'yla kisinin görevleri ve öteki seyler üzerine konusmamizdan sonra onlardan söz etti bana, tanismam için bir mektup verdi; evlerine kostum. Hemen o aksam canciger arkadas olduk. On iki kisi toplanmisti orada: Üniversite öğrencileri, subaylar, sanatçılar; bir de yazar vardi... hepsi taniyorlar sizi Ivan Petroviç, yani yapıtlarinizi okumuslar, gelecekte çok sey bekliyorlar sizden. TMyle dediler.

Ahbap oldugumuzu söyledim, sizi onlara tanistirmaya söz verdim. Hepsi kardedçe karsiladilar beni, bagirlarina bastilar. TMnce, yakindaevlenecegimi söyledim onlara; evli barkli bir insanimsim gibi davrandilar bana. Taa tepede, besinci katta oturuyorlar. Sik sik, özel ikle sali günleri Levinka'yla Borinka'nin evinde toplaniyorlar. Aydin düşünceli gençler hepsi de; insanligi çok seviyorlar. Toplumumuzun durumundan, geleceginden, bilimlerden, edebiyattan söz ettik.

TMylesine hos, içten konusuyorduk ki... Bir lise

ögrencisi de geliyor oraya. Birbirlerine öyle iyi davranıyorlar ki! Böylesini hiç görmedim şimdiye kadar! Zaten nereye gittim, ne gördüm ki! Yalnız sen böyle seylerden biraz söz ederdin bana Natasa. Ah Natasa, muhakkak tanışmalısın sen onlarla; Katya230

tanisiyor. Ondan heyecanla söz ediyorlar; Katya Levinka'yla Borinka'ya, servetini istedigii gibi kul anacak yasa gelir gelmez önce, toplum yararına bir milyon ruble bagislayacagini söyledi.

Prens,

TabiiE bu bir milyonu Levinka'yla Borinka'nin toplulugu gerekli yerlere harcayacaklar, degil mi?

diye sordu.

Alyosa heyecanla bagirdi :

Hayir, hayir; ayip böyle konuşman baba! Ne düşündüğünü tahmin ediyorum! Bu bir

milyonun nasıl kul anılacağı konusu görüslüp karara bağlandı bile. TMnce eğitim konusu ele alınacak...

Prens, dudaklarında hep o alaylı gülümsemesi, Evet, dedi, gerçekten hiç tanımiyordum Katerina Fyodorovna'yi. Çok şey beklerdim ondan, ama bu kadarını...

Alyosa babasının sözünü kesti:

Beklemezdin! Neyini yadırgadın bu kadar? Alistiginiz dünya görüsünden biraz ayrılmasını mı? Bir milyon rublenin bağışlanması mı seni bu kadar şasirtan? TMyle mi? Ya baskasının sırtından geçinmek istemiyorsa Katya? Bu milyonları yemek baskasının sırtından geçinmektir. Çünkü (yeni öğrendim bunu). Yurduna faydalı olmak, topluma gücünün yettince bir şeyler vermek istiyor.

Topluma bir şeyler vermenin iyiliklerinden bir zaman sizler de söz ederdiniz; ama bu bir şeyler milyon olunca iş değişiyor, değil mi? TMyleyse, o kadar olduğum sağduyu neye dayanıyor?

Niçin öyle bakıyorsun bana baba? Karsında bir soytari, budala var sanki! Budala olsam ne çıkar! Bu konuda Katya'nin ne söylediğini bir duymalıydın Natasa: Önemli olan akıl değil, onu güden yaradilis,yürek,soyluduygular,bilgidir". Budalalık üzerine Bezmigin'in çok hos bir sözü var.

Bezmigin Levinka'yla

231

Borinka'nin bir tanidigidir; dogrusu, kafasi çalisan, zeki bir genç! Dün söz arasında söyle dedi:

"Budala oldugunu anlayan bir insan budalaliktan kurtulmustur artik!" Ne dogru, degil mi! Sik sik böyle anlamlı sözler söyler. Her sözünde derin bir anlam vardır.

Gerçekten de çok dogru! dedi Prens.

Hep alayindasin isin. Amasenden de,senino sosyete kibarlarinin hiç birinden de böyle bir söz

duymadim simdiye kadar. Sosyetede herkes saklar bu çesit düşüncelerini; suya sabuna dokunmak istemezler! Hepsi de kendilerini eskiden beri süregelen birtakim düşüncelere, kalıplara uydurmak çabasındadırlar.Oysa düşüncelerimizi bu denli zorlamak hiç de iyi degildir. Bir de hayalci derler bize! Dün bana söylediklerini dinleseydin bir...

Natasa,

Neler düşünüyor, nelerden söz ediyorsunuz bakalim? dedi. Biraz açıklasana Alyosa, söylediklerinden buraya kadar hiç bir sey anlamadim.

Kisiyi basariya, iyilige, sevgiye götüren her seyden söz ediyoruz. Günümüzün sorunlarından açtigimizda kendiliginden oraya geliyor söz. Basından, yeni devrimlerden, insanlık sevgisinden, toplum için çalisanlardan söz ediyor, bunlar üzerinde konusuyor, okuyoruz. Kendi aramızda içten olmaya, düşüncelerimizi hiç "çekinmeden birbirimize açmaya yemin ettik. Amaca ulasmanın tek yolu içtenliktir. TMzel

ikle Bezmigin ugrasiyor bunun için.. Katya'ya anlattim, o da hak verdi onun bu çabasina. Bezmigin'in önderliginde, ömrümüzün sonuna kadar dürüst olacagimiza, bizim için ne söylerlerse, ne düşünürlerse umursamadan, heyecanimizdan, tutkularimizdan, hatalarimizdan utanmadan dogru bildigimiz yolda yürüyecegimize ant içtik. Baskalarinin seni saymasini istiyorsan önce kendini say; yalnız bu, kendi kendini sayman, baskalarinin seni saymasina yetecektir.

Bezmigin söylüyor bu 232

nü; Katya da aynı düşünceyi paylaşıyor. Simdilik toplaniyoruz, herkes kisisel düşüncelerini anlatiyor,kendini topluluga tanitiyor... Prens endiseyle,

Saçma! diye bağirdi. Bu Bezmigin de kim oluyor? Hayir, en kısa zamanda önüne geçilmeli bunun...

Neyin ? dedi Alyosa. Ben de bunlari senin yaninda ne diye anlatiyorum biliyor musun

baba?

Çünkü seni de grubumuza almak istiyorum. Söz verdimonlara. Gülüyorsun, biliyordum zaten güleceğini! Ama sonuna kadar dinle söyleyeceklerimi! İyi yreklisin, soylu bir ruhun var, anlayacaksın onları. Tanimiyorsun bu gençleri, hiç görmedin onları, dinlemedin. Turalım ki her seylerini biliyorsun, bilmedigin yoktur çünkü; ama görmedin onları, aralarına katılmadin, bu yüzden dsncelerinde yanılabilirsin! Gerçegi bildiğini sanıyorsun, o kadar! Evet, karıs aralarına, dinle onları, o zaman senin de bizden olacağını inanıyorum! Seni öylesine bağlandığın evrende mahvolmaktan, zararlı dsncelerinden kurtarmak için elimden gelen her şeyi yapmaya kararlıyım.

Prens, alaylı bir gülümsemeyele dinliyordu. Bakısla, rında nefret vardı. Natasa gizleyemediği bir tiksintiyle bakıyordu ona. Prens de farketmisti bunu, ama farkında değilmis gibi davranıyordu.

Alyosa sözünü bitirince Prens kahkahayla gülmeye başladı. Hatta katiliyormuş gibi sandalyenin arkaligina birakti kendini. Ama bu kahkahalar yapmacikti. Oglunu daha bir küçük düşürmek için böyle güldüğü bel iydi. Alyosa gerçekten kirilmisti; yüzünü derin bir hüznün kapladi. Ama babasinin nesesinin geçmesini sabirle bekliyordu. İçli bir sesle,

Baba, dedi, niçin alay ediyorsun benimle? Açık yüreklilikle geldim sana.Söylediklerimin saçma olduğu kanisindaysan alay edeceğine aydinlat beni.Hemalay edecek ne var ortada? Soylu, iyi duygular edinmem mi?

233

Yanilsam, yanlis yolda bulunsam, birkaç kere söylediğin gibi bir aptal olsam da içtenim ya...

Yanilmek onursuzluk demek degildir. Yüce düşünceleri seviyorum. Varsin yanlis olsunlar, ama özleri kutsaldir. Dedim sana, sen de çevrendeki bütün kibarlar da beni gerçeğe götürecektir, pesinden sürükleyecek böyle bir şey

söylemediniz bana. Yalanla onların dediklerini, daha güzel şeyler söyle bana, senin pesinden geleyim, ama alay etme benimle, çok üzülüyorum çünkü.

Alyosa pek içten, ağır baslı bir tavırla konuşuyordu. Natasa ilgiyle bakıyordu ona. Prens hayretle dinledi, Alyosa sözünü bitirdiğinde tavrım birden değişti.

Kalbini kırmak istemedim yavrum, dedi, yanlış anladın beni, oysa acıyorum sana. Hayatta önemli bir adım atmak üzeresin, bu çeşit çocuklukları bırakmalısın artık. Benim düşüncemi sorarsan böyledir. Elimde olmadan güldüm, yoksa seninle alay etmek değildi amacım.

Alyosa son derece üzgün, devam ediyordu:

Niçin öyle geldi bana? Niçin uzun zamandan beri bana bir babanın oğluna baktığı gibi değil de düşmanca, soğuk bir alayla bakıyormusun gibime geliyor hep? Niçin senin yerinde olsam oğlumla, senin benimle su anda ettiğin gibi onu

küçük düşürecek biçimde alay etmezdim diye geçiyor içimden? Bak, açık konusalım, aramızda anlaşılmayan bir şey kalmasin. Gerçeği olduğu gibi söylemek istiyorum: Odaya girer girmez aranızda soğuk bir havanın estigini anladım; burada böyle bulacağımı hiç sanmiyordum sizi. Yanılıyor muyum? Yanılmıyorsam, herkes duygularını anlatsa daha iyi olmaz mı? Açık yüreklilik çok belayı defeder!

Prens,

Devam et Alyosa, devam et! dedi. önerdiğin çok iyi bir şey.

Natasa'ya bakarak ekledi:234

TMnce bundan başlamamız gerekiyordu belki de.

Alyosa,

Tamamen açık konuşacağım için kızma bana. Sen istiyorsun bunu, kendin söyledin. Dinle.

Natasa'yla evlenmeme razı oldun; bu mutluluğu

bagisladin bize, alçakgönül ülük ettin. Bu soylu davranisim hepimiz sevgiyle karsiladik. Peki niçin gizli bir haz duyarak durmadan, gülünç bir çocuk oldugumu, koca olamayacagimi ima ediyorsun bana? Sonra, Natasa'nin gözünde beni küçük düsürmeye, bir paralik etmeye çalisiyorsun sanki. Benim gülünç bir yanimi baskalarına göstermeyi basardigin zamanlar pek seviniyorsun; eskiden beri de simdi de böyle bu. Nedense bizlere evlenmemizin pek gülünç, anlamsiz, budalaca bir sey oldugunu, birbirimizin esi olmadigimizi ispat etmeye çaliliyor bir halin var. Dogrusu, evlenecegimize inanmiyorsun sanki; bir saka, eglenceli bir oyun, bir komedi olarak görüyor gibisin bunu... Sadece bugünkü sözlerin üzerine söylemiyorum bunlari. Sali gecesi eve döndüğümde beni sasirtan, hatta üzen çok tuhaf sözler duydum senden. €arsamba günü giderken de, simdiki durumumuz üzerine birkaç imali söz kul andin; ondan söz ettin. Gerçi saygisizca, onu küçük düsürücü bir söz edis degildi bu,ama gene de öyle konusmamistemezdim;biraz hafif, önemsemez, soguk bir ifaden vardi...Anlatamam

bunu, ama yüregim sezinliyor...

Yanıldigimisöyle bana. Beni de... onu da inandır
buna, içimiz rahat etsin; onu da üzdün çünkü.
Odaya girer girmez yüzlerinizden anladım...

Alyosa cosmos, kararlı bir tavırla konuşuyordu.
Natasa, gözlerinde gurur parıltıları, yüzü
kipkirmizi, heyecanla dinliyordu; Alyosa
konurken kendi kendine üç kere "Evet,
doğru!" diye mırıldanıyordu.

Prens yüzünü eksitti,

Sana neler söylediğimi su anda hatırlayamam
tabii, yavrum, dedi; ama sözlerimi böyle
anlaman çok tu

235

haf. Yanıldığını ispat etmek için ne istersen
yapmaya hazırım. Şimdi gülmeme gelince,
bunda da anlaşılmayacak bir yan yok. Sunu
söyleyeyim ki, acımı gizlemek için işi sakaya
basmaya çalışıyordum. Yakında evleneceğini
düşündükçe bir tuhaf oluyorum; anlamsız,

kusura bakma ama gülünç bir sey geliyor bana bu. Güldüm diye sitem ediyorsun bana, oysa sendin gülmeme sebep olan. Bende de var kabahat: Belki son zamanlarda yeterince ilgilenemedim seninle; bu yüzden marifetlerini ancak şimdi öğreniyorum... Natalya Nikolayevna'ylakuracağınız yuvanın geleceğini düşündükçeürperiyorum şimdi: Acele ettim, yaradilislarnızın birbirine hiç uymadığını geç anladım.

Her çeşit sevgi söner zamanla, ama yaradilislar arasındaki uyumsuzluk devam eder. Geleceğini bırak, yalnız sunu düşün yeter sana: Gerçekten dürüst bir insansan, yanında Natalya Nikolayevna'yi da uçuruma sürüklemesin! İnsan sevgisinden, soylu inançlardan, tanistigin iyi insanlardan uzun uzun söz ettin;şimdi de sor bakalım Ivan Petroviç'e; demin su igrenç

merdivenden dördüncü kata çıktığımızda kapının önünde, düşüp kolumuzu bacagimizi kirmadığımızasükrettikten sonra ne söyledim ona, öğren! Biliyor musun su anda ne düşünüyorum?

Natalya Nikolayevna'yi bu kadar seviyorsun da onun böyle bir mezbelelikte oturmasına gönlün nasıl razı oluyor, sasiyorum! Elinde imkan yoksa, üzerine aldığın sorumlulukların altından kalkamayacaksan evlenmeye de, üzerine her hangi bir sorumluluk almaya da hakkın olmadığını anlamaman gerekirdi. Sadece sevgi yetmez her şeye. Kisi kendi yaratır sevgiyi. Sense söyle düşünüyorsun: "İstirap da çeksen yanımda ol yeter"... ama bencil bir düşüncedir bu! Bir yanda insanlığa beslenen yüce sevgiden söz etmek, toplumsal sorunlarla yakından ilgilenmek; öte yanda sevginin kuyusunu kazmak... akıl almaz bir şey bu! Sözümü kesmeyin Natasa Nikolayevna, bırakın bitireyim.

236

söyleyeceklerimi; içim kan ağlıyor, hem bu benim babalık görevimdir. Alyosa, son günlerde kendini yüce, güzel, dürüst duygulara kaptırdığını söyledin; benim çevremde bu çeşit tutkular yok, her şey kuru, kupkuru diye sitem ettin bana. Bak hele: Yüce, güzel duygulara kapılmak; arkasından, salı günü burada

olanlardan sonra, senin için dünyada en degerli varlik olmasi gereken insani dört gün arayip sormamak! Katerina Fyodorovna'yla, Natalya Nikolayevna'nin seni her suçunu affedecek kadar sevdiği üzerine bahse girdigini de itiraf ettin. Peki ama ondan böylesine bir sevgi beklemeye, üstelik böyle bir bahse girmeye ne hakkın var? Bu dört gün içinde Natalya Nikolayevna'nin aklına ne kötü seylerin gelmesine sebep oldugunu düşündün mü hiç ?

Yoksa, yeni birtakim düşüncelere kapilman en önemli sorumlulugunu unutmak hakkini mi kazandirdi sana? Sözümü tutmadigim için bagislayin beni Natalya Nikolayevna. Ama bu is verdigim sözden önemlidir: Sirasi gelince siz de anlayacaksınız bunu... Alyosa, buraya geldigimde Natalya Nikolayevna'yi istiraplar içinde kivrani buldugumu biliyor musun? Hayatindanki en mutlu günleri olmasi gereken bu dört günü ona zehir ettigin yüzündeki derin istirap ifadesinden bel iydi.

Bir yanda böyle davranislarin, öte yanda bir sürü laf... haksiz miyim? Kendin tepeden tirnaga

suçluyken beni nasıl suçlayabiliyorsun ?

Prens magrur bir tavırla bitirdi sözünü.

Konusmasını pek beğenmişti. Alyosa, Natasa'nın istirap çektiğini duyunca acı bir kederle baktı ona. Ama Natasa vermisti kararını.

Birak Alyosa, dedi, üzülme, senden çok daha suçlu olanlar var. Otur da babana söyleyeceklerimi dinle. Bu iş bitmeli artık!

Prens atıldı:

Rica ederim konusun Natalya Nikolayevna! İki

237

saattir birtakim esrarli sözler dinliyorum. Can sıkıma başladı artık; doğrusunu söyleyeyim, böyle karşılanmayı beklemiyordum burada.

Olabilir; çünkü güzel sözlerinizle gözlerimizi boyayarak gizli niyetlerinizi sezinlememize engel olabileceğinizi umuyordunuz. Neyi açıklayayım size? Zaten her şeyi

biliyorsunuz. Alyosa haklidir.

Bizi ayırmak istiyorsunuz. O akşamdan sonra burada olacakları ezbere biliyordunuz. Bana da evlenmemize de ciddi gözle bakmadığınızı söyledim sise saten. Alay ediyorsunuz bizimle, oynuyorsunuz; gizli niyetleriniz var. Ne yapmak istediğiniz ortada. Alyosa evlilik isimizi eğlenceli bir oyun olarak gördüğünüzü söylerken haklıydı. Oğlunuzu azarlayacağınıza kutlamanız gerekirdi; çünkü bilmeyerek tani sizin istediğinizibelki daha bile çoğunuyaptı.

Saskinlikten donup kalmistim. Bu akşam bir patirdi kopacağı içime dogmustu zaten. Ama Natasa'nin bu denli açık konuşması, tavirlardaki gizlemediği küçümseme çok sasirtmisti beni.

"Gerçekten bÇer seyler biliyordu demek, diye düşünüyordum, dananın kuyrugunu koparmayı koymustu aklına. Yüzüne kargi haykirmek için belki de sabirsizlikle bekliyordu Prensi".

Prensin rengi uçmustu. Alyosa'nin yüzünde saf

bir korku, aci bir bekleyis vardi. Prens, Ne söylediginizin farkinda misiniz siz! diye bagirdi. Agzinizdan çikani kulaginiz duysun... bir sey anlamadim söylediklerinizden.

Natasa,

Yaa! dedi. Iki sözcükten anlamadiniz demek! Alyosa da ben debu konuda hiç konusmadigimiz, hatta görüşmedigimiz haldeevet o da ben de bir anlamisiz sEzi! Bizimle igrenç, asagilik bir oyun oynadiginizin o da farkina varmis! Sizi seven, size bütün varligiyla inanan Alyosa varmis bunun farkina! Ona karsi biraz daha dik _ 238

katli, biraz daha kurnazca davranmayi gerekli görmediniz; anlayamayacagini sandiniz. Ama hassas, ince, çabuk etkilenen bir yüregi vardir onun; söylediği gibi, sözleriniz, tavirlarimiz içinde yer etti...

Prens, beni tanik tutuyormus gibi, son derece saskin bir taviryla bana döndü. Pek sinirli, öfkeli olduğu bel iydi,

Hiç bir sey, hiç bir sey anlamıyorum! dedi.
Sonra Natasa'ya döndü: Kuskucu bir insansiniz
siz; sinirleriniz de bozuk... Aslında,
KaterinaFyodorovna'yıkiskaniyorsunuz; bu
yüzden herkesi, en basta da beni...
suçluyorsunuz; izninizle sunu söyleyeyim ki,
çok tuhaf bir insansiniz... Bu çesit olaylara alisik
degilimdir; oglumun gelecegi söz konusu
olmasaydi bir dakika kalmazdim burada... Gene
de durumu açıklamanizi bekliyorum.

Her seyi bildiginiz halde, iki sözcükle yaptigim
açiklamayi anlamamakta diretiyorsunuz demek!

Daha açık konusmami mi istiyorsunuz?

Evet.

Natasa, gözleri öfkeden parlayarak,

Pekala, diye bagirdi, dinleyin öyleyse, her seyi,
her seyi anlatacagim!

m

Natasa ayaga kalkmisheyecandan farkinda degildi bununöyle konusuyordu. Prens önce oturduğu yerden dinliyordu, sonra o da ayaga kalkti. Durum fazlasiyla ciddilesmisti. Natasa, Sali günü söylediklerinizi hatirlayin, diye devam etti. Paraya, yükselmeye, sosyete de önemli bir yere ihti

239

yaciniz oldugunu söylüyordunuz; hatirliyor musunuz?

Hatirliyorum.

Paralari cebe indirmek,kaçirdiginiz imkanlari tekrar elde edebilmek için sali günü buraya geldiniz; emel erinize erismekte size yardımcı olacakim düşünerek bu evlenme isini attiniz ortaya.

Natasa! diye bagirdim, sözlerine dikkat et! Prens, gururu çok incinmis bir tavir la, Para! Imkan! diye mirildandi.

Alyosa üzüntüden bitmiş, bir seyanlamadan öyle bakıyordu. Natasaya iyice sinirlenmişti.

Hayır, hayır, kesmeyin sözümü, dedi, hepsini söyleyeceğime yemin ettim. Kendiniz de biliyorsunuzdur, Alyosa dinlemiyordu sözünüzü. Onu benden geri çekmek için tam altı ay ugrastınız. Bir türlü boyun egmiyordu. Birden artık samanin kalmadığının farkınavardınız.

Oglunuzu serbest bırakırsanız Katerina Fyodorovna'yı da, paraları da özelikle paraları...
üç

milyonluk drahoma vardı ortadakaçıracaktınız. Tek kurtuluş umudunuz kalmıyordu: Alyosa, onun için seçtiğiniz kızı severse belki de uzaklaşırdı benden...

Alyosa elem dolu bir sesle,

Natasa, Natasa! diye bağırıyordu. Neler söylüyorsun! Natasa, Alyosa'nın bağırmasınabakmadandevam ediyordu:

Düsündüğünüz gibi yaptınız, ama o da bir sonuç vermedi! Ben olmasam her sey düzelecekti! Size umut veren bir durum daha vardı: Tecrübeli, kurnaz bir insan olduğunuz için, Alyosa'nin bazan benden bikar gibi olduğunu farketmistediniz. TMyle ya, kimi zaman bana karsi pek ilgisiz olduğu, dört bes gün yanima ugramadigi gözünüzden kaçmis olamaz. Belki iyice sogur dabilir diye umutlanıyordunuz; Alyosa'nin sali günkü ani hareketi iyice sasirtti sizi. Ne yapacaktiniz simdi!.. 240

Prens,

Bir dakika, diye haykirdi, tam tersine, bu olay... Natasa sert bir sesle kesti Prensın sözünü: O aksam "Simdi ne yapayim ben?" diye düsündünüz, söyle karar verdiniz: Oglunuzun benimle evlenmesinetabiÇE gerçekten degil, onu yatistirmek için sözderazi olacaktiniz. Dügünü istediginiz kadar uzak bir tarihe atabilirdiniz; öte yandan, yeni ask filizlenmeye baslamisti; farkındaydiniz bunun. Iste bütün planinizi bu yeni ask üzerine kurmustunuz.

Prens kendi kendine konusuyormuş gibi,

Romanlar, hep su romanlar, diye mirildandi;
yalnızlık, hayale d sk nl k, roman okumak...

Natasa, Prensın söylediğini duymadan, onun ne
dediğine dikkat bile etmeden, gittikçe
heyecanlanarak,

Evet, bütün planinizi bu yeni ask üzerine
kurmuş" tunuz, diye tekrar etti. Hem bu askin
sizi basariya ulastirma sansi da çoktu!  nk 
Alyosa Katerina Fyodorovna'ya taa bastan, onun
ne denli iyi bir kiz oldugunu henüz bilmezken
tutulmustu! Alyosa o gece bu kiza onu
sevemeyeceğini,  nk  görevi, baska birisine
olan sevgisi bunu ona yasakladığını açıklayınca
kiz öylesine soylu davraniyor;ona da, sevdiği
erkegi elinden alan kadina da öylesine içten bir
ilgi gösteriyor, onlari öylesine yürekte
affediyor ki genç kizi zaten begenen Alyosa
onun ruh güzel igi karsisinda b y leniyor!..
Buraya gelince hep Katerina Fyodorovna'dan
söz etti. Devrisi gün bu soylu kizih 

degilse minnet duygusundantekrar görmek için önüne geçilmez bir istek duyacakti elbette. Hem ne diye gitmesindi oraya? TMyle ya, eski sevgilisinin üzüntüsü geçmisti nasıl olsa, onun için kesin karar verilmisti, ömrünün sonuna kadar beraber olacaklardı;birdakikacik da... Natasa bu bir dakikacigi kiskanacak kadar nankör müydü ? Bu bir dakikadan sonra hiç farkında olmadan bir gün 241

aldi Natasa'dan, sonra bir gün daha, bir daha... Bu dört gün içinde kizin bilmediği yanlarını öğrendi: Temiz, duygulu, bir çocuk kadar içtendi; huylan da o kadar uyusuyordu ki... Dost, kardes olacaklarına yemin ediyorlar. TMlünceye kadar ayrılmayacaklarına söz veriyorlar birbirine. Bes alti saat süren bir konuşmanın" sonucunda yepyeni duygular tadiyor Alyosa'nin ruhu, yüregi heyecanla doluyor... Bunları bildiginiz için "bir zaman gelecek eski askini bu yeni duygularıyla karşılastiracaktır, diye düşünüyordunuz; eski sevgilisiyle aralarındaki ilişkilerin çekici bir yanı kalmamistir artık onun için; kız hep surat asiyor,

bir seyler yapmasini istiyor; kiskaniyor, sitem ediyor; agliyor... Arada bir yüzüne gülse, sakalassa bile, karsisindaki bir çocukmus gibi yapıyor bunu... Bilmaya basladi artik, kaniksadi..."

Gözyaslari bosaldi birden, bogazinda bir sey düğümlenmis gibi sustu; ama toparladi kendini: Sonra mi ne oldu? Her sey zamana biraktiniz; nasil olsa hemen evlenmeyecektik; daha çok zamaniniz vardi, her sey degisebilirdi... Bir yandan imalarinizla bir yandan da telkinlerinizle amaciniza erismeye çalisacaktiniz... Iftiralarinizla su can sikici Natasa'yi küçük düsürebilirdiniz...

sonucun ne olacagi bilinmezdi, ama zafer sizindi! Alyosa! Suçlama beni canim! Askini anlamadigimi, degerini bilmedigimi söyleme. Su anda bile beni sevdiğini, sözlerimi belki de anlamadigini biliyorum. Böyle konuşmakla çok çok kötü yaptigimin da farkındayim. Bunlarin hepsini görüyor, seni de gün geçtikçe daha çok seviyorsam elimden ne gelir... çildirasiya...

çildirasiya seviyorum seni!..

El erini yüzüne kapadi, kendini kanepenin üzerine atip hiçkira hiçkira aglamaya basladi. Alyosa bir çiglik

EzilenlerF : 16 242

atarak kostu yanina. Natasa aglayınca hemen o da aglamaya baslardi.

Natasa'nin bu aglamasi Prens'in isine çok yaramisti tabiÇ: Natasa'nin heyecanini, sert ithamlarini bir kiskançlik nöbetine, hakarete ugramis askinin sebep oldugu sinir bozukluguna, hatta hastaliga vermek o kadar yadigarlanmayacakti simdi. Kiza yakinlik göstermesi bile olagandi bu durumda.

Üzölmeyin Natalya Nikolayevna, dedi, öfke, yalnızlik sinirlerinizi bozmuş... Onun bu düşüncesizce davranisi hasta etmiş sizi... Durmayın üzerinde, çocukluguna verin. TMnemli olan, sizin de söylediginiz gibi, sali günkü olaydir; onun size ne denli bagli oldugunu ispata

yeter bu, ama siz...

Natasa aci aci aglayarak kesti Prens'in sözündü:

Ah, böyle söylemeyin, hiç degilse su anda iskence etmeyin bana! İçime dogmustu bunlar! Onun beni artık eskisi gibi sevmedigini bilmiyor muyum saniyorsunuz... Burada... su odada yalnız basima...terkedilmis, beklerken her sey uzun uzun düşündüm. Ne yapabilirdim, elimden ne gelirdi!Seni suçlamıyorum Alyosa...Niçin kandirmaya ugrasiyorsunuz beni? Kendi kendimi kandirmaya çalışmadim mi saniyorsunuz?... Ah, hem de kaç kere, kaç kare! Sesindeki en küçük bir degisiklikten az mi anlam çıkarmaya çalıştim? Yüzünden, gözlerinden ruhunu okumaya az mi ugrastim?.. Her sey bitti artık, her sey... Ah, ne bedbaht bir insanim!..

Alyosa önünde yere diz çökmüs, agliyordu. Hiçkiriklari arasından, Evet, evet, bütün suç bende! diye tekrar ediyordu. Her sey benim basimin altından çıktı!...

Hayir, kendini suçlu görme Alyosa...
baskalarindadir suç... Düşmanlarımızda! Bütün
suç onlarda Prens biraz sabirsiz,

243

Söyler misiniz, bütün bu... suçlari neye
dayanarak bana yüklüyorsunuz? dedi. Hepsi
sizin uydurmanız...

Natasa birden ayaga fırlayarak,

Uydurmam mi! diye bagirdi. Demek öyle ha,
riyakar adam! Sali günü buraya geldiginizde
baska bir niyetiniz olamazdi! Vicdan azabini
dindirmek, kendini daha bir rahatlikla Katya'ya
vermesini saglamak için oglunuzu yatistirmanız
gerekliyordu; yoksa hep beni hatirlayacak,
isteklerinize boyun egmeyecekti; öte yandan,
beklemek canınıza tak demisti. Yalan mi
söylüyorum?

Prens alayli alayli gülümseyerek,

Dogrusunu söyleyeyim, sizi aldatmak isteseydim

gerçekten de böyle düşünürdüm; çok...

zekisiniz; ama iddialarınızı ispat etmelisiniz, yoksa bir insan için böyle seyler söylemek...

ispat mi? Alyosa'yi benden sogutmak için yaptıklarınızdan daha güzel delil mi olur? Birtakim çıkarlar ugruna ogluna görevlerini unutturmaya, sevdiği insani yüz üstü bırakmaya çalışan bir baba! Demin oturduğum evin merdiveninin kötülüğünden dem vuruyordunuz yanılmıyorsam!

Parasizlikten, açlıktan ayrılmak zorunda kalalim diye Alyosa'nin aylığını kesen siz değil misiniz?

Sizin yüzünüzden oturuyorum burada, bir de kalkmissiniz oglunuza sitem ediyorsunuz; iki yüzlü

bir insansınız siz! O aksam birdenbire nasıl da degistiniz o kadar? Niçin birden o kadar hoslandınız benden? Dört gündür su odanın içinde dolasiyor, düşünüyorum; her şeyi enine boyuna düşündüm; her sözünüzü, yüzünüzün

her ifadesini ölçtüm biçtim, sonunda hareketlerinizin yapmacık, alay dolu olduğunu anladım; çirkin bir oyun oynuyordunuz bizimle... Zaten çoktan tanıyorum sizi! Yanınızdan geldiği zamanlar Alyosa'nın yüzünden, ona söylediklerinizin, kafasına sokmaya çalıştığınız düşüncelerin hepsini anladım; üzerindeki etkinizi çok iyi öğrenmistim artık!

Hayir, aidata_ 244

mazsiniz beni! Belki baska hesaplariniz vardır, en önemli olanı söylememiş olabilirim, ama değmez! Beni aldatmaya çalışıyordunuz ya, ha sunun için ha bunun için, orası önemli değil!

Bunu yüzünüze karşı söylemek istiyordum!

Hepsi bu kadar mı? Bütün deliliniz bu mu? Ama düşünün bir kere, salı akşamı size yaptığım teklifle kendimi bağlamış olmadım mı? Bu kadar düşüncesiz hareket etmiş olabilir miyim?

Neyle bağlamışınız kendinizi? Neyle? Sizce

beni aldatmanın ne anlamı olabilir? Her hangi bir kızın gururuyla oynamanın bir önemi olabilir mi sizin için! TMyle ya, zaval i bir kaçak, babasının lanetlediği, kimsesiz, kendini rezil etmiş, ahlaksız bir kızım ben! Bu oyun size küçücük de olsa bir çıkar sağlayabilecekse böyle bir zaval iyi düşünmeye değer mi!

Natalya Nikolayevna, kendinizi ne duruma düşürdüğünüzün farkında mısınız? İl e de size hakaret etmiş olayım istiyorsunuz. Ama bu öylesine ağır bir hakaret ki, bunda ısrar etmenizi bırakın, böyle bir şeyi nasıl düşünebildiğinize de sasiyorum doğrusu. Kusura bakmayın ama bunu bu kadar kolaylıkla düşünebilmek için insanın pek piskin olması gerek. Böyle konuşmaya hakkım var sanırım; oğlumu bana karşı kiskirtiyorsunuz çünkü. Su anda sizden yana çıkıp bana bas kaldırmıyorsa da için için dış biliyordur...

Alyosa,

Hayir baba, diye bağirdi, bas kaldırmıyorum sana, çünkü ona hakaret etmediğine, bir insana

böyle hakaret edilemeyeceğine inanıyorum!

Duyuyor musunuz? diye haykirdi Prens.

Natasa, bütün suç bende, babami suçlama.
Günah, korkunç bir şey bu!

Natasa,

245

Duydun mu Vanya? diye bağirdi. Bana karşı çıkmaya başladı bile!

Prens,

Yeter! dedi. Bir son verelim artık bu can sıkıcı konuşmaya. Bu çilgin kıskançlığınız sizi bana bambaska bir yanınızdan tanıttı. Uyardınız beni. Acele etmişiz, evet evet gerçekten çok acele etmişiz. Bana nasıl hakaret ettiğinizin bile farkında değilsiniz; bunu umursadığınız da yok ya...

Acele ettik... acele ettik... sözümü tutmam

gerekir tabii, ama... bir babayim ben de,
oglumun mutlu olmasini isterim...

Natasa kendini kaybederek,

Sözünüzden dönüyorsunuz demek! diye bagirdi.
Firsata sevinmissinizdir! Ama sunu bilesiniz ki,
iki gün önce burada kendi kendime bir karar
verdim ben, simdi hepinizin yaninda da tekrar
ediyorum bunu : Alyosa'yla evlenmekten
vazgeçtim!

Yani onu gene huzursuz etmek,
duygulandırmak, demin söylediğiniz gibi

"sorumluluklarını" hatırlatmak, böylece onu
tekrar kendinize bağlamak istiyorsunuz demektir
bu...

Demin siz öyle demiyor muydunuz? Ama yeter
artık; zamana birakalım... Sizinle konuşup
anlaşmak için daha bir sakin olduğunuz zamani
bekleyeceğim. ilişkilerimizi tamamen
kesmeyeceğimizi umarım. Belki de, zamanla
daha iyi anlarsınız beni. Oysa buraya gelirken,

ailenizle ilgili bazı niyetlerimden söz etmeyi düşünüyordum size; görecektiniz ki... ama yeter artık!

Yanima gelerek devani etti :

Ivan Petroviç! Simdiye kadar sizinle tanışmayı çok istiyordum; hele şimdi büyük bir mutluluk verecektir bana dostlugunuz. Umarım anlıyorsunuzdur beni. Birkaç gün sonra geleceğim size; izin verirseniz tabii.

TM'ne hafifçe eğilerek kabul ettiğimi belirttim. Ondan kaçamayacağımı anlamıştım. Elimi sikti, hiç

bir şey söy 246

lemeden Natasa'yı selamladı, gururu incinmiş bir insan tavrıyla çıktı.

IV

Birkaç dakika hiç konuşmadık. Natasa üzgün, bitik, düşünceli oturuyordu. Bütün heyecanı,

canliliği bir anda snmst. Donuk bakislarini tam karsisinde bir noktaya dikmis, Alyosa'nin eli elinde, hareketsiz öyle duruyordu. Alyosa sessiz sessiz ağliyor, arada bir basini kaldirip ürkek, merak dolu bakislarla Natasa'nin yüzüne bakiyordu.

Sonunda ekingen bir tavirle Natasa'yi yatistirmaya basladi. Kizmaması için yalvariyordu ona, bütün suçu kendi üzerine aliyordu. Babasini temize ikarmayı çok istediği bel iydi. Birkaç kere söz etti bundan, ama Natasa'yi tekrar kizdirmaktan korktuğu için açık söyleyemiyordu. Natasa'yi eskisi gibi sevdigine, ölünceye kadar da seveceğine yeminler ediyor; Katya'yi bir kizkardes, sevimli, iyi yürekli bir kizkardes olarak sevdigini söylüyordu. "Onu birakmam büyük kabalik olur, diyordu.

Katya'yi tanisan sen de çok seversin onu, hiç ayrilmak istemezsin ondan; o zaman bu tatsizliklar da biter". Bu dsnce pek hosuna gitmisti. Yalari söylemiyordu zaval i. Natasa'nin endisesini anlamiyordu; onun demin babasına söylediklerinin de farkinda degildi. Bildigi,

onların bozduklarıydı, bu da çok üzüyordu onu. Natasa,

Babama öyle davrandığım için gücendin mi bana? diye sordu.

Delikanlı derin bir üzüntü içinde cevap verdi:

Bütün suç bendeyken, her şey benim basımın altından çıkmışken gücenebilir miyim hiç? Seni böylesine bir öfkeye ben saldim; sınırların bozuk olduğu için onu 247

suçladın, çünkü beni temize çıkarmak istiyordun; her zaman benden yana olursun zaten, oysa değilim ben buna. Bir suçlu bulmak gerekiyordu, o çıktı karşına... Ama hiç suçu yoktur onun, hiç!

Alyosa heyecanlanmış, sesini yükseltmişti. Adamcağız ne için geldi buraya, ne buldu!

Natasa'nın elemli, sitemli baktığını görünce yutkundu.

Peki, peki, bir daha söylemeyeceğim, dedi,
affet... Bütün suç bende!

Natasa son derece üzgün,

Evet Alyosa, diye mirıldandı. Aramızdan kara kedi gibi geçti baban, bütün dünyamızı yikti. Bu güne kadar herkesten çok bana inanırdın; şimdi bir kuskü düsürdü içine, beni suçlu buluyorsun; kalbinin yarisini aldı benden. Karakedi geçti aramızdan.

Böyle söyleme Natasa. Niçin "Karakedi" diyorsun?

Sahte bir iyi yüreklilikle, yapmacık bir büyüklükle kendine bağladı seni; şimdi de her gün biraz daha soğutacak seni benden.

Alyosa iyice heyecanlanmısti,

Yemin ederim ki yanılıyorsun Natasa! diye bağirdi. "Acele ettik" derken çok sinirliydi. Göreceksin, yarın ya da birkaç gün sonra yatisacaktır. Hem evlenmememiz için diretecek

kadar kizmissa da önemli degil; sana yemin ederim ki, ne derse desin, dinlemem onu. O kadar da zayıf degilim...

Kim yardım eder bize biliyor musun?Birden sevinçle yükseltmisti sesini.Katya yardım eder! Sen de görürsün onun ne iyi bir kız olduğunu! Senin rakiben olup olmadığını, bizi ayırmak isteyip istemediğini anlayacaksın!Evlendiğinin devrisi günüsevgisi sönen erkeklerden olduğumu nasıl dilin vardı da söyleyebildin demin? Yüregime isledi busözün!Hayir, yaniliyorsun, 248

Katya'ya sık sık gittiysem...

Yeter artık Alyosa, istediğin zaman gidebilirsin ona. Demin söylediğim bu değildi benim. Yanlıs anladın. Kime istersen ona git, mutlu ol. Kalbinden, bana vereceğinden daha çok sevgi isteyemem...

Mavra girdi içeri.

€ayı getireyim mi artık? İki saattir kaynıyor

semaver; on bir oldu saat.

Kaba, sert bir tavirle sormustu bunu; caninin çok sikkin oldugu, Natasa'ya kizdigi bel iydi. Salidan bu yana pek heyecanlıydi, çok sevdiği hanımı evleniyordu... TMteki kiracılara, komsulara, kapıcıya yetistirmisti haberi; dükkana her gittiginde oradakilere hep haniminin yakinda evleneceginden söz etmistti. Büyük bir adam olan, general ige kadar yükselmiş, ayrıca son derece varlıklı Prens'in gelip hanimina, ogluyla evlenmesi için yalvardigini, bunu "kulaklariyla" duyduğunu kurula kurula anlatmış durmustu. Gelgelelim, birden işler sarpa sarmisti şimdi, Prens çay bile içmeden, öfkeyle çıkıp gitmistti. Bütün suç hanimindaydi tabii. Onun Prens'le nasıl bagira bagira konustugunu duymustu mutfaktan. Natasa,

Getir bakalım, dedi.

Yiyecek bir şeyler de getireyim mi? Natasa bozuldu.

Getir. Mavra,

Dünden beri oturmamak, bir sürü sey hazirladik, diye söylendi. Sarap almak için taa Nevski'ye gittim, simdi de...

Kapiyi öfkeyle çarparak çıktı. Natasa'nin yüzü kızardı, tuhaf tuhaf bakıyordu bana. Mavra semaverle yiyecekleri getirdi; av eti, balık, iki sise iyi cins Yeliseyev sarabi vardı. "Bu kadar şeyi kime hazırlamışlar acaba?"

249

diye geçirdim içimden. Natasa masaya yaklasti. Benden bile sikildiği bel iydi.

Iste böyle garip bir insanım benVanya, dedi. Olacakları önceden bildiğim halde gene de bir umut vardı içimde. Alyosa gelip özür diler, belki barisiriz; kuskularımın asilsiz olduğu anlasilir, inandırirlar beni... diye umutlanıyordum; onun için hazırlattım bunları... Olur ki oturur, geç saatlere kadar konuşuruz diye düşündüm...

Zaval i Natasa! Bunu söylerken yüzü öyle kızarmisti ki! Alyosa birden heyecanlandı.

Gördün mü ya Natasa! diye bagirdi, İki saat öncesine kadar kuskularına kendinde inanmiyormussun! Evet, düzeltmek gerek durumu. Bütün suç bende, her şeyi de ben düzeltereğim. Natasa, izin ver hemen şimdi babama gideyim! Görmeliyim onu; gururu incindi, hakarete uğradı. Avutmaliyim, hep kendi düşüncelerimi söyleyeceğim ona, sadece kendi düşüncelerimi; seni karıstırmayacağım. Her şey düzelecek...Seni bırakıp onun yanına kosmak istediğim için gücenme. Yanılırsın öyle düşünürsen;acıyorum ona;görürsün, suçsuz olduğunu zamani gelecek sen de anlayacaksın...Yarın sabah gün doğar dogmaz geleceğim buraya, gece geç saate kadar yanında kalacağım, Katya'ya gitmeyeceğim.

Natasa kalmasını istemedi ondan, hatta gitmesinin daha iyi olacağını söyledi. Alyosa'nın şimdi kendini zorlayarak günlerce yanında kalacağından, bile bile kendine eziyet edeceğinden korkuyordu. Yalnız Alyosa'dan babasına onun adına bir şey söylememesini istedi, onu yolcu ederken neşeyle gülümsemeye

çalısti. Alyosa kapıdan çıkarken birden döndü, Natasa'nın yanına gitti, iki elini avuçlarının içine aldı, yanına oturdu. Derin bir sevgiyle yüzüne bakıyordu.

Natasa, sevgilim, melegim benim, gücenme bana, hiç bir zaman bozsmayalım. Bundan böyle birbirimizin 250

her dedigine inanacagimiza söz verelim. Bak şimdi ne anlatacagim sana canım: Neden olduğunu hatırlamıyorum. Kavgalıydık bir keresinde. Kabahatli bendim. Konusmuyorduk. TMzür dilemek istemiyordum senden, ama öte yandan da çok üzölüyordum. Kentte suraya buraya gidiyor, sokaklarda avare avare dolasiyor, arkadaşlarima ugruyordum, ama içim kan aglıyordu... Birden aklıma ya hasta olur da ölürsen, diye geldi. Büyük bir umutsuzluga düstüm, seni kaybettim sandım. Gittikçe kararıyordu içim. Sözde mezarının üzerine kapanip kederimden öyle kalmis hayal ediyordum kendimi. Mezarını öpüyor, sana sesleniyor, seni karsimda bir anlık bile olsa diriltmesi, bir mucize göstermesi için. Tanriya

yakariyordum. Kosup kucakliyordum seni, bagrima basiyor, öpüyordum. Seni o anda eskisi gibi bir kerecik daha kucaklasani mutluluktan ölürüm saniyordum.

Böyle hayal görürken birden söyle düşünüyordum kendi kendime: "Onu bana bir an göstermesi için yakariyorum Tanriya, oysa alti aydir beraberiz; kaç kere kavga ettik, kaç gün konusmadik birbirimizle!" Günlerce dargin durduk, mutlulugumuzun degerini bilmedik; simdi de tutmus mezarindan disari çağiriyordum seni; bir dakika için hayatimi vermeye hazirdim!.. Daha fazla dayanamadim, kostum sana, sen de beni bekliyordun; hatirliyorum, öyle bastirdim seni ki gögsüme, gerçekten kaybedecektim seni sanki. Natasa! Bundan böyle hiç bozusmayacagiz!

Dayanamiyorum! Tanrim, seni birakabilir miyim hiç!

Natasa agliyordu. Kucaklastilar; Alyosa, onu hiç birakmayacagina bir kere daha yemin etti. Sonra babasinin yanina kostu. Her seyi yoluna

koyacagina, düzelteceğine kesinlikle inanıyordu.

Natasa elimi sınırlı sınırlı sikarak,

Her şey bitti artık! dedi. Her şey mahvoldu!
Seviyor beni, hiç de sönmeyecek bu sevgisi;
ama Katya'yi

251

da seviyor, bir zaman sonra onu benden çok
sevecek. Tabii bu alçak Prens de fırsatı
kaçırmayıp...

Natasa! Prens'in dürüst davranmadığına ben de
inanıyorum, ama...

Ona söylediklerimin hepsini doğru
bulmuyorsun, değil mi! Yüzünden anlamistim
zaten. Ama biraz sabret, haklı miyim haksız
miyim görürsün! Hem ben genel konuştum, kim
bilir daha ne domuzluklar vardır kafasının
içinde! Korkunç bir adamdır o! Dört gün
dolastım durdum bu odanın içinde, hep
düşündüm. Evet, Alyosa'nın durulmasını;

istedigi gibi yasamasini engel iyen
üzüntüsünden, bana olan sevgisinin
verdigi sorumluluk duygusundan kurtulmasini
saglamakti asil amaci. Bu evliliğe razi olmasının
bir nedeni daha vardi: Aramiza sokulup iyi
yürekliligiyle, içtenligiyle Alyosa'nin gözünü
boyayacakti. Evet Vanya, bu böyledir! Alyosa
çok saftir; benim için üzülmezdi artık. Söyle
düşünürdü: "Natasa karim olacak, ömrümüzün
sonuna kadar beraber yasayacagiz". Elinde
olmadan Katya'yla daha çok ilgilenirdi bu
durumda. Bel i ki Prens bu Katya denen kizi çok
iyi anlamis; tam Alyosa'nin aradigi kiz
oldugunu, onu benim elimden alabilecegini
sezinlemis. Ah Vanya! Simdi bütün umudum
sende : Seninle dost olmayi istedigine göre, gene
bir seyler düşünüyor demektir. Bu fırsatı kaçırma
canim, ne olur Kontes'e yaklasmaya çalis. Su
Katya'yla tanis, incele onu, nasil bir kiz
oldugunu öğren bana. Senin düşüncen önemli
benim için. Senin gibi hiç kimse anlayamaz
beni; ne istedigimi de iyi bilirsin.

Sonra, aralarındaki dostluk derecesini, iliskileri,

nelerden sözettiklerini de öğren. TMzelikle Katya'yi incele, Katya'yi... Bir kere daha ispat et bana sevgili; biricik dostum Vanya, bir kere daha ispat et bana dostlugunu! Artık bütün umudum sende!.. 252

Eve döndüğümde saat gecenin biri olmustu. Nel i uykulu bir yüzle açti kapiyi. Beni görünce gülümsedi, gözlerinin içi güldü. Uyuyakaldi diye kendi kendine kizdi. Ben gelinceye kadar uyumamak istiyormus zaval i. Birisinin beni aradigini, oturup uzun süre bekledigini, masanin üzerine bir pusla biraktigim söyledi.

Maslobojev'dendi pusla. Yarın saat on ikide evine çağiriyordu beni. Nel i'ye bir seyler soracaktim, ama sabaha biraktim, gidip yatmasini söyledim. Zaval i zaten bekleye bekleye yorulmus, ancak ben gelmeden yarım saat önce dalmisti.

V

Sabahleyin Nel i Maslobojev'in ziyareti üzerine oldukça ilginç seyler anlatti. Maslobojev'in gece gece beni araması pek garipti: Evde

olmayacagimi biliyordu; çok iyi hatırlıyordum, son görüsmemizde cumartesi aksami evde bulunmayacagimi söylemistim ona. Nel i, önce kapiyi açmak istemedigini söylüyordu: Çünkü saat sekizmis geldiginde, korkmus. Ama Maslobojev razi etmis onu açmaya; bana bir puslayla haber birakmazsa yarin basima bir is açilacagini söylemis.

İçeri girince hemen bir pusla yazıp masanın üzerine birakmis, sonra Nel i'nin yanina kanepeye oturmus. "Hemen ayaga kalktim, diye anlatıyordu kız, konuşmak istemedim onunla; çok korkmustum. Bubnova'dan söz etmeye basladi; kadının sinirden çatladigini, artik beni yanina almaya cesaret edemiyecegini söyledi, sonra seni öğdü. Yakın dost olduğunuzu, sizi taa küçüklükten tanıdigini anlatti. O zaman konuşmaya basladim onunla. Cebinden seker çıkardi, uzatti bana, istemedim; beni iyi bir insan olduğuna inandırmak için dil dökmeye basladi, sarki söyleyebildigini, güzel dans ettigini

söyledi; ayaga fırlayıp oynamaya başladı. Gülesim geldi. Sonra, biraz daha oturup sizi bekleyeceğini söyledi; ondan korkmamam, yanına oturmam için yalvardı. Oturdum; ama canım konuşmak istemiyordu onunla. Annemle dedemi tanıdığını söyleyince konuşmaya başladım.

Bunun üzerine çok oturdu".

Neler konuştunuz?

Annemden Bubnova'dan... dedemden. İki saat oturdu.

Neler konuştuklarını söylemek istemiyordu sanki. Ben de, Maslobojev'den öğrenebileceğimi düşünerek sormuyordum. Maslobojev'in Nel i'yi yalnız görmek için mahsus ben yokken geldiği kanisindaydım. "Niçin acaba?" diye soruyordum kendi kendime.

Maslobojev'in verdiği sekerleri gösterdi bana Nel i. Bunlar kırmızı yeşil kagitli, en adi cinsindenbelki de rastgele bir mahal e

bakkalından almıstı onları Masloboyevüç akide sekeriydi.

Nel i sekerleri bana gösterirken gülümsedi.

Niçin yemedin onları? diye sordum. Kaslarını çatarak cevap verdi : İstemiyorum. Almadım bile, kendi kanepenin üzerine bıraktı...

O gün çok yere gidecektim. Kalktım. Giderken sordum Nel i'ye: Yalnız sikiliyor musun?

Hem sikiliyorum, hemsikilmiyorum.

Sikiliyorum, çünkü uzun zaman olmuyorsunuz evde.

Yüzüme öyle tatlı, sevgi dolu gözlerle bakıyordu ki! O sabah hep öyle bakmıstı bana; neseli, cana yakın bir hali vardı; aynı zamanda bir şeyden utanıyor, hatta canımı sikmaktan, sevgimi kaybetmekten, agzından bir şey kaçırmaktan korkuyordu sanki.

Gülümseyerek, 254

Peki niçin sikilmiyorsun? diye sordum. "Hem sikiliyorum, hem sikilmiyorum" diyorsun.

Bu ocuga giderek daha çok isiniyordum.
Gülümseyerek,

Bunu ben bilirim, dedi.

Nedense gene utanmisti. Kapıda konusuyorduk.
Basi önünde, karsimda duruyordu. Bir eli
omuzumda, ötekiyle ceketimin kolunu
ekistiriyordu.

Sir midir bu? diye sordum.

Tatli bakisim yüzüme kaldirarak alçak sesle,

Yoo... dedi, önemli degil zaten, siz yokken
kitabinizi okuyorum...

Kipkirmizi olmustu.

Demek yle! dedim. Nasil, begeniyor musun
bari?

Yüzüne karsi ögülen bir yazarin mahcuplugunu duyuyordum. O anda onu öpebilmeye neler vermezdim! Ama olmazdi; Nel i kısa bir sessizlikten sonra, son derece üzgün, Niçin, niçin öldü o? diye sordu.

Yüzüme bir kere daha bakip basim önüne egdi gene.

Kim? dedim.

Kim olacak, o delikanli, veremli... kitaptaki iste.

Ne yapalim, ölmesi gerekiyordu, öldü. Isitilir isitilmez bir sesle, Hiç de gerekmiyordu, dedi.

Birden somurttu, basini iyice önüne egdi. Aradan bir dakika geçti. Kolumu çekelemeye devam ederek,

Peki ya o kiz... dedesiyle o kiz ne olacaklar? diye fisildadi. Hayatlarinin sonuna kadar beraber mi yasayacaklar? Yoksul uktan kurtulacaklar mi?

Kizcagiza iyi bir sey söyleyemedigim için
gerçekten çok üzgün, Hayir Nel i, dedim, kiz
uzak bir kente gidip ora

255

da bir toprak sahibiyle evlenecek, ihtiyar da
yalniz kalacak.

Demek... demek öyle! TMf, ne hainsiniz! Artık
okumayacagim kitabinizi.

TMfkeyle itti kolumu, dönüp masanın yanina
gitti, yüzü duvara dogru, basi önünde, öyle
kösele durdu. Büyük bir üzüntü içindeymis gibi
sik sik soluyordu; yüzü kipkirmizi olmustu.
Yanina gittim.

Kizdin mi Nel i? Orada yazilanlar dogru degil
ki! Hepsi uydurma;kizacak ne var!€ok duygulu
bir kizsin!

Kizmadim, dedi.

Sevgi dolu, isildayan bakisini gözlerimin içine

dikti; sonra birden elimi yakaladi, yüzünü göğsüme bastirip, nedense aklamaya basladi. Ama ayni zamanda gülüyordu da; hem gülüyor hem agliyordu. Benim de içimden gülmek geldi. Ama yüzünü bir türlü göstermek istemiyordu bana; basim göğsümden ayirmak istedikçe diretiyor, gittikçe daha çok gülüyordu.

Bu duygulu durus bitti sonunda. Vedalastik; acele ediyordum. Nel i, yüzü pespembe, hala utangaç, gözlerinin içi isil isil, merdivenin basina kadar kostu arkamdan; çabuk dönmemi söyledi.

TMglene kadar, belki daha erken dönecegime söz verdim.

TMnce ihtiyaarlara gittim. Ikisi de keyifsizdi. Hele Anna Andreyevna iyice hastaydi. Nikolay Sergeic

odasında oturuyordu. Geldigimi duymustu, ama her zamanki gibi, Anna Andreyevna'yla konusacaklarimizi konusalim diye on bes dakika sonra yanimize gelecegini biliyordum. Yasli kadini fazla üzmemek için dün aksamki olayi

elimden geldigince yumusatarak anlattim, ama gerçegi gizlemedim tabi. Anna Andreyevna'ninüzölmekle beraber evlilik isinin suya düstüğü

haberini sogukkanlilikla karsilamasi sasirtti beni.
256 .

Bunu bekliyordum zaten Vanya, dedi.
Arkanizdan uzun uzun düsündüm, bu isin olmayacağı sonucuna vardim. Ulu Tanrının katında hak etmedik bu mutlulugu; hem adam da alçagin biri; iyilik beklemek aptal ik olur ondan... Dile kolay, hiçten yere on bin rublemizi alıyor; hakli oldugumuzu bile bile alıyor. Elimizde avucumuzda bir sey birakmayacak... Ihmenevka'yi satiyorlar.

Natasa'cigim onlara inanmamakla akil ilik etmis.

Sesini alçaltarak devam etti :

Hem ne var biliyor musun Vanya, bizim ki hiç istemiyordu bu evliliği! Arada bir "istemiyorum" diye kaçırıyordu agzından. TMnceleri nazlanıyor

sandim; ama hayir, gerçekten istemiyor. Peki kizim, yavrum ne olacak simdi? Babasi istemez onu. Peki Alyosa olacak herif ne diyor?

Anna Andreyevna daha bir sürü seyler sordu, cevaplarimi her zaman oldugu gibi vahlarla karsiladi, sizlandi. Son günlerde saskin bir hali oldugu kaçmamisti gözümden zaten. Her yeni haber sarsiyordu onu. Natasa'nin üzüntüsü sinirlerini de sagligini da bozmustu.

Nikolay Sergeic sirtinda sabahligi, ayaklarinda terligiyle geldi. Üsüttüğünden yakindi. Sevgi dolu bakislarini karisindan ayirmiyordu; orada kaldigim sürece her hizmetine bir dadi gibi kostu; gözlerinin içine bakiyor, hatta ondan korkuyordu sanki. Bakislarinda sefkat vardi. Karisini kaybedecegi endisesi düsmüstü içine; onu kaybederse kendisinin de artik yasayamayacagini hissediyordu.

Bir saat kadar oturdum orada. €ikarken Nikolay Sergeic dis kapiya kadar geldi benimle, Nel i'yi sordu. Onu kizinin yerine yanlarına almaya kararli görünüyordu. Anna Andreyevna'yi buna

nasil razi edebilecegini bilmiyordu. Kiz üzerine yeni bir sey öğrenip öğrenmedigimi özel bir ilgiyle soruyordu. Kisaca anlattim. Sözlerim pek

257

etkilemisti onu. Kararli bir sesle,

Daha konusuruz, dedi, simdilik... neyse, ben gelirim sana, biraz iyileseyim, gelirim. O zaman kararimizi veririz..

Saat tam on ikide Maslobojev'deydim. İçeri girdigimde karsima ilk çıkan Prens olunca pek sasirdim. Antrede paltosunu giyiyordu; Maslobojev de telasli telasli yardım ediyordu ona, bastonunu tutuyordu. Tatistiklerini biliyordum, ama bu karsilasma gene de saskina çevirmisti beni.

Prens beni görünce heyecanlanır gibi oldu.

Oo, siz miydiniz! dedi. Ne tesadüf! Ben de bay Maslobojev'le tanistiginizi demin öğrendim. Sizinle karsilastigima sevindim, hem çok

sevindim. Sizi görmeyi çok istiyordum;ilk fırsatta gelmeyi düşünüyorum size, izin veriyor musunuz? Sizden bir dileğim var:Yardim edin bana, ortadaki durumu açıklayın. Dün aksamki olaydan söz ettiğimi anlamissinizdirsanırım...Taniyorlar sizi orada, seviyorlar; olaylari ta bastan beri izliyorsunuz; etkiniz var...Simdi gitmeyip, sizinle konusamadığım için çok. üzgünüm... Bazi acele islerim var! Ama birkaç güne kadar, belki de daha erken, ugrayacağım size. Simdilik...

Elimi biraz fazla hararetle sikti, Maslobojev'e göz kirptikten sonra çıktı. Odaya girince, Al ahaskina söylesene... diye başladım. Maslobojevaceylelesapkasinialipdisariçikarken sözümü agzima tikadi:

Bosuna ugrasma, söylemem, isim var, ben kaçıyorum, zaten geç kaldım!..

Saat on ikide gelmemi yazan sen degil miydin?

Ne olmuş yazdıysam? Dün ben sana yazdım, bu

EzilenlerF: 17 258

gün de bana yazdılar; hem de nasıl... basım döndü. Ne is! Bekliyorlar beni. Kusura bakma Vanya.

Seni bosuna buraya kadar yordugum için istersen güzel bir sopa çek bana. Yalnız lütfen biraz çabuk tut elini! Bekletme, çok isim var, bekliyorlar. . .

Niçin sopa çekecekmişim sana? Isin çıkmissa git: tabiE, herkesin acele isi çıkabilir. Yalnız...

Maslobojev holeçikiyorduben de pesindenpaltosunu giyerken kesti sözümü : Yalnızı falan yok, söylemem. Seninle de isim var; çok önemli bir is bu; zaten bunun için gelmeni istedim; seni yakından ilgilendiren bir is... Simdi ayak üstü anlatamayacağım, bugün saat tam yedide, ne erken ne geç, tam saat yedide bana geleceğine söz ver. Evde olacağım..

Kararsız,

Bugün mü? dedim, bu aksam bir yere...

Aksam gidecegin yere simdi git, aksama da bana gel. Sana neler anlatacagimi bir bilsen Vanya.

Peki, peki. Ne yalan söyleyeyim, meraklandirdin beni.

Bu arada sokaga çikmis, yaya kaldirimda duruyorduk. Israrla bir kere daha sordu : Geleceksin degil mi?

Dedim ya geleceğim diye.

Söz ver bana.

™f, can siktin artik! Peki, söz veriyorum.

€ok güzel. Ne yana gidiyorsun? Sagi göstererek,

Bu yana, dedim. O da solu göstererek,

Ben bu yana, dedi. Al ahaismarladik Vanya!
Unutma, tam saat yedide.

Arkasından bakarken "Tuhaf sey" diye

düsündüm. Aksam Natasa'ya gitmekniyetindeydim.

Maslobo

259

yev'e söz verdigim için simdi gitsem iyi olur, diye düsündüm. Alyosa'yi orada bulacagimdan kuskum yoktu. Gerçekten de oradaydi; beni görünce pek sevindi.

Natasa'ya karsi son derece candan, sevimli davraniyordu; benim aralarina katilmam iyice neselendirmisti onu. Natasa da onunla beraber söyleyip gülüyordu ya, bunu zoraki yaptigi bel iydi.

Benzi uçuktu; hiç uyuyamamisti gece.

Alyosabesbel i Natasa'yi gülümsetmek için habire konusuyor, bir sürü seyler anlatiyordu, ama Katya'yla babasından hiç söz etmiyordu nedense. Dünkü, Natasa'yla babasini baristirma denemesi iyi sonuç vermemise

benziyordu. Bir ara Mavra'ya bir sey söylemek için disari çiktiginda Natasa aceleyle fisildadi bana:

Bir sey söyleyeyim mi sana? Buradan gitmeye can atiyor, ama çekiniyor. Ben de söyleyemiyorum git diye; o zaman belki mahsus gitmez de cani sikildigi halde kalir yanimda, iyice sogur benden belki... Ne yapsam ki?

Tanrim, kendi kendinizi ne durumlara sokuyorsunuz! Ikiniz de çok vesveselisiniz, biribirinizi kol uyorsunuz. Oturup açık açık konussanız olmaz mi! Bu durum belki gerçekten de sogutur onu senden.

Natasa dehset içinde,

Ne yapayim? dedi.

Dur, ben simdi hal ederim...

€amurlanmis çizmemi Mavra'ya temizletmek bahanesiyle mutfaga gittim. Natasa arkamdan, Dikkatli ol Vanya! diye seslendi.

Mutfaga girdigimde, Alyosa beni bekliyormus gibi yanima kostu.

Ivan Petroviç, sevgilidostum, ne yapsam ben? Bir akıl verin bana: DünKatya'ya söz vermistim, bu saatte orada olacaktim. Gitmesem olmaz! Natasa'yi çok seviyorum onun için kendimi atese atmaya hazirim; ama260

siz de kabul edersiniz ki öte yani da tamamen bırakmak olmaz...

Ne duruyorsunuz, gidin...

Ya Natasa? Üzülür sonra. Yardım edin bana Ivan Petroviç...

Bence gidin daha iyi. Sizi ne çok sevdiğini biliyorsunuz;sonra yanında sikiliyorsunuz,kendinizi zorlayarak kaliyorsunuz sanır. Gitmeniz çok daha iyi olur. Simdi girelim içeri, ben yardım ederim size.

Ne iyisiniz Ivan Petroviç! İçeri girdik ; bir dakika sonra, Demin babanizi gördüm, dedim.

Zaval i korkuyla,

Nerede? diye haykirdi.

Sokakta karsilastik. Bir dakika kadar konustuk; gene dost olmamizi söyledi. Nerede oldugunuzu bilip bilmedigimi sordu. Sizi görmeyi çok istiyordu ; bir sey söyleyecekti galiba.

Sözü nereye getirmek istedigimi anlayan Natasa,

Ah Alyosa, diye bagirdi, git gözük ona.

Peki ama... nerede bulabilirim onu? Evde midir acaba?

Sanmam. Yanilmiyorsam Kontes'e gidiyordu, öyle bir sey söyledi çünkü.

Alyosa, elemli elemli Natasa'ya bakarak saf bir taviryla,

Sey... ne yapsam simdi? diye mirildandi. Natasa,

Ah Alyosa, dedi, ne yapsam ne demek! Ben

üzülmeyeyim diye oraya hiç gitmemek niyetinde misin yoksa? Çocukluk etme. Bir kere, yakisik almaz; sonra, Katya'ya kabalik etmis olursun. Arkadassiniz, insanarkadaslik baglarim böyle koparip atar mi hiç? Hem seni bu kadar kiskandigimi sanirsan üzülürüm. Git, hemen git,

261

ben istiyorum! Babani da bekletme.

Alyosa hem sevinç hem pismanlik içinde,

Ah, sen bir meleksin Natasa! diye bagirdi. Küçük parmagina degmem inan ki! TMyle iyisin ki, oysa ben... ben... Bak sana gerçegi söyleyeyim! Gitmeme yardım etmesi için demin mutfakta Ivan Petroviç'e ben yalvardim. O da bunu uydurdu. Ama gücenme bana Natasa'cigim ! Düşündüğün kadar suçlu degilim; çünkü dünyadaki bütün varliklardan bin kat çok seviyorum seni; yeni bir karar verdim kendi kendime : Katya'ya her sey, durumumuzu, dün aksam burada olanlari anlatacagim.

Kurtuluşumuz için bir şeyler düşünür, çok seviyor bizi çünkü...

Natasa gülümsedi.

Hadi git. Bir şey söyleyeyim mi sana Alyosa, Katya'yla tanışmayı ben de çok isterdim. Nasıl yaparız bunu?

Alyosa'nin sevinci sonsuzdu Hemen iki genç kızı nasıl tanıştılabileceği üzerine düşüncelerini sıralamaya başladı. Ona bakılırsa çok kolaydı bu: Katya bir yolunu bulurdu. Heyecanlı heyecanlı anlatıyordu. İki saat sonra Katya'nin cevabını getireceğine, gece geç vakte kadar da oturacağına söz verdi. Natasa onu yolcu ederken,

Sahi gelecek misin? diye sordu.

Kuskun mu var bundan ? Hosça kal
Natasa'cığım, melegim benim, biricik sevgilim!
Hosça kal Vanya! Aman Al ahim, yanlışlıkla
Vanya dedim size, bakın Ivan Petroviç, sizi öyle seviyorum ki...

niçin senlibenli konusmuyoruz sizinle? Bundan böyle sen diyelim birbirimize.

Olur.

Hele sükür! Belki yüz kere düsündüm bunu, ama söylemeye bir türlü cesaret edemiyordum size.

Bakin, hala siz diyorum. Dogrusu, birisine sen demek hiç de kolay bir sey degil.

Yanilmiyorsam Tolstoy'un bir romaninda çok hos anlatilir bu : Iki kisi birbirine sen demeye karar 262

verirler;ama bir türlü beceremezler bunu, konusurken içinde sahis zamiri olmayan cümleler kul anirlar hep. Ah Natasa! Bir gün "€ocukluk ve İlk Gençlik" i okuyalım seninle, çok hos bir kitaptir! Natasa gülümseyerek,

Peki, peki, dedi, hadi simdi git! Sevinçten çenen düstü...

Al ahaismarladik! Iki saat sonra buradayim!

Alyosa Natasa'nin elini öptü, aceleyle çıktı. Natasa, Gördün ya Vanya, gördün ya! diye mirildandi. Gözlerinden yaslar bosaldi. İki saat kaldım yanında; avutmaya çalıştım onu, sonunda oldukça rahatladi içi. Endiselerinde hakliydi tabiE. Onun durumunu düşündükçe yüregim sizliyordu; korkuyordum. Ama elimden ne gelirdi!

Alyosa'yi da tuhaf buluyordum: Natasa'ya olan sevgisi azalmamisti; hatta duyduğu pismanliktan, üzüntüden belki de çoğalmis, güçlenmisti. Ne var ki yeni aski da giderek yüregini sarmaktaydi.

Sonuç neye varacak, kestirmek imkansizdi. Katya'yi ben de çok merak ediyordum. Onunla tanisacagima bir kere daha söz verdim Natasa'ya.

Sonunda neselenir gibi oldu. Bu arada ona Nel i'yle aramızda geçenleri, Maslobojev'i, Bubnova'yi, Maslobojev'in evinde Prens'le bugünkü karsilasmami, saat yedide oraya gidecegimi de anlattim. Bunlarla çok yakından

ilgilendi. ihtiyaarlari kısa geçtim, Ihmenev'in beni ziyaretinden simdilik söz etmedim. Nikolay Sergeic'in Prense düel oya hazirlandigi haberi sarsabilirdi onu.

Prens'in Maslobojev'le iliskisi; durumda anlasilmayacak bir yerolmadigi halde, Prens'in benimle dost olmayi böylesine ısrarla istemesi Natasa'nin da tuhafına gitmistı.

263

Saat üçte eve döndüm. Nel i o küçücük, güleç yüzüyle karsiladi beni...

VI

Saat tam yedide Maslobojev'deydim. Beni görünce sevinç igliklari atti, boynuma sarildi.

akirkeyif oldugu, bel iydi. Ama beni en çok sasirtan, ben geleceğim diye evde yapılan hazirlikti.

Çok hos, pahali cinsinden bir yaygiyla örtülü

yuvarlak masada güzel, bakir bir semaver kayniyordu. Kristal, gümüs ve fagfur çay takimi piril pirildi. Baska bir çesit, ama gene de en az birincisi kadar agir bir örtüsü olan öteki masada tabak tabak, sekerlemeler, Kiev reçel eri, kurabiyeler ve pastalar, marmelat, pestil, Fransiz reçel eri, jöle, portakal, elma, fındik fistik vardı...

kisacasi bir manav dükkanında bulunan çesitlerin hepsinden yigilmisti masanın üzerine.

Bembeyaz bir örtüsü olan üçüncü bir masada da akla gelebilecek her çesit mezeler siralanmisti: Havyar, peynir, ciger ezmesi, salam, jambon, balik, kristal sürahilerde en iyi cinsinden; renk renk votka... Kösedeki, gene bembeyaz bir örtüyle örtülü küçük masada da içinde sampanya siseleri bulunan iki küçük kova vardı. Kanepenin yanındaki masanın üzerinde üç güzel sise çarpiyordu göze : Suaternes, LafCete,, bir de konyak sisesi. Yeliseyev'den alindiklari, çok pahali olduklari bel iydi. Çay masasının basında Aleksandra Semyonovna oturuyordu; sade, ama özenerek giyinmisr kendine yakistirmisti. Güzel oldugunun farkındaydi, bunun için de biraz

kuruluyordu.

Yerinden hafifçe dogrularak, magrur bir tavirle karsiladi beni. Körpe yüzünde bir nese, sevinç

isiltisi vardı. Maslobojev'in üzerinde zengin bir sabahlik, temiz, sik bir gömlek; ayaklarında €in isi, güzel terlikler vardı. Gömleğinin çok sik dikilmis düğme264

leri son modoydi. Saçlari da modaya göre ortadan ayrilarak özenle taranmis, pomatlanmisti.

Saskinliktan odanin ortasinda kalakalmis, agzim açık; bir Maslobojev'e, bir zevkten gözlerinin içi gülen Aleksandra Semyonovna'ya bakiyordum. Sonunda endiseyle, Ne o Maslobojev? diye bagirdim. Toplantın mi var bu gece?

Maslobojev pek ciddiyydi.

Yoo. Yalniz sen varsin.

Pekisunlarne? (Mezelerigösteriyordum.) Bir alay

doyar bunlarla!

Maslobojev,

En önemlisini unuttun dedi, doyurduktan baska susuzlugunu giderecek seylerimiz.de var!

Bütün bunlari yalniz benim için mi hazirladin?

Senle Aleksandra Semyonovna için. O istedi. Aleksandra Semyonovna yüzü kızararak, Bak hele! diye bagirdi. Tahmin etmistim zaten! Konuk agirlamak da suç mu yani!

Ama yüzündeki mutluluk ifadesi kaybolmamisti. Maslobojev devam ediyordu: Sabahtan beri, düşün bir kere, bu akşam senin geleceğini öğrendi öğreneli oturmadi hiç, telas içinde saga sola kostu durdu...

Bu da yalan iste! Hiç de sabahtanberi degil... dün akşamdan beri heyecanlıyim. Dün gece geldiginde bu akşam bize buyuracaklarini söylemistin...

Yanlis duymussunuz.

Hiç de yanlis duymadim, öyle dedin. Yalan söylemem ben. Hem ne diye ağırlamayacakmisiz konugumuzu? Kapimizi çalan yok zaten, oysa neyimiz eksik! Bizim de insan gibi yaşamayi bildigimizi görsün herkes.

Maslobojev,

265

Daha önemlisi, sizin ne denli üstün, becerikli bir ev hanimioldugunuzu öğrensin, diye ekledi. Pekiyiama benim günahim ne, dostlarım! Hol anda bezinden bir gömlek geçirdiler sirtima, kol düğmeleri taktılar; €in isi terlikler, sabahlik giydirdiler... oturup saçlarimi taradi, po~ matladi.

bergamot muydu neydi... krembrüle dedigi bir de koku sürmek istedi ama o kadarina dayanamadim artik, bas kaldirdim, kocaligimi gösterdim...

Aleksandra Semyonovna kipkirmizi kesilmistiHiç de bergamot degildi; kristal sisede en iyi cinsinden Fransiz pomadi sürdüm saçına! Siz hak verin Ivan Petroviç, ne dansa, ne tiyatroya yol ar beni, sadece giyecek alır; ama ne yapayim ben giyecegi? Süslenip püsleniyor, odanın içinde yalnız basima bir asagi bir yukari dolasip duruyorum. Geçen gün yalvar yakar, tiyatroya gitmeye razı ettim. Hazırlanıyorduk, ignemi takmak için odama gittim bir ara, dönünce içki dolabinin basında buldum onu, pes pese yuvarlıyordu kadehleri... biraz sonra tamam oldu tabiE.

Gidemedik, kaldık. Hiç kimse gelmiyor evimize, hiç kimse, hiç kimse. Yalnız sabahlari birtakim adamlar geliyor, beni de öteki odaya yol uyorlar. Oysa semaverimiz, çay takimimiz, güzel güzel fincanlarımız var... hepsi de hediye. Yiyecek de getiriyorlar; disardan sadece sarapla pomadi, bir de bazı mezeleri aliyoruz. Sözelimi, sizin için pestil, jambon, seker aldık... Bari birisi gelip ilgilense bizimle! Bir yıldır hep kibar bir konuk gelse de esyalarimizi göstersek ağırlasak, övse

bizi, tanidiklarına anlatsa diye düşünürüm. Bu aptali bosuna süslemis, saçlarım pomatlamisim, degmez buna; pasakli gezmekten hoslaniyor. Sirtindaki sabahligi görüyor musunuz, hediyedir.

Böyle bir sabahlik giyecek surat var mi onda, siz söyleyin! Zikkimlanmaktan baska düşündüğü

yok. Görürsünüz simdi, çaydan önce votka sunacaktır size.

Hay aklınla bin yasayasin! Birkaç kadeh likör
266

atistiralim da içimiz aydinlansin; rahat rahat öteki içkilere geçelim.

Demedim mi!

Üzölmeyin Sassenka, sagliginiza bir kadeh de konyakli çay içeriz.

Aleksandra Semyonovna el erini birbirine vurarak,

Oldu! diye bagirdi. Evvelsi gün bir tüccar, kutusu alti ruble olan Hint çayı getirmisti, onu da konyakla içmek istiyor. Ona bakmayın siz Ivan Petroviç, simdi doldururum fincaninizi...

göreceksiniz ne güzel çay oldugunu!

Semaver'in basinda telasli telasli bir seyler yapıyordu.

Beni gece geç saate kadar tutmak niyetinde olduklari bel iydi. Aleksandra Semyonovna bütün bir yıl konuk beklemisti, simdi de acisini benden çıkarmaya hazirlaniyordu. Benim hesapta yoktu bu.

Yerime otururken,

Bak Maslobojev, dedim, konukluga gelmedim ben buraya, is için geldim; bir seyler anlatacaktin...

Isin de sirasi var, dostça söylemenin de.

Hayir canini, öyle düşünme. Sekiz buçuga kadar

oturur, kalkarim. Isim var, söz verdim...

Sanmam. insaf et, neler söylüyorsun?
Aleksandra Semyonovna'ya yaptiginin
farkindamisin?

Yüzüne bak bir, bembeyaz kesildi. Bosuna mi o
kadar süsledi beni, saçimi pomatladi; hem de
bergamot... düşün biraz!

Hep isin sakasindasin Maslobojev. Aleksandra
Semyonovna'ya söz veriyorum, gelecek
hafta, sözgelimi cuma günü aksam yemegine
konugunuz olacagim; ama simdi verilmiş bir
sözüm var Maslobojev, daha dogrusu bir yere
gitmek zorundayim. Simdi su bana
anlatacaklarina geçsen iyi olur...

Aleksandra Semyonovna misk gibi kokan bir
fincan

267

çayı önüme koyarken aglamakli bir sesle,

Ancak sekiz buçuga kadar mi oturacaksınız?
dedi.

Maslobojev atildi öteden:

Üzmeyin tatli caninizi Saska, bos konusuyor.
Kalacak. Söylesene bana Vanya, nereye
gidiyorsun böyle ikide bir? Ne isler pesindesin?
TMgrenebilir miyim? Her gün bir yerlere gittigini,
çalışmadigini biliyorum...

Ne yapacaksın nereye gittigimi? Ama belki
sonra, anlatırım. TMnce sen sunu söylesene bana,
dün akşam evde olmayacağımı bile
bilesöylemistim sana bir yere gideceğimin için
geldin?

Sonra hatırladım söylediğini, unutmustum.
Birtakim haberler verecektim sana; daha çok da
Aleksandra Semyonovna zorladı. "Bak, bir
dostun oldu, niçin çağırmıyorsun onu?" diyordu.
Dört gündür basımın etini yiyor. Su bergamot
yüzünden de hani yok mu ya, öteki dünyada
kirk günahımı bağışlarlar galiba... Dogrusu
benim de aklım yatmadı değil buna: Eski bir

arkadasimla söyle güzel bir akşam geçirmek hiç de fena olmazdı. Kurnazlık ettim: Gelmezsen durum kötüye varir, diye yazdim.

Bir daha böyle yapmamasini, dogru haber birakmasini söyledim. Ne var ki gene de bir kuskü vardı içimde.

Peki ögleyin nereye gittin öyle aceleyle?

Evet, o zaman gerçekten önemli bir isim vardı, yalan söylemek adetim degildir.

Prensle mi?

Aleksandra Semyonovna tatli bir sesle,

Çayimiz hosunuza gitti mi? diye sordu.

Çayini öveyim diye deminden beri bekliyordu meger, anlayamamistim, __ Çok güzel, Aleksandra Semyonovna, çok çok güzel! dedim. Böyle çay hiç içmemistim.268

Zavalinin yüzü sevinçten kirkirmizi oldu, bir

fincan daha doldurmaya kostu. Maslobojev, Ah o Prens! diye haykirdi. Ne hinoglu hindir bilmezsin... alçak herifin biri! Bak ne diyeceğim sana Vanya: Gerçi ben de alçagim, ama onun gibi olmaktan utanç duyarım! Ama açmayayimagzimi...tutayım çenemi! Onun için sana söyleyebileceğim tek sey de budur zaten.

Oysa ben onun üzerine bilgi almak için gelmistim sana. Neyse, sonra konusuruz bunu. Simdi söyle bakalim, dün ben yokken niçin seker verdin Helena'ya, karsisinde dans ettin? Sonra, bir buçuk saat ne konustun onunla?

Maslobojev birden Aleksandra Semyonovna'ya dönerek açıkladi: Helena dedigi, Ivan Petroviç'in evinde kalan on iki, belki de on bir yaslarinda küçük bir kizdir.

Sonra bana döndü, Aleksandra Semyonovna'yi göstererek,

Suna bak hele Vanya, diye ekledi,adini ilk kez duydugu bir kiza seker verdigimi duyunca nasil mosmor kesildi yüzü birden, gördün mü?

Odanin içinde tabanca patlamis gibi nasil
irkildi...gözlerinde simsekler çakti. Saklamayin
iste Aleksandra Semyonovna! Kiskaniyorsunuz
beni! Helena'nin on bir yasinda bir kizcagiz
oldugunu söylemeseydim o saat saçlarima
yapismisti, bergamot bile kurtaramazdi beni!

Simdi de kurtaramayacak!

Aleksandra Semyonovna çayı birakip yanimiza
kustu, Maslobojev'in basini çekmesine fırsat
vermeden saçına yapisti.

Al sana, al bakalim! Konugumuzun yaninda
kiskanç oldugumu söylemenin cezasi bu iste!
Hele bir daha söyle!

Aleksandra Semyonovna'nin yüzü kipkirmizi
olmustu; sakayla karisik hayli yakti
Maslobojev'in canini..

269

Sonra bana dönerek, ciddi bir tavirle ekledi:

Hiç utanmadan böyle seyler söyler! Masloboyev saçlarını düzeltirken,

“Ektiğimi görüyorsun Vanya! dedi. Bunun üzerine birer votka içmek gerek!”

Kosarak içki masasına gidiyordu ki Aleksandra Semyonovna ondan önce davrandı. Kosup kadehi kendi doldurdu, Masloboyev'e verdi, hatta gülümseyerek yanagım oksadı. Beriki magrur bir tavırla göz kırptı bana, dilini sapırdattı, bir dikiste kadehteki içkinin hepsini içti. Sonra yanıma geldi, otururken,

Sekerlere gelince, diye başladı, nasıl söylesem sana; evvelsi gün sarhosken bir mahal e bakkalından almıştım onları. Belki de amacım yurt ekonomisine yardım etmektir... kesin olarak bilmiyorum. Sadece zil zurna sarhos, çamuruniçineyuvarlandığımı, saçımı basımiyolarak bes para etmez, ise yaramaz bir adam olduğuma ağladığımı hatırlıyorum. Sekerleri unutmamıştım tabii, cebimde kalmışlar; dün akşam senin evde üzerlerine oturunca hatırladım. Dans etmeme gelince, bunun sebebi

de sarhoslugum... dün de çekmistim kafayı; sarhos oldugum zamanlar keyfim yerindeyse bazan oynarım öyle. Hepsi bu kadar iste; önemsiz baska sebepler de var tabiE: Bir kere, acimistim bu zaval i yetim kiza; sonra, benle konusmak istemiyor, sanki kiziyordu bana. Neselendireyim diye oynadım, seker ikram ettim.

Sakin kizin agzindan bir seyler almak için yapmis olmayasin bunlari ? itiraf et: Evde olmadigimi bile bile ugradin; Helena'yla yalnız konusmak, ondan bir seyler öğrenmek istiyordun. Bir buçuk saat konusmussunuz; annesini tanidigini söylemiş, birtakim sorular sormussun.

Maslobojev gözlerini kisti, kurnaz kurnaz gülümsedi.

Niyetim ondan bir sey öğrenmek olsaydi, dogrusu 270

akil ica hareket etmis olurdu, dedi. Hayir Vanya, yaniliyorsun. Hos fırsat çikinca insan

merak ettigi seyleri sorar; ama dsndgn gibi bir niyetim yoktu. Simdi beni dinle garip dostum, gerçi her zamanki gibi sarhosum gene, ama sunu unutma ki Filip seni kötü bir maksatla aldatmaz, yani kötü bir...

Peki, tatalim ki yoktu kötü maksadin.

Yoktu tabi . Birak simdi su isi; içelim! Kadehini diktikten sonra devam etti: Zaten sözünü etmeye degmez. Bubnova denen karinin kiza sahip çikmaya hiç bir hakkı yokmus; her sey grendim. Evlatlik edinmek için dilekçe bile vermemis. Kizin annesi kendisine borçlu ölünce o da tutmus kizi almıs. Gerçi cadi, azgin bir kadindir Bubnova, ama bütün saçı uzunlar gibi akli kisadir. TMlen kadinin kimlik cüzdani tamam, temiz de. Helena senin yaninda kalabilir. Dogru dürüst bir ailenin yanina girip okusa, egitilse daha iyi olurdu tabi. Ama simdilik sende kalsin.

TMnemi yok bunun; ben yoluna koyarım isleri: Bubnova parmagini oynatamaz. Kizin len annesi üzerine kesin bir sey grenemedim. Dul

oldugunu, bir de soyadinin Zaltsman oldugunu biliyorum.

Evet. Nel i de söylemisti.Maslobojev ciddi bir taviryla,

Burasi tamam, dedi, simdi beni dinle Vanya, bir dilegim olacak senden. Kirma beni. Sik sik nerelere gittigini, ne islerin oldugunu elinden geldigince ayrintilariyla anlat bana. Gerçi birtakim seyler biliyorum ama daha ayrintili bilmem gerekiyor.

Maslobojev'in bu ciddiyeti sasirtmistibeni, hatta endiseye kapildim.

Ne oldu? dedim. Niçin öğrenmek istiyorsun bunu? TMyle ciddi soruyorsun ki...

Bak Vanya, kisaca söyleyeyim: Sana iyilik etmek:

271

istiyorum. Unutma ki dostum, kurnazlik

etseydim ciddi tavirlar takinmadan da
ögrenebilirdim senden öğrenmek istediklerimi.
Oysa sen durup dururken kuskulaniyorsun
benden, seni uyutmaya çalistigimi saniyorsun.
Demin seker konusu... kaçmadi gözümden.
Ciddi konusuyorsam bu kendim için degil, senin
içindir. Gel inan bana, gerçegi açık açık,
ayrintilariyla anlat...

Ne yardimindan söz ediyorsun deminden beri Al
ahim seversen? Beni dinle Maslobojev; niçin
Prens üzerine bilgi vermeye yanasmiyorsun
bana? Benim istedigim bu... Bundan daha iyi
yardim edemezsin bana.

Prens üzerine ha! Him...™yleyse açık
söyleyeyim : Ben de Prens için soruyorum sana.

Nasil?

Anlatayim: Prensini seninle pek ilgilendigini
farkettim nasilsa. Hatta bir keresinde seni sordu
bana.

Seninle tanistigimizi nereden bildigini

söylemeyeceğim, üstüne vazife değil. Yalnız sunu söyleyeyim, koru kendini Prens denen bu adamdan. Namussuz, bencil herifin biridir. Seninle ilgilendiğini farkedince bir kisku düstü içime. Ama pek az şey biliyorum henüz; durumu anlayabilmem için de senden öğrenmek istiyorum... Bugün biraz da bu amaçla çağırdım seni.

™nemli dediğim iş buydu iste, olduğu gibi anlattım sana.

Prensten niçin sakinmam gerektiğini de söyleyecek misin?

Pekala... Vanya, bazı özel işlerialirini üzerime ben. Müsterilerimin bana güvenmesiçenemi tutmama bağlıdır. Nasıl anlatırım sana her şeyi? Üstü kapalı, çok üstü kapalı konuşayım, sen anla... bunu da sifir sana onun ne alçağın biri olduğunu göstermek için yapacağım. Ama önce sen söyle...

Kendi kendime düşündüm, işlerimi Maslobojev'den saklamamamin bir sakıncası

olmadigi sonucuna vardim. 272

Natasa'nin durumunda gizlenecek bir yan yoktu; üstelik Maslobojev'in bir yardimi da dokunabilirdi. Anlatirken bazi noktaları atladi. Maslobojev özelikle Prense ilgili yerleri asin bir dikkatle dinliyordu; sik sik duruyordu, bir çok şeyi yeni bastan soruyor, daha ayrıntili anlatmamı istiyordu. Yarım saat kadar sürdü anlatmam. Maslobojev, Him! dedi, akıl i bir kız bu. Prens üzerine düşünceleri tam doğru olmasa bile, karsisindaki adamin ne mal oldugunu bastan anlayip ona göre hareketetmesi iyi. Aferin Natalya Nikolayevna'ya! Onun sagligina içiyorum! (Bir kadeh daha devirdi.) insanin böyle bir adamin kazdigi kuyuya düşmemesi için sadece akıl i olması yetmez, kalbi de olmalı. Aldatmamis onu kalbi. Davayı kaybetti sayilir: Prens diretecek, Alyosa da birakacaktır onu. Yalnız Ihmenev'e çok acidim... su alçaga on bin ruble verecek! Davasiyla kim ilgilendi acaba? Kendiha! Yazik   Böyledir hep bu tezcanli, soylu kisiler!

Halk bes para etmez onların gözünde! Prense

karsi baska türlü davranmak gerekirdi.
Ihmenev'e öyle bir avukatbulurdum ki sorma
gitsin!...

TMfkeyle bir yumruk indirdi masaya.

Simdi sira sende, dedim, Prensi anlatacaktin...

Bir Prens'tirtutturmusgidiyorsun. Anlatacak bir
sey yok zaten; herifin sözünü
etmekistemiyorum.

Ilerde basina bir is açilmasin diye bu alçaktan
sakinmani söyledim sana, hepsi o kadar. Onun
yaninda olan herkes tehlikededir. Sana
söyleyecegim, tetik dur. Oysa sana birtakim
büyük sirlar açacagimi saniyordun, degil mi?
Romanci oldugun nasil bel i! Alçak için baska
ne söylenir? Alçak alçaktır...Sana onun bir
marifetini anlatayim; tabiE yerini, kisileri,
zamani belirtmeden... Yalniz memur ayligiyla
geçinmek zorunda oldugu ilk gençliginde
zengin bir tüccar kiziyla evlendigini
biliyorsundur. Sonra peri

san etmiş bu zaval iyi... neyse, önemli olan bu tüccar kızı değil zaten, böyle daha çok marifetleri var. Al sana bir daha: Avrupa'ya gitmiş. Orada...

Dur Maslobojev, hangi gidisinden söz ediyorsun? Hangi yılda?

Tam doksan dokuz yıl üç ay önce. Orada bir adamın kızını kandirip Paris'e götürmüştü. TMyle de becermiş ki bunu! Kızın babası fabrikatör müymüş, yoksa bir fabrikaya ortak mıymış, orasını pek bilemiyorum. Bunlar öteki öğrendiklerimden çıkardığım sonuçlardır. Prens bu adamı da kafese koymuş, fabrikaya girmeyi başarmış. Adamın ağzından girip burnundan çıkmış, hayli para almış ondan. Adam verdiği paralara karşılık birtakim kâğıtlar imzalatmış ona. Oysa Prens, bizde olduğu gibi senetsiz sepetsiz almayı, yani kısacası iç etmeyi istemiş. İhtiyarın güzel mi güzel bir kızı, kızın da Schil er'in kardeşlerinden, yani ozan bir sevgilisi varmış. Delikanlı aynı zamanda tüccar olmuş da;

yani tam bir Alman... Pfefferkuhen miymis ne...

Soyadiydi Pfefferkuhen tabiE?

Ne bileyim ben, belki Pfefferkuhen degil de baska bir seydi, önemi yok bunun zaten. Prens adamin kizma sokulmaya baslamis bu kez. Kizcagizi deli gibi asik etmis kendine. Iki sey gerekliyim onun için: Bir, kizi avucunun içine almak; iki, aldigi paralara karsilik ihtiyara imzalayip verdigi kagitlar. Ihtiyarin bütün dolaplarinin anahtarlari kizda dururmus. Babasi kizini canindan çok severmis; o kadar ki, kocaya vermek istemiyormus onu. Ciddi söylüyorum. Kiziyla evlenecek erkegi kiskanir, kizindan ayrilmayi düşünmezmis. Pfefferkuhen'i de kovmus; tuhaf bir Ingilizmis...

Ingiliz mi? Nerede olmus bu anlattiklarin?

EzilenlerF : 18 274

Ingiliz dedimse, Ingiliz degildi tabiE; isimleri degistirerek söylüyorum. Anlattiklarimin nerede oldugunu mu soruyorsun, belki

SantafedeBogoto kentinde, belki de Krakov'da; ama en akla yatkini Nassou Fürstentum'unda... (1) hani Zelter suyu siselerinin üzerinde Nassau yazilidir ya, iste orada. Yeter mi sana bu kadari? Prens sonunda kandirmis kizi, Paris'e kaçirmis. Kiz Prens'in israriyla babasinin birtakim kagitlarini da yanina almis. Böyle asklar da var iste Vanya! Aman Al ahim! Ama kiz iyi, dürüst bir kizmis! Belki de kagitlarin öneminden haberi yoktu. Tek endisesi varmis: Babasinin onu lanetlemesi. Prens bunun da kolayini bulmus: Kiza, onunla evlenecegi üzerine imzali bir kagit vermis. Kaçip bir süre Paris'te kalacaklarina, ihtiyarin öfkesi geçince de karikoca olarak geri döneceklerine, üçü beraber ömürlerinin sonuna kadar mutlu yasayacaklarina inandirmis zaval iyi. Kiz kaçmis, ihtiyar da lanetlemis onu, arkasindan da iflas etmis. Frauenmilh de isi gücü birakip kizin pesinden Paris'e gitmis; çok seviyormus çünkü.

. Dur hele! Kim bu Frauenmilh?

Sey... neydi adi canim? Feyerbah... yo yo... Pfefferkuhen! Prens evlenemezdi tabiE bu kizla;

öyle ya. kontes Hlestova ne derdi sonra; baron Pomoykin ne düşünürdü? Kizcagizi aldatmaktan baska yapacagi bir sey yokmus. Aldatmis da... ama alçakça. Zaval iya bir dayak atmadigi kalmis.

Sonra mahsus Pfefferkuhen'i dadandirmis evlerine; saf delikanliyla kizin dostluklari ilerlemis. Her aksam basbasa dertlesip aglasiyorlarmis. Prens bile bile yalnız birakiyormus onlari. Bir gece geç

vakit gelmis eve, kizla Pfefferkuhen'i basbasa bulmus; onlari suç üstü yakaladigini iddia ederek ikisini de kapi disari et

Prenslük(Almanca)

275

mis; sabahleyin de kendisi kalkip Londra'ya gitmis. Kadin da gebeymis; evden kovulduktan birkaç

gün sonra bir kiz dogurmus... yani kiz degil de

oglan, evet evet, bir oglan dogurmus, adini da Volodya koymuslar. Pfefferkuhen evlat edinmis cocugu. Kadin Pfefferkuhen'le beraber yasamaya baslamis. Adamin eskiden biriktirdigi biraz parasi varmis. Beraberce Isviçre'yi, Italya'yi dolasmislar... anlayacagin, siir dolu yerlerde bulunmuslar hep. TMyle olmasini da olagan karsilamali. Kadin habire agliyor, Pfefferkuhen de içleniyormus; yıl ar böyle geçmis, kız büyüms.

Prensin keyfi yerindeymis, yalnız bir düşüncesi varmis: kadina verdigi imzali kagidi geri alamamismis. Ayirilirken kadin "Alçak herif, diye bagirmis yüzüne karsi. Soydon sogana çevirdin beni, onurumu bir paralik ettin, simdi de birakip kaçiyorsun. Hosça kal! Ama kagidi geri vermeyecegim sana. Seninle evlenmek yol arini arayacagim için degil, bu kagittan pek korktugun için saklayacagim onu. TMlünceye kadar bende kalacak". Kisacasi, bagirip çağiriyor, agzina geleni söylüyormus; ama Prensin orali oldugu yokmus. Böyle alçaklar, karsilarindaki iyi yürekli, soylu bir insansa çok

daha rahat olurlar. Saf olduklarından kolayca aldatilabilirler. Sonra, yasalardan yardım beklemeyi kendileri için bir küçüklük sayarlar. Sözelimi bu kadini alalım ele: kagittan yararlanmayı yakistiramamış kendine de saklamış onu. Zaten Prensin de kuskusu yokmuş bundan, kadının kagidi gidip gerekli yere vermektense ölmeye razı olacağını biliyormuş. Bu yüzden de bir zamana kadar rahatmış içi. Kadın onun pis suratına tükürmüş ama Volodya da kucagında kalmış; ölse çocuğun hali nice olurdu? Bunu kimsenin düşündüğü yokmuş tabii.

Brudersaft da avutmaya çalışıyormuş onu; beraberce Schil er'i okuyorlarmış. Günün birinde Brudersaft durup dururken tahtalı köyü boylamış... 276

Yani Pfefferkuhen?

Her neyse iste! Kadın da...

Dur! Kaç yıl dolasmışlar?

Tam iki yüz yıl. Kadın da Krakov'a dönmüş.
Babasi kabul etmemiş onu, lanetlemiş; bir zaman
sonra da zaval i ölmüş; Prens bunu duyunca
sevincinden göklere uçmuş.Onlar ermiş
muradına biz çikalim kerevetine... içelim
Vanya'cigim, içelim!

Yanılmıyorsam Prensın bu isiyle ilgileniyorsun,
Maslobojev.

Bu çok mu lazim sana?

Ama anlamadığım bir şey var: senin elinden ne
gelir bu konuda?

Bunda anlaşılmayacak ne var? Kadın on yıl ik
bir ayrılıktan sonra yabancı bir adla
dönmüştüMadrid'e; Bruderstaf'in, ihtiyarın
durumunu, kadının gerçekten dönüp
dönmediğini, çocuğun ne olduğunu, kadının
öldüğü
haberinin doğruluk derecesini, kagidinkimde
kaldığını v.b.

öğrenmesi gerekiyordu. TMgrenmek istediği öyle

seyler vardi ki! Çok igrenç bir heriftir bu, Vanya, sakin kendini ondan ; Maslobojev'in de bir alçak olduğunu hiç bir zaman getirmeaklina!Gerçi alçaktır (bencealçak olmayan insan yoktur) ama sana karsi alçaklık etmez. Çok sarhosum, biliyorum, ama gene de dinle beni: günün birinde, Maslobojev'in sana oyun oynadigi (lütfen bu oyun oynamak sosunu unutma) kuskusuna kapilirsan,bunu senin kötülüğünü düşünerek yapmadigina inan. Maslobojev senin iyiligini düşünüyordur yüzde yüz.Kuskulara kaptirma kendini, gel Maslobojev'in kendisine kardesçe, açık açık sor durumu. Simdi bir kadeh içer misin?

Hayir.

™yleyse bir seyler ye.

Hayir Maslobojev, kusura bakma...

Hadi git öyleyse, saat dokuza çeyrek var, kibirli

sey... Geç kaldin.

Aleksandra Semyonovna aglamakli bir sesle,

Nasil? Ne dedin ne? Patlayana kadar içtin, simdi de konugumuzu kovuyorsun ha! diye bagirdi.

Her zaman böyledir iste.

Biz onunla uyusanlayiz Aleksandra Semyonovna! Basbasa kalalim daha iyi. Bu generaldir! Hayir Vanya, samaladim; sen general degilsin, ben alçagim! Bak su halime, neye benziyorum? Senin yaninda kaç paralik degerim olabilir. Bagisla beni Vanya, kusuruma bakma, birak dökeyim içimi...

Boynuma sarildi, hüngür hüngür aglamaya basladi. Kalktim. Aleksandra Semyonovna pek zgn, Aman Al ahim! dedi. Oysa yemek hazirlamistik size! Cuma günü gelecek misiniz bari?

Geleceğim Aleksandra Semyonovna,söz veriyorum.

Ondan... böyle sarhos oldu diye tiksindiniz belki de. Sakin tiksinmeyin Ivan Petroviç; iyi, çok iyi bir insandır; sizi de çok seviyor! Son zamanlarda gece gündüz hep sizden söz ediyor. Kitaplarınızı aldı bana; ama "okuyamadım daha; yarın başlayacağım. Geleceğiniz günü dört gözle bekleyeceğim! İnsan yüzü gördüğüm yok; hiç kimse bize oturmaya gelmiyor. Her şeyimiz var, ama gelen gidenimiz yok. Deminden beri konuşmanızı dinliyorum, öyle hosuma gitti ki... Cumaya görüşürüz...

VII

€abuk adımlarla eve doğru yürüyordum;
Masloboyev'in anlattıkları çok sasırtmısti beni.
Neler neler geliyordu aklıma... Aksine, evde de
beni elektrik çarpmis gi 278

bi sarsan bir olayla karsılastım.

Oturduğum evin tam karsısında bir sokak feneri vardı. Avlu kapısından giriyordum ki, fenerin dibinde duran tuhaf bir yaratık bana doğru atıldı.
™yle ki, korkudan bağırdım. Dehsete kapılmış,

zangir zangir titreyen, aklım yitirmis gibi bir kız
çocuguydu bu; aci aci haykırarak koluma
yapısti.

Ürperdim. Nel i'ydi!

Nel i! Ne oldu sana? diye bağirdim. Ne isin var
burada?

O... yukarda... bizim evde...

Kim? Hadi beraber çikalim yukari.

Olmaz, olmaz! O gidinceye kadar merdiven
basında beklerim ben... içeri girmem.

içimde tuhaf bir önsezi, yukari çıktım, kapiyi
açtım.....

karsimdaki Prensti. Masanın basına oturmuş,
romanimi okuyordu. Okumasa bile, önünde açık
duruyordu. Beni görünce sevinçle,

Ivan Petroviç! diye haykirdi. Nihayet
gelebildiniz! Biraz daha bekleyip gidecektim.

Bir saattir buradayim. Kontesin devamlı
israrlarına dayanamadım, bu aksam sizi oraya
götürecekime söz verdim. Sizinle tanışmayı çok
istiyor! Bana vaatmistediniz; ben de buna
güvenerek, sizi bir yere gitmeden evde bulmak,
alip Kontesegötürmek için
erkengeldim. Hizmetçiniz evde
olmadığınızisöyleyince ne kadarüzüldüm
bilemezsiniz. Elden ne gelirdi! Bu aksam oraya
sizinle gidecekime sözvermistim; oturup on bes
dakika bekleyeyim dedim. Hala bitmedi bu on
bes dakika: romanınıza dalmışım. Ivan Petroviç!
Yüce bir sey bu! Böyle bir eserden sonra
anlarlar artık değerinizi! Aglaya aglaya bir hal
oldum! Evet, agladım, oysa pek aglamam ben...

Sizinle gelmemi istiyorsunuz ama bilmem ki...
Dogrusunu söyleyeyim, şimdi... seve seve
gelirdim, ama...

279

Al ah askına gelin! Sonra halim nice olur benim?
Bir buçuk saattir bekliyorum sizi!.. Üstelik
sizinle muhakkak konuşmalıyım... ne üzerine

oldugunu anliyorsunuz, degil mi? Bütün bu isleri benden iyi biliyorsunuz... Belki de bir karara variriz sizinle, düşünün bir kere! Al ah askina kirmayin beni!

Eninde sonunda oraya nasil olsa gidecegimi düşündüm. Natasa o anda yalnız basina oturuyor, beni bekliyor olsa bile bir an önce Katya'yla tanismami o istemisti. Hem Alyosa da yanındaydi belki... Sonra, ona Katya'yla ilgili haber götürmedikçe Natasa'nin içinin rahat etmeyecegini de biliyordum; gitmeye karar verdim. Ama Nel i düşündürüyordu beni.

Biraz bekleyin, dedim.

Disari çıktim. Nel i merdivenin basinda, karanlık bir köseye sinmis, kipirdamadan duruyordu.

Niçin içeri gelmek istemiyorsun Nel i? Ne yapti sana? Ne söyledi?

Hiç... girmem içeri, girmem... korkuyorum... Ne kadar yalvardıysam olmadı. Ben Prensle çikinca arkamizdan içeri girip kapiyi kilitleyecegine söz

verdi.

Kim gelirse, ne derse desin, açma kapiyi Nel i.

Onunla mi gideceksiniz?

Evet.

Ürperdi, Prense gitmeyeyim diye yalvaracakmis gibi kolumdan tuttu, ama bir sey söylemedi. Onu sorguya çekmeye karar vermistim.

içeri girip, Prensten özür diledikten sonra giyinmeye başladim. O kadar uzun boylu hazirlanmamin gereksiz oldugunu söylüyordu. Ama beni yukardan asagi süzdükten sonra, Daha iyice bir sey giyseniz fena olmazdi, diye ekledi. Sosyeteninkati kural arini bilirsiniz...

kisiistese

kurtulamaz onlardan. 280

Fragim oldugunu görünce can sikintisi geçti.

Toplumumuz hiç bir zaman bu denli olgun olmayacaktır, diye ekledi.

€iktik. Ama merdivenin yarısında onu bırakıp geri döndüm, arkamizdan hemen içeri giren Nel i'yle bir kere daha vedalastım. €ok heyecanlıydı. Yüzü mosmor olmuştı. Onu yalnız bırakmak istemiyordu canım, korkuyordum.

Merdivenleri inerken Prens,

€ok tuhaf bir hizmetçiniz var, dedi.
Hizmetçinizdi değil mi o küçük kız?

Hayır... şey... simdilik öyle yanımda kalıyor.

Tuhaf bir kız. Deli her halde. Düşünün bir kere, önce güzel güzel cevaplar veriyordu bana, ama ne zaman ki isikta yüzümü yakından gördü birden üzerime atıldı; bağırıyor, zangir zangir titriyordu, koluma yapıştı... bir şeyler söylemek istiyor, ama söyleyemiyordu. Doğrusu korktum. Elinden kurtulup kaçmak istiyordum, ama, neyse ki o kaçtı. Sasırmıştım. Nasıl geçinebiliyorsunuz; onunla?

Sarali zaval i... dedim.

Simdi anlasildi! Bayilmalari da varsa olagan...

Birden bütün bu olaylar birbirine bagli gibi geldi bana: Maslobojev'in dün benim evde olmadigimi bile bile gelmesi, bugün ona ugramami yazmasi, sarhos halinde istemeye istemeye anlattiklari, bana oyun ederse bunu benim kötülügümü düşünerek yapmadigina inanmam için israri, nihayet, Prensini beni bir buçuk saat beklemesioysa benim Maslobojev'de oldugumu biliyordu belki de, Nel i'nin disari kaçmasi... evet, bu olaylar bagliydi birbirine. Düşünmek gerekti.

Avlu kapisinda Prensini kupa arabasi bekliyordu. Binip yola koyulduk.

281

VIII

Yolumuz pek uzak degildi. Torgoviy köprüsüne kadar gidecektik. TMnceleri hiç konusmadik.

Benimle nereden konusmaya baslayacagini merak ediyordum. Agzimi arayacak, beni yoklayacak, dolambaçli yol arla benden bilgi edinecek saniyordum. Ama hiç de öyle olmadı, dogrudan dogruya konuya girdi.

Ivan Petroviç, diye basladı, bu günlerdeaklimdan hiç çıkmayan bir durumla karsi karsiyayim. Bunu önce sizinle konusmak, düşünceinizi öğrenmek istiyorum: kazandigim davadan vazgeçmeye, tartisma konusu on bin rubleyi Ihmenev'e birakmaya karar verdim. Nasil hareket etmeliyim?

"Nasil hareket etmenin gerektigini bilmemene imkan yok, diye geçirdim içimden. Alay mi ediyorsun benimle?"

Elimden geldigince saf bir tavirla,

Bilmem ki Prens, dedim, baska bir konuda, yani Natalya Nikolayevna'yla ilgili istediginiz bütün bilgiyi verebilirim size, ama sözünü ettiginiz şeyi hiç kuskusu yok ki siz benden iyi bilirsiniz.

Hayir, hayir, bilmiyorum. Siz sik sik görüsuyorsunuz onlarla; belki Natalya Nikolayevna bile bu konuda düsündüklerini bir çok kereler söylemistir size. Benim için çok önemli bu. Yardım edebilirsiniz bana; güç durumdayim. TMteki isler nasıl sonuçlanirsa sonuçlansinne demek istedigimi anliyorsunuz tabiEbu parayi almamaya kararliyim. Ama bunu nasıl yapmalyim, beni düsündüren bu iste. ihtiyar gururuna düskün, inatçidir; benim bu iyi niyetimden alinir, paralari yüzüme fırlatir belki...
282

Sormama izin verin, bu parayi kimin sayiyorsunuz: kendinizin mi onun mu?

Davayi ben kazandigima göre benim demektir.

Ama hakçasi?

Prens, benim böyle çekinmeden, açık açık sormamdan biraz gücenmiş gibi, TabiE benimdir, dedi. Galiba bu isinaslimpek bilmiyorsunuz. ihtiyari, beni bile bile aldatmakla suçlamıyorum; inanın hiç bir zaman da

suçlamadım. Bu çirkin iddiayı kendi atti ortaya. Suçu islerle gerektiği gibi ilgilenmemek, görevini yapmamaktır. Oysa aramızda bir anlaşma vardı. Hem sunu da bilmenizi isterim, bunun da o kadar önemi yok; asil önemli olan, o zaman birbirimize ettigimiz hakaretlerdir. On bin rubleyi önemsemezdim bile belki; sanırım, aramızdaki tartışmanın niçin, nasıl başladığını biliyorsunuzdur. Kabulediyorum, kuskucu, hatta belki haksızdım (tabii o zaman), ama bunun farkına varamadım, ugradığım hakaretin etkisi altında fırsatı kaçırmayıp mahkemeye verdim. Bu yaptığım dürüst bir hareket saymayabilirsiniz. Kendimi temize çıkarmaya çalışmayacağım; sadece su kadar söyleyeceğim size: öfkeye kapılmak, gururunun incinmesi sonucu uygunsuz bir şey yapmak kişinin dürüst olmadığına delil değildir; tam tersine, en olagan, insanca bir tepkidir. Sonra sunu da itiraf edeyim, o zamanlar İhmenev'i pek az taniyordum; bu yüzden, Alyosa'yla kızı üzerine çıkarılan söylentilere inandım, benim güvenimi kötüye kul andığının da doğru olduğunu sandım... Ama artık birakalım bunu. TMnemli olan, şimdi ne

yapmamingerektigidir. Bir yandan dava açmakta hakli oldugumu söylerken bir yandan da parayi almazsam bu, on bin rubleyi ona bagisladigim anlamina gelecek. Buna Natalya Nikolayevna'nin durumunu da eklerseniz... Muhakkak yüzüme fırlatir parayi...

283

Bakin, fırlatir diye kendiniz söylüyorsunuz, demek "ki dürüst bir insan sayiyorsunuz onu; bu durumda paranizi çaldigina inanmamaniz gerekir. TMyleyse ne diye gidip haksiz oldugunuzu söylemiyorsunuz kendisine? Dürüst bir davranis olurdu bu; hem Ihmenev de parasini geri almaya razı olurdu belki.

Him... parasini demek! önemli olan bu iste. Bir de benim durumumu düşünün ama. Gidip davada haksiz oldugumu söyleyecegim ona. Ya "Haksiz oldugunu biliyordun da ne diye verdin mahkemeye?" derse? Ya her önüne gelen bu soruyu sorarsa bana? Zaten hakliyim; parami çaldigini hiç bir zaman iddia etmedim; ama islerimle ilgilenmediginden iyi bir yönetici

olmadigindan yakindim, simdi de bundan kuskum yok. Bu para benimdir, bunun aksini söylemek kendi kendime iftira etmek gibi geliyor bana. Hem hakareti bile bile üzerine aldi ihtiyar; siz de simdi gidip ondan özür dilememi istiyorsunuz. Bu kadari fazla.

Bence iki kisi barismak istiyorsa...

Bunun kolay bir sey oldugunu mu saniyorsunuz?

Evet.

Hayir, bazan çok güçtür, üstelik...

Üstelik arada daha baska engel er de var degil mi? Iste bu konuda sizinle ayni fikirdeyim Prens.

Natalya Nikolayevna'yla oglunuz arasindaki durumu Ihmenev'lerinistedigi biçimde yoluna koymanız gerekiyor. Dava konusunu da içtenlikle ancak o zaman konusabilirsiniz Ihmenev'le.

Henüzhiçbir seydüzelmemirken yapacağınız tek sey var: davada haksız olduğunuzu itiraf etmek; hatta, gerekiyorsa bunu herkesin önünde açıklamak... ben böyle düşünüyorum iste. Açık konusuyorum, çünkü bu konuda ne düşündüğümü siz sordunuz; sanırım, yalan söylememi istemezsiniz. Bu durum size sunu sormak cesaretini veriyor bana: on bin rubleyi İhme 284

nev'e geri vermeyi niçin istiyorsunuz? Kendinizi haklı görüyorsanız ne diye vereceksiniz ona parayı? Merakimi bağışlayın, ama öteki durumlarla o kadar yakın ilişkisi var ki bunun...

Prens, sorumu duymamış gibi,

Ne dersiniz? diye sordu, hiç bir sey söylemeden parayı İhmenev'e versem kabul etmez mi?

Etmez!

TMfkeden titremeye başlamıştım. Bu küstahça soru, adam yüzüme tükürmüş gibi sınırlarımı bir anda ayaga kaldırmıştı. Canımı sikan bir sey

daha vardi: duymamis gibi davranip, soruma cevap vermedenona böyle seyler soracak kadar ileri gitmememi hatirlatmak istiyormus gibikibirli bir taviryla sözümü kesmisti. Sosyetede olanlara özgü bu kibirli tavirdan nefret ederdim; Alyosa'yi da bu aliskanliktan vazgeçirmek için çok ugrasmistim.

"Etmez!" diye bagirmama Prens sakin sakin karsilik verdi : Him... çok heyecanlisiniz, ama hayatta bazi seyler sizin düsündüğünüz gibi olmaz.Sanirim bu konuda Natalya Nikolayevna da bir yol gösterebilir bize.Bir sorun bakalim.

Kabaca cevap verdim :

Gösteremez. Demin dinlemek lütfunda bulunmadiniz beni, sözümü kestiniz. Parayi özür dilemeden verirseniz Natalya Nikolayevna, on bin rubleyi babasina kizinin karsiligi; ona da Alyosa'yi elinden almaniza karsilik verdiginizi düsünecektir...

Prens gülümsedi. (Niçin gülümsemisti acaba?)

Him... aklınıza neler geliyor Ivan Petroviç. Daha çok konuşacaklarım var sizinle. Simdilik yeter bu kadar, zamanım yok. Yalnız sunu unutmamanızı dileyeceğim: durum doğrudan doğruya Natalya Nikolayevna'yla onun

285

geleceğiyle ilgilidir; her şey biraz da sizinle vereceğimiz karara bağlıdır. Çok gereklisiniz bu konuda, sonra anlayacaksınız... Bu bakımdan, benden ne kadar hoşlanmasanız da, Natalya Nikolayevna'nın dostu olduğunuz sürece benimle konuşmaktan kaçamazsınız. Geldik... a bientôt (1).

IX

Kontesin evi pek güzeldi. Odalar sade olmakla beraber hoş, zevkle döşenmişti. Gene de her şeyde bir igretlik hissediliyordu. Bu, gösteriş için bir sürü esyayla doldurulmuş, varlıklı bir ailenin devamlı olarak oturduğu bir evden çok, geçici bir süre için oturulmak üzere oldukça sade döşenmiş uygun bir daireydi. Kontesin

yazin Simbirsk ilindeki harap, iki kere ipotek edilmiş çiftliğine gideceği, Prens'in de ona yol arkadaşlığı edeceği söylentileri dolanıyordu. Bu söylentileri duymuş, kendi kendime canım sıkılarak düşünüyordum: Katya Kontesle gidince Alyosa'nın tutumu ne olacaktı acaba? Natasa'yla bu konuyu konuşmamıştım daha; korkuyordum. Yalnız bazı hal erinden bu söylentilerin onun kulagina kadar geldiğini sezmiştim. Ama bana açılmıyor, için için istirap çekiyordu.

Kontes çok iyi karşıladı beni, içtenlikle elimi sıkıttı; beni evinde görmeyi çoktan beri istediğini söyledi. Çevresinde toplanmış dört kişiydik: Kontes, ben, Prens, bir de diplomat tavrılı, saçları hafif pomatlanmış,

(1) Yakında görüşürüz (Fransızca); burada: konuşmamıza yakında devam ederiz. 286

yakasından nisaniyle, yüksek sosyetenin olduğu belki orta yaşlı bir beyçok güzel gümüş semaverden çaylarımızı Kontes kendi dolduruyordu. Diplomat tavrılı beye özel bir saygı gösteriyorlardı. Kontes, Avrupa'dan

döndükten sonra, umduğu gibi yüksek kisilerle iliski kurmayi basaramamisti Petersburg'da. O aksamki konuktan baska hiç kimse aksamlari oturmaya gelmiyordu ona. Gözlerimle Katerina Fyodorovna'yi aradim; öteki odada Alyosa'yla beraberdi.

Ama geldigimizi duyunca hemen yanimiza çıktı. Prens saygiyla öptü elini; Kontes beni gösterdi.

Prens hemen tanistirdi bizi. Sabirsiz bir dikkatle inceliyordum onu: beyazlar giyinmis, kisa boylu, yüzünde sakin, durgun bir ifade olan, Alyosa'nin dedigi gibi masmavi gözlü, sadece gençlik güzel igi olan narhi yapili, sarisin bir kizdi bu. Çok çok güzel bir kizla karsilasacagimi bekliyordum, hayal kirikligina ugramistim. Yuvarlak yüzünün çizgileri düzgün, sade bir biçimde taranmis gür saçlari gerçekten güzel, bakisi sakindi. Sokakta karsilassam basimi çevirip bakmazdim bile. Ama ilk anda böyle düşünmüstüm. O aksam sonra daha yakindan inceledim Katya'yi. Yalnizca, elimi sikarken gözlerimin içine hiç bir sey söylemeden garip, ısrarlı, içten bir dikkatle uzun uzun bakmasi

sasirmama yetmisti; nedense elimde olmadan gülümsedim. Karsimdakinin temiz ruhlu bir insan oldugunu hemen anlamistim tabi.

Kontes gözünü ayirmiyordu ondan. Katya elimi siktikten sonra tuhaf bir acelecilikle odanın öte kösesine gitti, Alyosa'nin yanina oturdu. Alyosa benimle tokalasirken "Az kalacagim burada, sonra hemen oraya gidecegim" diye fısildadi.

"Diplomat"soyadini bilmedigim için böyle söz edecegim ondanagirbasli, magrur bir tavirla anlatiyordu. Kontes de büyük bir dikkatle dinliyordu. Prens, diplomatin sözlerini onayliyor gibi, yaltaklanarak gülüm

287

süyordu; konusmaci, besbel i ona deger verdiginden, sik sik dönüp bakiyordu yüzüne. Bana çayimi vermis, bir yanda rahat birakmislardi. Bu çok hosuma gitmisti. Elimden geldigince Kontesi de inceliyordum. İlk bakista istemiyerek begendim onu. Belki genç sayilmazdi, ama bana en çok yirmi sekizinde gibi geldi. Yüzü hala taptazeydi; ilk gençliginde

çok güzel olsa gerekti. Siyah saçları oldukça gürdü; bakisi son derece içten, ama biraz oynak, muzipti. Ne var ki, nedense şimdi kendini tuttuğu bel iydi. Bakisinde ayrıca zeka, iyi yüreklilik, nese pariltıları da vardı. Onun biraz havai yaradilisli, eglenceye düskün, içten ama bencil bir insan olduğunu anlamıştım. Prensın etkisi büyüktü üzerinde. Aralarında gizli bir ilişkinin olduğunu biliyordum. Avrupa'dayken sevistiklerini, Prensın Kontesi pek kiskanmadığını da duymuştum. Ama onları geçmisteki ilişkilerinden başka esrarlı, birtakim çıkarılara dayanan bazı durumların da birbirine bağladığını sanıyordum şimdi de öyle düşünüyorum. Aralarında bir şeyler vardı... Prensın son zamanlarda ondan bıktığını, ama ilişkilerini kesmediğini de biliyordum. Katya üzerine kurulan planlar bağlıyordu onları birbirine belki de. Bu niyeti yüzünden Prens, Kontesin çok istemesine rağmen evlenmiyordu bile onunla. Oysa kadın, evlenirlerse üvey kızının Alyosa'yla evlenmesi konusunda ona yardımcı olacağım da vaatmiş. Bunu, Alyosa'nın bana anlattıklarından çıkarıyordum.

Gene onun anlattiklarından Prens'in, avucunun içine iyice aldığı Kontesten nedense çekindiğini de biliyordum. Alyosa bile farketmişti bunu. Sonraları, Prens'in kontesi başka biriyle evlendirmeyi çok istediğini, hatta onu Simbirsk'e, sırf ona orada bir koca bulmak umuduyla götürdüğünü duydum.

Bir yanda oturmuş dinliyor, Katerina Fyodorovna'yla basbasa konuşma fırsatını nasıl yaratabileceğimi düşünüyordum. Dimlomat, Kontes'in son günlerdeki durum, 288

yeni devrimler, onların korkması için ortada bir neden olup olmadığı üzerine sorduğu soruları cevaplandırıyordu. Adam ağırbaşlı, magrur bir tavırla anlatıyor, sözü uzattıkça uzatıyordu. Güzel konuşuyor, düşüncesini ustalıkla açıklıyordu ya, savunduğu görüş iğrençti. Bu devrimlerin, değişikliklerin en kısa zamanda beklenen ürünü vereceğini; bu ürünleri görünce sağduyunun baskın çıkacağını, toplumda (tabii hepsinde değil) yepyeni bir ruhun doğacağını, yanlış yoldan gidildiğinin anlaşılıp gene geriye dönüleceğini iddia ediyordu. Bu tecrübeninaci

da olsatoplumumuza çok yararlı olacağını, çünkü mutlu geçmisse nasıl bağlanmamızın gerektiğini bize öğreteceğini; bu basibozuklugun bir an önce bardağı taşırtmasının daha iyi bile olacağını söylüyordu. "Bizsiz olmaz, diye bağladı sözünü, bizsiz hiç bir toplum ayakta duramamıştır. Biz bir şey kaybetmeyiz, hatta kazanırız. Yüze yüze karaya çıkarız; o anda elimizdeki bayrakta söyle yazar: Pire ça va, minem ça est (1)". Prens, dudaklarında bu düşünceye katıldığını bel i eden iğrenç bir gülümseme, dinliyordu. Diplomat pek keyifliydi. O anda az kaldı itiraz edecek kadar budalalacaktım, içim içimi yiyordu. Prensın çirkin bakışı durdurdu beni. Hafifçe, benden yana dönmüş, heyecanlı bir çikis yapmamı bekliyormuş gibi tuhaf tuhaf yüzüme bakıyordu. Kendimi küçük düşürmem için böyle bir atılış yapmamı belki de istiyordu. Üstelik diplomatın itirazımı anlamayacağından, hatta beni adam yerine koymayacağından da kuskum yoktu. Onların yanında oturmaktan tiksiniyordum; Alyosa kurtardı beni.

Sessizce yanima geldi, omuzuma dokunup, biraz konusmak için agirdi. Onu Katya'nin yol adigini anlamis

Ne denli kötü olursa o denli iyi(Fransızca).

289

tim. Yanılmamışım. Bir dakika sonra genç kızla yan yana oturuyorduk. TMnce "ne biçim seysin sen böyle" der gibi bakti yüzüme; konuşmaya nereden başlayacağımızı bir an kestiremedik. Bununla beraber, onun bir başlayınca belki sabaha kadar konuşacağı inancı vardı içimde. Alyosa'nin "bes altı saat konuştuk", dediği geldi aklıma. Alyosa yanımızda oturuyor, başlamamızı heyecanla bekliyordu. Gülümseyerek bize bakıp,

Niçin konuşmuyorsunuz? diye sordu. .Katya,

Ah Alyosa, ne seysin...dedi, başlayacağız iste. Sizinle konuşmak istediğim o kadar çok şey var ki Ivan Petroviç, söze nereden başlayayım bilemiyorum. Çok geç tanıştık, daha erken

tanimaliydik birbirimizi; zaten ben sizi hanidir taniyorum. Sizi görmeyi öyle istiyordum ki! Hatta mektup yazmayi düşünüyordum size...

Elimde olmadan gülümseyerek,

Ne üzerine? diye sordum. CiddE bir tavir la cevap verdi :

Yazacak çok sey vardi. Sözgelimi, Alyosa Natalya Nikolayevna'nin böyle bir zamanda onu yalnız bıraktığı için hiç gücenmediğini söylüyor, bunun doğru olup olmadığını sormak istiyordum size.

Sonra, Alyosa'nin bu yaptığı olacak sey mi yani? Söyler misin, ne isin var şimdi burada?

Ah, şimdi, şimdi gidiyorum. Bir dakika kalip nasıl konuştugunuza baktıktan sonra gideceğimi söylemistim zaten.

Bakacak ne var bunda, oturuyoruz iste, görmüyor musun?

Bana döndü, yüzü kızararak Alyosa'yi gösterdi,
Her zaman böyledir, diye ekledi. "Bir dakika, bir

EzilenlerF : 19 290

dakikacık kalacağım" der, bir türlü kalkmak bilmez, bakarsın gece yarısı olmuş. O saatten sonra oraya da gidemez tabii. "Natasa kızmaz, dedi, çok iyidir o". İşte böyle düşünüyor! Doğru mu bu şimdi? dürüst bir davranış mı?

Alyosa acikli bir sesle,

Gitmesine gideceğim, dedi, ama sizin yanınızda kalmayı da o kadar istiyorum ki...

Ne yapacaksın yanımızda? Hem bizim de yalnız konuşmamız gereken çok konu var. Bak Alyosa, gücenme; Ivan Petroviç'le yalnız konuşmamız gerekiyor... anla beni.

TMyle gerekiyorsa giderim tabii... gücenecek ne var bunda. Gider bir dakikacık Levinka'da oturur, sonra oraya geçerim.Sapkasını aldı. Bana

döndü.Bakin ne diyeceğim, Ivan Petroviç,
babamin Ihmenev'lerle arasındaki dava sonucu
kazandığı parayı almayacağını duydunuz mu?

Duydum; kendisi söyledi bana.

Ne soylu bir hareket, degil mi? Oysa Katya hiç
de öyle düşünmüyor. Bu konuyu da konusun
onunla .Hosça kal Katya, hem yalvarırım
Natasa'yi sevdiğimden kuskun etme. Niçin
hepiniz sitem edersiniz bana durmadan?... Onu
ne kadar sevdiğimi biliyor, güveni de sonsuzdur
bana; bundan kuskun yok. Onu bütün kalbimle
seviyorum. Ama bu sevginin nasıl bir sevgi
oldugunu bilmiyorum.

TMyle seviyorum iste. Suçlu gibi ikide bir
sorguya çekmeyin beni. Ivan Petroviç geldi iste,
sor ona bakalim; Natasa'nin kiskanç, beni çok
sevdiği halde son derece bencil oldugunu,
benim için fedakarlık etmeye yanasmadığım o
dadogrulayacaktır.

Kulaklarima inanamiyordum, hayretle,

Nasil? diye sordum.

Katya el erini birbirine vurarak adeta haykirdi:

291

Neler söylüyorsun Alyosa?

Sasilacak ne var bu söylediğimde? Ivan Petroviç biliyor. Hep yanında olmami istiyor. Gerçi açığa vurmuyor istegini, ama bel i...

Katya'nin yüzü öfkeden kipkirmizi olmustu.

Utanmiyor musun, utanmiyor musun böyle konuşmaya? dedi.

Utanacak ne var bunda ? Çok tuhaf bir kizsin Katya! Onun sandığından çok seviyorum onu, o da beni benim sevdiğim gibi gerçek bir sevgiyle sevseydi haz duyduğum şeyler dengeri çekmeye çalısmazdı beni. Evet, kendisi söylüyor gitmemi, ama yüzünden bunu istemeye istemeye yaptığı bel i oluyor; söylemese daha iyi bu durumda.

Katya öfkeden parlayan gözlerini gene bana çevirdi.

Hayir, hayir, bunda bir is var! diye bagirdi. Itiraf et Alyosa, hemen simdi itiraf et, bütün bunlari baban söyledi sana, degil mi? Bugün soktu aklina! Lütfen yalan söylemeye kalkisma: hemen anlarim çünkü! TMyle degil mi?

Alyosa bozulmustu.

Evet, o söyledi, dedi, bundan ne çıkar? Bugün çok dostça konustu benimle, hep ögdü onu, öyle ki, sasirdim kaldim: o kadar hakaret etti ona, gene de ögüyordu onu.

Siz de inandiniz, dedi. Her seyini size vermisken; simdi biledaha bugünhep sizi düşünüyor, aman caninizsikilmasin,Katerina Fyodorovna'yla görüşmekten yoksun kalmayasiniz diye elinden geleni yapiyorken siz böyle düşünabiliyorsunuz demek!Bugün kendisi söyledi bunu bana.Nasil oldu dainanabildiniz bu iftiralara! Utanmadiniz mi?

Katya, karsisinda toplum için zararlı bir insan
var 292

mis gibi kolunu sal ayarak,

Nankör! dedi. Utanmak nedir bilmez zaten!
Alyosa aglamaklı bir sesle, Sizin ki de fazla oldu
artık! diye söylendi. Hep böylesin Katya! Benim
için iyi dedigin iduymadım ki hiç... Ivan
Petroviç'i bırak zaten! Natasa'yi sevmediğimi
sanıyorsunuz. Bencil olduğunu kötü

maksatla söylemedim. Beni çok sevdiğini,
ölçüyü kaçırdığını, bunun da hem beni hem onu
üzdüğünü söylemek istedim. Babama
gelince, istese bile hiç bir zaman kandıramaz
beni. Kanmam.

Natasa'nin bencil olduğunu kötü anlamda
söylemedi; anladım ama. Aynı demin anlattığım
gibi söylüyordu: beni o kadar çok seviyor ki,
sonu bencil iğe varıyor, bu yüzden hem o
üzülüyor hem ben; zamanla daha da artacak bu
üzüntüm... Haksizmiyani;
benim iyiliğimi düşünerek söylüyordu; hem

bunda Natasa'yi küçük düsüren bir yan da yok. Tam tersine, onun bana karsi sonsuz bir sevgi besledigini...

Ama Katya sözünü bitirtmedi Alyosa'ya, Heyecanla sitem etmeye basladi ona. Babasinin, sirf Natasa'yla aralarina sogukluk sokmak için kizcagizi ögdüğünü, iyi yürekli gözükerek onu aldattigim delil er göstererek ispat etmeye çalisiyordu. Natasa'nin onu nasıl sevdiğini, bu yaptıklarını ancak böyle bütün varligıyla seven bir insanin bagislayabileceğim, gerçek bencilin o, Alyosa oldugunu saydi döktü. Katya'nin sözleri yavas yavas etkisini gösterdi; derin bir keder, pismanlik kapladi benligini. Basi önünde, hiç cevap vermeden, bitik, yüzünde bir istirap ifadesi, yanimizda öyle oturuyordu. Ama Katya'nin ona acidigi yoktu. Asiri bir merakla dinliyordum anlattıklarını. Bu tuhaf kizi bir an önce daha yakindan tanımak istiyordum. Henüz çocuktu, ama inanç dolu, iyiye, hakliya yürekten bagli, tuhaf bir çocuk... Onun çocuk oldugu söylenebilirse, o halde günümüz ailelerinde pek

çok rastlanan düşünen, çocuklardandı... Kafasının çalıştığı beliydi. Bu düşünen, küçük basın içinde neler olduğu; orada çocuksu düşünceler, kavramlarla yaşanmış izlenimlerin, gözlemlerin (Katya yaşıyordu artık çünkü) nasıl karşılaştıkları; henüz yaşamadığı, kitaplardan edindiği, ama onu çok sasırtmış belki onları da yaşanmış sanıyordu düşüncelerin de ötekiler arasına katılması dikkate, incelenmeye değerdi doğrusu. O akşam, yanında kaldığım sürece ve sonraki görüşmelerimizde bu kızı oldukça iyi inceledim sanıyorum. Duygulu, heyecan dolu bir yüreği vardı.

Gerçeği her şeyin üstünde tuttuğu için kimi zaman soğukkanlı olmayı önemsemez, hayatta uyulması gereken bazı kuraları kör inanç sayar; atak yaradılışlı bütün insanlar gibi bu yaniyla ögünürdü. Bu ona ayrıca bir çekicilik veriyordu. Düşünmeyi, gerçeği arayıp bulmayı çok seviyordu ya, öylesine içten, çocuksu bir hali vardı ki, insan hemen isiniyordu ona. Levinka'yla Borinka'yi hatırladım; genç kızın onlarla ilişki kurması olagandı. Çok tuhaftı: ilk

bakista bana hiç bir özel ilgi yok gibi görünen yüzü o aksam giderek daha bir güzel, çekici gelmişti. Bu çocuksu saflıkla yan yana olan düşünen bir kadının ağırbaşlılığı; bu, gerçeğe duyulan asiri susamışlık, inançlarına siki sikiya bağlılık... bütün bunlar genç kizin yüzüne içten, yüce, ruhsal bir güzel ik veriyordu. Onu yeni tanıyan kimse, yüzeyde kalan, ilgisiz bir bakışın sezinleyemeyeceği bu güzel iğnin insanın içine yavas yavas isledigini zamanla anlıyordu.

Alyosa'nın ona, "sonunda deli gibi tutulacağından kuskum yoktu artık. Delikanlı düşünmekten, kafa yormaktan pek hoslanmazdı ya, onun yerine düşünenleri, hatta bir şey isteyenleri severdi... kendini Katya'nın el erine bırakmıstı... Temiz bir yüregi vardı; dürüst, güzel olan her şeyin etkisine hemen kaptırırdı kendini. Katya da çocuksu içtenliğiyle kendine bağlamıstı onu. irade gücü hiç yoktu; oysa genç

294

kız heyecanlı, inanç dolu, güçlüydü. Alyosa da onu yönetebilecek, hatta buyruğu altına alabilecek bir insana bağlanabilirdi ancak. Bu

yaniyla önceleri Natasa bir ölçüde bağlamisti onu kendine; ne var ki Katya çok daha sansliydi ondan... hala çocuktu çünkü, uzun süre de çocuk kalacaga benziyordu. Onun bu çocuksu safligi, parlak zekasi, öte yandan mantiginin sesini dinlemektense duygularinin etkisi altında kalmasi Alyosa'ya daha yakindi. O da hissediyordu bunu, bu yüzden Katya'ya giderek daha çok bağlaniyordu. Basbasa konusurlarken ciddCE, "toplumsal" sorunlarin yaninda oyuncaklardan da söz ettiklerine eminim. Gerçi Katya da sik sik sitem ediyordu Alyosa'ya, avucunun içine iyice almisti onu, ama delikanlinin kendini Katya'nin yaninda Natasa'nin yaninda olduğundan çok daha rahat hissettiği bel iydi, Ikisi daha bir denktiler, önemli olan da buydu.

Alyosa ayaga kalkip sapkasini aldi, elini genç kiza uzatarak, Pekala Katya, pekala, dedi, yeter artik; zaten her zaman sen haklisin, ben de haksiz. Çünkü

senin ruhun benimkinden temiz... Simdi hem ona, hem de Levinka'ya ugrarim...

Levinka'yla bir isin yok. Sözümlü dinledigin zamanlar pek sevimli oluyorsun.

Alyosa mahzun bir taviryla,

Sen herkesten bin kat sevimlisin, dedi. Ivan, Petroviç, bir sey söylemek istiyorum size.

Odanin bir kösesine çekildik.

Bugün bir alçaklik ettim, diye fisildadi. Çok büyük suçum var. TMgleden sonra Aleksandrovna adinda güzel mi güzel bir Fransiz kadiniyla tanistirdi beni, babam. Sey... hoslandim ondan, ve...

neyse iste; ne burada ne Natasa'nin yanindakalmayüzümvar. Al ahaismarladik Ivan Petroviç.

295

Gelip tekrar yanma oturdugumda Katya,

Çok iyi, temiz bir çocuktur, dedi, ama bunun

zerinde sonra uzun uzun konusacagiz. TMnce anlas mamiz gerek: sizce Prens nasil bir insan?

Çok kötü...

Bence de. TMyleyse bunda anlastik. Simdi gelelim Natalya Nikolayevna'ya...Biliyor musunuz Ivan Petroviç, dört gözle bekliyordum sizi. Her sey i grenebilirim sizden, simdiye kadar Alyosa'nin anlattiklarindan bir seyler ikarmaya alisiyordum. Bilgi alacagim baska kimse de yoktu. TMnce sunu söyleyin bana (en önemli olan budur): ne dersiniz, sizce Alyosa'yla Natasa mutlu olacaklar mi? Nasil hareket edecegim konusunda son kararimi vermem için bunu bilmem gerekiyor.

. Bunu kesin olarak nasil söyleyebilirim?.. Katya sözümü kesti : Kesin olarak söylemeyin, ne dsndgnz söyleyin yeter. Çünkü çok zeki bir insansiniz.

Bence mutlu olamazlar.

Niçin?

Birbirinin dengi degildirler.

Ben de öyle düşünüyorum!

Genç kız derin bir keder içinde kol arını önünde kavusturdu.

Daha açık anlatın, dedi. Bakın, Natasa'yi görmeyi çok istiyorum; çünkü konuşacağımız çok şey var. Sanırım her şey ikimizin vereceği karara bağlı. Simdilik hep hayalimde canlandırıyorum onu: çok akil i, ağırbaşlı, dürüst, son derece güzel olsa gerek. TMyle, değil mi?

TMyle.

Bundan kuskum yoktu zaten. Peki nasıl oldu da Alyosa gibi bir çocuğu sevebildi ? Bunun nedenini açıklayın bana, bunu çok düşünüyorum.

Bu açıklanamaz Katerina Fyodorovna. Kisinin ni
296

çin, nasıl sevdiğini hiç kimse bilmez. Evet, bir çocuktur Alyosa. TMyle ama, bir çocuğun nasıl sevildiğini biliyor musunuz? (Yüzümden ayırmadığı ciddE, sabirsiz, merak dolu gözlerine baktıkça içim bir hos oluyordu.) Natasa, çocukluktan uzak olduğu ölçüde çok sevebilir Alyosa'yi, diye devam ettim. Dürüst, içten, pek safbazan yakisir ona bu safligibir çocuktur Alyosa. Natasa belki de... nasıl söylesem? acimaya benzer bir duyguyla sevmis olabilir onu. Soylu bir yürek aciyarak da sevebilir... Size bu konuda hiç bir şeyi açıklayamayacağımı hissediyorum; üstelik ben soracağım size: siz seviyor musunuz onu?

Hiç çekinmeden, cesaretle sormuştum bu soruyu; aceleciligimin onun temiz, çocuk ruhunu incitmeyeceğini hissetmistim.

Gözlerimin içine tatli tatli bakarak,

Val ahi bilmiyorum henüz, dedi, sanirim çok seviyorum...

Gördünüz mü ya. Onu niçin sevdiğinizi Siz

söyleyebilir misiniz?

Bir an düşündükten sonra cevap verdi :

Yalan dolani yok; gözlerimin içine bakarak bir sey anlatmasi çok hosuma gidiyor... Bakin Ivan Petroviç, ben bir kizim, sizse erkeksiniz; size böyle seyleri anlatmam dogru mudur acaba?

Bunda kötü ne var ki?

Dogru. Kötü bir sey yok bunda. Ama onlar (gözleriyle, semaverin bulundugu masada oturanlari gösterdi) duysalar kinarlardi beni. Haklari var mi sizce?

Yok! Kalbiniz kötü bir sey yaptiginizi söylemiyor size, öyleyse...

Besbel i, konusmamizi elinden geldigince uzatmak istegiyle kesti sözümü

Ben de öyle yaparim her zaman; içime bir davra

nisimin kötü olduğu kuskusu düserse hemen kalbime bakarım, o rahatsa ben de rahat olurum.

İnsanın daima böyle yapması gerekir. Sizinle, kendi kendimle konuşuyormuş gibi açık, içten konuşuyorum; çünkü, çok iyi bir insansınız; sonra, Alyosa daha ortaya çıkmadan Natasa'yla aranızda geçenleri biliyorum; dinlerken ağlamıştım.

Kim anlattı bunu size?

TabiiE Alyosa. Anlatırken iki gözü iki çesme ağlıyordu. O hali pek hoşuma gitmişti. Bana kalırsa o sizi, sizin onu sevdiğinizden çok seviyor Ivan Petroviç. İste bu huyuna bayılıyorum onun. Sizinle böyle açık, içten konuşmanın ikinci nedeni de çok zeki, bana akıl verebilecek bir insan olmanızdır.

Benim size akıl verebilecek kadar zeki olduğumu nereden biliyorsunuz?

Katya bir an düşündü.

Bel i! dedi. TMnemli olan bu degil zaten; esas konumuza gelelim. Yol gösterin bana Ivan Petroviç: Natasa'nin rakibesi oldugumu hissediyorum artik; ne yapsam, nasil hareket etsem? Mutlu olup olmayacaklarini da bunun için sordum size. Gece gündüz hep bunu düşünüyorum. Perisan bir durumumuz var, perisan! Alyosa'nin Natasa'ya olan sevgisi iyice söndü, gün geçtikçe bana daha çok baglaniyor. TMyle degil mi?

Galiba.

Ama Natasa'ya söyledikleri de yalan degil. Artik onu sevmediginin farkinda degil; bence Natasa farkindadir bunun. Ne istirap çekiyordur kizcagiz!

Ne yapmak istiyorsunuz Katerina Fyodorovna? Genç kiz ciddE bir tavirle cevap verdi :

"Bir sürü düşünce var kafamin içinde; hangisini seçeceğimi bilmiyorum. Sizi de bunun için sabirsizlikle bekliyordum zaten: kararı siz verin. Siz her şeyi benden çok daha iyi biliyorsunuz.

Simdi bir tanrisiniz siz benim 298

için. Dinleyin, önceleri söyle düşünüyordum: birbirlerini seviyorlar, mutlu olacaklarsa benim kendimi feda etmem, onların mutluluklarına yardımcı olmam gerek. Nasıl?

Kendinizi feda ettiğinizi biliyorum.

Evet, öyle oldu, ama sonraları Alyosa sık sık buraya gelmeye, beni sevmeye başlayınca kendimi feda etsem mi etmesem mi diye düşünmeye başladım. Çok kötü Mr sey bu, değil mi?

Son derece olagandır... dedim, hiç bir suçunuz yok.

Sanmam; çok iyi yürekli olduğunuz için böyle söylüyorsunuz. Kalbimin hiç de temiz olmadığını sanıyorum. Temiz olsaydı, nasıl hareket edeceğime karar verirdim. Ama bırakalım bunu şimdi!

Sonra Prensten, mamran'dan, (1) Alyosa'nın

kendisinden aralarındaki iliskiler üzerine daha çok bilgi topladim, birbirinin dengi olmadiklarini anladim; siz de ayni seyi söyluyorsunuz. Bu kez kararsizligim iyice artti... Mutlu olamayacaklarsa ayrilsalar daha iyi olur bence. TMnce sizden her seyi ayrintilariyla öğrenmeyi,sonra da Natasa'ya gidip beraberce bir karar vermeyi koydum aklima.

Ama nasil bir karar vereceksiniz, önemli olan da bu zaten!

Söyle diyecegim ona: "Alyosa'yi dünyada her seyden çok sevdiğinize göre, mutlu olmasını yürekten istemeniz gerekir, öyleyse ayrilmalısınız ondan."

Güzel ama bunu duyunca Natasa'nin ne hale gireceğini düşündünüz mü hiç. Sonra, söylediginizi kabul etse bile, Alyosa'dan ayrılmaya gücü yetecek mi bakalım?

Benim düşündüğüm de buzaten,hem...hem...
Birden aglamaya basladi. Dudaklari titreyerek,
(1)Anne(Fransızca)

Natasa'ya ne kadar acidigimi bilemezsiniz, diye fisildadi.

Ne söyleyebilirdim! Susuyordum. Katya'ya bakarken benim de içimden aglamak geliyordu. Ne tatli bir çocuktur! Alyosa'yi kendisinin mutlu edebileceğine nereden böylesine inandığını sormadım artık.

Biraz sakinlestikten sonra, deminkinden daha bir mahzun,

Müzik sever misiniz? diye sordu. Sasirmistim.

Severim, dedim.

Zaman olsaydi Beethoven'in üçüncü konçertosunu çalardım size. Son günlerde hep onu çalıyorum, İçimdeki... duyguları o kadar güzel dile getiriyor ki... Sanki benim için bestelemiş onu Beethoven. Neyse bir daha geldiginizde çalarım, şimdi konuşmamız gerek.

Natasa'yla onun görüsmesini nasıl sağlayabileceğimiz üzerine konuşmaya başladık. Katya, hareketlerinin devamlı kontrol altında bulunduğunu; üvey annesi iyi yürekli bir kadın olduğu, onu da sevdiği halde, Natasa'yla tanışmasına dünyada izin vermeyeceğini; bu yüzden, kurnazlık etmeyi aklına koyduğunu söyledi. Sabahları araba gezintisine çoğu zaman Kontesle beraber çıkarmış. Bazan kontes gelmez, Fransız mürebbiyeyi katarmış yanına. Mürebbiye de hastaymış şimdi. Basi agridığı zamanlar böyle yaparmış Kontes; bu yüzden, basinin, acriyacığı zamani beklemek gerekiyormuş. Yaslı mürebbiye çok iyi yürekli olduğu için, onu kandirmek kolaymış.

Kisacasi, Natasa'yla görüşecekleri günü önceden kararlaştırmak imkansızdı.

Natasa'yı latan istiginiz acrişman olmayacaksınız, dedim. O da sizinle tanışmayı çok istiyordu; hiç

değilse, Alyosa'yı kime bıraktığını görmesi bakımından sizinle tanışması iyi olacak. Bunun için üzmemeyi kendinizi; 300

zamanla her sey düzelir. Yakında köye gidiyorsunuz galiba?

Evet, bir aya kadar gideceğiz.Bunu daha çok Prensın istedigini biliyorum.

Ne dersiniz, Alyosa da gelecek mi sizinle? Katya gözlerimin içine uzun uzun bakti.

Ben de bunu merak ediyorum! diye mirildandi. Sanirim gelecek!

TMyle.

Tanrim, bunun sonu neye varacak acaba?Beni dinleyin Ivan Petroviç. Her seyi yazacagim size; çok çok yazacagim. Görüyorsunuz ya,simdidensikmaya basladim caninizi. Sik sik gelecek misiniz bize?

Bilmiyorum Katerina Fyodorovna: duruma bagli. Belki bir daha hiç gelmem.

Niçin?

Bir çok nedenleri olabilir bunun. Sonra Prensle aramızdaki ilişkiler de önemli.

Katya kararlı bir sesle,

Uğursuz adam, dedi. Bakın Ivan Petroviç, ben size gelsem nasıl olur?

Sizce?

Genç kız gülümsedi.

Bence iyi olur. Bir gün ziyaret etmek isterim sizi... Sunu söyleyeyim ki, sizi saydığım kadar seviyorum da... İnsan çok şey öğrenebilir sizden. Seviyorum sizi... Bunu söylemem ayıp değil mi?

Neden ayıp olsun? Ben de öz kızkardesim gibi seviyorum sizi.

Dostum olmak istiyor musunuz? Tabii, tabii istiyorum! dedim.

Gene çay masasında oturanları gösterdi.

Onlar olsa muhakkak ayip derler, genç bir kiza böyle konusmanın yakışmayacağını söylerlerdi.

301

Sırası gelmişken sunu da söyleyeyim, bol bol konuşalım diye Prens bu kadar uzun süre mahsus basbasa bırakmıstı bizi galiba. Katya,

Prensın paralarına göz diktiğini çok iyi biliyorum, diye devam etti. Beni çocuk sanıyorlar; yüzüme karşı bile söylüyorlar bunu. Oysa ben hiç de çocuk olmadığım kanısındayım. Çok tuhaf insanlardır bunlar: kendilerinin farkı yok çocuktan. Nedir bu telasları?

Sormayı unuttum, Katerina
Fyodorovna: Alyosa'nın sık sık gittiği
Levinka'yla Borinka kimin nesidirler?

Uzak akrabalarım. Çok zeki, dürüst çocukturlar, ama biraz fazla konuşurlar... İkisini de yakından tanırım...

Gülümsedi.

Onlara bir milyon ruble vereceginiz dogru mu?

Gördünüz mü, bu milyon lafini agizlarindan düsürdükleri yok, can sikmaya basladi artik. Yararli bir is için seve seve yardım ederim tabiE, ne yapacagim bu kadar parayi! Ama bu yardimi ne zaman yapacagim bel i degil; oysa onlar gece gündüz, bagislayacagim parayi nereye harcayacaklari üzerine tartisip duruyorlar... bir kavga etmedikleri kaliyor. Çok tuhaf dogrusu. Çok telasli çocuklar.

Ama gene de iyidirler...dürüst, zekidirler, Okuyorlar. Ne de olsa, baskalari gibi basibos yaşamaktan çok daha iyi bir sey bu. TMyle degil mi?

Uzun uzun konustuk. Hemen bütün hayatini anlatti bana; benim anlattiklarimi da büyük bir dikkatle dinledi. Daha çok Natasa'yla Alyosa'dan söz edeyim istiyordu. Prens yanimiza gelip, artik geç oldugunu söylediğinde saat on ikiydi. Kalktik. Katya elimi kuvvetlice sikti, gözlerimin içine manali manali bakti. Kontes, sik sik gelmemi diledi.Burada tuhaf,

belki de pek yersiz bir açıklama yap 302

madan geçemiyeceğim. Katya'yla üç saatlik konuşmamızın sonunda içimde garip, ama kesin bir inanç yer etmişti: onun, kadın erkek ilişkilerinden bile habersiz, saf bir çocuk olduğu inancıydı bu.

Birtakim düşüncelerine, çok önemli bazı şeylerden söz ederken takindığı ciddi tavra pek gülünç

bir hava veriyordu bu durum...

X

Arabasına bindiğimiz zaman Prens,

Bakin ne diyeceğim Ivan Petroviç, dedi, beraberce bir şeyler yesek, ha? Ne dersiniz?

Kararsız,

Bilmem ki Prens, diye cevap verdim, gece yatmadan önce bir şey yemek adetim değildir

de...

Gözlerimin içine kurnaz kurnaz bakarak ekledi :

Hem yer hem konuşuruz.

Açıktı! "Benimle konuşmak istiyor, diye geçirdim içimden, benim de istediğim bu zaten". Razi oldum.

Anlastık. Büyük Rihtim caddesinde B. ye gidiyoruz.

Biraz sasırmıstım,

Lokantaya mi? diye sordum.

Evet. Ne öldü? Aksam yemeklerini çoğunlukla dışarda yerim ben. Sizi davet etmeme izin vermez misiniz?

Gece yemek yemediğimi söyledim size.

Bir kerelik yemekten bir şey çıkmaz. Hem davet ediyorum sizi...

Yani "yediklerinin parasini ben verecegim"; benÇ davet ettigini mahsus belirttiginden kuskum yok. Razi oldum, ama lokantada hesabimi kendim ödemeye kararliydim. Lokantanin önünde indik arabadan; Prens ayri bir oda tuttu; zevkle, ustalikla yapilmis birkaç çeşit yemek söyledi. Yemekler de, istedigini sarap gibi en pahali çeşitin

303

dendi. Benim gücüm yetmezdi onların parasini ödemeye. Listeye bakıp, bir yarım dag tavuğuyla bir kadeh Lafite sarabi ismarladim. Prens köpürdü.

Benimle yemek istemiyorsunuz demek!Çok garip bir davranis bu. Pardon, mon ami, (1) ama bu yaptiginiz...asiri bir kibir. Gurur degil, düpedüz kibir bu. Bahse girerim, bunun altından sınıf farki sorunu çıkacak, inanin ki kiriyorsunuz beni.

Ama ben diretiyordum.

Nasil isterseniz, dedi. Zorlamam sizi... Ivan Petroviç, sizinle dostça konuşabilir miyim?

Lütfen.

Bence bu kadar alinganlık zararlıdır size. Zaten sizin gibilerin huyudur bu! Bir edebiyatçisiniz, dünyayı görüp tanımanız gerek, oysa siz her şeyden uzaklaşıyorsunuz. Dağ tavugundan söz etmiyorum; bizim çevremize gösterdiğiniz asiri sokuğunun zararlı olduğunu belirtmek istiyorum.

Çok şey kaybetmenizden başka hiç değilse yükselme sansinizi yok ediyorsunuz romanlarınızda, hikayelerinizde anlattığınız kontların, prenslerin yasantılarına, zengin salonlara yabancı kalıyorsunuz... ben de neler diyorum? Siz yoksul ari, küçük memurları, kavgacı subayları, birtakim soyguncuları, kaybolan kaputları anlatıyorsunuz... biliyorum, hepsini biliyorum.

Ama yanıyorsunuz Prens; "yüksek sosyete" nize girmiyorsam, bu orada canımın

sikildigindan, bir de yapacak isim olmadigindandir! Hem hiç girmiyorum da denemez...

Evet, Prens R. ye yilda bir kere ugruyorsunuz; görmüstüm sizi orada. Yilin geri kalan zamaninda da gururunuzla basbasa, tavan aralarinda çürüyorsunuz. Oysa (1)Kusura bakmayin dostum(Fransizca). 304

sizinkilerin hepsi de böyle yapmiyor... TMyle serüven arayanlar var ki igreniyor insan...

Prens, lütfen kapatalim bu konuyu, tavan arasindan da bir daha söz etmeyelim.

Ah, gördünüz mü, gene alindiniz. Oysa sizinle dostça konusmama izin vermistiniz. Ama suç

bende, dostlugunuzu kazanacak hiç bir sey yapmadim çünkü. Güzel saraptir. Tadin bir kere.

Kendi sisesinden bardagimi yarisina kadar doldurdu.

Bakin Ivan Petroviç, birisinin dostlugunu zorla kazanmaya çalismanin çirkin bir hareket oldugunu bilmez degilim. Ne var ki, düsündüğünüz gibi çevremizde herkes küçük görmez sizleri. Su anda yanimda beni sevdiginizden degil de, sizinle konusmaya söz verdigim için oturdugunuzu da biliyorum. Yaniliyor muyum?

Gülümsedim. O da öfkeyle gülümsedi.

Bir bayanin durumuyla yakindanilgilendiginiz, onu savunmayi üzerinize aldiginiz için buradasiniz.

TMyle degil mi?

Sabirsizlikle kestim sözünü :

TMyle.

Prensin, karsisindakinin az da olsa ona ihtiyaci oldugunu görünce bunu hemen asiga vuran insanlardan oldugunu anlamistim. Benim de ihtiyacim vardi ona simdi. Anlatmak niyetinde

oldugu seyleri sonuna kadar dinlemeden bir yere gidemezdim; o da biliyordu bunu. Küstah, alayci bir tavir takinmisti.

Yanilmiyorsunuz Prens, diye ekledim, sizi dinlemekicin geldim,yoksa val ahioturmazdim...
çokgeç

oldu çünkü.

Aslinda söyle demek istiyordum: "Yoksa val ahi oturmazdim sizinle bir masada"; ama degistirdim sözümü. Bunu korkumdan degil, yere batasica su yufka yü

305

rekliligimden, kibarligimdan yapmistim. Haketse bile, bir insanin yüzüne karsi hakaret etmek gelmezdi elimden. Saniyorum Prens de farketmisti bunu; benim bu zayifligim ona haz veriyormus, bakisiyla bana "Ne o, söyleyemiyor musun, degistirdin lafi degil mi!" der gibi gözlerimin içine bakiyordu. Evet, yüzde yüz öyleydi; çünkü sözümü bitirince bir kahkaha

atti, dizimi oksadi.

Gözlerinde su ifadeyi okudum: "Güldürüyorsun adami canim". İçimden "Hele dur!" diye geçirdim.

Yüksek sesle,

Bugün keyfim pek yerinde! dedi, sebebini de bilmiyorum. Evet dostum, evet, evet! Ben de bu bayan üzerine konuşmak istiyorum sizinle. Konusup isi bir karara baglamak gerek; umarim bu kez anlarsiniz beni. On bin ruble, su altmislik bebekten, himbil babadan söz etmistim size... Neyse!

Birakalim simdi bunlari. Laf olsun diye söylemistim! Hahaha! TMyle ya, edebiyatçisiniz, anlamaniz gerekirdi...

Hayretle bakiyordum yüzüne. Sarhos olamazdi.

Bu kiza gelince, inanin ki saygim var ona, hatta begeniyorum, seviyorum onu; birazcik kaprisli, o kadar;ama atalarimizin dedigi gibi "gülü seven

dikenine katlanır"... diken acitir, ama bu acinin da bir tadı vardır; gerçi aptaldır benim Aleksey ya, agzinin tadını bildiği için hoş görüyorum onu.

Anlayacağınız, bu kızlar hoşuma gidiyor; hem (dudakların imanali manalıbüktü) kendime göre bazı düşüncelerim var. Bunu sonra anlatacağım size...

Prens! Beni dinleyin Prens! diye bağırardım. Sizdeki bu anı değişikliğin sebebini anlayamadım, ama... bu konuyu kapatın, lütfen!

Gene heyecanlandınız! Pekala... kapatıyorum, ka , patıyorum! Yalnız bir şey sormak istiyorum size dos

EzilenlerF : 20 306

tüm: çok mu değer veriyorsunuz bu kıza? Kaba bir sabirsizlikle cevap verdim :

€ok.

Pis pis siritarak, gözlerini kisti.

Tabi... tabi seviyorsunuzda?dedi.

İleri gidiyorsunuz! diye bagirdim.

Peki, peki, bir daha söylemem! Kizmayin!
Bugün pek sinirlisiniz. Oysa ben de uzun
zamandan beri bu ka dar keyifli olmamistim.
Sampanyaiçseniz! Ne dersiniz ozan dostum
benim?

içmeyecegim, istemiyorum.

Yoo, olmaz! Bu gece arkadaslik etmelisiniz
bana. Neseliyim, temiz ruhlu bir insan oldugum
için yalnız basima mutlu olamam. Kim bilir,
belki de can ciger dost olana kadar içeriz,
hahaha! Evet, genç dostum, tanimiyorsunuz beni
daha!Tanirsaniz seveceginize eminim. Bu gece
sevinci de, üzüntüyü de, gözyasini dagerçi
aglayacagimi pek sanmiyorum ya... benimle
paylasmanizi istiyorum. Ee, ne dersiniz Ivan
Petroviç? Istedigim olmazsa heyecanimin uçup
gidecegini, niyetimden vazgeçeceğimi,

konusmayacagimianliyorsunuz tabi; oysa buraya benden bir seyler isitmek için geldiniz.

Gene küstahça göz kirparak ekledi :

™yle degil mi? Su halde verin kararinizi. Korkmustum.Razioldum. Bir yandan da"Sarhos etmek mi istiyor beni acaba?" diye geçiriyordum içimden. Sirasi gelmisken, Prens için çıkarilan, çok eskiden duyduğum bir söylentiden söz etmem gerekiyor. Onun,toplum içinde o kadar kibar, agirbasli oldugu haldebazi geceler meyhanelerde içip içip rezalet çıkardigini söylüyorlardı...

Korkunç seyler duymustum... Alyosa da babasının bazan içtigini biliyor, bunu herkesten özelikle Natasa'dan sakliyormus. Bir keresinde yanımda agzından bir seyler kaçirmis, ama hemen toparlanmis, sorularima

307

cevap vermemisti. Zaten o söylemeden de biliyordum bunu; ama itiraf edeyim, önceleri

inanamıyordum. Simdi de sonucu merakla bekliyordum.

Sarabi getirdiler; Prens ikimizin de kadehini doldurdu. Sarabi zevkle yudumlarken, Gerçi kabalık etti bana ya, çok sevimli, çok sevimli bir kiz! diye devam etti. Ama bu yaratıklar sadece böyle anlarda sevimlidirler... Beni mahcup ettigini, çamura buladigini sanıyordur...hatirliyor musunuz o aksami? Hahaha! Yanaklarinin al al olması ne yakismisti ona! Kadınları tanır mısınız?

Solgun yanaklarinin birden kirkirmizi olması bazan pek yakisir onlara; farketiginiz oldu mu bunu hiç? Aman Al ahim! Gene kizdiniz galiba?

Artık tutamadım kendimi,

Evet, kizdim! diye bagirdim. Natalya Nikolayevna'dan böyle söz etmenizi istemiyorum. Izin vermiyorum!

Oh, oh! Pekala, sizi memnun etmek için degistiriyorum konuyu. Uysal, yumusak

huyluyumdur.Sizden söz edelim. Severim sizi, Ivan Petroviç;sizinle ne candan, dostça ilgilendigimi bilemezsiniz...

Sözünü kestim :

Prens, esas konuya gelsek daha iyi olmaz mi?

Yani konumuza demek istiyorsunuz. Siz daha leblemeden leblebiyi anlarim ben, mon ami; ama sizden söz etmekle konumuza çok yakından deginmis olacagiz... sözümü agzima tikamazsaniz tabiE.Devam ediyorum;hanidir sunu söylemek istiyordum size, degerli dostum Ivan Petroviç:böyle yasamakla kendi kendinizi mahvediyorsunuz! Bu nazik konuya dokunmami bagislayin; sizi sevdigimiçin böylekonusuyorum. Yoksulsunuz, yayinevi sahibinden basilacak bir romana karsilik biraz para alip borçlarinizi ödüyor, geri kalaniyla da alti ay çay ekmek yiyerekgeçinmeye çalisiyor,tavan arasindatitreyerek 308

romaninizin dergide basilmasini bekliyorsunuz.
TMyle degil mi?

™yle olsa bile, bu...

€alip çirpmaktan, el ayak öpmekten, rüsvet almaktan, önüne geleni dolandırmaktan v.b. daha saygideger bir seydir. Biliyorum, ne söyleyeceginizibiliyorum kaç kere yazildi bunlar...

™yleyse benim durumumu karistirmamalisiniz. Size nezaket dersi vermek bana düsmez Prens.

Elbette. Ama ne yaparsiniz ki bu ince tele dokunmak zorundayim. Baska türlü olmayacak. Neyse, tavan arasini falan birakalim simdi. Ben de heveslisi degilim zaten böyle konularin; ama bazi durumlarda olur tabi ... (igrenç bir kahkaha atti). Aklimin almadigi ne biliyor musunuz: ikinci adam olmayi bu kadar sevmeniz... Evet, sizin yazarlardan biri bir yerde, hatirladigima göre söyle diyormus: "Kisioglu için en büyük kahramanlik, hayatta ikinci adam olmakla yetinebilmektir..."Tam olmasa bile asagi yukari böyleydi!Bir yerde duymustum.Alyosa nisanlinizi aldi elinizden, biliyorbunu;siz de Schil er'e yarasir bir duygululukla onlar için

didinip duruyorsunuz, neredeyse usaklik edeceksiniz onlara...Bagislayin beni dostum, kendinizi yüce duygulu bir insan olarak gösterme oyununuz da can sikmaya basladi artik... Hala bikmadiniz mi? Ayip val ahi. Sizin yerinizde olsam hirsimdan ölürdüm.€okayip, çok!

TMfkeden kendimi kaybederek,

Prens! Buraya hakaret etmek için getirdiniz beni galiba! diye bagirdim.

Ah, hayir dostum;hayir, su anda sadece bir is adamiyim, sizin mutlulugunuzu istiyorum. Kisacasi, islerinizi yoluna koymak, istegim. Ama isi bir yana birakalim simdi, sözümü bitirinceye kadar dinleyin beni; hiç degilse iki dakika heyecanlanmamaya çalisin. Ne dersiniz? Evlen
309

seniz nasil olur? Görüyorsunuz ya baska seyden söz ediyorum... niçin öyle tuhaf tuhaf bakiyorsunuz yüzüme? Sasirdiniz mi?

Yüzüne gerçekten saskinlikle bakarak,

Sözünüzü bitirmenizi bekliyorum, dedim.

Uzun degil zaten. Mutlu olmanizi yürekten isteyen bir dostunuz size genç, güzel, ama... basindan bazi üzücü olaylar geçmis,üstü kapali söylüyorum, ama ne demek istedigimi anliyorsunuzdurNatalya Nikolayevna gibiama hayli yüklü bir drahomasi olan...bir kizla evlenmenizi saglik verse ne diyeceginizi öğrenmek istiyordum... (Yalniz unutmayin, baska, isimizle iliskisi olmayan bir seyden söz ediyorum.) Ne dersiniz?

Siz... siz aklinizi yitirmissiniz, dedim.

Hahaha! Oo! Dövecek misiniz beni yoksa?

Gerçekten de üzerine atilmaya hazirdim. Artık dayanamamistim. Bir sürüngen, ayagimin altinda ezmek istedigim kocaman bir örümcek gibi görüyordum onu karsimda. Benimle alay etmek haz veriyordu ona; avucunun içinde oldugumu sanarak kedinin fareyle oynadigi gibi

oyunuyordu benimle. Karsimda maskesini
çikarmasi, ne denli asagilik, igrenç bir insan
oldugunu saklamamasi ona büyük bir haz,
iliklerine isleyen bir sehvet duygusu veriyordu
sanki (çok iyi anliyordum bunu).

Saskinligim, dehsete kapilmam hosuna
gidiyordu. Beni küçümsüyor, alaya aliyordu.

Niyetinin kötü oldugunu ta bastan anlamistim;
ama öyle bir durumdaydim ki, ne pahasina
olursa olsun boyun egmek zorundaydim. Natasa
için yapmaliydim bunu; her seye
katlanmaliydim...

çünkü kaderi belki de o anda benim elimdeydi.
Ama onun için söylenen bu igrenç sözlere
sogukkanlilikla nasil dayanabilirdim! Üstelik,
onu dinlemeden yapamayacagimi da biliyordu
Prens; hakareti bu yüzden daha da agir
geliyordu bana. "Onun da bana ih 310

tiyaci var" diye düsündüm; daha bir sert, agir
cevaplar vermeye basladim.

Yüzüme ciddi ciddi bakarak,

Bakin, genç dostum, diye devam etti, böyle olmayacak, gelin anlasalım sizinle. Bazi seyler anlatmak istiyorum size, ama önce beni ne söylersem söyleyeyim, sonuna kadar dinleyeceginize söz vermelisiniz. Canimin istedigii, hosuma gittigi gibi, daha dogrusu, durumun gerektirdigi biçimdekonusmayı severim. Ne diyorsunuz dostum, sabirli olacak misiniz?

Yüzüme, sert bir itirazda bulunmam için beni kiskirtircasına zehir dolu bir bakışla baktığı halde, tuttum kendimi, cevap vermedim. Kalkıp gitmeyeceğimi anlamısti, devam etti: Gücenmeyin bana, dostum. Niçin kızdınız o kadar T Söyleyisime, değil mi! Sizinle nasıl konuşsam konuşayım, başka bir şey söylememibeklemiyordunuztabiE; anlamdegismeyecekti...

Küçümsüyorsunuzbeni, değil mi? Bendeki saflığı,içtenliği,nasıl derler,bonhomie (1) görüyorsunuz.

Her seyi, çocukluk tutkularimi bile itiraf edeceğim size. Evet, mon cher, (2) evet, siz de biraz daha bonhomie gösterin, oturup konusalim, sonunda birbirimizi iyice anlayalım. Sasmayın bana: Bütün bu saflıklar, Alyosa'nin içli konuşmaları, Schil er'vari duygululuk, su Natasa'yla (ama hos bir kizdir da) oglum arasındaki pis ilişkinin sözüm ona soylulugu sonunda canimi öyle sikmaya baslamisti ki, içimi dökmek firsati çikinca ister istemez sevindim. TMzelikle size açılmak istiyordum. Ha, ha, ha!

Sasirtiyorsunuz beni Prens, anlayamiyorum sizi

(1) Temis yüreklilik (Fransızca).

(2) Sevgili dostum (Fransızca).

311

Takindiginiz bu soytarica tavir, sizden hiç beklenilmeyen bu açık yürekliliginiz...

Ha, ha, ha, yalan degil! Çok hos bir benzetme!

Ha, ha, ha! Hovardalik ediyorum dostum,
hovardalik ediyorum; seve seve yapıyorum
bunu... hos görmelisiniz beni, ozan dostum.

Kadehlerimizi doldururken son derece mutlu,
devam etti :

Hadi içelim... Size bir sey söyleyeyim mi
dostum, Natasa'nin evindeki o manasiz aksami
hatirliyor musunuz, iste o iyice bitirdi beni!
Gerçi pek sevimliydi Natasa, ama içimde büthis
bir öfkeyle çıktım oradan, unutamıyorum bunu.
Unutmak, saklamak da istemiyorum zaten.
Elbette bize de gelecek sıra, hem de yakin
zamanda... ama simdi birakalim bu konuyu.
Sonra, sunu da söylemek istiyorum:
Bilmediginiz birhuyum vardir benim; bu bayagi,
hiç bir ise yaramayan saflıklardan,
duygululuklardan nefret ederim; masum bir
çocuktan farki olmayan böyle Schil er'lere önce
onlar gibi içten gözükme, sonra da birden
maskemi çıkarip onlari saskina çevirmek çok
hosuma gider.

Ne oldu? Bu hazzin igrenç, manasiz, çirkin bir

duygu oldugu kanisindasiniz, degil mi?

Elbette.

İçten bir insansiniz. Canimi sikiyorlarsa ne yapayim! Aptalca bir sey bu açık yürekliligim, ama elden ne gelir, huyum kurusun. Hayatimdan bazi bölümler anlatmak istiyorum size. O zaman daha iyi anlayacaksınız beni; hem ilgileneceksiniz anlatacaklarimla. Evet, gerçekten palyaçolugum üzerimde bugün; ama palyaçolar içten, açık yürekli olur, degil mi?

Bakin Prens, geç oldu, hem...

Efendim? Aman Al ahim, ne kadar da sabirsizsiniz! Ne aceleniz var? Oturalim biraz daha, arkadaşı konuşalım, hem içelim hem konuşalım. Sarhos olduğumu312

saniyorsunuz degil mi? TMnemi yok, böylesi daha iyi. Ha, ha, ha! Val ahi, insan bu çeşit dostça konuşmaları unutamaz, hatırlayınca içi bir hoş olur. Çok hainsiniz Ivan Petroviç! Hiç hassas degilsiniz! Benim gibi bir dostunuzla; bir

saatçik oturup konussanız ne olur yani? Hem isten. söz edeceğiz... Bunda anlaşılmayacak ne var? Bir de edebiyatçı olacaksınız! Oysa seve seve dinlemelisiniz beni. Romanınızda bir tip olarak canlandırabilirsiniz, ha, ha, ha! Tanrını, ne açık yürekliyim bugün!

içki basına iyice vurmustu. Yüzü degismis, bir öfke ifadesiyle kaplanmisti. Ignelemek, isirmek, alay etmek istedigini bel idi. "Sarhos olması bir bakıma iyi, diye geçirdim içimden, çenesi açılır".

Ama akli basındaydı. Keyifli keyifli devam ediyordu:

Dostum, saf insanları şaşırtmaktan büyük haz duyduğumu söylemekle önemli, belki de yersiz bir itirafta bulundum size. Buna karşılık siz de tutunuz palyaçoya benzettiniz beni; kahkahayla güldürdünüz. Ama size karşı kaba, belki de içten pazarlıklı, kısacası bir köylü gibi davrandığımı düşünür, beni bunun için azarlarsanız haksızlık etmiş olursunuz. Bir kere, istediğim gibi hareket etmekte serbestim; sonra, evimde değil, sizinleyim... yani" iki arkadaş gibi içiyoruz

demek istiyorum; son olarak da, kapris yapmaya bayılırım. Biliyor musunuz ki, bir zamanlar kaprisim yüzünden metafizikçi oldum, hayirsever kimselerle is birliği yaptım; asagi yukari sizin simdiki düsüncenizdeydim. Ama çok eskidendi bu, çiçeği burnunda, gencecik bir delikanliydim.

Hatırlıyorum, içim soylu duygularla dolu, köyüme gitmistim; tabiE sikintidan patliyordum da. O

zaman basima ne geldi, bir bilerseniz! Can sikintisinden, güzel güzel kızlarla arkadaslik kurmaya basladim... Yüzünüzü niçin burusturdunuz? Ah, genç dostum benim! Arkadasça konusuyorduk hani! insan içki masasında içten olur! Tam bir Rus'umdur ben, yurdumu seve 313

rim, içten olmaya da bayılırım, insan daima hayattan zevk almanın yol arını aramalı. Yarın öbür gün göçüp gideceğiz bu dünyadan; TMte yanda ne var biliyor muyuz? Neyse, köyde günlerim hep kari kız pesinde geçiyordu. Hiç

unutmam, bir çoban kadın vardı; kocası yakisikli, arslan gibi bir gençti. Adama ağır bir ceza verdim, er olarak yol ayacaktım onu orduya (geçmiş yaramazlıklarımız iste, ozanim!) ama olmadı. Köyün sağlık yurdunda öldü... Evet, köyüme güzel, tertemiz, yerleri parke döseli, yirmi yataklı bir sağlık yurdu yaptırmıştım. Yiktirali çok oluyor onu, oysa o zamanlar ögünürdüm onunla: Hayirseverdim; ama köylü delikanliyi karisi için sopayla öldürttüm... Niye gene burusturdunuz yüzünüzü? Mideniz mi bulandı? Soylu duygularınız incindi, değil mi? Peki, peki, üzülmeysin! Hepsi geçti artık. Romantik olmaya heves sardığım, insanlığın velinimetini kazanmak, birbirini seven insanlardan kurulu bir toplum yaratmak için çalıştığım zamanlarda yaptım bunları... böylesine bir akintiye kaptırmıştım kendimi iste. Bir yandan da kirbacımı işletiyordum. Artık kul anmıyorum kirbaci; kaslarımı çatmakla yetiniyorum; herkes gibi... devir öyle gerektiriyor... Ama en çok su aptal İhmenev'e sasiyorum. O köylüye yaptığımı yüzde yüz biliyordu... Ama yaradilistan temiz

ruhlu oldugu, o zamanlar beni yürekten sevdiği için söylenenlere inanmadı; yani tam on iki yıl, ta ki ucu kendine dokununcaya kadar bütün gücüyle savundu beni. Ha, ha, ha! Aman, hepsi bos sey bunların! içelim, genç dostum. Bakın, kadınları sever misiniz?

Cevap vermedim. Sadece dinliyordum, ikinci siseye baslamisti.

Oysa ben, içki sofrasında onlardan söz etmeye bayılırım. Buradan çıkınca sizi bir mademoiselle e Philiberte'yle tanıştırırsam ister miydiniz, ha? Ne diyorsunuz? Ne 314

oluyor size? Anladım. . yüzüme bakmaktan igreniyorsunuz... him!

Bir an daldı. Ama birden kaldırdı basını, yüzüme tuhaf tuhaf baktıktan sonra devam etti : Bakın, genç ozan dostum, doganın, bilmediğinizi sandığım bir sırım açmak istiyorum size. Beni su anda karsınızda bir günahkar, hatta bir alçak, ahlaksız, rezil olarak gördüğünüzü biliyorum.

Ama bakın ne söyleyeceğim size! İmkan olsaydı da (oysa insani yaratılışı el verisi değildir buna, olamaz böyle bir şey) evet, ne diyordum, imkan olsaydı da hepimiz içimizde sakladığımız bütün kötü şeyleri, sadece en yakın dostlarımıza açtıklarımızı değil, bazan kendi kendimize bile itiraf etmekten utandığımız duygularımızı, anılarımızı açığa vursaydık... dünyayı öylesine iğrenç bir koku kaplardı ki, soluk alamaz, boğulurduk. Toplumun koyduğu kural ar da bu bakımdan iyidir zaten.

Derin bir anlamı vardır bu kural arın... ahlak yönünden yararlıdırlar demeyeceğim, ama koruyucudurlar, rahatlık verirler kisiogluna; hem böylesi daha da iyidir, çünkü ahlak aslında rahatlığın ta kendisidir, yani rahatlık için düşünülüdür. Ama görgü kural arından sonra söz edeceğim, şimdi karışmasın kafam, sonra hatırlatın bana. Kısaca söyleyeyim: Ahlaksizlikle suçluyorsunuz beni, oysa bütün suçum, baskalarından daha açık yürekli olmam; herkesindemin söylediğim gibikendinden bile sakladığı şeyleri açık açık anlatmamdır... Kötü

yaptigimin farkındayım, ama su anda böyle istiyor canım. Alaylı alaylı gülümsedi. Ama korkmayın, suçlu olduğumu söylediysem özür dileyeceğim demek değildir bu; yapmam böyle bir şey. Sunu da unutmayın: Sizin de bu çeşit sirlariniz olup olmadığını sorarak mahcup etmeyeceğim sizi...

Kibarca, efendice davranacağım. Zaten daima efendice davranırım...

Küçümseyerek yüzüne baktım:

315

Saçmalamaya basladınız.

Saçmalamaya mi basladım? Ha, ha, ha! Neden söz etmemi isterdiniz acaba? Sizi buraya niçin getirdiğimi, niçin durup dururken bu kadar açıldığımı merak ediyorsunuzdur, öyle değil mi?

Evet.

Sirasi gelince öğreneceksiniz bunu.

İki sise içtiniz tabi... içki basiniza vurdu.

Yani sarhos oldum. Belki de öyledir. "İçki basiniza vurdu!" dogrusu daha bir ince söyleyis... Ah çok kibarsiniz! Ama... gene kavgaya basladik galiba; oysa pek ilginç bir konuya geçmistik. Evet, ozan dostum benim, dünyada kadınlardan tatli, hos bir sey yoktur.

Bakin Prens, sirlarinizi, tutkularinizi bana açmak aklınıza nereden esti, hala anlayamiyorum...

Him... sirasi gelince öğreneceksiniz dedim ya. içiniz rahat olsun; belirli bir amacim yok zaten; bir ozansiniz, anlarsiniz beni, önceden de söylemistim bunu... Kisinin, maskesini birden indirmesinde; hiç utanmadan, sikilmeden içindeki bütün kötülükleri ortaya döküvermesinde bambaska bir tat var. Bir hikaye anlatacağım size: Pariste deli bir adam varmiş; deli olduğu kesinlikle anlasılınca akıl hastanesine yatırmışlar onu sonra. Herif, babaları tutunca, gönlünü

eglendirmek için evinde anadan dogma

çirilçiplak olur, sadece ayakkabılarını çıkarmaz, üzerine ta topuklarına kadar uzanan bir pelerin alıp ona siki siki sarılır, magrur bir tavırla sokaga çıkarmış.

Gören kendihisinde,uzun pelingiymektenhoslanan bir adam sanırmış onu. Ne var ki, ıssız bir yerde birisiyle karsılastığı zaman adamin üzerine üzerine gidip tam karsısında durur, pelerininin önünü açarmış...Bir an öyle durur, sonra gene pelerinine bürünür, hiç bir şey söylemeden, gayet ciddi bir tavırla, donakalan zavalinin saskin bakışları arasında Hamlet'deki hayalet gibi magrur, çekip316

gidermiş. Erkek, kadın, çocuk ayırdığı yokmuş. Tek zevki buymuş adamin. Hiç beklemediği bir anda saf bir Schil er'ciyi sapsal astırmak da hemen hemen ayin hazzı verir kişiye.

"Sapsal astırmak"... ne tuhaf bir sözcük? Yeni edebiyatınızda karsılastım onunla.

Adam deliymiş, ama siz...

Kötü niyetliyim, değil mi?

Evet.

Prens bir kahkaha attı. Sonra, yüzünde küstah bir ifade,

“Ok doğru düşünüyorsunuz canım, diye ekledi.
TMfkelenmistim.

Prens, dedim, bizlerden nefret ediyorsunuz, bütün hincinizi da benden alıyorsunuz. Gururunuzden yapıyorsunuz bunu. Ok hainsiniz. Kızıyorsunuz bize; en çok da o aksam olanlar kızdırdı sizi belki.

Beni böylesine küçümsemekle sanirini öcünüzü almış oldunuz; her insanın birbirine göstermek zorunda olduğu en basit nezaket kural arını bile umursadığınız yok. Karşımda o iğrenç maskenizi çıkarmakla, tüm ahlaksızlıklarınızı ortaya dökmekle, benden utanmaya bile tenezzül etmediğinizi açıkça belirtmiş oldunuz...

Yüzüme kötü kötü bakarak,

Bana niçin sylyorsunuzbtnbunlari? diye sordu. Gözünüzden bir seyin kamadigini göstermek için mi?

Sizi anladigimi bilesiniz diye.

Birden eski geveze, neseli tavrini takindi:

Quel e id,e, mon cher.(1)Kafami karistirdiniz..
Buvons, mon ami, (2) izin verin doldurayim
kadehinizi.

(1)Bunu da nereden ikardiniz, canini
(Fransizca).

(2)Ielim, dostum (Fransizca).

317

Oysa çok hos, son derece ilginç bir sey anlatmaya hazirlaniyordum size. Söyle kisaca anlatayim bari. Vaktiyle bir hanimefendi tanimistim; pek genç sayilmazdi, yirmi yediyirmi sekiz yaslarinda vardi. Ama bitirim bir seydi: O ne yüz, o ne endam, o ne yryst! Bakislari

keskin, daima kuru, sertti. Erisilmez, magrur bir kadın tavrı vardı. Soguk mu soguktu. Ahlak temizligiyle bütün çapkinların gözünü korkutmustu. Çevresinde ahlak kural arına onun kadar bağlı tek kişi daha yoktu. TMteki kadınların suçlarını bırakın, en küçük bir kabahatlerini bile bağışlamaz, hemen damgayı basardı. Çevresinde pek sayılır, sevilirdi. En magrur, en titiz kocakarılar bile severlerdi onu, hatta yaltaklanırlardı. Karsisindakini bir ortaçağ manastirinin basrahibesine yarasır duygusuz, donuk bakışlarla süzerdi. Sosyetenin genç bayanları onun bu bakışından, amansız hükümlerinden tir tir titrerlerdi. Bir sözü, bir iması o zamana kadar sevilen, sayılan bir kimseyi mahvederdi.

Sosyete de öylesine önemli bir yeri vardı; erkekler bile korkardı ondan. Zaten yaşlanınca da kendi kabuğuna çekildi; magrur, çatik kaslı, çevresindekileri devamlı olarak yeren huysuz bir şey oldu...

İnanır misiniz, aslında ondan daha rezil bir kadın gelmemiştir yeryüzüne. Güvenini

kazanmayibasarmistim... Anlayacaginiz, gizli, esrarli asigiydım. Iliskilerimiz öylesine ustalikle düzenlenmisti ki, hizmetçileri bile kuskulanamazlardı bir seyden. Hanımın pek cici bir Fransız oda hizmetçisi vardı, yalnız o biliyordu sırımizi, ama ona güvenebilirdik; oyunumuza, o da katiliyordu çünkü... nasıl katıldığını simdilik anlatmayacağım. Bizim hanım Marki de Sade'ye (1)tas çıkartacak kadar sehvetdüşkünüydü. Ama aramızdaki ilişkinin en güçlü, en iç gıcıklayıcı hazzi (1)Bir Fransız erotik yazar. 318

onun gizliliğinde, baskalarına söylenen yalandaydı. Kontes'in sosyete de savunucusu olduğu yüce, kutsal ahlak kural ariyla edilen bu alay, bu için için atılan seytanca kahkaha, daima saygı duyulması gereken seyleri bile bile ayaklar altına almakta gösterilen bu inat... en atesli bir hayalin bile kapsayamayacağı bu sinirsiz çilginlik... tattığımız hazzi güçlendiren bunlardı iste. Evet, insan kiligında bir seytandı bu kadın, ama gözkamastirici bir seytan... Onu hatırladıkça tüylerim hala diken diken olur. Sevismemizin en

atesli aninda birden çildirmis gibi kahkahalarla gülmeye baslardi; bu kahkahalari anlar, ben de basardim kahkahayi ...Aradan uzun yil ar geçtiği halde, hatirladikça hala solugum kesilir gibi oluyor. Bir yil sonra sepetledi beni, baskasini aldi yerime.

Istesem bile bir zararim dokunamazdi ona. Kim inanirdi bana? TMylesine soylu bir hanimefendiden beklenir miydi böyle bir sey? Ne diyorsunuz genç dostum?

Prensin bu anlattiklarini tiksinererek dinlemistim.

Igrenç! dedim.

Baska türlü bir cevap verseydiniz genç dostluktan atardim sizi! Böyle söyleyeceginizi biliyordum zaten. Ha, ha, ha! Zamanla anlarsiniz mon ami,, birkaç fırın ekmek daha yemeniz gerek. Ama ozan dediginiz sizin gibi olmaz dogrusu; bu kadin hayati anliyor, yasamasini biliyordu.

Bunun için isi böylesine bir hayvanliga

vardirmek mi gerekiyor?

Ne gibi?

O kadınla sizin yaptığınız hayvanlıktır.

Buna hayvanlık diyorsunuz demek... hala gem altında olduğunuzu gösteriyor bu! Oysa ben, kisinin özgürlüğü tadabilmesi için... neyse, gelin daha anlaşılır bir dil e konusalım mon ami... kabul edin ki saçma bir şey bu.

Peki saçma olmayan ne?

Kisilik... ben. Her şey, evren bile benim için ya

319

ratılmıstır. Bakın dostum, dünyada hala mutlu olunabileceğine inananlardanım. İnançların en güzelidir bu, çünkü buna inanmayan yasama gücünü yitirir, kendi kendini zehirlemek zorunda kalır. İstittigime göre budalanin biri öyle yapmis. Felsefeye öylesine dalmis ki, her şeyi, kisioglunun koydugu en olagan kural ari bile

paramparça etmiş, sonra bakmış ki yanında yöresinde bir şey kalmamış; dünyanın hiçlik üzerine kurulduğunu, kisioglu için tutulacak en iyi yolun siyanür içmek olduğunu buyurmuş. Siz bunun Hamlet'e yarasır sonsuz bir umutsuzluk, bizlerin hiç bir zaman akıl erdiremeyeceğimiz yüce bir davranış olduğunu söylersiniz. Ama siz de ozansınız, bence basit bir insanım; bunun için konuya en pratik açıdan bakılması gerektiği görüsünü savunurum. Sözgelimi, ben kendimi tüm bağlardan, zorunluluklardan kurtaralı çok oluyor. Yalnızca kendi çıkarım söz konusu olduğu zaman kendimi zorunlu hissederim. Ama siz böyle düşünemezsiniz tabii. Eliniz kolunuz bağlı çünkü, duygularınız körelmiş... Yüce düşüncelerden, soylu davranışlardan başka bir endiseniz yok. Ama siz ne söylerseniz kabul etmeye hazırım dostum. Gelgelelim, kisioglunun fazilet dediği her şeyin temelinde bir bencilğin bulunduğunu kesinlikle biliyorsam ne yapayım?

Kisi ne denli faziletli olursa o denli bencil esir. Bence insan önce kendini sevmeli... bunu bilir bunu söylerim. Hayat bir ticarettir; parayı bos

yere saga sola savurmaya gelmez, kendi zevkiniz için harcayın onu, yakınlarınıza karşı görevlerinizi yerine getirin... il e de öğrenmek istiyorsanız, benim hayat felsefem budur istesaydınız daha da ileri giderim, para vermeden zevk almaya çalışırım.Ülküm falan yoktur, olmasını da istemem; hiç özenmedim böyle bir şeye. Kisi ülküsüz de güzel, hoş bir hayat sürebilir... en somme, (1) si

(1) Sözün kisası(Fransızca).320

yanür içmek zorunda kalmadığıma seviniyorum. Birazcık daha faziletli olsaydım belki o aptal filozof gibi (Alman'di muhakkak) ben de içecektim siyanür. Ama olmaz! Hayat o kadar güzel ki!

Sosyete de önemli bir yerim olmasını, yükselmeyi, yüksek oynamayı (kumara bayılırım) seviyorum.

Hele kadınları... her çeşit kadın kabulümdür; değişiklik olsun diye aşağı tabakadan kadınlarla bile yatıp kalkarım... Ha, ha, ha! Su anda öyle

tiksiniyorsunuz ki benden; yüzünüzden bel i!

Haklisiniz.

Tutalim ki siz de haklisiniz,ama kabul edin ki çirkef siyanürden daha iyidir. ™yle degil mi ?

Hayir, siyanür daha iyidir.

™yle degil mi diye mahsus sordum size; cevabinizin bana haz verecegini biliyordum. Hayir, dostum: insanlari gerçekten seviyorsanız, akil i olanlarin benim haz duyduğum seyleri benimsemelerini dileyin.. Akil i bir insan dünyada çirkefin içinde yasar, ya da can sikintisinden intihar eder, o zaman da dünya aptal ara kalir tabiÇ. Onlar mutlu olur! Bir atasözü bile vardir: Keyif aptal arindir, derler. Hem biliyor musunuz, akilsizlarla beraber yasamaktan, onlara kafa sal amaktan daha hos bir sey yoktur; akil inin isine de gelir bu! Kör inançlara deger verdigime, birtakim kural ara uyduğuma, yükselmek için didindigime bakmayin siz benim; bos, anlamsiz bir toplumda yasadigimin farkındayim; bu toplumda keyfim

yerindeyken kafa sal arim ona, savunucusu oldugumu belirtmekten geri kalmam, ama sirasi gelince en önce ben birakip kaçarim onu. Yeni dünya görüsünüzü, düşüncelerinizi biliyorum, ama hiç bir zaman dert edinmedim onlari kendime, adetim degildir zaten bir seyi dert edinmek. Vicdan azabi nedir bilmem. Ekarima olan her seyi kabul ederim. Eoktur benim gibiler, keyfimiz de yerindedir. Dünyada her sey mahvolabilir, sadece bizim kilimiz incinmez.
Dün

321

ya kurulali beri variz. Dünya altüst olsa da biz gene üstte kaliriz. Bizim gibilerin ne kadar çok yasadiklarına bakin, yeter size. Gerçekten çok uzun ömürlü oluruz; hiç dikkatinizi çekti mi bu?

Seksen, doksan yasina kadar yasariz. Demek ki doga da bizden yana, ha, ha, ha! Doksan yasina kadar yasamaya kararliyim. TMlümü sevmiyorum, korkuyorum ondan. Nasil ölecegim, kim bilir?

Ama yeri mi simdi bunun! O asagilik filozof getirdi bunlari aklima. Felsefe de neymis! Buvons, mon cher! Ne güzel, kizlardan açmistik... Aa, nereye!

Gidiyorum, geç oldu...

Birakin canim! Ben her seyimi anlattim size, hala dost kabul etmiyorsunuz beni. Keh, keh, keh!

Sevmesini bilmiyorsunuz siz, ozan dostum. Durun, bir sise daha içecegim...

Üçüncüyü mü?

Evet. Fazilete gelince, benim genç müridim (sizi bu güzel adla çağirmama izin verin: Kim bilir, bakarsiniz bir gün öğütlerim yarar size)... evet, ne diyordum, fazilete gelince "bir insan ne denli faziletliyse o denli bencildir", demistim size. Bunun üzerine çok hos bir hikaye anlatacagim size: Vaktiyle bir kiz sevmistim. İçtendim. Çok seyini feda etti benim ugruma...

Kendimi tutmayı gerekli bulmuyordum artık. Kaba bir tavırla, Soyup sogana çevirdiginiz kizdan söz ediyorsunuz galiba? diye sordum.

Prens irkildi, yüzü degisti, alev saçan gözlerini yüzüme dikti; bakisinde saskinlik, çilgin bir öfke vardi. Kendi kendine konusuyormus gibi,

Durun, dedi, durun biraz düşüneyim. Gerçekten sarhosum, düşünemiyorum...

EzilenlerF : 21 322

Sustu, kaçacagimdan korkuyormus gibi elimi bırakmadan, hep o öfkeli bakisiyla süzüyordu beni.

O anda, hiç kimsenin bilmediği bu kız olayını benim nereden öğrendiğimi, bunda onun için bir tehlikenin söz konusu olup olmadığını anlamaya çalıştığından kuskum yok. TMyle bir dakika kadar bakti yüzüme, sonra yüzü birden degisti; gene deminki alayli, sarhos ifade parladi gözlerinde.

Kahkahayi basti :

Ha, ha, ha! Taleyran, bu kadar olur! Evet, onu soyup sogana çevirdigimi yüzüme karsi haykirinca gerçekten de donup kalmistim. Nasil da bagirip çagiriyor, küfürler savuruyordu! Gözüpek... çilgin bir kadindi! Simdi de beni dinleyin: Bir kere, söylediginiz gibi hiç de soymadim onu. Bütün parasini kendi vermisti bana, benim paramdi artik... Turalim ki, en iyi fraginizi bana verdiniz (bunu söylerken, üç yıl önce terzi Ivan Skornyagin'e diktirdigim hayli biçimsiz, tek fragima bakiyordu), te sekkür ettim, giyiyorum onu, bir yıl sonra aramız bozuldu, kavga ettik, verdiginiz fragi geri istiyorsunuz, oysa ben eskitip attim onu... Verilen bir sey geri istenir mi? Sonra, paranin benim olduguna bakmaz, geri verirdim onu, ama siz de kabul edersiniz ki ha deyince bulamazdim o kadar parayi. Demin de söyledim, duygulu, Schil er'ci insanlardan nefret ederim... ayrilmamizin sebebi de buydu zaten. Karsima dikilip (zaten benim olan) parayi bana bagisladigini nasil da kiritarak haykirdigini

görmeliydiniz. Tepem attı, ama gene de yerinde bir karar verdim: Parayı geri verirsem onu belki de mutsuz edeceğimi düşündüm. Benim yüzümden bedbaht olmak, ömrü

boyunca bana lanet okumak zevkinden yoksun ederdim onu sonra. İnanın ki dostum, bu çeşit bir bedbahtlıkta, kisinin kendini haklı, dürüst görmesinin; ona kötülük eden insanın alçak olduğunu söylemeye hak kazandığına inanmasının verdiği yüce bir haz vardır. Nefret dolu bu 323

haz daha çok Schil er'cilerde görülür... anlayacağınız, yiyecek bir lokma ekmeği bile olmasa, kendini mutlu hissedeceğini biliyordum. Onu bu mutluluktan yoksun etmek istemedim, para yol amadım ona. Böylece benim kuralım tam olarak ispat edilmiş oluyor: Kisioglunun faziletleri büyüdükçe, çoğaldıkça bencil igi de o ölçüde iğrençleşir... Anlayamıyor musunuz bunu yoksa?

Ama... yakalayacaktınız beni, değil mi? ha, ha, ha!.. Hadi itiraf edin, yakalamak istiyordunuz

beni!.. Ah sizi gidi Taleyran! Kalktim.

Hosça kalın!

O igrenç sesini birden degistirdi, ciddi bir tavirle,

Bir dakika! diye bagirdi. Son birkaç söz daha...
Bakin, anlattıklarımın, çıkarımı ne pahasına olursa olsun elimden kaçırmaya yanasmayacağımı kesinlikle anlamissinizdir sanırım. Parayı severim; ihtiyacım da vardır ona. Katerina Fyodorovna'nın parası çok; babası on yıl sarap tekelciliği yaptı. Üç milyonu var; çok isime yarayacak bu para. Alyosa'yla Katya tam birbirinin dengidir: İkisi de son derece aptal; benim istediğim de bu zaten. Bir an TMnce evlenmelerini bunun için istiyorum. İki üç hafta sonra Kontes'le Katya köye gidiyorlar. Alyosa da onlarla gitmeli. Natalya Nikolayevna'yi uyarın, duygulu, Schil er'vari sahneler olmasın, banakarsı gelmesin. Kindar, hainimdir; dediğimi yaparım. Ondan korkmam, her şey benim istediğim gibi olacak; bu uyarmamı sırf onu düşündüğüm için yapıyorum. Aptal ik etmesin, aklını bası:na toplasın. Yoksa

kötü olur onun için, çok kötü olur. TMpüp de basına koysun, mahkemeye vermedim onu. Su:nu bilirsiniz ki ozan dostum, yasalar aile huzurunun koruyucusudurlar;evladin baba sözündinlemesini buyurur, evlada anababaya olan kutsal görevlerini unutturan kimseleri de hoş görmezler. Sonra, düşünün ki sözü geçen bir insanım, oysa o zavalinin biri... hem... ona neler ya 324

pabileceğimi anlayamıyor musunuz ? Ama yapmadım, çünkü bu zamana kadar akli basında hareket etti. Sasırmayın: Altı aydır her an her hareketi en dikkatli gözlerce izleniyordu, her şeyi bütün ayrıntılarıyla biliyorum. Alyosa'nın onu bırakmasını bunun için soğukkanlılıkla bekliyordum; oğlum biraz da eglensin dedim. Beklediğim an gelmek üzere şimdi. Onun gözünde iyi bir baba olarak kaldım, benim için daima böyle düşünmesi gerek. Ha, ha, ha! Alyosa'yla şimdiye kadar evlenmediği için o aksam nasıl iltifatlar yağdırıyordum ona! Oysa bilmek isterdim nasıl evleneceğini! O aksam onu ziyaret etmemeye gelince: Aralarındaki ilişkinin

sona ermesi gerekiyordu artık, sirf bunun için geldim. Hem durumu kendim görüp öğrenmek istedim... Yeter mi size bu kadar bilgi? Belki daha bir seyler öğrenmek istersiniz: Sizi buraya niçin getirdigimi, her seyi açık açık söylemek varken karsinizda niçin bu kadar hokkabazlik ettigimi, içimi döktüğümü merak ediyorsunuzdur belki?

Evet.

Kendimi tutuyor, dikkatle dinliyordum. Baska bir cevap veremezdim.

Kafanizin bizim iki aptalinkinden daha iyi çalistigini, durumu daha iyi kavradiginizi gördüğüm için.

Benim nasıl bir insan olduğumu anlayabilir, bir sürü tahminler yürütebilirdiniz;ama sizi bunca zahmetten kurtarmak istedim, karsinizda kimin bulunduğunu size açık açık anlatmaya karar verdim. Böylesi daha iyi oldu. Anlayin beni, mon ami. Nasıl bir insan olduğumu biliyorsunuz artık, onu da sevdiğinize göre, birtakim tatsiz

durumlarla karsilasmamasiicin elinizden geleniyapacaginizi umarim. Sizin sözünüzü dinler.Yoksa is açilir basina. Sonra, sizinle böyle açık konusmamin üçüncü bir sebebi var... (anladiniz tabiE ne oldugunu)evet,gerçekten de bütün bu serüveni biraz alaya almak, hem bunu size kar

325

si yapmak istedi canim...

Heyecandan zangir zangir titreyerek,

istediginiz de oldu, dedim. TMfkenizi,bizleri ne denli küçük gördüğünüzü bu açık konusmanizla en iyi biçimde göstermis oldunuz. Itiraflarinizin sizi benim karsimda küçük düşüreceginden korkmadiginiz gibi, utanmadiniz bile benden... Gerçekten de anlattiginiz pelerinli deliye çok benziyordunuz. Adam yerine koymadiniz beni..

O da kalkti.

€ok dogru anlamissiniz genç dostum, dedi,

anlamissiniz, bosuna
degilmisedebiyatçiliginiz...Umarim dostça
ayriliriz. Dostlugumuzun onuruna içmeyecek
miyiz?

Sarhossunuz, sirf bunun için hakettiginiz cevabi
vermeyecegim...

Gene üç nokta; nasıl bir cevap hakettigimi
söylemediniz, ha, ha, ha! Hesabinizi ödememe
izin vermezsiniz saniyorum.

Üzölmeyin, kendim öderim.

Elbette ödersiniz. Yolumuz da ayri galiba?

Evet.

Hosça kalin, ozan dostum. Umarim anladiniz
beni...

Dönüp, hafif yalpa vurarak çıktı. Usagi arabaya
binmesine yardım etti. Ben kendi yoluma gittim.

Gecenin üçüydü. Yagmur yagiyordu, zifiri bir

karanlık vardı...DTMRDÜNCÜ BTMLÜM

I

TMfikemi anlatmayacağını. Olacakları önceden kestirdiğim halde, gene de sasırmıştım. Tüm iğrençliğini bir anda sermişti gözlerimin önüne. Hatırlıyorum, duygularım pek belirsiz, bulanıktı: Sanki bir şeyin altında eziliyor, boğuluyordum; kapkara bir iç sıkıntısı giderek doluyordu kalbime.

Natasa için korkuyordum. Çok istirap çekeceğini biliyor; ona nasıl yardımcı olabileceğimi, olayların onu yıkmaması için neler yapmam gerektiğini düşünüyordum. Sonuç beliydi artık, ayrılacaklardı.

Her şeyin bitmesine çok az kalmıştı!

Yağmurun altında eve kadar nasıl yürüdüğümü bilmiyorum. Saat üçtü. Kapıya daha bir kere vurmuştum ki, içerden bir inleme duydum, anahtar aceleyle çevrildi. Nel i hiç yatmamış, kapının dibinde beni beklemişti sanki. Isık

yaniyordu. Nel i'nin yüzünü görünce ürperdim. Gözlerinde hummalı parıltılar, bakisinde vahsi bir ifade vardı; tanımamıstı beni sanki. Atesler içinde yaniyordu.

Egilerek kucakladım onu.

Nel i, neyin var, hasta misin?

Bir seyden korkuyormus gibi sokuldu bana; kesik kesik bir seyler mirildandı. Bunları bir an önce söylemek

327

için dört gözle beklemisti beni sanki. Ama ne dediği anlaşılmıyordu; sayıklıyordu.

Hemen yataga götürdüm. Korkuyormus, onu birisinden korumam için yalvarıyormus gibi sokuluyordu bana; yatagina uzandıktan sonra bile, onu birakıp gene gideceğim korkusuyla kolumdan tutuyordu. Sinirlerim o kadar bozuktu ki, onun bu halini görünce aglamaya basladım.

Ben de hastaydım. Agladığımı farkedince, bir şeyi anlamaya çalışıyormuş gibi dikkatli dikkatli bakmaya başladı yüzüme. Kendini çok zorladığı beliydi. Yavaş yavaş ifa: deye benzer bir şey beliriydi yüzünde. Sara nöbetlerinden sonra çoğunlukla bir şey düşünemez, anlaşılır bir dil e konuşamazdı. Şimdi de öyle olmuştı: Kendini çok zorladığı halde derdini anlatamayınca kolunu uzattı, gözyaşlarımı sildi, sonra boynuma sarıldı, kendine doğru çekti beni, öptü...

Besbel i, ben yokken nöbet gelmişti ona. Hem de kapının yanında dururken... Nöbet geçince de uzun süre gelememisti kendine. Böyle anlarda insan gerçekte hayali birbirine karıştırır. Bir kabus görmüş olmalıydı. Tam o" sırada benim geleceğimi, kapiyi çalacağımı düşündü; kapının dibinde yerde yatarken heyecanla beni bekliyordu; geldigimi duyunca aceleyle doğruldu.

"Peki ama kapının yanında ne işi vardı?" diye düşününce birden kürklü mantosunun üzerinde olduğunu farkettim. (Ara sıra bana ugrayıp, veresiye esya satan yaşlı kadından bir manto

almistim ona.) Sasirmistim, Demek ki bir yere gidecekti, tam kapidan çıkarken nöbet gelmisti. Nereye gitmek istiyordu acaba? Gitmeye hazirlanirken de kendinde degil miydi acaba?

Atesi dsmek bilmiyordu. Biraz sonra gene kaybetti kendini. Bana geleli beri bu üçüncü nbetti.

Ilk ikisini kolay atlatmisti; oysa simdi sitmaya yakalanmisti sanki. Basucunda yarim saat bekledikten sonra sedire bir san 328

dalye dayayip, beni agirinca hemen uyanayim diye, soyunmadan yanina uzandim. Isigi sndrmemistim. Uykuya dalincaya kadar birkaç kere basimi kaldirip baktim ona. Yüzü

bembeyazdi. Dudaklari atesten çatlak atlakti; dsnce bir yere vurmus olacak, üst dudagi kanamisti. Yüzündeki korku, istirap ifadesiuykuda bile atamiyordu onu iindenbir an kaybolmuyordu. Fenalasirsa sabahleyin ilk is doktora gidecektim. Sitmaya yakalanacagindan korkuyordum.

Nefretle "Prens korkuttu onu" diye geçirdim içimden; suratina parayi fırlatan kadini hatırladım.

II

İki hafta geçti aradan; Nel i yavas yavas iyilesiyordu. Atesi düsmüstü ya, hala hastaydı. Nisanın sonlarında, güzel, gnesli bir günde kalktı yataktan. Paskalyaya bir hafta vardı.

Zaval i kız! Hikayeme eski düzende devam edemeyeceğini artık. Bu anlattığım olayların üzerinden çok zaman geçti; ama Nel i'nin o soluk, zayıf yüzünü; yalnız kaldığımızda yattığı yerden bana, aklından geçenleri anlamamı istiyormus gibi uzun uzun bakisini hatırladıkça hala içim sizler, bir tuhaf olurum. Ne dsndgn anlamadığımı, sakinliğimin geçmediğini görünce dudaklarında hafif bir glmsemi belirir, ince, kuru parmaklı, ates gibi yanan elini içtenlikle bana doğru uzatırdı... Artık her sey geçti, her sey öğrenildi; ama ben bu hasta, bitmiş, ezilmiş küçük kalbin sırrını hala bilmiyorum.

Hikayemden uzaklasacagimin farkındayim, ama su anda yalnız Nel i'yi düşünmek istiyorum. Çok tuhaftır: Simdi hastane ranzasında, bir zamanlar öylesine sevdi 329

gim herkesçe terkedilmiş, yalnız basıma yatarken geçmisi düşündükçe bazan aklıma, o zaman dikkatimi çekmemiş, üzerinde durmadığım birtakim küçük ayrıntılar geliyor, birden bambaska bir önem kazanıyorlar, şimdiye kadar anlayamadığım bazı seyleri anlatıyorlar bana.

Nel i'nin hastalığının ilk dört gününde doktorla ben çok korku çektik, ama besinci gün doktor disari çağirdi beni, korkulacak bir seyın olmadığını, kızın iyileşeceğini söyledi. Bu, Nel i'nin ilk hastalığında çağirdiğim, boynundaki kocaman Stanislav nisaniyla onu pek sasırtan, tanıdığım iyi kalpli, babacan, yaslı doktordu.

Sevinçle,Korkacak hiç bir sey kalmadı demek? diye sordum.

Evet, iyileşecek,ama kısa bir zamansonra da.

ölecek.

Bu söz saskina çevirmisti beni.

™lecek mi? diye bagirdim. Niçin?

Evet, günleri sayilidir. Hastanın kalbinde dogustan organik bir aksaklik var; en küçük bir kötü

durumda gene yataga düşecek. Belki gene atlatir, ama sonra gene hastalanacak, sonu ölümdür.

Kurtulmasına en küçük bir umut yok mu? Hayir, doktor, olamaz bu!

. Olur. Ama hasta her çeşit heyecandan uzak, huzur, mutluluk dolu bir hayat sürerse ölümden bir zaman için uzak olabilir, hatta hiç umulmadık... tuhaf, akıl almaz olaylar görülmüştür... sözün kisasi, hasta çok sayıda uygun kosulun bir araya gelmesiyle kurtulabilir belki, ama kesinlikle kurtulus hiç bir zaman için yoktur.

Tanrim, ne yapsam ben şimdi?

TMgütlerimi dinleyecek, hastayı her çeşit heyecandan uzak tutacak, ilacini zamanında almasına dikkat edeceksiniz. Kizin sinirli,

heyecanlı bir yaradılışı var, çok da. 330

alaycı. İlacını zamanında almak istemeyebilir, demin olduğu gibi.

Evet doktor. Gerçekten çok tuhaf bir kız, ama ben hastalığına veriyorum bunu. Dün pek usluymuş; bugün de ilacım ona verirken farkında değilmiş gibi kolunu bir sal adı, kasığı düşürdü elimden. Yeni bir paket tozu açıp kasığa boşaltıyordum ki, kutuyu birden kaptı, yere fırlattı, sonra da ağlamaya başladı...

Bir an düşündükten sonra ekledim:

Ağlaması ilacı almak istemediğinden değildi galiba...

Him! Sinirlerinin bozukluğu bunun sebebi. Basından geçen felaketlerin bir sonucu (Nel'in hikayesinin bir çok yerlerini açık açık, ayrıntılarıyla anlatmıştım doktora, duygulanmıştı). Zaten bu yüzden hasta oldu zavalı. Şimdilik ilacını düzenli almasına dikkat etmemiz gerekiyor. Bir kere daha konuşacağım

onunla, doktor sözü dinlemesini... yani ilacim almasını söyleyeceğim.

Mutfaktan çıktık (doktorla orada konuşuyorduk), ihtiyar hastanın yanına gitti. Nel i konuşmalarımızı duymustu galiba; basını yastıktan kaldırmış; bizden yana kulak kabartıyordu. Aralık kalmış kapıdan görmüştüm bunu; biz odaya girince yaramazı yatığa gömülmüş bulduk. Alaylı alaylı gülümseyerek yüzümüze bakıyordu. Dört gün içinde çok zayıflamıştı zaval i; gözleri çukura kaçmıştı; ateşi bir türlü düşmüyordu. Petersburg'daki Almanların en iyi yürekli olan doktoru pek şasirtan muzip bakışları, yaramaz hal eri yadırganıyordu artık.

Ihtiyar ciddi bir tavırla, ama sesini elinden geldiğince yumuşatarak, verdiği tozun önemini, onun iyileşmesine yardım edeceğini, ilacını zamanında almasının gerektiğini tatlı bir dil e anlattı. Nel i hafifçe doğruldu, birden kolunu kasığa çarptıbilmeden çarpmış gibi davranmış

ti, gene döktü ilaci. Bunu mahsus yaptigini biliyordum. İhtiyar sakın sakın,

Çok dikkatsizsiniz, dedi, hiç iyi bir sey degil bu. Hem yle sanıyorum ki mahsus dktnz ilaci, ayip, yakismaz size. Ama... olsun varsin, bir paket daha aıveririz.

Nel i doktorun gözlerinin içine bakarak gülmeye basladi.

Beriki basım sal iyordu. Yeni bir paket açarken,

Ayip bu yaptiginiz, çok ayip, diyordu. Nel i gene gülmemek için kendini zorlayarak, Kizmayin, dedi, iecegim...Seviyor musunuz beni?

Yaramazlikyapmazsanizokseverim.

Çok mu?

Evet, ok.

Ya simdi sevmiyor musunuz?

Simdi de seviyorum.

Sizi öpmek istersem siz de beni öper misiniz?

Tabi . Ama bunu haketmelisiniz.

Nel i gene tutamadi kendini, gülmeye basladi.
Doktor, son derece ciddi, fisildadi bana:

. Hasta aslinda sen yaratilisadir, ama simdi
nesesi sinirden...

Nel i bitkin sesiyle, birden,

Pekala, içeceğim ilacimi, diye bagirdi, ama siz
de, büyüdüğüm zaman evleneceksiniz benimle,
tamam mi?

Bu bulusu bel i ki pek hosuna gitmisti. Biraz
sasiran doktorun verecegi cevabi beklerken
gözleri isil isil parliyor, gülmemek için kendini
tuttugundan dudaklari titriyordu.

Kizin bu yeni sakasina elinde olmadan
gülümseyen

doktor,

İyi, akil i uslu bir kiz olursaniz, dedi, bir de...
332

Nel i sözünü gesti :

Bir de ilacimi zamaninda alirsam, degil mi?

Evet!

Doktor gene fisildadi bana:

€ok iyi yürekli bir kiz, çok da akil i, ama
dogrusu... su evlenmek isini nereden çıkardi
anlayamadim...

Kasigi doldurup gene götürdü Nel i'ye. Kiz bu
kez kurnazlik etmeye bile kalkismadi, kasiga
asagidan yukari hizla vurdu gibi ilaci
adamcagin yüzüne, gömlegine bosaltti. Nel i
kahkahayla gülüyordu, ama önceki gibi
çocuksu, sen kahkahalar degildi bunlar.
Yüzünden sert, hain bir ifade gelip geçti.
Benimle göz göze gelmekten kaçiniyor, sadece

doktora bakıyor, huzursuz olduğu besbel i alayci tavriyla "gülünç" ihtiyarin ne yapacagim bekluyordu.

Doktor mendilini çikarip yüzüyle gmlegini temizlerken,

O! dedi, gene mi... Ne sanssizlik! Neyse... bir paket daha açabiliriz.

Nel i'yi çok sasirtmisti bu. Kizmamizi, bagirip agirmamizi bekluyordu; hemen aglamaya baslamak, sinir krizi gelmis gibi hikirmek, ilaci gene bir vurusta dökmek, hatta eline geirdigi bir sey i kirmek böylece sizlayan yreciginin atesini söndürmek için belki bilinçsiz olarak istiyordu bile. Bu çesit kaprisler sadece hastalarda ya da Nel i'de görülmez. Iimde, birisinin bana hakaret etmesi ya da gcenebileceğim bir sey söylemesi istegiyle odamda "bir asagi bir yukari dolastigim çok olmuştur.

Böyle durumlarda "bosalan" kadinlar aci aci aglarlar, duygulu olanlarına sinir buhrani bile

gelir.

Son derece olagan bir durumdur bu; çoğunlukla insanın içinde hiç kimsenin bilmediği, istediği halde kimseye açamadığı bir keder bulunduğu zamanlar görülür.

Ama alaya alınan ihtiyarın kötü bir sözcük söyleme

333

yip, ona üçüncü kere ilaç hazırlarken gösterdiği meleklerle vergi iyi yüreklilik Nel i'yi bir anda durultmuştu. Gülmesi kesildi, yüzü kızardı, gözleri nemlendi; bana baktı, hemen kaçtı bakisini.

Doktor ilacı götürdü ona. Sessizce, ürkek ürkek içti hepsini; sonra doktorun kırmızı, tumbul elini tuttu, basını yavaşça kaldırıp yüzüne baktı.

Siz... kızıyorsunuz... çok kötü bir ki... diye başladı. Ama sözünün sonunu getiremedi; yorgani basına çe kip hüngür hüngür aklamaya başladı.

Ah yavrum, aglamayin. . TMnemi yok bunun...
Sinirleriniz bozuk biraz, hepsi o kadar; su için.

Ama Nel i'nin dinlediği yoktu. İhtiyar ha agladı
ha aglayacaktı. .

Kendinize gelin... diye devam etti, üzölmeyin.
İyi bir kız olursanız evleneceğim sizinle...

Yorganin altından hiçkırıklarla kesilen tız, sinirli,
çok iyi tanıdığım bir kakhaha duyuldu.

İlacımı da alırsam tabi ! Doktor aglamaklı,

İyi, temiz bir kız, dedi. Zaval i yavru!

O günden sonra doktorla Nel i arasında tuhaf bir
yakınlık başladı. Bana karsi da giderek
aksilesiyordu. Bunu neye vereceğimi
bilmiyordum; bu değisikligin onda birdenbire
olması sasirtiyordu beni. Hastalığının ilk
günlerinde bana son derece düskündü, bakmaya
doyamıyormus gibi gözlerini ayırmıyordu
yüzümden; elimi sicacik avucuna aliyor, yanına
oturtuyordu beni; canimin sikkin, üzüntülü

oldugumu farkedirse, kendi acilarini unutmaya çalisarak benimle sakalasiyor, neselenmem için çirpiniyordu. Geceleri çalismami, ya da oturup onu beklememi istemiyor, sözünü dinlemedigimi görünce üzölüyordu. Bazan telasli bir hali oluyordu, niçin canimin sikildigini, neler düsündügümü öğrenmek için soru yagmuruna tutuyordu beni. Ama tuhaftir, söz Natasa'dan açilinca hemen susu 334

yor, ya da konuyu degistiriyordu. Natasa'dan söz etmeyi sevmedigi bel iydi, bu durum çok sasirtiyordu beni. Eve döndügüm zamanlar seviniyor, bir yere gitmek için sapkami aldigim zamanlarsa mahzun mahzun bakiyordu yüzüme.

Hastaliginin dördüncü günü gece geç saate kadar Natasa'nin yanindaydim. Konusacak çok seyimiz vardi. Evden çıkarken Nel i'ye çabuk dönecegiminiyetim öyleydisöylemistim. Natasa'da otururken Nel i'yi hiç merak etmiyordum: Yalniz degildi. Bir ara bana ugrayan Masloboyev'den Nel i'nin hasta oldugunu, çok zorluk çektigimi duyan Aleksandra Semyonovna yanindaydi. Tanrim,

iyi yürekli kadın bir şeyler yapabilmek için nasıl paralıyordu kendini! Maslobojev'e, Bu durumda yemeğe de gelemez bize!.. demiş. Ah Tanrım! Yalnız basına ne yapıyor acaba zaval i!

Elimizden gelen iyiliği yapmalıyız ona. Bu fırsattan yararlanmalıyız.

Kocaman bir bohça hazırlayıp, bir paytona atladığı gibi hemen bize gelmiş. Bana yardım etmek için geldiğini söyleyerek bohçayı açtı. Neler çıkmadı içinden: Hastaya, şuruplar, reçeller, piliç, tavuk, hasta iyilesmeye yüz tutarsa yer diye elma, portakal, (doktor izin verirse hastaya yedirmek için) Kiev reçel eri; hastane donatıyormuş gibi yatak takımları, iç çamaşırları, peçeteler, sargı, pansuman bezi...

Bir acelesi varmış gibi çabuk çabuk konuşarak,

Her şeyi getirdim, dedi, bekar olduğunuz için sizde bulunmaz diye düşündüm. Bulunsa bile bir tane olur... Filip Filipiç söyledi... Ne duruyorsunuz, çabuk tutun elinizi biraz! Yapılacak işleri söyleyin bana. Kız nasıl?

Kendinde mi? Ah, böyle çok rahatsız yatar, yastigim düzeltmeliyiz, basi biraz daha alçak olmalı; hem basinin altına, deri bir yastik koysak iyi olurdu... Serin tutar basini.

Ah,,

335

ne aptalım ben de! Getirmeyi nasıl oldu da akıl edemedim! Hemen gidip alırım... Ates de getireyim mi? Bizim kocakariyi yol arım size. Tanidigim yasli bir kadın var. Kadın bir yardimciniz yok... Simdi ne yapsak? Bu da nedir? Ot... doktor verdi degil mi? Kaynatip suyunu içmek için olacak. Hemen gidip yakayım atesi.

Ama yartistirdim onu; umdugu kadar çok isin olmadidigini öğrenince sasirdi, kederlendi. Ne var ki hevesi gene de kirilmadi. Hemen Nel i'yle ilgilenmeye basladi, çok faydasi dokundu bana... Her gün ugradi. Telasli bir hali vardı. Hep "Filip Filipiç böyle yapmami söyledi" diyordu. Nel i'den çok hoslanmisti. iki kizkardes

gibi seviyorlardı birbirini. Bence Aleksandra Semyonovna da en azından Nel i kadar çocuktu. Hasta kızcağızi eğlendirmek, neselendirmek için hikayeler anlatıyordu ona. O

kadar anlaşılmışlardı ki, Aleksandra Semyonovna eve giderken Nel i ağlamaklı oluyordu. Oysa Aleksandra Semyonovna ilk geldiği gün benim hasta kız pek sasırmış, hattaniçin geldiğini hemen anladığından surat asmış, aksilesmişti. Aleksandra Semyonovna gidince, canı sıkkin sormuştu : Ne diye geldi bu kadın?

Sana yardım etmek için, Nel i.

Aman... Niçinmiş? Benim bir iyiliğim dokunmadı ki ona.

Temiz yürekli insanlar iyilik yapmak için kendilerine iyilik yapılmasını beklemezler Nel i. İhtiyacı olan kimselere seve seve yardım ederler. Dünyada iyi insan çoktur Nel i. Senin sanssızlığın, ihtiyacın olduğu zaman onlarla karsılaşmamanda.

Nel i sustu, masama oturdum. Ama on bes dakika sonra su istemek bahanesiyle agirdi benisesi pek zayif ikmistiyarina gidince birden kucakladi beni, basini gögsüme dayadi, uzun süre öyle durdu. Devrisi gün Alek 336

sandra Semyonovna geldiginde tatli birglmsemeyle, ama bir seyden utaniyormus gibi karsiladi onu.

III

Iste o gün gece geç saate kadar Natasa'da oturdum. Eve geldigimde Nel i uyuyordu. Aleksandra Semyonovna'nin da çok uyukusu vardi, ama hastanin basucunda oturmus, beni beklemisti.

Nel i'nin önceleri pek neseli oldugunu, hatta kahkahalarla gldgn söyledi; ama benim gelmedigimi görünce sesi kesilmis, dsncelere dalmis. Aleksandra Semyonovna söyle diyordu:

"Sonra basinin agridigindan yakindi, hiçkira hiçkira aglamaya basladi; ne yapacagimi

sasirdim kaldim. Bir ara Natalya Nikolayevna'yi sordu bana, ama tanimiyorum ki Natalya Nikolayevna'yi...

sorularina cevap veremedim tabiE; gene aglamaya basladi, öyle aglaya aglaya da uyudu. Hadi Al ahaismarladik Ivan Petroviç. Simdi biraz daha iyi... eve gitmeliyim, Filip Filipiç geç kalma demisti. Saklamayacagim sizden, bu aksam iki saatligine yol amisti beni, bu saate kadar izinsiz kaldim. Ama siz merak etmeyin beni; kizmaz... Yalniz bir sey var... Ah, sevgili Ivan Petroviç, ne yapsam, son günlerde kör kütük sarhos geliyor eve hep! TMnemli isleri var, benimle konusmuyor bile, durmadan düşünüyor; farkındayim; ama aksamlari gene sarhos... Hep aklım evde: Dönmüsse kim yatiracak onu? Hadi hoşça kalın, ben gidiyorum. Al ahaismarladik Ivan Petroviç.

Baktim da, çok kitabınız var; galiba hepsi de akil i insanların okuyacağı seyler. Çok aptalimdir... bu yasa geldim, bir tek kitap bile okumadım... Neyse, yarin görüşürüz..."

Sabahleyin pek keyifsiz uyandı Nel i, sorularıma cevap vermek istemiyordu. Bana kızmıyordu sanki.

Yalnız,

337

kaçamak bakışlarını birkaç kere yakaladım üzerimde; bu bakışlarında gizli bir iç acısı, bana çekinmeden baktığı zamanlardaki bakışında bulunmayan bir sevgi vardı. Yukarıda anlattığım ilaç

içme yüzünden doktorla arasında geçen olay da o gün olmuştur. Sasırıp kalmıştım doğrusu.

Nedense Nel i değişmişti bana karşı. Tuhaflığı, kaprisleri, bana olan nefreti, benden ayrıldığı güne, romanımızın bütün düğümlerini çözen olaya kadar sürdü. Ama bunu sonra anlatacağım.

Bana karşı eskisi gibi iyi, candan davrandığı anlar da oluyordu. Sanki daha bir fazla seviyordu beni böyle anlarda, çoğunlukla

aglamaya basliyordu. Ama biraz sonra gene aksilesiyor, gene kötü

kötü bakiyordu bana, doktorun yaninda oldugu gibi huysuzluk ediyor, bir hareketinden hoslanmadigimi görünce kahkahalarla gülmeye basliyor, sonunda çogunlukla agliyordu.

Aleksandra Semyonovna'yla bile atismisti bir keresinde, ondan yardım istemedigini söylemisti.

Aleksandra Semyonovna'nin yaninda ona sitem edince kizdi, içinde birikmis tüm öfkeyle karsi geldi bana, ama sonra birden sustu, tam iki gün hiç konusmadi benimle, ilaç almak, hatta yemek yemek, su içmek istemedi. Yalnız ihtiyar doktorun sözünü dinliyordu.

İlaç olayından sonra doktorla ikisinin arasinda tuhaf bir yakinligin basladigim söylemistim. Nel i çok seviyordu ihtiyari, her zaman biraz önce somurtan o degilmis gibigüler yüzle karsiliyordu onu.

İhtiyar da her gün ugramaya baslamisti, bazan

günde iki kere geliyordu. Nel i iyilesmeye, yavas yavas yataktan kalkmaya baslayınca bile onun kahkahalarim, sakalarim duymadan bir gün edemiyordu adamcagiz; öylesine büyülenmistir. Egiticisi, resimli kitaplar getiriyordu ona. Hatta bir tanesini

EzilenlerF : 22 338

parayla almisti. Daha sonra tatlılar, güzel kutularda sekerler getirmeye basladi. Böyle zamanlarda, yas günü eglencesine geliyormus gibi magrur bir tavirle girerdi içeri, Nel i hemen anlardi armaganla geldigini. Doktor, getirdigi şeyi göstermez, kurnaz kurnaz gülümseyerek Nel i'nin yanina oturur; akil i uslu bir kizin iyi armaganlar hakettigini söylerdi. Bunu söylerken Nel i'ye öylesine içten bakardi ki, kahkahalarla gülen kisin bakislarinda elinde olmadan sevgi pariltilari belirirdi. Ihtiyar sonunda magrur bir tavirle ayaga kalkar, seker kutusunu Nel i'ye uzatir, her keresinde de "Benim cici nisanlima" diye eklerdi. O anda hiç kuskusu yok ki Nel i'den mutlu hissediyordu kendini.

Sonra konusmaya basliyordardi; bir doktor olarak bir sürü öğütler veriyordu Nel i'ye. Ders verir gibi,

Kisi önce sagligina dikkat etmelidir, diyordu. Bunun üç faydasi vardir: Bir, ölmez; iki, sagligim yitirmez; üç, bunlarin sonucunda mutlu olur. Sevgili Nel i, sizi üzen birtakim seyler varsa, unutmaya çalismalisiniz onlari, hiç aklınıza getirmemelisiniz. Yoksa...o zaman hep iyi, neseli seyler düşünün...

Nel i soruyordu:

Iyi, neseli dediginiz nedir? Doktoru sasirtiyordu bu soru.

Sey iste canim... sözgelimi, sizin yasiniza yarasan bir oyun düşünün; ya da... buna benzer bir sey...

Oyun oynamak istemiyorum ben, diyordu Nel i, oyun oynamaktan hoslanmiyorum. Yeni yeni giysiler seviyorum.

Yeni giysiler mi? Him! Bu iyi degil iste. Kisi kendisinin olan seylerle yetinmesini bilmelidir.Ama...yeni giysi sevmek de... ayip degil tabiE.

Sizinle evlendigimiz zaman bana yeni giysiler alacak misiniz?

339

Doktor elinde olmadan kaslarim çatarak,

Bu da nereden çıktı simdi? diyordu.

Nel i muzip muzip gülümsüyordu. Hatta bir keresindegaliba farkina varmadangülümseyerek bana da bakmisti. Doktor,

Ama sey... iyi bir ev kadim olursanız alirim tabiE, diye devam ediyordu.

Evlendigimiz zaman da her gün ilaç içecek miyim?

Doktorun yüzü yavas yavas gülmeye

basliyordu.

Arada bir içmen gerekir belki.

Nel i kahkahayla gülmeye basliyordu. İhtiyar da gülüyor, sevgiyle bakiyordu ona. Sonra bana dönerek,

€ok zeki! diyordu. Ama gene dekaprisli, hodbin... sınırları hala düzelmemiş.

İhtiyar hakliydi. Nel i'yi bir türlü anlayamıyordum. Ona karşı büyük bir suç işlemişim gibi, hiç

konuşmak istemiyordu benimle. €ok üzüyordu beni bu durum. Canım sıkılmaya başlamıştı artık, hatta bir gün ben de konuşmadım onunla, ama devrîsi gün yaptığımdan utandım... Sık sık ağlıyordu, onu susturmak, avutmak için ne yapacağımı bilemiyordum. Ama bir keresinde konuştu benimle.

Bir akşam üzeri eve döndüğümde yastığın altına aceleyle bir kitap sakladığını gördüm. Ben

yokken masamin üzerinden alip okudugu romanimdi bu. Niçin saklamisti onu benden? "Utaniyor sanki" diye geçirdim içimden, ama renk vermedim. On bes dakika sonra bir is için mutfaga gitmemden yararlanarak aceleyle fırladi, kitabi eski yerine koydu; döndüğümde masamin üzerindeydi... İki dakika sonra yanina çağirdi beni, sesinde heyecana benzer bir sey vardi. Dört gündür ilk kez konusuyordu benimle. Titrek bir sesle,

Siz... bugün...Natasa'yagitmeyecek misiniz? diye sordu. 340

Gideceğim Nel i; bugün muhakkak görmeliyim onu.

Nel i bir süre sustu, sonra gene o zayıf, titrek sesiyle,

Çok mu...seviyorsunuz onu? dedi.

Evet Nel i, çok seviyorum,

Ben de çok seviyorum onu, diye fisildadi.

Gene sustu. Biraz sonra yüzüme ürkek ürkek bakarak,

Ona gitmek, onun yanında kalmak istiyorum, dedi.

Sasirmistim.

Olmaz Nel i, dedim. Benim yanımda niçin kalmak istemiyorsun ?

Yüzü birden kipkirmizi kesildi.

Niçin olmazmis? Onun babasının yanına gitmem için beni kandirmaya çalisan siz degil miydiniz?..

Hizmetçisi var mi Natasa'nin?

Var.

Yol versin ona; ben görürümbütün hizmetini. Karsilik istemeden her isini yapacagim... Sevecegim onu, yemegini pisirecegim. TMyle söyleyin kendisine.

€ok tuhafsin Nel i! Hem onu €ok yanlis tanimissin: Seni hizmet€i almaya razi olacagini mi saniyorsun? Alsa alsa kűcűk kiz kardesi gibi alir seni.

O zaman istemem. Istemem...

Neden?

Nel i cevap vermedi. Dudaklari titriyordu: Ha agladi ha aglayacakti. Biraz sonra, Peki, sevdiği adam birakiyor mu onu? diye sordu.

Sasirmistim.

Nereden biliyorsun bunu sen Nel i? dedim.

Siz anlatmistiniz ya...evvelki sabah Aleksandra

341

Semyonovna'nin kocasi geldigindeona da sordum: Her seyi anlatti bana.

Masloboyev mi geldi buraya ? Nel i basim

önüne egerek cevap verdi: Evet.

Bana niçin söylemedin bunu?

Iste...

Bir an düşündüm. Ne dolaplar çeviriyordu acaba su Maslobojev. Gidip görmeliydim onu.

Hem Alyosa'nin Natasa'yibirakmasindan sana ne Nel i?

Basini kaldirmedan,

Siz çok seviyorsunuz onu, dedi, yalnız kalırsa evlenirsiniz onunla.

Hayir Nel i, benim onu sevdiğim gibi o beni sevmiyor... sonra ben... Hayir Nel i, olamaz böyle bir sey.

Nel i basini kaldırıp yüzüme bakmadan alçak sesle,

Hizmetçi gibi her isinize kosardım, diye

fisildadi, keyfinizce, mutlu yasardiniz.

İçim sizliyordu, "Nesi var bu kizin, Tanrini, nesi var?" diye soruyordum kendi kendime. Nel i sustu, o aksam bir daha hiç konusmadi benimle. Sonra Aleksandra Semyonovna söyledi, arkamdan geç

saatlere kadar aglamis, öyle aglaya aglaya da uyumus. Gece uyku arasinda sik sik bir seyler sayıkladi...

Ama o günden sonra daha bir kapandi içine, benimle hiç mi hiç konusmamaya basladi. Evet, sevgi dolu kaçamak birkaç bakisim yakalamistim üzerimde, amabu zayifligina kiziyormus gibigiderek mahzunlasiyor, hatta doktora bilezaval i ihtiyari pek üzüyordu busoguk davraniyordu.

TMte yandan, gün geçtikçe iyilesiyordu, doktor a,çık havada birkaç dakika dolasmasina bile izin vermisti. Havalari pek güzel gidiyordu. O yıl hayli geçte rastlayan paskalya yortusundan önceki Kutsal Haf342

ladaydik. Sabahleyin erkenden ıkmistim evden, Natasa'yi görmeliydim; ama Nel i'yi biraz dolastirmak için erken dönecektim eve; hem yaninda kimse yoktu.

Ama evde beni nasıl arpici bir olayin bekledigini anlatamam. Aceleyle dnmstm. Anahtar kapinin disindaydi. Girdim: Kimsecikler yoktu. Elim ayagim tutulmustu. Masanın üzerinde bir kagit parasi ılisti gözüme. Kursun kalemle, iri iri söyle yazilmisti kagida:

"Sizi birakip kaçıyorum, bir daha da hiç dönmeyeceğim. Ama çok seviyorum sizi.

Nel i'niz"

Dehset içinde bir çiglik attim, kosarak çıktim evden.

IV

Sokaga yeni çıkmis, ne yapsam, nereye gitsem diye dsnyordum ki kapinin önünde duran bir payton ılisti gözüme. Aleksandra Semyonovna

iniyordu içinden; bir kere daha kaçmasından korkuyormuş gibi, Nel i'nin elinden siki siki tutmuştu. Yanlarına kostum.

Nel i, ne oldu sana! diye bağırDIM. Nereye gittin? Niçin gittin?

Aleksandra Semyonovna kus civiltisine benzeyen ince sesiyle, Durun, dedi, acele etmeyin.™nce içeri girelim, her şeyi öğreneceksiniz.

Yolda çabuk çabuk konuşarak fisildadi bana:

™yle şeyler anlatacağım ki size Ivan Petroviç, küçük dilinizi yutacaksınız... Hele bir girelim içeri...

€ok önemli haberleri olduğu yüzünden bel iydi. Yukarı çıktığımızda, . Hadi sen yat Nel i, dedi, hemen yataga gir; çok

343

yorgunsun... hasta hasta o kadar yolu kostun,

hadi yat canim. Biz de mutfaga geçelim, rahat uyusun kiz.

Ardindan gitmem için göz kirpti bana. Ama Nel i yatmamisti; yataginda oturmus, el erini yüzüne rtms, öyle duruyordu.

Disari ıktık, Aleksandra Semyonovna hemen anlatti bana durumu. Sonra daha ayrıntilariyla öğrendim olaylari. Söyle olmustu:

Benim eve dnmemden iki saat önce Nel i bana yazdigi puslayi masanın üzerine biraktıktan sonra dogru ihtiyar doktora kosmustu. Adresini biliyordu. Doktor, onu görünce donup kaldigini söylüyordu, "gözlerine inanamamis". Sözlerini bitirirken "onu gerçekten grdgme simdi bile inanmiyorum, hiç bir zaman da inanamam buna", diye ekledi. Oysa Nel i'nin ona gittigi dogruydu.

Kiz içeri girip, ihtiyar kendini daha toparlamadan boynuna atildiginda doktor çalıma odasında koltuguna oturmus, sirtında sabahlığı, keyifli keyifli kahvesini iiyormus.

Nel i, boynuna sarilip yanaklarini, el erini öpmüs, aglamaya baslamis; biribirini tutmaz sözcüklerle onu yanina almasi için yalvarmis; benimle artik yasayamayacagini, evden kaçtigini, çok istirap çektigini, bir daha onunla alay etmeyeceğini, yeni giysi istemeyeceğini, akil i uslu bir kiz olacagini, çok okuyacagini,

"gömleklerini yıkayip ütölemesini" öğreneceğini (hiç kuskusu yok ki yoldabelki de çok öncedendüsünmüstü bütün bunlari) nihayet, gerekirse her gün ilaç içeceğini söylemiş. Evlenme konusununsa bir saka olduğunu eklemiş, ihtiyar Alman, agzi açık, sigarasini tuttuğu sağ eli havada, öyle kalakalmış. Sigarasinin söndüğünün bile farkina varmamış. Biraz kendine gelince, Matmazel, demis, anladığım kadariyle sizi yanima almami istiyorsunuz. Ama olamaz bu!

Gördüğünüz gibi, fakirim, param yok... Hem böyle birdenbire... Korkunç344

bir şey bu! Sonra, yanılmıyorsam evinizden kaçtiniz. Çok ayıp... Hem su da var, yalnız iyi

havalarda büyüünüzle dolasmanıza izin vermistim, oysa siz evden kaçıyorsunuz... ilacınızı içmiyorsunuz. Aklim almiyor dogrusu...

Nel i sözünü bitirtmemis ona. Gene aglamaya, yalvarıp yakarmaya başlamis, ama hiç birinin faydasi olmamis. İhtiyar giderek daha sasiriyormus. Sonunda Nel i "Tanrim!" diye bagirarak çıkmis odadan. Doktor olanlari bana anlatirken sözlerini söyle bitirdi: "O gün aksama kadar geledim kendime... gece de ilaç içtim..."

Nel i oradan Maslobojev'lere kosmus. TMnceden onların adresini de öğrenmis, güç de olsa bulmus evlerini. Maslobojev evdeymis. Nel i'nin onlarla kalmak istedigini duyunca Aleksandra Semyonovna el erini birbirine vurmus. Bunu niçin istedigini, onu üzen şeyin ne oldugunu, benden kaçmasının sebebini sormus. Nel i cevap vermemis, kendini sandalyenin üzerine atmis.

Aleksandra Semyonovna Öyle agliyordu, öyle agliyordu ki, ölecek sandim", diye anlatiyordu.

Nel i onu hizmetçilige, hiç degilse aşçilige kabul etmeleri için yalvarıyor, "yerleri süpürürüm, çamasir yıkamasini ögerenirim" diyor. (Bu çamasir yıkama konusuna, pek umut bagliyor, nedense bunu çok önemli sayiyordu.)

Aleksandra Semyonovna, Nel i'yi yanlarında alakoymak, durumu da bana bildirmek daha iyi olur demis. Ama Filip Filipič kesinlikle karsi durmus bu düşünceye, kaçagi hemen geri götürmesini buyurmus. Yolda Aleksandra Semyonovna kucaklamis Nel i'yi, öpmüs; kiz bu kez nedense daha çok aglamaya baslamis. Onu görünce Aleksandra Semyonovna da aglamis. Yol boyunca hep aglamislar. Aleksandra Semyonovna hiçkiriklar arasından, Niçin, niçin onun yanında kalmakistemiyorsun Nel i? diye sormus. Eziyor mu seni?

Hayir, ezmiyor.

345

Neden öyleyse?

Nel i, sinir krizi gelmis gibi hüngür hüngür

aglayarak,

Iste... istemiyorum onun yaninda kalmak... demis, yasayamam artik orada... hep huysuzluk ediyorum ona... ama o çok iyi... sizin yaninizda huysuzluk etmem... çalisirim.

Niçin huysuzluk ediyorsun Nel i?

Iste...

Aleksandra Semyonavna gözyaslarini silerek,

Ondan öğrenebildigim tek sey bu "iste" oldu, diye bagladi sözünü. Ne zaval i bir çocuk! Sar'adan mi öyle dersiniz Ivan Petroviç?

Nel i'nin yanma girdik; yüzünü yastiga gömmüs, agliyordu. TMnünde yere diz çöktüm, el erini tutup öpmeye basladim. Hizla çekti el erini, daha çok agladi. Ne söyleyecegimi bilemiyordum. Tam bu anda ihtiyar Ihmenev girdi içeri. Hepimizi yukardan asagi süzdükten sonra, Merhaba Ivan, dedi, bir is için geldim sana.

Beni yere diz çökmüs görünce sasirmisti. Son günlerde hastaydi. Yüzü bembeyazdi, zayıflamisti, ama birisine gösteris yapıyormus gibi, hastaligini umursamiyor, Anna Andreyevna'nin yalvarip yakarmalarına aldirmedan, yatmiyor, isleri için oraya buraya kosturup duruyordu.

Aleksandra Semyonovna ihtiyarin yüzüne dikkatli dikkatli bakarak, Simdilik hoşça kalin, dedi. Filip Filipič erken dönmemi söylemisti. Islerim var da... Neyse, aksam üzeri gene ugrarim size, iki saat kahrim.

Ihmenev, besbel i akli baska bir yerde,

Kim bu? diye fisildadi. Anlattim.

Him... Sana bir is için geldim Ivan...346

Niçin geldigini biliyor, bana gelmesini bekliyordum zaten. Nel i'yle, benimle konuşmak, kizi benden istemek için gelmisti. Anna Andreyevna yetim kizi eve almaya sonunda razı olmustu. Onu kandirmek için çok

ugrasmistim; annesi dedesince lanetlenen bu kimsesiz kizin durumunun Nikolay Sergeic'in duygularini degistirecegini söylemistim. Planimi öylesine güzel, heyecanlı anlatmistim ki, kizi bir an önce gidip getirmesi için kocasını bu kez o sikistirmaya baslamisti.

Ihtiyar dünden hazirdi böyle bir seye: Anna Andreyevna'sini sevindirmek istiyordu, sonra bazı düşünceleri vardı... Ama ilerde daha ayrıntılarına inerek anlatacağım bütün bunları...

Nel i'nin ihtiyari daha ilk görüşünde sevmediğini söylemistim. Sonraları, Ihmenev'in adı edilince kizin gözlerinde bir nefret parıltısı dikkatimi çekmeye başladı. Ihtiyar doğrudan doğruya konuya girdi. Hala yüzünü yastığa gömmüş, öyle duran Nel i'nin yanına gitti, elini tuttu, Kızımız olarak evimize gelmek ister misin? diye sordu. Bir kızım vardı, canımdan, dünyada her şeyden çok severdim onu, ama yok artık o. TMldü. Evimde ve .. kalbimde onun yerini almak ister misin?

Ihtiyarin atesten kupkuru, kızarmış gözlerinde

yaslar parliyordu.

Nel i basini kaldirmadan,

Hayir, istemem, diye karsilik verdi.

Peki ama niçin, yavrum? Hiç kimsen yok.

Ivan'in yanında temel i kalamazsin, oysa benim evim sicak bir yuva olacaktir sana.

Nel i basini kaldirdi, yatakta ihtiyarin karsisina oturarak : Istemiyorum, çünkü siz hain, kalpsiz bir insansiniz! dedi. Evet, kalp diye bir sey yok sizde! Ben de kalp

347

sizim, hem herkesten kalpsiz... ama siz benden de kalpsizsiniz...

Kizin yüzü bembeyaz olmustu, gözlerinin içinde tuhaf pariltilar vardi. Güçlü bir duygunun etkisiyle olacak, titreyen dudaklari bile beyazlasmis, büzülmüstü. Ihtiyar saskin saskin bakiyordu ona.

Evet, benden kalpsizsiniz, öz kizinizi affetmek istemiyorsunuz çünkü. Onu temel i unutmak için baskasinin çocugunu almak istiyorsunuz yanınıza... insan öz evladini unutabilir mi hiç?

Sevebileceginizi mi saniyorsunuz beni? Yüzüme her bakisinizda benim bir yabancı oldugumu, kalbinizden söküp attiginiz kizinizi hatirlayacaksınız... kötü bir insansiniz çünkü. Kötü insanların yanında yaşamak istemem ben, istemem, istemem!..

Nel i hiçkirdi, bana bir an bakti.

Yarin degil öbür gün paskalyadir... o gün herkes öpüsür, kucaklasir, barisir... bütün kusurlar unutulur... Ama siz... evet yalnız siz... Ah ne hain bir insansiniz! Gidin buradan!

Hüngür hüngür aklamaya baslamisti. Bu söylevi besbel i, ihtiyar onu bir kere daha evine götürmek isterse söylemek için önceden hazirlamis, ezberlemisti. Ihmenev sasirip kalmis, yüzü bembeyaz olmustu. İçinin sizladigi bel iydi. Nel i birden çilgin bir öfkeyle, Hem niçin,

niçin herkes bu kadar düşünür beni, üzerime düşer? anlamıyorum. İstemem, hiç kimse ilgilenmesin benimle, istemem! Dileneceğim ben!

Kendimi tutamadım,

Nel i, ne oluyor sana? diye haykirdim.

Ama karismam öfkesini büsbütün körükledi. Hiçkire hiçkire aglamaya basladi: Evet, burada kalmaktansa gider sokaklarda dilenirim daha iyi! Annem de dilenirdi benim, ölürken yoksul olmami, dilenmemi vasiyet etmistide bana, "ama, demisti, 348

yalniz..." Dilenmek ayip degildir, bir kimseden dilenmeyeceğim ki... insanin herkesten dilenmesinde utanilacak bir sey yok; bir dilenci kadin öyle söylemistide. Daha küçüğüm, baska ne gelir elimden... Herkesten dileneceğim ben de. Ama burada durmam, durmam... kötü bir kizim ben, ne kadar kalpsiz olduğumu görüyor musunuz!

Nel i birden masanın üzerindeki çay fincanini kaptigi gibi yere fırlattı. Gözlerimin içine meydan okurcasına bakarak,

Kirildi iste, dedi. Topu topu iki fincanınız vardı, öbürünü de kiracagım... O zaman ayı neyle ieceksiniz bakalım!

ildirmisti sanki, ama bu öfkenin ona haz verdiği; bunun kötü, ayıp bir sey oldugunu bile bile, kendini daha sonraki ilginliklere hazırladığı bel iydi. İhtiyar, Hasta bu, Vanya, dedi, eger hasta degilse. . dogrusu çok tuhaf. Hadi hoşça kal!

Sapkasını aldı, elimi sikti. Perisan bir durumdaydı. Nel i çok ağır konusmustu. TMfkelenmistim.

Yalnız kalinca,

Çok hamsin Nel i! diye bağırdım. Utanmadın mi, hiç utanmadın mi! Evet, kötü, kalpsiz bir kizsin sen!

TMyle oldugum gibi, sapkasiz kostum ihtiyarin pesinden. Onu kapiya kadar geçirmek, avunmasi için bir seyler söylemek niyetindeydim. Merdivenleri kosarak inerken Nel i'nin siteminden bembeyaz olmus yüzü gözlerimin önünde ydi. Yetistim arkasindan.. Acı aci gülümseyerek, Zaval i kizin kendi derdi basindan askin, dedi, inan buna Ivan; bir de ben üzerine üzerine gittim.

Yarasini destim. A tokun halinden anlamaz derler; ben sunu ekleyecegim buna, a da ain halinden her zaman anlamaz. Hadi hoşça kal!

___ 349

Baska bir sey söyleyecek oldum, ihtiyar kolunu sal adi.

Beni birak artik, dedi. Bak da kiz kamasin. Sonra tuhaf bir öfkeyle ekledi:

TMyleye benzer.

Bastonuyla kaldirim taslarina vura vura, hizli

adimlarla uzaklasti yanimdan.

O anda içine dogan seyin gerçekleseceğini biliyor muydu acaba?

Yukari çıktığımda Nel i'nin gene evde olmadığını görünce ne denli büyük bir dehsete kapılmıştım!

Disari kostum, komsuların kapılarını çalip Nel i'yi sordum. Onun beni bırakıp gene kaçtığına bir türlü inanamıyordum. Hem nasıl kaçmış olabilirdi? Evet bir avlu kapısı vardı. Biz ihtiyarla konuşurken yanımızdan geçmesi gerekiyordu. Ama onun, merdivende saklanıp ben eve döndükten sonra kaçmış olabileceği düşüncesi aklıma gelince büyük bir umutsuzluğa kapıldım.

Ama çok uzaga gittigini sanmıyordum.

Telasla disari kostum. Ne olur ne olmaz diye kapiyi açık bırakmıştım.

TMnce Maslobojev'lere gittim. Evde kimsecikler

yoktu. Ne Maslobojev ne de Aleksandra Semyonovna vardı. Bir pusla birakarak yeni felaketten haberdar ettim onlari, Nel i gelirse durumu hemen bana bildirmelerini yazdim; hemen doktora gittim. O da yoktu evde. Hizmetçisi Nel i'nin sabahkinden baska bir kere daha gelmedigini söyledi. Simdi ne yapacaktim? Bubnova'nin evine kostum, tabutçunun karisindan ev sahibesinin bir is yüzünden iki gündür karakolda oldugunu, Nel i'nin de o samandan beri oralarda hiç görünmedigini öğrendim. Yorgun, bitkin bir durumda gene Maslobojev'lere kostum. Gene ayni cevap: Gelen giden olmamisti; kendileri de dönmemisti daha. Puslam masanin üzerinde duruyordu. Ne yapmaliydim?_ 350

TMlesiye üzgün, bitmis, gece geç saat eve dönüyordum. O aksam Natasa'ya gitmem gerekiyordu; sabahleyin çağirmisti beni. Oysa bütün gün agzima bir lokma bir sey koymamistim. Nel i'yi düşündükçe fena oluyordum. "Nedir bu? diye düşünüyordum. Hastaliginin tuhaf bir sonucu mu acaba? Aklim

mi kaçırdı yoksa? Tanrım! Nerede o şimdi, nerede arasam onu?"

Kendi kendime böyle sordugum onda V. köprüsünde, birkaç adım önümde birden Nel i'yi gördüm.

Sokak fenerinin dibinde duruyor, beni görmüyordu. Ona doğru kosmak geldi içimden, ama durdum. Sasırmıstım. "Ne yapıyor orada acaba?" diye düşündüm. Onu artık kaybetmeyeceğime emin olduğum için durup beklemeye karar verdim. On dakika izledim hareketlerini, öyle dikiliyor, gelip geçenlere bakıyordu. İyi giyimli bir ihtiyar görünce yanına gitti. Adanı cebinden bir şey çıkarıp ona uzattı, durmadan geçti. Nel i öne eğilerek saygılarımı belirtti, O anda hissettiklerimi anlatamam. Yüregime dayanılmaz bir acı gelip saplanmıstı... Benim için çok değerli, sevdiğim, üzerine titredığım bir yaratık gözlerimin önünde ayaklar altına alınmış, çamura bulanmıstı sanki.

Gözyaşlarını birden bosandı.

Evet, o anda çok öfkeli olduğum halde zaval i Nel i için ağlıyordum: İhtiyacı olduğundan dilenmiyordu; sokaga atılmış, kaderiyle basbasa bırakılmış değildi. Ona eziyet eden insanlardan değil, gözünün içine bakan, onu seven dostlarından kaçmıstı. Bu davranisiyla birisine eziyet etmek, göz dağı vermek istiyor, ögünüyordu sanki! Ama ruhunda esrarlı bir değişiklik oluyordu...

Evet, ihtiyar haklıydı; hakarete uğramış, ezilmisti bu çocuk, yarası öyle kolay kolay onacak çesidinden değildi. O da bu yarayı bizlere olan güvensizligiyle mahsus desiyordu. Duyduğu acı, deyim yerindeyse, bu istirap bencil igi haz veriyordu ona sanki. Acılarını böyle körüklemesini, duy 351

dugu hazzı anlıyordum: Ezilen, gururu incinen, kaderin sil esini yiyen insanların çoğuna bunların bir haksizlik olduğunu bilmek özel bir haz verir. Ama Nel i hangi haksizlikten yakınabilirdi?

Kaprisleriyle, tuhaf çıkışlarıyla bizleri sasırtmak,

korkutmak istiyor, ögünüyordu sanki... Ama hayir!

Yalnizdi simdi, hiç birimiz görmüyorduk dilendigini. Yoksa dilenmek miydi ona haz veren? Ne yapacakti sadakayi, parayi ne yapacakti?

Ihtiyarin verdigini aldiktan sonra köprüyü geçti, vitrini iyice aydinlatilmis bir magazanın önünde durdu. Kazandigi paralari saymaya koyuldu. On adim ötesinde duruyordum. €ok para vardi elinde; sabahtan beri dilendigi bel iydi. Paralari avucunda siki siki tutarak sokagi geçti, küçük bir dükkana girdi. Hemen dükkannin ardina kadar açik kapisina yaklastim, Nel i ne yapacak diye baktim.

Avucundaki paralari tezgahin üzerine koymus, sabahleyin Ihmenev'le bana ne denli kötü bir kiz oldugunu göstermek için kirdigi çay fincanina benzeyen bir fincana bakiyordu. On bes köpek degerinde bir fincandi bu; belki daha bile ucuzdu. Adam fincani kagida sarip Nel i'ye verdi. Kiz mutlu bir yüzle, çabuk çabuk

yürüyerek çıktı dükkandan. Tam önümden geçerken, Nel i! diye seslendim, Nel i!

Ürperdi, yüzüme bakti, fincan elinden kayıp yere düştü, kırıldı. Yüzü bembeyazdı; ama yüzümden her şeyi gördüğümü, bildigimi anlayınca kızardı. Dayanılmaz, istirap dolu bir utangaçlık vardı bu kızarmada. Elinden tutup eve götürdüm onu; uzak değildi ev. Yolda hiç konuşmadık. İçeri girince sandalyeye çöktüm. Nel i karsımda dalgın, üzgün ayakta duruyor, önüne bakıyordu. Yüzü her zamanki gibi renksizdi. Basini kaldırıp bana bakamıyordu.

Nel i, dedim, dileniyor muydun?

Evet! diye fisildadi. 352

Basini daha da egdi önüne.

Bana sabahleyin kirdigin çay fincanının aynisini almak için mi yaptin bunu?

Evet...

Bu fincan için sitem mi ettim sana, bagirip
çagirdim mi? Bu yaptiginin ne kadar kötü,
haince bir sey oldugunu anlamiyor musun Nel i?
Yakisir mi sana? Hiç utanmiyor musun?
Yoksa...

isitilir isitilmez bir sesle,

Utaniyorum... diye fisildadi.

Yanagindan asagi iri bir gözyasi tanesi
yuvarlandi.

Utaniyorsun demek... dedim. Sevgili Nel i, sana
karsi suçluysam affet beni, barisalim.

Basini kaldirip yüzüme bakti, gözlerinden yaslar
bosandi, boynuma atildi.

Tam bu anda Aleksandra Semyonovna daldi
içeri.

Ne o? Burada mi? Gene ha? Ah Nel i, ah! Ne
oluyor sana? Neyse canim, evde olsun da...
nerede buldunuz onu Ivan Petroviç?

Soru sormaması için göz kirptim Aleksandra Semyonovna'ya, anladı beni. Hala aci aci ağlayan Nel i'yle tatlı tatlı vedalastım; iyi yürekli Aleksandra Semyonovna'ya ben dönünceye kadar bir yere gitmemesini tembihledim, Natasa'ya kostum. Çok geç kalmıştım, onun için acele ediyordum.

O akşam kaderimiz bel i olacaktı: Natasa'yla konuşacak çok şeyimiz vardı; ama ben gene de sözü

Nel i'ye getirdim, her şeyi ayrıntılarıyla anlattım. Natasa'yı pek ilgilendirmiş, hatta şaşırtmıştı anlattıklarım. Bir an düşündükten sonra,

Bak ne diyeceğim Vanya, dedi, bana öyle geliyor ki seviyor seni bu kız.

Sasırma sırası şimdi bendeydi. Ne... nasıl?

353

Kadınca bir sevgiyle...

Saçmalama Natasa! Daha çocuktur!

Neredeyse on dört yasinda bir çocuk... Bu hirçinligi onu anlamamandan, belki kendi kendini bile anlamamasindandir ...€ocuksu, ama sön derece ciddi, istirap dolu bir hirçinliktir bu. Isin en önemli yani da: Seni benden kiskaniyor. Beni çok sevdiğin için evde hep benden söz ediyor,beni düşünüyor,merak ediyorsundur; tabiE bu yüzdenonunla gegerinceilgilenemiyorsun.Budurumu farketttiği için cani sikiliyordur. Belki de seninle konuşmak, duygularini sana açmak istiyor, ama bunu basaramiyor, utaniyor, ne istedigini bilemiyor... bir fırsat bekliyordur. Oysa sen, bu fırsatı ona verecegine kaçıyorsun ondan, hasta hasta yalnız birakiyorsun onu, bana gelip sabahtan aksama kadar kalıyorsun.Arkandan agliyordur... seni ariyordur... hele onu anlamaman istirabini bir kat daha dayanılmaz yapıyordur. Bak, böyle bir anda bile benim için yalnız bıraktın onu. Görürsün, yarın gene hastalanacak. Nasıl bırakabildin onu? €abuk kos yanina...

Birakmasina birakmazdim, ama...

Ben çagirmistim seni, degil mi? Simdi de git diyorum.

Peki, gidecegim, ama bu söylediklerinin hiç birine inanmiyorum.

Yadigamakta haklisin. Ama kizin basindan geçenleri düşün, o zaman anlarsin. Benim, senin gibi bir çocukluk devresi geçirmedim o...

Gene de geç döndüm eve. Aleksandra Semyonovna Nel i'nin o aksamki gibi durmadan agladigini,

"öyle aglaya aglaya Uyuyakaldi" gini söyledi. "Ben gideyim artik, Ivan Petroviç, Filip Filipiç erken gel demisti. Zaval i bekliyordur beni".

EzilenlerF: 23 354

Tesekkür ettim, Nel i'nin basucuna oturdum. Böyle bir anda onu yalnız biraktigim için kendi kendimden utaniyordum. Basucunda gece geç

saatlere kadar oturdum, düsündüm... Ne ugursuz günlerdi onlar!

Ama önce su iki haftada olanlari anlatmaliyim...

V

Prensle B. lokantasinda yedigim o yemekten sonra birkaç gün hep Natasa'yi merak ettim. Her an

"Su Al ahin belasi Prens Natasa'ya ne yapacak, nasil o alacak ondan acaba?" diye soruyordum kendi kendime. Kafamin içi karmakarisikti. Dsne dsne, Prens'in tehditlerinin kuru siki olmadigi, Alyosa'yla iliskisini kesmedigi sürece Natasa'nin basini belaya sokabilecegi sonucuna vardim. "Kisiligi olmayan, kindar, kötü ruhlu, ıkarci bir adamdir", diye dsnyordum. Kendisine edilen hakareti kolay kolay unutamaz, ilk firsatta öcünü alirdi. Bir noktayi açık açık söylemistir bana: Alyosa'yla Natasa'nin ayrilmalarini kesinlikle istiyor, benden de "duygulu, Schil er'var bir olay olmaması için Natasa'yi bu ayriliga hazirlamami" bekliyordu.

En çok üzerinde durduğu konu Alyosa'nın onu iyi, sevimli bir baba saymakta devam etmesiydi tabii; sonra Katya'nın paralarını ele geçirmek için bu çok önemliydi. Böylece bana Natasa'yi yakın olan ayrılığa hazırlamak kalıyordu. Oysa Natasa'da tuhaf bir değişiklik dikkatimi çekiyordu son günlerde: benimle eskisi gibi içten değildi artık; hatta güvenmiyordu bana sanki. Avutmaya çalışmam sadece acı veriyordu ona; sorularım canını sıkıtmaya, hatta sinirini bozmaya başlamıştı. Bazen ben yanında otururken odanın içinde kol arını önünde kavuşturmuş, dalgın, benim var 355

ligimi bile unutmuş gibi bir aşağı bir yukarı dolanıyordu. Arada göz göze geldiğimiz olursa (bakışlarım bile kaçırmaya başlamıştı benden) yüzünü bir can sıkıntısı ifadesi kaplıyor, hemen öte yana çeviriyordu başını. Onun da ayrılmayı düşündüğünü, planlar kurduğunu biliyordum. İstirap duymadan, yüreği sızlamadan düşünebilir miydi bunu? Alyosa'dan ayrılmaya kararlı olduğundan kuskum yoktu. Ama hüznün dolu umutsuzluğu gene de üzüyor, korkutuyordu

beni. Bu konuda onunla konuşmaya, onu avutmaya cesaret edemiyor, dehset içinde sonucu bekliyordum.

Onun bana karsi sogukluguna gelince, bu durum beni huzursuz ediyor, üzüyordu ama, Natasa'min duygularina inancim sonsuzdu: çok kederli, sinirli oldugunun farkındaydim. Her çesit ilgi sadece canini sikiyor, öfkelen diriyordu onu. Böyle durumlarda özelikle yakınlarımızın, içimizi bilen dostlarımızın ilgisi daha bir ağır gelir bize. Ama sonunda Natasa'nin gene bana geleceğini, iç

huzurunu gene benim kalbimde arayacağım çok iyi biliyordum.

Prensle aramda geçen konuşmadan hiç söz etmemistim ona tabii: anlatacaklarım onu daha da heyecanlandırmaktan, üzmetten başka bir şeye yaramazdı. Yalnızca, söz arasında Kontesin evine Prensle gittigimi, bu adamın çok alçak, hain olduğuna kuskum kalmadığını söyledim. Natasa bu konuda hiç bir şey sormadı bana; buna çok sevindim. Ama Katya üzerine

anlattıklarımı büyük bir dikkatle dinledi. Sözlerimi bitirince Katya üzerine de bir şey söylemedi, ama soluk yüzü hafiften kızardı. O gün yanında kaldığım sürece pek heyecanlıydı. Katya'nın bende bıraktığı izlenimi saklamadım ondan. Niçin saklayacaktım. Nasıl olsa anlardı bunu, kızardı sonra. Bunun için elimden geldiğince ayrıntılarıyla, sorabileceği her şeyi daha o sormadan cevaplandırmaya çalışarakonun 356

bu durumda bir şey sormasının güç olacağını biliyordum: sevgilisini elinden alan bir kızın üstünlüklerini sogukkanlilikle sorabilir mi insan? evet, sorabileceği her şeyi daha o sormadan cevaplandırmaya çalışarak anlattım.

Prensın Alyosa'yı Katya'yla birlikte köye götüreceğini Natasa'nın bilmediğini sanıyor, bunu ona nasıl açacağımı düşünüyordum. Ama durumu alistira alistira anlatmaya çalışırken Natasa sözümü

kesip, onu avutmaya bosuna ugrasmamami, her şeyi bes gündür bildiğini söyleyince sasirip

kaldim.

Tanrim!diyehaykirdim, kimsöyledibunusana?

Alyosa.

Nasil? Alyosa mi?Evet, her seyi göze aldim
Vanya.

Bunu söylerken gözlerinin içinde öyle bir ifade vardı ki, bu konuyu kapamak istedigini hemen anladim.

Alyosa sik sik ugruyordu Natasa'ya, ama ancak bir dakika kalip gidiyordu. Yalniz bir keresinde birkaç saat kalmisti; ama o zaman da ben yoktum, İçeri çoğunlukla üzgün giriyor, Natasa'ya ürkek ürkek bakiyordu; ama Natasa öylesine içten, iyi karsiliyordu onu ki, biraz sonra her seyi unutup gülmeye basliyordu Alyosa. Bana da sik sik, hemen her gün ugruyordu. Dogrusu çok üzülüyor, istirap çekiyordu; bir an yalniz kalamiyor, avunmak için bana kosuyordu.

Ne söyleyebilirdim ona? Soguk oldugumu, onunla ilgilenmedigimi, hatta ona kizdigimi söyleyerek sitem ediyordu bana. Üzülüyor, agliyor, Katya'ya kosuyor, orada avunuyordu.

Natasa bana bu yolculuktan haberdar oldugunu söylediği gün (Prensle konuşmamın üzerinden bir hafta geçmişti) Alyosa son derece üzgün, bana geldi, boynuma sarildi, bebek gibi hüngür hüngür ağlamaya başladı. Ben

357

susuyor, ne diyeceğini bekliyordum.

Asagilik, adi bir insanim ben, Vanya, diye başladı. Kendi kendimden kurtar beni. Alçak, igrenç bir insan olduğumdan değil, benim yüzümden Natasa mutsuz olacağı için ağlıyorum. Evet, mutsuz edeceğim onu... Vanya, sevgili dostum, söyle bana, benim yerime sen karar ver, hangisini daha çok seviyorum? Katya'yi mi Natasa'yi mi?

Bunu ben bilemem, dedim, sen daha iyi

bilirsin...

Hayir Vanya, anlamadin; sana böyle bir soru soracak kadar budala degilim. Sasirip kaldim. Kendi kendime soruyorum busoruyu, amabircevapveremiyorum. Sen disardan baktigin için daha iyi görebilirsin... Bilmesen bile, düşünceyi söyle.

Bence Katya'yi daha çok seviyorsun.

TMyle mi sanıyorsun?! Hayir, hayir! Yaniliyorsun! Natasa'ya olan sevgim sinirsizdir. Ondan dünyada ayri yasayamam, birakamam onu; Katya'ya da söyledim bunu, o da benimle ayni düşünceye. Neden susuyorsun? Gördüm, gülümsedin. Simdiki gibi... çok üzgün olduğum zamanlar beni avutacak ne söyledin ki bana, simdi söyleyeceksin ! Al ahaismarladik!

Kosarak çıktı gitti. Konusmamizi sessizce dinleyen Nel i sasirip kalmisti. Hala geçmemisti hastaligi, hep yatıyor, devamlı olarak ilaç aliyordu. Bana geldiği zamanlar hiç konuşmazdı onunla Alyosa, hatta hiç ilgilenmezdi.

iki saat sonra Alyosa gene geldi. Gölüyordu.
Gene boynuma sarildi.

Her sey tamam!diye haykirdi. Bütün kuskular
kalkti ortadan artik. Sizden çikinca dogru
Natasa'ya gittim: sinirlerim bozuktu, onu
görmeden edemezdim. İçeri girer girmez önünde
yere kapanip ayaklarini öptüm: yapmaliydim
bunu, yoksa üzüntümden ölürdüm. Hiç bir sey
söylemeden kucakladi beni, aglamaya
bagladi.Katya'yi 358

ondan çok sevdiğimi açık açık söyledim
kendisine...

Ne dedi?

Hiç bir sey demedi, sadece oksadi beni,
yatistirmaya çalışti; beni, bunu ona söyleyen
beni! insana huzur vermesini biliyor Natasa,
Ivan Petroviç! Ah, uzun uzun agladim, içimi
döktüm ona. Katya'yi çok sevdiğimi açık açık
söyledim, ama kimi seversem seveyim onsuz,
Natasa'siz yasayamayacağimi,öleceğimi de
ekledim.Evet Vanya, onsuz bir gün yasayamam

ben, biliyorum!

bunun için hemen evlenmeye karar verdik. Ama kutsal hafta olduğundan evlenemiyoruz,köyden dönüste evleneceğiz. Yani haziranın birinde...Babam sesçikarmayacaktır, bundan kuskum yok.Katya'ya gelince, önemli değil!.. Natasa'siz yapamam ben... Evlenir, onun, Katya'nin yanına gideriz...

Zaval i Natasa! Bu çocuğu avutmak, onunla oturup anlattıklarını dinlemek, bu saf bencilin için rahatlatmak için ona yakında evlenebileceklerini söylemek kim bilir ne ağır gelmiştir ona!..

Gerçekten de birkaç gün rahatlamıstı Alyosa. Zayıf yüregi bu üzüntüye yalnız basına dayanamayacağı için kosuyordu Natasa'ya zaten. Ama ayrılık zamanı yaklaşıncaya gene telaslandı, gene bana kosup için döktü. Son günlerde Natasa'ya öylesine bağlanmıstı ki, değil bir buçuk ay, bir gün bile ayrılamıyordu ondan. Son ana kadar bir buçuk ay için ayrılacaklarına, dönüste hemen evleneceklerine içtenlikle

inaniyordu. Natasa'ya gelince, kaderinin artık tamamen degismekte oldugunu, Alyosa'nin ona bir daha hiç dönmeceğini, öyle olmasının da gerektiğini biliyordu.

Sonunda ayrilik günü geldi çatti. Natasa hastaydi. Benzi uçuk, bakislari donuk, dudaklari kupkuruydu. Arada bir kendi kendine bir seyler mirildaniyor, seyrek olarak da basini kaldirip gözlerimin içine dikkatli dikkatli bakiyordu. Aglamiyor, sorularima cevap vermiyordu. O

359

daya giren Alyosa'nin çin çin öten sesi duyulduğunda kuru bir yaprak gibi titredi. Yüzü bir anda kipkirmizi oldu, aceleyle Alyosa'nin yanina gitti; heyecanla kucakladi onu, öptü, gülümsedi...

Alyosa dikkatli dikkatli bakiyordu Natasa'nin gözlerinin içine; arada bir endiseyle hasta olup olmadigini soruyor, köyde çok kalmayacagini, dönünce hemen evleneceklerini söyleyerek avutmaya çalisiyordu onu. Natasa'nin kendini

tutmak, gözyaslarini bastirmak için insanüstü bir güç harcadigi bel iydi. Alyosa'nin yaninda aglamak istemiyordu.

Bir ara Alyosa, o yokken sikinti çekmesin diye Natasa'ya yeterince para birakmasi gerektiğini, babasinin ona yol için çok para vereceğini vaadettigini söylemiş, Natasa hemen çatmisti kaslarini.

Yalniz kaldigimizda Natasa'ya, bende onun için yüz el i ruble oldugunu söyledim. Bu paranin nereden çıktigini sormadi. Alyosa'nin gidisinden iki, Natasa'yla Katya'nin ilk ve son görüşmelerinden bir gün önce olmustu bu. Katya Alyosa'yla bir pusla yol amis, Natasa'dan yarin onu ziyaret etmesine izin yermesini dilemisti; bir iki satir da bana yazmistir benim de orada bulunmami istiyordu.

Basim çok kalabalik oldugu halde, saat on ikide (Katya'nin görüşme için önerdigisi saatti bu) Natasa'da olmaya karar vermistim. Nel i'den baska, son günlerde Ihmenev'lerle de ugrasiyordum...

İki hafta önce tasınmaya bağlamıştım onlara. Bir sabah Anna Andreyevna önemli, son derece önemli bir iş için çağırmıştı beni. Gidince yalnız bulmuştum onu evde: heyecandan tir tir titreyerek, dehşet içinde odada bir aşağı bir yukarı doluyor, Nikolay Sergeïç'in dönüşünü

bekliyordu. Geçen her anın çok değerli olduğu beliydi ya, gene de ne olup bittiğini uzun süre öğrenemedim ondan. Gereksiz, durumla uzaktan yakından ilgisi olmayan bir sürü sitemden hiç

uğramadığımdan, onla 360

ri yetim gibi bir yana ittiğimden, kederleriyle basbasa bıraktığımdan uzun uzun yakındışınra Nikolay Sergeïç'in son üç gündür "anlatılmaz" bir telas, heyecan içinde olduğunu söyledi.

Eski Nikolay Sergeïç değil sanki, diyordu. Hummaya yakalanmış gibi. Geceleri usulca kalkıyor yataktan, tasvirin önünde diz çöküp dua ediyor, uykuda sayıklıyor, uyanık olduğu anlarda ise yarı deli gibi: dün sofraya oturmuştuk, önündeki kasığı görmedi; bir şey

soruyorsun ona, hiç ilgisi olmayan cevaplar veriyor. Sik sik bir yerlere gidiyor; "Isim var, diyor, avukati görmem gerek". Bu sabah odasına kapandı, "dava için istenen bir kagit yazacagim" dedi. Önündeki kasigi göremezken kagit mi yazacaksın?" diye geçirdim içimden. Kapidaki delikten baktim, dogru, bir seyler yaziyor, ama bir yandan da agliyordu. "Is kagidi da böyle mi yazilirmis ki!" dedim kendi kendime, Belki de bizim Ihmenevka için üzülyordu. Tam ben böyle düşünürken birden fırladi yerinden, kalemi masanın üzerine fırlatti, yüzü kızardi, gözleri parladi, sapkasini kaptigi gibi disari çıktı. "Biraz sonra dönecegim Anna Andreyevna", dedi. O gidince ben de dogru masasinin yanina vardim. Masasinin üzeri her zaman davayla ilgili kagitlarla doludur, dokundurtmaz onlara beni.

Kaç kere yalvarmisimdir ona "birak da bir düzene koyayim sunlari, masanın tozunu alayim" diye.

Hemen kızar ben böyle söyleyince. Buraya, Petersburg'a geleli çok sinirli oldu. Biraz önce yazdigi kagidi aramaya koyuldum masanın

üzerinde. Kagidi yanina almadigini, kalkarken öteki kagitlarin altina soktugunu görmüstüm. Bak anam babam, Ivan Petroviç, ne buldum orada...

Yarisina kadar karmakarisik bir elyazisiyla doldurulmusöyle ki bazi yerleri okunmuyordubir dosya kagidi uzatti bana.

361

Zaval i ihtiyar! Daha ilk satirdan kime, niçin yazdigi bel iydi. Natasa'ya, sevgili Natasa'sina mektuptu bu. Sefkat, sevgi dolu sözlerle kizini affettigini bildiriyor, onu eve çagiriyordu. Aceleyle yazilmis, bir çok yerine mürekkep bulasmis mektubun bazi satirlari okunmuyordu. Ama ihtiyari kaleme sarilmaya zorlayan taskin duyu apaçik bel iydi. Biraz sonra yerini baska bir duyguya birakmisti bu: ihtiyar kizma sitem etmeye, suçunu yüzüne vurmaya basliyor, inadini öfkeyle hatirlatiyor, duygusuz bir kiz oldugunu, annesine babasina yaptigini belki de bir kere düşünmedigini söylüyordu. Gururu yüzünden onu cezalandirmakla, lanetlemekle

tehdit ediyor; mektubunu, hemen eve dönmesini, ancak o zaman, "aile yuvasında" yeni bir hayata başladıktan sonra onu affedebileceğini söyleyerek bitiriyordu. İlk satırlarda gösterdiği coşkunluktan biraz sonra utandığı, gururunun incinmesinden istirap duyduğu beliydi; mektubunu öfkeyle, tehditler savurarak bitirmesi bu yüzden. Yaslı kadın kolarını göğsünün üzerinde kavuşturmuş, karşında ayakta duruyor, ne söyleyeceğimi bekliyordu.

Düşüncelerimi açık açık söyledim :

İhtiyarın Natasa'sız yaşamaya gücü kalmadı artık, dedim; görürsünüz, yakında affedecek onu; tabii gene de duruma bağlı... Davanın böyle sonuçlanması zavalinin sinirlerini çok bozdu, gururunu incitti. Bu durumda kendisine bir can yoldası araması olagandı; tabii dünyada en çok sevdiği insani, Natasa'yi daha çok hatırlamaya başladı bu yüzden... Sonra, Alyosa'nın onu yakında bırakacağını da duymuştur, devamlı olarak ilgileniyor Natasa'yla çünkü. Kızının durumunu anlamış, onun şimdi teseliye ne denli muhtaç olduğunu hissetmiş

olabilir. Ama gururuyla oynandigina inandigi için yenememistir kendi kendini. İlk adimi Natasa'nin atmayacagini; onlari belki aklina bile getirmediğini, barismak ihti 362

yaci duymadigini düşünmüs de olabilir. Evet, yüzde yüz böyle düşündü, mektubun sonunu da bunun için getirmedi. Bu durum, eskisinden daha etkili olacak hakaretlerin dogmasına sebep olacaktır belki de...

Yasli kadin aglayarak dinliyordu beni. Hemen Natasa'ya gitmem gerektiğini, geç kaldigimi söyleyince birden ürperdi, en önemli olanı unuttugunu söyledi. Mektubu kagitlarin arasından çıkarırken bir kaza olmus, mürekkep sisesini devirmis. Gerçekten de kagidin bir kösesi mürekkeplenmişti. Yasli kadin, kocasinin bu lekeden o yokken kagitlarinin karistirildigini, Anna Andreyevna'nin mektubu okudugunu anlayacagindan korkuyordu. Hakliydi da: Nikolay Sergeič

sirrini öğrendigimizi anlarsa utancindan, öfkesinden inadini sürdürür. Natasa'yi

affetmemek için diretirdi.

Ama durumu söyle bir düsündükten sonra zlmemegini söyledim yasli kadina. "Masadan kalkarken o kadar heyecanliydi ki, bu ayrıntilari hatirlayamaz bile, dedim, mektubu kendi mrekkepledi sanir". Anna Andreyevna'yi böylece avuttuktan sonra mektubu dikkatle eski yerine koyduk. Tam ikarken aklima yasli kadinla Nel i konusunu ciddi olarak konusmak geldi. Ölen annesi tipki Natasa gibi babasinca lanetlenen kimsesiz, zaval i kizin basindan geçen acikli olaylar Nikolay Sergeic'i yumusatabilir belki, dedim. Böyle bir duygulanmaya hazirdir zaten; kizinin özlemi gururunu yavas yavas kirmaya basladi. Simdi son bir itis gerek ki, Nel i olabilir hu". Yasli kadın büyük bir dikkatle dinliyordu beni. Heyecandan, umuttan yüzüne bir canlilik gelmisti. Simdiye kadar bunu ona niçin söylemedim diye sitem etmeye basladi bana. Nel i'yle ilgili bir sürü sorular sordu; kocasina simdi Nel i'yi almasi için kendisinin yalvaracagim söyledi. Nel i'yi yürekten sevmeye baslamisti;

hasta oldugu için üzülyordu. Kilere kosup bir kutu reçel getir 363

di, "bunu ona götür" dedi. Doktor param olmadigini düşünerek yirmi ruble vermek istedi bana, almayınca çok us—ldü; ancak Nel i'nin giyecege ihtiyaci oldugunu söyledigimde rahatladi; kosup sandiginda "yetimcik" için bir seyler aramaya koyuldu.

O sandigin içindekileri bir bir disari çıkarırken ben de Natasa'ya gittim. Merdivenleri döne döne çıkarken Natasa'nin kapisinda bir adam gördüm. Kapiyi çalmaya hazirlaniyordu, beni görünce durdu. Bir anlik kararsizlikten sonra aceleyle asagi inmeye basladi. Natasa'nin katina çıkan son basamakta karsilastim onunla. Bunun Ihmenev oldugunu gördüğüm andaki saskinligimi anlatamam. Merdiven gündüzleri bile pek karanlik olurdu. Bana yol vermek için sirtim duvara yasladi; yüzümden ayirmedigi bakisindaki tuhaf parilti hala aklimdadir. Yüzü kipkirmizi olmalıydı.

Sasirmis, heyecanlanmisti. €atlak bir sesle,

Sen miydin Vanya? dedi. Bir tanidigi ariyordum da... katip... hep su isler... geçenlerde buraya bir yere... tasinmisti... anlasilan burada degil. Yanlis geldim. Hadi hosa kal.

€abuk çabuk inmeye basladi basamaklari.

Zamani gelinceye kadar Natasa'ya bu karsilasmadan söz etmemeye karar verdim, ama Alyosa köye gidince hemen söyleyecektim. O siralar çok sinirli, üzgündü, bu olayin önemini geregi gibi kavrayamazdi. Erkendi daha.

O gün Ihmenev'lere gitmeyi çok istedigim halde, gitmedim. Ihtiyarin benden sikilacagini dsnyordum; hatta merdivenlerdeki karsilasmamizdan sonra mahsus kosup geldigimden de kuskulanabilirdi. Iki gün sonra ugradim onlara. Ihtiyar üzgündü, ama oldukça serbest bir tavirle karsiladi beni, hep islerinden söz etti.

Bir ara durup dururken, son derece önemsemez
bir 364

tavirleama gözlerini benden kaçırarak,

TMnceki gün kime gidiyordun öyle? dedi. Hani merdivende karsilasmistik.

Ben de gözlerimi kaçırarak cevap verdim :

Bir arkadasima.

TMyle mi! Ben de katip Astafyev'i ariyordum;o evi göstermislerdi...meger orada oturmuyormus..._

Hep su islerim... sana anlatmistim galiba, senatoda verilen karar...

Durmadan anlatiyordu. islerinden söz etmeye baslayınca yüzü kızarmisti bile. Anna Andreyevna'yakadincagizi sevindirmek içino gün her sey i anlatmis; ama ihtiyarin yüzüne dikkatli bakmaması, renk vermemesi, imali konusmaması; kisacasi, kocasinin bu hareketinden haberdar oldugunu bel i etmemesi için yalvarmistim. Kadincagiz o kadar sevindi ki, önce inanmadi bana.

Yetim kiz konusunu Nikolay Sergeic'e ima ettigini, ama kocasinin önceleri o kadar istedigini halde, hiç ses çıkarmadigini söyledi. Yarın Anna Andreyevna'nin, kocasına yetim kizi eve almasını doğrudan doğruya söylemesine karar verdik. Ama devrison gün ikimiz de çok heyecan, korku çektik.

Ihmenev sabahleyin, onun isiyle ilgilenen memuru görmüştü. Memur, Prensi gördüğünü, Prensini

"bazi ailevE durumlardan ötürü" Ihmenevka'ya el koymakla beraber, on bin rubleyi almamak niyetinde oldugunu söylemiş, ihtiyar, memurdan doğru bana kosmuş. Son derece sinirliydi, gözleri parliyordu. Nedense disari, merdiven basına çağirdi beni, hemen gidip Prensi onun adına düel oya çağirmam için yalvarmaya başladı. TMylesine sasirmistim ki, uzun süre hiç bir sey düşünemedim. Yatistirmek istedim onu. Ama ihtiyar birden öfkelendi, fenalasti. Bir bardak su getirmek için içeri kostum; geri döndüğünde Ihmenev'in yerinde yel er esiyordu.

Devrisi gün evine gittim, yoktu. Üç gün gören olmadı onu.

Üçüncü gün her şeyi öğrendik. Benden doğru Prensin evine gitmiş; onu evde bulamayınca bir pusla bırakmış. Memura söylediklerinden haberdar olduğunu, bunu kendisi için büyük bir hakaret, Prensi de asagilik bir insan saydığını, bu yüzden onu düel oya çağırdığını yazıyor; bu çağırmasını kabul etmezse onu rezil edeceği tehdidini savuruyordu.

Anna Andreyevna ihtiyarın eve çok heyecanlı döndüğünü, hemen vurup kafayı yattığını söylüyordu. Karısına karşı pek yumuşak davranmış, ama sorularına kısa kısa cevaplar vermiş; büyük bir heyecan içinde bir şey beklediği bel iymiş. Devrisi gün postadan bir mektup gelmiş.

Ihtiyar bu mektubu okuyunca bir çiglik atmış, basını el erinin arasına almış. Anna Andreyevna'nın yüreği korkudan duracak gibi

vuruyormus. Nikolay Sergeiç sapkasiyla bastonunu kaptigi gibi çikip gitmis.

Mektup Prensten geliyordu. Kisa kesin bir dil e Ihmenev'e, memura söylediği sözler için hiç

kimseye hesap vermek zorunda olmadığını bildiriyordu, Ihmenev'in davayı kaybetmesine üzüldüğünü; ama davayı kaybeden bir insanın öfkesinden, davayı kazanani düel oya çağirmasının hiç de iyi bir hareket olmadığını da yazıyordu. "Rezil etme" konusundaysa, Prens Ihmenev'in bunu kendine dert edinmemesini, böyle bir şeyin olamayacağını; çünkü mektubunu gerekli yere hemen vereceğini, durumdan haberdar edilen polisin her halde kisinin güvenliğini, huzurunu sağlamak için tedbir alacağını söylüyordu.

Ihmenev elinde mektupla doğru Prense kosmustu. Gene evde yoktu Prens. Ama ihtiyar, usaktan onun o saatte kont N. nin evinde olabileceğini öğrenmiş; hiç düşünmeden oraya kosmuş.

Merdivenleri çıkarken kontun kapicisi durdurmus onu. ilgin bir öfkenin etkisinde olan366

ihthiyar bastonuyla vurmus kapiciya. Bunun zerine hemen yakalamislar adamcagizi, disari çıkarip polise vermisler, polis de karakola götürmüs. Durumu konta bildirmisler. O sirada orada bulunan Prens, apkin ihtiyara bunun su Ihmenev, adi geçen Natalya Nikolayevna'nin babasi oldugunu anlatinca (Prens bu çesit islerde çok hizmet etmist i konta) soylu ihtiyar sadece glms, hemen yumusamis: Ihmenev'in serbest birakilmesi için emir vermis; ama bizim ihtiyari ancak iki gün sonra birakmislar; (besbel i Prens in istegiyle) serbest birakirlarken de konta onu affetmesi için Prens in yalvardigini sylemisler.

Ihtiyar eve dönmüs, deli gibiymis, hemen yataga girmis, bir saat kadar hiç kipirdamadan yatmis; sonra kalkmis, magrur bir tavirleAnna Andreyevna'yi dehsete dsrms bukizim ölünceye kadar lanetledigini, baba hakkini haram ettigini söylemis.

Anna Andreyevna perisan bir haldeydi, ihtiyara hizmet etmek gerekiyordu, oysa kadincagiz bir gün bir gece hiç uyumamis, kocasinin basina sirkeye bastirilmis havlular, buz koymustu.

Ihmenev'in atesi vardi, sayikliyordu. Gecenin üçünde ayrildim onlardan. Devrisi sabah da Ihmenev bana gelmis, Nel i'yi alip götürmek istemisti. Nel i'yle aralarinda geçen olayi yukarda anlattim; ihtiyari iyice sarsmisti bu. Eve dönünce gene yatmis. Bütün bunlar kutsal cumada, Katya'yla Natasa'nin görecekleri gün olmustu; Katya'yla Alyosa bir gün sonra gideceklerdi Petersburg'dan. Görüsmelerinde ben de bulundum. Sabahleyin erken, ihtiyarin bana gelmesinden, Nel i'nin birinci kaçisindan önce görüstüler.

VI

Alyosa görüsmeden bir saat önce geldi,
Natasa'ya ha

ber verdi. Ben de tam Katya'nin kupa arabasi evin kapisinda durdugu anda geldim. Katya'nin yaninda yasli Fransiz kadin vardi; genç kizla buraya gelmeye, onu Natasa'nin yanina birakmaya ancak uzun yalvarmalardan sonra Katya'nin yukari Alyosa'yla cikmasi sartiyolarazi olmustu. Kendisi asagida, arabain içinde kaldı. Katya beni yanına çağirdi; arabadan cikmadan, Alyosa'yi asagi çağirmami söyledi. İçeri girdigimde Natasa da Alyosa da agliyorlardı. Katya'nin geldigini duyunca hemen ayaga firladi Natasa, gözyaslarini sildi, heyecan içinde kapinin karsisinda durdu. O sabah bastan asagi beyazlar giyinmistı. Koyu kahverengi saçlarini düz taramis, arkasinda topuz yapmistı. Bu saç biçimini pek severdim. Odada yalnız kaldigimizi görünce benim de gidip konuklari karsilamami söyledi. '

Merdivenleri çıkarken Katya bana,

Bugüne kadar geledim, dedi. Hep gözetliyorlar beni. İki haftadır yalvarıyorum madame Albert'e.

Ya siz, Ivan Petroviç, ya siz! bir kere ugramadiniz

bana. Mektup yazmak da istemedim size, mektupta her sey anlatilamiyor çünkü. Oysa öyle istiyordum ki sizi görmeyi... Tanrim, kalbim duracakmis gibi çarpıyor...

Merdiven dikdir, dedim.

Sey... evet, çok dik... ne diyorsunuz, sizce kizacak mi bana Natasa?

Hayir.

TMyle ya...kizmaz tabiE; ben de ne diye soruyorum bunu sanki; simdi kendim görürüm...

Koluna girmistim, merdiveni çıkmasına yardım ediyordum. Yüzü bembeyaz olmustu, korktuğu bel iydi. Son dönemeçte soluk almak için durdu, ama bana söyle bir bakınca yürüdü, çabuk çabuk çıkmaya basladi basamaklari. 368

Natasa'nin kapisinin önünde bir kere daha durdu,

Içeri girip, buraya hiç çekinmeden gelecek kadar

ona güvendiğimi söyleyeceğim...diye
fisildadi.Ben de bosuna konuşuyorum;
Natasa'nin dünyanın en iyi yürekli insani
oldugunu biliyorum. TMyedir, değil mi?

Ürkek, suçlu gibi, gözlerini Natasa'dan
ayirmeden girdi içeri. Onu görünce Natasa
hemen gülümsedi. O zaman Katya aceleyle gitti
yanina, kol arından tuttu, dolgun dudaklarını
uzatıp dudaklarından öptü. Sonra, Natasa'ya hiç
bir şey söylemeden Alyosa'ya döndü, ciddCE,
hatta sert bir tavirle bizi yarım saat yalnız
birakmasını söyledi.

Gücenme bana, Alyosa, diye ekledi, senin
duymaman gereken konuşacağım o kadar
önemli şeyler var ki Natasa'yla. Hak ver bana da
çık dışarı. Siz kalın Ivan Petroviç. Konuşmamızı
dinlemelisiniz.

Alyosa çıktıktan sonra Natasa'ya döndü :

Oturalım; ben sizin karsınıza oturacağım.TMnce
biraz seyretmek istiyorum sizi.

Natasa'nin tam karsisina oturdu, birkaç saniye gözlerini kırpmadan bakti ona. Natasa elinde olmadan gülümsedi. Katya,

Resminizi görmüştüm, dedi, Alyosa göstermisti...Resmime benziyor muyum bari?

Katya kararlı, ağırbaşlı bir tavırla,

Siz daha güzelsiniz, diye cevap verdi. Ben de öyle tahmin ediyordum zaten.

Sahi mi? Ben de sizden gözlerimi ayıramıyorum.
™yle güzelsiniz ki!

Katya titreyen eliyle Natasa'nin elini tuttu.

Yok canim! Güzel ik kim ben kim!.. Canim kardesim benim!

Sonra gene sustular. Birbirinin yüzüne bakmaya başladılar. Sessizligi Katya bozdu.

Bak melegim, yarim saatimiz var; madame Albert'i buna bile zor razı ettim, oysa konusacak o kadar sey var ki... Sunu öğrenmek istiyorum... daha dogrusu öğrenmek zorundayım... açık açık soracağım: Alyosa'yi çok mu seviyorsunuz?

Evet, çok!

Katya ürkek bir fisiltıyla,

™yleyse... dedi, onu çok seviyorsanız... mutlu olmasını da istiyorsunuz demektir...

Evet, istiyorum...

Güzel... şimdi su var: ben mutlu edebilecek miyim onu? Sonra, böyle konuşmaya hakkım var mı acaba? çünkü onu elinizden alıyorum. Eger sizinle mutlu olacağı kanisındaysanız, eger şimdi buna karar verirsek, o zaman... o zaman...

Natasa basını önüne egerek alçak sesle,

Karar verildi sevgili Katya, dedi, kendiniz de biliyorsunuz verildiğini.

Konusmakta güçlük çektiği beliydi. Katya'nın, Alyosa'yı ikisinden hangisinin daha mutlu edeceği üzerine uzun bir konuşmaya hazırlandığı anlaşıyordu. Ama Natasa'nın sorusu, artık kesin kararın verildiğini, konuşacak bir şeyin olmadığını ona anlattı, Natasa'nın eli hala avucunun içinde, güzel dudaklarını yarım açmış, sakinlikle yüzüne bakıyordu. Natasa birden, Siz de çok mu seviyorsunuz onu? diye sordu.

Evet. Size sunu sormak için geldim daha çok: söyler misiniz, niçin bu kadar çok seviyorsunuz onu?

Natasa,

Bilmiyorum, dedi.

Sesinde elemli bir sabırsızlık vardı sanki. Katya,

Sizce akıl i midir? diye sordu.

EzilenlerF : 24 370

Hayir. Sebebini bilmeden seviyorum onu.

Ben de. Sanki aciyorum ona. Natasa,

Ben de öyle, dedi. Katya,

Simdi neyapsa! diye haykirdi. Benim içinsizi nasıl bırakabildi, aklım almıyor! Sizi gördükten sonra daha da şaşırttı beni bu!

Natasa hiç bir şey söylemeden önüne bakıyordu. Katya bir an sustu, birden ayağa kalkıp sessizce kucakladı Natasa'yı. Birbirine sarılarak ağlamaya başlamışlardı. Katya Natasa'nın koltuğunun kenarına oturmuş, el erini öpüyordu. Ağlayarak,

Sizi ne kadar sevdiğimi bir bilseniz!
dedi. Kızkardeş olacağız sizinle, her zaman yazacağız birbirimize... ölünceye kadar seveceğim sizi... öyle seveceğim, öyle seveceğim ki...

Natasa,

Hazıranda olacak düğünümüzden söz etti mi

size?

Etti. Sizin de razi oldugunuzu söyledi. Onu avutmak için öyle söylediniz bunu, değil mi?

Elbette.

Anlamistim zaten. Çok seveceğim onu Natasa, her şeyi de hemen yazacağım size. Yakında evleneceğiz galiba, gidis o gidis. Onlar da hep öyle söylüyor. Sevgili Natasa'cık, şimdi... evinize döneceksiniz tabii, değil mi?

Natasa cevap vermedi, sessizce öptü Katya'yi.

Mutlu olun! dedi.Siz... siz de...

Tam bu anda kapı açıldı, Alyosa girdi içeri. Artık bekleyememisti. Katya'yla Natasa'yi birbirine sarılmış, ağlar görünce bitkin bir durumda ikisinin birden ayaklarına kapandı. Natasa, 371

Neden, neden ağlıyorsun ? dedi, benden ayrıldığın için mi? Çok kalmayacaksın ki!

Haziranda geliyorsun.

Katya gözyaslari arasindan aceleyle,

Düğününüz de o zaman olacak, diye ekledi.

Ama senden bir gün ayrilamam ben Natasa, bir gün ayrilamam! Sensiz ölürüm... benim için şimdi ne kadar değerli oldugunu bilmiyorsun! TMzelikle şimdi!..

Natasa birden canlanarak,

Bak nasıl yap Alyosa, dedi, Kontes Moskova'da biraz kalacak, değil mi?

Katya atildi :

Evet, bir hafta kalacagiz Moskova'da.

Bir hafta mi! Bu güzel iste: yarin onlarla Moskova'ya gider, hemen dönersin; bir günlük yol zaten.

Moskova'dan hareket edecekleri zaman

yetisirsin onlara.

Katya, Natasa'ya manali manali bakarak,

€ok hos... diye haykirdi, dört gün daha beraber kalirsiniz.

Bu yeni dsnce karsisinde Alyosa'nin sevincini anlatamam. Birden geçmisti üzüntüsü, yüzü

sevinçten isil isil olmuştü. Natasa'yi kucakladı, Katya'nin el erini öptü, benim boynuma atıldı.

Natasa aci bir gülümsemeyle bakıyordu ona, ama Katya bu kadarına dayanamadı. Parlayan bakislarini bana dogrulttu, Natasa'yi kucakladı, gitmek için ayaga kalktı. Tam bu anda da kapici geldi, Fransız madamin artık grsmeye son verilmesini istedigini, yarım saatin doldugunu söyledigini haber verdi.

Natasa kalktı. İki kız da ayakta karsilikli, el ele duruyor, bakislariyla çok seyler anlatmak istiyor gibi birbirinin gözünün içine bakıyorlardı.

Katya,

Bir daha hiç görüsemeyeceğiz, dedi. Natasa:

Evet, Katya.

™yleyse vedalasalım. 372

Kucaklastılar. Katya aceleyle,

Lanetlemeyin beni, diye fisildadi. Bense...
daima... inanin ki... mutlu olacak...

Alyosa'nin kolunu tutarak ekledi:

Gidelim Alyosa, götür beni.

Onlar çikinca Natasa heyecanlı, üzgün,

Vanya! dedi, sen de git onlarla... geri gelme
sakin: Alyosa aksama kadar burada kalacak, saat
sekizde gidecek. Ondan sonra yalnız olacağım...
Saat dokuzda gel. Lütfen!

Saat dokuzda Nel i'yi (çay fincanini kirmasından
sonra) Aleksandra Semyonovna'yla bırakıp
Natasa'ya geldiğimde yalnızdı, sabirsizlikle beni

bekliyordu. Mavra semaveri getirdi. Natasa bardagimi doldurdu, kanepeye oturdu beni de yanina agirdi. Yüzüme dikkatli dikkatli bakarak,o bakisini hiç unutmayacagim,

Iste her sey bitti artik, dedi. Elimi sikarak ekledi:

Askimiz da sona erdi. Altı ay! Bütün bir ömür boyu unutulmayacak bir altı ay...

Eli simsicakti. Siki siki giyininip yatmasini söyledim.

Simdi, Vanya'cigim, simdi sevgili dostum. Birak da içimi dökeyim biraz, geçmisi hatirlayayim...

Perisan bir durumdayim... Yarın son kez görecegim onu, saat onda... son kez!

Natasa, hastasin, atesin çıkacak simdi,kendine acimaz misin sen!...

__ Bos ver! Alyosa'nin arkasindan yarim saattir burada seni beklerken neler düşündüm biliyor musun Vanya? Onu sevip sevmedigimi, bizim

bu sevgimizin ne biçim bir sevgi olduğunu soruyordum kendi kendime. Bunu ancak şimdi düşünmem tuhafına mi gitti Vanya?

Üzülme Natasa...

373

Bak Vanya: onu bir dengini gibi, bir kadının erkegi sevdiği duyguyla sevmediğimi anladım. Bir annenin oğlunu sevdiği gibi seviyordum onu... TMyle sanıyorum ki, iki insan birbirinin dengi olarak sevemezler birbirini, sen ne dersin?

Endiseyle bakiyordum ona, fenalacakından korkuyordum. Sanki bir şey dürtüyordu onu, durmadan konuşmak istiyordu; arada bir sözleri birbirini tutmuyor; ne söylediği anlaşılmıyordu.

Büyük bir korku içindeydim. Natasa devam ediyordu:

Benimdi o. Daha ilk karsilasmamızda benim olması, hiç kimseye bakmaması, benden başka hiç

tanımaması istegine kapılmistim... Katya demin çok güzel söyledi: onu severken bir yandan da acıyordum ona sanki... Yalnız kaldığım zamanlar onun mutlu olması istegi yakardı içimi, istirap verirdi bana. Yüzüne (yüzünün ifadesini bilirsin Vanya) bakınca yüregim sizlardı; hiç kimsemin yüzünde böyle bir ifade yoktur. Hele gülümsediği zamanlar... sirtimdan doğru bir ürperti sarardı bedenimi... Doğru söylüyorum Vanya!...

Natasa, beni dinle...

Kisiligi olmadığını, diye kesti sözümü, çocuk gibi saf olduğunu söylediler, sen de bunu söyleyenlerdensin, biliyorum. İnanır misin... en çok da bu yanını seviyordum. Ne var ki, yalnızca bunu sevdiğimi de bilmiyorum. Anlayacağın, olduğu gibi seviyordum onu; kim bilir, kişilik sahibi, kafası çalışkan bir insan olsaydı belki de bu kadar sevmezdim. Bak Vanya, bir itirafta bulunacağım sana: hatırlıyor musun, üç ay önce bir kavgamız vardı...su, adı da neydi...Minna'ya gitmişti de, bunu duyunca kızmistim; inanır misin bir yandan da

hoslanmistim bu davranisindan...sebebini bilmiyorum... onun da büyükler gibi, onlara katılarak Minna'lara falan gitmesi hosuma gitmisti sanki!Ben...O kavgamız, sonra374

375

onu affetmem ne büyük haz vermisti bana. . .
Ah Vanya'cigim!

Natasa yüzüme bakıp tuhaf tuhaf gülümsedi.
Sonra, geçmiş günleri düşünüyor gibi daldi.

Dudaklarında tatli bir gülümseme, uzun süre öyle durdu.

Onu affetmekten çok hoslanıyordum Vanya, diye devam etti. Bak ne diyeceğim sana: günlerce yanima ugramadigi zamanlar su odanın içinde ağlayarakdolasir, ama bazan söyle düşünürdüm:

"Bana karsi ne kadar suçlu olursa o kadar iyi..." evet Vanya! Onu küçük bir çocuk olarak hayal ederdim hep; sözde basini kucagima koyar, ben

de saçlarını usul usul oksardım... Yanımda olmadığı zamanlar hep böyle düşünürdüm onu...

Sesine birden bir canlılık geldi :

Bak Vanya, şu Katya ne tatlı bir kız, değil mi? Natasa'nın bunları mahsus anlattığını, yarısını des mekten tuhaf bir haz duyduğunu anlamıştım. Çok istirap çekmiş insanlarda görülür bu hal.

Bence Katya mutlu edebilir onu, diye devam etti. Kisilik sahibi bir kız. . . kendinden de emin.

Alyosa'yla nasıl ağırbaşlı konuştuğunu gördün. Büyümüş de küçülmüş sanki. Oysa kendisi çocuk daha! Tatlı, çok tatlı bir kız! Ah! varsın mutlu olsunlar! Varsın mutlu olsunlar, olsunlar!..

Birden gözyaşları bosandı, hiçkırta hiçkırta ağlamaya başladı. Tam yarım saat gelemedi kendine, hep ağladı.

Melek ruhlu Natasa! O kadar üzgün olduğu halde, biraz sakinleştiğini, daha doğrusu yorulduğunu görünce onu biraz oyalamak için

Nel i'den söz ettiğimde gene de ilgilenebildi
anlattıklarım... O

gece çok geç ayrıldık; uyuyuncaya kadar
bekledim basucunda, çıkarken de Mavra'ya
hasta haniminin yanından sabaha kadar
ayrılmamasını siki siki tembihledim.

Eve dönerken yolda kendi kendime,

Ah, çabuk bitsin bu istiraplar! diyordum. Bir an
önce bitsin! Bitsin de nasıl biterse bitsin!

Sabahleyin saat onda Natasa'daydım.
Vedalamak için gelen Alyosa'yla aynı anda
girdik içeri. O

ani anlatmayacağım, hatırlamak istemiyorum...
Natasa kendini tutmaya, neseli, sogukkanlı
gözükmeye karar vermisti sanki, ama
olmuyordu. Alyosa'yı heyecandan titreyerek
kucakladı, sikti.

Az konuşuyordu onunla, ama istirap dolu,
durgun bakışlarını yüzünden ayırmıyordu.

Delikanlinin anlattiklarini yutarcasına dinliyordu, ama söylediklerinin hiç birini anlamadığı beliydi. Hatırlıyorum, Alyosa onu affetmesi; ihanetini, Katya'yi sevmesini bağışlaması için yalvarıyordu... Onun sözleri de karmakarışıktı, hiçkırıklar boğazında düğümleniyordu. Arada bir "kendini toparlayıp Natasa'yi avutmaya çalışıyordu: "Bir ay, en çok beş hafta sonra buradayım, diyordu. Yazın gelince düğünümüz olacak; babam da kabul edecek o zaman evlenmemizi. Hem yarın değil öbür gün Moskova'dan döneceğim, dört gün hiç ayrılmayacağız birbirimizden; sadece bir gün için ayrılıyoruz burada..."

Ne tuhaftır, doğru söylediğine, bir gün sonra Moskova'dan döneceğine içtenlikle inanıyordu...

™yleyse ne diye ağlayıp sizlanıyordu?

Sonunda on bir oldu saat. Alyosa'yi gitmeye zor razı ettim. Moskova treni saat tam on ikide kalkıyordu. Bir saat kalmıştı. Natasa sonra, Alyosa'ya son kez bakışını hatırlamadığını söyledi bana. Ben hatırlıyorum: kapıda

gözlerinin içine bakarak kutsadı onu, öptü. sonra el eriyle yüzünü

kapayıp içeri kostu. Alyosa'yi ta arabasına kadar götürmem gerekti; yoksa geri dönüp Natasa'nin yanına kosacakti. Merdivenleri inerken,

Bütün umudum sizde, dedi. Sevgili Vanya! Sana karsi suçluyum, sevgini ne yaparsam yapayim hakedemem, ama ölünceye dek kardes olalim seninle: sev onu,376

yalniz birakma, her seyi elinden geldigince ayrıntilariyla, uzun uzun yaz bana. TMbür gün burada olacagim, muhakkak dönecegim Moskova'dan! Ondan sonra yazarsin!

Natasa'nin yanina dönerken yüregim küt küt vuruyordu. Odanın ortasinda, kol arini önünde kavusturmus, ayakta duruyor, yüzüme sasirmis gibi bakiyordu, tanimamisti beni sanki. Saçlari karismis, bir yana dökülmüstü; bakisi donuk, anlamsizdi. Korkudan ne yapacagini bilemeyen Mavra kapinin yaninda dikiliyor, dehset içinde hanimina bakiyordu.

Natasa'nin gözleri birden parladi.Aaa! Sen misin! Sen ha! diye haykirdi. Yalniz sen kaldin. Nefret ediyordun ondan zaten! Onu sevdiğim için kiziyordun... Gene yanimdasin! Ne o? Beni lanetleyen, evlatliktan atan babama dönmem için kandirmaya mi çalisacaksın beni gene? Avutacaksın!

Biliyordum bunu zaten; iki aydır farkındayım!., istemiyorum, istemiyorum ! Ben de onları lanetliyorum!.. Git artık, seni karsında görmeye dayanamıyorum! Git, git!

Natasa'nin sinirlerinin çok bozuk olduğunu, beni karsısında görünce daha da öfkeli olduğunu anlamıştım. Eksam iyi olacak diye geçirdim içimden. Merdivenin en üst basamağına oturup beklemeye koyuldum. Arada bir ayaga kalkıp kapıyı açıyor, Mavra'yi çağırıp soruyordum, Mavra ağılıyordu.

Aradan yarım saat geçti. Bu yarım saat içinde çektiklerimi anlatamam. Yüregim duracak gibi çarpıyor, sizliyordu. Birden kapı açıldı, Natasa sarkasini, pelerinini giymis, kosarak disari çıktı.

Kendinde degildi sanki; sonra kendisi anlatti bana: o anda kosarak nereye, niçin gittigini hatirlamiyordu.

Yerimden kalkip saklanacak zamani .
bulamadim; birden gördü beni, sasirmis gibi
oldugu yerde durdu. Son

377

ra söyle anlatiyordu: "O anda hain, kalpsiz bir
insan oldugum; seni, dünyada biricik dostumu,
kardesimi kurtaricimi kovabilecegim geldi
aklima! Ama seni kovdugum halde merdivende
oturdugunu, gitmeyip tekrar çagirmami
bekledigini görünce... Tanrim! O andaki
duygularimi anlatamam sana Vanya! Yüregime
bir ok saplandi sanki..."

Kol arini bana dogru uzatarak,

Vanya! Vanya! diye bagirdi. Buradasin ha!..
Kucagima düstü, içeri götürdüm onu.Bayilmisti.

"Ne yapmali! diye düsündüm. Sitma nöbeti

gelecek biraz sonra; besbel i bu".

Doktora kosmaya karar verdim; hastaligi önlemek gerekiyordu. Acele etmeliydim. Bizim ihtiyar Alman ikiye kadar çogunlukla evde olurdu. Mavra'ya Natasa'yi bir an, bir saniye yalnız bırakmaması, bir yere gitmesine izin vermemesi için yalvararak doktora kostum. Tanrı yardım etti bana: birazcık geç kalsaydım ihtiyari evde bulamayacaktım. Sokakta karsılastım onunla. Daha ne oldu ne bitti anlayamadan hemen kiraladığım arabaya bindirdim onu, Natasa'ya yol andık.

Evet, Tanrı yardım ediyordu bana! Ben yokken Natasa'nin evinde öyle bir olay olmustu ki, doktorla ben tam zamanında yetismeseydik kızcagız ölürdü... Benim arkamdan on bes dakika sonra Prens gelmiş. Alyosa'yla Katya'yi, Kontesi yolcu ettikten sonra tren istasyonundan doğru Natasa'ya kosmuş. Bu ziyareti yapmaya besbel i çok eskiden karar vermişti. Natasa Prensi gördüğüne önce hiç bile sasırmadığını söylüyordu. "Kafam durmustu" diyordu.

Prens gelip Natasa'nin karsisina oturmus, yüzüne açıyormus gibi bakarak, derin bir soluk almıs, Sevgili küçük hanım, diye baslamıs, kederinizi anlıyorum; bu anda ne denli üzgün olacagınızı bildigimden 378

sizi ziyaret etmeyi bir görev bildim. Hiç olmazsa sunu düşünerek avunun: Alyosa'yi bırakmakla onun mutlu olmasını sağladınız. Ama bunu siz benden iyi anlarsınız, çünkü davranışınızın soyluluğu...

Natasa "Oturmuş dinliyordum onu, diye anlatıyordu, ama doğrusu önceleri ne dediğini arılamıyordum. Hatırladığım tek şey, yüzüne dik dik bakmam... Elimi avucunun içine alıp sıklmaya başladı. Anlaşılan bu ona büyük bir haz veriyordu. TMylesine kendimde degildim ki, elimi çekmeyi bile akıl edemiyordum".

Prens,

Alyosa'yla evlenirseniz sonraları sizden nefret edeceğinizi anladınız, diye devam ediyormus; bunu anlayıp kesin kararınızı verebilecek kadar

akil ica davrandiniz... ama sizi ögmek için gelmedim buraya. Benden daha içten yakın bir dostu kendinize hiç bir yerde bulamiyacaginizi size söylemeye geldim. Sizin için çok üzölüyorum. Elimde olmadan karistim bu islere... daha dogrusu görevimi yaptim. Soylu yüreginiz bunu anlar, benimle baristirir sizi... inanin ki ben sizden çok üzöldüm!

Yeter artik, demis Natasa. Rahat birakin beni.

Elbette hemen gidiyorum, ama sizi kizim gibi seviyorum, arada sirada ziyaretinize gelmeme izin verin. Bundan böyle bir baba bilin beni kendinize, size yardimci olabilmem için fırsat verin bana.

Natasa gene sözünü kesmis :

Hiç bir sey istemiyorum sizden, birakin beni.

Biliyorum, gururlusunuz... Ama ben içten konusuyorum. Simdi ne yapmak niyetindesiniz ?

Babanizla annenizle barisacak misiniz? En iyisi

öyle olurdu, ama babanız hain, kalpsiz bir insandır... böyle konustugum için bagislayin beni.Evinize dönerseniz yaptiginiz her gün basiniza kakilacak orada,azar isiteceksiniz... Sizin hiç kimsenin agzinin kokusunu çekmeden yasamaniz gere

379

itiyor; simdi de benim görevim, kutsal borcum size böyle bir hayati saglamak, yardimciniz olmaktir.

Alyosa sizi yalnız birakmamam, dostunuz olmam için yalvardi bana. Zaten benden baska dostlariniz, sizi yürekten seven yakinlariniz da var. Size Kont N. yi tanistirmama izin verirsiniz sanirim. Çok iyi yürekli bir insandır; akrabamız sayilir, hatta ailemizin velinimetini de diyebilirim.

Alyosa'ya büyük iyilikleri dokundu. Alyosa çok sever sayar onu. Nüfuzludur; yasli oldugu için sizin gibi bir kizi evine kabul etmesinin hiç bir sakincasi olamaz. Sizden söz ettim ona. Size iyilikleri dokunabilir. akrabasi kadınlardan

birinin yaninda yer bulabilir size. Bizim isi anlatali çok oluyor ona, yakindan ilgilendi, son derece iyi yürekli oldugu için simdi her görüsmemizde soruyor...

sizinle tanismak istedigini söylüyor... Çok temiz ruhlu, iyi saygideger bir ihtiyardir, inanin bana! eli de açıktir, karsisindaki insanin degerine göre hareket eder. Hatta geçenlerde bir olayda babaniza karsi pek soylu davrandi...

Natasa deli gibi kalkmis yerinden. Prens in niyetini anlamisti.

Defolun buradan, hemen defolun! diye bagirmis.

Ama Kontun babaniza da yardimi dokunabilecegini unutuyorsunuz.

Natasa hep bagiriyormus :

Babam sizden gelecek hiç bir iyiligi kabul etmez. Defolup gidiyor musunuz buradan!

Prens biraz telasli, çevresine bakinarak,

Tanrim, demis, ne kadar sabirsiz, kuskucusunuz!
Cebinden büyük bir deste para çıkararak devam
etmis :

Gene de size, bana bu akli verenKontla benim
dostlugumuzun bir delili olarak bunu birakmama
sanirim izin verirsiniz. On bin ruble var burada.
380

Natasa'nin öfkeyle yerinden fırladigini görünce,

Bir dakika, demis, sözlerimi sabirle sonuna
kadar dinleyin, babanizin davayi kaybettigini
biliyorsunuz. Bu on bin ruble...

Natasa,

Defolun! diye haykirmis,defolun! Ne asagilik,
igrenç bir insan oldugunuzu biliyorum artik!..

Prens, yüzü bembeyaz, ayaga kalkmis.

Besbel i durumu incelemek için gelmisti;
herkesin; biraktigi, hayatta yapayalniz kalmis
Natasa'ya bu on bin rubleyle etki edebilecegini

saniyordu... Bu çeşit igrenç işlerde çapkın ihtiyar kont N. ye çok hizmetleri olmuştı. Ama Natasa'dan nefret ediyordu, istediğinin olmadığını görünce hiç

değilse bir şey yapmadan gitmemek için ham bir hazla ona hakaret etmeye başladı. Hakaretinin etkisini bir an önce görmek için sabırsızlanarak,

Böyle birden heyecanlanmanız olmadı ste canım, demis, hiç iyi değil bu davranışınız. Size iyilik etmek istiyorlar, burnunuzu havaya dikiyorsunuz...Oysa bana minnettar olmalısınız; bastan çıkardığınız bir gencin babası olarak sizi islahaneye atılabilirdim,ama yapmadım bunu... hehehe!

O sırada biz girdik içeri. Mutfaktayken erkek sesi duyunca doktoru bir an durdurmuş, Prens'in son sözlerini duymuştum. Pesinden igrenç bir kahkaha, Natasa'nın umutsuz haykırışı duyuldu: "Ah Tanrım!" Tam o anda kapıyı açtım, Prens'in üzerine saldırdım.

Yüzüne tukurdum, var gücümle bir tokat

yapistirdim suratina Bana karsilik verecekti, ama iki kisi oldugumuzu görünce, önce masanın üzerindeki paraları kaparak kaçti. Evet, yaptı bunu, gördüm.

Mutfakta masanın üzerinden aldığım merdaneyi pesinden fırlattım... Odaya döndüğümde Natasa'yi doktorun kol arında sinir

381

buhrani içinde çirpinir buldum. Yatistirmek için uzun süre uğrastık onu. Sonunda yatagina yatirdik.

Sayikliyordu sanki.

Dehset içinde,

Doktor! dedim. Ne oluyor ona?

Durun biraz, hastaligin gidisini incelemeden bir sey söyleyemem... ama durum kötü galiba. Atesi çıkacaga benzer... Biz tedbirimizi almaliyiz gene...

Ama aklıma başka bir şey gelmişti o anda.
Doktora Natasa'nın yanında iki üç saat kalması,
onu hiç yalnız bırakmaması için yalvardım. Söz
verdi bana; ben de kalkıp eve kostum.

Nel i kösedeyüzü asık, üzgün oturuyor, tuhaf
tuhaf bana bakıyordu. Benim görünüşüm de
tuhaftı galiba,

Nel i, dedim, melegim! Bizi, hepimizi kurtarmak
ister misin?

Kızcağız sasırmıstı.

Nel i! Artık bütün umudum sende! Bir baba var:
gördün onu, tanıyorsun. Kızını lanetledi, dün de
gelip senden kızının yerini almanı istedi. Şimdi
bu kızı, Natasa'yı (sevdiğini söylüyordu onu!) o
genç, uğruna baba evinden kaçtığı, sevdiği genç
bırakıp gitti. Bu genç o Prensin oğludur; Prensi
hatırlayacaksın: geçenlerde buraya gelmişti de
korkmuşsun ondan, sonra da hasta olmuşsun...

Tanıyorsun onu değil mi? Çok kötü bir insandır!

Nel i ürperdi, yüzü bembeyaz oldu.

Taniyorum.

Evet, çok kötü bir insandır. Oglu Natasa'yla evlenmek istedi diye nefret ediyor kizcagizdan. Alyosa gitti bugün, oglunu yolcu eder etmez doğru Natasa'nin evine kosmus, hakaret etti ona, islahhaneye attirmekle gözdağı verdi; alay etti zavalıyla. Anlıyor musun Nel i?

Nel i'nin siyah gözleri parliyordu, basım önüne egdi. isitilir isitilmez bir sesle, 382

Anliyorum, diye fisildadi.

Simdi yapayalniz kaldi Natasa, hasta da. Bizim doktoru biraktim yanma, sana kostum. Dinle beni Nel i: beraber Natasa'nin babasına gidelim;sevmiyorsun onu, biliyorum, gitmek istemedin ona, ama simdi beraber gidelim. Simdi kızlarının yerini almak istedigini söyleyecegim onlara, ihtiyar hasta yatiyor, çünkü Natasa'yi lanetledi, birkaç gün önce de Alyosa'nin babasi çok kötü oynadi gururuyla. Kizinin adini anmak

istemiyor, ama seviyor onu Nel i, seviyor,
barismak istiyor onunla; kesinlikle biliyorum
bunu! Evet, istiyor!.. Duydun mu Nel i?.. istiyor!

Nel i gene fisildayarak,

Duydum, dedi.

Konusurken agliyordum. Ürkek ürkek
bakiyordu bana Nel i.

Söylediklerime inanıyor musun?

inaniyorum.

™yleyse seni götürürüm oraya, oturturum,
kucaklarlar seni, oksar, severler, sormaya
baslarlar.

Konusmayı öyle bir yere getiririm ki, geçmişini,
anneni, dedeni sorarlar sana. Her şeyi bana
anlattığın gibi onlara da anlat Nel i. O kötü
adamin anneni nasıl birakip gittigini, onun
Bubnova'nin bodrumunda nasıl öldüğünü,
sokaklarda annenle nasıl dilendiginizi; ölürken

sana ne dedigini hep anlat... Dedeni anlatmayi da unutma. Anneni affetmedigini, annen ölüm döşegindeyken onu çağirmak için seni yol ayisini, ama dedenin gene gelmekistemeyisini, sonra olanlari... anlat. Hiç

bir sey atlama! Sen anlatirken ihtiyar bunlari kendi içinde hissedecektir. Alyosa'nin bugüngittigini,Natasa'ninyapayalniz,kimsesizkalci biliyordur.Her seyi biliyor...Nel i! kurtar Natasa'yi! Gelecek misin?

Nel i gögüs geçirerek,

383

Evet, dedi.

Yüzüme tuhaf tuhaf bakiyordu; siteme benzer bir sey vardi bu bakista, ta içimde hissettim bunu.

Ama niyetimden vazgeçemezdim. Düşündüğüm seyin yararli olacagina umudum vardi. Nel i'nin elinden tuttum, çıktik. TMgleden sonra saat üç

olmustu. Yavas yavas bulutlar kapliyordu gökyüzünü. Son günlerde havalar pek sicak gitmisti, ama simdi uzaklardan ilkbaharin pek erken gelen gökgürültüleri duyuluyordu. Rüzgar sokaklarda toz bulutlarim öteye beriye savuruyordu.

Bir paytona bindik. Yol boyunca hiç konusmadi Nel i, yalnız arada bir hep o tuhaf, esrarli bakisiyla süzüyordu beni. Gögsü inip kalkiyordu. Faytonda fazla sarsilmasin diye tutuyordum onu; küçücük kalbi avucumun içinde disari firlayacak gibi vuruyordu.

VII

Yol bir türlü bitmek bilmiyordu. Sonunda gelebildik. İhtiyarların yanına girerken yüregim duracak sandim. Yanlarından nasıl ayrilacagimi bilmiyordum, ama bildigim bir sey vardı: Natasa'yı affettirmeden, aradaki buzları kirmadan çıkmayacaktım bu evden.

Saat dört olmustu, ihtiyarlar, her zamanki gibi yalnız oturuyorlardı. Nikolay Sergeic hastaydı.

Benzi uçuk, bitkin bir durumda, basında havlu, kanepesine uzanmıstı. Anna Andreyevna onun hemen yanında oturuyor, arada bir sirkeye batırılmış bezle sakaklarını ovuyor, endişeyle yüzüne bakıyordu. Yaslı kadının bu bakışı ihtiyarın canını sikiyor, hatta kızdırıyordu onu. İhmenev susuyor, zaval i kadın da bir şey sormaya cesaret edemiyordu. AnŒ gelisimiz ikisini de sasırttı. Anna Andreyev 384

na benim Nel i'yle geldigimi görünce nedense birden korktu; ilk anda bize, kendisini suçlu hissediyormuş gibi baktı, içeri girer girmez,

Iste Nel i'mi getirdim size, dedim. Kendi kendine düşünmüş tasınmış, sizinle oturmaya karar vermiş. Kabul edin onu, sevin...

ihtiyar kuskuyla baktı bana; sadece bu bakısından onun her şeyiani Natasa'nın yapayalnız bırakıldığını belki de hakarete ugradığını bildiği bel iydi. Böyle birdenbire çıkagelmemizin sırrını bilmeyi çok istiyor, soru dolu bakışlarım benim de Nel i'nin de üzerimizden ayırmıyordu. Nel i elimi avucunun

içinde var gücüyle sikarak titriyor, hep önüne bakıyor; arada bir, kapana sikistirilmiş küçük bir yabancı hayvan gibi çevresinde ürkek ürkek göz gezdiriyordu. Ama Anna Andreyevna çabuk toplarladı kendini: kosup Nel i'yi kucakladı, yanaklarından öptü, sevdi, elini tutup yanına oturttu. Nel i tuhaf bir merakla yan yan bakıyordu ona.

Yaslı kadın Nel i'yi oksayıp yanına oturtuktan sonra ne yapacağım bilemiyordu artık, saf saf yüzüme bakmaya başladı. ihtiyargaliba Nel i'yi niçin getirdigimi anlamistikaslarını çattı. Caninin sikildigini, alninin burustugunu farketigimi görünce elini basına götürdü, kısaca, Basım ağriyor, dedi.

Hepimiz susuyorduk; nasıl başlayacağımı düşünüyordum. Odanın içi lostu; kara bulutlar iyice kaplamisti gökyüzünü, uzaklarda bir yerde gök gürlledi.

ihtiyar,

Bu bahar gök çok erken güremeye başladı,

dedi. Hele otuz yedide, hiç unutmam, bizim oralarda daha da erken baslamisti.

Anna Andreyevna gögüs geçirdi. €ekingen, Semaveri koyalım mi? diye sordu.

385

Ama cevap veren olmadı ona, o da gene Nel i'ye döndü :

Adin neydi senin yavrum?

Nel i bitkin bir sesle söyledi adini, basim iyice önüne egdi. ihtiyar dik dik ona bakıyordu. Anna Andreyevna canlı bir sesle,

Helena demek bu galiba? diye sordu. Nel i,

Evet, dedi.

Gene bir sessizlik oldu. Biraz sonra Nikolay Sergeič,

Praskovya Andreyevna'nin kizkardesinin de bir

yegeni vardı, dedi, adı Helena'ydı, ona da Nel i derlerdi. Hatırlıyorum.

Gene Anna Andreyevna atıldı :

Annen, baban, kimin kimsen yok mu senin yavrum?

Nel i çekingen,

Yok, diye fisildadi.

Duymustum ben de, duymustum. Annen öleli çok oluyor mu?

Hayır.

Yaslı kadın, kıza sefkat dolu gözlerle bakarak, içli bir sesle, Yetim yavrum benim, dedi.

Nikolay Sergeïç parmaklarıyla masaya sabirsiz sabirsiz vuruyordu. Yaslı kadının ürkek soruları devam ediyordu :

Annen Rus değil miydi? TMyle söylemistiniz

galiba Ivan Petroviç?

Nel i, beni yardima çagiriyormus gibi, siyah gözleriyle bakti yüzüme. Soluk alisi bir tuhaflasmisti.

EzilenlerF : 25 386

Dedesi Ingiliz, ama annesi Rus'tu Anna Andreyevna, diye basladim, daha çok Rus sayilirdi. Nel i yurt disinda dogmus.

Annesi babasiyla yurt disinda miyasiyorlarmis yani ?

Nel i'nin yüzü birden kipkirmizi oldu. Anna Andreyevna baltayi tasa vurdugunu anladi, kocasinin öfkeli bakisi altinda ürperdi. Nikolay Sergeic sert sert bakti ona, sonra basini pencereden yana çevirdi. Birden karisina dönerek,

Alçak, adi herifin biri aldatmis annesini, dedi. Kadincagiz babasini birakip onunla kaçmis, babasinin paralarini sevgilisine vermis; adam da

paralari elde edince tekmeyi yapistirmis ona, yüzüstü birakip kaçmis...Iyi yürekli bir arkadasi yardım etmis ona, ölünceye kadar yalnız birakmamis. O arkadasi da ölünce yapayalnız kalmis, iki yıl önce buraya, babasinin yanina dönmüs. TMyleydi degil mi Vanya?

Nel i heyecandan zangir zangir titreyerek ayaga, kalkti, kapiya dogru yürüdü. İhtiyar, nihayet ona elini uzatarak,

Gel buraya Nel i,dedi. Gel otur yanima!..Ha. Söyle...

Kizin üzerine egilerek alnından öptü, saçlarım oksamaya basladi. Nel i titriyor... ama tutuyordu kendini. Anna Andreyevna kocasinin yetim kizi oksayisim umutla, heyecanla seyrediyordu. İhtiyar, Nel i'nin saçlarini oksamaya devam ederek, heyecanla

Annemialçakahlaksizbir herifinmahvettigini biliyorum Nel i, dedi,ama babasini sevdigini, saydigini da biliyorum...

Bize tas atmadan da edememisti. Renksiz yüzünü hafif bir pembelik kaplamisti; bizimle göz göze gelmemeye çalisiyordu.

387

Nel i de hiç kimsenin yüzüne bakmamaya çalilarak ürkek, ama kararli bir taviryla, Annem dedemi, onun onu sevdiğinden çok severdi, dedi.

Ihtiyar, çocuksu bir acelecilikle, ama bu sabirsizli.gindan utanmis gibi, kisaca, Nereden biliyorsun? diye sordu.Biliyorum... Annemin yüzünü görmek istemiyordu... kovuyordu onu...

Nikolay Sergeič'in bir sey söylemek, söz gelisi "kizini kabahatli bulmus" diye bir karsilik vermek istedigini bel iydi. Ama bir sey söylemedi bize bakarak sustu.

TMzelikle bu konu üzerine konusmaya devam etmeyi isteyen Anna Andreyevna, Deden sizi kabul etmedigine göre nerede kaliyordunuz? diye sordu.

Buraya dönünce uzun süre aradık dedemi, ama bir türlü bulamadık. Annem dedemin eskiden çok varlıklı olduğunu, bir fabrika kurmayı düşündüğünü söylüyordu. "Sonra o adam dedemin bütün parasını almış...Annem anlattı bunları bana..."

İhtiyar,

Him... dedi.

Nel i gittikçe heyecanlanıyor, Nikolay Sergeič'e itiraz etmek istiyor gibi, ama Anna Andreyevna'ya dönerek,

Annem haksız olduğunu da saklayamazdı benden, diye devam etti, dedeme karşı büyük suç

islediğini, dünyada dedemden başka kimsesi kalmadığını söylerdi. Anlatırken ağlardı... Buraya gelirken yolda "Affetmeyecek beni, diyordu, belki seni görür, kani kaynar da affeder". Annem çok severdi beni, bunları anlatırken yanaklarımdan, gözlerimden öperdi;

ama dedeme gitmekten çok korkardı. Dedem için dua etmeyi öğretirdi bana, kendi de 388

her gün durmadan dua ederdi. Genç kızlığında dedemle birbirini nasıl sevdiklerini anlatırdı.

Dedem canından çok severmiş onu. Annem piyano çalarmış ona, aksamları kitap okurmuş, dedem de öpermiş onu, hediyeler alırmış... çok çok hediyeler alırmış anneme. Hatta annemin bir yas gününde aralarında kavga çıkmış. Dedem aldığı hediyeyi annemin bilmediğini sanıyormuş, oysa annem çoktan biliyormuş... Anneni bir çift küpe istermiş, dedem o yas günü bir broş alacağım söylemiş ona, aldığı hediyeyi verirken annem kutudakinin broş değil de küpe olduğunu bildiğini söyleyince dedem kızmış, yarım gün konuşmamış annemle, sonra gelip öpmüş onu, özür dilemiş...

Nel i heyecanlı heyecanlı anlatıyordu, renksiz yanakları kızarmıştı bile.

Annesinin Nel i'ye eski mutlu günlerinden çok söz ettiği; karanlık bodrum kösesinde, hayatta

baglandigi tek varlik olan kizini bagrina basip, bu anlattigi seylerin onun hasta kalbinde ne gibi etkileri olacagini düşünmeden ona her seyi aci aci aglayarak anlattigi bel iydi.

Ama kendini heyecana kaptiran Nel i sanki birden kendine geldi, çevresine bakinarak sustu, ihtiyar kaslarini çatti, gene parmaklariyla masaya vurmaya basladi; Anna Andreyevna'nin gözleri yasarmisti, sessizce mendiliyle sildi yaslarim. Nel i alçak sesle devam ediyordu : Buraya geldigimizdeannem çok hastaydi, gögsü çok agriyordu. Dedemi ne kadar aradiysak bulamadik, bir bodrum katina yerlestik.

Anna Andreyevna,

Hasta hasta bodrum katma, öyle mi? diye haykirdi.

Evet... Annem yoksuldu. Nel i gene yükseltti sesini :

Annem yoksul ugun degil de zengin olup baskalarına hakaret etmenin günah oldugunu

söylerdi...

Tanri

389

böylelerini cezalandirirmis.

ihthiyar, sessiz oturmak istemiyormus gibi,

Vasilyevski'de oturuyordunuz degil mi? diye sordu.

Sonra bana dönüp umursamaz bir tavirle ekledi :

Bubnova'nin bodrumunda...

Nel i,

Hayir, orda degil... dedi. TMnce Mesçanskaya'da oturuyorduk.Bir an sustuktan sonra devam etti Orasiçokkaranlik, rutubetliydi.Anneminhastaligi yice ilerledi.Ama o zamanlar yürüyebiliyordu.

€amasirlarim yikiyordum, o da hep agliyordu.
Bizimle ayni bodrumda yasli bir yüzbasi

karisiyla emekli bir memur kaliyordu.
Memurheraksamsarhosgelirdi,bagiripçagirirdi.
€ok korkuyordu ondan.

Annem yatagina alirdi beni, kucaklardı, kendi de zangir zangir titrerdi, memur durmadan bagirirdi, küfürler savunurdu.Bir keresinde yüzbasi karisini dögmek istedi, kadın ihtiyar oldugu için hep bastonla gezerdi. Annem kadina acidi, ondan yana çıktı; memur anneme de vurdu, ben de memura...

Nel i sustu. Anilari heyecanlandirmisti onu. gözleri parlamaya baslamisti.

Nel i'nin anlattiklariyla yakindan ilgilenen Anna Andreyevnakiz ona bakarak anlatiyordu zaten, Tanrim! diye haykirdi. Nel i devam ediyordu:

O zaman annem disari çıktı, beni de yanina aldı. Gündüzdü. Aksama kadar sokaklarda dolastik, annem durmadan agliyordu, el ele yürüyorduk... €ok yorulmustum. Bütün gün agzimize bir lokma bir sey koymamistik. Annem hep kendi kendine konusuyor, bana da "Fakir ol Nel i,

diyordu, ben öldükten sonra hiç kimsenin sözüne kulak asma. Hiç kimsenin yanına gitme; yalnız basına, yoksuluk içinde yasa, çalış; iş bulamazsan dilen,.390

ama onlara gitme". Hava kararmıyordu, büyük bir sokak karşıdan karşıya geçiyorduk, annem birden

"Azorka! Azorka!" diye bağırıyordu... tüyleri dökülmüş, kocaman bir köpek kosağı geldi yanımıza, ince sesiyle ulumaya başladı, annemin üzerine üzerine atladı. Ama annem korkmuştu, yüzü bembeyaz olmuştu; bir çığlık atıp bastonlu, hep önüne bakan, uzun boylu bir ihtiyarın ayaklarına kapandı.

Dedemdi bu ihtiyar; öyle zayıf, eski püskü giyimliydi ki! Dedemi hayatımda ilk kez görüyordum.

Dedem de çok korkmuştu; yüzü bembeyazdı. Annemin ayaklarına kapandığını görünce bir tekmeyle itti onu, bastonuyla yere vurdu, çabuk adımlarla uzaklaştı yanımızdan. Azorka hala

ayrılmıyordu annemden, aci aci uluyordu, sonra kostu, dedemin paltosunun eteginden yapısip geri döndürmeye çalıştı, ama dedem bastonuyla vurdu ona. Hayvan gene bizim yanımıza kosuyordu ki dedem çağirdi onu, zaval i köpek öyle aci aci uluyarak gitti dedemin arkasından. Annemse ölü gibi hareketsiz yatıyordu yerde; kalabalık toplandı basımıza, polis geldi. Ben bagira bagira aglıyor, annemi kaldirmaya çalışıyordum. Sonunda doğruldu, çevremizde toplananlara bakti, uzaklastik oradan. Eve götürdüm onu. Herkes arkamizdan bakıp bakıp basini sal iyordu...

Nel i soluk almak, kendini toparlamak için sustu. Yüzünde renk yoktu, ama bakislarında bir kararlılık vardı. Nihayet her şeyi anlatmaya karar verdiği bel iydi. O anda meydan okur gibi bir tavri vardı.

Nikolay Sergeič sinirli, çatlak bir sesle,

Tabi , dedi, deden annenin ona ettiginin karsiligini verdi...

Nel i sert bir sesle kesti ihtiyarin sözünü:

Annem de aynı şeyi söylüyordu.Eve giderken yolda hep "Senin dedendir o, Nel i, diyordu, ona karşı bü

391

yük bir suç isledim, o da lanetledi beni, şimdi de cezami çekiyorum; o akşam da, ondan sonraki birkaç gün de hep böyle söyledi. Kendi dedigini anlamıyordu sanki..

ihtiyar susuyordu. Sessiz sessiz ağlamaya devam eden Anna Andreyevna, O oturduğunuz bodrumdan nasıl tasindiniz sonra? diye sordu.

Annem o gece çok hastalandı, yüzbasinin karisi da Bubnova'nin bodrum katında bir yer bulmuş, üçümüz oraya tasindik. Annem orada üç hafta kalkamadi yataktan, hep ben baktim ona. Paramiz bitmisti, yüzbasinin karisiyla Ivan Aleksandriç yardım etti bize.

Bodrumkatındaoturanta butçu...diye açıkladım.

Annem biraz iyilesip de odanın içinde dolasmaya, basladigi zaman Azorka'yi anlatti bana.

Nel i bir an sustu, ihtiyar, konu degisti, artik Azorka'dan söz edilecek diye sevinmisti sanki.

Oturdugu koltuktayüzünü saklamak istiyor gibiöne daha da egilerek, , Neyin nesiy mis Azorka? diye sordu.

Her an, dedemden söz ediyordu bana, uykudayken bile onu sayikliyordu. Yavas yavas iyilesmeye baslayınca konustugumuz tek konu dedemdi, eskiden nasıl yasadigini gözleri yasli, anlatirdi...iste o siralar bir gün Azorka'yi, hayvani boynuna bagladiklari bir iple çeke çeke nehre bogmaya götüren çocuklarin elinden parayla almis... Dedem çocuklara katila katila gülüyormuşHayvan, bagi çözülünce kaçmis gitmis. Annem aglamaya baslamis; dedemi çok üzmüş anneminaglamasi, Azorka'yi yakalayip getirene yüz ruble verecegini söylemişÜç gün sonra getirmisler Azorka'yi, dedem de çıkarmis yüz ruble vermiş getirene; o günden sonra da

pek isinmis hayvana. Hele annem o kadar seviyormus ki, gece yatagina ali 392

yormus. Annemin anlattigina göre Azorka gezginci artistlerin köpegiymis, salta durur, sirtinda bir sey tasir, tüfekte oyunlar yaparmis, daha bir çok marifetleri varmis... Annem kaçtikten sonra dedem köpegi birakmamis, yanindan hiç ayirmazmis onu; annem Azorka'yi görünce dedemin de oralarda bir yerde oldugunu hemen anlamis...

Ihtiyar, Nel i'nin Azorka üzerine baska seyler anlatacagini umuyor olmalıydi ki, gittikçe asiyordu yüzünü. Artık hiç bir sey sormuyordu. Anna Andreyevna,

Ondan sonra hiç görmediniz mi dedenizi? diyesordu.

Gördüm. Annem biraz iyilesince çıkmaya baslamistim sokaga, bir gün sokakta karsilastim onunla.

Ekmek almak için bakkala gitmistim: Birden

Azorka'yi gördüm karsimda, yanindaki adami tanidim hemen, dedemdi bu. Yana çekilip duvara yapistim. Dedem yüzüme bakti, bakti... öyle korkunçtu ki yüzü... ödüm koptu; geçip gitti yanımdan. Azorka tanimisti beni, yanımda atlayip ziplamaya, el erimi yalamaya basladi. Eve dogru çabuk çabuk yürümeye basladim; arkama baktim, dedem dükkana giriyordu. Nerede oturdugumuzu soracak, diye düşündüm, daha çok korktum, evde anneme, gene hasta olmasin diyehiç bir sey söylemedim. Devrиси gün, basim agriyor deyip bakkala gitmedim, öbür gün gittim, hiç kimseyle karsilasmadim. Çok korkuyordum, kosa kosa gidip geldim. Birkaç gün sonra gene bakkala giderken kösede birden onunla karsilastim; Azorka da yanindaydi. Hemen öte sokaga kostum, oradaki dükkana girdim; tam çıkarken gene onu gördüm karsimda, dona kaldim... Yüzüme hep öyle dik dik bakiyordu, sonra basimi oksadi, elimden tuttu, yürüdük; Azorka da kuyruk sal aya sal aya arkamizdan geliyordu. O anda dedemin rahat yürüyemedigini, bacaklarinin titredigini, bastonuna dayana dayana adim atabildigini

farkettim. Kösedeki çörek, elma sekeri satan

393

adamin yanina götürdü beni. Horoz sekeri, çörek, karamela, elma sekeri aldi bana; para kesesini çıkarirken el eri çok titriyordu, bir beslik düsürdü yere, hemen aldim parayi yerden, ona uzattim, almadi, bana verdi;onu. Sekerleri de verdi bana, gene basimi oksadi, hiç bir sey söylemeden dönüp uzaklasti yanimdan. Eve dönüp olanlari anlattim anneme. TMnce inanmadi, sonra çok sevindi, o aksam geç saatlere kadar bir sürü sorular sordu, öptü beni, agladi; dedemden korkmamami, beni sevdiği için evimizinçevresindedolastiginisöyledi. Dedeme sokulmami, onunla konusmami tembihledi. Dedemin hep aksam üzerleri geldigini söylediğim halde, devrisi gün öğlene kadar birkaç kere yol adi beni bakkala. Kendi de beni uzaktan izliyor, köse baslarında saklanip kol uyordu, ama dedem birkaç gün gelmedi. O günler yagmur yagdiği için de annem üsüttü, gene yataga düstü. Dedem bir hafta sonra geldi ancak, gene seker, çörek aldi bana, gene bir sey

söylemedi. Arkasından gizli gizli izledim onu; nerede oturduğunu öğrenip anneme söylemeye karar vermistim. Dedem beni görmesin diye karsi kaldirimdan, uzaktan izliyordum.. O

zamanlar, sonra öldüğü evde oturmuyordu. Çok uzakta, Grohovaya sokagında büyük bir evin dördüncü katına girdi. Her şeyi öğrenip eve hayli geç döndüm. Annem nerede olduğumu bilmediği için çok merak etmiş. Anlatınca gene çok sevindi, devrиси gün hemen dedeme gitmeye karar verdi; ama sonra düşününce korkmayabasladi, üç günü korku içinde geçirdi; gitmekten vazgeçti. Üçüncü

günü yanma çağirdi beni, "Nel i, dedi, dedene gitmek istiyorum ama hastayim, ayaklarım tutmuyor, bir mektup yazdim, götür ona ver bu mektubu. Mektubu nasıl okuduguna, ne dedigine çok dikkat et Nel i, sonra gelip bana anlatacaksin. Ayaklarına kapan, anneniaffetmesi için yalvar ona..." Annem hem konuşuyor hem agliyordu, çok çok öptü beni, haç çıkararak kutsadi, tasvirĀn önünde ya 394

mina diz çöktürdü, dua etti, çok hasta olduğu halde avlu kapısına kadar yolcu etti beni, geri dönüp baktım, hala orada durup arkamdan bakıyordu...

Dedemin oturduga daireye gittim, kapi kilitli degil

di, açip içeri girdim. Dedem masada oturmus, patatesle ekmek yiyordu, Azorka da yere uzanmis, kuyrugunu sal ayarak onu seyrediyordu. Dedemin oturduğu yer de hiç iyi degildi, pencereler alçak, küçük, içerisi karanlikti; esya diye bir masayla bir sandalye vardı. Yalniz basina yasiyordu.

Beni görünce birden korktu, titremeye basladi. Ben de korkmustum, hiç bir sey söylemeden masanın yanma gittim, mektubu biraktim. Dedem mektubu görünce birden kizdi, ayaga fırladi, bastonunu kapıp bana sal adi, ama vurmadi, disari atti beni. Daha iki basamak inmemistim ki kapiyi açti gene, mektubu bana atti. Açmamisti bile onu. Eve gelip her seyi anlattim. Annem yeniden

yataga düstü...

VIII

Tam o anda oldukça siddetli bir gökgürültüsü duyuldu, iri yağmur taneleri camlara vurmaya başladı; hava iyice kararmisti. Yasli kadın korkudan haç çıkardi. Hepimiz birden susmustuk.

ihhtiyar pencereden disari bakarak,

Simdi geçer, dedi.

Sonra ayaga kalkti, odanın içinde bir asagi bir yukari dolasmaya başladı. Nel i yan gözle ona bakiyordu. Kizcagiz çok heyecanlıydi.Farkındaydim;ama nedense benimle göz göze gelmekten kaçiniyordu. Ihtiyar gene koltuguna otururken,

Eee, sonra? dedi.

Nel i ürkek ürkek bakindi çevresine.

Dedeni ondan sonra bir daha görmedin mi?

Gördüm...

Anna Andreyevna atildi hemen:

Evet, evet! Hadi anlat yavrum, anlat? Nel i,

Üç hafta hiç görmedim onu, diye basladi. Kis bastirincaya kadar... Kar yagmisti. Dedemi gene ayni yerde görünce çok sevindim... çünkü gelmiyor diye annem çok üzülüyordu.Karsilasinca, ondan kaçtigimi görsün diye mahsus karsi kaldirima kostum. Arkama baktim, dedem çabuk çabuk geliyordu pesimden,sonra kosmaya basladi, "Nel i, Nel i!" diye sesleniyordubana. Azorka da arkasindaydi. Acidim ona, durdum. Gelip elimden tuttu, yürüdük;agladigimi görünce durdu, yüzüme bakip egildi, yanagimdan öptü. Pabuçlarimin eski oldugunu görünce baska pabucum olup olmadigini sordu. Hemen annemin hiç parasi olmadigini, ev sahibimizin acidigindan bize

yemek verdiğini söyledim. Dedem hiç bir şey söylemedi, çarşıya götürüp bir çift pabuç aldı bana, hemen orada giydirdi; sonra evine, Grohovaya'ya götürdü, dükkandan börekle seker aldı bana, evine gidince oturttu, böregi yememi söyledi, ben yerken seyretti beni. sonra sekerleri verdi. Azorka da ön ayaklarını masanın üzerine koymuş, bana bakıyordu, böregimden bir parça da ona verdim, dedem gülümsedi. Sonra alıp yanına oturttu beni, basımı oksadı, sorular sordu: "Bir yerde okuyor musun? Neler biliyorsun?" Anlattım ona. Her gün saat üçte ona gelmemi, bana ders vereceğini söyledi. Sonra pencereye dönmemi, haber verinceye kadar geri bakmamı emretti. TMyle dururken sessizce döndüm, baktım. Yastığının içinden para çıkarıyordu. Dört gümüş rubleydi bu.

Sonra parayı bana getirdi, "Bu yalnız senindir", dedi. Aliyordum ki, sonra düşündüm, söyledim: "Yalnız benimse al 396

mam". Dedem birden kızdı, "Nasıl istersen öyle olsun, hadi al," dedi. €ikarken öpmedi beni... Eve gelince anneme her şeyi olduğu gibi

anlattim. Annemin durumu gittikçe kötölesiyordu. Tabutçuya gelip giden bir üniversite öğrencisi vardı. Annemin hastaligiyla o ilgileniyordu, ilaç veriyordu ona.

Ben de sik sik gidiyordum dedeme. Annem öyle istiyordu. Dedem Yeni Kutsal kitapla bir de cografya kitabi almisti. Onlardan öğretiyordu bana. Bazan da dünyadaki ülkelerden, bu ülkelerde yasayan insanlardan, denizlerden, eski insanlardan, isa'nin insanlari nasil bagisladigindan söz ediyordu. Ben bir sey sorunca da pek seviniyordu. O seviniyor diye ben de sik sik sorular sormaya baslamistim ona. Tanridan uzun uzun söz ediyordu. Bazan da ders yapmiyor, Azorka'yla oynuyorduk: Azorka pek seviyordu beni. Sopa üzerinden atlamayi öğretnistim ona, dedemin hosuna gidiyordu bu, basimi oksuyordu. Dedem çok seyrek gülüyordu. Konusurken birden susuyordu. Gören uyuyor, derdi, ama gözleri açikti... Hava kararincaya kadar öyle oturuyordu.

Karanlikta çok korkunç oluyordu... Bazan geldigimde sandalyesinde oturur buluyordum

onu. Derin dsncelere dalmis oluyordu, ne dersem duymuyordu. Azorka da yaninda yatiyordu.

Bekliyordum, biraz sonra ksryordum; dedem hala bakmiyordu. Biraz daha durup gidiyordum.

Annem de evde dört gözle beklerdi beni. Yatagin yanina oturur, dedemin orada olanlari uzun uzun anlatirdim ona. Bana ne dersleri verdigini, neler anlattigini, neler yaptigini büyük bir dikkatle dinlerdi. Azorka'yi sopanin üzerinden atlattigimi anlatinca gülümsüyor, anlattiklarimi bir kere daha anlattiriyordu bana, sonra dua ediyordu. Annemin dedemi o kadar sevdiigi halde dedemin onu hiç

sevmedigini biliyordum. Dedemin yanindayken mahsus annemden söz ediyordum. O hep surati asik, dinliyordu beni, hiç bir sey söylemiyordu. Bir gün annemin onu o kadar sevdiigi, hep 397

ondan söz ettigi halde, onun annemi niçin hiç sormadigini sordum. Dedem kizdi, kovdu beni.

Gitmedim, kapinin disinda bekledim. Biraz sonra açti kapiyi, içeri çağirdi. Ama hiç konusmuyordu benimle, çok kizgindi. Sonra Tanrının Yasalarını okumaya başladığımızda gene sordum: "İsa birbirinizi sevin, birbirinizin suçlarını affedin dediği halde siz niçin affetmiyorsunuz anenemi?"

Birden köpürdü, bunları bana annemin söylediğini bağirdi, kolumdan tutup dışarı attı, bir daha onun evine gelmememi söyledi. Ben de zaten bir daha gelmeyeceğimi söyledim, çıkıp gittim...

Devrisi gün o evden çıkmış zaten... Nikolay Sergeič pencereden yana dönerek, Yağmurun çabuk geçeceğini söylemişim, dedi, bakın, güneş çıktı... gördün mü Vanya?

Anna Andreyevna asiri bir sakinlikle bakıyordu ona, o ana kadar uysal, sessiz yaşlı kadının gözlerinde birden bir nefret parıltısı belirmişti. Nel i'yi sessizce tuttu elinden, kucagina oturttu.

Bana anlat yavrum, dedi, ben dinliyorum seni...

Varsin kalpsizler...

Sözünün sonunu getiremedi, aglamaya basladi. Nel i korku içinde, sasirmis, bana bakti. Ihtiyar da bakti bana, omuz silkecek oldu, ama birden arkasini döndü.

Devam et Nel i, dedim.

___ Üç gün gitmedim dedeme. Annem de bu ara iyice

fenalasmisti. Paramiz hiç kalmamisti, ilaç alacak paramiz da yoktu. Günlerdir agzimize bir lokma ekmek de koymamistik. Ev sahipleri vermiyordu artik: Onlarin da parasi kalmamisti. Üstelik hep onlarin yemegini yiyoruz diye sitem etmeye baslamislardi bize. Üçüncü gün sabahleyin kalktim, giyinmeye basladim. Annem nereye gidecegimisordu. Dedeme, para istemeye, dedim. Sevindi.

Anneme dedemin beni evinden kovdugunu, bir daha oraya gitmek istemedigimi söylemistim. €ok yalvarmistti bana ama ka 398

rarimdan dönmemistim. Gittim... dedem evini degistirmisti. Yeni evini aramaya koyuldum. Beni görünce küplere bindi. Annemin çok hasta oldugunu, ilaç almak için el i köpege ihtiyacimiz oldugunu, kaç gündüragzimize bir lokma yiyecek koymadigimizi söyledim. Dedem kolumdan: tuttuğu gibi disari fırlatti beni, arkamdan da kapiyi kilitledi. Beni disari atarken, merdivende oturacagimi, para verinceye kadar merdivende bekleyeceğimi söylemistim ona. Oturdum merdivene. Biraz sonra kapiyi açti benim orada oturduğumu görünce gene kapadi. Aradan uzun zaman geçtikten sonra gene açti, beni gene orada görünce; gene kapadi. Sonra birkaç kere daha açıp kapadi. Sonunda Azorka'yla çıktı, kapiyi kilitledi, bir şey söylemeden, geçti yanımdan. Ben de bir şey söylemedim, hava kararincaya kadar öyle oturdum orada. Anna Aleksandrovna, Yavrum... diye haykirdi, soguk degil miydi? Demek merdivende oturdun ha...

Nel i,

Mantom vardı, dedi.

Manto olsun... Zaval im, ne kadar aci çekmissin!... Peki deden olacak adam ne yaptı ?

Nel i'nin dudaklari titremeye baslamisti, ama büyük; çaba harcayarak tutuyordu kendini.

Iyice karanlik olmustu geldiginde. Görmedigi içini çarpti bana. Birden "Kim o?" diye bagirdi.

Benim, dedim. Beni çoktan gitmis saniyordu galiba, sasirdi, karsimda bir süre kalakaldi. Birden bastonunu yere vura vura kostu, kapiyi açti, bir dakika sonra getirip bir avuç beslik atti yere. "Al, diye bagirdi, bütün param bu. Annene de onu lanetledigimi söyle." İçeri girip gene kilitledi kapiyi.

Paralar merdivenden asagiyuvarlanmisti.Karanlikta aramaya basladim onlari. Dedem paralan karanlikta bulamadigimi anlamis olacak, biraz sonra elinde mumla disa
399

ri çıktı, hemen topladim yerlere yuvarlanan paralari. Dedem de yardım etti bana, hepsinin

yetmiş köpek olacağını söyleyerek içeri girdi. Eve gelip paraları anneme verdim, "durumu gittikçe kötüleşiyordu. Ben de bütün gece hastaydım; devrisi gün atesim çıktı. Ama aklıma koymustum...

dedeme çok kızıyordum çünkü. Annem uyuyunca disari çıktım, dedeme gidiyordum, ama gitmedim. köprüde durdum. O sırada o adam geçti...

Arhipov'u söylüyor, Nikolay Sergeič, dedim. Tüccarla Bubnova'nin evine gelen, patakladığımız adam... "Nel i'yi ilk kez o zaman görmüs... Devam et Nel i.

Durdurdum onu. bir ruble istedim. Yüzüme bakıp "Bir ruble mi?" diye sordu. "Evet," dedim. O

zaman güldü. "Benimle gel", dedi. O sırada yanımızdan altın çerçeveli gözlüğü olan yaslı bir adam geçiyordu. Konusmamızı duymustu. Durdu, niçin il e de bir ruble istediğimi, bu kadar parayı ne yapacağımı sordu. Annemin hasta

oldugunu, ilaç almak için bir ruble gerektiğini söyledim. Nerede oturduğumuzu sordu, adresimizi yazdı, sonra çıkarıp kâğıt bir ruble verdi bana. O adamsa, ihtiyarın yanımıza geldiğim görünce kaçmıstı. Bir dükkana gidip parayı bozdurdum, otuz köpeğini bir kâğıda sarıp annem için ayırdım, geri kalan yetmiş köpeği de avucumda sıkıp dedeme yol andım. Kâpiyi açıp içeri girdim, esikte durup paraları dedemin suratına doğru fırlattım. Hepsi yere düştü... "Alın paralarınızı, sizin paranıza ihtiyacı yok annemin, lanetliyorsunuz onu çünkü."

Kâpiyi hızla çekip çıktım, kosarak eve geldim.

Kızın gözleri parlıyor, içten bir meydan okumayla ihtiyara bakıyordu. Anna Andreyevna Nikolay Sergeič'e "bakmadan, Nel i'yi bağrına basarak,

İyi ettin, dedi, çok iyi ettin ona. Deden hain, kalpsiz adamın biriymiş...

Nikolay Sergeič, 400

Himm... diye mirildandi. Anna Andreyevna sabirsiz,

Sonra, anlatsana sonra ne oldu? diye sordu.

Artik hiç gitmiyordum dedeme, o da bana gelmiyordu.

Peki annenin durumu nasildi? Ah zaval ilar, zaval ilar.

Nel i titrek bir sesle devam etti:

Annem gittikçe fenalasiyordu. Artik pek seyrek kalkabiliyordu yataktan. Paramiz bitmisti; ben de yüzbasinin karisiyla çikiyordum artik.

Yüzbasinin karisi evleri dolasir,sokakta üstü

basidüzgüninsanlaridurdurur, onlardan para dilenirdi. Dilenci olmadigini söylerdi bana.

Yüzbasinin karisinin, ayni zamanda yoksul olduklarini gösteren yazili kagitlari varmis elinde. Bu kagitlari gösterir, öyle para dilenirdi.

Sonra, kisinin herkesten dilenmesinde utanilacak bir yanolmadigini söylerdi bana. Ben de onunla

beraber çıkardım, topladığımız parayla geinirdik. Annem bunu duydu:Kiracılar yüzbasının karısının dilenci olduğunu söylemişler ona. Ev sahibimiz Bubnova beni dilendirmektense onun yanınavermesini söyledi anneme. Daha önce de birkaç kere anneme para yardımı yapmak istemiş, annem almayınca, "Amma da gururlusunuz" demiş, bu kez yemek yol amıştı. Annemden beni isteyince annem vermedi, ağladı, korktu. Bubnova hakaret etmeye başladı ona. Sarhoştukü. Benim zaten dilencilik ettiğimi, yüzbasının karisiyle kapi kapi dolasıp sadaka dilendiğimi söyledi. Hemen o gece de yüzbasının karsını kovdu evden. Annem bunu duyunca ağlamaya başladı, birden fırladı yataktan, giyindi. "elimden tuttu, dışarı götürüyordu. Ivan Aleksandroviç durdurmak istedi onu, ama dinlemedi, çıktık. Annem zor yürüyordu. ikide bir duruyor, oturup dinleniyordu, ben de tutuyordum onu. Annem dedeme gittğini söylüyordu. Ge 401

ce geç olduğu halde, "Dedene götür beni", diyordu. Birden büyük bir caddeye çıktık. Bir

evin önünde bir kupa arabasi duruyordu. Giren çıkan çoktu eve. Pencereelerde isik vardi. Müzik çaliyordu içerde. Annem durdu, kolumdan tuttu: "Nel i, dedi, ömrün boyunca yoksul ol, ama seni çağiran varlikli bir insanin yanma gitme. Orada iyi yasayabilirsin, güzel güzel giysilerin olabilir, ben istemiyorum bunu. Kötü, hain insanlardir onlar, sana vasiyetim su olsun : Yoksul ol, çalis, dilen, ama seni yanina almak isteyen birisi olursa gitme, istemiyorum size gelmem de..."

Nel i, heyecandan titreyen sesiyle yüzü kirkirmizi olmustu, Hastayken annem söyledi bunu bana, ölünceye kadar dinleyecegim sözünü, diye ekledi.

Çalisacagim. Sizin yanınıza da çalismak, hizmetçilik etmek için geldim, kiziniz olmak istemiyorum, Anna Andreyevna Nel i'yi siki siki kucaklayarak,

Yeter, yeter artık yavrum! diyebagirdi. Bunu söylerken hastaydi annen.

Ihtiyar sert bir sesle,

Akli basinda degildi, dedi.

Nel i ihtiyara dönerek ayni sertlikle cevap verdi :

Olsun varsin! Akli basinda olmasa bile, öyle vasiyet etti bana, yapacagim söyledigini,ömrümün sonuna kadar yoksul olacagim. Bunu bana söylerken bayilmisti bile...

Anna Andreyevna,

Tanrim! diye haykirdi. Hasta hasta kis günü sokakta. ..

Polise vermek istediler bizi, ama bir adam girdi araya, nerede oturdugumuzu sordu, on ruble verdi bana, annemi kendi arabasiyla eve götürmemi söyledi.

Ondan sonra bir daha yataktan kalkmadi annem, uç

hafta sonra da öldü.

EzilenlerF : 26 402

Anna Andreyevna,

Peki ya babası? diye haykirdi. Affetti mi onu? Nel i kendini tutmaya çalısarak, Affetmedi! TMImeden bir hafta önce yanma çağirdi beni annem "Nel i, dedi, dedene bir kere daha git, gelip beni affetmesi için yalvar ona. Birkaç gün sonra öleceğimi, seni yetim bırakacağımı söyle ona. TMImek istemediğimi de ekle..." Gidip dedemin kapisini çaldım, açti, beni görür görmez yüzüme kapamak istedikapiyi, ama iki elimle engel oldum ona, "Annem ölüyor, diye bagirdim, sizi görmek istiyor, gidelim!.." Ama itti beni, kapiyi kapadi. Eve döndüm, annemin yaninauzandım, hiç

bir sey söylemedim ona... Annem sarildi bana, o da hiç bir sey sormadi...

Nikolay Sergeıç masaya dayanarak ayaga kalkti, hepimizi tuhaf bir bakisla süzdü, dizlerinde derman kalmamis gibi koltuguna yigildi gene.

. TMImeden bir gün önce ise yanına çağirdi beni annem, elimden tutup, "Bugün öleceğim Nel i,"

dedi, daha bir seyler söylemek istiyordu, ama söyleyemedi. Gözlerinin içine bakıyordum, sanki görmüyordu beni, sadece elimi avucunda sikiyordu. Yavaşça çektim elimi, evden çıktım, kosarak dedeme gittim. Beni görünce birden ayaga kalkti, korkmus gibi yüzü bembeyaz oldu. Titremeye başladı. Elinden tutup "Ölüyor", dedim. Birden heyecanlandı ; bastonunu kapıp arkamdan kostu, sapkasini bile unutmustu, oysa çok soguktu disarisi. Ben aldım sapkasini, merdivenleri inerken basına giydirdim. Acele ediyordum, annem ölmeden yetismemiz için bir araba tutmasını söyledim, ama cebinde olup olacağı yedi köpek vardı. Arabacıları durduruyor, pazarlığa girisiyordu, ama arabacılar söylediği fiyata sadece gülüyorlardı. Azorka'ya da gülüyorlardı, çünkü hayvan sokaklarda bizimle beraber kosuyordu. Dedem yorulmuştu, sık sık soluyordu, ama dur 403

muyor, acele ediyordu. Birden yere yuvarlandı, sapkasi düştü basından. Kaldırdım onu, gene giydirdim sapkasini, koluna girdim, yürümeye başladık. Eve geldigimizde gece yarısı olmak

üzereydi.. Annem ölmüştü. Dedem onu görünce el erini birbirine vurdu, titremeye başladı, basına dikildi. Hiç bir şey söylemiyordu. O zaman annemin yanına gittim, dedemi kolundan tutup "Gör iste, hain, kalpsiz, merhametsiz adam!.. diye bağurdım. Gör!" Dedem bir çığlık atıp yere yuvarlandı...

Nel i Anna Andreyevna'nın kucagından kurtulup ayaga fırladı; yüzü bembeyaz, odanın ortasında durdu. Dehşet içindeydi. Ama Anna Andreyevna ona doğru atıldı, gene kucakladı onu, heyecanla bağardı:

Ben, ben olacağını senin annen şimdi Nel i, sende benim kızını! Alıp basımızı gidelim buradan, bu insafsız insanların yanından! Varsın herkesle alay etsinler, Tanrı cezalarını verir... Gidelim Nel i, gidelim buradan!..

Yaslı kadını o zamana kadar böyle bir durumda hiç görmemişim. Hem onun bir gün bu kadar heyecanlanacağını da aklimin ucundan geçirmedim. Nikolay Sergeič koltuğunda hafifçe doğruldu, sonra ayaga kalktı, kesik kesik

bir sesle,

Nereye gidiyorsun Anna Andreyevna? diye sordu. Yasli kadin bagirarak cevap verdi : Onun yanina.

Nel i'yi elinden tutarak kapiya dogru yürüdü.

Dur, dur, bekle!..

Bekleyecek bir sey yok, hain adani! Ben de o da çok bekledik... hadi hosça kal.

Anna Andreyevna böyle cevap verdikten sonra dönüp kocasına bakti, bakmasiyla donup kalmasi bir oldu: Nikolay Sergeic sapkasini giymis; güçsüz, titreyen el eriyle paltosunu sirtina geçirmeye çalisiyordu. Anna Andreyevna böylesine bir mutluluga inanamiyormus gibi kocasına404

kuskuyla bakarak el erini duaediyorgibi birlestirdi önünde: Sen... Sen de mi geliyorsun? diye haykirdi. Ihtiyar bagrindan kopan bir iniltiyle, Natasa, Natasa'm nerede? dedi. Nerede

o? Kizim nerede? Natasa'mi verin bana! Nerede o, nerede?

Ona uzattigim koltuk degnegini kapip kapiya kostu. Anna Andreyevna, Affetti, Affetti! diye bagiriyordu.

Ama ihtiyar kapiya kadar gitmemisti ki, kapi birden açildi, Natasa daldi içeri. Gözlerinin içi parliyordu, yüzü bembeyazdi. Iliklerine kadar islanmisti. Basörtüsü omuzlarına kaymis, karmakarisik saçlarında yagmur taneleri parliyordu. Kosarak girdi içeri, babasini görünce ayaklarına kapandi, kol arini uzatti ona.

IX

Ihmenev, Natasa'yi kaldirmis, kucaklamisti bile.

€ocuk gibi kucagina aldi onu, koltuguna götürdü, oturttu, bu kez o önünde yere kapandi. El erini, ayaklarini öpüyordu. Onu, kizini, Natasa'sini yeniden yaninda gördüğüne inanamiyormus gibi acele acele öpüyor, kucakliyordu onu; seyretmeye doyamiyordu!

Anna, Andreyevna Natasa'nin basini gögsüne bastirdi, bir sey söylemeden öyle kaldi. İhtiyar, Natasa'nin el erini tutup soluk, zayif ama güzel yüzüne, nemli gözlerine tutulmus gibi bakarken heyecanlı heyecanlı, Yavrum!... hayatim!... Her seyim!... diyordu. Biricik kizim!

Bir an susup Natasa'nin yüzünü tatli tatli seyrettikten sonra, hala yere diz çökmüs, bir durumda bizlere dönerek çocuksu bir gülümsemeyle, çabuk çabuk konusarak, 405

Zayıfladigim söylemislerdi bana! dedi. Zayıf olmasına zayıf, yüzünde de renk kalmamis, ama baksaniza gene de ne güzel!...

Yüregini parçalayacakgibi olan bir sizi yüzünden ,bir an sustuktan sonra, Böyle eskisinden de güzel! diye ekledi. Natasa,

Kalkin baba! dedi. Hadi kalkin artik. Ben de sizi öpmek istiyorum!..

İhtiyar sevgiyle kucakladi kizini.

Oh yavrum! Duydun mu Annuska, duydun mu ne diyor? Hayir Natasa, hayir, beni affettigini kalbim anlayincaya kadar yatacagim ayaklarinindibinde. Kendimi sana affettirmem çok güç çünkü! Seni evlatliktan attim, lanetledim... duyuyor musun Natasa, lanetledim. . yapabildim bunu! Ya sen Natasa, ya sen... seni lanetledigime inandin! Inandin buna degil mi, inanabildin? Inanmamaliydin!

Hiç inanmamaliydin! Çok insafsizsin! Niçin gelmedin bana?Seni nasıl karsilayacagimibilmiyor muydun? Ah Natasa, eskiden seni nasıl sevdiğimi biliyorsun! Kaçtıktan sonra eskisinden yüzkat, bin kat daha çok sevmeye başladım! Yüregim sevginle doluydu! Ruhumu, kalbimi parça parça ederek ayaklarinin altına serebilirdim... Ah canım!

Natasa, mutluluktan bitkin, zayıf bir sesle,™yleyse dudaklarimdan öpün beni, zalim babam benim; annem gibi yanaklarimdan öpün!

Ihtiyar, kiziyla uzun uzun kucaklastiktan sonra,

Gözlerinden de, dedi. Gözlerinden de!Hatirliyor musun eskiden nasıl öperdimgözlerinden? Oh Natasa! Düsünde hiç gördün mü bizi? Ben seni hemen hemen her gece görüyordum düsümde.

Her gece geliyordun bana, basını göğsüme dayıyordun, ağılıyordum. Bir keresinde de küçüklük halinle geldin. Hatirliyor musun, on yasınday 406

dm daha, piyano çalmaya yeni başlamıstın... iste o halinle. Eteklerin kısa kisaydı, cıcılı biciliydi pabuçların, el erin pamuk gibi... O zamanlar ne güzeldi el eri, değil mi Annuska? Gelip dizime oturdun, kucakladın beni... Ah ne yaramazsın sen Natasa! Demek seni lanetlediğimi, gelirsen kapıyı yüzüne kapayacağımı sandın ha!...

Dogru, Ben... bak Natasa: Sik sik geliyordum sana ben, annen de bilmiyordu bunu, hiç kimse bilmiyordu. Pencerenin dibinde durup bekliyordum.

Oturduğun evin avlu kapısının önünde bazan saatlerce beklediğim oluyordu ! €ikarsan hiç

olmazsa uzaktan göreyim seni diye... Aksamlari
çogunlukla isik oluyordu pencerede; ah Natasa,
pencerendeki isigi, gölgeni görebilmek, seni
kutsamak için kaç gece bekledim karsi
kaldirimda!

Sen de beni kutsuyor muydun? Hiç düşünüyor
muydun beni? Pencerenin dibinde bekledigimi
hissediyor muydu o küçük kalbin? Soguk
geceler kaç kere çıktim yukari, tatli sesini
duyabilir miyim diye kapini dinledim! Gülüsünü
duymak istiyordum... Lanetledim ha! Inan ki c
gece affetmek için geldim sana, ama kapidan
döndüm... Ah Natasa!

ihtiyar ayaga kalkti, Natasa'yi da kaldirdi,
kucakladi, bagrina basti.

Gene burada, gene kalbimin içinde! diye
bagirdi. Ah Tanrim, sana sükülter olsun.
Gazabin için de nimetlerin için de sükülter olsun
sana!... Deminki yagmurdan, gök
gürültülerinden sonra simdi piril piril parlayan
günesin için de!... Su mutlulugum için sükülter
sana! Ah! Varsin hakarete ugramis, ezilmis,

onurlari bir paralik edilmis olalim, gene beraberiz ya... Varsin bize hakaret edenler gülsünler arkamizdan! Istedikleri kadar çamur atsinlar bize! Korkma Natasa... El ele yryecegiz seninle, söyle söyleyecegim onlara: "Biricik kizimdir bu benim, masum yavrumdur; hakaret ettiniz ona, küçük düsürdü

407

nz, ama ben seviyorum onu, hayatimin sonuna kadar da kutsayacagim."

Natasa babasinin kol ari arasindan elini bana uzatarak,

Vanya, Vanya!... dedi.

Ah! O anda beni hatirlayisini, yanina agirisini hiç unutmayacagim!

Ihtiyar, çevresine bakinarak,

Nel i nerede? dedi. Anna Andreyevna,

Nerede o? diye haykirdi, yavrum! Tabi , hiç ilgilenmedik ki onunla!...

Nel i odada yoktu, sessizce yatak odasına geçmişti. Hepimiz oraya gittik. Kösedede, kapının arkasına saklanmış, ürkek ürkek bakıyordu bize. İhtiyar onu kucaklamak isteyerek, Nel i, dedi, ne oldu sana yavrum?

Kız dalgın dalgın bakıyordu Nikolay Sergeič'e. Sayıklar gibi, Annem, dedi, annem nerede? dedi. Titreyen kol arını bize doğru uzatarak, gene, Annem, benim annem nerede? diye haykirdi. Korkunç bir çığlık atarak yere yuvarlandı... 408

B Ç E T İ S

SON ANILAR

Haziranın ortaları. Sıcak, bogucu bir gün, kentte kalmak pek güç: toz, kireç, onarılan evler, kızgın taşlar, rutubet... Ama alın size mutlu bir haber! Uzaklarda bir yerde gök gürlledi; gökyüzü yavaş yavaş bulutlarla kaplandı. Hafif bir rüzgar kentin toz bulutlarını önüne katıp

götürüyor. Birkaç iri yağmur tanesi düstü yere. Arkasından gök delindi sanki, bardaktan bosanircasına yağmur yağmaya başladı. Yarım saat sonra yağmur durup gene güneş çıktığında küçük odamin penceresini açtım, temiz havayı hasta cigerlerime çektim. Kalemi kaldırıp atmayı, isı gücü birakıp Vasilyevski'de bizimkilere gitmeyi öyle istiyordu ki canım. Çok istedigim halde, yendim bu istegimi, gene kagidin üzerine egildim. Ne pahasına olursa olsun bitirmeliydim elimdeki isı! Yayinevi sahibi öyle emretmisti, yoksa para vermezdi bana. Bekliyorlardı beni orada. Aksama serbest, rüzgar gibi özgür olacaktım. İki gün iki gece çalışarak uzun öykümün üç buçuk formasını yazmamın mükafatı olacaktı bu akşam...

İste sonunda bitti isim; kalemi birakiyorum elimden, ayağa kalkıyorum, sırtımla göğsüm ağrıyor, basım dönüyor. Sinirlerimin çok bozuk olduğunu biliyorum; yaslı doktorumun son sözleri çinliyor kulagımda: "Hayır, hayır, insan sınırları böyle bir çalışmaya dayanamaz, olmaz bu kadar!" Ama pekala oluyor iste! Basını fena

halde dönüyor. Ayakta zor duruyorum. Ama mutluyum, yüregim öyle hafif ki! TMMykümü bitirdim artık. Yayın evi sahibi, ona çok borçlu olduğum halde, kitabı elinde görünce hiç degilse biraz para verecektir bana... en azından el i ruble

409

verir gene; oysa çoktan beri bu kadar parayı bir arada görmedim! TMzgürlük ve para!.. Sapkami kaptım, eserimi koltugumun altına aldım, saygideger Aleksandr Petroviç'imi evde yakalamak için aceleyle çıktım.

Tam çıkarken yakaladım onu. O da edebi olmayan, ama hayli karlı bir işi henüz bitirmisti. İki saattir çalışma odasında beraber oturduğu marsik gibi kara bir Yahudiyi nihayet sepetledikten sonra içtenlikle sikti elimi; o tatlı, kalın sesiyle sağlığını sordu. Çok iyi bir insandı; ne yalan söyleyeyim, çok şey borçluydum ona. Edebiyat dünyasında bir yayın evi sahibi olmaktan ileri gidemediyse kabahat onda mı... Edebiyata yayın evi sahibinin de gerektiğini zamanında anlamış, kendini bu yola adamisti. Gurur duymalıydı bundan.

TMykünün bittigini öğrenince tatlı tatlı gülümsedi; derginin gelecek sayısının simdiden hazır olması sevindirmisti onu. Benim kirk yilda bir kere bir isi zamaninda bitirdigimi söyleyerek hos bir nükte yaptı. Söz verdiği el i rubleyi bana sunmak için kasasına gitti, ama bu arada muhaliflerin kalın bir dergisini de uzatti bana. Derginin elestiri sayfasında son romanım üzerine iki satırlık bir yazı vardı.

Baktım, "Kopyacı"nin yazısıydı bu. Yermesine yermiyordu beni, ama ögmüyordu da; gene de sevinmistim. "Kopyacı" eserlerimin "ter koktuğu"nu söylüyordu. Yazılarımın, romanlarımın üzerinde o kadar çalışıyormuşum ki, insana bıkkinlik geliyormuş.

Yayın evi sahibi de ben de kahkahalarla güldük. Bundan önceki öykümü iki gecede, sonuncununsa üç buçuk formasını iki gün iki gecede tamamladığımı bilse, beni yapıt üzerinde fazla çalışmakla suçlayan "Kopyacı"nin kim bilir ne diyeceğini söyledim.

Ama sizde de kabahat var, Ivan Petroviç. Basta

elinizi çok yavas tutuyorsunuz, sonra geceleri çalısmamız gerekiyor.

Elbette iyi bir insandır Aleksandr Petroviç, ama bir zayıf yani vardır: Koflugunu kendisi gibi bilen kimselere karşı, özelikle edebiyat dalındaki bilgisiyle övünür. Ama edebiyat üzerine tartışmaya girecek zamanım yoktu onunla, paramı alıp sapkama basıma koydum. Aleksandr Petroviç

Ostrova'ya gidiyordu. Benim de Vasilyevski'ye gideceğimi öğrenince arabasıyla seve seve götürmek istedi beni.

Yeni bir kupa arabası aldım, dedi, görmediniz onu değil mi? Çok hoş bir şey.

Disarı çıktık. Yeni arabası gerçekten de çok hoştu. Aleksandr Petroviç yeni arabasıyla tanıdıklarını bir yerlere götürmeye bayılıyordu nedense.

Yolda Aleksandr Petroviç edebiyat konusuna birkaç kere daha döndü. Benden hiç sikilmaz, düşüncelerine değer verdiği, güvendiği birtakim edebiyatçılardan duyduğu seyleri kendi düşüncesiymiş gibi tekrar ederdi. Pek garip seyler söylediği de olurdu. Bazan baskalarının düşüncelerini yanlış yerde öne sürer saçmalardı. Sessizce dinliyordum onu, kisioglunun tutkularının ne denli çeşitli, sinirsiz olduğunu düşünüyordum kendi kendime. "Adam kazanacağı, kadar para kazanmış, diye geçiriyordum içimden, ama yetmiyor ona bu, iyi bir edebiyatçının, yayıncının, elestirmenin ününe erismek istiyor."

Üç gün önce benden duyduğu bir düşünceyi şimdi bana satmaya çakisiyordu; oysa o zaman karşı durmıştı bana. Çok unuttukları, arkadaşları, onu tanıyan herkes bilirdi bunu. Arabasında ne mutluymuştu, ne keyifli oturuyordu... Bilimsel bir tartışmadaydı, yumuşak, tok sesi bilim kokuyordu.

Yavaş yavaş işi ilerletmeye döktü; edebiyatımızda hiç bir zaman içtenliğin olamayacağını, herkesin

"birbirini girtlaklamaya alistigini" söyledi. Bana
y 411

le geliyor ki Aleksandr Petroviç her dürüst, içten
edebiyatiyi, bu özel iklerinden ötürü aptal
olmasa bile hiç degilse saf saymaktadır.

Ama artık dinlemiyordum onu. Vasilyevski'de
indirdi beni, bizimkilere kostum. iste on üçüncü

sokak, iste onların küçücük evleri. Anna
Andreyevna beni görünce isaret parmagini
gösteriyor bana, elini kolunu sal ayarak, gürültü
etmeyeyim diye "sist" diyor. Aceleyle, Nel i
simdi uyudu, diye fisildiyo. Yavrum!Ne olur
gürültü etme! Zaval im çok hasta. Korku
içindeyiz. Doktor simdilik korkacak bir seyin
olmadigini sylyo. Senin o doktorun dedigine
de inanılmaz ya... Sende utanmak diye bir sey
yok mu Ivan Petroviç? iki gündür
nerelerdeydin?..

İki gün gelemeyecegimi söylemistim size Anna
Andreyevna, diye fisildadim. Elimdeki isi
bitirmem gerekiyordu...

Bugün yemege gelecektin hani? Niçin gelmedin? Nel i zaval im yataktan kalkti, koltuga oturttuk onu, sofraya getirdik. "Sizinle beraber ben de bekleyecegim Vanya'yi", dedi. Ama bizim Vanya efendi gelmediler... Neredeyse alti olacak saat! Nerelerde sürtüyordun? Ah sizi gidi çapkinlar!

TMyle üzüldü ki kizcagiz... nasıl yatistirdigimi bir ben bilirim... Tatli bir uykuya daldi yavrucugum.

Üstelik Nikolay Sergeič de kente indi bugün, ne yana kosacagimi sasirdim... €aya gelecek. Bir ise giriyor, Ivan Petroviç, ama Perm'de olusuna canim çok sikiliyor...

Natasa nerede?

Bahçede, bahçede, yavrum. Yanina git... O da baska bir türlü... Anlayamadim gitti... Ah Ivan Petroviç, çok fenayim! İyi oldugunu söylüyor ama gel de inan... Git yanina Vanya, derdinin ne oldugunu öğrenmeye çalis, sonra anlatirsin bana... Duydun mu?

Anna Andreyevna'yi duyduğum yoktu artık,
bahçeye 412

kostum. Küçük, uzunluğuyla genişliği yirmi
adım kadar olan bir bahçeydi bu. Yemyesildi,
içinde üç

yaslı, gür ağaç, birkaç yayın fidanı, leylak ve
hanımeli, bir kösede ahududuyla iki sıra çilek
vardı. Kivrıntılı iki yol bahçeyi enine, boyuna
kesiyordu. İhmenev pek seviyordu burasını.

"Bahçemde yakında mantar da yetisecek,"
diyordu. Hele Nel'i bayılıyordu oraya. Tekerlekli
koltuğuna koyup gezdiriyorlardı onu bu
küçük bahçede. Evin gözbebeği Nel'i.
Natasa sevinçle karşıladı beni, kol arını uzattı...
Ne kadar zayıflamıştı, renk kalmamıştı yüzünde!
O da yeni kalkmıştı yataktan.

Tamamen bitirdin mi Vanya? diye sordu.

Evet, tamamen! Artık serbestim bu aksam.

Hele sükur! Aceleye gelmedi ya? Bozmasaydın

sakin!

Elimden geleni yaptim. Ama önemli olan bu degil. Böyle siki çalisinca sinirlerimde tuhaf bir gerilme oluyor, daha iyi düşünabiliyor, daha canlı, yürekten hissediyor, hatta anlatısına daha iyi hakim olabiliyorum, İyi oldu..,

Ah Vanya, ah!

Natasa'nin son zamanlarda benim edebiyat dalındaki basarilarim ve ünümle pek ilgilendigi kaçmiyordu gözümünden. Bir yıldır yazdigim her şeyi tekrar tekrar okuyor, üzerinde çalıştigim eserimi sık sık soruyor, benimle ilgili her elestiri yazisini inceden inceye okuyor, bazilarina kiziyor, yükselmemi çok istiyordu. Sasirtiyordu beni bu durum.

Kendini harciyorsun, Vanya, çok yoruyorsun kendini, böyle giderse sagligini da yitireceksin. Bak, S... iki yilda bir uzun öykü yaziyor, hele N... on yilda ancak bir roman bitirdi. Ama yazdiklari nasıl, görüyorsun...oya gibi islenmiş! En küçük bir savrukluuk yok.

TMyle ama onların paradan yana sıkıntıları yok,
zamanında yetistirmek zorunda değil er romani,
ama ben

413

posta beygiryim! Hep saçma bunların hepsi!
Bos ver Natasa. Yeni bir şey var mı?

€ok. Bir kere, mektup aldım ondan...

Gene mi?

Evet.

Natasa Alyosa'dan gelen mektubu verdi bana.
Ayrıldıklarından beri üçüncü mektuptu bu.

Birincisini Moskova'dan yazdı. €ok heyecanlı
bir mektuptu. Ayrılırlarken kararlaştırdıkları gibi
Moskova'dan Petersburg'a dönemeyeceğini
yazıyordu. İkinci mektupta birkaç güne kadar
geleceğini, hemen evleneceklerini, buna hiç bir
kuvvetin engel olamayacağını bildiriyordu. Ama
mektubun havasından onun umutsuzluk içinde

kivrandigini, Katya'ya kendini iyice kaptirdigini, artik kendine guveni kalmadigim anlamak cok kolaydi. TMte yandan ona yalnız Katya'nin guc

verdigini, yalnız onun yaninda tesel i buldugunu soyluyordu. Üçüncü mektubunu büyük bir merakla açtim.

İki sayfalik mektup acele yazilmisti ve birbirini tutmaz, karisik cümlelerle, mürekkep ve gözyasi lekeleriyle doluydu. Alyosa mektubunun basinda Natasa'dan ayrılmak zorunda oldugunu bildiriyor, onu unutmasi için yalvariyordu. Birlesmelerinin imkansizligini ispat etmeye; yan etkilerin, düşmanların güçlülüğünü, böylesinin daha iyi oldugunu yaziyordu. Mutlu olamayacaklarını, çünkü

birbirinin dengi olmadiklarını öne sürüyordu. Ama dayanamiyor, öne sürdüğü delil eri, düşünceleri birden yana itip mektubunun yarısında Natasa'ya karsi suçlu oldugunu itiraf ediyor, "Ben mahvolmus bir insanim, diyordu. Köye gelen babamin isteklerine karsi duramiyorum." €ktigi istirabi anlatamadigini

söylüyor; Natasa'yi mutlu edecek gücü kendinde bulduğunu itiraf ediyor; birden, birbirinin dengi olduklarını ispat etmek için dil dökmeye basıyor; babasının gösterdiği delil eri öfkeyle, nefretle 414

çürütmeye çalışıyor; umutsuzluk içinde, evlenirlerse ne denli mutlu olacaklarını anlatıyor, kendine, yüreksizliğine lanet okuyor... "Elveda!" diyerek bitiriyordu mektubunu. Mektubu yazarken Alyosa'nın çok istirap çektiği bel iydi, besbel i kendinde degildi zaval i. Gözlerim yasarmisti...

Natasa bir mektup daha uzatti bana. Katya'dan geliyordu bu. İki mektup da aynı zarfta gelmişti, ama Katya'ninki ayrıca kapatılmıştı. Genç kız birkaç satırla Alyosa'nın gerçekten de çok üzüldüğünü, durmadan ağladığını, umutsuzluk içinde kivrandığını, hatta kederinden hastalandığını, ama onun yanında bulunduğunu, Alyosa'nın mutlu olacağını yazıyordu. Katya aynı zamanda Natasa'nın, Alyosa'nın üzüntüsünün çabuk geçeceğini, kolay kolay avunabileceğini düşünmemesini yazıyordu. "Hiç

bir zaman unutmayacaktır sizi, diyordu, istese de unutamaz zaten, öyle bir kalbi var. Size olan sevgisi sınırsızdır, ömrünün sonuna kadar da sevecek sizi. Size olan sevgisi bir gün sönerse, bir gün sizi hatırlayınca içi sizlamazsa o zaman benim ona olan sevgim de söner..."

İki mektubu da geri verdim Natasa'ya. Birbirimizin gözünün içine baktık, hiç bir şey söylemedik, ilk iki mektupta da böyle olmuştü; aramızda sözleşmiş gibi geçmisten hiç söz etmiyorduk artık. Çok istirahat çekiyordu, farkındaydım, ama bana bile açılmak istemiyordu. Baba evine döndükten sonra üç hafta atesler içinde yatmış şimdi biraz düzelmisti. Hayatımızda yakında olacak değişiklikten, ihtiyarın is bulduğunu bildiğimiz halde kısa bir zaman sonra ayrılacağımızdan da çok az söz ediyorduk. Gene de benimle öylesine yakından ilgileniyor, içten oluyor, her şeyimi öylesine önemsiyordu; kendim üzerine anlattığım her şeyi öylesine büyük bir dikkatle dinliyordu ki önceleri üzüyordu beni bu durum: Geçmiste ona yaptığım iyiliklerin karşılığım

vermek istiyor saniyordum.

Ama abuk kurtuldum bu kuskularimdan:
Bambaska dsnceleri 415

oldugunu, beni dogrudan dogruya sevdiğini,
Çok sevdiğini, bensiz yasayamayacağım,
benimle ilgili her şeyin onun için çok önemli
oldugunu anlamakta gecikmedim. Sanırım hiç
bir kizkardes erkek kardesini Natasa'nin beni
sevdiğini kadar sevmemistir. Yaklaşan ayrılık
gününü dsndk yüreğinin sizladığını
biliyordum. Benim de onsuz yasayamayacağımı
o biliyordu. Gelecekteki durumdan uzun uzun
söz ettiğimiz halde bunu hiç karistirmiyorduk...

Nikolay Sergeiç'i sordum. Natasa,

Sanırım biraz sonra gelir, dedi, aya yetiseceğini
söylemişti.

Hep isi için mi ugrasiyor?

Evet. Artık yüzde yüz bu. Bugün bosu bosuna
gitti.

Natasa bir an düsündükten sonra dalgın,

Yarın da gitse pekala olurdu, diye ekledi.

Niçin gitti yleyse?

Mektup aldığım için...Gene bir an sustu.Beni o kadar takti ki aklına, Vanya, fena oluyorum artık.

Dslerinde bile hep beni görüyor galiba. Üstelik, ne yapıyorum, ne ediyorum, bir derdim var mı?

Durmadan bunları dsndgnden de kuskum yok.Birazcık zntl görse beni bitiyor, perisan oluyor. Bazan üzüntüsünü yenip neseli gözükmeye alistigi, bizleri güldürmeye alistigi oluyor, ama beceremiyor... Annem bile kanmıyor onun bu hal erine, gögüs geçiriyor... Ne zaval i kadın su annem...Natasa gülümsedi.Yüregi çok temiz! Bugün mektubu aldığım zaman nedense birden isi çıktı babamın; benimle göz göze gelmemek için tabi .

Natasa basını önüne egdi, elimi sikarak,

Onu kendimden de, dünyadaki her seyden de çok seviyorum Vanya, diye ekledi, senden bile...416

Tekrar konusmaya baslayincaya kadar iki kere dolastik bahçeyi, Bugün Maslobojev geldi, dedi, dün de gelmişti.

TMyle mi, son zamanlarda nedense biraz fazla gelip gitmeye basladi.

Niçin geldigini söylesem sasarsin! Annemin güveni sonsuz ona. Yasalari falan öyle iyi bildigine inanıyor ki, yapamayacagi isin olamayacagikanisinda. Bu son günlerde neyi takti aklina biliyor musun? Prenses olmadim diye pek üzüliyor. Gece gündüz hep bunu düşünüyor zaval i. Sanirim her seyi anlatti Maslobojev'e. Babamla konusmaya korkuyor bu konuyu,Maslobojev'in yasalar yoluyla bir seyler yapabilecegini saniyor. Maslobojev de umut veriyor ona.

Natasa gülümseyerek ekledi:

O da sarapla agirliyor onu.

TMyledir o yaramaz, dedim. Nereden biliyorsun bunu?

Annem agzindan kaçirdi... daha dogrusu ima etti...

Ya Nel i nasıl? Natasa sitemli,

Sasiyorum sana Vanya, dedi, deminden beri sormadin onu.

Evde herkes titriyordu Nel i'nin üzerine. Natasa çok seviyordu onu. Nel i de sonunda bütün kalbiyle baglanmisti ona. Zaval i çocuk! Bir gün böyle candan insanlarla karsilasacagini, böylesine bir sevgi görecegini hiç ummuyordu. Kati yüreginin giderek yumusadigini, hepimize içten davrandigim görmek pek sevindiriyordu beni. Eski inadi, hirçinligi, güvensizligi gitmis, çevresini kusatan sevgiye heyecanla karsilik veriyordu. Ama basta uzun süre direnmisti, gözyaslarini saklamisti bizden, sonunda birakmisti kendini. Natasa'yla ihtiyari çok

seviyordu Bana 417

öylesine düskün olmustu ki, birkaç gün görünmeyecek olsam hastaligi agirlasiyordu. Son zamanlarda iyice bosladigim öykümü bitirmek için iki günlük izin almam hayli güç olmustu ondan.

Duygularini açık açık bel i etmekten hala sikiliyordu...

Hepimiz pek merak ediyorduk durumunu. Hiç konusulmadigi halde, onun Ihmenev'lerin evinde kalmasına karar verilmisti. Oysa yolculuk yaklasiyordu, kizcagizin durumu da gün geçtikçe kötüye gidiyordu. İhtiyarlara geldigimizden, Nikolay Sergeiç'in Natasa'yla baristigi günden beri hastaydi.

Ben de ne diyorum yani? Eskiden beri hastaydi aslında. Hastaligi ta bastan bu yana sinsi sinsi ilerlemekteydi, son zamanlardaysa hizini arttirmisti. Hastaliginin ne oldugunu kesin olarak söyleyemeyecegim. Nöbetler eskisinden daha sik geliyordu simdi. Ama anlasilmaz bir güçsüzlük,

bitkinlik, devamlı ates öylesine perisan etmişti ki onu son günlerde ayaga kalkamıyordu. Çok tuhaftır: Hastalığı ilerledikçe bize karşı daha bir içten, yumuşak oluyordu. Üç gün önce yatağının yanından geçerken kolumdan tutmuş, çekmişti beni. Odada ikimizden başka kimse yoktu. Yüzü

ates gibi yanıyordu (çok zayıflamıştı), gözlerinin içi parlıyordu. Heyecanla bana doğru uzandı, kol arını boynuma doladı, sevgiyle öptü. Sonra Natasa'yi istedi; gidip çağırdım onu; yanına oturttu Natasa'ya uzun uzun baktı yüzüne...

Sizi seyretmek istedi canım, dedi. Dün düşümde gördüm sizi, bu gece de göreceğim... sık sık görüyorum sizi düşümde... her gece...

Bir şeyler söylemek istiyordu ama duygulanmıştı, söyleyemiyordu. Ama kendisi de anlayamıyordu duygularını, onları nasıl söyleyeceğini bilemiyordu...

Benden sonra hemen hemen en çok Nikolay Sergeič'i

Ezilenler F : 27 418

seviyordu. Sunu da söylemeliyim ki, Nikolay Sergeic de en az Natasa kadar seviyordu onu.

Nel i'yi neselendirmesini, güldürmesini pek güzel beceriyordu. Kizin odasına girer girmez kahkahalar duyulmaya basliyordu içerden. Hasta kizcagiz neselenerek ihtiyarla sakalasiyor, çeşitli maskaralıklar yapıyor, gördüğü düsleri anlatiyordu ona; her zaman bir seyler buluyor, ihtiyari konusturtuyor, anlattirtiyordu. Ihmenev "küçük kizi Nel i"yi o kadar seviyor, ondan o kadar hoslaniyordu ki, her gün biraz daha baglaniyordu ona.

Bir keresinde gece uykusuna yatmasi için onu kutsadiktan sonra yanından çıkarken,

€ektigimiz istiraplara karsilik Tanrı yol adi onu bize. demisti bana.

Aksamlari toplandigimiz zamanlar (Maslobojev bile hemen her akşam geliyordu. Ihmenev'leri yürekten seven ihtiyar doktor da geliyordu bazı

aksamlar.) Nel i'yi tekerlekli koltuguyla salona ikariyor, yuvarlak masanın basına, yanımıza oturtuyorduk. Balkon kapisini açıyorduk. Batmak üzere olan günesin kızıl isinlari yemyesil, küçük bahçeye görkemli bir görünüm veriyordu. Taptaze bir yeşil ik, yeni açmış leylak kokusu doluyordu içeri. Nel i koltugunda oturur, hepimizi sevgi dolu bakislarla süzer, konusmalarimizi dinlerdi. "Bazan farkına varmadan o da heyecanlanır, söze karışirdi... Ama böyle anlarda endiseye kapılırdik, çünkü anilari arasında dokunulmaması gereken konular vardı. Ben de Natasa da Ihmenev'ler de onu o gün hayat hikayesini anlatmaya zorladığımız için kendimizi suçlu hissediyorduk. Doktor özelikle bu çeşit konusmalara karşıydı; bu yüzden daha çok başka şeylerden açmaya çalışıyorduk. Böyle durumlarda Nel i niyetimizi anladığını bize bel i etmemeye çalışıyor, doktorla ya da Nikloday Sergeič'le sakalasmaya baslıyordu...

Bu arada durumu da gittikebozulmaktaydı.€ok

duygulu olmustu. Yürek atislari düzensizdi. Doktor, ölümünün belki de beklenenden çok erken olacagini söylemistir bana.

Heyecanlandırmamak için İhmenev'lere söylememistim bunu. Nikolay Sergeič onun yolda iyileseceğine inanıyordu.

Natasa babasının sesini duyunca,

Babam da geldi iste, dedi. Hadi içeri girelim Vanya.

Nikolay Sergeič içeri girerken her zamanki gibi yüksek sesle konuşmaya başlamıştı. Anna Andreyevna susması için el kol sal amaya başladı ona. İhtiyar hemen alçalttı sesini; Natasa'yla beni görünce, fısıltıyla o günkü gezilerinin sonucunu anlattı: İsi olmustu. Çok sevinçliydi. El erini ogusturarak,

İki haftaya kadar gidebiliriz, dedi.

Endiseyle Natasa'ya bir göz attı. Ama kızı gülümseyerek karşılık verdi ona, boynuna

sarıldı; ihtiyarın kus kuları bir anda dağıldı. Bu kez sevinçli, devam etti: Gidelim daha iyi buradan! Ama senden ayrılmak güç Vanya... (Sunu dasöyleyeyim ki, onlarla gelmemi bir kere bile istememisti benden; oysa Natasa'yi sevdiğimi bilmeseydi yalvarırdı...) Ne yaparsınız! Sikiliyorum burada Vanya. Yer değişikliği hepimizi hayata yeniden bağlayacaktır...

Gene kızına bakarak ekledi:

Yani her şeyin değişmesi!

inaniyordu buna, inandığı için de mutluydu. Ama Andreyevna, Ya Nel i ne olacak? diye sordu.

Nel i mi? Hiç... ne olacak... hastalığı öyle önemli bir şey değil ki, o zamana kadar iyileşir. Şimdi biraz 420

daha iyi hem; öyle değil mi Vanya?

Korkmuydu sanki, kuskusundan onu ben

kurtaracakmisim gibi endiseyle bakiyordu yüzüme.

Durumu nasıl? diye devam etti. iyiuyuyabildi mi? Nöbet falan gelmedi değil mi? Şimdi uyuyor mu?

Bak ne diyeceğim Anna Andreyevna, masayı balkona çıkaralım, semaveri getirsinler, biraz sonra konuklarımız da gelirler, orada oturalım bu akşam, Nel i'yi de oraya çıkaralım... Çok iyi olur.

Uyanmıştır belki? Gidip bir bakayım.

Anna Andreyevna'nın gene elini kolunu saladığım görünce,

Korkma uyandırmam onu, kapıdan bir bakacağım o kadar.

Ama Nel i uyanmıstı. On beş dakika sonra her zamanki gibi yuvarlak masaya oturmuş, akşam çayimizi içiyorduk.

Nel i'yi tekerlekli koltuguyla ıkarmislardi gene. Doktor, biraz sonra da Maslobojev geldiler. Nel i için büyük bir demet leylak getirmisti... ama tedirgin, zgn bir hali vardi.

Sirasi gelmisen söyleyeyim: Maslobojev hemen her gün ugruyordu. Herkesin, zelikle Anna Andreyevna'nin onu çok sevdiğini söylemistim; ama Aleksandra Semyonovna'dan açık açık hiç

söz etmiyorduk aramızda; Maslobojev de adini hiç etmiyordu. Anna Andreyevna henüz evlenmediklerini benden öğrenince, onu eve alamayacaklarına karar vermisti. Bu konularda pek titizlik gösteriyordu. Ne var ki, Natasa'nin basından böyle bir olay gemeseydi belki de daha bir hos görürdü...

O aksam Nel i pek zgn, hatta endiseliydi Sanki kötü bir ds görmüs de hep onu dsnyordu.

Ama Maslobojev'in hediyesine çok sevinmistim; önündeki bardaga konan çiçeklere gözlerinin içi

gölerek bakiyordu, ihtiyar,

421

€ok mu seversin sen çiçeği Nel i? dedi. Dur hele! Yarin... neyse, yarin görürsün!..

Severim, annemi çiçekle karsiladigimizi hatirliyorum. Oradaydik, (yurt disina orasi diyordu), annem bir keresinde bir ay çok hastaydi. Henri'yle karar vermistik, annem bir aydir hiç çıkmadigi yatak odasından çıkacagi gün bütün odalari çiçekle bezeyecektik. Bezedik. Annem aksamdan, devrиси gün sabah kahvaltisini bizimle edece gini söylemisti. Daha gün agarmadan kalktik. Henri bir sürü çiçek getirdi; bütün evi yesil yapraklarla, çiçeklerle donattik. Sarmasiklar, adini bilmedigim genis yaprakli, iri, beyaz çiçekler, nergisler... Nergisi çok severim. Sonra gül er, öyle güzel gül er vardi ki... Hepsini çelenk yaptik duvarlara astik, saksilara koyup odanın her yerine yerlestirdik, annemin oturacagi koltugun üzerine gül er serpistirdik; annem yatak odasından çıkınca sasirdi, çok sevindi; Henri mutluydu...

O aksam Nel i pek bitkin, duyguluydu. Doktor endiseyle süzüyordu onu. Ama durmadan konuşmak istiyordu kizcagiz. Oradaki hayatini, geçmiş günleri uzun uzun anlatti; kesmiyorduk sözünü. Orada annesiyle, Henri'yle çok gezmişler. Her şeyi açık seçik hatırlıyordu. Masmavi gökyüzünden, yakınından geçtiği ya da gördüğü buz, kar kaplı, yüksek dağlardan, çaglayanlardan heyecanla söz ediyordu, italya'nin göl erini, ovalarini, çiçeklerini, ağaçlarım, esmer tenli, siyah gözlü köylülerini, giysilerini unutmamısti. Baslarından geçen olayları, gördüğü kimseleri hep hatırlıyordu. Sonra büyük kentleri, sarayları, renk renk ışıklarla birdenbire aydınlanan, kubbeli, büyük kiliseyi, üzerinde masmavi bir gök, önünde masmavi bir deniz olan sıcak güney kentini... O

zamana dek Nel i anılarım hiç bu kadar ayrıntılarıyla anlatmamısti bize, Heyecanla dinliyorduk onu. Bambaska anılarından haberdardık o aksama kadar: Kendisinin ve annesinin basına çok 422

isler açan bir sürü yarıdeli, hain insanlarla dolu,

donuk gnesli, zengin yapilari daima çamurlu, havasi pis, kasvetli bir kentle ilgiliydi bu anilari. Rutubetli, havasiz bir bodrumda kasvetli bir aksam annesinin yatagin da birbirine sarilmis, geçmisi, len Henry'yi, baska ülkelerin mucizelerini konusmalari geldi gözlerimin önüne... Nel i'nin annesiz, yalnız basina Bubnova'nin insafsizca attigi dayaklara, kötü yola sürüklemesine karsi durusunu düsündüm...

Ama sonunda fenalasti Nel i, alip götürdüler onu. Kizi bu kadar konusturdular, heyecanlandirdilar diye ihtiyar çok üzüldü, hatta kizdi. Nel i bayilmisti. Bu bayilmalari son zamanlarda birkaç kere tekrarlanmisti. Kendine gelince beni görmek istedi. Bana gizli olarak bir sey söylemek istiyordu. O

kadar yalvardi ki, bu kez istegini yapmamizi doktor söyledi. Odada yalnız biraktilar bizi. Nel i, Bak ne diyecegim sana Vanya, dedi, onlarla gidecegimi saniyorlar; ama gitmeyecegim, gidemem çünkü, senin yaninda kalacagim. Bunu söylemek istiyordum sana.

Kandirmaya çalistim onu. Ihmenev'lerin onu çok sevdiklerini, öz kızlarından ayırmadıklarını söyledim. Onlardan ayrılırsa son derece üzüleceklerini anlatmaya çalistim.

Oysa benim yanımda hiç rahat edemezsin. Gerçi ben de çok seviyorum seni, ama ayrılmak zorundayız.

Nel i diretiyordu:

Hayir, olmaz! Annemi sik sik düşünümde görüyorum, onlarla gitmememi, burada kalmami söylüyor.

Dedemi yalnız bırakmakla büyük günahisledigimi ağlaya ağlaya tekrar ediyor. Burada kalmak, dedemle ilgilenmek istiyorum Vanya.

Sasırmistim.

Deden öldü ama Nel i, dedim.

Bir an düşündü, yüzüme dik dik bakti.

Dedemin nasıl öldüğünü bir kere daha anlatsana bana Vanya. Her şeyi anlat, en küçük bir ayrıntiyi atlama.

Nel i'nin bu isteği sasırtmıstı beni, ama gene de her şeyi en küçük ayrıntısına kadar anlattım.

Sayıkladığından, ya da nöbetten sonra suurunun tam yerine gelmediğinden kuskulanıyordum.

Anlattıklarımı büyük bir dikkatle, parlayan gözlerini benden ayırmadan dinledi. Hava kararmak üzereydi. Beni sonuna kadar dinledikten sonra bir an düşündü, Hayir Vanya, dedi, ölmedi o. Annem sık sık söz ediyor bana ondan, dün ona "Dedem öldü,"

deyince çok kızdı, ağlamaya başladı, hayir, dedi Ölmedi deden, sana mahsus öyle söylüyorlar, eskiden seninle yaptığımız gibi dileniyor;seninle onu ilk kez gördüğümüz, ayaklarına kapandığım, Azorka'nın benitanıdığı yerde dolasıyor hep..."

Düstür bu Nel i, dedim.

Ben de biliyordum ds oldugunu, onun için de hiç kimseye söylemedim.Yalniz sana söylemek istiyordum. Ama bugün senin gelmeden sonra uykuya dalınca düsümde dedemi gördüm. Evinde oturuyor, beni bekliyordu, öyle zayıflamisti ki! Azorka'yla beraber iki gündür hiç bir sey yemedigini söyledi, kizdi bana, sitem etti. Enfiyesinin de kalmadigim, ttnsz yasayamayacagini söyledi. Annem öldükten sonragerekten de bir keresinde söylemisti bana ayni sey. Eok hastaydi, söyleneni anla miyordu. Bugün bana bunu söyleyince gidip köprüde dilenmeyi, topladigim parayla ona ekmek, haslanmış patates, tütün almayı koydum aklıma.Sonra kendimi dilenirken gördüm. Dedem evremde dolasiyor, arada bir yanima gelip avucumdaki paralari aliyordu. "Bu ekmek için, diyordu, simdi de tütün için dilen." Gelen geçen bana para verdikçe o gelip elimden aliyordu onlari. Nasil olsa 424

onun için dilendigimi, paralari ondan saklamak

niyetinde olmadigimi söylüyorum. "Hayir, diyordu, çalarsin paralarimi; Bubnova hirsiz oldugunu söyledi, zaten evime de onun için sokmuyorum seni.

Deminki besligi ne yaptin?" Bana inanmiyor diye aglamaya basladim; o beni dinlemeyip habire bagiriyordu: "Bir besligi çaldin!" Hemen orada, köprünün üstünde dövmeğe basladi beni, çok hizli vuruyordu. Aglamaya basladim... Iste bunun için onun ölmedigine, bir yerlerde yalnız basina dolastigina, beni bekledigine inanıyorum Vanya...

Onu inandirmek için gene bir sürü seyler anlattim, sonunda inanir gibi oldu. Uyumaktan korktugunu, çünkü düşünde dedesini gördüğünü söyledi. Sonunda sevgiyle kucakladi beni...

Küçücük yüzünü yüzüme bastirarak,

Ne olursa olsun senden ayrilamam Vanya! dedi. Dedem olmasa da birakmazdim seni.

Nel i'ye gelen nöbet evde herkesi ürkütmüştü.

Sayıklamalarının hepsini anlattım doktora, kızın hastalığı üzerine son düşüncesini sordum. Bir an düşündükten sonra, Simdilik hiç bir şey belki değil, dedi, durumunu inceliyor, anlamaya çalışıyorum, ama... simdilik hiç

bir şey söylenemez. İyilemesine imkan yok. TMlecek. Siz istediniz diye durumu söylemiyorum onlara, ama çok üzülüyorum, yarın bir konsültasyon yapmayacağımı düşünüyorum. Belki bir şeyler olur.

Ama çok acıyorum zavalıya, öz kızım gibi sevmistim onu... Ne sevimliydi! Cin gibi de zekiydi !

Nikolay Sergeï büyük bir heyecan içindeydi.

Bak ne düşündüm Vanya, çiçeği çok seviyor. Ne yapalım biliyor musun? Henri'yle annesine yaptıkları çiçekli karşılamanın aynısını yarın uyanınca biz ona yapalım... Anlatırken nasıl heyecanlanmıştı...

Heyecanlandı ama iyi değil ki heyecanlanması..

İyi heyecanlar baskadır! Benim tecrübeme güven Vanya, iyi heyecanın zararı yoktur. Hatta iyileşmesine yardım eder...

Kısacası, bu düşünce ihtiyarın o kadar hosuna gitmişti ki, cosmustu. Vazgeçirmek imkansızdı onu.

Doktorun ne dedigini sordum, adamcagiz daha bir sey söylemeye fırsat bulamadan İhmenev sapkasini kaptigi gibi aklina koydugu seyi yapmak için çikip gitti. Kapidan çıkarken bana, Su yakinlarda bir bahçe var, diye seslendi, çok güzel bir bahçe. Bahçivanlar çiçek de satiyorlar, ucuza alabiliriz oradan. Hem çok ucuza!. Sen Anna Andreyevna'yi yola getirmeye çalis, yoksa bosuna para harciyoruz diye kızar... Hadi bakalım... Evet! Sonra bak ne diyecegim sana Vanya: Ne isin var evde? Yazman bitti nasıl olsa, evde ne yapacaksın? Tavan arasındaki odanda yat gene. Yatagin oldugu gibi duruyor. Fransız krali gibi güzel bir uyku çekersin orada. Ne diyorsun, kalacak misin? Sabahleyin

erkenden kalkariz, saat sekizde getirirler
çiçekleri, odayi güzel bir donatiriz. Natasa da
yardim eder bize: Zevki senden benden iyidir...
Kabul mü? Kalacak misin?

Kalmama karar verdik. İhtiyar düzenledi isleri.
Doktorla Maslobojev iyi geceler deyip gittiler,
İhmenevler'de erkenden, saat on birde yatilirdi.
Giderken pek düşünceliydi Maslobojev, bir sey
söylemek istiyordu bana, ama söylemedi, bir
dahaki görüşmemize birakti, ihtiyarlara iyi
geceler deyip tavan arasındaki odama çıkarken
onu gene karsimda görünce sasirdim. Küçük
masaya oturmus, önündeki bir kitabi
karistirirken beni bekliyordu.

Yoldan geldim Vanya, dedi, iyisi mi simdi
anlatayim. Otursana. Büyük bir aksilik oldu,
canim öyle sikiliyor ki...

Hayrola?

__ Senin alçak Prens geçen hafta kizdirdi beni,
hem426

öyle kizdirdi ki, sinirim hala geçmedi.

Ne oldu? Prensle ilişkin devam ediyor mu yoksa?

Bir şey varmış gibi hemen telaslanırsın sen de, "ne oldu?" dersin. Senin de benim Aleksandrovna Semyonovna'dan, bütün öteki karılardan farkın yok Vanya... Karılardan nefret ederim!... Ecneleri durmaz hiç, "ne oldüne var?" diye sormaya baslarlar hemen.

Peki, peki, kızma.

Kızdığım falan yok. insan her şeyi heyecanlanmadan karşılamalı, büyütmemeli...söylemek istediğim bu iste.

Hala bana kızıyormuş gibi bir süre sustu. Bekliyordum.

Bak Vanya, diye bağladı, yeni bir iz buldum... aslında bulmadım da birtakim kuskularım var... yani bazı durumlar Nel i'nin... belki de... Kisaca söyleyeceğim, Nel i'nin Prens'in kızı olduğunu

saniyorum.

Ne diyorsun!

Masloboyev öfkeyle sal adi kolunu.

Hemen "Ne diyorsun!" diye böğürme. Adam gibi konuşmasinibilmezmisin sen!

Kesinolarakbiliyorum dedim mi, akilsiz! Prens tanikli delil i kizioldugunu söyledim mi? Söyledim mi söylemedim mi?..

Büyük bir heyecanla kestim sözünü:

Bak canim, ne olur kizma, bagirma da, açık açık anlat bana. Seni dinliyorum. Bunun ne kadar önemli bir sey oldugunu, sonuçlarini düşün. .

Sonuçlariymis... neyin sonuçlari? Delil erin nerede? Bu isler böyle yürütülmez; aramızda kalsin sana söylediklerim. Bunu sana niçin anlattigimi da sonra söylerim. Böyle gerekiyordu. Sus ve dinle, bütün bunların sir oldugunu da unutma... Durum su. Daha kisin,

Smith daha ölmeden, Prens Varsova'dan döner dönmez ilgilenmeye başlamisti bu isle. Anlayacagin geçen yildan başlamisti.

. 427

Ama yanlis iz üzerindeydi. Daha dogrusu izi kaybetmisti. Paris'te Smith'in kizini yüzüstü bıraktigi günden beri devamlı olarak izliyordu onu, demin sözü edilen Henri'yle yasadigim biliyordu, bir kizi olduğundan, kadının hastaligidan da haberdardi; sözün kisasi her şeyi biliyordu, ama birden kaybetmisti izi. Henri'nin ölümünden hemen sonra olmustu bu; kadın kiziyla beraber Petersburg'a gelmisti. Hangi adla dönerse dönsün, kolaylıkla bulabilirdi onu Petersburg'da tabi. Ne var ki, yurt disindeki adam lari yanlis bilgi vermislerdi ona: Kadının kiziyla beraber Almanya'nin küçük bir kentinde olduğu haberini yol amislardi. Oysa onlar da yanilmislardi, baskasiydi o. Aradan bir yıl belki de daha çok zaman geçti böyle. Bir yıl sonra kuskulanmaya başlamis Prens: Bazi olaylardan sözü edilen kadının o olmadığını sezinlemis. Simdi bir soru vardi kafasinin içinde:

Smith'in kizi neredeydi? Durup dururken, sakın Petersburg'da olmasın? diye düşünmüs. Bu arada baska isler pesinde oldugu için resmi yoldan gidememis, böylece benimle tanisti. Birisi salik vermis beni ona, bu islerden iyi anlar falan demis... Durumu anlatti bana, ama pek üstü kapali anlatti namussuz.

Elismelere düstü, ayni olayi birkaç türlü anlatti... Ama yalancinin mumu yatsiya kadar yanar derler. TabiE saflık numarası yaptım, Prense yürekten bağlı göründüm. Her zaman oldugu gibi davrandım, bu arada doganın yasalarına da uydum (doganın bir yasadır bu çünkü), önce söyle düşündüm: Bana söylenen şeyin asli astarı var mıydı? Sonra: Bana söylenenin altında gizli baska bir durum daha var mıydı? TMyle ya, bana yaptırmak istediği isin altında bir is daha vardiysa kazık yemis olurdu, bunu o ozan kafanla sen de anlayabilirsin sanıyorum... çünkü bakarsın bana söylediği is bir rubleliktir de, onun altındaki dört ruble eder, adam bir tasla iki kus vururken biz de hava alıriz. Bir rubleye dört rublelik is

yapacak kadar 428

enayi degilim. Durumu yavas yavas kavramaya ve birtakim izler bulmaya basladim. Birini ondan, birini bu isle hiç ilgisi olmayan birisinden öğrendim; üçüncüsünü de kendi aklimla buldum. Niçin böyle hareket etmeyi uygun buldugumu soracaksindir simdi. Söyleyeyim: Prens pek bir telasli görmüstüm çünkü, korkuyordu. Korkmasinin sebebi neydi? Bir kizi babasından ayirmis, alip yurt disina götürmüs, kadin gebeyken de birakmisti onu. Bunda ne vardı? Hos bir çapkinlik örneğinden baska neydi bu? Prens gibi bir insanin korkmaması gerekirdi böyle bir serüvenden. Ama korktuğu bel iydi... Beni kuskulandıran bu oldu iste. Henri'nin yardimiyla çok ilginç izler buldum, Vanya.

Adam hayat ta degil tabiE, ama burada bir kuzeni var. Kadin Alman bir firinciyla evli, gelgelelim sisko kocasına, göz açıp kapayana kadar peydayladıkları sekiz çocuga ragmen on bes yıldan beri seviyormus Henri'yi. Uzun ugrasmalardan sonra çok önemli bir sey öğrendim bu kadından: Henri devamli olarak

mektup yazarmis ona, Almancaymis tabi bu mektuplar; günlük de tutarmis, ölmeden önce birtakim kagitlarini ona yol amis. Salak kari mektuplarin öneminden habersiz tabi, sadece mehtap, Mein lieber Augstcfien, Wieland zerine yazdiklariyla ilgilenmis Henri'nin. Ben gerekli bilgiyi aldım mektuplardan, artık yeni bir iz zerindeyim. Sözgelisi, Smith'in kizi üzerine bazi seyler, babasinin ne kadar parasini aldığım ve Prensın parayı kizcagızın elinden aldığım öğrendim. Sonra bir sürü heyecanlı, üstü kapalı söz arasında gerçegi gördüm: yani, Vanya, el e tutulur hiç bir sey yoktu bu mektuplarda. Aptal Henri sakliyordu, ancak ima ediyordu, ama ben bu imalari birlestirerek büyük gerçegi buldım: Prens. Smith'in kiziyla evliydi! Nerede, burada Ptersburg'da mi, Avrupa'da mi evlendiler, belgeler neredeydi? Hiç biri bilinmiyordu bunların. Anlayacagın, sikintidan patliyordum Vanya. Ne yapacagimi bilemiyordum. Gece gündüz hep

429

bu bilmecelerdi kafamda. Sonunda Smith'i

buldum, ama sanssizliga bak ki, tam o sirada oluverdi adam. Konusamadim bile onunla. Sonra bir rastlantiyla, Vasilyevski'de benim için kuskü çekici bir kadinin öldüğünü öğrendim, durumu inceleyince yeni bir iz bulmus oldum. Hemen Vasilyevski'ye kostum; o gün seninle karsilasmistik, hatirliyor musun? Hayli sey öğrenmistim. Kisacasi, Nel i'nin çok yardimi oldu bana... Sözüünü kestim:

Beni dinle, sence Nel i biliyor mu?..

Neyi?

Prensin kizi oldugunu.

Maslobojev yüzüme tuhaf bir öfkeyle bakarak,

Sen biliyorsun ya, dedi, ne diye böyle bos seyleri sorarsin? Isin yok galiba!TMnemliolan bu degil hem, Prensin sadece kizi degil, mesru kizi oldugunu da biliyor. Düşünebiliyor musun?

Olamaz! diye haykirdim.

Basta ben de "Olamaz" dedim kendi kendime,
simdi bile bazan "Olamaz!" diyorum.
Gelgelelim, olabilirmis, olmus bile.

Bagirmaya devam ediyordum :

Hayir Maslobojev, yaniliyorsun, Nel i'ninbunu
bilmesini birak, zaten mesru bir evlat olamaz.

Annesinin elinde her hangi bir belge bulunsaydi
böylesine bir sefalet katlanir miydi, sonra,
kizini yapayalniz birakir miydi? Kes artik!
Olamaz bu.

Ben de senin gibi düşünüyordum, hala
kurcaliyor kafami bu. Ama su da var ki, Smith'in
kizi deli bozugun biriydi. Dünyada onun kadar
sivri akil i kadina az rastlanir. Romantizmin, asiri
aptal igin sonucu...Sunu düşün yeter: Ta
basta beriyeryüzündekibir cenneti, melekleri
hayal etmist; bütün kalbiyle sevdi, inandi. Sonra
erkeginin ona olan sevgisi söndüğü için degil de
yanildigi, 430

öylesine güvendiği insan onu birakabildigi;

melek bel edigi yaratik çamur çiktiği, onu asagiladigi için aklını kaybetti. Duygulu, çilgin ruhu dayanamadi bu degisiklige. Üstelik alınina sürülen leke...

bu lekenin ne oldugunu anliyorsun sanirim! Dehsetle, gururla, nefretle uzaklasti adamdan. Bütün baglari koparip attigi gibi, elindeki delil eri de yok etti. Babasinin oldugunu unuttugu parayi elinden alan, onu aldatan insani ruh soyluluguyla ezmek, hirsiz sayabilmek, ömrünün sonuna kadar onu küçümsemek hakkini elde etmek için istemedi. Resmen ayrilmamislardi, ama de facto (1) ayriydilar, öyleyken gelip yardım isteyebilir miydi ondan? Sunu da unutma ki deliydi kadin, ölüm döşeginde Nel i'ye "Gitme onlara, demis". Sürünse de gitmesini istemiyordu kizinin onlara; "Kim çağirirsa gitme"... Kizini çağiracaklarim biliyordu demek, böylece bir kere daha öc almak istiyordu.

Anlayacagin, yemek yerine intikam hirsiydi kadini besleyen. Çok sey öğrendim Nel i'den, Vanya, hala öğreniyorum. Annesi hastaydi,

veremli hastaların daha bir sinirli, huysuz oldukları bilinir; ama sunu da biliyorum ki, kadın Prense bir mektup yazdı... Bubnova'nın evindeki bir dostumdan öğrendim bunu, evet Prens'in kendisine...

Mektup mu? diye haykurdım. Prensine eline geçmiş mi bu mektup?

™nemli olan da burası zaten, bilmiyorum. Deli kadın, dostumla (hatırlarsın, boyalı bir kız vardı hani, şimdi akıl hastanesinde yatıyor) kafa kafaya vermiş, onunla yol ayacaktı mektubu, yazmış, amasonra vazgeçmiş, mektubu vermiskende geri almış onu; ölmeden üç hafta önce oluyor bu... Çok önemli bir durum: Bir kere yol amaya karar verdikten sonra, vazgeçmiş olsa bile başka bir zaman yol ayabilirdi demektir. Sonra yol ayıp yol amadığı (1)Gerçekte(Latince).

431

ni bilmiyorum iste; ne var ki, yol amadığını gösteren bazı belirtiler var ortada; öyle olsaydı

Prens onun Petersburg'da bulunduğunu kesinlikle bilirdi. TMİdügüne de sevinirdi tabi!

Evet, hatırladım, Alyosa onu pek sevindiren bir mektup aldığını söylemişti. Ama bu daha geçenlerde olmuş, topu topu iki ay önce. Peki sonra, Prensle senin işler ne oldu?

Ne olacak? Düşün bir kere: Yüzde yüz eminim, ama elimde delil yok... ne kadar uğraşırsam en küçük bir delil bulamadım. Durum kritikti! Yurt dışıyla ilişki kurmam gerekiyordu, ama nereyle ?

Bilmiyordum. Prensle bir çatışmaya girmemin, onu birtakim imali sözlerle, bildiklerimden daha çok şey biliyormuş numarası yapmakla korkutmamın gerektiğini anlamıştım tabi!

Sonra?

Kuru gürültüye pabuç bırakmadı; ama gene de korktu, hala korku içinde. Birkaç kere buluştuk, nasıl alttan alıyor görse! Bir keresinde arkadaşça açılacak oldu bana. Benim her şeyi bildiğini sanıyordu o zaman. Çok hoş,

duygulu, içtenlikle anlatıyordu, ama söylediklerinin hepsi yalandı tabii, hayasızca yalansöylüyordu. Benden ne denli korktuğunu o zaman anladım iste. Çok safmışım da kurnazlık etmeye kalkıştıyormuşum gibi görünüyordum ona. Beceriksizce korkutmaya çalışıyordum, tabii bile bile yapıyordum bunu. Mahsutan çam deviriyor, göz dağı veriyordum.

Niyetim kendimi ona saf bel etip ağzından söz almaktı. Ama farkın vardı! Baska bir keresinde sarhos numarası yaptım, gene sökmedi: Çok kurnaz namussuz!

Bilmeyenlatabildim mi Vanya, bir kere benden ne kadar korktuğunu öğrenmem gerekiyordu; sonra, gerçekten bildiğimden çok şey biliyor gözükmeliydim ona...

Sonunda ne oldu? 432

Hiç. Delil gerekliydi, ama benim elimde yoktu böyle bir şey. Ne var ki, benim bir gürültü

çıkartabileceğimi de anlamıştı. Rezaletti korktuğu tek şey, çünkü birtakim ilişkiler kurmak

üzereydi burada. Evleniyor, biliyor musun?

Hayir...

Gelecek yıl! Evlenecegi kimseyi daha geçen yıldan kestirdi gözüne. Kız o zaman on dördündeydi, şimdi on besinde tabii, zaval i okul önlüğüyle dolasiyor daha. Kızın anasi babasi seviniyorlar!

Karisinin ölümü onun için ne denli önemliydi, anliyor musun şimdi? Kızın babasi general... para istedigini kadar! Senle bana düşmez böylesi Vanya...

Maslobojev yumrugunu masaya öfkeyle indirerek,

Yalnız bir aptal igimi hazmedemiyorum, diye bagirdi, namussuz herif iki hafta önce aldatti beni...

Nasil?

Basbayagi...Elimde delil olmadigininfarkina

vardigini sezinliyordum; is ne kadar uzarsa
güçsüzlüğümü o kadar anlayacagini
düşündüğüm için iki bine razı oldum.

Aldın mi iki bini?..

Hem de gümüs iki bin... Dislerimi gicirdata
gicirdata aldım. Böyle bir isin ücreti iki bin
miydi!

Küçüldüm o anda. Samar yemis gibi
duruyordum karsisinde; "Maslobojev, dedi, eski
iyiliklerinizin karsiligini vermedim henüz(oysa
konustugumuz gibi, yüz el i ruble vermisti),
simdi de gidiyorum; su iki bini alin. Umarim
isimiz bitti artik." "Tamamen bitti artik, Prens"
dedim; ama yüzüne bakamiyordum. Bana "€ok
bu para ama içimden koptu, senin gibi enayiye
veriyorum"

dergibilerden baktigini düşünüyordum. Disari
nasil çıktigimi hatirlamiyorum.

Ama senin bu yaptigin düpedüz alçaklık
Maslobojev! diye haykirdim. Nel i'yi düşün!

Alçaklık da söz mü, canilik, rezil ik... Bu... bu...
anlatacak söz bulamıyorum!

Tanrim! Hiç degilse Nel i'ye biraz yardım etmesi
gerekirdi!

Elbette. Ama nasıl zorlarsın buna onu?
Korkutmakla mi? Korkmaz: Para aldım ondan.
İki bin rubleye bana sattı korkusunu! Artık niçin
korksun?

Umutsuzca,

Nel i'nin isi de böylece kapandı mi yani? diye
bagirdim.

Masloboyev ürperdi, heyecanlı bir sesle,

Asla! dedi. Birakmam bunu ona! Yeni bir is
açacağım basına Vanya, kararımı verdim! İki bin
ruble aldıysam ne olmuş? Al ah belasını versin.
Ugradığım hakarete sayarım, namussuz çok fena
tongaya bastırdı beni çünkü, alay etti benimle.

Tongaya bastirdigi yetmemis gibi bir de alay etti!

Hayir, alaya gelemem ben... Simdi ise Nel i'den baslayacagim Vanya.Bazidurumlardan, esrar perdesini onun yardimiyla kaldirabilecegimi saniyorum. Her seyi biliyor o, her seyi... Annesi anlatti ona. Hastayken, sayiklarken anlatmis olabilir. Içini dökecegi kimsesi yoktu, kizma döktü,Maslobojev keyifli keyifli ogusturdu el erini.Belki bazi delil er de bulabiliriz. Buraya niçin bu kadar sik geldigimi anliyor musun simdi Vanya? TMnce, seni sevdiğimden,bunu söylemeye lüzum yok zaten; sonra, Nel i'yi inceliyorum. Vanya'cigim, istesen de istemesen de yardım etmek zorundasın bana, çünkü Nel i'yi etkileyebiliyorsun.

Edeceğim, diye haykirdim,Maslobojev umarım önce kendi çıkarım değil de Nel i'yi, zaval i, mutsuz bir yetimi düşünerek hareket edeceksindir...

Kimin çıkarını düşünerek hareket edeceğimden sana ne! TMnemli olan bir şeyler yapmış olmak!

Elbette önce yetim kizi düşünceğim! Ama birazcık da kendimi EzilenlerF : 28 434

düşünürsem sakın gücenme! Yoksul bir insanım ben, yoksul ari hor görmemeli. Hakkimi yedigi yetmemis gibi tuttu bir de alay etti benimle. Böyle bir madrabazin cezasini vermemeli miyim sence? Morgenfri!

Devrиси günkü çiçek bayramımız olmadı. Nel i fenalasmisti, yatağından kalkamadı.

Yattığı odadan bir daha hiç çıkamadı.

İki hafta sonra öldü. Bu iki hafta içinde kendinde değildi, o tuhaf hayal erinden bir an kurtulamadı.

Aklını az da olsa yitirmisti sanki. TMlünceye kadar dedesinin onu çağirdiğina, gelmiyor diye ona kızdığina, bastonuyla yere vurarak gidip dilenmesini, ekmekle tütün parası bulmasını söylediğine inandı. Uykudayken birden ağlamaya baslıyor, hemen uyanıp, düşünde annesini gördüğünü

söylüyordu.

Arada bir kendine geliyordu. Bir keresinde yalnızdik odada: Bana doğru uzandı, bir deri bir kemik kalmış, ateş gibi yanan eliyle elimi tuttu.

Vanya, dedi, ben ölünce Natasa'yla evlen.

Bunu çoktan beri düşündüğü beliydi.
Gözlerinin içine bakarak sessizce gülümsedim.

Gülümsediğimi görünce o da gülümsedi, zayıf parmağını beni tehdit eder gibi, muzip bir tavırla saladı, yüzümü gözümü öpmeye başladı...

TMlümünden üç gün önce nefis bir yaz akşamı perdeyi kaldırıp pencereyi açmamızı istedi. Küçük bahçeye bakıyordu bu pencere. Disardaki yeşil ige, batmak üzere olan güneşe uzun uzun baktıktan sonra birden bizi yalnız bırakmalarını istedi. Çok bitkin olduğu için zayıf bir sesle, Vanya, dedi, yakında öleceğim. Hem de çok yakında... Beni unutmamamı istiyorum. Hatıra olarak sana bırakıyorum sana. (Boynuna haçla beraber asılı muska gibi, beze sarı irice

bir şeyi gösterdi.) TMlürken annem bırakmıstı bunu bana. Ben ölünce al onu, aç, içinde yazılanları oku.

Bunu senden başkasına vermemelerini söyleye

435

ceğim. Ben öldükten sonra ona git, öldüğümü, ama onu affetmediğimi söyle, incil'i okuduğumu, orada "Bütün düşmanlarınızı affedin" diye yazdığı halde gene affetmediğimi de söyle. "Annem ölürken onu lanetle dedi bana diyor, de, kendim için değil, annem için lanetliyorum onu " Annemin nasıl öldüğünü, Bubnova'nın evindeki yasayışını anlat; beni orada ne durumda bulduğunu da anlat, her şeyi, her şeyi öğrensin... Onun yanına gitmektense Bubnova'nın evinde kalmaya razı olduğumu da söyle...

Nel i bunları söyleyince yüzü kireç gibi bembeyaz oldu, yüreği öyle hızlı çarpmaya başladı ki, basını yastığa koydu, iki dakika hiç bir şey söyleyemedi. Sonunda bitkin bir sesle,

€agir onlari Vanya, dedi, vedalasmak istiyorum hepsiyle. Elveda Vanya!...

Son kere sevgiyle kucakladi beni, sikti, sikti. Bizimkiler girdi içeri. Kizcagizin ölmek üzere olduguna akil erdiremiyordu ihtiyar. Son ana kadar hepimizle cenklesiyor, Nel i'nin iyileseceğini söylüyordu. Üzüntüden büsbütün zayıflamisti, gece gündüz hastanin basucunda oturuyordu. ..

Son geceler hiç. uyumadi. Nel i'nin en küçük bir istegini yapmak için çirpiniyor; bazan disari çiktiginda içli içli agliyor, ama bir dakika sonra gene umutlaniyor, Nel i'nin muhakkak iyileseceğini söylüyordu. Odayi çiçeklerle donatmisti. Bir keresinde Nel i'cigine kirmizi beyaz gül erden kocaman bir demet getirmisti... Hem çok uzak bir yere sirf bu gül eri almak için gitmisti. Bütün bunlar Nel i'yi çok heyecanlandiriyordu. Herkesten gelen böylesine bir sevgiyi karsiliksiz birakamiyordu. O vedalasma aksami ihtiyar bir türlü ebediyen vedalasmak istemedi onunla. Nel i gülümsedi, uyuyuncaya kadar neseli görünmeye çalisti,

hatta sakalasti ihtiyarla... Odalarimiza çekilirken umutlanmistik bile, ama devrisi günü konusamiyordu. iki gün sonra da öldü. 436

Ihtiyarin tabutu çiçeklerle bezeyisini, kizin kuru, ölü yüzüne, donuk gülümseyisine, gögsünün üzerine çaprazlama konmus kol arina bakisim hiç unutamam. TMlen öz kiziymis gibi agliyordu.

Natasa, ben, hepimiz avutmaya çalisiyorduk onu, ama dinmiyordu aglamasi. Nel i'nin ölümünden sonra agir hasta oldu.

TMlünün boynundan çıkarilan küçük torbacigi Anna Andreyevna'nin kendisi verdi bana. Nel i'nin annesinin Prese mektubu vardi içinde. Nel i öldüğü gün okudum onu. Prensi lanetle aniyor, onu hiç bir zaman affetmeyecegini söylüyor, çektiklerini anlatiyor, Nel i'yi bekleyen korkunç günlerden söz ediyor, hiç olmazsa çocuk için bir seyler yapmasi için yalvariyordu. "Sizin evladinizdir o, diye yaziyordu, sizin kizinizdir, öz "kiziniz oldugunu sis de biliyorsunuz. Ben öldükten sonra size gelmesini, bu mektubu vermesini söyledim ona. Nel i'mi yüzüstü

birakmazsaniz orada affederim sizi belki, yuce yargi günü Tanrı'nin tahtinin önünde yere kapanir, günahlarinizi bagislamasi için yalvaririm. Bu mektupta neler yazdigimi biliyor Nel i. Okudum ona. Her seyi anlattim, her seyi, biliyor, her seyi... "

Ama annesinin dedigini yapmamisti Nel i. Her seyi bildigi halde gitmedi Prense, onunla barismadan öldü.

Nel i'yi topraga verip eve döndükten sonra Natasa'yla bahçeye çıktik. Günesli, güzel bir gündü. Bir hafta sonra gideceklerdi. Natasa tuhaf bir bakisla uzun uzun bakti gözlerimin içine.

Vanya, dedi, Vanya, bir düstü bu!

Düs olan ne?

Hepsi, hepsi. Bir yildanberi olan her sey. Ah Vanya, ne diye senin mutlulugunu da mahvettim!

Ömrümüzün sonuna kadar mutlu olabilirdik
seninle!" demek istedigini okudum gözlerinde.

BiTTi